savaş romanları serisi : 24

SAVAŞ ROMANLARI SERİSİ

ÇAĞIMIZIN CASUSU SORGE

H.H.KIRST

ÇAĞIMIZIN CASUSU SORGE

H.H.KIRST

BASKAN YAYINLARI

Yazan : **HANS HELLMUT KIRST**
Çeviren : SÂMİH TİRYAKİOĞLU

«Sorge, L'Espion Du Siecle»

Güzel Sanatlar Matbaası A.Ş. tesislerinde dizilmiş ve basılmıştır.
Baskan Yayınları A.Ş.
İktibas hakkı mahfuzdur.

İstanbul — 1978

Birinci Bölüm

ŞAŞIRTICI VE KORKUNÇ BİR İNSAN

Yurduna para karşılığında ihanet eden bir casustan hiç sözetmemek daha iyidir. Yabancı bir ülkede kendi hükümeti hesabına çalışan, gözüpek bir kimsedir; bir yurtseverdir. Böylelerinden binlerce kez sözedilmiştir.

Fakat bir iç güç tarafından itelenen, kaygılı bir bilinçten emir alan, dâvası uğrunda ölmeye hazır bir ülkücü şaşılacak bir insan, her türlü ilgi ve meraka lâyık, olağandışı bir yaratıktır.

Bu öykünün başlıca kahramanı, hem şaşırtıcı, hem korkutucu bir insandır; adı **Dr. Richard Sorge**'dur.

Gerçi kişiliğindeki herşey alışılmış boyutların dışında görünüyorsa da o, kendi türünde tek değildir. Uzun bir zincirin bir halkasından, belki birinci halkasından başka şey değildir.

Onun yaptıklarını başkaları da yapacaklardır. Büyük ihânetin birkaç durak yeri Taylor Kent'in, Alger Hiss'in, Nunn May'in, Klaus Fuchs'un, Bruno Pontecorvo'nun, Ethel ve Julius Rosenberg'in adlarını taşımaktadır.

Bunlara başkaları da katılacaktır.

Yapıp ettiklerinin kapsamı değişiktir; ama hepsinin de kökeni aynıdır. Vatanın ne olduğunu hepsi bilmişlerdir, fakat vatanları yoktur artık. Unutulmuş, değeri bilinmemiş, bir köşeye atılmış hissederler kendilerini. İçlerinden Bazıları Batı ile Doğu arasındaki büyük hesaplaşmanın derinliğine, kesinliğine inanmış; Doğu'yu seçmişlerdir.

Başkaları bütün insanlığın dâvasına hizmet ettiklerini sanmışlar; Yeryüzü'ndeki insan türü olarak Sovyetler Birliği'ni almışlardır.

Bütün bu aşırı davranışlar da ruh ve bedenin tam bir özgürlüğü içinde; kimi zaman soğuk, kimi zaman coşkun bir tutku ile yapılmıştır.

Fakat 1895'te doğmuş olan bu Alman'da, Dr. Richard Sorge'da bütün bu çılgınlıklar; bu inanılmaz büyüklük ve bu anlatılmaz bayağılık; çifte bir mesleğin verdiği klâsik ustalıkla ele-avuca sığmayan bir yaratığın benliğine ve davranışlarına olan egemenliği birleşmiş bulunmaktadır.

*

Adam:

— «Almanya'yı defterinden silebilirsin,» dedi. Bir yandan da sevimli-sevimli gülümsemeye çalışıyordu; fakat pek beceremiyordu. Onun ne dediğini duymayan bir kimse, konuşma sırasında pek önemli olmayan birşey söylemiş olduğunu sanabilirdi.

Adam bir yandan tabağındaki yiyeceklerle uğraşırken, öbür yandan yarı yarıya boşalmış rom şişesiyle yanında duran boş kadehe bir göz attı:

— «Senin Almanya, dünya tarihinin ölüler listesinde, baş köşede yer almış bulunuyor,» dedi.

Sofra arkadaşı şişeyi kavradı, kadehe doğru eğerek onu silme doldurdu. Adam kadehi hemen dudaklarına götürdü. Beri yandan karşısındaki arkadaşını gözlüyordu. O ise bıçağının ucuyla tabağındaki domuz paçasının derisini ayıklıyordu. Sonra içkisini iri yudumlarla, sindire-sindire içti.

Sert bir sesle:

— «Ölünün şerefine!» Dedi.

Öteki, tabağındakilerle uğraşarak:

— «Biliyorum,» dedi. «İnanmıyorsun bana. İnanmak istemiyorsun! Fakat aslında romantik bir adamsın sen, Sorge.»

Sorge cevap vermedi. Yüzünde: «Bu konuda vakit yitirmeye değmez,» anlamına gelen bir ifâde belirdi. Şişeyi kılı kıpırdamadan bitirdi. Alkolün onun üzerinde hiçbir etkisi sanki yoktu.

Arkadaşı yemeğini çabucak bitirdi. Sonra bir sigara çıkardı; kibrit kutusunu masanın üstüne bıraktı. Sorge kutuyu aldı; parmaklarının ucuyla aldırmaz bir tavırla oynamaya başladı. Sonra bir sigara yaktı, makine gibi bir davranışla kutuyu cebine attı.

Adam:

— «Şu Tokyo var ya,» dedi. «Bana haritanın gösterdiğinden daha yakın görünüyor.»

Sorge yüzünde gülümseme anlamına gelen bir buruşmayla:

— «Biz dünya çapında bir devletiz de ondan,» dedi. «Bu da ötekilere eklenmesi gereken bir kanıt.»

Sonra patrona seslenerek bir şişe rom daha getirtti.

Patron:

— «Benim rom hoşunuza gidiyor; bakıyorum,» dedi. «Sağlığınıza, Doktor!»

Sorge oranın eski bir müşterisi ve bir kadehle gözü korkmayan neşeli bir arkadaş gibi içtenlikle:

— «Senin sağlığına, Baba!» Dedi.

«Baba», Tokyo'daki Alman Lokantası'nın sâhibiydi. Garnitürlü choucroute (şukrut - lahana turşusu), küçük sosisler, tavşan kızartması gibi yemekleri çok iyi yapardı. Birası nefisti. Sofrayı

kendisi topladı; masanın üzerini sildi, ikinci bir şişe romla bir kadeh daha getirdi. Sorge'a dostça göz kırptıktan sonra hemen uzaklaştı.

Sorge parmağıyla kadehi göstererek:

— «Seni adam sanıyor, Alex,» dedi.

Sonra kadehi esmer yaldız rengi romla silme doldurdu.

İkisi de sessiz-sessiz içtiler.

Masaları, salonun bir köşesinde, meraklı bakışlardan uzak, küçük bir locanın içindeydi. Pek fazla müşteri yoktu. Tezgâhın yanında bir Japon garson kız oturuyordu. Alman, bir garson kız gibi kısa siyah eteklik giymiş, beyaz önlük takmıştı. Esneyerek bir derginin yapraklarını çeviriyordu. Sokağın -Ginza Mahallesi'nin- gürültüleri, biraz hafiflemiş olarak içeriye giriyordu.

Sorge:

— «Naziler savaşı göze almak gibi bir hovardalık yapamazlar,» dedi. «Göze almak bir yana, akıllarından geçirmek bile onlar için çılgınlık olur.»

Alex de herkesin çok iyi bildiği birşeyi söylermiş gibi, sâkin bir tavırla:

— «İyi ya, onlar da çılgın, işte,» dedi.

Alex'le tartışmaya girişmek yararsızdı. Sorge bunu biliyordu. Böyle bir isteği de zâten yoktu. Üstelik vakti de yoktu. İşleri düzenlerdi, sâdece. Yâni bir «koordinator»dü. Apaçık olduğunu bildiği, öyle saydığı birşey üzerinde tartışarak vakit yitirecek adam değildi.

Sorge:

— «Münih'te ne var, ne yok?» Diye sordu.

Münich aralarında bir parolaydı, Moskova anlamına geliyordu. Alex ömrünün büyük bölümü-

nü orada, Kızılordu'nun Gizli Servisi'nde geçiriyordu. Kendisini iki nöbetçi korumaktaydı. Dış dünyadan da on tane kadar kapı ayırıyordu. Onu gören, ilk bakışta bir kalem efendisi, ya da bir gişe memuru sanabilirdi. Pek kurnaz görünüşlü olmayan, babacan bir yüzü; uzun seferlere çıkan bir denizci gibi masmavi gözleri vardı.

Dostları, iş arkadaşları onu kısaca «Alex» diye çağırırlardı. Kızılordu'da yüksek bir rütbesi vardı. Asıl adını yalnız Stalin biliyordu.

— «Pek birşey yok,» diye cevap verdi. «Haaa, dur bakayım... Haberin olsun bak, Wolfgang bizim hesabımıza çalışmıyor, artık.»

Sorge cebine indirdiği kutudan değil de, başka kutudan çıkardığı bir kibritle sigarasını yaktı. Dikkatle ellerine baktı: Hafifçe titriyordu bu eller.

Ellerinin titrediğini Alex de görmüştü:

— «Çok içiyorsun, Sorge,» demekle yetindi.

Sorge epey sert bir tavırla:

— «O benim bileceğim iş,» dedi. «Yapabildiğim hizmetleri sürdüğüm yaşam tarzıyla mı ölçüyorsun yoksa?»

Alex sesini çıkarmadı. Sonra Sorge'un masanın üstüne koyduğu kibrit kutusunu kendi cebine indirdi.

Sorge sordu:

— «Wolfgang hayatta mı, hâlâ?»

Alex:

— «Olabilir,» dedi.

— «Ağzından lâf kaçırdığını gösteren birşey var mı?»

— «Henüz yok; fakat sen ayağını iyice denk al,

Sorge. Ancak çok gerekli olduğu zaman buluş arkadaşlarınla. Çeşitli taşıt araçları kullan. Gideceğin yere dolambaçlı yollardan git.»

— «Öğütlerini kısa kes, Alex. Bana öğrettiklerinden hiçbirini unutmuş değilim.»

Öteki, hiç istifini bozmadan:

— «Daha iyi ya işte,» dedi. «Tehlikede olan, senin başın. Sonra, unutma ki, tek bir başın var.»

Sorge'un alnında derin kırışıklıklar belirdi. Bu haber onun bam teline dokunmuştu. Korktuğundan değil. Her gün görülüyordu, bu tür olaylar. Fakat Wolfgang silâh arkadaşıydı, dostuydu. O da yaşamı boyunca onun gibisini çok görmemişti. Onun mesleğinde insanın az dostu olurdu. Buna razı olmak gerekti.

Fakat daha Sorge hayatta tutacağı yolu seçmeden Wolfgang onun sırdaşı olmuştu. Savaşta, kanlı çarpışmaların cereyan ettiği, Verdun'deki Mort-Homme (Morom) cephesinde dirsek dirseğe dövüşmüşlerdi. Berlin'de, Spartaküsler'in darbesi sırasında, bağırıp-çağıran isyancıların kalabalığını Wolfgang'ın yanında olduğu hâlde yarmıştı. İkisi de aralarında iyice anlaştıktan sonra Alman Komünist Partisi'ne yazılmışlardı. Ve yine ikisi de Moskova hesabına savaşmaya karar vermişlerdi.

Gel gör ki o çalışmıyordu artık! Gestapo'nun eline düşmüştü demek. Gestapo da onu konuşturmaya, onun ağzından bütün bildiklerini öğrenmeye çalışacaktı. Her şeyden önce birtakım adları öğrenecekti! Richard Sorge'nin adı da listede bulunacaktı: **Frankfurter Zeitung**'un Tokyo Muhabiri, iktisadî ve siyasî bilimler doktoru Richard Sorge.

Sorge'un aklından geçenleri Alex'in sezmiş gibi bir hâli vardı:

— «Pek inanılır şey değil fakat, sen her şeye hazır ol yine, böylesi daha iyi,» dedi.

Alex, Sorge'u iyi tanıdığını sanıyordu. Moskova'da aylar boyu mesleğin bütün kurallarını ona öğretmişti. İkisi de enerjik, sert insanlardı. Karşı karşıya gelmişler, bitkin düşene dek birbirlerini paralamışlardı. Alex'in en iyi yetiştirmesi hâline gelmeden önce, Sorge onun en çetin öğrencisi olmuştu. Bu geniş omuzlu, kaplan gibi çevik davranışlı genç adam, Japonya'yı tümüyle cebine indirebilirdi. Onun güvenliğini sağlamak, istediği gibi davranmasını kolaylaştırmak için herşeyi yapmak gerekti.

— «Ne istiyorsun sen, Sorge?»

Richard Sorge artık Wolfgang'ı düşünmemeye çalışıyordu. Wolfgang artık yoktu. Yapacak şey de yoktu. Meslekte beklenen, normal bir sondu bu. Her ajan günün birinde yüzükoyun yere kapaklanır, kurtlar da onu yerlerdi. Sorge kadehini boşalttı. İçinden de: **«Şerefine içiyorum, Wolfgang, son bir kez daha şerefine içiyorum,»** diye düşündü.

Sonra konuştu:

— «Tokyo'da bir haberleşme şebekesi gerek bana, Alex. Şanghay yolu rahat değil.»

Alex:

— «Anlaşıldı,» dedi.

Sorge şaşırarak ona baktı. Onun böyle kayıtsız şartsız, hemen «olur» diyeceğini beklememişti. Daha Alex'i görür görmez uzun tartışmalar, bitmez tükenmez pazarlıklar yapacağını sanmıştı. Haberci olsun, irtibat ajanı olsun Alex'ten başka

herkesi yıldırır, kırıp geçirirdi; fakat Alex'le bu yönteme başvurmamak gerekiyordu. Alex dış ülkelerde seyrek görünüyor; ortaya çıktı mı da her yana korku salıyordu.

Sorge:

— «Ayrıca habercilerin sayısını kısacağım; radyoyu gittikçe daha çok kullanacağım,» dedi.

Alex:

— «Tamam,» diye cevap verdi.

— «Fakat radyoyu yine de haftanın tek günlerinde ve pazarları kullanacağım. Yalnız öğleden sonra saat üçle sabahın saat onu arasında.»

Alex:

— «Oldu,» dedi. «Yeni sistem onbeş gün sonra, yâni 15 Eylül'de yürürlüğe girecek. Her saatin ilk çeyreğinde mesaj var mı diye dinleyeceğiz.»

Richard Sorge şaşırdığını belli etmedi. Fakat yine de her şey iyi, çok iyi gidiyordu. Ziyaretçisine söz geçiremeyeceğini sanmıştı. Oysa onu tanıyanlar -ki sayıları pekazdı- kendisini astığı astık kestiği kestik, bildiğinden şaşmayan bir adam olarak biliyorlardı.

Sorge son olarak onunla altı yıl önce, Şanghay'da karşılaşmıştı:

— «Japonya'ya gideceksin,» diye ondan emir almıştı. Japonya onun için dilini bilmediği, tarihini henüz hiç incelemediği ve o zamana dek de görmemiş olduğu bir ülkeydi.

Ya bugün ondan ne istiyordu?

Karşısında oturan Moskova'nın adamını herkes orta zekâlı, çevresindekilerin hoşgörüsüne sığınan, kendi hâlinde bir ticaret temsilcisi sanırdı; fakat adam en azından altı dil biliyordu. Sorge'un bundan haberi vardı. Eşi bulunmaz bir örgütleyi-

ciydi; gizli işler çevirmek bakımından bir dâhi sayılırdı.

Alex sordu:

— «Senin radyoçu bizim gizli şifreyi biliyor mu, Sorge?»

Sorge hiç çekinmeden «evet» demeyi işine uygun buldu:

— «Benim işimi de bu kolaylaştırıyor. Hoşuna gitmedi mi yoksa?»

Alex asık bir suratla:

— «Gitmedi,» dedi.

— «Nereden bunu öğrendin?»

— «İyi bir radyocu, fakat imlâsı bozuk.»

Sorge gülümsemek ister gibi yüzünü buruşturdu. Ağzı açılmadan inceldi. Sessizce, kıs-kıs güler gibi bir hâli vardı. Fakat gözleri bu neşeye katılmıyordu. Uzaklara, salonun öbür ucuna bakıyordu. Çevresindekileri inceler gibi görünüyordu.

Alex:

— «Savaş patlarsa...» Dedi.

— «Savaş mı? Bağırıp çağırıyorlar, fakat hepsi palavra. Aslında korkudan titriyorlar, bu hâllerini belli etmemek için de avazları çıktığı kadar bağırıyorlar.»

Alex istifini bozmadan devam etti:

— «Savaş patlarsa bunun etkileri tâ buralara kadar hissedilecek. İngiltere, hattâ Amerika bile savaşa katılacak.»

Alex:

— «Şu anda Sovyetler Birliği tek büyük Asya devletidir,» dedi. «Onun ardından Japonya geliyor; fakat en büyük tehlike bize Almanya'dan gelebilir. Seni de bunun için gönderdik buraya, Sorge.»

Sorge Sovyetler Birliği'nin Tokyo'da bir casusa, daha doğrusu Almanların zihniyetini iyi bilen bir ajana ihtiyaçı olduğunu biliyordu, fakat düşüncesini açıklamadan konuşmayı daha uygun buldu:

— «Biliyorum,» dedi. «Almanya Sovyetler Birliği'ni tehdit edecek, ha? Çok aptalca birşey olur bu,» diye ekledi.

Alex:

— «Evet; fakat, aptallar da var, bu dünyada,» dedi.

— «Alman-Sovyet Saldırmazlık Paktı'nı ne yapıyorsun peki?»

— «Yırtıverirsin, olur biter.»

— «Ona güvenen var mı ki?»

— «Senin Almanya'nın böyle birşey yapabileceğine inanmıyor musun, Sorge?»

— «Benim Almanyam ha?» Diye tekrarladı. Gözlerinde birden bir öfke kıvılcımı parladı. Fakat nerede olduğunu, kimin karşısında bulunduğunu bir ân bile unutmadı. Sessiz öfkesi bu yüzden daha korkunç bir hâl aldı.

Alex hafifçe gülümseyerek:

— «Cebine koyduğun kibrit kutusunda yeni tâlimat bulacaksın,» dedi. «Yarın, saat dörtten az sonra Merkez Postahanesi'nde görüşürüz. Bütün sorulara cevabın **evet** olursa sol kolunun altına iki gazete sıkıştır. İtirazların olursa yeniden buluşmamız gerekecek.»

Sorge:

— «Yarın orada olurum,» dedi. «Sol koltuğuma da iki gazete sıkıştırırım. Başka birşey mi bekliyordun yoksa?»

Alex'in gülümseyişi daha belirli bir hâl aldı. Salona çabucak gözattı. Çok eğlenir gibi bir hâli vardı:

— «Paraya ihtiyacın yok mu?» Diye sordu. «Sana geniş krediler açmaya, eskilerin iki katına çıkarmaya hazırız.»

Sorge yarı boş kadehini avuçlamış, sonra kımıldamadan kalmıştı. Zihni gerilimli, bilenmiş bir hâlde, hiç kıpırdamadan duruyordu.

Kısaca:

— «Hayır, teşekkür ederim,» dedi. Sonra ayağa kalktı.

Alex:

— «Hepsi bu kadar,» dedi. Bakışında alaycılıkla karışık bir saygı ve değer verme ifâdesi okunuyordu. Sorge ise duygularını göstermekten nefret ederdi.

Alex'in elini sıkmadan, arkasına dönmeden uzaklaştı. Aklından **«Onu kaç yıl sonra, ne gibi koşullar altında yine göreceğim?»** Diye bir soru bile geçirmedi.

Tezgâhın başına gidip kendi hesabını ödedi. Yemek yemek için masasına oturan adamı tanımıyordu; onunla hiçbir ilişkisi yoktu. Küçük Japon garson kızın çenesini dostça bir davranışla iki parmağının arasında «makasladı», sonra dışarıya çıktı.

Küçük gazete satıcıları kalabalığın içinde koşuşuyorlar, **«İkinci baskı, yazıyor!»** Diye bağırışıyorlardı. Kalabalık, hepsi birbirine benzeyen yüzlerin oluşturduğu bir denizdi sanki. Küçük gazete satıcılarının bellerinde taşıdıkları, küçük zincirlerden oluşan desteler, uzaklardaki kızakların çıngırakları gibi şıngırdıyorlardı. Bu aceleci, ber-

rak şıngırtılar Ginza'nın öbür ucundan geliyor, sokağın uğultusunu bastırıyordu. Çocuklardan biri Sorge'un önünde durdu; o da ona altı «yen»-lik bir para atarak manşetin iri harflerine baktı:

«Alınan birlikleri Polonya'ya girdiler,» diye yazıyordu.

Sorge: **«Aptal herifler.»** Diye homurdandı. Sinirli elleriyle gazeteyi buruşturup yere attı; sonra ayaklarının altında çiğnedi.

İkinci Bölüm

GİZLİ VE TEHLİKELİ BİR DİPLOMAT

Casusluk dünya kadar eskidir. Tarihin en eski çağlarında bunun belirtileriyle karşılaşılmaktadır. Görünüşe göre bizden onbin yıl önce dahi savaş, casusluk olmadan anlaşılamamaktadır.

Onun izlerine çok doğal olarak ve sık-sık Kutsal Kitap'ta rastlanmaktadır. Yusuf Peygamber, kardeşlerine çıkışarak şöyle bağırmaktadır: **«Sizler casussunuz, ülke savunmasız mı diye görmeye geldiniz.»**

Günümüzde de Doğu Almanyalılar'la Batı Almanyalılar, Kızıl Çinliler'le Milliyetçi Çinliler, toplumcu Amerikalılar'la McCarthy'den yana olanlar arasında sık-sık bu tür sözlerin edildiği duyulmaktadır.

Eski Ahid'de (Hazreti İsa'dan önce yazılmış Kutsal Kitaplar) okuduğumuza göre Yehova da Musa'ya Kenan Ülkesi'nde casuslar edinmesini öğütlemektedir. Bunun üzerine Musa özenle seçilmiş bir casus listesi hazırlanmıştır. Bundan 3500 yıl önce onlara verdiği görev klâsik denecek bir basitliktedir ve hâlâ eskimiş değildir. Ülke ve yolları hakkında bilgi edinmek; savunma potansiyelini değerlendirmek; halkın ruh hâli, ekonomik yetenekleri üzerinde gerekli bilgileri toplamak ve doğal olarak da ajanların çabalarını düşmanın güçsüz noktaları üzerinde yoğunlaştırmak.

Eriha'lı genel kadın Rahab casusluk yapmaktadır. Samson'un güçsüz yanları üzerinde bilgi ve-

ren Dalila, herkesin seve-seve benimsediği bir efsaneye göre ilk kadın casus, amaçlarına ulaşmak için güzelliklerini kullanan kadınların oluşturdukları o bitmez tükenmez zincirin ilk halkası olmuştur. Beri yandan, Musa'nın zamanında vatanseverlik sayılan casusluk, sonradan ticarî bir iş hâlini almıştır.

En eski çağlardaki Mısırlıların ve Çinlilerin tarihinde bir sürü casusluk olaylarına rastlanmaktadır. Büyük İskender bu konuda büyük ustalık göstermekte, mektupları sansür etmektedir. Afrikalı Scipion Hannibal (Anibal)'ın fillerinin yanına bir casus katmış; o da çok geçmeden İlk Çağ'ın bu zırhlı silâhıyla gürültüden yararlanılarak savaşılabileceğini öğrenmiştir. Büyük Sezar'ın çağdaşı olan Crassus, Gestapo'yu icat etmiştir.: Daha sonra Bizans İmparatoriçeliği'ne yükselecek olan çıplak dansöz Theodora, kendi çağının Mata-Hari'si olmuştur. Cengiz Han haberalma servislerini mükemmelleştirmiş ve söylendiğine göre Hz. Muhammed karşı-casusluk sanatında çok büyük ustalık göstermiştir.

Tarihin hiçbir sayfası yoktur ki yakından incelenince bütün bu casusluk, haberalma, örgütlenmiş ihânet hareketleri ve karşı-casusluk işlerinden sözettiği görülmesin... Orta Çağ Katolik Kilisesi, İsveç'in büyük Kralı İkinci Gustav-Adolf, Fransa Kralı Yedinci Henri, Prusya Kralı Büyük Friedrich, Napoleon, Bismarck bu «mesleği» yalnız hesaba katmakla kalmamışlar; ondan hiç çekinmeksizin, büyük bir başarıyla yararlanmışlardır.

Mâceracı olsun, vatansever olsun, ahlâksız casuslar olsun, küçük çapta hâinler olsun, bu tehlikeli oyuna katılanların hemen hepsi tek başlarına

iş görmüşlerdir. Örgütün insanın yerine geçmesi, grubun gizli ordu hâline gelmesi ancak çağımızda görülmektedir.

Dr. Sorge bu sanatın son bireycisi, makinede bir dişli çark (fakat bağımsız bir dişli çark) olmuştur. Ayrıca o, başkası hesabına suç işleyen bir kişi değil, gizli ve tehlikeli bir diplomat olmuş; mensubu bulunduğu örgütün amaçladığı **«dünyanın gidişini değiştirme»** işini, sırf kendi gücüyle iyi bir sonuca ulaştırabileceğini sanmıştır. Duygularını çok seyrek olarak açığa vururdu. Bu ânlardan birinde: **«Bir adam çıkıp Hitler'i devirecekse, o adam ben olacağım!»** Diye bağırmıştır.

*

Sorge her zaman yaptığı gibi İmperial Oteli'nin sevimli, küçük garson kızlarıyla şakalaştı. Onlar da küçücük bebek yüzleriyle ona tatlı-tatlı gülümsüyorlardı. Sorge'u bütün «beyazlar»dan daha çok seviyorlar; ona karşı çok sevimli davranıyorlardı. O da onları seviyordu. Dalavereyi, sinir gerilimini, bitmez tükenmez kaygıyı birkaç sâniye için de olsa unutabilmek ona çok iyi geliyordu.

Sorge kızlardan birinin kimonosunun geniş kemerini kaldırdı. Kız çok utanmıştı; fakat memnundu da, fıkırdadı. Sonra Sorge hole açılan kapıya bir göz attı, müdürün altüst olmuş solgun yüzünü gördü. Adamın kaygılı bir tavırla: **«Sorge ortalıkta yine göründü!»** Diye bağırdığını duyunca gülümsemekten kendini alamadı.

Kendisine kapıyı açan kızın pudralı yüzünden dostça bir «makas» aldı; sonra cebinden madenî bir para çıkardı. Küçük kız güldü, hafifçe diz kırdı, küçük adımlarla uzaklaştı. Sorge kravatı-

nın çarpık olduğundan emin olmak için iyice baktı, ellerini ceplerine soktu ve meydan okuyan bir tavırla hole girdi.

Kendisi geçerken herkesin sustuğunu gördü; buna sevinmekten geri kalmadı. Barda bir kadın çın-çın öten bir kahkaha attı. Garsonlar oradan oraya koşuşuyorlar, masalardan boş kadehleri topluyorlardı. Müdürün işareti üzerine orkestra bir Viyana valsi çalmaya başladı.

Müdür hemen koştu:

— «Barda mı oturacaksınız Herr Doktor?» Diye sordu. «Alman Büyükelçiliğinden şu mösyölerin masasına buyurun isterseniz. Bakın, sağda, orkestranın yanında.»

— «Senin deyiminle, Alman Büyükelçiliği'nden şu mösyölerin yüzlerini şeytan görsün...»

— «Ya, emredersiniz efendim!»

Müdür ona hemen hak verdi. Tecrübeyle biliyordu ki Sorge'un dikine gidilemezdi; acayip adamdı. Tokyo'da, özellikle İmperial Oteli'nde çok sayıda acayip yabancı vardı; fakat Sorge'un yanında hepsi solda sıfır kalıyordu.

Sorge'un yüzünde hücuma geçen ve muhakkak gol atacak olan santrforun dikkatli, düşünceli ifâdesi vardı. Tokyo'da adı çok kötüye çıkmıştı; o da bunun böyle olmasına büyük önem veriyordu. Tokyo'da şamatacı biri olarak tanınmaktaydı. Oranın ilgili, merak uyandıran kişilerinden biriydi. Çıtkırıldım insanlar (ki Tokyo'da bunların sayısı azdı) onu görür görmez ürperiyorlardı; fakat genellikle herkes ona alışmıştı, olduğu gibi kabul ediliyordu.

Müdür şunun farkına vararak rahat bir soluk aldı: Tokyo'daki yabancı gazetecilerin en iyi ha-

Casusluk nankör meslektir. Rusya; Almanya'ya karşı kazandığı zaferde Richard Sorge'un oynadığı rolü ancak 1965 yılında kabul ederek ona «Sovyetler Birliği Kahramanı» unvanını verdi.
Sovyet Posta-Telgraf İdaresi de bu nedenle bir hâtıra pulu çıkardı.

ber alanı olan Dr. Sorge, kentin her köşesinde kendine kadeh arkadaşı bulabilirdi; fakat o akşam sarhoş değildi de çok hafif tertip çakırkeyifti. Bu yüzden yeni bir rezaletin çıkma olasılığı epey uzak görünüyordu.

Müşterisinin kulağına eğilerek:

— «İzninizle söylüyorum: Madam Schwartz (Şvartz) burada. Martina Schwartz,» diye fısıldadı.

Sorge alaycı bir tavırla:

— «Sâhi mi? Çok sevindim buna doğrusu!» Dedi. Müdür de bu cevap karşısında hemen gülmeye kalkıştı, fakat Sorge'un soğuk bakışı altında gülüşü dudaklarına asılı kaldı.

Bir sergideki eşyayı inceler gibi, oradakileri rastgele, ihtiyatsızca gözden geçiriyordu. Tokyo sosyetesinin en seçkin insanları İmperial Oteli'nin geniş salonunda buluşurlardı. İş adamlarından, diplomatlardan, gazetecilerden, erkek-kadın yerlilerle yabancılardan, faşistlerden, demokratlardan, tarafsızlardan oluşuyordu bu sosyete. Hepsinin tek ortak noktası vardı: Cepleri, İmperial'ın fiyatlarını karşılayacak kadar para doluydu.

Sorge bara doğru ilerledi. Daha sağ elinin iki parmağını havaya kaldırır kaldırmaz barmen anladı; bir kadehe «sek» viski doldurdu. Sonra geçerken yolu üzerindeki iki sandalyeye çarptı; sandalyelerde oturanlar da tek söz söylemeden yolu hemen açtılar. Barın önüne gelince kadehi kavradığı gibi bir yudumda içti. Barmen kadehi hemen yine doldurdu.

Siebert Hamburg'lu bir yazardı. Halkın çok iyi bildiği o gezi kitaplarından birini yazmak için bir süredir Japonya'da bulunuyordu. Sorge'a yaklaştı. Birçok yararlı bilgilerin bitmez tükenmez kay-

nağı olan bu şeytan gibi adama, saygı ile birlikte, yakınlık duyuyordu. Sorge da bunu biliyordu. Bundan gurur duyduğunu açıklamak istemeden Siebert'i biraz «mesafeli» bir içtenlikle karşıladı.

Siebert sordu:

— «Ne dersiniz bu işe, Sorge?»

— «Hangi işe? Viskiye mi? Ne yazık ki olması gerektiği kadar soğuk değil.»

— «Savaşın ilânı için birşey söylemiyor musunuz?»

— «Ne, savaş mı? Çılgınlık demek istiyorsunuz yâni?»

Siebert cevap verdi:

— «Savaş hiçbir zaman sağduyunun bir kanıtı olmamıştır ki.»

Yanında duran birisi, dirseğini tezgâha dayamıştı. Ondan yana eğilerek:

— «Savaş gerekliydi,» dedi.

Siebert şaşırdı, adama baktı. Terbiyeli bir insandı; birinin böyle ulu-orta lâfa karışmasına alışık değildi. Sorge'un işin alayındaymış gibi bir hâli vardı. Kadehini boşalttı, geveze adamın karşısına geçip ona bir ân baktı, sonra arkasını döndü. Siebert'e:

— «Bu can sıkıcı herifin kim olduğunu öğrenmek istersiniz herhalde,» dedi.

Siebert:

— «Yok canım, öğrenmesem de olur,» diye karşılık verdi.

Sorge çok yüksek sesle devam etti:

— «Bu hödüğün soyadı Branz, adı da August olsa gerek. Sanatı aynasızlık, polislik yâni. Alman Büyükelçiliği'nde görevli. İyi bakın ona, Siebert! Herif polisin adamı.»

Siebert ezile-büzüle:

— «Yaaa, çok iyi...» Dedi.

Branz hemen yaklaşarak:

— «Sizin davranışlarınızdan sözedecek değiliz, Herr Sorge,» dedi. «Bunları herkes çok iyi bilir. Fakat şunu sorabilir miyim size? Führer'imizin Polonya'ya ilân ettiği savaşa çılgınlık mı diyorsunuz siz?»

Sorge ciddî-ciddî:

— «Yok canım, çılgınlık değil bu,» dedi.

Siebert de hemen onu doğruladı:

— «Böyle şey aklımızdan bile geçmedi.»

— «Hayır, çılgınlık değil bu,» diye tekrarladı. «Ona başka bir ad vermek daha uygun olur. Şunu gözünüzün önüne getirin: Bir yanda Almanya var, öbür yanda Polonya. Ben Almanya'yım. Bir varsayım bu tabiî.»

Sonra iri yapılı, geniş omuzlu Sorge yakışıklı atlet yüzünü doğrulttu, yumruklarını kaldırdı. Branz elinde olmadan kendini geriye attı.

Sorge devam etti:

— «Evet, ben Almanya'yım demiştim. Sokağa çıkıyorum, zavallı bir çocuk görüyorum. Zavallı verem, ateşi yükselmiş, tir-tir titriyor. Kibrit satıyor. Ben o zavallının üzerine atılıyorum, yumruğumu çenesine yapıştırıyorum, karnına bir tekme sallıyorum. Ayaklarımın altına alıp dayanıksız kemiklerini kırıyorum. Polonya'ya ilân edilen savaş bu işte, Branz! Şimdi gel de ulusal zorunluklardan sözet bana!»

Siebert çelimsiz elini arkadaşının adaleli kolu üzerine koyarak:

— «İyi, iyi azizim Sorge,» dedi.

Ataşe Branz hafiften gülümsedi. Tehdit dolu bir tavırla:

— «Ayağını denk al, Sorge,» dedi. «Su testisi su yolunda kırılır...»

Sorge ters-ters sordu: «Ne dedin?»

— «Sen Alman'sın, Alman yasalarının hükümlerine tâbisin. Ben de Tokyo'da Alman polisini temsil ediyorum.»

Sorge'un gözleri çok ince iki yarık hâline gelmişti. Kaşlarını çatmış, kendini zor tutuyordu. Aradan çok ağır üç sâniye geçti. Sonra ellerini indirdi, gürültülü bir kahkaha kopardı. Barmenin önüne sürdüğü kadehi kavradığı gibi bir dikişte boşaltıverdi.

Branz arkasını dönmüştü. Gülmüyordu artık. Başını hafifçe eğmişti. Titrek bir sesle içki istedi, bu ses de Sorge'u yatıştırıverdi.

Siebert:

— «Gelin de bir masaya oturalım,» dedi. Uzaklaşırlarken de ekledi:

— «Ayağınızı denk alın, Sorge. Arasıra çok konuşuyorsunuz, çok da patavasızlık ediyorsunuz. Biliyorum, Tokyo'da hiç kimse sizin söylediklerinizin aksini söylemek yürekliliğini gösteremez, sözlerinizden kötü bir anlam çıkaramaz. Fakat ne vardı, Büyükelçiliğin Polis Ataşesi'yle kapışacak?»

Sorge birden neşelenmişti:

— «Göstereceği tepkiyi görmek için böyle yaptım belki,» dedi.

— «İstediğinizi de öğrendiniz. Bu adam sizin dostunuz değil.»

— «Vah vah! Üzüldüm buna.»

— «Ama, ya düşmanlarınızdan yana olursa?»

Sorge aldırmaz bir gülüşle:

— «İnsanın ne denli çok düşmanı olursa o denli şeref kazanmış olur!» Dedi. Başını bardan yana çevirmişti. Branz dikkatle onu gözlüyordu. Sorge için-için biraz kaygılandı, **«pis casus!»** Diye düşündü.

Siebert Sorge'u Martina Schwartz'ın oturduğu masaya götürdü. Kadının çevresinde «hayranlar» diye adlandırılan o kişiliksiz, silik yaratıklardan bir grup vardı.

Siebert:

— «Müsaade eder misiniz?» Dedi.

Sorge daha cevap gelmesini bile beklemeden o sırada boş olan iki sandalyeyi kavradı, sâhiplerinin itirazlarına küçümseyen bir tavırla cevap verdi. İki sandalyeyi önü sıra iterek Martina'nınkinin iki yanına yerleştirdi. Oturdu; öteki sandalyeyi de otursun diye Siebert'e gösterdi.

Martina Schwartz merakla sordu:

— «Dr. Sorge sizsiniz demek, ha?»

Sorge:

— «Ben de sizden çok sözedildiğini duydum,» dedi.

— «İyi şeyler mi duydunuz, hakkımda?»

Sorge bir el işaretiyle garsonu çağırarak:

— «Hayır, iyi şeyler duymadım, buna da memnunum,» dedi.

Garson sanki dünya koşu şampiyonasına katılıyormuş gibi fırlayıp koştu.

Sorge:

— «Viski getir bize. Şimdilik üç tane,» dedi.

Garson müşterilerini tanıyordu. Sorge'un siparişini: **«Yâni üç şişe,»** diye yorumladı.

Madam Schwartz'ın «hayranları» kıpırdanmaya başlamışlardı. Komşu masada oturan ve sandalyeleri alınan iki müşteri, müdür kendi eliyle iki tabure getirince, artık söylenmekten vazgeçtiler. Siebert kolay-kolay gürültüye pabuç bırakmazdı, fakat o da kendini diken üstünde hissetti.

Sorge yanındaki kadına onu beğendiğini de pek belli ederek bakıyordu. Adı çok kötüye çıkmıştı, fakat bu da hoşuna gidiyordu. Martina'nın çapkınlıklarına ilişkin bir sürü serüven, Alman kolonisinin dışında bile kimsenin dilinden düşmüyordu. Yaşayış tarzına gelince, Martina tam anlamıyla «uluslararası» bir kadındı. Fakat Sorge'un gözünde (genellikle ihmâl edilen) çok özel bir üstünlüğü vardı: Çok önemli bir Alman endüstri grubunun temsilcisinin karısıydı. Ruhr ve Ren bölgelerindeki kimya endüstrisiydi, bu. Japonya'da Alman kimya endüstrisinin elde ettiği nüfuzu belirtmenin ise gereği bile yoktu.

Martina sordu:

— «Ne düşünüyorsunuz böyle, Mösyö Sorge?»

Sorge yalan söylemeye kalkışmadan:

— «Sizi!» Dedi.

Kadın ona gülümsedi; fakat yalnız gözleriyle! Bunu da, bakışlarını dudaklarına götürdüğü kadehin üzerinden aşırtarak yaptı. Düzgün, kusursuz bir yüzü vardı. İri kara gözleri birbirinden epey uzaktı. Etli dudakları aralıktı; düzgün ve derin bir soluk alışı vardı. Bunu, âdeta şehvetle yapıyordu. İri, sert göğsü büyüleyici bir tempo ile inip kalkıyordu. Onunla çalışmak çok hoş birşey olacaktı. Sorge buna emindi.

Birbirleriyle ilgileniyorlar, karşılıklı birbirlerini inceliyorlar, içkilerini yudumluyorlardı. Kadının çevresindekiler onu daha da belirgin hâle so-

kuyorlardı; fakat bir çevreden başka şey değillerdi. Sorge'un buna aldırdığı yoktu; gözleri ondan başkasını görmüyordu. Siebert gülümseyerek kalktı; bara gitti ve orada kaldı. Hayranlar grubu ise kendilerinin fazla olduğunu anlamak için daha uzun zaman bekledi.

Sorge:

— «Daha önce tanışmadığımız için üzgünüm,» dedi.

— «İmperial'e seyrek gelirim.»

— «Nedenini de anlıyorum: Burası iç karartıcı, modası geçmiş bir yerdir. Gerçi hiç kimse viskinin sıcaklığını buranın havasının sıcaklığına göre ayarlamayı bilmez fakat, viskisi de iyidir. Sonra burada çok insan görürsünüz. Hepsinden biraz. Her günkü ayak takımı.»

Martina gülerek:

— «Bana gelince, özellikle geceleri çalışırım,» dedi.

Bu azıcık zoraki, kasıntılı, hemen-hemen acılı bir gülüştü. Sorge çok dikkatli bir gözlemciydi; fakat bunun farkına varmadı. **«Biraz fazla kaçırmış galiba,»** diye düşünmekle yetindi; bu da onun hoşuna gitmekten geri kalmadı.

Dansa kalktılar. Orkestra yorgundu, ağır tempoyla bir fokstrot çalıyordu. Bir saksofon inliltilerini, acayip biçimde süslenmiş duvarlara doğru yükseltiyordu. Kadın kavalyesine sokulmuştu; dolgun dudakları daha çok aralanıyordu.

Sorge arkadaşının oynak belinin eli altında bükülüp çöktüğünü hissediyordu:

— «Kocanızı evde mi bıraktınız?» Diye sordu.

Kadın aldırmaz bir tavırla:

— «Geziye çıktı. Nagasaki'de,» dedi.

Sorge onu kavrayan kolunu gevşetmeden, şöyle düşünüyordu:

«Nagasaki ülkenin güneyinde bulunan bir endüstri kenti. Kıta Çini'nin karşısında, berbat bir yer, fakat o eşsiz Japon porselenleriyle güçlü torpil fabrikaları da orada. Bütün Doğu'nun en güçlü fabrikaları bunlar.»

Sorge:

— «Nagasaki'yi bilirim,» dedi. «Pek öyle hoş bir yer değildir fakat dünyanın en terbiyeli, en iyi yetişmiş «geyşa»ları oradadır. Dönünce kocanıza bunu anlatın.»

Martina:

— «Bu akşam dönmez, herhâlde?» Dedi. «Geyşa'larla ne yapacağını da pek kestiremiyorum. Bu konuda ne yazık ki onu çok iyi tanıyorum!»

Sorge Martina'ya bilgi vermenin; geyşa'ların genel kadınlar olmadıklarını ona anlatmanın uygun olmayacağını düşündü. İhtiyatlı bir tavırla *sustu*. Onun *bilmesi gerekti zâten*, kocasının «sınırlı yeteneklerine» ilişkin olarak söylediği sözler de Sorge'u daha çok sevindiriyordu. Yanağını yavaşça onun yanağına yaklaştırdı, kadın da kendi yanağını çekmedi, insanın içine işleyen bir sesle:

— «Alman Büyükelçisi'ni sık-sık görür müsünüz?» Diye sordu.

Sorge:

— «Görürüm tabiî,» dedi.

— «Beni de Büyükelçiliğe götürebilir misiniz?»

Sorge hiç çekinmeden cevap verdi:

— «Ondan kolay ne var?»

Söylediği gibi de düşünüyordu. Hediye kabul edecek cinsten bir erkek değildi. Borçlu olmak-

tan da nefret ederdi. Karşısındakinin hoşuna gidecek basit birşey değil de, kârlı bir iş yapacağını düşünüyordu. Dürüst bir pazarlıktı bu: Sen bana kocanın Nagasaki'de ne yapmaya gittiğini, ne gibi denetimde bulunduğunu anlatırsın; ben de senin Büyükelçiliğe girmeni, oradakilerle tanışmanı sağlarım.

İnsan hiç kimseye hiçbir şey borçlu olmamalı! Sorge'un prensibi buydu ve bundan da her türlü sonucu çıkarıyordu. Her fatura hemen ödenmeliydi. Polis ataşesi Branz da barda oturuyor, Sorge'a bakıyordu. İyice kafayı çekmişti.

Martina'yı alıp bara, Branz'dan pek uzak olmayan bir yere götürdü; ona bir cin ısmarladı. Bu otele yavan insanların yerleşmiş olmalarından ötürü özür diledi. Kendisine «üçlü» bir viski ısmarladı. Kadehi bir dikişte boşaltarak önüne koydu.

Sonra Branz'dan yana dönerek:

— «Sana gelince, arkadaş,» dedi. «Bas git buradan, bu kadına da daha fazla tebelleş olma!»

Branz şaşkın-şaşkın Sorge'a baktı. Martina bu hâlden çok hoşlanmıştı; güldü. Sorge'un ise kılı kıpırdamıyordu.

Branz:

— «Ne istiyorsun benden?» Dedi. «Bahâne mi arıyorsun, yoksa?»

Sorge kaba-kaba:

— «Senin mendebur suratın bahâne değil, düpedüz kışkırtma!» Dedi.

Branz ne gibi bir tehlike karşısında olduğunu yavaş-yavaş anlamaya başlıyordu. Barmen tezgâhın üstünü toplamaya, kadehlerle şişeleri alıp götürmeye başlamıştı. Martina'nın gözleri faltaşı

gibi açılmıştı; kadehindeki cini küçük yudumlarla içiyordu. Sorge ile Branz'ın çevresinde kimse kalmamıştı.

Sorge çok yüksek sesle:

— «Son bir fırsat veriyorum, sana,» dedi. «Madama karşı terbiyesizlik ettin; özür dile bakayım!»

Branz saf-saf sordu:

— «Ne gibi terbiyesizlik etmişim?»

— «Bir sosyete kadınına böyle yiyecek gibi bakmaz insan. Hele seninkiler gibi domuz gözlerine sâhip olursa!»

Branz sinirli-sinirli gülerek:

— «Sosyete kadını ha? Güleyim bâri!» Dedi.

Sorge:

— «Fakat birazdan gülemeyeceksin,» dedi.

Yumruğu da şimşek hızıyla indi. Ataşenin çenesinde patladı; adam sendeleyerek geriledi, sonra külçe gibi yere yığılıverdi. Bayılmıştı.

Bir kadın keskin bir çığlık kopardı. Birkaç kişi çabucak holden uzaklaştılar. Orkestra bocaladı. Martina boş kadehinin üzerine kapanarak sevinçle fıkırdadı. Müdür frakının etekleri havada koşup geldi.

Sorge mendilini çıkardı; özene-bezene ellerini silerek:

— «Kaldır şu hergeleyi,» dedi. «Bana bir duble viski getirin lûtfen! Almanya Büyükelçiliği'ne de yeni bir Polis Ataşesi bulun.»

Müdür yalvaran bir tavırla:

— «Herr Doktor! Olmaz böyle şey, imkânsız!» Diye bağırdı.

— «Tersine, pekalâ olur! Bütün olup bitenleri gördün zâten. Yoksa... Yeniden mi başlayayım?»

— «Aman, nasıl olur?»

— «Bir kadına hakaret edildi; kime istersen söyle bunu. Savaşçılık oynadığımızı da söyle. Ben Almanya oldum, o Polonya. Anlaşıldı mı?»

Sorge cevap beklemeyi yararsız buluyordu. Geniş sırtını süklüm-püklüm duran Müdüre dönerek Martina Schwartz'ın önünde eğildi:

— «Şimdi nereye gidiyoruz?»

Martina kararlı bir tavırla:

— «Bizim eve,» dedi.

Üçüncü Bölüm

DÜNYA DENGESİNİ ALTÜST EDEN CASUSLAR

Hepsinin amaçları birdir; fakat, çağımızın büyük casuslarına ve hainlerine ortak bir nitelik verilemez. Bunlar her ülkeden, her ırktan, her sınıftan seçilip alınırlar. Hiçbirinin özellikle sofu olduğu görülmemiştir.

Tek bir vasıfları vardır: Hepsi çok zekidir. Çoğu birinci sınıf uzmanlardır. Fakat hiçbirinin yüksek bir dünya görüşü yoktur. Casuslar arasından hiçbir filozof yetişmiş değildir.

Casus genellikle bir yardımcıdır. Büyük hizmetlerde bulunabilir, fakat dünya tarihinde esaslı bir rol oynadığı çok seyrek görülmüştür. Alger Hiss belki; yaptığı «atom ihaneti» dünyanın dengesini altüst eden Klaus Fuchs muhakkak bu yeteneğe sâhipti.

Sorge de, Fuchs da Almandılar ve yakından incelenirlerse aralarında hiçbir ortak yan bulunmaz. Yalnız, her ikisi de hızın verdiği sarhoşluğa tutkundur, iki ya da dört tekerlekli bir araç üzerinde canlarını seve-seve tehlikeye atarlar. Bunun dışında Fuchs yalnızlıktan hoşlanan utangaç bir hayâlciydi. Sorge ise rezalet çıkarmaya bayılırdı. İçkiye, kadınlara çok düşkündü.

Bununla birlikte ikisini birleştiren bir bağ vardı: Geçmişleri Birinci Dünya Savaşı'yla Nasyonal Sosyalizm'in amansız egemenliği arasındaki dönemde, Almanya'nın o korkunç cadı kazanında kaynamıştır.

Sorge savaşı ilk gününden son gününe dek ya-

şamıştır. Savaşın kara gölgesi Fuchs'un yaşantısı üzerinde ağır basmıştır. İkisi de savaş sonrasındaki ekonomik çöküntünün acısını kanlarında, canlarında duymuşlardır. İkisi de genç devrimcilerin coşkusuna kapılarak, acıyla kıvranan bir dünyada Marksizm'i, tek umut ışığı saymaya kalkışmışlardır.

Kendileri böylece bir yöne doğru çekilirken, buna karşı yönün uyandırdığı tiksinti eklenmiştir. İkisi de haşin ve zorba Alman milliyetçiliğinden nefret ediyorlardı. Bir alev gibi herşeyi yakıp yok eden ırk düşmanlığının büyüyüşünü, dehşetten açılan gözlerle seyrettiler. Derken Nasyonal Sosyalizm çıkageldi; son engeli, aileyi de yıkıp yerle bir etti. Fuchs'un eski bir Protestan ailesinden gelen ana-babası, bu kargaşalıkta kayboldu. Sorge'un ana-babasına ise işkence yapıldı.

Böylece Fuchs da, Sorge da komünizmin kucağına atılmış oldu. Burjuvalaşmış saydıkları, en tehlikeli uzlaşmaları yapmaya hazır olan Sosyal Demokratlar bile onlar için bir sığınak olamıyorlardı. Yarım tedbirlerin zamanı artık geçmişti. Bunu çok iyi biliyorlardı. İstedikleri şey, kesin bir karardı.

Büyük ihânet, yok olup giden bir özgürlük ve adâlet hulyasından doğdu. Dünyada artık ne sığınacak yer vardı, ne sevgi... İyice düşünülürse bunun sorumluluğu da komünizmin uşaklarından çok Hitler'in yandaşlarına düşer.

*

Ayın ikinci Salı'sıydı. O gün Richard Sorge sabahleyin evde kaldı. Duş yaptıktan sonra odasına çıktı; notlarını sıraya koymaya başladı. Bunlar

şifrelerden, mektuplardan oluşuyordu. Gören bunları eski Çin'deki bankacılık sistemine ilişkin bir yazının malzemesi sanabilirdi.

Sonra Sorge sırtında bornozu olduğu hâlde pencerenin önüne geçti; kirayla oturduğu küçük köşkün bakımsız, minnacık bahçesine baktı. Kapıda başlayan dar yol, kıvrıla-kıvrıla ilerleyerek sokağa ulaşmadan önce, başka iki küçük evin önünden geçiyordu. Sorge'nin çevresinde çıt çıkmıyordu. Azubi Mahallesi'nin uğultusu ona kadar ulaşamamaktaydı.

Duvar saatine baktı. Sekize yirmi vardı. Notları hazırdı. Birlikte çalıştığı arkadaşı gelene kadar istediğini yapabilirdi. Bir plâk mı çalsaydı acaba? Meselâ Bach'ın **Brandenburg Konçertosu**'nu? Bundan daha soylu bir yapıt bestelemiş değildi.

Fakat bu müziğin tadını çıkarma olanağını kendisine verecek sükûnetten, ruh hâlinden yoksundu. Onun için odada jimnastik yapmaya karar verdi. Bornozunu çıkardı, pencerenin yanında bir etajerin üzerinde duran «sandow»unu (kolyağı) aldı; omuzlarını geliştirici hareketler yapmaya başladı.

Terlemeye başlamıştı; ağzını alabildiğine açmış, sessiz-sessiz soluk alıyordu. Hafifçe kızaran teninin altında kasları oynaşıyordu. Sonra kıl eldivenle vücuduna friksiyon yaptı. Hareketleri güçlü, canlı, kısa kısaydı.

Çıplaktı; ağır-ağır soluk almak için kendini zorlayarak pencerenin önüne geldi; bahçedeki patikaya göz attı. Yolda bir Japon ilerlemekteydi. Belki de çok yavaş yürüyordu. Adres arar gibi bir hâli vardı. Saat tam sekizdi.

Ziyaretçi parmaklıklı kapıyı açtı, sonra özenle kapadı; ayağıyla demir çubuğu itti, evin kapısı

önünde bir süre durduktan sonra saygılı bir edâ ile kapıyı vurdu.

Sorge bornozunu yine giydi, aşağıya inip tek söz söylemeden kapıyı açtı. Japon nezaketle eğildi, kendisine buyur edilmeden içeriye girdi. Sorge İngilizce:

— «Yukarıya çıkalım, Miyagi,» dedi.

Miyagi hasırları kirletmemek için ayakkabılarını çıkardı. Dik merdivenden Sorge'un önü sıra çıktı, büroya girdi. Daracık bir odaydı burası; gazeteler, dergiler, müsveddeler ve içki şişeleriyle doluydu. Kapıya gelince durdu. Bakışları kederliydi.

Sorge neşeli-neşeli sordu:

— «Ortalık karma-karışık; ona mı üzülüyorsun, Miyagi?»

Miyagi çok terbiyeliydi, açıktan açığa «evet» demedi.

Sorge üzerinde kitaplar yığılı bir sandalyeyi çevirdi, kitaplar paldır küldür yere düştü. Onları ayağıyla iterek:

— «İşte, ortalığı da düzelttim,» dedi. Sonra kendinden memnun, ekledi:

— «Otursana, Miyagi.»

Miyagi oturdu, bakışları hep kederliydi. Her zaman çok sevimli bir ifâde taşıyan yüzünü Sorge'a doğru kaldırdı, uysal bir tavırla bekledi.

— «Kâğıtları getirdin mi, Miyagi?»

Başını «evet» anlamına eğdi; elindeki boya kutusunu açtı, bir fırçanın sapını çevirip çıkararak Sorge'a çok sıkı sarılmış ince bir kâğıt tomarını uzattı.

Sorge tomarı açıp dizinin üzerinde düzeltti, sonra bir göz attı:

— «İyi,» dedi. «109'uncu Tümen'e ilişkin bilgiler bunlar. 108'inci Tümen'e ilişkin bilgileri ne zaman getireceksin?»

— «Güç olacak bu.»

— «Niçin?»

— «Adamlarımdan biri gidiyor. Onbaşı vardı hani? Evlenecekmiş. Çok yazık, pek iyiydi. Zorlayalım mı kendisini acaba?»

Sorge hemen atılarak:

— «Sakın ha,» dedi. «Hiçbir şey alamayız ağzından. Yalnız gönüllülerle çalışıyoruz biz. İyi para verdin mi ona bâri?»

— «Toplam olarak yüzyirmi dolar verdim. On dört ayda.»

— «Yeter. On dolar daha ver, fazla verme. Bizden iyi bir anı kalacak onda. Çok gerekirse yine buluruz kendisini. Bundan sonra dolarla ödeme yapma, Miyagi. Göze çarpabilir. Ödemeleri yen'le yap.»

Miyagi:

— «Olur,» diye mırıldandı. «Siz nasıl isterseniz öyle olur.»

— «Sizlerden biri Japon Gizli Polisi'yle temasa girdi mi?»

— «Hayır.»

— «Emin misin, öyle mi sanıyorsun?»

— «Kimse böyle bir şey söylemedi bana. Ben de herkese söyledim...»

— «Pekiyi, pekiyi, Miyagi. Yalnız, ayağını denk al. İleride çok ihtiyatlı davran. Belgeler içeride de, dışarıda da çok gizli ulaşmalı sana. Hattâ gece gelmeli.»

Miyagi birşey söylemeden Sorge'a baktı. «Olur» anlamına başını eğdi. «Niçinmiş ihtiyatı arttır-

mak?» Diye sormak cesaretini gösteremiyordu. Soluk, sarı yüzünde hiçbir heyecan ifâdesi görülmemekteydi.

Sorge karşısındaki adamın hasta, ölüme mahkûm olduğunu biliyordu. Verem onun son gücünü yiyip bitiriyor, kemiklerini kemiriyor, en ufak heyecan hâlinde kanını humma nöbetleriyle kaynatıyordu. Yakın görünen bir günde ölüp gidecekti. Her çeşit kaygıdan olasıya uzak tutmak gerekti onu.

Sorge:

— «Karşılaştığımız tehlikelerde herhangi bir artış görmüyorum, Miyagi,» dedi. «Ama savaştayız, seni kaybetmek de istemem doğrusu.»

Miyagi:

— «Elimden gelen herşeyi yapacağım,» dedi.

— «Sana güvenebilirim, biliyorum ve aklımdan geçeni de açıkça söylüyorum. Palavradan hoşlanmam, bilirsin.»

Miyagi başını eğdi. Sorge'u iyi tanıyordu; gösteriş düşkünü bir kimse olmadığını anlamıştı. Boş lâf edilmezdi onunla; geçerli olan yalnız raporlar, görevler, öğütler, sayılar, adlar, tarihlerdi.

— «Ne kadar para istiyorsun, Miyagi?»

— «Her zamankinden fazla olmasın. Çalıştırdığım kimselerin sayısını arttırmadım. Hepsi ondört kişi.»

— «Onbaşının yerine kim geçecek?»

— «Bir kadın. Adı Tomo.»

Sorge kaygılı-kaygılı:

— «Bir kadın ha?» Diye tekrarladı.

İlke olarak kadın çalıştırmak istemiyordu. Sözlerinde durmazlar, işleri tam vaktinde yapmaz-

lardı. Onlara güvenilemezdi de. Para karşılığında erkeklere göre daha kolay elde edilebilirlerdi. Seks bakımından da grubun birliğini bozabilirlerdi.

— «Ne biçim kadın bu, Miyagi?»

— «Tomo işte. Genellikle Tomo teyze derler ona. İlginç tanıdıkları var.»

— «Kimmiş bunlar?»

— «Kız yeğeni Araki'lerde hizmetçilik yapıyor.»

Sorge'un kaşları çatıldı, alnı kırıştı. Araki denen o kadını iyi tanıyordu. Alman Büyükelçiliği'nde evin kızıydı âdeta. Prof. Araki'nin karısıydı, o da iliklerine kadar Alman yanlısı biriydi. Gözleri keskin, kulağı delikti. Söylendiğine göre Basın Ataşesi'yle aralarında bir şey vardı. Bu da onun Almanya'ya olan bağlılığını gösteriyordu.

— «Tomo teyze ne diyor Araki için?»

— «Ona kalırsa Araki Japon Gizli Servisi hesabına çalışıyormuş.»

— «Nerden biliyormuş bunu?»

Miyagi yavaş konuşarak:

— «Araki evine dönmek için Büyükelçilikten her çıkışında kendisini bekler görünen, polise benzeyen bir adamla buluşuyor. Onunla birşeyler konuşuyor. Elçiliğin bazı mensuplarını çaya davet etmişti. Daha önce evine mikrofon yerleştirdiler. Araki sevgilisiyle buluşunca...»

Sorge bir kahkaha kopardı, ellerini dizlerine vurdu. Bu işe çok gülüyordu. Miyagi şaşırdı, sustu.

Baba Sorge'un oğlu için ne acayip durumdu bu! Çok tuhaf, çok eğlendiriciydi. Düşünün bir: Alman Basın Ataşesi'nin sevgisini bildiren ateşli sözleri banda alınıyor, Japon Gizli Servisi'ne gön-

deriliyordu! Yataktaki sohbetlere politika da karışmış oluyordu böylece! İnsanın yüreği yufkalaştı mı dili de çözülür!

Fakat Sorge kendini toplamaya başlamıştı. Gülmesi durdu. Birdenbire, damdan düşercesine sordu:

— «Böyle değerli bir kız yeğeni olan bu Tomo teyzeyi nerden buldun kuzum?»

Miyagi:

— «San Francisco'dan tanıyorum,» dedi.

Sorge karşısındakinin yüzüne dikkatle baktı. Miyagi 1934'te, San Francisco'dan döneliberi onun ekibine girmişti. Parti'nin bir emriyle Tokyo'ya gönderilmişti. Çok değerli, çok gerekli bir çevirmendi. Kendisi de bir ajanlar grubunun başında bulunuyor, ilginç bilgiler getiriyordu. Fakat artık ölümü yaklaşmış bir hastadan başka şey değildi. Atılgan, gözü pek de değildi. Her zaman için onu çekip çevirmek, ona yol göstermek gerekmişti.

— «O Tomo teyze de Parti'de üye mi?»

— «Evet, fakat yalnız Amerika'da. Şimdi bilmem hangi dinsel mezhebe bağlı. İyi tanırım onu. Sırasına göre birkaç dolar harcamasını bilir. Çok da iyi niyetlidir.»

Sorge hiç konuşmadan dinliyor, ötekinin sözünü bitirmesini bekliyordu. Sonra:

— «Tomo teyzeyi ekibine alma, Miyagi,» dedi. «Çok tehlikeli bu iş. Bir grupta böyle eski ahbapların bulunmasından hoşlanmam. Paraya ihtiyacı varsa karşılığında hiçbir şey beklemeden, sırf dostluk adına para ver. Fazla da cömert davranma ha!»

Miyagi biraz bozulmuşa benziyordu:

— «Nasıl isterseniz,» dedi.

Sorge onu rahatsız etmek istemiyordu. Adam dürüsttü. Sorge gibi o da inançlı bir komünistti, onu emri altında bir kimse gibi görmüyordu. Ancak grupta birlikte çalışan arkadaşlar vardı. Ölüm kapısını çalıyordu. Avurdu avurduna çökmüş, kadere boyun eğmiş yüzünde yakın sonu görülüyordu. Gittikçe bezginleşen sesinden de ayrıca anlaşılıyordu.

San Francisco'da, karşı kıyıda «Chouette» adlı üçüncü sınıf bir çalgılı kahvede ömür tüketmişti. Geçimini sağlamak için resim yapıyordu. Verem daha o zamandan güçsüz düşürmüş olmalıydı. Sorge'un güvenilir bir çevirmene ihtiyacı olduğundan, Parti de Tokyo'ya onu getirtmişti. Bir yıllığına işe alınmıştı, fakat daha çok kalmıştı. Beş yıldır Sorge ile birlikte çalışıyordu. Daha ne kadar sürecekti?

Sorge elini Japon'un omuzu üzerine koyarak dostça bir tavırla:

— «Bak Miyagi,» dedi. «Kurduğun zincir ilk bakışta sağlam görünüyor. Sen - Tomo teyze - kız yeğeni - Madam Araki. Fakat bu bağ keşfedilirse Tanrı yardımcımız olsun. Sonra, dediğin gibi Madam Araki Japon Gizli Servisi hesabına çalışıyorsa herşey beklenebilir! Sen de benim gibi biliyorsun. Bütün Japonlar casus hastalığına tutulmuşlardır; herkesi casus sanırlar. İleride fırsat çıkar, vaktimiz olursa Araki ile ilgili olarak zemini şöyle bir yoklarsın; yeğenini de tabiî gözden uzak tutmazsın. Sonra zincirin halkalarını yeniden birleştirirsin. Araki - Tomo teyze - sen!»

Miyagi başını eğerek:

— «Anlıyorum, siz haklısınız,» dedi.

Gösterdiği başarı Sorge'un özellikle hoşuna gitmemişti, onu kaygılandırmıştı bile. Onun bütün

söylediklerini Miyagi'nin bilmesi gerekirdi. Casusluk mesleğinde kişisel ilişkilere yer yoktur da bazı sıkı bağlara göz yumulur. Bol para gerekir. Sonra ve en güvenilir şey, ortak düşüncelerden doğan birliktir. Geri kalan her şey tehlikelidir!

Herhangi bir ihtiyatsızlık işin sonu demektir. Çalışmanın da, yaşamın da. Ölüm durmadan casusun çevresinde kol gezer.

Sorge da boyuna üzerine çöken bu tehdidi fiziksel olarak hissediyordu. Geniş omuzları büzülüyor, midesinin oyuğunda bir boşluk beliriyordu. Bacaklarını ayırarak dimdik durdu, kaslarının gücünü şöyle bir ölçtü. Savaşmaya, direnmeye hazırdı.

Masanın üzerinden cüzdanını aldı, içinden birkaç banknot çıkarıp Miyagi'ye uzattı:

— «Bu ay için altıyüz dolar sana herhâlde yeter,» dedi.

— «Bol bol yeter.»

— «Yen'e çevir bu parayı, olanak bulursan tabiî. Fakat ayağını denk al.»

— «Vereceğiniz başka direktifler var mı?»

Sorge elini notlarının üzerine koydu ve kımıltısız kala kaldı.

Bahçe kapısı gıcırdamış, yola enlilemesine konulan demir çubuğa çarpan birisi tökezlemişti. Odada ikisi de kulak kabartıyorlardı.

Sonra Sorge Miyagi'yi iskemlesinin üzerine taş kesilmiş bir hâlde bırakarak ayağa kalktı Ağır-ağır merdivenden indi, kapıya gitti. Kapının önünde genç bir çocuk duruyordu. Elinde pembe renkli, dar, uzun bir zarf vardı.

— «Mösyö Sorge siz misiniz?» Diye sordu.

— «Evet, benim.»

Sorge mektubu aldı, üstünde adını okudu, çevirdi ve arkada «M. S.» harflerini gördü.

Çocuğa birkaç para bahşiş vererek: «Tamam,» dedi. O da hayatından memnun, çekip gitti.

Sorge yukarı kata çıktı; zarfı açtı, mektubu okudu:

«Sevgilim,

Kendimi çok yalnız hissediyorum, seni istiyorum. Çabuk gel de güçlü kollarınla soluğumu kesercesine kucakla beni.

Yapayalnız kalan Martina'n.»

Sorge gözlerini yumdu, onda görülen tek tepki de bu oldu. Doymak bilmez, ihtiraslı, ateşli Martina yine gözlerinin önüne geliyordu. Onu yanıbaşında hissediyordu.

— «Bitirelim bu işi, Miyagi,» dedi. «Acele sokağa çıkmam gerek.»

Miyagi sordu:

— «Peki, ya direktifler?»

Sorge iş arkadaşını sanki ilk kez görüyormuş gibi, şaşkın-şaşkın ona baktı. Gözlerinde hayret okunuyordu. Görevini unutmuştu. Böyle şey hiç başına gelmemişti. Yeryüzü'nde hiçbir kadın yüzünden o güne dek görevlerini savsaklamamıştı. Bu yüzden şaşkın bir hâldeydi.

— «Elinde ne kadar işe yarar adam varsa hepsini sentetik benzin yapan fabrikalara gönder,» dedi. «Her şeyi bilmek istiyorum: Yapım yöntemlerini, tesislerin kapasitelerini, işgücü sayısını, tesislerin büyüme olanaklarını, etüd safhasında olan plânları, işleri yöneten mühendislerin adlarını; taşıt araçlarını, depoların yerlerini... Sonra, yan endüstriler nerede? Sözün kısası, öğrenilmesi önemli olan herşeyi Miyagi.»

Miyagi uysal bir tavırla eğildi. Sonra yine yerlere kadar eğilerek müsaade istedi.

Sorge çabucak giyindi, mektubu aldırmaz bir tavırla masanın üstüne atmadan önce bir kez daha okudu. Hizmetçisi yarım saate kadar gelecekti. Onun ne meraklı olduğunu biliyordu.

Sonra Avrupalıların yanında çalışan ya da düzenli olarak onların çevresinde bulunan bütün Japonları Gizli Polis boyuna sorguya çekiyordu. Kurallar, âdetler kesindi! İşler sözde gizlice olup bitiyordu, fakat herkesin haberi vardı. Tokyo'da oturan bütün yabancılar bunu biliyorlar, bu işe kahkahalarla gülüyorlardı.

Sorge'un kendisi de sık-sık, hem gayret de göstererek, bu küçük oyuna katılıyordu. Özel yaşantısı, koleksiyon merakı hakkında en ayrıntılı, en eksiksiz bilgileri vermeye gayret ediyordu: Ticaret evlerinin adlarını taşıyan kibrit kutuları, sinema biletleri, gazeteler, mektuplar, faturalar... Martina'nın mektubu da Japon Gizli Servisi'ni çok sevindirecekti. Sorge bundan emindi. İlkel bir saflığı vardı. Bu Gizli Polisin.

Dördüncü Bölüm

CASUSLUKTAN KORKMA HASTALIĞI

Savaş, sınırları aşmakla kalmaz; onları yıkar, siler-süpürür. Uluslar arasındaki çarpışmalar yalnız savaş cephesinde olup bitmez. Düşmanlardan birinin ulusal cephesi, ötekinin gizli cephesidir.

Bu «Topyekûn Savaş Çağı»'nda kararları tek başlarına verenler, yalnız askerler değillerdir. Onların ulusları da çarpışmadan büyük bir pay alırlar. Kurbanların kanı ise, kana susamış yeni bir vatanseverliği besler. Güç, hakka baskın çıkar.

Bunun genel provasını Birinci Dünya Savaşı'nda görmüştük. O zaman İrlandalılar, İngiltere'nin düşmanı olan Almanya ile temas kurmuşlardı. Alman hatlarının gerisinde de sıkı bir casusluk şebekesi Fransa'nın çıkarlarına hizmet ediyordu.

İkinci Dünya Savaşı sırasında zincirden boşanan vatanseverlik, cephe gerilerinde kendini gerçek «hovardalıklar»a kaptırmıştır. Tirol'dan Bretanya'ya, Arabistan'dan Besarabya'ya, Kuzey Buz Denizi'nden Kongo'ya kadar her yerde ortaya irili-ufaklı halklar, gruplar çıkmış ve herhangi bir boyunduruktan kurtulma arzularını bağıra-çağıra açığa vurmaya başlamışlardır: Tıpkı sıcak bir yağmurdan sonra toprağı kaplayan mantarlar gibi, her boydan her soydan vatanseverler her yanda türeyivermiştir.

Fransa'da Vichy'nin adamları komünistlerle De Gaulle'cüleri yerin dibine batırmışlar, vatan hainliğiyle suçlamışlardır. Beri yandan «direniş-

çiler» de ötekileri «işbirlikçiler»le eş tutarak küçümsemiştir. Kimin gücü yeterse ötekilerin yolunu kesmiş, ya da onları yoketmiştir. Zaferden sonra Fransız direniş hareketi kendisine karşı gelenleri yok etmiştir. İşin içyüzünü bilenler, kurbanların sayısını yüzbin olarak belirlemektedirler.

Casusluk da tıpkı mikropların kültürü için kullanılan etsuyunda olduğu gibi, bu ortamda yetişip serpilmektedir. Almanya kendi yurduna milyonlarca yabancı işçiyi sokunca, haberalma servisleri de kendi personellerini bunların arasından rahatça tedarik edebilmişlerdir.

Her yanda kuşku var gücüyle hüküm sürmekteydi. Hemen her yanda en akıl almaz ihtiyat önlemlerine başvurulmuştur. İngiltere Alman birliklerinin istilâsına uğramaktan korkunca, Britanya Karşı-casusluk Örgütü kendi toprağında sıkı bir haberalma ağı kurmuştur.

Casusluk korkusu diye adlandırabileceğimiz hastalıktan yakasını kurtarmış ülke hemen-hemen yok gibidir. Hastalık tâ Japonya'ya kadar bulaşmıştır. Fakat o zamana dek yabancı haberalma servislerinin pek o kadar ele almadıkları bu ülke, en ilkel deneyimden dahi yoksun bulunmaktaydı.

Üstünlüğünü bilen ve gözünü budaktan esirgemeyen Richard Sorge, Japonların aldıkları ihtiyat önlemlerini küçümseyen bir gülümseyişle karşıladı. Bu önlemler çoğu zaman aşırı, her zaman da eylem birliğinden yoksundular.

•

Richard Sorge Tokyo'daki Almanya Büyükelçisi'nin Eşi'nin kendisine doğru ilerlediğini gördü.

Kadının onu sabırsızlıkla bekler gibi bir hâli vardı, hemen alıp kocasının çalışma odasına götürdü:

— «Daha erken gelebilirdiniz Richard,» dedi. Sıcak sesinde takaza değil de üzüntü ifâdesi vardı.

Sorge davet beklemeden çay masasının yanındaki bir koltuğa oturdu:

— «Büyükelçi'nin beni görmek istediğini mi söyleyeceksiniz yoksa, Elga?» Dedi.

— «Hayır, Büyükelçi değil. Sizin onu kızdırmaktan başka şey yaptığınız yok. Beni de yatıştırıyorsunuz, bu da çok iyi geliyor bana, Richard.»

— «Peki, Alman yüksek çıkarlarının genel temsilcisi nereye gitti? Öfkesini nerede gizliyor?»

Elga, Sorge'un yanına oturarak:

— «Haber gönderip çağırtacağım onu,» dedi. «Sizinle yarı resmî tarzda konuşacak tabiî; fakat muhakkak konuşmak istiyor. Buluşmanızın çok nâhoş olmaması için de...»

— «Kimin için, Elga?»

— «Ona bu can sıkıcı işi bir fincan çay içerken ele almasını önerdim. Kabul etti.»

— «Size kim dayanabilir ki, Elga?»

Sorge, uzun boylu kadına gülümseyerek bakıyordu. Enerjik ve zeki yüzünü vaktinden önce aklaşmış saçlar çerçevelemekteydi; bu da ayrı bir sevimlilik vermekten geri kalmıyordu. Sağlıklı, sporcu bir kadın olduğu belliydi; genellikle grura kadar varan bir fevrilikte olduğu söyleniyordu. Sorge bunun hiç de böyle olmadığını bilmekteydi. Onu yıllardır tanıyordu; birkaç kez de sinirli, bezgin, hattâ umutsuz bir hâlde görmüştü. Kendisini ölesiye mutsuz gördüğü günler olmuştu;

ama herkesin içinde hiçbir şey belli etmemişti. Fakat Sorge onu yalnız bunun için sevmiyordu.

Genç kadın:

— «Benim rolümü çok güçleştiriyorsunuz, Richard,» dedi. «Tanrı bilir ya, sizinle arkadaşlık etmek kolay iş değildir!»

Sorge belirli bir içtenlikle:

— «Elga,» dedi. «Dünyada kendisine derinden bağlı olduğum tek varlığın siz olduğunuzu pekâlâ biliyorsunuz ve ben böyle kalmak istiyorum.»

Büyükelçi'nin eşi ufak-tefek, fakat yine de güçlü elleri, gururlu ve ölçülü hâli, zekâ ile parlayan gözleriyle Sorge'a göre amaçlarına erişmek için araç olmaktan çok daha fazla bir şeydi. Kadın olarak da kendisine aldırmıyor değildi. Ona karşı sevimli, açık sözlü davranmayı biliyordu. Böyle anlarda genç kadının ak saçları Sorge'a bir hoşa gitme aracı, modanın bir belirtisi gibi görünüyordu. Bütün bunların yanısıra Elga gerçek bir arkadaştı.

Günün birinde onun ilk kocasının Komünist Partisi üyesi, Frankfurt'lu bir mimar olduğunu öğrenince şaşmadı. 1919'da işçi ve asker kurullarının ortaya çıkışları sırasında genç kadın ateşli bir militan da olmuştu. Bu, gençliğe özgü bir çılgınlıktan çok, duygusallığa kapılarak yapılan bir davranış olsa gerekti. Kararını bile-isteye almıştı. Bu komünistlik serüveni çok gerilerde kalmıştı şimdi, fakat genç kadın bunun anısını unutmuşa benzemiyordu. Bu yüzden de Nazilerden daha çok nefret ediyordu.

Sorge:

— «Büyükelçi ne istiyor benden?» Diye sordu.

Elga konuya girmek için onu çok bekletmedi:

— «Polis Ataşesi Branz'a karşı çok kötü davranışlarda bulunmuşsunuz,» dedi.

— «Nasıl olur? Epeyce yararlı olmadım mı ona bu işte?»

— «İşi hafiften almayın, Richard. Branz size karşı resmen şikâyetçi olmakla kalmamış. Sizden şüphe de ediyor.»

Sorge hiç istifini bozmadan:

— «Benden şüphe ediyor ha?» Diye tekrarladı.

— «Kocama, **kolay-kolay güven beslemeyin ona,** diye öğüt vermiş.»

— «Benim adımı da söylemiş mi?»

— «Çok açık konuşmuş, bu konuda.»

Sorge hiç acele etmeden bir sigara yaktı. Hareketleri kendinden emindi. Elleri titremiyordu. Sevinerek farketti, bunu:

— «O herifin ağzını burnunu öyle dağıtacağım ki kendini tanıyamayacak,» dedi.

Elga başını sallayarak:

— «Hareketlerinizi kontrol edemiyorsunuz, Richard,» dedi.

— «Yok canım! Sizler de bu mahalle karısı dedikodularına değer veriyorsunuz; kibar birşey buluyorsunuz bunu. Muhakkak olan şu: Erkek adına lâyık kimse kalmadı artık. Her yanda ceplerini doldurmaktan başka şey düşünmeyen çıkarcılar var. Doğru oturmasını öğreteceğim ben o kerataya!»

Elga elini Sorge'un kolu üzerine koyarak:

— «Çok rica ederim, Richard,» dedi. «Zorbalığa başvurmak neye yarar? Aldırmayız bu işe, olur biter.»

— «Büyükelçi'nin tepkisi ne oldu peki?»

— «Branz'ın ağzının payını verdi. Başka ne yapabilirdi ki?»

— «Sâhi mi?»

— «Başka türlü olamazdı ki.»

Sorge gülümsedi, fakat için-için kaygılıydı. Branz gibi adamlar daima tehlikelidir. İşleri güçleri yoktur; harekete geçmek için bol vakitleri vardır. Branz boğa mizaçlı bir adamdı. Onu kışkırtmaktan kaçınmak, gözünün önünde kırmızı bezi sallamamak gerekiyordu. Görevlerine sımsıkı yapışan herkes gibi korkaktı. Öte yandan dayanıklıydı. Çenesine yediği sağ kroşe yetmemişti. Büyükelçi'den yediği «haşlama» onu ürkütecek, her zaman için rahat durmasını sağlayacak mıydı? Pek sanılmazdı. İşi çok daha sıkı tutmak gerekecekti.

— «Büyükelçi'nin benden istediklerinin hepsi bu mu?»

Elga:

— «Hayır, sanmıyorum,» dedi. «Bir başka sorunu ele almak için önce bu işi sonuca bağlamak istiyor.»

— «Neymiş öteki sorun?»

— «Sizi Büyükelçiliğe daha sıkı bağlarla bağlamak istiyor galiba.»

Sorge şaşırmıştı, fakat belli etmedi. Aslında Elga'nın böyle apaçık konuşması çok iyi olmuştu. Gıllıgışsız bir dostluk her zaman meyvesini verirdi. Bazen Sorge'un: **«Acaba Elga benim oynadığım rolü sezdi mi, dış görünüşler ardında işin içyüzünü anladı mı?»** Diye kendi kendine sorduğu oluyordu. Fakat bu düşünceyi zihninden hemen uzaklaştırıyordu. Hayır, Elga'nın hiçbir şeyden kuşkulandığı yoktu. Ona göre Sorge vefalı

bir dosttan başka şey değildi. Çok doğal bir güven gösteriyordu.

— «Ayrıntılar hakkında birşeyler biliyor musunuz, Elga?»

— «Hayır. Fakat öyle sanıyorum ki kocam Basın Ataşesi'yle sıkı işbirliği hâlinde çalışmanızı isteyecek.»

— «Açıkçası şu yâni: avallı Sorge'u limon gibi sıkacaklar. Edindiğim bütün bilgileri sevgili yurdumun ve onun soylu Führer'inin emrine vereceğim.»

Elga gülerek:

— «Evet, aşağı yukarı öyle,» dedi.

— «Pekalâ. Politika dehâsı olacak o kocanızı alın da getirin bari.»

Elga ona dostça bir el işareti yaparak kapıya doğru yürürken:

— «İçki şişelerinin nerede olduğunu biliyorsunuz,» dedi.

Sorge hiç acele etmeden ayağa kalktı, odada birkaç adım yürüdü. Büyükelçi'nin çalışma masasına yaklaştı, orada duran bir dosyayı açtı, içine göz attı. İlgi çekecek hiçbir şey yoktu. Ajandanın yapraklarını çevirdi; fakat dişe dokunur bir şey bulamadı. Önemli bilgilerle karşılaşacağını ummuyordu; uğradığı düş kırıklığı büyük olmadı. Bu kısa soruşturmayı alışkanlığın etkisiyle yapıyordu. Prensipleri elverişli bir fırsatı kaçırmamayı emrediyordu.

Bir fincana rom doldurdu, gidip yine koltuğuna oturdu; can sıkıntısı dolu gözlerle çevresine bakındı. Odadaki mobilya dost bir ülkedeki Alman diplomatik temsilcisine yakışan şeylerdi. Büyükelçi'nin masasının ardında, duvarda Hitler'in yağ-

lı boya bir resmi asılıydı. Führer mahmuzları üzerinde dikilmiş bir horozu andırıyordu.

Büyükelçi kapıda göründü. Vakur bir tavır takınmaya çalışıyordu. Boyu karısınınkinden bir karış kadar daha kısaydı. O da bu fiziksel eksikliği çok dik, çok katı durarak gidermek istiyordu. Sorge'u oldukça içten bir edâ ile selâmladı. Sonra oturarak karısına çay ikram etmesi için ricada bulundu.

İlkin havadan-sudan, Japon dostların benimsedikleri fiyatların politik katılığından, gelecek günlerde verilecek kokteyllerden, kabul törenlerinden sözedildi. Fincanlara çay konup pasta tabakları elden ele dolaşınca Büyükelçi kasıntılı hâlini bıraktı, her zamanki babacan tavrını takındı:

— «Bak, hemen söyleyeyim Sorge, Branz'la olan işi ileriye götürmüşsün...»

Sorge cevap verdi:

— «Ben de tam sizin gibi düşünüyorum. Fakat onun da sınırı aşmış olduğu gibi bir izlenime kapıldım. İnsan benim önümde bir kadına hakaret ederse, bu davranışı cezasız kalmaz.»

Elga ilgilenmişti:

— «Kimmiş bu kadın?» Diye sordu. «İşin bu yönü benim için yepyeni. Politik bir tartışmanın söz konusu olduğunu sanıyordum.»

Büyükelçi:

— «Dostumuz Sorge olaylara çok belirli sınırlar çizmekten hoşlanmaz, sen de farketmişsindir bunu, yavrum,» dedi. «Şimdiki durumda ise kesin bir çelişki var. Branz'ın iddiasına göre politik bir konudan çıkan ağız kavgası söz konusu. Sorge'a göre ortada kadın meselesi var.»

Elga:

— «Hangi kadın?» Diye diretti.

Büyükelçi işin içyüzünü bilen bir edâ ile gülümsedi:

— «Çok güzel bir kadın olmalı. O bakımdan dostumuza sonsuz güvenim var,» dedi.

Sorge:

— «Madam Schwartz, Martina Schwartz canım,» dedi. Elga'nın duyduğu pek belirli sıkıntıyla Büyükelçi'nin duyduğu apaçık şaşkınlık hoşuna gidiyordu. «Adı çıkmış fakat bakmayın, çok daha değerli bir kadın,» diye ekledi.

Büyükelçi için-için bu işe güler görünüyordu. İçini çekerek:

— «İnşallah öyledir,» dedi.

Elga sordu:

— «Adı iyiye mi çıkmış, kötüye mi?»

— «Siz kendiniz de öğrenebilirsiniz, kim engel olabilir buna?» Dedi.

Elga küçümser bir tavırla cevap verdi:

— «Şaka ediyorsunuz galiba, Richard.»

— «Gelecek çayınıza onu da getireceğim. Sırf o Branz denilen herifin iddialarının saçmalığını kanıtlayacak tarafsız bir tanık göstermiş olmak için bunu yapacağım. Hiç aslı-faslı olmayan bu suçlamaları üzerime mi alayım?»

Büyükelçi sevimli bir tavırla:

— «Azizim Sorge,» dedi. «Branz'la ikinizi barıştırabileceğimi düşündüm. Çevremde bu gibi tartışmalar istemiyorum.»

— «Siz onu Branz'a söyleyin. İlk başlayan o oldu. Fakat ona benden çok inanıyorsanız, başka.»

Büyükelçi kısa kesti:

— «Neyse, bahsetmeyelim artık bu olaydan, sonraya bırakalım,» dedi. «Çünkü, üzülerek söylüyorum dostum, bu işi aydınlatmam gerek.»

Elga bozulmuşa benziyordu. Fincanındaki çayı bitirdi:

— «Özür dilerim, izninizle,» deyip kalktı. İki erkek onun bu gidişine üzülmüş göründüler, fakat başbaşa kalmaya can attıkları belliydi.

Büyükelçi merakını pek gizlemeyerek:

— «Kim bu Martina Schwartz kuzum?» Diye sordu.

Sorge:

— «Sizi şaşırtacak; görürsünüz,» dedi.

— «Çekici bir kadın mı bâri?»

— «Ondan da fazla.»

— «Genellikle söyledikleri gibi hafif mi gerçekten?»

— «Hayır. Hafif değil.»

Sorge kendisinde pek görülmeyen, öyle şaşırtıcı bir ciddilikle konuşmuştu ki, Büyükelçi dikkat kesildi.

— «Hayat onu şımartmamış. Yatılı okuldan çıkar çıkmaz evlendirmişler; Japonya'ya göndermişler. Kocası küçük bir toprak ağasıymış. Kadıncağızı çok mutsuz etmiş, boşanmak zorunda bırakmış. Sonra kadıncağız yaşlı bir adama düşmüş. Bu koşullar altında da biraz aşırı gitmesine şaşmamak gerek. Siz de benim gibi bilirsiniz, Tokyo'daki yabancılar kolonisi pek zemzemle yıkanmış değildir. Yok yok, aslında mutsuz bir kadın o, ayıplamak değil acımak gerek.»

— «Sen de hayatta mutlu olmayanlara gönlünde bir köşe ayırırsın hep, öyle değil mi?»

Sorge cevap verecek yerde romla dolu çay fincanını boşaltmakla yetindi, sonra yine doldurdu:

— «Onunla tanışacaksınız, benim gibi bir yargıya varacaksınız,» dedi.

Büyükelçi «olur» anlamına gelen bir işâret yap'tı. Dört köşe yüzü, kısa, anlayışlı bir gülümseyişle aydınlandı. Ona göre Sorge yalnız bitmez-tükenmez bir bilgi kaynağı değildi; insan tabiatını bilmekte de eşi yoktu. Özellikle kadınlar hiçbir şeylerini gizlemezlerdi; o da her kadını öyle ulu orta pek övmezdi. Onun bir kadından böyle ateşli tarzda sözetmesi şaşırtıcı şeydi.

Fakat Sorge Büyükelçi'ye düşüncelerini daha ileriye götürme olanağını bırakmak ister görünmüyordu. Bu diplomatın bütün zamanı politikayla doluydu ve özellikle birbirini kovalayan, hızla gelişen olaylarla dolu bu karışık zamanlar, uzun kişisel sohbetler yapmaya olanak bırakmıyordu.

Sorge:

— «Japonlar Alman politikasından pek memnun görünmüyorlar,» dedi.

Büyükelçi cevap verdi:

— «Bu da üzücü şey doğrusu. Bizden şikâyetçi olmaları için hiçbir neden bırakmıyoruz.»

— «Rus-Alman saldırmazlık Paktı'nı henüz hazmedemediler de ondan. Kuşkudalar.»

— «Çok geçmeden kuşkunun boşuna olduğunu görürler.»

Sorge devam etti:

— «İddia ettiklerine göre bu pakt, antikomintern andlaşmanın gizli hükümlerine aykırıymış.»

Büyükelçi:

— «Gizli hükümler şeklinde birşey yok!» Diye bağırdı.

Sorge büyük Alman İmparatorluğu'nun temsilcisinin ileri sürdüğü bu düşünceyi gözle görülen bir ilgiyle izliyordu. Gerçeği (ya da gerçek olduğuna inandığı şeyi) söylediğini ummak gerekti.

— «Bu gizli hükümler askerî nitelikteymiş.»

Büyükelçi bu olasılığı vargücüyle geri çevirerek kesin bir tavırla:

— «Hiçbir şey bilmiyorum. Böyle birşey varolsaydı haberim olurdu,» dedi.

Sorge:

— «Neden olmasın?» Dedi. «Görüşmeleri siz yürütmediniz ya, bu da gizli hükümlerin varolmadıkları anlamına gelmez.»

— «Bana, yâni bir büyükelçiye bunu söylemeyecekler, öyle mi?»

— «Böyle bir şeyin olanaksız olduğunu mu düşünüyorsunuz?»

— «Kesinlikle! Yalnız diplomat değilim ben, generalim de.»

Sorge soğuk, kişilikdışı bir sesle devam etti:

— «Japon Genelkurmayı daha 1936'da Berlin'e yakınlaşmış, paktın imzalanışından birkaç ay önce Ribbentrop'la bu konuyu tartışmıştı. Söz konusu olanın yalnız birkaç tane propaganda yazısı hazırlamak mı olduğunu sanıyorsunuz? Bir askerî pakt yapıldı; kuşkum yok! Bilinmesi gereken asıl şey, salt savunma amacı güden bir ittifakın yapılıp yapılmadığı.»

Büyükelçi sesini çıkarmıyor, fincanın kulpuyla sinirli sinirli oynuyordu. Sorge'un bu bilgileri nereden edindiğini kendi kendine sormak aklına gelmiyordu. Biliyordu: Sorge Tokyo'nun en kulağı delik adamıydı ve yıllardır böyleydi. Neye borçluydu bunu? Dostluklarına, kurnazlığına, ya

da düpedüz seziş gücüne mi? Önemli olan bu değildi. Muhakkak olan şu ki bitmez tükenmez bir bilgi kaynağıydı; Büyükelçi de bu kaynaktan yararlanabilirse kendini mutlu sayardı.

Büyükelçi:

— «Bütün bunlardan haberim yok,» dedi. «Bu varsayım benim inançlarımla çatışıyor; Berlin'in böyle bir serüvene sürüklenmiş olabileceğini aklım almıyor.»

Sorge için esaslı nokta da buydu. Çılgınlıktı bu. Şuna inanıyordu ki görevi bu çılgınlığı önlemek için vargücüyle uğraşmak, ya da hiç değilse bunun sonuçlarını sınırlayabilmekti. Bu amaca ulaşmak için de Sorge kendisinin dostu olduğunu söyleyen bu adama, bu Alman Büyükelçisi'ne muhtaçtı.

Sözlerinin üstüne basa basa:

— «Bir gün gelecek, hesap vermek zorunda kalacaksınız,» dedi. Her türlü ihtiyatı unutmuştu artık. «Bu savaşın araçlarından biri olduğunuz yolundaki suçlamalardan kendinizi temize çıkarmak durumunda olacaksınız. Sizi bundan ötürü suçlayacaklar, kuşkunuz olmasın.»

Büyükelçi:

— «İşi fâcia hâline sokma. Pek yaraşmıyor bu sana, Sorge,» dedi.

Sorge cevap verdi:

— «Dost değil miyiz? Dolambaçlı yola sapmadan konuşmaya hakkım var. Ortak ülkülerimiz var, ikimiz de Nazileri sevmiyoruz. Bu savaşın da, kuşkusuz, bir cinayetten başka şey olmadığını biliyoruz. Ordunun eski bir subayısınız; meslekten bir askersiniz. General von Schleicher'in (Şlâyher) sağ koluydunuz. Geçmiş öyle kolaylık-

la silinemez. Görevleriniz var. Fakat tuttuğunuz yolu değiştirip kendinizi Nazilerin kucağına atmak istiyorsanız, o başka.»

Büyükelçi:

— «Neler söylüyorsun?» Diye bağırdı. «Yurtsever bir Almanım ben, ülkemi seviyorum ve gücüm yettiğince onun uğrunda herşeyi yapacağım.»

Sorge birdenbire o soğukkanlı uyanıklığına yeniden kavuşmuştu:

— «Ben de öyle olacağını umarım,» dedi.

Kendini tutamamıştı. Bu yüzden de çok içerliyordu kendine. Bir sineğin örümcek ağına takılışı gibi, düşünceleri de zihninde karışıvermişti. Ağır bir suç işlemiş miydi? İşlemişti kuşkusuz; fakat dostu olan, şerefli bir insan olan Büyükelçi'nin karşısında bunun büyük önemi yoktu. Dostu mu? Şerefli bir insan mı? Karşı cepheye mi geçmişti? Ulusların kaderleriyle oynayanların, çıkarlarını insanlığın yokoluşunda görenlerin safına mı geçmişti yoksa? Hâl böyleyse dünyadan şerefli bir insan eksilmiş, Sorge da tek dostunu yitirmiş oluyordu.

Büyükelçi konuyu değiştirmeye çalışarak:

— «Şunu söylemek istiyordum,» dedi. «Büyükelçilikle ilişkilerini daha sıklaştırırsan sevinirim.»

— «Ne demek istiyorsunuz? Sefaretin kapıcılığı münhâl mi yoksa?»

— «Biliyorsun sevgili dostum, haftalık bir bülten çıkarıyoruz. Bu da ilke olarak çeşitli Alman şarapçılık örgütlerine ve koloninin bellibaşlı mensuplarına gönderiliyor.»

— «Biliyorum o paçavrayı. İki gün önceki haberleri, resmî ve idarî bilgileri veriyor.»

— «**Deutscher Dienst** hakkındaki düşüncelerinizi daha önce de birkaç kez açıklamıştın. Bunları herkes biliyor.»

— «Gerçeği söylediğimi lûtfen kabul edin.»

— «Elinden neler geldiğini göster bize. Bu bültenin başına geç. Sana aylık bile bağlarım.»

— «Ciddi mi söylüyorsunuz?»

— «Hiç kuşkun olmasın. Bize lâzım olan adam sensin.»

Sorge gülmemek için kendini zor tuttu. Alnı kırıştı:

— «Anlıyorum,» dedi. «Midelerini şarapla, pirinçle doldurmaktan başlarını kaşımaya vakti olmayan arkadaşların görevlerini ben yapacağım...»

Büyükelçi diretti:

— «Kişisel olarak beni çok sevindireceksin.»

— «Neyse... Mâdem ki öyle lâzım. Bırakın da yarına kadar düşüneyim. Geceler gebedir, derler.»

— «Sana güveniyorum, Sorge!»

İnançlı bir tavırla cevap verdi:

— «Güvenebilirsiniz.»

Beşinci Bölüm

SOVYETLER HESABINA CASUSLUK YAPAN BİR ALMAN ASKERİ

Sınırların böyle giderek yer değiştirmesiyle uluslararası ahlâk değerlerinin ölçüsü de değişir. Andlaşma bir savaş hilesinden başka şey değildir artık; verilen söz ise bir tiyatro aksesuarıdır.

Klaus Fuchs diye bir adam çıkar, andiçer, bildiklerini öğrendiklerini kimseye söylemeyeceğine dair resmî bir taahhüdün altına imzasını atar; sonra daha bunların mürekkebi kurumadan Sovyetler hesabına casusluk yapmaya başlar. Onunla karşılaştırılırsa Sorge gerçekten şerefli adamdır: Nazi'lere duyduğu hıncı, nefreti, önüne gelene söylemekten hiçbir zaman kaçınmamıştır.

Silâh arkadaşın, sıra komşun mola sırasında düşmana, birliğinin nereye gitmekte olduğunu pekalâ söyleyebilirler. Tarih boyunca öyle dönemler olmuştur ki, aynı dili konuşan iki adam ayrı-ayrı kamplara mensup olabilmişlerdir.

«Rote Kapelle»nin temel direği olan Schulze-Boysen'in, Reich Almanyası'nın Havacılık Bakanlığı'nda bürosu vardı. Çalışma Servisi'nin eski bir subayı olan karısı Propaganda Bakanlığı'nda, Goebels'in yanında filimleri sansür ediyordu. Karı-koca beri yandan, topladıkları bilgileri Moskova'ya ulaştırıyorlardı.

Grubun öbür önemli kişisi olan Harnack, Ulusal Ekonomi Bakanlığı'nda Müdür Yardımcısı'ydı. Karısı Berlin Siyasal Bilgiler Okulu'nda okut-

mandı. Grete Kuckhoff Nazi Partisi'nce Hitler'in «Kavgam» adlı kitabını İngilizceye çevirmekle görevlendirilmişti. Kontes Erika Brockdorf boyuna Çalışma Bakanlığı'nın kapısını aşındırıyordu. Dansöz Schottmüller (Şotmüller) cephedeki askerlerle düşüp kalkmaktan hoşlanıyor, evinde verici bir radyo bulunduruyordu. Teğmen Gehrts ise Havacılık Bakanlığı'nda gizli harekâtı yönetiyordu.

Hepsi Hitler Almanyası'ndan nefret ediyorlardı. Geceleri duvarlara el baskı makinelerinde basılmış afişler yapıştırıyorlar; sağa-sola haber iletiyorlar, siyasal mültecilere yardım ediyorlar, vargüçleriyle Sovyetlerle işbirliği yapıyorlardı. Totaliter gruplar aralarında çatışıyorlar, zavallı Alman ulusunu parçalıyorlardı.

Dahası var: Alman Karşı-Casusluk Servisi'nin dâhi beyni olan şefi Amiral Canaris'in kendisi de iki yanlı bir oyun oynuyordu ve bu, başına maloldu onun. Alman Gizli Servisi'nin şefi, S.S. Generali Schellenberg savaşın sonunu çabuklaştırmak için elinden geleni yaptığını sonradan kanıtlayabilmişti.

Nasyonal Sosyalizmin yaptığı tarihsel yanlışlık burada apaçık gün ışığına çıkmaktadır: Kişi özgürlüğünü yoketmiş; bütün bir ulusu tek bir doğrultuya yönelik bir sürü, şekilsiz bir yığın hâline sokmuştur. Birkaç gözü pek insan çeşitli nedenlerle bu uzun dizi kolundan ayrılmışlardır. Sonuçlar ise hepsi için şeref kırıcı olmuştur.

Fakat bir Richard Sorge, uçuruma doğru başlayan bu hücuma katılmamıştır. O bunu vaktinde görmüştü.

•

İki kömür ateşi yatak odasını hayâl-meyâl ay-

dınlatıyordu. Hafif ışık, yatağa uzanmış olan çıplak vücutları okşamaktaydı. O yakınlarda, bir yerdeki radyo, çökmeye başlayan gecenin sessizliğini bozuyordu.

Sorge gözlerini tavanın beyazlığına dikmişti: «Hiçbir zaman gerçekten sevmedim galiba?» Dedi.

Edâsında çok büyük bir hayretin varlığı seziliyordu. Kolları, vücudunun yanısıra uzanmıştı. Avuçları açıktı.

Martina bezgin bir tavırla gülümsedi; alnındaki bir tutam saçı yana itti, nemli yanaklarını uğuşturdu:

— «Ben de senin gibiyim,» dedi. «Senden önce başka bir erkekle tanıştığımı anımsamıyorum artık.»

Sorge:

— «Bense hep seni aramışım da farkında değilmişim,» dedi.

Martina itiraf etti:

— «Birçok başkaları da geldi geçti, fakat onlarla ilgili hiçbir şey bilmiyorum şimdi...»

Kendi düşünceleriyle şarhoş oluyorlardı. Odanın havası, vücutları kadar sıcaktı. Tatlı, hafif ışık onları sarıyor, giydiriyordu. Çevrelerinde yokluğun gelişini haber veren gölgeler vardı. En içli-dışlı duygularının engin denizi üzerinde koşuyorlardı.

Sınırsız bir sabır, bir inatla birbirlerine yalan da söylüyorlardı. Bütün söylediklerine kendileri de neredeyse inanacaklardı. Birbirlerinin gözleri içine baktıkları vakit, gizli tutkularının yansımalarını orada görür gibi oluyorlardı.

Birbirlerinden hem korkuyorlar, hem de birbirlerini arzuluyorlardı. Arasıra, bu arzuya var

güçleriyle karşı koymaları gerekiyordu. Sonra aç kurtlar gibi birbirlerinin üzerine atılıyorlardı. Büyük yorgunluk, bitkinlik gelince kaygıları, hummalı kuşkuları da yatıştı. İkisinde de ruhlarını çırılçıplak soyma arzusu belirdi.

Martina onun kulağına şunları fısıldadı:

— «Daha çocuk yaştayken kaçırdılar beni. Bütün aşk hayatım da sonu gelmeyen bir kız kaçırma, bir ırza geçme oldu. Vücudumun üzerinde çok ellerin dolaştığını hissettim; hepsi hoyrat ellerdi, fakat içlerinden en hoyratları, benimle evlendikleri için üzerimde hak sâhibi olan insanların duygusuz elleriydi. Beni kirletmeden sevecek birini bulmak için umutsuzca çırpındım durdum; fakat her yanda çamurdan başka şeye rastlamadım. Kendimi küçümsedim, kendimden nefret ettim; içimdeki tutkuyu her gün daha fazla boğup söndürdüm.»

Sorge başını kadının göğsü üzerine koyarak:

— «Birbirimize benziyoruz,» dedi. «Çok kadın tanıdım. Üzerlerine çullandım, fakat yalnız dışlarını, zarflarını tanıdım onların. Ne yöne döndümse bencillik, hesapçılıkla, ya da aptallık, ilkel bir ateşlilik veya duygusuzluk, eğlence veya merakla karşılaştım. Sevgiyi buldum sandığım vakit, bunun tutku tarafı eksikti. Her ikisini de senin yanında buldum ancak.»

Martina onun kısa, kıvırcık saçlarıyla oynuyor, iki elini onların içine daldırıyordu. Yavaş-yavaş kafatasını yokluyor, parmakları orada eski yara izleri buluyordu. Onları yavaş-yavaş uğuyor, içinde sevişme arzusunun yeniden uyandığını hissediyordu.

Gözlerini yumarak ellerini uzattı, Sorge da onun üstüne atladı. Bir alev denizine daldılar.

Şehvetin, kudurukluğun, acının alevleriydi bunlar. İkisi de yokolmak istiyorlardı sanki. Fakat çok geçmeden bitkin bir hâlde ayrıldılar. Kendilerine hıncı getiren ân geldi çattı. Çiğ bir ışık herşeyi aydınlattı ve anladılar ki birleşemezler, birbirlerinin malı olamazlardı!

İkisi de duygularını har vurup harman savurmuşlar, sayısız sevişme geceleri boyunca bu duyguları köreltip aşındırmışlardı. Ancak bir vazgeçişin elde etme olanağını sağlayacağı şeyi bu kumarda aptalca tehlikeye atmışlar, sonunda kaybetmişlerdi.

Bilgiyle, ustalıkla sevişmeyi biliyorlardı, fakat bütün bunlar artık bir alışkanlıktan, aldatıcı, aşağılatıcı bir görenekten başka şey değildi. Vücutları birbirine değerken düşünceleri başka yerdeydi. Güceniklikten, tiksintiden ve hesapçılıktan doğmaydı bu düşünceler. Duvarların kendilerini ayırmasını isterlerken, birbirlerine gülümsüyorlardı.

Martina şöyle düşünüyordu:

«Onun da başka erkeklerden farklı bir yanı yok. Evet, arzusu daha güçlü, daha hoyrat, kasları öbür erkeklerinkinden daha kudretli. Fakat o da duyuların sarhoşluğu geçtikten sonra ortaya çıkan sorunu çözmeye çalışmıyor. Fiziksel sevginin iki cins arasındaki hınç hâline dönüştüğü o sâniyeyi geçiştirmeyi bilmiyor. O sâniyeyi, erkek olan herşeyden tiksinmenin kapladığı o korkunç ândan sıyırıp kurtarmayı bilmiyor. Ötekiler gibi bir erkek o da. Listeye daha iri harflerle yazılan bir ad belki; fakat bir addan başka hiçbir şey değil. Sona doğru bir araç da aynı zamanda. Ama hangi son?»

Genç kadın kasılmış bir hâlde bunları kendi kendine soruyordu.

Sorge ise içinden şöyle demekteydi:

«O da kurtarmıyor beni. Kanlarını akıtan yaralı bir baş gibi onun üzerine dökülüp saçılıyorum, fakat kendimi vermiyorum. Gözlerimi kapıyor, kendimi bırakıyorum; ölmek istiyorum ve buna inanıyorum. Bir de gözlerimi açıyorum ki hiçbir şey değişmemiş. Ne kalıyor bana? İş kâğıtlarıyla, hesaplarla, taslaklar ve plânlarla, kimyasal reaksiyonlarla, hammaddelerle, sentetik benzinle dolu bir evrak çantasından başka şey düşünmez oluyorum. Oysa sırf kocasının iş sırlarını ele geçirmek için ben bu kadınla yatmak istiyorum!»

— «Almanya Büyükelçiliği'ne götürecek misin beni, Richard?»

— «Götüreceğim dedim ya.»

— «Yakında mı?»

— «Evet.»

— «Başbaşa bir resepsiyona mı? Bir çaya mı?»

— «Evet.»

— «Nasıl adam Büyükelçi?»

— «Nasıl bir erkek mi demek istiyorsun?»

Martina kışkırtıcı bir edâ ile: «Belki,» dedi. Parmaklarını Sorge'un dudakları üzerinden geçirdi.

Sorge sert-sert:

— «Bırak beni,» dedi.

Martina gözlerini yumdu, göz kapaklarını kırpıştırdı.

Tehdit dolu bir tavırla:

— «Böyle konuşma benimle, yalvarırım,» dedi.

Sorge birden doğruldu:

— «Canım nasıl isterse öyle konuşurum senin-

le. Nasıl konuşulmasını hakediyorsan öyle yâni,» dedi.

— «Bir daha seviş benimle, Richard, ne olur. Burada, o bir günlük sevgililerinden birinin yanında değilsin.»

— «Öyle mi, değil mi, pek bilemiyorum.»

Ayağa kalkmış, kadının önünde çıplak duruyordu:

— «Sen de onlar gibi davranıyorsun bazen,» dedi.

Martina doğrulmuş, dirseğine dayanmıştı. Buruk bir tavırla:

— «Sana bağlı bir şey bu,» dedi.

Yarı kapalı, düşman gözlerle bakıyordu ona.

Sorge:

— «Ne acayip kadınsen sen!» Dedi. Sesinde küçümseyiş ve pişmanlık vardı.

— «Haaa. Anladım! Sözünü yerine getiremeyeceksin. Seni rahatsız eden de bu- Bu yüzden kızıyorsun, kavga çıkarıyorsun benimle. Senin gibi bir erkek için çok zavallı bir yöntem doğrusu.»

Sorge ters-ters:

— «Söz verdim mi tutarım ben,» dedi. «Yarından tezi yok, görürsün bunu. Her Pazartesi günü Büyükelçi'yle satranç oynarım. Sen de kendini çağrılmış sayabilirsin.»

— «Sâhi mi?»

— «İstediğinden fazlasına kavuşacaksın. Arzunu gerçekleştireceksin. Büyükelçi'nin hemen yanına oturabileceksin; öyle yakınına ki, soluk alışını duyacaksın. Gözlerini almasın diye lâmbayı uzaklaştırabileceksin. Kadehini dolduracaksın, sigarasını yakacaksın. Ayağına terliklerini giydireceksin ve istersen onunla yatacaksın.»

Martina onun giyinişini, inik kirpiklerinin arasından gözlüyordu. Sorge onu Büyükelçiliğe sokacaktı demek, ha? Tokyo'ya gelişinden bu yana zihninin takıldığı düşü gerçekleştirecekti. Gerçi Martina birkaç kabul töreninde görünmüştü; fakat ne Büyükelçi'nin, ne de bellibaşlı iş arkadaşlarının yanına yaklaşamamıştı. Adı saygı uyandıracak kadar iyiye çıkmış değildi. Bütün erkekler onunla yatmaya can atıyordu. Lâkin hiçbiri onu bir topluluğa tanıtmaya yanaşmıyordu. Bunun için Sorge'un gözü pekliğine sâhip olmak gerekti. Büyükelçi'nin yakın dostuydu. Martina da onu seviyordu:

— «Aklını başına topla, Sorge,» dedi. «Soyun haydi. Daha önümüzde koskoca bir gece var?»

Sorge ceketini giyerek:

— «Bıktım senden!» Diye bağırdı.

Genç kadın ona çapkınca göz kırparak:

— «Ama ben senden bıkmadım,» dedi.

— «Aptal mı sanıyorsun beni? O yaşı çoktaaan geçtim...»

Martina:

— «Ne yazık,» dedi. «Çıkıp gitmek zorunda bırakacaksın, beni. İmperial'de daha sevimli arkadaşlar bulurum.»

Sorge ters bir tavırla:

— «Ya da kaldırımlarda,» dedi.

— «Suç sende, Richard. Çıkıp gideyim mi? Yoksa kalıyor musun?»

— «Tiksiniyorum senden.»

— «Biliyorum; al benden de o kadar. Lâkin sana abayı yaktım. Gel de kendin gör.»

— «Yüzünü görmek istemiyorum artık.»

— «Lâmbayı söndür öyleyse.»

Sorge onu dinlemiyordu. Kendini dışarıya attı. Şaşkına dönmüş bir uşağı ittiği gibi çite dayalı duran motosikletine atladı. Bir tekmeyle motoru işletti, motor homurdanmaya başladı.

Motosiklet hızla ileriye atıldı. Kör kandille aydınlanmış sokaklardan geçti. Gök gürültüleri çıkaran motoruyla Tokyo'nun gece hayatının geçtiği bölgenin yolunu tuttu. Tekerleklerin altında kaldırım taşları birbirlerini kovalıyorlardı. O yaklaşınca nârin silûetler sıçrıyor, çabucak uzaklaşıyorlardı.

Tamenoi'de motorunu durdurdu. Burası yoksul genel kadınların mahallesiydi. En düşük fiyatlar ve birkaç para karşılığında her istenileni yapan yosmalar bulunuyordu. En ufak bahşiş bile büyük bir minnetle kabul ediliyordu. Boyalı kızlar umutla dolu oldukları hâlde yaklaştılar, içlerinden biri farların ışığı içinden geçti. Yorgun, ince yüzünde açgözlülüğün, boş midenin ve çâresizliğin ifâdesi vardı. Sorge tiksinti ve acımayla ürperdi. Ona bir avuç para atıp motosikletini delice sürmeye devam etti. Az sonra Ginza Mahallesi'nde kendini buldu. Hız keserek orada kaynaşan lokantaların, barların, kahvelerin, birahanelerin, kulübelerin, dans salonlarının önünden ağır-ağır geçti. Burada 1.400'ü aşkın eğlence yeri vardı. Işıklar çağlayan gibiydi; müzikle insan sesleri kulakları tırmalayıp birbirine karışıyordu. Her yana alkol, ter ve tütün kokusu sinmişti.

Sorge «Yarasa»nın önünde durdu, motosikletini duvara dayad ; gölgeler ve dumanla dolu bara girdi. Buranın patronu Sorge'u tanıyan bir Almandı. Onu zâten mahallede kim tanımıyordu ki? Hemen koşup geldi. Sorge müşterileri yiyip içmeye iteleyen bir adam olduğu için her yerde iyi

karşılanıyordu. Herşeyin parasını ödüyordu: İçtiklerinin de, kırdıklarının da. Kızlara da para veriyordu.

Elini olanca ağırlığıyla patronun omuzuna dayadı. «Hoşgeldiniz» anlamına, ağzı kulaklarına vararak gülümseyen iki garson kıza göz kırptı. Çevresine şöyle bir bakındı. Dört küçük masadan ikisi boştu. Üçüncü masada iki ufak-tefek delikanlı (öğrenci olsalar gerekti) zar atıyorlardı. Dördüncü masada bir çift oturmaktaydı. Erkek bir beyazdı; bir büroda memurdu herhâlde. Kadın bir Japondu, sokak kızıydı. İkisi de utanıp sıkılmadan öpüşüyorlar, sevişiyorlardı. Barda hangi milletten olduğu belirsiz bir denizci, bir tabureye tünemişti.

Sorge boş iki masadan birine oturdu, kravatını gevşetti, pantolonunu yukarıya doğru çekti. Garson kız Keiko yanında dikilmiş duruyor, emir bekliyordu. Sorge dalgın-dalgın elini onun kalçalarının üzerinde dolaştırdı:

— «Her zamanki gibi,» dedi.

Patron:

— «Bira!» Diye bağırdı. «Löwenbrau getirin Herr Doktor'a.»

Sorge «evet» anlamına başını salladı. Keiko elinde bir şişeyle bir bardak olduğu hâlde geliyordu. Sorge bardağın temiz olduğunu görsün diye onu ışığa doğru şöyle bir tuttu. Sonra doldurdu. Sorge bardağı aldı, kokladı; bir dikişte boşalttı.

— «Bir tane daha,» dedi.

Kana-kana içti. Çok geçmeden masanın üzerinde altı tane boş şişe sıralandı. Sonra viski-soda, peşinden de sek viski ısmarladı.

Bacaklarını alabildiğine açmış, sandalyesinin arkalığına iyice yaslanmıştı. Her kımıldanışında

sandalye, ağırlığı altında gıcırdıyordu. Fazla kımıldadığı da yoktu. Bakışı sigaraların dumanı içinde kayboluyordu. Gittikçe koyulaşan bu dumanlar, hemen-hemen katı bir yığın hâline geliyorlardı. Düşünceleri de onu geçmiş günlere götürüyordu.

Yurdunun (Almanya'nın) bir askeri olarak Homme-Mort siperlerinde yine kendini görüyordu. Dikenli tellerin ardındaydı; aydınlatıcı fişekler onu canından bezdiriyor, ağır obüslerin patlayışları kulaklarını sağır ediyordu. Kan, kaputunun kalın kumaşının içine işliyor, bir çeşit kızıl buğu hâline dönüşüyor, bu da yarı yarıya kör ediyordu onu. Yurdu için kanını dökmüş olan er Sorge mükâfat olarak kıçına bir tekme yiyordu. Sonra aynı ülke suratına tükürüyordu onun.

Derken sahne değişiyordu: Dünya devrimi uğrunda savaşan bizim yiğit Sorge, Kremlin'in basamaklarını tırmanıyordu. Şakır-şakır alkışlanıyor, önüne çiçekler atılıyordu. Güçlü bir Koro hâlinde söylenen, esrarlı biçimde orkestraya uygulanmış olan **Internationale** şarkısı yükseliyor, onu da kaldırıp götürüyordu. Son dizelerde gönlü sarhoş, mutluluktan çılgın, bütün acılarını unutup geride bırakmış olarak Stalin'in (emekçilerin babası Stalin'in) karşısında buluyordu kendini. Stalin Sorge'u kucaklıyor, pos bıyıklarını onun yanağına dayıyordu. Almanya'nın tükürüğüyle henüz ıslak olan bu yüzün üstüne yapıyordu bu hareketi...

En korkuncu da şuydu: Hâlâ seviyordu bu Almanya'yı!

Sorge bu Almanya'yı artık düşünmemek, unutmak için bardağını boşalttı. Sonra yine gözlerini açtı, kendini o pis kokulu dumanın, o kötü kokan

iğrenç barın yine içinde buldu. Bakışı, garson kız Keiko'nun morarmış, acılı yüzüne gelip takıldı.

Keiko ona tutkundu. Ona göre Sorge yiğit ve güçlü, her zaman sarhoş bir yarı-tanrıydı. Ona tapınıyor, gözleriyle onu yiyor, hiç kımıldamadan onun içki içişini seyrediyordu. Onun için her şeyi yapar, bütün isteklerini yerine getirirdi. Fakat Sorge ondan hiçbir şey istemiyordu. Ona karşı iyi davranıyor, onunla şakalaşıyor, para veriyor, kendisine içki getirmeye gittiği sırada kıçına bir tokat yapıştırıyordu; fakat hepsi o kadar! Keiko daha fazlasını isterdi. Ancak bunu düşünme yürekliliğini gösteremiyordu.

Sorge:

— «Beni seviyor musun Keiko?» Diye sordu.

Keiko hızlı-hızlı başını salladı. Onun sözlerini anlayabilecek kadar Almanca biliyordu.

Epey güçlükle:

— «Çok seviyorum seni,» dedi.

Sorge mahzunlaştı:

— «Oh olsun sana öyleyse,» dedi. «Tek şansın şu: Hiçbir zaman gerçekleşmeyecek bu sevgi. Anladın mı bunu?»

Anlamamıştı. «Evet» anlamına çabuk-çabuk başını salladı.

Sorge:

— «Benim tipim değilsin,» dedi. «Çok fazla namuslusun. Açlıktan ölmemek ya da ayağına bir çift pabuç almak için kaldırım yosmalığı yaptığın oluyor, fakat önemi yok bunun. İstesem bir mûcize yaratığı gibi, severdin beni. Doğan Güneş gibi, ya da Shinto'nun Kutsal Sandukası gibi tapınırdın bana. Fakat istemiyorum bunu. Yüksek

sosyeteden bir orospuyu seviyorum çünkü. Bunu yapacak kadar aptalım. Zavallı bir aptalım, bir tahtası eksik delinin biriyim. Gerçek değil mi?»

Keiko:

— «Çok seviyorum seni,» dedi. Almanca söylemeyi bildiği bütün şeyler de belki bunlardı.

Sorge viski ısmarladı. Gelsin diye beklerken boş şişeleri kaldırıp attı; şişeler duvara çarpıp kırıldı. İki öğrenci: «Yaşşaaa!» Diye bağırdılar. Sevişen çift savuşup gitti. Barda kafayı çeken denizci ise hiçbir şey farketmemiş göründü.

Kapı gıcırdayarak açıldı. Ufak-tefek bir Japon içeriye girdi. Yüzü bir gülümseyişle buruştu, eşikte durdu. Yaşamak, varolmaktan ötürü özür diler gibi bir hâli vardı. Araştıran gözlerle salonu, içki içenleri inceledi. Beri yandan da kimonosunun altından bir keman çıkardı. Çenesinin altına yerleştirip yayını kaldırdı.

Sorge ağır-ağır yerinden kalkarak:

— «Kemanla kafamızı ütülemeyeceksin ya evlât?» Dedi.

Japon saygıyla eğilerek:

— «Bir parçacık müzik, zevk için,» dedi.

Sorge:

— «Bak yamrum, suratın hoşuma gitmiyor. Aynasız olduğun besbelli. Söyle, polissin değil mi?»

Japonun kaygılanmış olduğu besbelliydi: «Biraz müzik,» diye tekrarladı.

— «İspiyonculuk yapmaya geldin buraya. Başka iş için değil. Seni tanırım ben; seni de, benzerlerini de.»

Japon gülümsemeye çalışıyordu, fakat boşuna.

Ezilip büzülmekteydi. Ellerini indirdi, sandalyeye çarpan keman, boğuk bir ses çıkardı.

Sorge'un özel bir koku alma hassası vardı. Bir çeşit altıncı duyu idi. Bu, Gizli Polisin adamlarını ilk bakışta bulup çıkarma olanağını veriyordu. Tokyo'da sürüyle vardı bunlardan. Her köşebaşında, kahvelerde, gece kulüplerinde, trenlerde, her yerde bunlara rastlanıyordu. Japonya'da casus korkusu alay konusu hâline gelmiş ve öyle boyutlara erişmişti ki, bütün eski ulusal kompleksleri de gölgede bırakmaktaydı.

Sorge:

— «Dinle beni, hergele,» diye bağırdı. «Sorgesan'ım ben (San: «Bay» anlamına). Berlin'den geldim. Gazeteciyim, zamparayım, içkiciyim. Yaz bunları bir yere, kemanını da al, bas git. Yoksa kıçına öyle zorlu bir tekme atarım ki dişlerin bile zangırdar!»

Japon hem ezile büzüle, hem saygıyla gülümseyerek hemen kirişi kırdı.

Sorge yine içmeye başladı:

— «Bu da hayat mı be?» Dedi. «Nereye baksan pislikten başka şey görmüyorsun. Bu iğrenç delik, sözüm ona vatan toprağı ve bu kadınlar! Kala-kala ne kalıyor bize, Keiko, ha? Senin gibi insanlar, yâni enayiler, Yeryüzü'nün tuzu-biberi! Yüksek sosyete namussuzlarının çorbalarına tad vermek için kullandıkları tuz-biber yâni. Bize kalan ne, bilmiyorsun bunu, değil mi Keiko? Çok basit: İnsan kendine göre bir dünya kurmalı ve canının istediği gibi yaşamalı!»

Sorge hesabı gördü, kendisine âşık Keiko'nun minnacık yanağını okşadı, sonra hafif tertip sallanarak dışarıya çıktı. Sarhoştu, kendini kaybet-

met, sızmak üzere olduğu belliydi. Az kalsın motosikletinin üstüne düşüyordu.

Birkaç öfkeli tekme salladı, motor birdenbire homurdanmaya başladı. Sorge kendini bıraktı, makine de alıp onu götürdü. Serin havayla kendine geliyor, hızın verdiği rüzgâr kafasının sersemliğini gideriyordu.

Oturduğu Azubi Mahallesi'ne giden caddeye saptı. Hız gittikçe onu kavrıyordu. Gözlerini yumarak yokluğun içine daldı.

Nihayet özgürlüğüne kavuşmuş gibisine geliyordu. Sokak, tekerleklerin altında koşup kaçmaktaydı. Vücudu bir mermi, bir obüstü. Gözlerini daha sıkı yumdu. Özgürlüğü ele geçirmişti nihayet; engelsiz, tüm özgürlüğü- Bu çılgınca neşenin sâhibi, efendisiydi. Dosdoğru amaca gidiyordu.

Motosiklet kaldırımın kıyısına çarptı, olduğu yerde döndü, bir çitten geçti ve motorun homurtusu bir bahçenin içinde sustu. Sorge yere çarptı, zıpladı, sonra upuzun toprağa serildi. Ağzından hırıltılar çıkıyordu.

Altıncı Bölüm

CASUSLUK BASİT BİR MESLEK DEĞİLDİR

Casusluk basit bir meslek değildir. Olağanüstü yetenekler ister. Sorge gibi birinin ellerinde bir sanat hâline gelebilir. Kendine hâkim olma, adam aldatma, entrika çevirme, kehânette bulunma, tek ayak üstünde kırk yalan uydurma vardır, bunun içinde.

Daha genel nitelikte başka koşullar da gereklidir. Ancak öğrenimle elde edilen bilgi gibi. Teknik ve askerî ayrıntıları iyice bilmek gibi. Rütbeler, birlikler, silâhlarla ilgili bilgiler bu aradadır. Casus hangi ülkede çalışıyorsa oranın ekonomik ve politik yapısı üzerinde de bilgilere sâhip bulunmalıdır.

Sorge işi daha sağlam tutmuştu: Japonya'nın tarihini incelemiş, Japon ruhunun sırrına ermeye, bu ulusun kültürel eğilimlerini sınıflandırmaya girişmişti. Aynı zamanda hem casus, hem araştırmacıydı. Düşmanları bile bütün beyazlar arasında Japonya'yı en iyi bilenin o olduğunu kabul ediyorlar; ona hayranlık duymaktan geri kalmıyorlardı.

Bundan ötürü mesleğin ana hatlarını ihmâl etmiş değildi. Ölümünden önce bazı ilkeleri yazılı olarak saptamaya önem vermişti. Bunlar, mesleklerini dünyanın neresinde yaparlarsa yapsınlar, bütün casuslar için değer taşımaktadır.

Sorge, sıradan bir bilgi koleksiyoncusunun karınca gibi çalışma tarzını küçümsüyordu. Bilgileri biriktiriyor, değerlendiriyor, aralarından gere-

kenleri seçiyordu. Bir mozaik değil, bir çözümleme yapıyordu.

Onun düşüncesine göre kadınlar hiçbir ciddî casusluk çalışması yapacak yetenekte değillerdi. En ufak görevler için bile kadın kullanmak istemiyordu: **«Kadın kısmı çabuk telâşa, heyecana kapılır; akıldan ve soğukkanlılıktan çok yoksundur,»** diyordu. **«Sinirlerinin kurduğu tuzağa kendisi düşer. Günün birinde muhakkak bunu yapar.»**

Sorge'un bu kuralın dışında bıraktığı tek bir kadın vardı: **Agnes Smedley.** Zeki ve yaman bir kadındı. Sovyet basınının en iyi gazetecilerinden biriydi. Savaş muhabiri olarak (o zaman müttefik olan) Amerikan birlikleriyle Uzak Doğu'nun en tehlikeli yerlerinde gözünü budaktan esirgememişti, Sorge epey fesatlıkla şu sonuca varıyordu: **«Kadın olarak beş para etmezdi. Erkekti o.»**

Sorge parayı her casus için en önemli araç, radyoyu da en iyi haberleşme âleti sayıyordu. Ülkenin casusluk yapan yetenekli vatandaşlarının işbirliğini de çok gerekli sayıyordu. Ve bütün casuslar gibi o da önemli bir öğeye güveniyordu ki bu, kurbanlarının aptallığıydı. Olaylar hemen her zaman onu haklı çıkarıyordu.

*

Sorge İmperial Oteli'nin holünden geçip büyük «Doğu Salonu»na girdi. Yüzünün sol yanı geniş bir sargıyla kaplıydı. Sımsıkı sarılmış olan sol kolu, insanda acıma duygusu uyandırıyordu. Hafifçe topallamaktaydı.

Geçirdiği kazadan sonra hastahanede beş gün yatmak zorunda kalmış, kendine bir haftalık din-

lenme izni vermişti. Bu süreyi de Azubi'deki küçük evinde kitapları, plâklarıyla başbaşa geçirmiş, hiçbir konuk kabul etmemişti. Miyagi kapısından içeriye adım atamamıştı. Sevdalı Martina'nın habercisi bile mektuplarıyla birlikte üç kez yüz geri çevrilmişti.

Fakat Sorge işini savsaklayamazdı. Bunun üzerinde çok kafa yormuştu. O zamana dek önemliydi bu iş. Şimdiyse çok esaslı, vazgeçilmez bir hâl alıyordu. Daha sıkı tutmak gerekti bunu. Bilgiler daha sıkı bir süzgeçten geçirilecek, özetler hâlinde kısaltılacaktı. Alex'in direktifleri uyarınca bundan böyle dikkatini üç sorun üzerinde yoğunlaştırmak istiyordu. Buna cevap vermek için de Ozaki'ye ihtiyacı vardı.

Nerede buluşacaklarını saptamak için ona telefon etmişti: İmperial'ın barında, saat onbeş buçukta! Tokyo'nun bütün kalburüstü insanları orada buluşuyorlardı. Günün her saatinde hiç dikkati çekmeksizin herkesle buluşabiliyordu insan. Öğleden hemen sonraki saatler özellikle elverişliydi. Hol yavaş-yavaş doluyordu, ancak yine de boş masa bulunabiliyordu. Bu masaların başına oturarak rahatsız edilmeden çene çalabilirdiniz.

Sorge topallıya-topallıya bara yaklaştı, barmene bakıp yüzünü sevimli bir tarzda buruşturdu, o da teklifsizce karşılık verdi:

— «Epey varta atlatmışsınız, Herr Doktor. Fakat işin en çetin yanını da yapmışsınız galiba?»

— «Hiçbir önemli şeyim zarar görmedi,» dedi. «İçki de içebiliyorum. Asıl önemli olan bu.»

— «Ne vereyim size, Herr Doktor?»

Sorge bir tabureye dayanarak:

— «Bir vermut ver,» dedi.

Barmen kadehi doldururken müşterisine acıyan gözlerle baktı. Vermut içtiğine göre Sorge çok büyük varta atlatmış olmalıydı!

Fakat Sorge bir önlem olarak içkisini böyle seçmişti. Zihnini açık, uyanık tutmak istiyordu. Ozaki sıradan bir kimse değildi. Sorge de ona saygı besliyordu.

Duvardaki aynaya bakınca arkasında olup bitenleri görebiliyordu. Kalabalık yoktu. Az sayıdaki müşteriler alçak sesle konuşuyorlardı. Barda Sorge'dan başka Hamburg'lu büyük bir sanayici de vardı. Japonlara otomatik çamaşır makineleri satmak için Tokyo'ya gelmişti.

Adam Sorge'u şöyle böyle tanıyordu. Yanına yaklaşarak merakla:

— «Ne oldu size?» Diye sordu.

Sorge:

— «Karyoladan düştüm, fakat benim değildi,» Bu cevap şişko adamın hoşuna gitti. Ne adamdı şu Sorge! Komşusuna bir kadeh içki ikrâm etmek istedi:

— «Sağlığınıza içelim yâni,» dedi.

Sorge cevap verdi:

— «Özür dilerim. O madamın kocasını bekliyorum da.»

Sanayici güldü, kadehini Sorge'un şerefine kaldırdı. Sorge ona bir el işaretiyle karşılık verdi, aynadakileri seyretmeye başladı.

Ozaki'nin içeriye girdiğini gördü. Yuvarlak, soluk yüzlü, ufak-tefek Japonun düşüncelere dalıp gitmiş bir hali vardı. Başı eğik, bara yaklaştı ve daha oraya varmadan bir konyak-soda ısmarladı.

Sonra Sorge'u görmüş, tanımış gibi yaparak hafifçe eğilip terbiyeli bir edâ ile:

— «Vay, Mösyö Sorge!» Dedi. «Sizi gören Polonya Savaşı'ndan döndüğünüzü sanır.»

Sorge:

— «Başka savaş alanlarında yaralandım ben,» dedi. «Onları da kendim seçtim.»

Ozaki gülümsedi:

— «İyi bir hekim buldunuz mu bâri?» Diye sordu.

Sorge:

— «Çok iyi hem de,» dedi.

— «Ne zaman iyileşeceksiniz?»

— «Gün meselesi.»

— «Alman mı bu hekim?»

— «Tabiî.»

Ozaki:

— «Ben de iyi Alman hekimler tanıyorum. Bu arada özel danışman, Berlin'li Herr Kraus'u da tanırım,» dedi.

Sorge cevap verdi:

— «Ben de iyi tanırım onu. Çok esaslı uzmandır. Çok da acayip adamdır.»

Sorge az kalsın: «Yahudi olduğu için öldürdüler onu,» diyecekti.

Ozaki sevimli bir tavırla:

— «Otursak mı?» Dedi. «Danışman Kraus'tan sözedersiniz bana.»

— «Seve seve. Şimdilik ayakta durmak epey zahmetli oluyor benim için.»

Hamburg'lu sanayici arkasını dönmüştü. Bu konuşma ilgilendirmiyordu onu. Barmen de kadehlerini parlatmakla meşguldü.

Sorge peşinde Ozaki olduğu hâlde köşedeki bir masaya gitti. Her zamanki bütün önlemler alın-

mıştı. Ozaki ile başka türlü olamazdı. Beklenmedik bir buluşma olmuştu. Ötedenberi uyguladıkları kural şuydu: Ozaki Sorge'un yanına giderek onunla konuşacaktı. Havadan sudan, fakat kişisel bir konuydu bu. Sonra konuşmayı bir masanın başında sürdürmeyi önerecekti.

Nezaket kurallarına sıkı sıkıya uyarak oturdular. Ozaki de yüzündeki ifâdeyi değiştirmeden:

— «Çok ihtiyatsızsınız, Herr Sorge,» dedi. «Sizin durumunuzda olan bir kimse kaza geçirmekten sakınır.»

Sorge oldukça sert bir tavırla: «Hiç kimseye zarar vermiş değilim, Mösyö Ozaki,» dedi.

— «Demek istediğim o değil. Böyle davranırken, dâvaya hizmet etmiş olmuyorsunuz.»

Sorge bu takazayı tek söz söylemeden kabullendi. Ozaki böyle bir düşünceyi ileri sürme yetkisini kendinde bulabilirdi. Sıradan bir kimse değildi. Gruptan hiç kimse böyle davranamaz, yalnız Ozaki bunu yapabilirdi.

Sorge:

— «Şunu isteyecektim sizden: Kızınıza özel resim dersleri verebilecek bir adam tutsanız. İleride sizinle doğrudan ve gizli bir ilişki kurmam gerekecek.» Dedi.

— «Kimden sözediyorsunuz?»

— «Miyagi'den. Benim çevirmen. Resimden, tahta oymacılığından çok iyi anlar.»

Ozaki biraz düşündükten sonra:

— «Oldu,» dedi. «Gönderin onu bana.»

Sorge belli belirsiz başını salladı. Böyle yapınca da canı acıdı galiba. Sağlam elini pansumanına götürdü, yüzünü buruşturdu:

— «Yalnız, dikkatli davranın,» dedi. «Gelecek hafta, meselâ **Osaka Asahi Şimbun** gazetesine bir ilân verirsiniz. Başvuranlar arasından da Miyagi'yi seçersiniz.»

Ozaki:

— «Anlaştık,» dedi. «İyice güvenebilir miyim ona? Şunu demek istiyorum yâni: Sâdece bir irtibat ajanı mıdır, başka şey değil midir?»

— «Her çeşit belgeyi hiç çekinmeden verebilirsiniz. Raporları, gizli plânları bile. Acele bir durum olursa birkaç saat sonra geri verir.»

Ozaki düşünceli-düşünceli:

— «İşleri çok basitleştirir bu,» dedi. «Plânınız iyi, Sorge. Bunu niçin bana daha önce önermediniz diyorum kendi kendime?»

Sorge çok açık konuşarak:

— «Artık yedeklerimizi de cepheye sürme zamanı geldi,» dedi.

Ozaki cevap vermedi; ancak Sorge'un düşüncesine katıldığı belliydi; bu da onun hoşuna gitmekten geri kalmadı. Ozaki Japonya'nın en nüfuzlu kişilerinden biri, Prens Konoye'nin sözü dinlenen danışmanı, güçlü politika adamlarının, sanayicilerin dostuydu. O da komünistti, onun gibi.

Ozaki Sorge'un düşüncelerini izliyordu sanki:

— «Agnes Smedley'den mektup aldım,» dedi.

Sorge hayretini de, hoşnutsuzluğunu da gizlemedi:

— «Ne sanıyor bu kadın kendini?» Dedi.

Ozaki:

— «Herkese benzemiyor o,» diye cevap verdi.

Gerçekten de sıradan bir insan değildi bu Smedley. Dünyayı dolaşan bir komünistti; keskin göz-

lüydü, kıvrak bir kalemi vardı! Egon Erwin Kisch'di, fakat şu farkla ki, kadındı!.. Lâkin kadın olsun, erkek olsun (hoş, hiç kimse bunun içyüzünü öğrenmeye kalkışmamıştı ya) herkes onun hangi bayrak ardında yer aldığını biliyordu. 1930'da Çin'de Sorge ile Ozaki'yi tanıştırmıştı. Sorun buydu ve önemi vardı. Fakat ne karışıyordu o bu işlere?

— «Mektubu ne yaptınız?»

— «Yaktım.»

— «Çok iyi ettiniz. Yapacak başka şey yoktu. Prensibimi bilirsiniz, Ozaki. Komünistlikleri herkesçe bilinen kimselerle çok belirsiz de olsa, hiçbir ilişki kurmamak gerek. Kimse bu kuralın dışında kalamaz.»

Kararını vermişti. Moskova'ya göndereceği ilk radyo mesajında Smedley'in yaptığı bu yaranma çabalarını, kendi grubuyla temasta kalmak için beslediği arzuyu bildirecekti. O zaman o iyi bir haşlanacak, bir daha da böyle birşey yapmaya kalkışmayacaktı. Moskova, genellikle Sorge'un düşüncelerine uyuyordu.

Ozaki:

— «İhtiyat önlemleriniz kimi zaman aşırı görünmekle birlikte, yine de yerinde sayılabilir,» dedi. «Bizim Gizli Polis harıl-harıl çalışıyor. Geçen hafta üç gizli verici buldu.»

Sorge cevap verdi:

— «Daha başka vericiler de bulacak.»

Aslında kısa dalga bir radyo vericisinin hiçbir anlamı yoktu. Önemli olan, yayının hazırlanışıydı. Sorge aldırmaz görünüyordu; fakat yine kaygılanmaya başlıyordu. Midesinin altındaki o boşluk hissi yine ortaya çıkıyor, belirli bir hâl alıyordu. Kadehini boşalttı.

Ozaki'ye bu haberi nereden aldığını sormadı. Ona hiç sual sormazdı. Haber aldığı kaynaklar çok sayıdaydı. Başbakanlık Özel Kalemi, Mampai Oteli'nde başbaşa yenen yemekler, Güney Mançurya Demiryolu Şirketi'nin bürolarında Çarşamba günleri yapılan gizli toplantılar... Hele bu demiryolu ticarî bir şirketten çok, bir imparatorluktu. Bu kaynaklardan biri de Tenno Sarayı'ndaydı, belki.

— «Almanya Büyükelçiliği, **biz Komintern Paktı'nın gizli maddelerine dair hiçbir şey bilmiyoruz,** diye iddia ediyor.»

Ozaki soğuk bir tavırla:

— «Oysa var, bu maddeler. Metnini ister misiniz?» Dedi.

— «Bunları elde etme görevi bana verilmedi. Moskova şimdiye kadar Berlin kanalıyla bunu elde etmiş olmalı.»

Bu konuda Alex'e danışmış, o kısaca: «Önemi yok,» demişti. Fakat bunları Ozaki'ye söylemedi.

Ozaki merakını gizlemeye kalkışmadan sordu:

— «Öyleyse niçin bunlarla uğraşıyorsunuz?»

Sorge söyledikleri üzerinde fazla düşünmeden:

— «Kişisel nedenlerle,» dedi.

Ozaki'ye güvenebilirdi. Onun yanında her zamanki ihtiyatı göstermese de olurdu. Ozaki yardımcıdan daha fazla bir şeydi. Yakın bir iş arkadaşıydı; Sorge ile hemen-hemen aynı rütbedeydi. O kendi kişisel politikasını yapıyordu; bu politika da dünya tarihini etkileyecekti.

— «Büyükelçi bana yalan mı söyledi acaba? Bunu öğrenmek istiyorum.»

— «Mecbur kalmış olabilir. Dış görünüşü kurtarmak istemiş olacak. Pek dostsunuz galiba?»

Sorge sinirli bir hareketle elini pansumanına götürdü:

— «Bu gizli pakttan haberi var da bana kalleşlik ettiyse o artık dostum değil.» Sorge bu sözleri ağır-ağır söylemişti. Peşinden ekledi: «Kendi adamlarına, aynı zamanda yurduna da kalleşlik etti. Bu koşullar altında bir savaş kışkırtıcısından başka şey değil.»

— «Güçlükle mi kabul edebiliyorsunuz, bunu?»

— «Kabul edemiyorum bir türlü.»

— «Öyleyse kabul etmeyin. Büyükelçi pekalâ da bu gizli maddelerin tartışmasına doğrudan katılmış olmayabilir. Belki bunların varlığını seziyordur, fakat açıkça söylemek istemiyordur. Devekuşu gibi o da görmemek için kafasını kuma gömüyordur.»

Sorge de içini kemiren bu kuşkuyu yoketmek istiyordu, fakat başaramıyordu. «İyi öyleyse,» dedi. Fakat söz konusu olan, kendi kişisel çıkarıydı; bunu çok iyi biliyordu! Ozaki de bunu sezmiş miydi acaba? Yüzüne bakınca Ozaki'nin onun içinden geçenleri okuduğunu anlıyordu.

Ozaki gülümseyerek:

— «Bazen şunu soruyorum kendi kendime,» dedi. «Siz, olduğunuzu sandığınız şey misiniz gerçekten? Bireycisiniz, çok belirli bir kişiliğiniz var, fakat komünist misiniz gerçekten?»

Sorge inanmaz bir tavırla sordu:

— «Kuşku mu ediyorsunuz bundan?» (Ozaki'nin ne demek istediğini anlamak yürekliliğini gösteremiyordu. Kendine olan güvenini birden yitirdi, şaşırdı.)

— «Bir güvensizlik önergesi mi, bu?» Diye sert sert sordu.

Ozaki sevimli bir tavırla:

— «Yok canım,» dedi. «Sözlerimi kötüye yormayın. Tam güvenim var size; birkaç kez kanıtladım bunu, yine de kanıtlayacağım. Lâkin yanardağ gibisiniz siz, bu da beni kaygılandırıyor. Kendim için değil de sizin için, Sorge.»

Sorge sözlerinin üzerine basa-basa:

— «Canıma da malolsa bana verilen görevi yerine getireceğim,» dedi. Yaralı elini alnına götürmüştü. Sonra, sanki bir dış güç aşağıya indirmiş gibi, eli yine aşağıya düştü. «İnanmıyor musunuz bana?»

— «İnanıyorum,» dedi. «Bir gün bizi hiç kimsenin rahatsız edemeyeceği bir yerde buluşalım da bütün bunlardan sözedelim. Vakit bulunca tabii. Ayrılma zamanı geldi galiba, ne dersiniz? Herkesin bizi uzun zaman birlikte görmemesi gerek.»

Sorge zihninde kaynaşan düşüncelerden kendini sıyırmak için boşyere uğraşarak:

— «Kısa keselim öyleyse,» dedi.

Tatlı-tatlı gülümseyen bu babacan görünüşlü, ufak-tefek adam en zayıf noktasına basmıştı. Bütün birlikte çalıştıkları arasında bu hassas noktaya dokunabilen tek adam, Ozaki idi. Yapmıştı bunu. Niçin?

— «Ne sormak istiyordunuz bana?»

Sorge'un canı içki içmeyi çok istiyordu, fakat Ozaki'nin önünde bunu yapma yürekliliğini gösteremiyordu. Bu zorunluk da onu aşağılatıyordu. Canının istediği herşeyi yapmaya, hoşuna gideni almaya, sözünü hiç sakınmadan, nerede olursa olsun hiç kimseye aldırmadan konuşmaya alışıktı, fakat Ozaki'nin karşısında her şey değişiveriyor, her şey başka türlü oluveriyordu.

Sonra birden sustu. Ozaki arı-duru bir adamdı! İdeal bir insandı. Bir karısı vardı, onu seviyordu; saygılı bir kızı vardı, kendisine tam bir güven besleyen dostları vardı. Ne kusur, ne tutku, ne haset vardı onda. Sarhoşluğu da bilmezdi, köleliği de. Tıpkı bir dine girer, bir inancı benimser gibi, o da komünizmi seçmişti. Başka hiçbir özlü şey yoktu, onun için.

— «Haydi, sorun bakalım.»

Sorge silkindi, zihnindeki saplantıyı uzaklaştırdı. Kafasını, öğrenmek istediği şey üzerinde topladı.

— «Birincisi şu: Japonya'nın Sovyetler Birliği'ne saldırmaya niyeti var mı? İkincisi: Japonya Çin'deki faaliyetini, uygulama bakımından ve kabinenin görüşlerine uygun olarak nereye dek vardıracak? Üçüncüsü: Ordu Japonya'nın dış politikasında hangi rolü oynayabilecek?»

Ozaki ihtiyatlı konuştu:

— «Bir ulusun politikası, bir günde kararlaştırılıverecek iş değildir. Durdurması güç bir trene benzetebiliriz onu. Bu treni durdurmak güç olduğu gibi, izlemekte olduğu yoldan başka bir yola sokmak da güçtür. Bu nedenle de bir takım rastlantılardan, gözalıcı değişikliklerden sözedilemez. Bir politika, bir sonuçlar dizisinden başka şey değildir.»

Sorge açık konuştu:

— «Sizden ders alacak değilim, Ozaki. Kanıtlar, olaylar istiyorum ben. Ne zaman elde edebilirim bunları?»

— «On güne kadar.»

Sorge ayağa kalktı:

— «Hepsi bu kadar,» dedi.

— «Bir kelime daha, Sorge. Almanya Büyükelçiliği'nin Polis Ataşesi Branz'ı tanıyorsunuz, değil mi?»

— «Evet.»

— «Bizim Gizli Polis Servisi Kempetai ile temas kurmaya çalışıyor. «Bilgi alışverişi yapalım, yabancıları ortaklaşa gözleyelim,' diyor. Kempetai de onun bu isteklerini müsait karşılar görünüyor. Bu Branz'ı gözden uzak tutmamak gerek.»

— «Benim listelerde onun da adı var, uzun zaman da rahatsız etmeyecek beni,» dedi. «Verdiğiniz haber için sağolun.»

Sonra Sorge ele güne karşı Ozaki'nin önünde hafifçe eğildi, elini sıkmadan uzaklaştı.

Ozaki başını sallayarak gülümsedi. Sorge barda arkadaşlarıyla karşılaşıp kolunu kaldırarak Hitler selâmı verirken de gülümseyiş dudaklarından silinmedi. Fakat bu bakışta biraz hüzün de okunuyordu. Gözlerinde de geçici bir kederin izleri yansıdı.

Yedinci Bölüm

CASUSLAR KARANLIKTA ÇALIŞMAYI SEVER

Vatanın -hele casuslara karşı- minnet göstermesi, seyrek görülen bir şeydir. Düşmanının -ya da müttefikinin- safında casus çalıştırdığını hangi hükûmet resmen ve bile-isteye kabul eder?

Onun için casusun gün ışığına çıktığı, kendisine önem verildiği de seyrek görülen bir şeydir. Eski casus genellikle anılar'ını yazmakla yetinir; bunlarda hayâl gücü önemli rol oynar, onun zaaflarını örtmeye çalışır.

Doğuştan casus olan kişi, amaçlarına ulaşmak için karanlıkta çalışmanın kendisine çok gerekli olduğu kanısındadır. Savaş bildirisinin geçici onurlamalarını düşlemez; güce karşı başlattığı gizli satranç oyununu sürdürür. İnsan, gururu kırıldığı için ya da paraya veya kadın uğurunda hain olur. Fakat bir insanı casus yapan bu işe karşı duyduğu gerçek tutkudur. Eğer ihanet günümüzde sahte bir ülkücülüğün serasında serpilip gelişiyorsa bunu bütün dünyada hüküm süren aptallığa, halk yığınlarındaki o sağlıklı gerçekçiliğin topyekûn eksik oluşuna borçluyuz.

Büyük casus (ki Sorge bunlardan biriydi) elini zamanın manivelâsına atmak ister ve herhangi bir tarih kitabının kendisine kazandırabileceği kof şöhrete hiç aldırış etmez.

Büyük anlaşmazlıklar, savaşlar ve muharebeler üzerinde etki yapmış, yüzbinlerce insanı ölüme göndermiş ya da tersine, kanlarını dökmekten

alıkoymuş olan bunca insandan ancak bir düzine kadarının adı gün ışığına çıkmış ve ödüllerini almışlardır. Çoğu zaman onlar bu ödülleri savaşın başbuğlarına, bronz atları üzerinde gururla şişiren büyük strateji uzmanlarına bol-bol bahşedilen şandan, şereften daha çok haketmişlerdir.

Napoleon casus başı Karl Schulmeister'i (Şülmayster) para ile ödüllendirmiştir. Bismarck'ın değer verdiği, Moltke'nin saygı beslediği Wilhelm Stiebner, özel danışmanlığa atanmıştır. Casus Beaucroft yılda bin İngiliz Lirası emekli ödeneği almıştır. Bunlardan ancak bir tanesi (ki ötekilerin yanında çok beceriksiz kalır) büyük bir şerefe ermiştir: Binbaşı Andrew ebedî uykusunu Westminster Kilisesi'nde uyumaktadır. Çağdaş casusların çoğu beyaz perdede boy göstermişlerdir. İşi alaya alanlar bunu, bu casusların şüpheli ünlerinin yarını olmayacağına en kuşku götürmez bir işaret saymaktadırlar.

Sorge'un kendisi bu kuralın büyük istisnası olmayı düşlüyordu; fakat kendisini saran koyu karanlıktan hiçbir zaman çıkamayacağını da biliyordu. Oynadığı büyük oyunu (kimseden yardım görmeden, kendisini tutanlar, seyredenler olmadan) ancak tam bir yalnızlık içinde yürüttüğü zaman kesin sonuca ulaştırıyordu.

Gerçek casus okyanusların dibinde yaşayan yaratık gibidir. Suyun yüzüne çıktı mı ölür.

*

Richard Sorge Tokyo'da ticaretle uğraşan Max Klausen'in (Klavzen) salonuna girince onu bir koltuğa kurulmuş, bacaklarını uzatmış bir hâlde buldu. Ev sâhibi gazetesini okuyordu ve oku-

masını yarıda bırakacağını gösteren hiçbir hareket yapmadı.

Sorge'a eliyle dostça bir işaret yaparak:

— «Günaydın Doktor!» Dedi.

Sorge bir sandalye alıp Klausen'in karşısına oturdu; ikisi de gülerek bakıştılar. Salon oldukça zengin, fakat zevkten tümüyle yoksun bir hâlde döşenmişti.

Klausen'in işleri iyi gidiyordu. Ağır ipekli perdelerden, yerdeki yeni halıdan, tâcirin tüttürmekte olduğu kalın puro sigarasından da bu belli oluyordu. Yeni bir kravat da bağlamıştı; fakat bunun düğümü çarpıktı, renkleri de çok çiğdi. Kravatın üstündeki hantal suratta ise çok derin bir memnunluk okunuyordu.

— «İşler nasıl gidiyor, Max?»

Klausen kalkık kollarını havada sallayarak:

— «İyi gidiyor,» dedi. «Yeni bir müşteri buldum: Mitsui Cephane Fabrikası. İlk resimlerden anlaşıldığına göre, sonuç ilginç oldu.»

— «Resimlerin kopyalarını çıkarttırdın mı?»

— «Tabiî. Kopyalar Vukeliç'te. Hepsi yedi tane.»

Sonra Klausen iri bedenini öne doğru eğerek sordu:

— «Bu Vukeliç güvenilir bir adam mı?»

— «Neden sordun, Klausen?»

— «Kadınların parasıyla geçinen biri bu herif!»

— «Dış görünüşü öyle gösteriyor, seninle aynı fikirdeyim. Aslında işin içyüzünü gizlemek için başvurulmuş çok iyi bir aldatmaca bu, fakat hiçbir anlamı da yok.»

— «Madem sen böyle söylüyorsun...»

Klausen bu işin kendisini çok az ilgilendirdiğini belli ediyordu. Sorge'a ne düşündüğünü söylemişti. Karar vermek onun bileceği şeydi. Bu konuda bütün sorumluluk da ona aitti.

Sorge sordu:

— «Vukeliç'le ilgili herhangi bir kuşku uyandıran şey gördün mü?»

— «Yeni bir kız arkadaşı var.»

— «Olur böyle şeyler.»

— «Fakat onu odasına getirmesini hoş karşılamıyorum,» dedi.

— «Niçin?»

— «Benim radyo vericisi onun odasında da ondan.»

Sorge bir sigara alıp yaktı. Sonra gidip pencerenin önünde durdu. Küçük bahçe ıssızdı.

— «Kapının ardında da kimse yok, karın tetikte,» dedi.

Sorge'un bahçeyi seyre dalmış gibi bir hâli vardı: Çakıl taşı döşeli yollar, çiçek tarhları... Aslında bunların hiçbirini gördüğü yoktu. Düşünüyor, işlerin meydana çıkışındaki tehlikeyi ölçüyordu. Her yerdeydi bu tehlike: Sokağın köşesinde, lokantada, yandaki masada...

— «Vukeliç'le yoluna sokarım bu işi,» dedi. «Sen radyo vericini evine getir.»

— «Gereği var mı?»

— «Güç mü, ya da tehlikeli mi?»

— «Çok ihtiyatlı davranmamız gerektiğini söyleyen sen değil misin, Doktor? Şuradan şuraya gitmek, öteberiyi oradan oraya taşımak...»

Sorge:

— «Bugün yayın yapacaksın. Önemli bir haber var,» dedi.

— «Uzun mu?»

— «Yüzaltmış grup kadar.»

— «Mesajlarını gittikçe daha çok uzatıyorsun. Postayla daha çok çalışsak.»

Sorge sert bir gülüşle:

— «Hoşuna gider bu, değil mi?» dedi.

Klausen'e bakıyor, hiç sıkılmadan onu inceliyordu. O da onun bakışı altında ezilip büzülüyordu. Klausen bu son yıllarda şişmanlamış, yanakları sarkmıştı; en ufak hareketinde de altındaki koltuk gıcırdıyordu. Gittikçe daha zarif gömlekler giyiyor, daha açık renk kravatlar takıyordu. İpek kasketler de giyiyordu.

Sovyetler Birliği Yabancı Servisi'nin en iyi radyocusu olan Max Klausen böyleydi işte. 1899'da Fehmarn Adası'nda doğmuş; Birinci Dünya Savaşı'nda Alman Ordusu'nda askerlik ve radyoculuk yapmış; sonra Hamburg'da Komünist Partisi'ne girmişti. Moskova'da eğitilip yetiştirilmişti. 1929'dan bu yana Uzak Doğu'da Sorge ile birlikte görev yapmaktaydı. İlkin Şanghay'da, peşinden, kısa bir aradan sonra Tokyo'da çalışmıştı. Çok usta bir teknisyen, içki âlemlerinde iyi bir arkadaş ve eğer hiçbir engel çıkmazsa yarının bir burjuvasıydı.

Sorge damdan düşercesine sordu:

— «İşine ne kadar para yatırdın, Klausen?»

Klausen purosunu ağır-ağır ağzından çıkardı; domuz gözlerini andıran gözlerini yarı kapadı:

— «Yüzbin yen kadar,» dedi. «Yetmişbin mark eder.»

— «Ya Mukden'de açtığın şube?»

Klausen isteksiz-isteksiz: «Yirmibin,» dedi.

— «Önümüzdeki günlerde sermayeni yavaş-yavaş azaltacaksın. Gelecek ayın başından itibaren.»

— «İyi ama... Olanaksız bu.»

Sorge sigarasını tablaya atarak:

— «Hayır,» dedi. «Bu işi habercilerin bize getirdikleri parayla kurdun.»

— «Olabilir, fakat amatör işleri yapan, teksir makineleri satan Max Klausen Şokai firması ağırlığınca altın eder. İşlerin içyüzünü gizli tutmak için en iyi çâre bu!»

Max Klausen'in heyecanlandığı besbelliydi. Hayatının eserini savunduğunu sanırdı insan.

Sorge çok soğuk bir tavırla:

— «Şunu unutma,» dedi. «Senin firman bir amaç değil, bir araçtır.»

— «Şu var ki, yatırılan parayla iyi iş gördüm. Kazançlarımla onu hemen-hemen iki katına çıkardım.»

— «Ama kim için çalıştın, Klausen? Kendin için! Ben seni komünist sanmıştım.»

— «Evet, öyleyim tabiî,» diye mırıldandı.

Sorge'un gözlerinde alaycı bir parıltı vardı:

— «Azizim Max, işine gösterdiğin bu bağlılık çok dokunuyor bana...»

Klausen telâşlandı; pek tatlı olmayan birkaç söz homurdandı.

Sorge eğilip onun koluna dokundu. Dostça bir edâ ile:

— «Azizim,» dedi. «Yine kendi kişiliğine çabuk dön! Bütün yedeklerime ihtiyacım var. Yarışın sonu geldi. Ay başından itibaren kendi ihtiyaçla-

rın için olduğu kadar Vukelic'inkiler için de firmanın kasasından para yürüt.»

— «Bize gelen paralar ne olacak peki?»

— «Çok para gelmeyecek. Savaş para yollama işlerini kolaylaştırmıyor. Muhakkak olan şu ki, gelen paralar grubun öteki üyelerine gidecek. Görevlerimiz de, giderlerimiz de çoğalıyor, nedenini anlamak da çok kolay!»

Klausen:

— «Pekalâ,» diye homurdandı. «Nasıl istersen öyle yap. Sorumlu sensin.»

Dişlerinin arasına yeni bir puro yerleştirdi; ucunu yalayıp kesti; kesik parçayı halının ortasına, yere tükürdü. Sonra puroyu yaktı.

«**Şu Sorge de son yıllarda çok değişti,**» diye düşünüyordu. «**Eskisi gibi gülüp şakalaşmıyor. O güzelim neşesinden eser kalmadı. Bugünlerde gerilimli, dalgın bir hâli var. Kendi içine kapanmış; tıpkı düşmanlarla sarıldığını hisseden bir kaplan gibi.**»

Klausen kışkırtıcı bir tavırla:

— «Yeni bir arkadaş edindim,» dedi. «Balıkçı limanını denetlemekle görevli polis!»

Sorge'un bu sözleri işitip işitmediği belli değildi. Ellerine bakıyordu. Fakat avurtları şişti.

Klausen yaratacağı etkinin tadını önceden çıkararak devam etti:

— «Yeni Japon arkadaş geçenlerde benimle tanışmak istediğini söylemiş. Bir sandal gezintisinden dönüyordum. Radyo vericisi de çantamdaydı. Adamcağız adımı sordu, ben de kartvizitimi verdim... Sonra: **Çantada ne var?** Diye sordu. **Nümunelik öteberi,** dedim.»

Sorge ellerinin titrediğini gördüğü için birden

geri çekti. «**Çok içiyorum**,» diye düşündü. Ellerini ceketinin cebine soktu.

Klausen devam etti:

— «O zamandan beri bizim polisle dost oldum. Adı Saida bu namussuzun. Bazen gidip kulübesinde onu görüyorum. Masanın üstüne çantamla vericimi koyuyorum. Sonra da birer kadeh içki içiyoruz.»

Sorge bir sigara alıp hızlı-hızlı içmeye başladı.

Klausen gülmemek için kendini zor tutuyordu:

— «Geçenlerde tam nöbeti bittiği sırada kulübesine gittim. Ne yaptı biliyor musun? Çantamı eve kadar taşıdı. Durumu gözünün önüne getiriyor musun? Bir Japon polisi bir Sovyet radyo vericisini taşıyor!Çok komik, değil mi? Ne dersin buna?»

Sorge dişlerinin arasından: «Aptal!» Diye mırıldandı.

— «Ama ne aptal! Bilsen, dostum...»

Sorge:

— «Aptal olan sensin,» dedi.

Max irkildi, alınmıştı. Sorge bunu fesatlık düşünmeden söylemişti; fakat sertti.

— «Birkaç yıl önce olsaydı, gülerdin buna,» diye homurdandı.

— «Devir değişti de ondan!» Diye bağırdı. «Şimdi savaştayız! Başımızı koyduk bu işe...»

Klausen:

— «Korkuyor musun yoksa?» Diye sordu.

Sorge atılarak:

— «İhtiyatlıyım ben,» dedi. «Senin gösterdiğin hafifliğe şaşıyorum...»

Pencerenin önüne gitti; ağır, kalın perdeyi kavradı, birden döndü:

— «Ortaya konan şeyin önemini ne zaman anlayacaksınız? Varımızı yokumuzu sürdük bu kumara. Fakat sizler ne yapıyorsunuz bu sırada? Birisi aşk oyunlarını düşünüyor, eskilerden biriyle düşüp kalkıyor; Tomo teyze diyor ona, öteki evine yabancı kadınlar alıyor, yatağa yatırıyor, yatağın altında da gizli verici saklı. Ya sen? Sen de polisi avucunun içine almış olmakla övünüyorsun.»

— «Ya sen?»

— «Büyükelçiliğin Polis Ataşesi benim peşimde.»

Klausen sararmıştı:

— «Vay canına!» Dedi.

— «Küçücük bir yanlış, bizimkilerden birinin yaptığı küçücük bir yanlış yüzünden izimizdeler.»

— «Yok canım! Abartıyorsun.»

Klausen de sinirlenmiş, ayağa kalkmıştı. Gidip dolaptan bir şişeyle kadehler çıkardı, bunları doldurmaya başladı.

Sorge alkolün kokusunu zevkle içine çekti:

— «Ben istemem,» dedi.

Klausen öyle şaşırmıştı ki, içmeyi unuttu. Sorge'un bir kadeh konyağı geri çevirmesi için durumun ciddî olması gerekiyordu. Ya da tam tersine. Tehlike kapıyı çaldı mı Sorge adamakıllı içmeye başlıyordu. Kadeh-kadeh değil de şişe-şişe... Bir otomobilin benzin deposunu doldurmak ister gibi... Sonra da durumun gereklerini karşılamayı başarıyordu.

Klausen anlamıyordu. Sorge şakadan anlama-

yacak kadar değişmiş miydi? Klausen dolu kadehine bakıyordu, içmeden yerine koydu.

Sorge sanki acıyormuş gibi sol şakağını uğuşturarak soğuk, kişilikdışı bir tavırla:

— «Yarın karınla birlikte Takarazuka Tiyatrosu'na gideceksin,» dedi.

Klausen cevap verdi:

— «Seve-seve! Tiyatroyu oldum olası severim.»

Sorge cebinden iki bilet çıkarıp Klausen'e uzattı:

— «Yüksek numara senin için, küçük numara ise irtibat ajanın için. Karın için yâni. Onun arkasında oturacak olan, başka bir ajandır. Karın şimdiye dek birikmiş bütün filim bobinlerini ona verecek.»

— «Otuziki bobin.»

Sorge:

— «Hayır, otuzsekiz,» diye düzeltti. Sonuncu kopyaları da ekleyeceksin. Beri yandan bazı belgelerin resimlerini çekmek de gerekecek. Miyagi yarın Vukelic'e bunları getirecek. Sonuncusu da -Aralık ayı dahil- 1939'un ikinci yarısı için yaptığımız giderlerin listesi olacak.»

— «Bir ay önceden mi?»

— «Her zamanki harcamaları yaz, yalnız Kasım ve Aralık için bu paraları kendi kasandan çekeceklerinle iki katına çıkar. Bana da bir kopya ver.»

Klausen öfkesini gizlemeye kalkışmadı:

— «Hay şeytan götürsün seni,» dedi. «Kurduğum işi iflâsa sürükleyeceksin!»

— «Ne yapalım yâni?»

— «Bu otuzsekiz filmi, karşılığında birşey al-

madan mı vereceğiz; yoksa birşeyler alacak mıyız?»

Sorge Klausen'in yüzüne dikkatle bakarak:

— «Beşbin dolar!» dedi.

— «Hah şöyle! Bu parayı bana verecekler mi?»

— «Kullanabilirsin onu, ancak daima benim emrime hazır tutacaksın; ilk isteyişimde de vereceksin.»

Klausen «evet» anlamına başını salladı.

— «Önemli birşey daha var. Şu bizim Japonya ile yaptığımız düzenli yeni temas söz konusu. İrtibat ajanı kim, öğrenmek istiyorum. Yüzüne iyi bak onun, Max. Belki tanırsın.»

— «Sen kimi düşünüyorsun, Doktor?»

— «Özellikle düşündüğüm bir kimse yok. Fakat öyle sanıyorum ki Moskova işin kolayına kaçmış. Tehlike yaratabilir bu.»

— «Sen de her yanda umacılar görüyorsun!»

— «İnşallah aldanmışımdır. Fakat seçilen adam partiden ya da Sovyet Büyükelçiliği'nden ise Moskova'ya sert bir çıkış yapacağım; yüzlerini bayrakları gibi kıpkırmızı kızartacağım!»

Klausen'in neşesi biraz yerine gelmeye başlamıştı:

— «Bir kadeh içmeye değer bu, Doktor,» dedi.

Sorge'un söylediği son sözler, onun hep eski Sorge olduğunu kanıtlıyordu: İyi kafa çeken, hep öfkelenmeye hazır bir Sorge. Şanghay'daki gibi!

Sorge bu kez «içmem» demedi. Kadehini bir dikişte boşalttı:

— «Her şey apaçık,» dedi. Sonra ceketinin cebinden bir gazete çıkarıp bundan bir parça koparak Max'a verdi:

— «Bu gece gönderilecek metin bu işte,» dedi. «Lâkin rica ederim, polis koruması istemem- Vukelic'in filimlerini yarın saat üçte bitirmiş olması gerek. Tiyatroda gözünü aç! Moskova bizi aptal mı sanıyor, bilmek istiyorum.»

Sekizinci Bölüm

TAPINAK ÖRNEĞİ BİR OTEL

Casusluk ne bir eğlencedir, ne bir serüven: Düşüncelerde tutarlılık, ayrıca büyük enerji ve sabır isteyen bir iştir. Bunu unutan, çabucak safdışı olur.

Bütün casuslar şu noktada birleşmiş, anlaşmış durumdadırlar: Bilgi toplamak oldukça kolaydır, fakat asıl güçlük bu bilgileri güvenilir yollardan, çabucak yerine iletmektir.

Sınırları, savaş cephelerini aşarak yapılan bu iletmeler, en önemli sorunu oluşturmaktadır. İcat fikrine sâhip ajanlar da bu sorunu çabuk tarafından, efendice çözmektedirler. Birinci sınıf casuslarca kullanılan yöntemler yanında, sıradan kaçakçıların başvurdukları kurnazlıklarla dalavereler solda sıfır kalır.

Genellikle çok iyi bilinen şeylerdir bunlar: Görünmez mürekkep kullanmak; iyi eğitilmiş, kıvrak bir belleğe sâhip olmak; görünürde suya sabuna dokunmayan bir ticarî mektuba gizli bilgileri sokuşturmak... Sonunda bu iş gömlek yakaları üzerinde ya da posta pullarının arkasında mikrofilimler kullanmaya kadar varır.

Radyo da durumu baştan aşağı değiştirmiş, bütün engelleri aşmıştır. Kullanışı kolaydır, bütün haberlerin düşmanı olan zaman kavramını da yenmiş bulunmaktadır.

Yalnız, ortada tek bir güçlük kalıyor: Elinde alıcı bulunan herhangi biri yayını kolayca dinleyip not edebilir. Bu güçlüğü yenmek için de kar-

maşık şifrelere başvuruldu. Şifre, casusun kutsal kitabı hâline geldi.

Bu yüzden de radyo teknisyeni grubun en yararlı iş arkadaşı oldu. Sorge'un Klausen'i de yalnız bu işin ustası, eşsiz bir telgrafçı değil, bilgisi dehâ derecesine varan bir radyo yapımcısıydı. Vericileri bir çanta büyüklüğündeydi, fakat menzilleri bin kilometreyi aşkındı.

Sovyet casusluk örgütü iletim alanında çok iyi çalışmıştır. Daha savaş başlamadan önce Rusya bütün Avrupa üzerinde çok sıkı bir telgraf ağı kurmuş bulunuyordu. Savaş başlayana dek bu postalardan hiç ses seda çıkmadı.

Polonya'da üç, Çekoslovakya'da dört, Balkanlarda üç verici posta vardı. Bunlara merkezi Berlin'de olan Almanya'daki «Rote Kapelle»nin vericileri ile Belçika ve Fransa'dakiler de eklenmişti. Bir başka grup da İsviçre'de 1940'tan beri çalışıyordu.

Alman karşı-casusluk örgütünün ılımlı tahminlerine göre üç postadan oluşan bir verici grubu her ay dörtyüzü aşkın telgraf çekebiliyordu.

*

Şafağın solgun ışığında İmperial Oteli'nin, gün ışığındakine göre daha iddialı bir hâli vardı. Richard Sorge yarı-tanrılarla yarı-insanların bu tapınağına gidiyordu. Hani bazı sonradan görmeler vardır: Kâğıtlar uçmasın diye masalarının üzerine Buda heykelcikleri koyarlar; evlerinin koridorlarına da rakseden râhiplerin maskelerini asarlar. Bunu da şıklığın, kibarlığın en büyük belirtisi sayarlar. İmperial'in de bu sonradan görmeleri taklit eden bir hâli vardı. Fakat o, ötekilere göre

daha iyisini yapıyor, zevksizliği doruğuna vardırıyordu.

Tokyo'daki İmperial Otel bütün dünyadaki kervansarayların en olağandışısı sayılmaktaydı. Amerika'dan gelen kurnaz bir mimar, uluslararası büyük para babalarının eğilimlerini gözönüne almış; İlk Çağın Aztek tapınaklarından da büyük ölçüde esinlenmişti. Bir katalog böbürlene böbürlene bunu açıklıyordu: İmperial Otel en zorlu depremlere dayanacak biçimde yapılmıştı. Sağlam bir beton blok üzerine oturtulmuş bulunuyordu. Bu beton blokun kendisi ise çamurlu bir yeraltı tabakasının üzerine yerleştirilmişti

Sorge gülünç yer karolarına, bu birbirlerine girmiş yığınlar hâlindeki sütunlara, küplere, kürelere kısaca bir gözattı. Süzgün ışık altında bütün bunlar birbirine karışıyor, istenerek yaratılmış karmaşıklığından bir şeyler yitiriyor; daha güçlü, daha dokunaklı bir hâl alıyordu. Sorge uluslararası kâr düşkününe, burjuvaya yaraşan bu iddialı dış görünüş karşısında ötedenberi dudaklarında beliren alaycı gülümseyişi yaşantısında ilk kez unuttu.

Sorge Frankfurt'tan gelen Yazar Siebert'e sefil köylülerin yaşadıkları yoksul mahalleleri göstereceğine söz vermişti. Bu Frankfurt'lu büyük gezgin, Sorge'un sözlerine pek inanmıyordu. Günümüzün gezici yazarları demiryolu tarifelerine, lokantaların yemek listelerine bakmakla yetinirler. Siebert bunlardan olmadığı için, kulaklarının büyük bir kuşkuyla kabullendiği şeyleri kendi gözleriyle görmek istemişti.

Sorge ona büyük saygı besliyordu. Karşısında herkesi de, kendisini de şaşırtan büyük bir dürüstlük, bir kibarlık gösteriyordu. Siebert de her

zaman gerçeğe değilse bile hiç olmazsa tarafsızlığa, nesnelliğe ulaşmak için, kendi bakımından olayları araştırıyordu. Lüks sayılabilecek böyle bir davranışı benimseyebilirdi. Gözlemcilik yeteneği ve kıvrak kalemi, bağımsızlık denen nimeti elde etme olanağını ona sağlamıştı.

Sorge'un ona duyduğu yakınlığın nedenleri sâdece bunlar değildi. Siebert'te anlayış bulunduğunu da seziyordu. Komünist olduğu için değil; böyle birşey hiç söz konusu değildi. Nazi de değildi o, sâdece özgür bir adamdı. Tokyo'da herkesin bir rolü, bir görevi vardı; bir şeye ya da bir kimseye bağlıydı: İş adamları komisyonlarına, diplomatlar mesleklerine, gazeteciler de yazışleri müdürlerinin keyfine bağlıydılar. Siebert ise canlarının istediğini özgürce yapabilen mutlu insanlardan biriydi. Kendisinin efendisiydi, yaşantısının gidişini canının istediği gibi kararlaştırıyordu. Politikanın ücretli insanı değildi, kamuoyunun hatırlı bir kişisiydi. Özgürdü, bu bakımdan da Sorge ona karşı yakınlık duyuyordu.

Sorge hemen-hemen boş olan holden canlı adımlarla geçti, çevresine bakındı. İlk gördüğü insan, keyfi yerinde olduğu zaman «Alman Büyükelçiliği'nin yüksek rütbeli aynasızı» diye adlandırdığı Branz oldu. Fakat hayret! Branz ona dostça bir el işareti yaptı. Sorge'un keyfi hemen kaçıverdi. Ağır-ağır Branz'ın masasına yaklaştı. Ters-ters:

— «Aldandın galiba,» dedi.

Öteki cevap verdi:

— «Ne münasebet. Burada buluşmayacak mıydık?»

Sorge:

— «Bu da yeni çıktı,» dedi.

Sorge kahvesini yudumlarken, Branz çok içten bir edâ ile:

— «Kırsal bölgelerde şöyle bir dolaşacağız,» dedi.

Sorge ona arkasını dönüp kapıya doğru ilerledi; orada Siebert'le burun-buruna geldi. Onun kendisini karşılayış tarzını görünce keyfi biraz yerine geldi.

Siebert:

— «Hole girmeden önce birşeyi haber vermem gerek size,» dedi.

— «Branz'la ilgili bir şey mi?»

— «Onu daha önce gördünüz mü? İyi öyleyse! Durun da anlatayım...»

Sorge:

— «Gereği yok,» dedi.

— «Büyükelçi'den bana bir otomobil vermesini rica ettim. Sizinle kırsal bölgelerde bir gezinti yapmak istediğimi söyledim. 'Çok iyi düşünmüşsünüz,' dedi. 'Kılavuz olarak Sorge'u seçtiğiniz için de mutlusunuz. Bu ülkeyi ondan daha iyi bilen kimse yoktur!' Dedi.»

Sorge küçümser bir edâ ile:

— «Çok duygulandım doğrusu,» dedi. «Fakat bunun Branz'la ne ilgisi var?»

— «Büyükelçi'nin fikri bu. İkinizi barıştırmayı çok istiyor. Düşündüğüne göre bu yolculuk ikinizin birbirinize yakınlık duymanıza yardımcı olacakmış. Branz'ın ağzını aramış, o da sevinçle kabul etmiş. Arabayı sürecek; fakat isterseniz geri göndereyim onu...»

Sorge kısa bir süre düşündükten sonra:

— «Yok, yok,» dedi. «Bu adamı biraz daha yakından görmek beni memnun edecek.»

Siebert şakacı bir tavırla:

— «Yumruk kullanarak değil inşallah!» Dedi.

Hole geçtiler; Branz'la birlikte kahve içtiler. Konuşma konularını Siebert buluyordu. Branz da keyifli-keyifli lâfa karıştı. Sorge sesini çıkarmıyordu.

Biraz sonra bir Ford arabasına binerek Tokyo'dan çıktılar. Sorge'un birkaç dokunaklı sözü üzerine Branz alındı; gaza bastı. Araba da biraz bozukça sokaklarda hızla ilerlemeye başladı. Sonra evler seyrekleşti.

Kuzeye doğru gidiyorlardı. Yavaş-yavaş evlerin yerini kulübeler aldı. İnsanlar yollara çıkmaktan kaçınıyorlardı sanki. Tarlalar içinden gidip geliyorlardı, giysilerinde çamur lekeleri vardı.

Sorge arabayı durdurdu:

— «Tümüyle tarımsal bir bölgeye giriyoruz,» dedi. «Söylendiğine göre burada toprak epey verimliymiş.»

Siebert taş kesilmiş gibi duran yoksul, zavallı manzarayı seyrediyordu. Susmaktaydı. Branz dört saatlik yoldan sonra bacaklarındaki uyuşukluğu gidermek için arabadan inmişti:

— «Ülkenin yoksulluğunu bize göstermek için bu yeri iyi seçtiniz, Sorge,» dedi.

Sorge bu sözleri duymamış gibi yaptı. Dizlerinin üzerine bir haritayı yayıyordu. Branz ilgilenerek yaklaştı:

— «Bu büyük ölçekli haritaları nerden aldınız Sorge?», Diye sordu. «Aldanmıyorsam bir kurmay haritası bu. Büyükelçi'nin kasasından mı aldınız yoksa?»

Siebert söze karışarak:

— «Azizim Branz, görevli olarak bulunmuyorsunuz burada,» dedi.

Sorge alaycı bir tavırla:

— «Büyükelçilik'te bu haritaları çok gizli belgeler sayıyorlardır belki,» dedi. «Fakat Tokyo'nun bütün kırtasiye mağazalarında bunlar bulunur.»

Siebert güven veren bir edâ ile:

— «Gördünüz mü?» Dedi.

— «Zâten burada yoksul bir bölgede değiliz, tam tersi. Burası Japonya'nın en zengin bölgelerinden biridir.»

Branz da söze karıştı:

— «Saraylarda bile kömürlükler vardır. Sorge görüşlerinin çok yerinde olduğuna bizi inandırmak için bu iç karartıcı köşeyi seçti galiba?»

Siebert: «Azizim Branz,» dedi. «Bilgi edinmek için yapılan bu gezi benim için düzenlendi. Sorge'un sizi kendisi gibi düşünmeye zorlamak gibi bir iddiası olmadığı da muhakkak.»

Sorge ters-ters:

— «Böyle bir şeyin anlamı da yok zâten,» dedi. Siebert de içini çekmemek için kendini tuttu.

Bu iki dövüş horozunu zaptetmek güç işti; fakat cesaretini yitirmemesi gerekiyordu. Tersine, çabalarını daha da arttıracaktı:

— «Burada gördüklerim beni çok etkiledi,» dedi. «Bizim Bavyera ormanlarındaki köylülerimiz de böyle kıraç bir toprakla savaşmak zorundalar.»

Branz:

— «Bütün sorun da bu zâten,» dedi. «Toprak! Her şey ona bağlı! Şurası apaçık: Muzlar buraya

kendiliklerinden gelmiyor: İş basit, verimli toprak zenginlik, çorak toprak kıtlık demektir! Sorge'un sosyalist kuramları gizli anlamlarını burada buluyorlar.»

Sorge sordu:

— «Benim, sözümona sosyalistçe düşüncelerim hakkında ne biliyorsunuz?»

Branz hafifçe gülümseyerek ona baktı:

— «Son yıllarda yayınladığınız bütün makaleleri elde ettim,» dedi. «Çok ilginç şeyler okudum doğrusu.»

Siebert atılarak:

— «Ne kadar haklısınız,» dedi. «Daha kendisiyle karşılaşmadan önce Sorge'u **Frankfurter Zeitung**'da yazdığı yazılardan tanımıştım. Uzak Doğu üzerine yazılmış böylesine ilginç, böylesine gerçek hiçbir şeyi Almancada okumadım.»

Branz ses çıkarmadan kabul etti. Sorge'un yüreği gururla doluyor, bütün öteki duyguları silip süpürüyordu. Gazateci olarak yaptığı çalışmalar hakkında duyduğu en güzel övgüydü. Siebert gibi bir adamdan geldiğine göre de apayrı bir değeri vardı.

Sevincini göstermek istemedi; haritanın üzerine eğilerek:

— «Şuradayız, büyük tarım bölgesinin kıyısındayız,» dedi. «İki saat daha yol alırsak orta verimlilikte denebilecek bir yöreye ulaşacağız. Kuzeye, kuzeydoğuya yahut kuzeybatıya gitmemizin önemi yok. Gitmek istediğiniz yeri siz seçin, Herr Siebert. Harita üzerinde bana orayı gösterin Hemen gideriz, bilgilerimin doğruluğuna siz de inanmış olursunuz.»

Siebert çekiniyor; çok ücra olmayan; yoldan,

kanaldan ya da bir demiryolundan pek uzak olmayan bir yer arıyordu. Parmağını demiryolundan yirmi, orta önemde bir yoldan da oniki kilometre uzakta olan bir köyün üzerine kondurdu:

— «Burası,» dedi.

Sorge başını eğdi. Branz haritaya baktı. Biraz asık bir suratla:

— «İzci değilim ki ben!» Dedi.

Araba bozuk yollar üzerinde yine ilerlemeye başladı. İki yanda bodur ağaçlar, son karışına dek işlenmiş tarlalar vardı. Kulübeler gittikçe daha çok alçalıyor, daha yoksul bir hâl alıyorlardı.

Sorge harita elinde, otoriter bir tavırla yol gösteriyor, Branz'a sıradan bir şoförmüş gibi davranıyordu. Siebert arabanın gerisine büzülmüş, sesini çıkarmıyordu. Hafifçe öne eğilmiş, sağ eliyle kapının tokmağını kavramış olduğu hâlde, gözlerinin önünden geçen iç karartıcı kırsal bölgeyi inceliyordu.

Sorge:

— «Geldik,» dedi. «Arabayı yolun kıyısına bırakalım.»

Tokyo'dan yüzotuz kilometre kadar uzakta, ücra bir köyde bulunuyorlardı. Çevrelerinde kulübeler vardı. Bozuk yol soluk kurşunî renkteydi. Şurada burada güneşin kavurduğu cılız çamlar vardı. Hava soğuktu, her yandan pis bir koku yükseliyordu.

Branz soğuk bir tavırla:

— «Adam sen de,» dedi. «Bu mevsimde en lüks yazlık yerlerin bile yoksul mahalleler gibi bir hâli vardır!»

Sorge, Siebert'i almış götürüyordu. Birkaç ço-

cuk koşarak uzaklaştı. Sorge bir kulubeye yaklaştı, yerine oturmamış, kaba-saba kapıyı açtı, peşinde Siebert de olduğu hâlde içeriye girdi.

Kulübenin içindekiler onlara baktılar. Gözleri iyice yuvalarına gömülmüştü. Yüzleri sarıdan çok kurşunîye çalıyordu. Sorge kırık dökük bir Japonca ile bir şeyler söyledi.

Yaşlı bir erkek ayağa kalktı; eğildi, sonra yine yerine oturdu.

Siebert Sorge'un kolunu kavramıştı. Bu pis kokulu sefalet, onu sersem ediyordu. Savaşta can çekişen askerlerin gözlerini kapamıştı. Bu zavallı yaratıkların gösterdikleri terbiye, nezaket de ölmek üzere olan o adamların son gülümseyişi kadar ona acı veriyordu.

Sorge aldırmaz bir tavırla duruyordu. Siebert'i dışarıya çıkararak başka bir kulübeye, sonra üçüncü bir kulübeye soktu. Yazarın yüzü sarardı; geldiğine geleceğine pişman olmuştu.

Sorge:

— «Bu insanlar köylü,» dedi. «Açlıktan ölüyorlar. Pirinç bulamadılar mı kayın ağaçlarının kabuklarını, balıkların kafalarını yiyorlar. Çay diye içtikleri nesne de her zaman sıcak sudan başka şey değil.»

Yine arabanın yanına döndüler, çevresinde Branz birşeyler yapıyordu. Yedek tenekelerdeki benzini depoya doldurmuş, lâstikleri gözden geçirmiş, motoru kontrol etmişti. Köydeki kulübelerin içinde olup bitenler onu ilgilendirmiyordu.

Sorge ile Siebert'e:

— «Yoksul bir halk, değil mi?» Dedi. «Fakat iyi insanlar, görmeli onları! Bizim Holstein köylüleri bu yaşama dayanamazlar! Bununla birlik-

te Japonya bütün Uzak Doğu'yu cebine indirmek üzere... Bence kahramanlık bu, Siebert! Sorge'un size gösterdiklerinden edinebileceğiniz tek bilgi de bu! Böyle bir halk, dünyaya söz geçirmek için olgunlaşmış demektir. Sorge'un çok hoşuna giden toplumsal mûcize de kuyruklu yalandan başka şey değildir.»

Siebert Branz'a arkasını döndü, duygularından ona gösterdiği tek şey de bu oldu. Heyecanı hâlâ geçmemişti:

— «Olur şey değil!» Dedi.

Sorge anlattı:

— «Japon köylülerinin ancak yüzde onbeşi işlediği toprağın sâhibidir; o kadar bile değil ya, neyse... Bir ile üç dönüm arasında toprakları vardır. Ötekiler ise dünyada eşi bulunmayan bir toprak proletaryasını oluştururlar. Japonya'da çiftlik diye adlandırılan şey, bizim oradaki orta büyüklükte bir bahçe kadardır: Kıyıları yüzer metre olan bir dörtken.»

— «Hayvan yetiştirmezler mi?»

— «Çok az. Yaklaşık olarak dokuz aileye bir tek domuz düşer.»

— «Vergiler nasıl?»

— «Kentlerde ödenenin iki katı. Bu yüzden de bu aç, sefil köylülerin yüzbinlercesi her yıl kente göçerler, oradaki işçi proleterlerin sayısını arttırdıkça arttırırlar. Fakat işsizlik başladı mı boşta kalanlar yine köylerine dönerler, köy de onları ses çıkarmadan, takaza etmeden karşılar.»

Branz canlı, neşeli bir edâ ile:

— «Bir ulus büyüklüğe erişmek istedi mi, fedakârlıklara katlanmayı da bilmelidir,» dedi. «Bu dünya güçlülerin dünyası.»

Sorge onu tersledi:

— «Nazilere yaraşan bu aptalca lâfları söylemeyin bize, ne olur!»

Branz da sert sert karşılık verdi:

— «Nasyonal Sosyalizmin temelinde aptallık yatıyor, demek mi istiyorsunuz yâni?»

O sırada Siebert işe karıştı, hiçbir yanlış yoruma yer vermeyecek bir açıklıkla:

— «Herr Branz,» dedi. «Bir güç unsuru olarak Nasyonal Sosyalizme saygı gösteriyoruz; fakat, onun temsilcilerinden biri ulu orta, konu dışı düşünceler yürüttü mü de itiraz hakkımızı saklı tutuyoruz.»

Branz omuzlarını silkerek arabanın açık duran kapısından içeriye daldı; fakat bir iş görmek için değil. Konuşulanları dinliyordu, aklından neler geçtiğini anlamak için de yüzünü görmenin gereği yoktu.

Sorge konunun kendisini ne denli ilgilendirdiğini gösteren bir inançla devam etti:

— «Ürün ne denli bol olursa olsun, Japon köylüsü ağanın toprağını en geç 20 Aralığa kadar kiralamış olur. Sözleşmenin bir maddesi uyarınca ağa toprağını her an geri alabilir. Tarla sürülüp tohum atıldıktan hemen sonra bile.»

Siebert:

— «Zâlimce bir şey,» dedi.

Sorge:

— «Zâlimce değil de Japonca,» diye cevap verdi.

Japonya'ya karşı beslediği derin hınç öylesine açıkça görünüyordu ki Siebert bir adım geriledi, karşısındaki adamı baştan ayağa şöyle bir süzdü.

Dolambaçlı sözlere kaçmadı:

— «Bu ülkeden nefret ediyorsunuz,» dedi.

Sorge de aynı açık sözlülükle:

— «Evet,» diye kabul etti.

— «İçgüdüsel olarak mı? Yoksa düşünsel ya da deneysel olarak mı?»

Siebert bunu sorduktan sonra bir el işaretiyle çevredeki sefaleti gösterdi:

— «Bütün bunlar çok acı veriyor insana; fakat bir devrim yapılabilir, yaralar sarılabilir... Böyle yoksulluğu hiç görmedim, fakat bunun çâresi yok denemez. Bu hâller içimi acıma duygusuyla, kederle dolduruyor. Acı çekiyorum, ama umutsuzluğa kapılmıyorum. Bu yardımın yapılmasını büyük içtenlikle istiyorum; fakat nefret duymuyorum. Sizin bu hıncınız neden, Sorge.»

— «Japonları herkesten iyi tanıyorum da ondan. Gözlerim sizin kaleminizin hiçbir zaman yazamayacağından fazlasını gördü de ondan. Bu Japonların Şanghay'daki komünist direnişini bir kan deryasıyla bastırdıklarını, hareketin şeflerini diri-diri lokomotiflerin ocaklarına attıklarını gördüm. Diri-diri, işitiyorsunuz, değil mi? Çang Kay Şek'in komünist topluluklarını Japon ağır makinelilerinin ateşi altına ittiğini, hepsinin yokolduğunu gördüm. Bu işi yaparken gülüyorlar, kendilerine yalvaran çocukların söylediklerini dinlemiyorlardı. Hepsini yokettiler. Hepsini! Sel gibi akan kanlar hâlâ gözlerimin önünde!»

Siebert kederli kederli:

— «Ömrünüz boyunca çok kan döküldüğünü gördünüz,» dedi.

Branz'ın kafası arabanın kaportasının altından çıktı:

— «İki kez **komünist** lâfının söylendiğini duydum. Bu sözden çok hoşlanıyor gibi bir hâliniz var, Sorge?» Dedi.

Sorge ona soğuk-soğuk baktı. Gerilemek söz konusu değildi artık. Ya kendisi, ya Branz. İkisinden biri fazlaydı Japonya'da. Tuhafı şu ki bu düşünce üzerine bütün soğukkanlılığı yine geri geldi. Bir karara vardıktan sonra hep olduğu gibi, hemen o sırada kendine seçtiği amaca olan inancı içine yerleşivermişti.

Aldırmaz bir tavırla şu cevabı verdi:

— «Ben sosyalistim, hiçbir zaman bunu gizlemedim. Çok kötü yönetilen bu ülkede, çağdışı bir derebeyliğin hüküm sürdüğü bu sonuncu ağalık cennetinde insan zorla sosyalist oluyor. Fakat ne yazık ki Uzak Doğu'da sosyalist olan herşey, aynı zamanda komünisttir. Üzücü, fakat böyle işte! **Sosyalizm** yerine de **komünizm** sözcüğünün böyle iki anlamlı kullanılışı bundan ileri geliyor.»

Siebert ortalığı yatıştırmaya çalışarak:

— «Anlaşılır birşey bu,» dedi. «Hem şunu da unutmayın Herr Branz: Programında da belirtildiği gibi sosyalizm, Nasyonal Sosyalizmin ayrılmaz ve hiç yabana atılamaz bir parçasıdır.»

— «Ama şu da var ki Alman Büyükelçiliği'yle çok içli-dışlı olan bir insanın, müttefiklerimiz Japonlar hakkında böyle aşağılatıcı sözlerle konuşmasını şaşırmadan dinleyemiyorum doğrusu.»

Siebert gülümsemek için kendini zorladı:

— «Bu noktada küçük bir yanlış yapıyorsunuz,» dedi. «Biz politikacılar halkı şeflerinden ayrı tutarız, Japonya'ya hiçbir anlamı olmayan bir antikomintern paktla bağlıyız, ancak. Almanya

ile Sovyetler Birliği arasında ise bir saldırmazlık paktı var. O olmasa savaş bir serüven olurdu.»

Branz sinirlenmişti:

— «Aydınlarla tartışmak olanaksız bir iş,» diye homurdandı. «Balık gibi sıyrılıveriyorlar, insanın parmakları arasından!»

Sonra kendini tutamadı:

— «Lâkin hep böyle gitmeyecek bu! Bir gün gelecek, işe karışmak gerekecek,» diye ekledi.

Dokuzuncu Bölüm

VERİCİ RADYOLARIN YERİNİN SAPTANMASI

Gizli bir verici radyo kullanan kimse, ses yoluyla yayın yerinin bulunması gibi bir tehlikeyi de göze almalıdır. Casusluğun satranç tahtası üzerindeki her hareket, bir tepkiye yol açar. Oyun da aldatmacalar, sürprizlerle doludur.

Görünüşe göre bu konuda en usta davranmış olan, Alman karşı-casusluk örgütüdür. Bu iş için çok sabır, çok dakiklik ve çok büyük bir örgütleme ruhu da gerekiyordu. Flicke ve Stratenschalter (Ştratenşalter) gibi mühendisler ve denetimciler, savaş sırasında göklerde tuzaklar kurmak bakımından büyük ustalık gösterdiler.

Radyonun üstün yanları, zayıf yanlarıyla tam tamına hiçe inmektedir: Yayınlar zaptedilebilir ve daha kötüsü, vericinin yeri de saptanabilir. Radyo vericilerinin yerini bulma sanatının sürek avıyla çok ortak yanları vardır. Avın çevresindeki daireler, gittikçe küçülür ve daralır. En elverişli durumlarda, beş belirleme işlemi yeterlidir: Birincisi bölgeyi, ikincisi kenti, üçüncüsü mahalleyi, dördüncüsü evlerden oluşan bloku, beşincisi de apartman dairesini gösterir.

Fakat av da düşmanını beklemez. Avla avcı arasındaki savaş çetindir; kurnazlıklarla doludur. Verici boyuna yer değiştirir, peşpeşe birbirinden çok uzak yerlerde çalışır, dalga uzunluğunu, çağırma sinyallerini değiştirir ve (asıl ustalık da buradadır) peşpeşe birkaç verici postayı kullanan ve birinden ötekine değişik bir düzende geçen bir

cümleyi havaya salıverir. Son olarak, daha çok güvenlik sağlamak üzere radyo operatörü yanına gözlemciler de alacak; bunlar vericinin yerini bulmak için yapılan girişimleri meydana çıkararak hemen haber verecekler, ya da bu girişimleri bozacaklardır.

Bununla birlikte Alman Radyosu savaşta çalışan birçok gizli postanın yerlerini keşfetmiş, bu arada da «Rote Kapelle»nin çalışmalarını hemenhemen tümüyle felce uğratmıştır. Fakat sonuç, bizim tuzakçı teknisyenleri memnun etmemiş, bunlar ustalıklarına gözü pekliği, ataklığı da eklemişlerdir:

Gizli vericileri yakalamayı başarmışlar; operatörlerini ters yönden kullanmışlar, ya da bunların yerine kendi operatörlerini geçirerek düşmanla temas kurmayı sağlamışlardır. Böylece meselâ İngiltere yapacağı sabotaj eylemleri ya da cephe hatlarının gerisine indireceği paraşütçülere ilişkin olarak Almanlara aylar boyunca radyo ile çok yararlı bilgiler vermiştir.

Bütün ülkelerin uzmanları düşmanın gizli şifrelerini çözmeye uğraşıyorlardı. Seçkin bilginler, dilciler, matematikçiler şifre anahtarlarının karmaşık bilmecelerini çözmek için çalıştılar. Almanya 1941 Ağustosunda radyo ile verilen bir mesajın metnini 1942 yılının Ağustosunda çözünce büyük bir gurur duydu.

«Rote Kapelle»nin bir üyesi, Alman Şifre Bürosu'na girmenin yolunu bulmuştu ve büronun elde ettiği ilerlemeleri kendi örgütüne bildiriyordu. Bu grubun bir başka üyesi de vericilerin yerini bulan aygıtların yapımıyla görevli mühendisti. Bunların iyi işlemelerini sağlamak için elinden geleni yapıyordu.

Klausen'in Tokyo'dan gönderdiği radyo mesajlarını da Avrupa'daki Alman gözlem postaları zaptediyorlardı. Japonya'da stenografi bloknotları Sorge'un verdiği haberlerle doluyordu. Fakat bu iş çetin bir cevizdi; gizliliği de hiçbir zaman bozulamıyordu.

Klausen'in verici postasının yerini belirlemek de olanaksızdı. Japon teknisyenlerinin tecrübesizliği ve ellerindeki aygıtların yetersizliği, onların bütün çabalarını boşa çıkarıyordu. Fakat Klausen kurnazdı, verici postaların yerlerini yine de boyuna değiştiriyordu. Sonunda aklına dâhiyane bir şey geldi: Mesajlarını yollamak için sandalla denize açıldı.

*

Alman kolonisinde Sorge'un Martina Schwartz'la olan aşk mâcerasından çok sözediliyordu. Bu da kimseyi şaşırtmıyordu. Tokyo'da yalandan namusluluk taslamak diye bir şey yoktu; herkes geniş mezhepli davranmayı şeref meselesi hâline getiriyordu. Almanya uzaktı; hava bambaşkaydı, Kilise'nin etkisi azdı, savaş birçok engeli yıkıp deviriyordu. Uzak Doğu'da her zaman az-çok savaş yok muydu?

Bu mâceranın herkesin gözü önünde cereyan etmesi, kahramanlarının dedikodudan korkmadığını da gösterdiğinden, herkesin zihnini yatıştırmaya yardımcı oluyordu. Asıl şaşırtıcı yanı, bunun sürüp gitmesiydi.

İlk zamanlarda iki sevgiliyi birbirinden ayırmak hemen hemen olanaksızdı. Hattâ kulağı delik bazı kimselerin iddia ettiklerine göre bunlar, dokunaklı sahnelere de tanık olmuşlardı: Söylendiğine göre Martina'yı Richard'la birlikte İmpe-

rial'in bir köşesinde elele tutuşarak otururken görenler olmuştu. Kadının kocası Schwartz'ın, uzun süreden beri karısının odasına önceden haber vermeden girmediği de söylenenler arasındaydı. Sosyeteden yaşlı bir kadın da Sorge'dan çok büyük bir nezaketle verilen bir haber de almıştı. Bu şaşırtıcı birşeydi.

Normal zamanlarda Martina birçok erkekle düşüp kalktığından ve Sorge'un yaptığı kaçamaklar çay partilerindeki gizli konuşmaların konusunu oluşturduğundan, bütün bunlar özellikle daha şaşırtıcıydı. Bu birlik, Tokyo'daki Alman sosyetesinin zararına olarak kurulmuş bulunmaktaydı. Çünkü Martina'nın olgun güzelliği o zamana kadar erkeklerin gözlerini, bazen de gönüllerini hoş etmişti; atlet yapılı Sorge ise kadınlara (çoğu zaman aşırılığa varan) ilgisini bol bol göstermekten çekinmemişti.

Bu şaşırtıcı anlaşmanın yıpranmaya, aşınmaya başlayışının ilk belirtileri, başlangıcından altı hafta kadar sonra gün ışığına çıktı: İmperial Tiyatrosu'nda Martina'nın yanında oturmakta olan Sorge, kısa bir tartışmadan sonra çok yakışıksız lâflar edip kalkmış, çekip gitmişti. Üç hafta sonra Martina, Lohmeyer Lokantası'nda Sorge'u iki kez kıyasıya tokatlamış, o da karşılık vermişti. Yarım saat sonra yine barışmışlardı. Onbeş gün sonra, Büyükelçilik'teki bir resepsiyonda Sorge herkesin içinde Martina'ya hakaret etmiş, herkesle göze batarcasına flört ettiği için takazada bulunmuştu. Bunun da aslı vardı. Bu işe hem şaşan, hem sevinen kalabalığın ortasında Sorge kadını kolundan tuttuğu gibi onun evine götürmüş ve

(işin içyüzünü bilenlerin söylediğine bakılırsa) iki gün orada kalmıştı!..

*

Sorge, Martina'yı kollarına alarak:

— «Çıldırasıya seviyorum seni,» dedi.

Çay masasına çarptı, bir fincan yere düşüp kırıldı. İkisi de hiç aldırmadılar.

Martina ona sokularak:

— «Seni sevdiğim gibi sevemiyorsun beni,» dedi.

Japon uşak gürültüyü duyunca koşup geldi, kapıda durdu. Hafif tertip utanmıştı. Gözlerini yere dikerek hemen uzaklaştı. Adamcağız bu evde yıllardır çalışmaktaydı ve madamın bir dediğini iki etmiyordu; fakat, onun bu açık saçık, pervasız davranışlarına hiçbir zaman alışamamıştı.

Martina, Sorge'un kollarından sıyrılmaya çalışarak:

— «Burada olmaz, şimdi olmaz,» diye fısıldadı.

— «Neden olmasın?»

— «Zaman kavramını kaybedeceğiz.»

— «Zaman dediğin de bu işe yarar zaten.»

— «Dışarıya çıkmamız gerek.»

— «Hayır, çıkmayalım!»

— «Büyükelçiliğe gitmeye karar vermiştik, hâni?»

Sorge onu hep kolları arasında tutuyordu. Kadın sert bir hareketle kendini kurtardı.

Sorge:

— «Herşeyi düşünüyorsun; fakat beni sevmeyi düşünmüyorsun,» diye bağırdı.

— «Yanında olmaktan hoşlandığım için seninle çıkmak istiyorum, yasak mı bu?»

— «Yanında birinin bulunmasını istiyorsan bir köpek al eve. Ama zamanla o da seninle kalmak istemeyecektir!»

Martina onun üzerine atıldı, tokatlamak istedi. Sorge onun kolunu arkaya doğru büktü. Kadın bir çığlık koparark koltuğun üzerine düştü. Gözleri kuduruk bir öfkeyle parıldıyordu:

— «Defol, bir daha da gelme, buraya!»

Sorge dışarıya çıkarken:

— «Seve seve!»

Motosikletine atlayıp Büyükelçiliğe doğru yol almaya başladı: **«Bu kadın mahvediyor beni. Ya da, daha doğrusu, ona gerçekten önem versem bu işi yapacak,»** diye düşünüyordu. **«Fakat böyle birşey yok bereket versin, onu bir daha görmemem de iyi olacak! Beni baştan çıkarıyor, işime sekte veriyor, tehlikeye atıyor. Kan emici bir vampir sanki; nefret ediyorum ondan. Gücümü, kuvvetimi emiyor ve daha kötüsü, sinirlerimi oynatıyor. Bugüne dek hiçbir kadın bunu yapamamıştı. Onun defterini dürmek zamanı artık geldi.»**

Bir kırmızı ışığı durmadan geçti, birkaç arabayı solladı, hızını azaltmadan bir cenaze alayının yanından geçip geride bıraktı. Postahanenin önünde sert bir fren yaparak motoru stop etti, içeriye dalıp bir telefon kabinine girdi. Martina'nın numarasını çevirdi. Kadın telefonu açtı; fakat Sorge tek söz söylemeden telefonu kapattı.

Az sonra Büyükelçilik Konağı'nın önünde durdu; içeriye girdi, Basın Ataşesi'ni arıyormuş gibi yaptı. Birkaç kapıyı açtı, daktilolarla teklifsizce şakalaştı. Bazıları ona ilgi gösteriyorlardı; fakat

Sorge bunların işi ne denli ileriye götürmeye yanaşacaklarını öğrenmeyi denememişti. Bu tür dürtüleri karar saatleri için saklıyordu.

Basın Ataşesi'ni tabiî bulamadı. Buna karşılık koridorda Branz'la burun-buruna geldi; o da hemen lâfa girişti:

— «Şunu sormak istiyordum size: Japonya hakkındaki o ilginç topografik bilgileri nereden alıyorsunuz? Yön bulma yeteneği var, sizde- Kırsal bölgelerde yaptığımız gezi bunu gösterdi.»

— «Sizin yön bulma yeteneğiniz sıfırın altında da ondan galiba, Herr Branz. Kendi yetersizlikleriniz sizi yanlış yola sevkediyor. Bu işte olduğu gibi başka konularda da böyle bu...»

Araştırmalarını sürdürmek için Branz'dan ayrıldı. Üst katın bir koridorunda Amiral **Paulo** ile karşılaştı, içten bir tavırla yaklaştı ona:

— «Eeee, Amiral, bizim imparatorluk donanması ne âlemde?»

Paulo göz kırptı. Neşeli adam olduğunu herkes bilirdi. Hayatı da, mesleğini de seviyordu. Gençlik için yazılan kitapların anlattıkları cinsten, tam bir denizci tipiydi. Sert rüzgârlarla karşılaşmış, barut kokusunu ciğerlerine çekmişti.

Yine göz kırparak:

— «İmparatorluk donanması yakında demir alacak,» dedi.

— «Hangi limana gidecek, Amiral? Bilmediğiniz liman yoktur sizin.»

Paulo gülümsedi, hoşuna gitmişti bu pohpoh. Gerçek de buydu! Bütün limanları görmüştü ve söylendiğine göre Ginza Mahallesi'nin bindörtyüz eğlence yerine gitmiş, hayattaki tek Avrupalıydı! Hepsine müşteri olmuştu...

Bizim deniz kurdu üzüntüsünü gizlemeden:

— «**Ateş Böceği**'ne gitmedim henüz,» dedi.

— «Orası açılalı sekiz gün oldu.»

— «Siz gittiniz mi yoksa?»

Sorge:

— «Gittim tabiî,» dedi. «Ötekiler gibi bir yer. Kızlar her yerde tonla bulunan cinsten. Konsomasyonlar kötü, pahalı da sonra. Fakat ilginç bazı Amerikan plâkları çalıyorlar: Zenci müziği.»

Paulo'nun hoşuna gitmişti bu, güldü.

— «Biraz daha yakından görmek için gidip bir bakalım. Koleksiyonumuzu zenginleştirmek için. Siz de gelir miydiniz, Sorge?»

— «Gelirim tabiî. Ne zaman?»

— «Ne kadar çabuk olursa.»

— «Bu akşama ne dersiniz?»

— «Şimdiden bir şey söyleyemem,» dedi. Bu keşif işini belki de ertelemek zorunda kalacağından üzüldüğü belliydi. «Savaş Bakanlığı'na gidip Japonları görmem gerek. Küçük bir toplantımız var da. Denizaltıları yüzünden başları derde girmiş.»

— «Hazır olduğunuz zaman telefon edin bana,» dedi.

— «Nereye telefon edeyim.»

— «Yaşlı santral madam benim nerede olduğumu bilir.»

Paulo, içtenlikle ayrıldı. Sorge'a karşı çok iyi duygular beslediği belliydi. Deniz havasından, güneşten yanmış yüzü ışıl ışıldı. İyi kafa çekiyordu bu Sorge; kavga etmesini de çok iyi biliyordu; fakat ne yazık ki denizci değildi! Bunun için gereken herşey vardı onda...

Richard Büyükelçiliğin koridorlarında volta atmaya başladı. Vakit geçirmek için Büyükelçi'yi ziyaret edecekti. Birkaç gündür onu görmemişti. Sabah kahvaltısında bile hattâ. Ah o Martina, o pis karı! Mesleğinde ciddî bir tehlikeydi o!

Büyükelçi'nin bürosuna bitişik odanın kapısını açtı. İki daktilo harıl-harıl çalışıyorlardı.

Sorge:

— «Aman çocuklar, bu ne hâl? Çalışmaktan öleceksiniz!» Dedi.

Kızlar bir gülümseyişle karşılık verdiler, fakat bu gülümseyiş yalnız Büyükelçi'yle sıkı-fıkı olan bir kimseye değil, hoşlarına giden bir erkeğe de hitabediyordu. Büyükelçilik'teki öbür erkekler gibi «çapraşık» değildi. Onlar gibi yapmacıklı tavırlarla kasılmıyor; gerektiğinde çıkar güden bir nezaket göstermiyordu. Sorge kasıntılı tavırlardan hoşlanmadığını gizlemiyor, herkese arkadaşça davranıyordu.

Daktilolardan biri ona bir kâğıt uzattı:

— «Bu numaraya telefon etmenizi rica ettiler, Herr Doktor. Aceleymiş.»

Sorge kâğıdı alıp bir göz attı: Anlamıştı zâten, Martina'nın telefon numarasıydı.

Sekreter kız teklifsiz bir tavırla:

— «Madam Schwartz'ı bulayım size, isterseniz,» dedi.

Sorge güldü:

— «Bulun bakalım.»

Martina hemencecik çabuk-çabuk konuşmaya başladı:

— «Richard, hiç iyi davranmadım, biliyorum. Delirmiştim sanki. Aklım başımdan gitmişti. Kendimden nefret ediyorum, inan bana...»

Sorge:

— «Evet, doğru söylüyorsun,» dedi. Ancak sesi aldırmazlık ifâde etmekten çok uzaktı.

— «Seni sevdiğim için oldu, bütün bunlar! Yavaş-yavaş çıldırıyorum- İnan bana, Richard. Dayanamıyorum artık... Umutsuz bir hâldeyim. Ağladım. Umutsuzluğumu avaz-avaz haykırmak istiyorum! Darılma bana, çok yalvarırım! Dayanamam buna.»

— «İyi, iyi. Anlıyorum seni. Ben de senin gibiyim.»

Kadın, sözleri hızlı-hızlı sıralayıp devam etti:

— «İyi ol bana karşı! Yalvarırım. Bir daha olmayacak böyle şeyler, hiçbir zaman! Yemin ediyorum bak! İnanıyor musun bana?»

Sorge bezgin bir tavırla:

— «Evet,» dedi.

— «Çok yalvarırım, gel buraya. Hemen gel! Bağışladığını göster bana. Geliyor musun? Evet mi?»

Sorge alıcıyı yavaşça yerine koyarken:

— «Evet,» dedi.

Yine motosikletine binerek hızla yola çıktı. Kaldırım taşları tekerleklerinin altında kaçışıyorlardı. Martina kapının önünde bekliyordu, içeriye çekti onu.

Yatakta uzun zaman yanyana, sessiz durdular; bitkin gibiydiler. Birbirlerine değmiyorlar, ya da pek az değiyorlardı; fakat nabızlarının aynı tempoyla attığını hisseder gibiydiler. Soluk almaya zar-zor cesaret ediyorlardı.

Sorge kendilerini saran karanlığın içinde:

— «Bazı zamanlar ne yapacağımı bile unutuyorum,» dedi.

— «Ne yapmayı düşünüyorsun, İka?»

Sorge dalgın-dalgın cevap verdi:

— «Yaşantıma çeki-düzen vermek, onu dolgun bir hâle sokmak!»

— «Sana yardımım olabilir mi?»

— «Bana mutluluk dolu saatler veren yalnız sensin, Martina. Bu saatlere çok muhtacım. Onlar da olmasa patlardım galiba. Yaşantım ne benim? Gazeteci miyim? Yok canım! Bir uğraş bu sâdece. Her uğraş da alışkanlık hâline geliverir. Yok yok, olağanlık metelik etmez bir şeydir. İnsan varlığını haklı göstermek istiyorsa daha fazlasını istemesi gerek- İnsanları değiştirmek, anlaşmazlıkları gidermek, savaşları önlemek! İşte bir yaşamın uğraşları. Levyeyi istenen noktaya getirmek için işin başında olmalı insan.»

— «Nasıl anlamam gerek seni, İka? Düş mü kuruyorsun?»

— «Gazeteci mi sanıyorsun beni sen? Bazıları sarhoşun biri sanıyorlar beni. Başkaları da karıkız peşinde koşan bir çapkın, diyorlar. Ben neyim gerçekten? Richard Sorge'um. O kim peki?»

— «Sevdiğim tek erkek. Ondan başka hiçbir erkek yok benim için, hiçbir zaman da olmayacak.»

— «Hakkımda ne biliyorsun gerçekten? Biliyor musun ki...»

Kapıya hafifçe vuruldu. Kımıldamadılar; fakat kendi soluklarını duyuyorlardı. Kapıya yine vuruldu.

Martina:

— «Evet,» dedi.

Uşak kapının ardından konuştu:

— «Herr Doktor'u telefona çağırıyorlar.»

Martina:

— «Olmaz!» Diye bağırdı.

Sorge öğrenmek istedi:

— «Kim konuşmak istiyor, benimle?»

— «Bir Amiral.»

Sorge kalktı, Martina'nın kendisine asılan kolundan yavaşça sıyrılıp dışarıya çıktı.

«Paulo» pek neşeliydi:

— Eeee? Ne yapıyoruz?» Diye sordu.

Sorge çekingen, cevap verdi:

— «Bilmem.»

Amiral, Sorge'un isteksiz görünmesinden alınmıştı:

— «Oyun bozanlık etmeyin, Herr Doktor,» dedi. «Biraz canlanmaya ihtiyacım var. Savaş Bakanlığı'ndaki o herifler çok damarıma basıyorlar. Bitlerin aşk hayatı hakkında bizim ne kadar bilgimiz varsa, onların da denizaltılar hakkında o kadar bilgileri var. Şnorkelin ne olduğunu dahi bilmiyorlar! Beni atlatmayacaksınız, değil mi Sorge? Bir amiralin fitil gibi sarhoş olmasından siz sorumlu olacaksınız, yoksa.»

Sorge işe aklı yatmış gibi görünerek:

— «Peki-peki,» dedi.

Aslında Japon denizaltılarındaki aksaklıklar ve Amiral'in bu konuda bildikleri onu çok ilgilendiriyordu.

— «On dakikaya kadar Büyükelçiliğe uğrar, sizi alırım.»

Sorge düşünceli-düşünceli Martina'nın yanına döndü:

— «Gel bir iyilik et bana, bırak da gideyim,» dedi.

— «Hayır, kal!»

— «Önemli bir iş çıktı...»

— «Benden daha önemli hiçbir şey olamaz!»

— «Makûl ol Martina, yalvarırım.»

— «Olmak istemiyorum! Gidersen geri gelmeye kalkma sakın. Bir daha yüzünü görmek istemiyorum.»

Sorge kapıya doğru giderek:

— «Tamam, anlaştık,» dedi.

Büyükelçiliğe döndü; motosikletini bir yere parketti, «Paulo»nun kendisini beklemekte olduğu Mercedes'e bindi. Ginza Mahallesi'ne giderek **Ateş Böceği**'ni aramaya başladılar, Sorge'un büyük yön bulma duyusu sâyesinde de kolayca buldular.

Ateş Böceği, Alman adı taşıyan ve Tokyo'da en son açılmış olan birçok gece kulübünden biriydi. Japon başkentinin gece hayatında, Şanghay'da olduğu gibi, özellikle Almanlar ağır basıyordu. Eski denizciler, iş adamları, yolcular, kahve garsonları ve konsomatrisler çok iyi örgütleyicilerdi. Taudin'lere, Ketel'lere, Biersack'lara, Schmelzer'lere rastlanıyordu onlar arasında **Ateş Böceği**'nin sâhibinin adı Weihmeyer'di; Königsberg'de doğmuş, uzak sefer kaptanlığı yapmıştı.

Savaş donanmasıyla ticaret donanması arasında hemencecik temas kuruldu; bunun üzerine patron içki mahzeninde araştırma yaptı ve masanın üzerine bir şişe Danziger Goldwasser koydu. Sorge daha sert bir içki istedi; ona da Baerenfang getirdiler. Bizim deniz kurtları koyu bir sohbete daldılar ve işe, üç direkli yelkenlilerle ilgili öykülerden başladılar.

Sorge dirseklerini masaya dayamış, belli etme-

den çevresinde olup bitenleri gözlüyordu. Yakınlarında oturan bir Japon'un konuşulanlara kulak kabarttığına dikkat etti. Bu tür herifler için bir çeşit altıncı duyu vardı, Sorge'da.

— «Buraya gel bakayım, evlât,» dedi.

Adamı kendi masasına dek sürükleyerek zorla bir iskemleye oturttu.

Sonra sâkin bir tavırla ekledi:

— «Söylenenleri daha iyi dinlersin burada.»

Denizcilik sohbeti sekteye uğrayan «Paulo», surat astı. Patron da Japonu kapı dışarı etmek istedi. Küçük Japon pek perişan hâldeydi. Sorge onun omuzuna zorlu bir tokat indirerek:

— «Bırakın şu zavallıyı canım,» dedi. «Adamcağız casus; fakat, sırılsıklam aptal üstelik. Ama ne yapsın, ekmek parasını da kazanmak gerek! Onun için uzun kulaklılar birliğine girmiş zâten. İyi aç kulaklarını, evlât!»

Sonunda «Paulo» ile patron yeni durumu kabullendiler. Sorge'un da çok eğlenir bir hâli vardı. Sohbet yeniden başladı. Sorge, Japon'un anlamaz göründüğü yerleri anlatıyordu ona. Casusun çok duygulandığı besbelliydi. Verdiği kartvizit için Sorge'a birkaç kez teşekkür etti; yarım saat sonra da izin istedi; yerlere kadar eğilip selâmlar vererek çıkıp gitti.

İçki şişeleri birbirini kovalıyor, patronun değerli stokları uçup gidiyordu. Çok yüksek sesle konuşuyorlardı. Konuşma yavaş-yavaş yön değiştirdi. Denizden, insan teni ve ondan alınan zevklere geçtiler ki bu da daha az ilginç bir konu değildi. Kızlar birer-birer masanın önünden geçtiler; özenle incelendiler ve çok işe yarar bulundular.

Geceyarısından az sonra «Paulo»:

— «Söz vermiştiniz hani, şu zenci müziğini tanıtın bana bakalım,» dedi. Louis Armstrong Basin **Street Blues**'u söylemeye başlayınca Sorge'un hep tetikte olan merakı gevşedi. «Paulo»nun denizaltılar üzerinde topladığı bilgiler onu ilgilendirmedi, artık. Armstrong «blues»larını peşpeşe altı kez söylemek zorunda kaldı. Amiral çok duygulanmıştı:

— «Bu zencide bir denizci sesi var,» dedi. «Bu da çok sevimli hâle sokuyor onu.»

Sorge çok içmişti; fakat hiç içmemiş gibi bir hâli vardı. Günün ilk ışıkları ortalığı aydınlatırken, sendeleye-sendeleye yürüyen Amiral'i Mercedes'e götürdü. Büyükelçiliğe döndüler. Sorge «Paulo»yu «kamaram» diye adlandırdığı odaya götürdü, yatağına yatırdı. Sonra etrafı inceledi.

Aradığını bulmak için biraz zaman harcadı. «Paulo»nun masasının üzerinde Branz'ın servisinden gelme bir belge vardı. Bir dosya yığınının altında gizli duruyordu. Pek öyle gizli kapaklı birşey değildi; fakat, yine de önemi vardı. Almanya Büyükelçiliği'nde alınan güvenlik önlemlerinden sözediliyordu.

Sorge dosyadan üç sayfayı çıkarıp özenle katlayarak cebine indirdi.

Onuncu Bölüm

TOKYO'DA NOEL BAYRAMI

Kriminoloji uzmanları, kusursuz cinayet diye birşey olmadığını söylerler. Karşı-casusluk uzmanları da kendi bakımlarından eksiksiz, tam bir casusun bulunmadığı görüşündedirler.

Sorge'un en yakın iş arkadaşlarına güveni vardı. Onun gibi Ozaki de bir ülkücüydü. Ötekiler kendi canlarını tehlikeye sokmadan yanlış bir adım atamazlardı. Tehlike aşağıdan, küçük casuslardan gelebilirdi ancak.

Fransa'daki Cherbourg'da, Emile adında geveze bir sarhoş, Fransız direniş hareketini darmadağın eden, bu hareketin hemen-hemen tümünü yokeden, 1940-1941 yıllarının çabalarını mahveden kum tanesi olmuştur.

Kahve köşelerinin küçük casusu olan bu aşağılık herif, Alman karşı-casusluk örgütünün en iyi iki ajanı olan Yüzbaşı Borchers'le (Borhers) Çavuş Bleicher'in (Blâyher) eline düşünce, Fransız direniş hareketinin Alman topraklarındaki bütün karmaşık şebekesi meydana çıkmış, yokedilmiştir.

Buna benzer yüz örnek verilebilir. Bu arada, Avusturya casusluk servislerinin şefi, vatan haini Albay Redl'in ele geçmesine yol açan şaşırtıcı rastlantı da üzerinde durmaya değer. Bu adam vatanını Ruslara satıyor; düşmanın yararına olarak kendi ajanlarını ele vermeye bile işi vardırıyordu. Fakat Albay Redl'in çevirdiği dalaverelerin dünya çapında bir skandal hâline gelmesine

çok küçük bir neden yetiverdi. Çağının en usta gazetecisi olan E.E. Kisch günün birinde bir futbolcunun ortadan kaybolduğunu farketti. Zanaatı çilingirlik olan bu adam, aldığı resmî emir üzerine Albayın çekmecelerinin kilitlerini açmak zorunda kalmıştı. Açıkgöz bir gazeteci de bu olaylara dikkat etmiş, bunlardan mantıklı sonuçlar çıkarmıştı.

Birçok casusu darağacına gönderen bu olaylardan birkaçını Bernhard Newman bize anlatmaktadır. En iyi casus romanları yazarlarından biri olan bu İngiliz, bunu yaparken Alman ajanlarının beceriksizliklerini, İngiliz karşı-casusluk servislerinin de değerini böylece kanıtlamaya çalışmıştır. Şu da var ki, verdiği örnekler inandırıcı olmaktan uzaktır.

Paraşütle İngiltere üzerine indirilen bir Alman casusu bir kamyon sürücüsüne rastlar, adam onu kamyonuna alır: «Nereye gidiyorsun?» Diye sorar. Alman şaşırır, kekeler; İngiliz de en yakın karakolu harekete geçirir.

Cebinde bol İngiliz parası bulunan bir başka Alman casusu garın gişesine giderek bilet almak ister. Memur: «İki on» der; bu da «İki şilin, on peni» anlamına gelir. Alman gişe memurunun önüne iki İngiliz lirasıyla on şilin koyar. Gerisini anlamak kolay. Bir başka Alman ajanı da paraşütle yere iner, eline bir bisiklet geçirir; üstüne biner ve uslu uslu sağdan gider-..

Sorge olayında da rastlantının büyük rolü olacaktır: Ne denli ihtiyatlı olursa olsun, beklenmedik olaylar karşısında savunmasızdı. Yakından bakılırsa onun grubunun daha kurulmadan yokolduğu görülür. Öldürücü yanlışlığı yapan da To-

mo adlı, kendi hâlinde, ilkel bir kadındı: Tomo teyze, yâni!

•

Altın Damla Meyhanesi'nin sâhibi baba Ketel'le iri kalçalı, babacan yüzlü bir Japon kadını olan anne Ketel,, üç çocukları ve çocuk yaştaki Japon uşakları dimdik durarak sıraya dizilmişlerdi. Biraz da böbürleniyorlar; gözlerini dikmişler Sorge'a bakıyorlardı. Sorge bir grup resmi çekmek için Leica fotograf makinesini hazırlamıştı: O Noel gününün güzel bir anısı olacaktı, bu resim.

Sorge:

— «Göbeğini içeriye çek baba,» dedi. «Sen de, anne, öyle gül ki ağzın kulaklarına varsın. Bilirsin sen bunu. Çocuklar gülümseyecekler. Yalnız küçük garson çok ağırbaşlı duracak. Çünkü neşelenmesi için hiçbir neden yok!»

Herkes istenilenleri seve-seve yaptı. «Anne», Sorge'un hoşuna gitmek için ağzı kulaklarına varırcasına, tatlı tatlı güldü. Küçük Japon uşak gayet ciddîydi; gözlerini fotoğraf makinesinin objektifine dikmiş, bakıyordu.

Sorge:

— «Herkes biraz sola kaysın,» dedi. «Kaysın da kutsal bitki de görünsün, resimde.»

Noel ağacına bu adı veriyordu.

Aile söz dinledi, yer değiştirdi. Baba beyaz, anne sarı tenliydi. Lâmbanın ışığı altında çocukların başları, iri portakallar sanılırdı. Fakat ana-babalarına benzerlikleri şaşırtıcıydı.

Sahne Sorge'un hoşuna gitmişti:

— «Sizi böyle görünce yine Almanya'da sanmaya başlıyorum, kendimi.» Dedi.

Baba Ketel hafif tertip böbürlenmekten geri durmadı:

— «Hiç çekinmeden öyle sanabilirsin,» dedi. «Biz Almanlar yalnız iyi iş adamları değiliz, sevgili yurdumuzu da severiz. Burada, bu yabancı ülkede de bayrağımızı yükseklerde dalgalandırıyoruz. Yeryüzü'ndeki en ciddî, en haysiyetli, en dürüst tâcir kimdir? Alman! Biz de övünç duyuyoruz bundan!»

Sonra baba Ketel bir Japon olan karısına ve üç çocuğuna tatlı-tatlı baktı. Çocuklar -arzuya göre- yarı Alman, yarı Japondular. Babanın gözlerinde Alman bilinci ışıldıyordu. Çocuklara:

— «Herr Doktora 'lied'inizi (türkü söyleyin bakayım,» dedi.

Japon melezler nazlanmadılar ve bütün içtenlikleriyle başladılar söylemeye: «Am Brunnen vor dem Tore, da steht ein Lindenbaum» (Kapının önündeki çeşmenin yanında bir ıhlamur ağacı var).

Sorge tek söz söyleyecek durumda değildi. En yakın iskemleye oturup dinledi: Hem kulak kesilmiş, hem şaşırmıştı. Üçüncü dizede çocuklar durakladılar, lâkin baba Ketel gür ve kalın sesiyle onların imdadına yetişti.

O Noel gecesinden sonra tam üç gün Sorge **Altın Damla** Meyhanesi'nden çıkmadı; çok içti, gürültü-patırdı etti, doğru-dürüst uyku uyumadı, traş olmadı ve yüreğini burkan yalnızlık duygusunu böylece altetti. Ketel ailesi onu yalnız meyhanenin en iyi müşterisi olarak görmüyordu. Ona karşı bir akraba gibi davranıyordu. Baba Ketel onu çok seviyor, anne Ketel de ona çok acıyordu. Onun için kaygılanmaktaydı da...

Sorge da bu kendi hâllerinde, iyi niyetli, cömert

yürekli, gıllıgışsız insanları sevmekteydi. Onu anlamaya, yaptıklarını yorumlamaya kalkışmıyorlar; düşüncelerinin çemberine zorla girmeye çalışmıyorlardı. Kendi hâline bırakıyorlardı.

Çocuklar şarkıyı pek içten söylemişlerdi. Sorge da onları övmekten geri durmadı:

— «Ben de bir şarkı söyleyeceğim size,» dedi. «Şöyle başlıyor: «Ich weiss nicht, was soll es bedeuten.»

Sonra Ketel ailesiyle küçük Japon uşağın ve kutsal bitkinin birçok resmini çekti. Makinesini ustalıkla kullanıyor, resimlerini uzun-uzun hazırlık yapmadan çekiyordu. Çok kısa zamanda yarım düzine kadar grup resmi almıştı. Bunların iyi çıktıklarından da emindi.

Bu aradan sonra Ketel ailesi dağıldı; Sorge de baba Ketel'le avluya bakan küçük «Noel Odası»nda yalnız kaldı. Can sıkıntısından patlıyordu; fakat yılın en iç karartıcı günleri olan, insanı öldüren o üç gün bitiyor, sona eriyordu.

Ketel üç günden beri sekizinci kez, hayatından gayet memnun:

— «Güzel bir Noel'in üstüne yoktur doğrusu,» dedi.

Sorge:

— «Hiç kafanı işletmiyorsun sen, baba Ketel, güçlü yanın da bu işte,» dedi. «Bizim o eski, güzel Alman Noelimizin bayağı bir dolandırıcılıktan başka şey olmadığını anlardın, yoksa! Evet, ben de çocukken Noel'i özledim, sabırsızlıkla bekledim. Dünya benim için dümdüzdü, iyiydi çünkü. Sofuydum ben, Ketel! Mûcizelere, insan haysiyetine henüz inanıyordum. Savaş başladığında ondokuz yaşımda ya vardım, ya yoktum; gönüllü ya-

zıldım. Ondan sonra da kanlı, irinli, pis kokulu; obüslerle dolu hastahane ve alkol kokan Noel'ler gördüm. Çevremdeki o aptal herifler de: «Huzur ve barış, Yeryüzü'ndeki iyi niyetli insanların üzerine olsun!» Diye bar-bar bağırıyorlardı!»

Baba Ketel kederli-kederli başını salladı:

— «Unutmalı bunları canım, başka birçok şey gibi. Unutmak Tanrı'nın bize bir lûtfu-»

— «Unutamadım bir türlü, sözün kısası bu. Derslerime çalıştım, aç oturdum. Tavan arasındaki odam buz gibiydi; ısınmak için sokaklarda koştum. Ben, iktisat doktoru Richard Sorge, yirmiyedi yaşımdayken açlıktan ölmemek için bir mâdene inip işçi olarak çalıştım. Bir Alman mâdeninde değil, Ketel, bir Belçika kömür mâdeninde. Yâdellerde birkaç para kazanmak için Aachen yakınlarında kaçak olarak geçiyorduk sınırdan. Bizim eski, güzel Noel'lerimiz de etkileniyordu bundan, Ketel.»

Baba Ketel içlenmişti:

— «Çok acılar çekmişsiniz,» dedi.

— «Acılar mı? Acı dediğin aslında nedir? Uçuruma koşan ve senin olmayan bir trene atlamak acı bir şey midir? İnsanları çalıştıramayan; kendini belirli, sert bir kalıba sokan, halkına boyuna kışla hayatı sürdürmeye çalışan; bugün de uçsuz bucaksız bir toplama kampı hâline gelen bir ülkede doğmuş olmak felâket midir?»

Ketel anlamıyordu artık:

— «Neden sözediyorsunuz?» Diye sordu. «Mesele şu: Çok yalnızsınız; bir kadın gerek size; fakat öyle herhangi bir kadın değil! Öylesi kadınlardan bol-bol var elinizde. Evet Doktor, sizin eksiğiniz, bir kadın! Noel bir aile bayramından başka şey değil ki!»

Sorge birden parladı:

— «Yıkıl karşımdan, Ketel!» Dedi. «Git de ailenin kucağına at kendini! Almanya hakkında ne biliyorsun sen, aptal herif? Bizim o sevgili, tatlı Almanya'mız hakkında? Burada ne yaptığının farkında mısın? Suç işledin sen; ırkımızın namusunu iki paralık ettin! Bizim o iyi Almanya'mızın yasalarına göre de bunu yapmak yasak! Sen şimdi Almanya'da olsaydın, Ketel, ne karın, ne çocukların, ne de küçük bir Japon uşağın olurdu. Toplama kampı nedir, bilir misin sen? Sünnetlilerle beyaz tenli olmayanların ikinci sınıf insan sayıldıklarından haberin var mı? Einstein adında birinden sözedildiğini duydun mu? Duymadın tabiî. Dünyanın en büyük matematikçisi, en büyük bilgini; bir Alman o, Ketel!»

Ketel bön-bön:

— «Buna şaşmam doğrusu,» dedi.

— «Evet fakat, adam Yahudi- Böyle olduğu için de bizim o iyi, sevgili Almanya'mız **pis Yahudi** diyor ona. Nazi partisinin üniformasını giymiş en âdi cellâttan, en ahlâksız heriften çok sonra geliyor o! Aşağı bir ırktan da onun için!»

Noel. Aile bayramlarının en güzeli. Barış ve sükûn bayramı. Alman Noeli! Nefret ediyordu bu çocuksu yalandan; mezecilerin, lokantacıların, pastacıların o telâşından; hoparlörlerden dökülen müzik dalgalarından; papazların verdikleri vaazlardan... İnsanlık, gagasında zeytin dalı taşıyan barış güvercini rolünü oynuyor ve İsa Peygamber'in doğduğu zaman yatırıldığı hayvan yemliğinde canını tehlikeye atıyordu.

Ketel baba başını sallayıp uzaklaştı. Gülümseyerek garson kız Miçiko göründü. Sorge'a: «Ne içersiniz?» Diye sordu. Sorge: «Birşey içmeyece-

ğim,» anlamına başını salladı. Gözlerini dikmiş, Noel ağacına bakıyordu.

Fakat ne yazık ki alkolün etkisi geçmeye ve gözleri iyi görmeye başlamıştı. Unutmak istediği herşeyi gizleyen sis, parça-parça dağılıyor, kayboluyordu.

Dünyayı saran alevlerle yanmaktan kendisini kurtaran bu üç günlük içki âlemine, soğuk bir suya dalar gibi, bütün benliğiyle kendini bırakmıştı. Dostu Büyükelçi Noel Yortusu'nu kendi evinde ailesiyle birlikte geçirmesi için onu çağırmıştı. Sorge: «Olmaz,» demişti. Bu yalancı mutluluğu sevdiği insanların elinden tatmak istemiyordu. Sonra Martina: «Noel'i benimle geçirir misin?» Diye sormuştu. Ona da kesin, hemen-hemen sert bir «hayır»la cevap vermişti. Peşinden de fesat-fesat eklemişti: «Sevgililerin yatmaları hoş olur; fakat Noel ağacının altında değil!»

Sonra kalkıp Ketel'lere gitmiş, onlar da kendisini büyük bir sevinçle karşılamışlardı. Burada kendini olduğu gibi gösterebilirdi. Burada hiçkimse onun yapıp ettiklerini gözlemeyecek, sözlerinden birtakım anlamlar çıkarmaya kalkışmayacaktı. İnsanlar arasındaydı, fakat yine yalnızdı.

«Aile Bayramı» denilen nesne, babacan Ketel babanın söylediği şey değil miydi? Aile! Sorge gelin tellerinin, cam kürelerin asılı olduğu Noel ağacının dallarını koparıyordu. Aile! Berlin-Lichterfelde'de, çocukluğunu geçirdiği evde de bir Noel ağacı vardı; ancak daha büyük, daha uzun bir ağaçtı. Onun da dallarında yıldızlar, pırıl-pırıl gümüş teller vardı. Bu ağacın önünde, denizci giysileri içinde küçük bir oğlan çocuk durmuş, şiirler okumuş, kurdeleli kutular içinde armağan-

larını almıştı. Hulyalı bakışlarıyla nârin ve güzel bir çocuk olan küçük Richard da sevinci tatmıştı.

Şimdi, kırk yıl sonra Richard Sorge, Tokyo'daki bir meyhanenin arka salonunda kendini bulmuştu. Sakalı bir karış uzamıştı, hırpanî kılıklıydı. Hâlâ güzel olan yüzü yara izleriyle, buruşuklarla kaplıydı. Eskiden çok tatlı bakan gözleri şimdi soğuk bir parıltıyla ışıldıyor; doymazlığı ve tiksintiyi, derin kederi ve belirmeye başlayan korkuyu yansıtıyordu. Eski günlerin çocuğunda şimdi yırtıcı bir hayvana dönüşmüş gibi bir duygu vardı.

Aile! Annesi bir Rus kadınıydı, ölmüştü. Babası bir Alman mühendisiydi, ölmüştü. Münih'teki -o gizliden gizliye çok sevdiği, çok imrendiği- erkek kardeşini, o her tutkudan uzak kardeşi son kez 1933'te görmüştü. Erkek kardeş de yeni-yeni belirmeye başlayan bir şeyden, Gestapo'dan korkuyordu. Sekiz yıl süren pürüzsüz bir evlilikten sonra 1932'de boşanma dâvası açan karısı Christiane da (Kristiyan) vardı. Sorge 1933'te yurduna gidip son kez ziyaret ettiği zaman, o da büyük kaygı içindeydi. Ömrü boyunca onu yakından tanıyan tek-tük insanlar ya ölmüşlerdi, ya mutsuzluk içindeydiler. Sorge adını taşıyanlardan hiçbiri çocuksu bir elemin kulakların zarını patlatırcasına, insanı sersem edercesine ilân ettiği o barışı, o huzuru tatmış değildi.

Sorge, önünde duran yarı dolu şişeyi kaptığı gibi Noel ağacına fırlattı; ağaç sallandı, bütün dallarını titreterek yere yuvarlandı. Koyu renkli sıvı, kırık şişeden döküldü; sessiz-sessiz yere damladı: Kan gibi. Yaralı ağaçtan akan sanki kandı.

Garson kız Miçiko hemen koştu, bir dizini yere

dayayıp ağacı doğrulttu; sessizce yerine koydu. İyilik dolu yüzünde her türlü takazadan uzak, hafif bir keder okunuyordu. Sonra cam kırıklarını topladı, yeri sildi.

Sorge:

— «İyi kızsın sen, Miçiko,» dedi.

Şöyle düşünüyordu: **«Yalnız annelerde görülen bir tatlılık, bir yumuşaklık var, bu kızda. Onun yanında en gergin sinirler bile gevşiyor. Öyle bir kadın ki kollarında avunup uykuya dalabilirsin. Fakat ne Cristiane'ın zekâsı, ne Martina'nın ateşliliği var. Bu üç kadın bir araya gelse dünya ne güzel olurdu? Ama ne yazık ki öyle değil!»**

Max Klausen aralık kapıdan içeriye süzüldü. O görününce Sorge'un düşüncelerinin akımı birden değişiverdi. Klausen «şef»ini gürültülü bir içtenlikle selâmladı. O da çok içmişti ve içinde bulunduğu durumda o da hayâlinde canlandırdığı tarzda bir insanlığı bağrına basmayı çok istiyordu. Sitemli bir tavırla:

— «Doktor,» dedi. «İki gündür nerelerdesin? Noel'de de hiç görünmedin. Anna seni çok aradı. Ne zamandan beri hiç kimseyi çağırmadan, tek başına yiyip içiyorsun?»

— «Ne zamandan beri Noel'i kutluyorsun, Klausen?»

— «Eski bir alışkanlık bu, Doktor. Kendimi bildim bileli babam Noel'de zilzurna sarhoş olmuştur. Ben de onun oğluyum, değil mi ya?»

— «Sen komünistsin oysa?»

Klausen bacaklarını açıp bir koltuğa yığılarak:

— «Komünistim tabii, ona ne şüphe?» Dedi. «Komünist miyim, ha? Hem de nasıl. Fakat Noel'i kutluyorum yine de. Kanıma, iliğime işlemiş bu

benim, Doktor, Sonra, karım için de yapıyorum bunu, tabiî. Memurlar için de.»

— «Neyse, Klausen, Alman Noel'ini kutlamadın herhalde, ha?»

— «Neden olmasın? Dört başı mamur yaptım bu işi. Kutsal gecenin sonunda işçilere, memurlara, uşaklara, hizmetçilere armağanlarını dağıttım. Işıl-ışıl aydınlık ağacın altında- Max Klausen-Şokai'nin oraya toplanmış bütün personelinin önünde. Müdür ekibini tanıttı. Ben de Almanların sevdiklerine bağlılıkları, bizim oradaki gelenekler üzerine bir nutuk çektim. Bizim Japonlar faltaşı gibi gözlerini açtılar. Heyecanlandıkları belliydi. İçlerinden biri kemanla **Stille Nacht**'ı (Sâkin Gece) çalmaya başladı. Ben de solo bir şarkı söyledim ki deme gitsin! Mumlar bile yumuşayıp eridiler, bu yüzden. Sonra evin hanımı Anna, armağanları dağıttı. Şurada burada göz yaşlarını tutamayanlar oldu. Ben de bir duble konyak çektim.»

— «Aynı şeyi ben de yapacağım. Hemen şimdi.»

Klausen boşanmıştı bir kere. Düzenlediği Noel'den ötürü çok böbürleniyor, Sorge'un soğuk bakışları bu böbürlenişi bozamıyordu:

— «Sonra, akşam hindi dolmasının yanısıra Ren şarabı içtik: Rüdesheimer şarabı... Peşinden de aileden olanlara -daha az sayıda kişilere, yâni- armağanlarını dağıttık. Benim Anna'ya bir kürk hediye ettim. Delilik. Tam iki bin dolar!»

Sorge:

— «Eh, Noel'in kutlu olsun Max,» dedi.

— «Sana da bir armağanım var, Doktor! Niçin gelmiyorsun bizim eve? Anna ile ben bir sandık Black and White'la (Viski) birlikte seni bekledik. Sevinmedin mi, oğul? Black and White: Tam yirmi beş şişe!»

Sorge zoraki bir tavırla:

— «Hayatımdan çok memnunum, görüyorsun,» dedi.

Klausen neşeli-neşeli devam etti:

— «Dün de Japon polisinin yarısını ağırladım. Balıkçı limanındaki o herifi anımsıyorsun, değil mi? Benim radyo vericisini taşımıştı, hani?»

— «Anımsıyorum tabii.»

— «O da çıka-geldi bizim eve. Ziyaret etmek istemiş de. Dokunaklı şey, değil mi?»

Sorge:

— «Sus, ağlatacaksın beni yoksa,» dedi.

— «Onu da, nöbette olmayan bütün arkadaşlarını da çağırdım. Bana nasıl teşekkür ettiler bilsen? Boynuma sarılacaklardı neredeyse? Şişeleri açtırdım, görsen nasıl açıyorlardı ağızlarını! Patlayıncaya kadar yiyip içtiler. Onları evlerine yollamak için iki taksi tutmak gerekti. Şimdi de hepsiyle dost oldum. Bundan sonra radyo mesajlarımı polisin korumasında göndereceğim, artık. Noel diye buna derler. Sen ne dersin?»

Sorge çok soğuk bir tavırla:

— «Pek aptalca birşey,» dedi.

Klausen çok şaşırdı:

— «İyi ama... Niçin, Doktor?»

— «Yanlış, çok yanlış bu, Max! Burjuvalaşıyorsun sen; gaf üstüne de gaf yapıyorsun. Yüz kere söyledim: Bütün mesele, dikkatleri üzerine çekmemek! Burada ciddî bir tâcirsin sen. İkibin dolarlık kürk manto neyse. Gerçi bu da ilkelerimize aykırı ya. Sen de biliyorsun pekalâ: İçteki ve dıştaki bütün örgütümüz için ben kendim ayda bin dolardan fazla harcamıyorum. Kişisel olarak hemen-hemen hiç para çekmiyorum, geçimimi de

aşağı yukarı gazetecilikten aldığım parayla sağlıyorum. Sen ise karına kürk manto almak için ikibin doları sokağa atıyorsun!»

— «Yâni, şey... Karımın nasıl olduğunu sen de bilirsin?»

— «Anna'yı çok iyi tanırım, Max. Ne durumda olduğunu bilirim. Beşyüz dolarlık bir manto da belki yeterdi; fakat, sırf Anna'yı tanıdığım için bu masraftan ötürü takaza etmiyorum sana. Neyse, sözetmeyelim bundan artık. Ancak polisleri sarhoş etmeye gelince, bu işte çok ileri gitmişsin. Bu adamların dikkatini boşyere üzerine çekiyorsun.»

Klausen sordu:

— «Peki ama, geçen yıl Şanghay'da Fransız devriye kolunu kim sarhoş etmişti?»

— «Sen benim durumumda değilsin, Klausen. Unutma bunu. Sorge denen o zevzek, o sarhoş, o ehlikeyif değilsin sen. Sorge'un ne yapacağı hiç belli olmaz; delinin, sorumsuzun biridir o. Sen ise tâcir Max Klausen'sin. Düşünsene, Max. Tâcirler az-çok ağırbaşlı insanlardır.»

Klausen kızmıştı:

— «Ne yâni? İnsan bir şişe içki de içmeyecek mi?» Diye bağırdı.

Sorge'un gülümseyişi sertleşti:

— «İçecek tabiî, azizim. Benimle iç içebildiğinkadar- Kimse farkına varmaz bunun. Seni ben baştan çıkardım sanır, herkes.»

Sonra içmeye başladılar. İki saat geçince de Klausen savuşup gitti. Sorge Noel ağacının altındaki kanepeye uzandı; kendi deyişiyle biraz kestirdi; fakat uykusu çırpıntılı oldu.

İçki içenler arasındaki bir konuşmanın sürekli

gürültüsünü duyuyordu. Fakat bu, bira dublelerini boşaltanların kalın sesi değildi de pirinç rakısı içenlerin ince fısıltısıydı; kahkahalar da tıkalı canavar düdüklerinin hep bir ağızdan çalışları gibi kulaklarını tırmalıyordu. El-kol hareketleri yapan bu sinirli kalabalığın sırtında Japon polisinin üniformaları vardı; elleri Sorge'a doğru uzanıyor, parmakları onu gösteriyordu. Sorge'un gözlerinde keskin acılar vardı. Derken her yanını hoş bir serinlik kapladı.

Sanki akıp giden bir suya kapılmış gibi, yavaş-yavaş bu sağır edici uğultudan uzaklaştı. Peşinden bir sessizlik oldu. İhtiyatla gözlerini açtı.

Miçiko başucunda oturmuş; yumuşacık, serin elini alnına koymuştu. Genç kadın büyük bir dikkatle ona bakıyordu. Gözlerinde ise ne merak ne acıma, ne ilgi ne sabır değil de anlayış okunuyordu.

Sorge uykuya dalmadan önce:

— «İyi kızsın sen, Miçiko,» diye mırıldandı.

Onbirinci Bölüm

CASUSUN HAYATI HER AN TEHLİKEDEDİR

Sorge ömrü boyunca boğucu bir kaygıdan hiçbir zaman kurtulamadı. En çok korktuğu da işkence görmekti. Japon Gestaposu olan Kempetai'nin her türlü korkunç işi yapabileceğini biliyordu.

İşkence göreceğine inanıyordu. En çok korktuğu şey de boyuna geçirilen tel halkaydı: Mâdenî bir teldi bu, kurbana «çırpınma zamanı» vermek için santim-santim sıkılıyordu. Sorge'un Japonya'ya karşı beslediği hıncı canlı tutan -hem de en küçüğü olmayan- nedenlerden biri buydu.

Aklın hüküm sürmediği yere zorbalık, tedhiş yerleşir. Sıradan bir assubay, fakat Alman karşıcasusluk örgütünün en yetenekli ajanlarından biri olan Hugo Bleicher akıla karşı akılla savaşıyor; hasmını sırf kendi fikir üstünlüğüyle dize getiriyordu. Kaba gücü hor görmekteydi.

Fakat onun gibi uzmanlar çok sayıda değildir. «Beyinler arasındaki düello»yu bedensel işkenceden üstün tutanlar seyrek görülür. Bleicher «bir yerden başka yere götürülürken ölen» tutuklulara ilişkin birçok olayı anlatabilir size: Tutukluyu götüren de Güvenlik Servisi'dir. Flicke de «soğuk su» yönteminden tiksintiyle sözetmektedir. İlgili, bu iskencenin yapılacağını keyifli-keyifli şöyle haber vermekteydi: «Eh, şimdi de bir banyo yapalım bakalım...»

Fakat bu gibi soruşturma yöntemlerini başarıyla kullananlar, yalnız Almanlar değildi.

Sovyetler Birliği ile ilgili hiçbir kitap yoktur ki, korkunçluk bakımından Dante'nin düşlediklerini solda sıfır bırakan tablolardan sözetmesin.

Fransızlar şüphelendikleri kimseleri hırpalamaktan çekinmiyorlardı. Zevke, keyfe düşkün olduklarından, Tantalos'un uğradığı işkenceye başvuruyorlardı: Uzman oldukları şeylerden biri de susuz bırakma yöntemiydi: Tutukluyu iyice aç bıraktıktan sonra ona çok tuzlu yemekler yediriyorlar, şarap da ikrâm ediyorlar, fakat hemen geri çekiyorlardı. Susuzluktan kıvranan adamın dili çoğu zaman çözülüyordu. Bu tür bir sorgulamadan hâlâ sözedilmektedir. Önemli kişi olan şüpheli adam birdenbire çıldırmış, kendisine işkence edenler için de bütün değerini böylece yitirivermiştir.

Muhakkak olan şu ki, her nerede olursa olsun, günümüzde «karanlıkta yapılan mertçe bir dövüş»ten sözetmek yersizdir. Bir efsâne olmuştur bu artık. Savaş, giderek daha yabanîce yapılmaktadır. Bağışlama diye birşey yoktur. Kimi zaman binlerce insanın canı söz konusudur; ancak kollama, koruma diye birşeyi hiç düşünen yoktur. Korkunçluğun karşısına korkunçluk çıkar ve onu kışkırtır.

Casus her zaman canını tehlikeye atmıştır. Bugün daha da büyük bir tehlike karşısındadır. Bunlar, sonu gelmeyen işkencelerdir.

*

Büyük Almanya'nın Tokyo'daki Büyükelçisi olan Tuğgeneral, satranç oynadığı zaman, bütün karakterini açığa vuruyordu. Salon diplomatı değildi. Bu gibiler bilmece gibi kişilerdir; vaadler

dolu, süslü lâflar ederler. Tuğgeneral ise rütbesine ve haysiyetine toz kondurmayan, iyiliksever bir insandı. Satranç tahtası üzerinde kaleyle atı, vezirle şahı ve piyonları metodla sürüyordu. Az oyun biliyordu, fakat iyi biliyordu.

Kendisiyle oynamakta olan Dr. Sorge ise bambaşka bir karakterdeydi. Sürprizi, bomba gibi patlayan bir gelişmeyi, kurala aykırı ve beklenmedik bir numara yapmayı seviyordu. Hasmını aynı nitelikte kayıplara uğratmak için bir sürü taşını feda edebilirdi.

Sorge hiç beklenmedik anda bir fili gözden çıkarıvermişti. Bunu gören Büyükelçi başını sallayarak:

— «Seninle satranç oynamak sinirler için çetin bir sınav oluyor,» demişti.

— «Fakat sonunda hep siz kazanıyorsunuz, sayın Büyükelçi?»

— «Satrançta senden üstünüm. Bu avuntuyu bırak bana, hiç olmazsa.»

Sorge sanki iyi bir şaka yapılmış gibi güldü. Sevimli bir tavırla:

— «Bugün keyfiniz yerinde bakıyorum,» dedi. «Dost bir ülkenin nezdinde muzaffer bir ülkenin temsilcisi olmak zevkli iş, herhâlde?»

General Büyükelçi süvarilerinden birinin başı üzerine parmağını çekingen bir tavırla bastırdı, fakat bir karar verememişti:

— «Pek o kadar değil,» dedi. «Fakat Japonlar yatışmaya başlıyorlar. Alman-Sovyet saldırmazlık paktı yüzünden bize takaza etmiyorlar, artık. Neler olacak diye bekliyorlar. Bunu da iyicil bir tavırla yapıyorlar doğrusu.»

— «Yâni?»

— «Fransa'nın bozguna uğramasını bekliyorlar herhâlde? Başka ne olabilir? Kesin sonuca ulaşmayı umabilmek için toprak bakımından bütün Avrupa'ya egemen olmamız gerek.»

— «Fransa'nın kolay yıkılacağına inanıyor musunuz?»

— «Buna eminim. Ne yapabilir Fransızlar? Azizim Sorge, bir Fransa seferi kısmî bir çözüm olabilecek ancak; matematik probleminin içindeki hesap işlemi gibi Polonya seferi gibi, çapraşık işler sonradan ortaya çıkacak; fakat İngiltere vaktinden önce işin ucunu bırakmazsa tabiî.»

— «Peki, ya Amerika?»

— «O çok uzak canım.»

— «Ya Rusya?»

— «Sayıca kendisinden çok aşağı düşmanlar karşısında, son kırk yılda işleri hep ters gitti. 1905'te Japonlardan, 1914-1918'de bizden, geçen yıl da Fin'lilerden dayak yedi. Sonra kabul etmemiz gerek ki Hitler geçmişin derslerinden yararlandı: Geri hatlarını güvence altına alıyor.»

Sorge inançlı ve etkileyici bir edâ ile:

— «Rusya ile yapılacak savaş gerçek bir çılgınlık olur,» dedi.

Büyükelçi de onayladı:

— «Orası muhakkak! Hele bizim durumumuzda, gerçek bir ihtiyatsızlık olur. Sıra sende, Doktor!»

İkisi de Büyükelçi'nin özel dairesindeki rahat koltuklara kurulmuşlardı. Bitişik odanın sürgülü kapıları ardına kadar açıktı; Elga da orada oturuyor, kitap okuyordu. Canı sıkılmıyor gibi bir hâli vardı. Arasıra, bir sayfayı çevirirken kocasıyla Richard Sorge'a -dostça- çabucak bir göz

atıyordu. Konuşulanları pek işitmiyordu; fakat aldırdığı yoktu. Satranç tahtasının üzerine eğilmiş iki erkek onun için hoş bir görüntüydü.

Büyükelçi kendini iyice oyuna kaptırdı. Sorge ataklık edip bir kaleyi gözden çıkarmış, beklenmedik bir oyunla hasmının şâhını tehlikeye sokmuştu. Nasıl önlemeliydi, bu tehlikeyi? En basit, en kestirme karşılık, bir fille bir atın fedâ edilmesini gerektirecekti; lâkin hiçbir tehlikeye düşmek istemiyordu. Başka şey arıyor, düşünüyordu.

Sorge koltuğunun arkalığına yaslandı. Çok rahat ve sâkin olduğu açıkça görülüyordu. Gerçekte hiç öyle değildi. Ceketinin cebinde Branz'ın dosyasından **yürüttüğü** üç sayfa vardı. Bir ayı aşkın zamandır üzerinde taşıyordu bunları. Her şeyden önce bu tehlikeli dosyanın Amiral «Paulo»nun elinden uzun süredir çıkmış ve her türlü sıkıcı soruşturmadan uzak olduğundan emin bulunmak istiyordu. Bu kâğıdı oynamanın zamanı gelecekti: Bu büyük bir kozdu. Fakat ilk adımı o atamazdı; beklemek gerekiyordu.

Son günlerde Büyükelçi'ye bu konuyu açsın diye birkaç kez fırsat vermişti. Sık-sık sabah kahvaltısını onunla etmiş, bir satranç turnuvasına bile başlamıştı. Oysa bu oyunu pek sevmezdi; sırf Büyükelçi'nin hoşuna gitmek için oynuyordu.

Büyükelçi şâhını tehlikeden kurtarmıştı; bunu da öyle ustalıklı yapmıştı ki, Sorge dört elle mat oldu.

Sorge yenilgiyi geniş yürekle karşıladı, bir «revanş» maçı yapmak istedi. Büyükelçi de seve-seve kabul etti.

Taşlar yerlerine dizildi. Sorge oyunu tehlikeli bir elle açtı. Bu da çok şaşıran hasmının başını

sallamasına ve hafif tertip homurdanmasına yol açtı. Fakat daha beşinci elde vezir tehlikeye girdi.

Büyükelçi zaman kazanmaya çalışarak:

— «Çok atak oynuyorsun, hep yaptığın gibi,» dedi.

Sorge çok ölçülü bir tavırla:

— «Size öyle gelmiş olacak,» diye karşılık verdi.

Büyükelçi'nin alnı kırıştı. Durum çok tehlikeli görünüyordu. Yakasını kurtaramazsa iki elde mat olacaktı. Düşünmek, soğukkanlılığını hiç bozmamak gerekiyordu.

Sesini yükselterek:

— «Birer fincan çay daha gönderebilir misin bize?» Diye sordu.

Elga:

— «Tabii,» dedi.

Sorge hasmını oynamaya zorlamak istemiyordu. Ellerini koltuğunun yan dayanaklarına koymuş; bu hâliyle bol-bol vakti olduğunu gösteriyordu. O sırada elinde çaydanlıkla Sefire göründü, anlamlı-anlamlı bakıştılar.

Elga dışarıya çıktı; fakat Büyükelçi hâlâ nasıl oynayacağını açıkça kararlaştıramamışa benziyordu:

— «Aklınız karıştı,» dedi. «Oyunu bırakalım da biraz çene çalalım.»

Sorge hemen atıldı:

— «Seve-seve,» diye karşılık verdi.

General-diplomat hafif ve yarı saydam fincanlara dikkatle bakıyordu:

— «Bu ülkede çok porselen var, azizim Doktor,» dedi.

Sorge cevap verdi:

— «Çok haklısınız. Eğer düşüncenizi iyi yorumlayabiliyorsam, insan dikkatsizlikle birçok porselen kırabilir, demek istiyorsunuz, değil mi?»

— «Evet, tam üstüne bastın. Sevgili dostum, Branz'la barışmaya hâlâ vakit bulamayışından ötürü çok üzgünüm. Birkaç kez fırsat da geçmiş elinize?»

Sorge çok tabiî bir aldırmazlık edâsıyla:

— «Olabilir,» dedi. «Fakat adam olmaz o zavallı! Aptalın biri!ı»

— «Ağır ol, azizim Sorge, ağır ol.»

Büyükelçi Sorge'un bazen saçlarını dimdik eden sert çıkışlarına alışıktı. Bu yüzden kızmıyordu; dostunun yaratılışı böyleydi. Fakat içindeki hakkaniyet duygusu, iş arkadaşı olan Branz'dan yana olmayı ona emrediyordu.

— «Azizim Doktor,» dedi. «Branz'ın sana karşı takındığı saldırgan tavrı, sinirliliğini çok iyi anlıyorum. Fakat Büyükelçilik mensuplarının önünde bile onu kışkırtıyorsun. Söylendiğine göre herkesin içinde **aynasız** sözünü etmişsin.»

Sorge görünürde kendinden çok memnundu:

— «Orası doğru,» dedi.

Konuşma arzulanan yola giriyordu.

— «Ancak biraz fazla ileri gittiğinin farkında değil misin?»

— «Kesinlikle hayır. Bu sözü tam ona göre buluyorum, biraz hafif bile, belki.»

— «Tanrı aşkına, Sorge! İş çıkarma başıma. Aramızdaki yakın dostluğu düşün.»

— «Hep düşünüyorum, fakat görevlerim de var.»

Tepeden inme bir emirle diplomatlık mesleğine geçen Büyükelçi, koltuğunda birdenbire doğruldu. Dimdikti, boyundan-bosundan bir parmak bile eksiği yoktu ve şu ânda sapına kadar büyükelçiydi. Bu sıfatla da kendini saydırmak istediği apaçıktı:

— «Doktor,» dedi. «Bu ülkenin toplumsal sistemi üzerinde yaptığınız eleştiriler bile başlı başına birer kışkırtma!»

— «O Branz denen adam gammazlık mı etti yoksa, sayın Büyükelçi?»

— «İşittiklerini bana anlattı; eğer söylemek istediğiniz bu ise.»

Sorge:

— «Sayın Büyükelçi,» dedi. «Japon rejiminin kusurlu yanlarını siz de benim kadar iyi biliyorsunuz. Söz konusu olan dış görünüş değil, Japon köylüsünün içinde bulunduğu derin sefalet. Rezalet bu. Sükûtla geçiştirilemez.»

Büyükelçi ona hak verdi:

— «Evet. Hatırlıyorum...»

Hiçbir şeyi unutmamıştı; sahne en ufak ayrıntılarına dek gözlerinin önünde canlanıyordu. Gözleriyle bu sefaleti görmüştü ve gözlerini açan da Sorge olmuştu. Hayır, 1933 yaz sonunun o öğleden sonrasını hiçbir zaman unutamayacaktı: Sıradan bir yarbaydı o sırada, gözlemci-eğitmen olarak bir Japon topçu alayına verilmişti. Sorge'a de ilk kez bir mola sırasında, yolda rastlamıştı.

Tozlu, sıcak, yorucu bir gündü. Sorge kir-pas içindeydi; sakalı bir karış uzamıştı, sinirli sinirli tarlaları arşınlıyor; köylü kulübelerini gözden geçiriyordu. Diz çöküp toprağı inceliyor, meyveleri elleyip yokluyor, yiyecekleri karıştırıp araştı-

rıyor; birsürü soru soruyor, elindeki defteri notlar, sayılarla dolduruyordu.

Onun bu yaptıklarını herkes büyülenmiş gibi seyrediyordu. Düşüncelerini şaşırarak dinliyordu. Sorge ustaca olaylar, varsayımlar, sonuçlarla bunları destekliyordu. Kendini herkese kabul ettiriyordu. Elga bu adamı sevmeye başlamıştı; yarbay da ona karşı içinde saygı uyandığını duyuyordu.

Dostlukları o acayip öğle sonunda başlamıştı. Her gün görülen cinsten, beklenmedik, bir çay masası başında olup bitiveren rastlaşmalardan değildi bu karşılaşma... Herkes bunu hissediyordu. Sonradan yine görüşmüşler, tartışmışlar, konuşmuşlar, içki içmişler ve birbirlerinin değerini ölçmüşlerdi. Derken, kendilerini en başta birleştiren şeyin ne olduğunu birden anlayıvermişlerdi: İkisi de Nazi'lerden tiksiniyorlardı. Reichswehr'in(*) bu subayı şunu anlamıştı: Kendisi Hitler'in 1934 kanlı olaylarında öldürttüğü General von Schleicher'in (Şlâyher) yakın çalışma arkadaşıydı ya, Nazi'lerin eline düşmesin diye onu Uzak Doğu'ya göndermişlerdi.

Büyükelçi:

— «Senin varlığını bildirdiğin duruma çâre bulunmadığını kabul edelim,» dedi.

— «Hiçbir şey yapmamakla kalmadılar; durum daha da kötüleşti.»

— «Söylediklerinin aksini söyleyecek değilim. Bu alanda, tartışmasız, en iyi uzmansın sen! Fakat şunu da kabul et ki bugünkü günde Japonya'da oturan bir yabancının yargılarında ılımlı ol-

---

(*) Versailles Antlaşması uyarınca Almanya'nın kurmasına izin verilen ve 1919 - 1935 arasında varolan 100.000 kişilik Alman ordusu.

ması gerek. Bir Alman için hattâ bu bir görev! Yaptığın patavasızlıkları öğrense Berlin ne gibi bir tepki gösterirdi acaba, sana?»

— «Öyle umarım ki Berlin Japonların zavallı müttefikler olduklarını ve onlarla dünya çapında bir politikayı tehlikesizce yürütmenin olanaksız olduğunu herhalde anlardı.»

— «Aramızda kalsın, azizim Sorge: Branz senin hakkında ve Japonya'daki tarımsal duruma ilişkin olarak ileri sürdüğün düşünceler hakkında Berlin'e az daha ayrıntılı bir rapor gönderiyordu.»

Sorge gözlerini kırpıştırmamak için zor tuttu kendini. Bir tehlikeden öbürünün içine düşüyordu, işin sonu gelmişti artık; fakat aslında yıllardır böyleydi bu. Mesleğin sonu gelme tehlikesiydi. O ise sâkin, gerilimsiz olmak istiyor; alaylı bir zevk duyarak şunu da soruyordu kendine: Acaba Gestapo'nun arşivlerinde kendisinin Komünist Partisi'ne üye olduğunu gösteren ve mesleğinin ilk yirmi yılı boyunca bu partinin gazetesinde yaptığı çalışmaları anlatan bir fiş var mıydı? En iyisi saldırının yapılmasını beklemek değil miydi? Fakat kızgın bir demir gibi yakıcı olan bu soruyu hemen zihninden uzaklaştırdı.

— «İşte size Branz'ın aptallığını gösteren yeni bir kanıt, sayın Büyükelçi,» dedi. «Ben konuyu son günlerde Almanya'da yayınlanan bir yazıda büyük bir açık yüreklilikle ele aldım. Üstelik resmî bir organda: Askerî Levazım Dairesi'nin ayda iki kez çıkan dergisinde, Devlet Bakanı Dr. Darre'nin bir yazısına cevap olarak.»

Büyükelçi iyiden iyiye ferahlamıştı:

— «Sâhi mi, Doktor?» Dedi.

Sorge:

— «Okuyun onu,» diye öğütledi. «Büyükelçiliğin arşivlerinde muhakkak vardır.»

Büyükelçi:

— «Yüreğime su serpti bu doğrusu,» dedi.

Sorge omuz silkerek ve kolayca kendini heyecanlanmış gibi göstererek:

— «Lâkin ne yazık ki benim için durum öyle değil,» dedi. «Sıradan bir polisin benden kuşkulanmasına tahammül edemem doğrusu.»

Elga şaşırmıştı, kitabı elinden bırakarak kapıda göründü:

— «Ne oluyor kuzum? Kavga mı ediyorsunuz?» Diye sordu.

Büyükelçi ezilip büzülerek:

— «Yok canım, ne münasebet?» Dedi.

Karısı derin bakışlı gözleri ve hiç titremeyen sesiyle onu hep etkilemişti.

Sefire kaygıyla sordu:

— «Richard?»

Sorge:

— «Bırakın bizi Elga, anlaşmak üzereyiz,» dedi.

Kadın yine bitişik odaya geçerek:

— «İnşallah,» diye cevap verdi.

Sorge kesin bir tavırla:

— «Sayın Büyükelçi, bu sorunu bir çözüme bağlamanızı resmen istemeye mecbur sayıyorum kendimi.»

Büyükelçi açık yüreklilikle cevap verdi:

— «Ben de bunu yapmak istedim. Branz'la ciddi bir biçimde konuştum. İddialarının kanıtlarını vermesini istedim.»

— «Ne oldu peki?»

— «Kanıt yokmuş elinde.»

Sorge rahat bir soluk almamak için zor tuttu kendini.

Büyükelçi ekledi:

— «Olsa-olsa bazı kuşkuları var.» Bu konuşmanın hiç hoşuna gitmediğini de gizlemiyordu.

— «Ne gibi kuşkularmış bunlar? Nerelere sokmuş burnunu, bu aptal?»

Büyükelçi cevap vermekten çekiniyordu. Sorge'un bakışı bunu yapmak zorunda bıraktı:

— «Branz'a yanlış yol tuttuğunu söyledim. Fakat diretiyor. Durumunun belirli olmadığını söylüyor, Doktor. İnanıyor buna. Ona kalırsa senin hoyratça iddialarının tek bir amacı varmış: Çevrendekileri kışkırtmak! Yâni sözün kısası, Gestapo'nun bir muhbiri sayıyor o seni.»

Sorge'un yüzünde sonsuz bir şaşkınlık vardı. Sonra bir kahkaha kopardı, keyfinden dizlerini dövdü. Gözlerinde neşeli bir ışık parıldıyordu.

Büyükelçi'nin sıkıldığı açıkça belliydi:

— «İtiraf edeyim ki olayı epey tuhaf buluyorum,» dedi.

Sorge boğazında düğümlenen kaygıyı daha iyi gizlemek için:

— «Siz ne dersiniz buna, Elga?» Diye bağırdı.

Kadın kocasına sitemli gözlerle baktıktan sonra:

— «Çok tuhaf gerçekten,» dedi ve arkasını döndü.

Büyükelçi:

— «İşi iyi yanından aldığın için mutluyum,» dedi.

Sorge birden ciddîleşerek:

— «Bir sâniye,» dedi. «Ben bu işi sizin gibi komik bulmuyorum.»

Yüzü sertleşmişti. Muhakkak olan bir şey vardı: Polisin adamı olan Branz ondan kuşkulanıyordu. Aldanmış olmasının önemi pek yoktu. Hangi nedenle olursa olsun, Branz'ın Sorge'u yakından gözlemeye kararlı olduğu inkâr edilemezdi. Tehlike de buradaydı. Her ân birşeyler bulabilirdi. Su bulmak için bir kuyu kazıyordu; ancak petrol bulursa kızmayacaktı.

— «Bu adamın beni gözetlemesinden hiç hoşlanmıyorum. Hırsız-polis oynamak için gelmedik biz buraya,» dedi.

Büyükelçi:

— «Azizim,» dedi. «Branz'ın kusurları olabilir; fakat şu da var ki, birlikte çalıştığım kimselerden biri.»

— «Kötü bir iş arkadaşı, sayın Büyükelçi.»

— «Mecburen taraf tutuyorsun.»

— «Kendini bazı yanılgılara kaptırıyor ki bunlar tehlikesiz olamaz.»

Büyükelçi tartışmayı bitmiş saydığını anlatmak için satranç tahtasının üzerine eğildi. Büyük bir ağırbaşlılıkla:

— «Bırak da ben karar vereyim bu konuda,» dedi.

— «Ben de Branz'ın aksine, kanıtlayamayacağım hiçbir iddiada bulunmuyorum,» dedi.

Büyükelçi ağır-ağır başını kaldırdı. Boğuk bir sesle:

— «Ne demek istiyorsun?» Diye sordu.

— «Bugünkü günde Tokyo'daki haber piyasa-

sında, herhâlde Branz'ın dosyasından çıkma bir takım kâğıtlar dolaşıyor.»

— «Olanak dışı bu, Sorge, olmaz böyle şey!»

Büyükelçi çok üzgündü.

— «Ama işin doğrusu da bu!»

Bir sessizlik başladı ve uzadı da uzadı. Sorge şaka etmiyordu, bu apaçıktı. Öte yandan o, bütün ülkenin en kulağı delik adamıydı. Sorge'un her yanda parmağı vardı; bitmez tükenmez haber kaynaklarına mâlikti. Onun topuğuna erişecek bir tek yabancı muhabir yoktu. Tecrübeliydi, dostluklar kurmuştu; edindiği bilgileri denetleyecek araçları vardı. Özel bir durumdu bu muhakkak ve Branz'ın saldırısının yolaçtığı bir cevap söz konusu olabilirdi. Fakat Sorge suçlamalarını kanıtlarla desteklerse ne olacaktı?

— «Bu söylediklerini kanıtlayabilir misin, Doktor?»

Sorge:

— «Evet,» dedi.

Büyükelçi nefsiyle kısa bir savaştan sonra:

— «Kanıtla öyleyse,» dedi.

— «Bir şartla kanıtlarım.»

— «Neymiş o?»

— «Size kanıtlar, yâni bir takım kâğıtlar veririm. Fakat bunları nereden aldığımı söyleyemem.»

— «Anlaştık.»

— «Bu kâğıtları kimden aldığınızı söylememenizi de rica edeceğim. Adamlarımın başına nâhoş şeyler gelmesini istemem. Şunu da bilin ki Branz'dan öcalmak için -doğrusunu söylemek gerekirse yalnız bunun için- yapmıyorum. Asıl sizin yararı-

nız için, başınıza iş açmamak için yapıyorum sayın Büyükelçi. Bana inanmanızı rica ederim.»

— «İnanıyorum sana, Doktor.»

Sorge biliyordu ki dostu General verdiği sözü tutacaktı. Altı yıl boyunca ona bir sürü bilgi, haber, belge iletmiş; kimi zaman tam bir çıkar gütmezlikle yapmıştı. Büyükelçi kendi adına Sorge'un sayısız kişisel kaynaklarından haber topladığını görmeye alışmıştı. Gerçek bir dostluğun belirtisini bunda görüyordu.

Sorge üç hafta kadar önce yiğit Amiral «Paulo»nun masasından belli etmeksizin yürüttüğü üç sayfayı cebinden çıkardı.

Çok sâkin bir tavırla:

— «Pek önemli şeyler değil bunlar,» dedi. «Fakat bu kâğıtların Büyükelçilik'ten geldikleri de muhakkak.» Sonra ekledi: «Tokyo'nun haber piyasasında, karaborsada iş arkadaşlarınızın çalışmalarından daha neler bulunabilir, kim bilir?»

Kâğıtları satranç tahtasının üzerine attı. Birkaç taş devrildi. Büyükelçi'nin taşlarından olan şah da sallandı.

Onikinci Bölüm

CASUSLA VATAN HAİNİ ARASINDAKİ FARK

Casusla vatan haini arasında bir fark vardır, fakat bunun ikisi bir arada da olabilir.

Casus çoğu kez yabancı bir devlete karşı kendi ülkesi için çalışır. Alman vatandaşı olan Sorge ise Almanya Büyükelçiliği'nden edindiği haberleri Moskova'ya iletiyor, dolayısiyle vatan hainliği de yapıyordu.

Fakat bizimki gibi zamanlarda kavramlar karışmakta, birbirine girmektedir. Doğu Almanya'lılar Batı Almanya'ya «vatanımız» diyebilecekleri gibi, bunun karşıtı da böyledir.

Kimileri için casusluk da herhangi başka bir iş gibi, bir sanattır. Para almak için çalışır. Geçen yüzyıl boyunca Balkanlar, ücret karşılığı çalışan, çok yetenekli ajanları yetiştiren en önemli bölge olmuştur.

Orduda da kendi özel bilgilerini paraya çevirmek isteyen çok sayıda kimse bulunur. Orada da para karşılığı yapılan işle yurtseverlik arasındaki ayırıcı çizgi belirsizdir. Nitekim, İkinci Dünya Savaşı'nda bir eski Polonya kurmay subayının bir Fransız casusluk şebekesini yönettiği görülmüştür.

Yine o savaş sırasında Marsilya'ya göçen eski bir Letonya generali, İngilizler hesabına çalışmaktaydı. Fakat ne yazık ki emrinde çalıştığı İngiliz aslında bir Alman ajanıymış; görevide Almanya'ya karşı bir casus şebekesi kurarak böylece bu şebekeyi daha iyi elinde tutmakmış.

Gerçek casus düşman hatlarının içine dalar. Fakat yarının casusu, sâhip olmakla övündüğü evrensel bilinçle çalışmaktadır.

Richard Sorge gibi bir adam, kendisinin öncü, yeni anlayışların bir müjdecisi olduğu iddiasındaydı. Almanya'yı sevemediği için nefret ediyordu. Fakat sevmek isteyince de Sovyetler Birliği'ni seçmişti.

*

Edith von Vukeliç kapıda belirdi ve Sorge'u hiç şaşırmadan karşıladı. Uzun süredir onu bekler gibi bir hâli vardı.

— «Branco'yu görmeden önce odama gel, birşey söyleyeceğim,» dedi.

Sorge «olur» dedi, tek söz söylemeden onun peşinden gitti. Önü sıra yürüyen kadının biraz hantal silûetine bakıyor: **«Edith yaşlanıyor,»** diye düşünüyordu. **«Daha beş yıl önce hayat dolu bir genç kız gibi dansederdi. Şimdi davranışları ağırlaşmıştı. Bir ağırlığın altında sanki eziliyordu.»**

Odasına geldiklerinde çevik bir hareketle Sorge'a oturması için işaret etti, kendisi de geniş bir divanın üzerine bütün ağırlığıyla çöktü. Sorge tecrübeyle biliyordu: Bu divan gece için kolayca bir yatak hâline gelebilirdi.

Sorge kaçamaklı, dolambaçlı sözlere başvurmadan:

— «Eğer seni iyi anlıyorsam, bıktın bu işten Edith,» dedi.

Edith:

— «Burama geldi artık. Kararım kesin,» dedi.

Sorge'u bu sözler şaşırtmıyordu. Böyle olacağını bilmişti. Bu tür şeyler sonsuza dek sürüp gide-

mez. Branco'yu Moskova ona göndermişti. Paris'ten geliyordu. Fransız gazetelerinin muhabiri olduğu için Tokyo'daki Fransız-İngiliz-Amerikan salonlarının el üstünde tuttukları bir adam oluvermişti. Çok iyi resim çekiyor, en yeni tekniklerle donatılmış bir atelyeye sâhip bulunuyordu. Branco, Edith'i peşinden sürüklemişti.

Komintern ajanı ve güvenilir, fakat ikinci derecede bir eleman olan Edith de Branco ile evlenmişti. Moskova bu ortak çalışmaya, bu birliğe onayını vermek için nazlanmıştı. Günün birinde yürümeyecekti bu iş... Bu süslü-püslü, fazla şık giyimli Branco von Vukelic, kadın peşinde koşuyordu. Şimdi ikisi de Sorge'un üstünde kalmıştı.

Sorge:

— «Demek öyle ha? Kararın kesin mi?» Diye sordu.

Kadın şaşkın-şaşkın ona baktığı için ekledi:

— «Bilmek isteyişimin nedeni şu: Bazı önlemler alacağım, sonradan bunları değiştiremem.»

— «Kararımı iyice verdim, Richard. Söz konusu olan yalnız bu evlenme değil. Yıllardır bunun hiçbir anlamı zaten kalmamıştı. Çalışma meselesi de var. Onunla çalışamam artık. Beni boyuna tehlikeye sokuyor. Son zamanlarda her türlü ihtiyatı elden bıraktı. Metreslerini buraya getiriyor, kendisi fotokopiler çıkarırken onları da atelyesinin bitişiğindeki odaya yerleştiriyor. Böyle süremez bu artık. Dost tuttuğu kadınlardan biri -Alman da üstelik- sekiz günden beri burada oturuyor!»

Sorge aldırmaz görünüyordu. Edith'in tombul, dürüst yüzüne bakıyor: «**Yazık, şişmanlıyor,**» diye düşünerek üzülüyordu. İlke olarak serviste kadın kullanılmasına karşıydı. Fakat bu önlenemez-

se, ikinci derecede roller verilmeliydi onlara. Tamamlayıcı işler, ikinci sınıf bilgiler ya da mektupları yazmak, yollamak gibi hizmetler. Aslında bu kadından kurtulacağı için mutluydu.

Kesin bir tavırla:

— «Raporumu yazacağım ve ilişkini kesmelerini isteyeceğim,» dedi. «Karar sekiz güne dek elimize geçer belki ve önerimi onaylarlar. Başka yere gönderirler seni. Çünkü, benim kesimimden ayrılıyorsun, fakat yine de servisin emrinde olacaksın. Nereye gitmek istiyorsun, Edith? Şanghay'a mı? Amerika'ya mı?»

— «Olabilirse Paris'e Richard. İşlerimi yine en iyi orada yürütürüm.»

Sorge:

— «Anlaştık,» dedi. «Bavulunu hazırlamaya başlayabilirsin.»

— «Sağol, Richard, herşey için teşekkürler...»

Sorge ayağa kalktı, küçük bir baş işareti yaptı. Kadının yanında olduğu için koluna hafifçe vurarak:

— «İyi kızsın, arayacağım seni,» dedi.

Sevgi dolu, uzak anıların Edith'in belleğinde canlanması üzerine gözlerinin dolduğunu görünce çabucak dışarıya çıktı.

Büyük terastan geçerek Vukelic'in çalışma odası, salon ve yatak odası olarak kullandığı geniş odaya girdi. Dipteki kapı karanlık odaya açılıyordu, oda genişti. İki yavukluyu rahatsız edeceğini sanıyordu; fakat hayır: Branco ile kız dergilere bakıyorlardı. Sorge sanki can sıkıntılarını giderecekmiş, vakit geçirmelerine yardımcı olacakmış gibi, onu ilgiyle karşıladılar.

Sorge davet beklemeden bir sandalyeye otur-

du, boynunda asılı fotoğraf makinesini yanındaki masanın üstüne koydu ve hiç sıkılmadan kıza baktı. Bayağı değildi, fakat kolay elde edilir cinstendi, bu belli oluyordu. Daha önce galiba bir yerde görmüştü. Belki Ginza Mahallesi'ndeki bir barda!

Neşeli-neşeli: «Ey, Lola? İşler nasıl?» Diye sordu.

Kız:

— «Adım Lola değil,» dedi.

Sorge babacan bir tavırla cevap verdi:

— «Ona çok benziyorsun ama.»

Branco can sıkıntısıyla öfke arasında bocalayarak:

— «Ne istiyorsun benden?» Diye sordu.

Sorge:

— «İçecek bir şey istiyorum. Buraya ne yapmaya geldiğimi sanıyorsun?» Dedi ters-ters.

Branco istemeye-istemeye ayağa kalkıp dışarıya çıktı.

Sorge alıcı gözle hep kızı inceliyordu. Kararlı olduğu belliydi, fakat aç gözlüydü de. Vukelic'in evinden uzaklaştırmak gerekti onu. Bunun için de en basit, en kolay çâreye başvurabilir, güzel kıçına bir tekme vurdu mu banyoya yollayabilirdi; ama kız tepesi üstü düşmeyebilirdi. Ayrıca çılgın bir öfkeye kapılması bir yana, bir Fransızın -vatandaşlığa yeni girmiş de olsa- kız arkadaşına bir Almanın dayak atışına göz yummasına şaşardı.

Bununla birlikte oyunun kuralları ve çevrenin zihniyeti aşağı yukarı bilindi mi, her türlü karışıklık da kolayca önlenebilir.

Sorge:

— «Çok hoşuma gidiyorsun, Lola,» dedi.

Genç kadın oturduğu yerde kaykılarak: «Bu komplimanla birşey satın alamam ki,» dedi.

Sorge:

— «Kimbilir?» dedi. «Tam da cebimde fazladan elli dolar var. Bu parayı kullanabilirsin belki.»

Kız Sorge'u baştan ayağa süzdü ve insan sarrafı olduğu için, sözünün eri bir erkek olduğunu anladı. Öte yandan, iş kârlı görünürken, buna ayrıca zevk de eklenecekti. Çapkın adamdı şu Sorge! Branco onun yanında solda sıfır kalırdı, evliydi de üstelik...

Lola da açık yüreklilikle:

— «Sen de benim hoşuma gidiyorsun,» dedi. «Ne zaman görüşelim istersin?»

Sorge:

— «En iyisi hemen görüşmek,» dedi.

— «Ama burada olmaz.»

— «Bir saat sonra, diyelim. Eldorado'da buluşuruz. Tamam mı?»

Kadın kalkıp Sorge'a yaklaştı; elini uzattı.

Otoriter bir tavırla: «Biraz avans isterim,» dedi.

Sorge gülmeye başladı:

— «Aferin, erkek kızmışsın,» dedi. Şişkin cüzdanından iki tane on dolar çıkardı.

Lola dışarıya çıkacağı sırada Branco göründü.

Kız:

— «Çarşıya gitmem gerek,» dedi.

Branco sokak kapısına kadar onu götürdü.

Hemen de geri geldi. Esmer uzun ellerini sevinerek uğuşturuyordu:

— «Çok güzel kız,» dedi.

Sorge zemini yoklamak için:

— «Deneyebilirim onu,» dedi.

Branco küçük sakalını okşayarak:

— «Kolay iş olmaz bu,» dedi. «Seviyor beni, düşün bir?»

Sonra Sorge'un fotoğraf makinesini alıp karanlık odaya geçti, kapıyı açık bıraktı.

Sorge da viski şişesiyle meşgul oldu. Branco'nun banyoları hazırladığını duyuyordu. Bir küvet sert bir şeye çarptı, Vukelic de dişlerinin arasından bir küfür salladı, Sırpça'ydı bu söz belki.

Branco 1904'te Sırbistan'da doğmuş; subaylık etmişti. Daha sonra mimarlık öğrenimi yapmış ve özellikle kadın vücudunun mimarîsini öğrenmişti. 1926'da Paris'e gelip kadınlar kendisine vakit bıraktıkça hukuk öğrenimi de yapmıştı. 1932'de Komünist Partisi'ne girmişti. Salon bolşevikliğinin tipik bir örneğiydi. Proleteryanın, kendini yaşlı kadınlara besleten jigolosuydu. Fakat güvenilir adamdı; çok iyi fotoğrafçıydı.

Sorge:

— «Edith'le olan iş halledilecek,» dedi. «Herşey en çok onbeş güne dek bitmiş olacak.»

Vukelic karanlık odanın içinden:

— «Sağol Sorge,» diye seslendi. «Sana güvenebileceğimi zâten biliyordum.»

Sorge hafifçe gülümsedi. Dünya devriminin bu kuklası, çay salonlarının bu fesatçısı çok ağır kokular sürünüyordu. Üstelik çocuksu bir düşünüş tarzı vardı. Yarını düşünmeden, günü gününe yaşıyor, şık kadınları ve süslü kadın odalarının aptalca politikasını, bitmez tükenmez gevezelikleri, anlamsız gece toplantılarını seviyordu. Sürekli olarak canını tehlikeye koyduğunu hiç düşünmezmiş gibi bir hâli vardı. Fakat güçlü yanı da belki buydu.

Vukelic:

— «Başlıyorum,» dedi. «Filmin banyosunu görmek ister misin?»

Sorge:

— «Hayır,» deyince kapıyı kapattı; çalışmaya başladı.

Sorge çevresine bakındı: Mobilya oldukça şıktı; Fransa'dan gelmeydi belki. Birçok ipek yastık ve zevksiz, fakat pahalı ıvır-zıvır vardı: Gümüş şamdanlar, porselen fincanlar, vazolar, şömine üstü süsleri, lâk kutular gibi.

Sorge'un asıl hoşuna gitmeyen, Vukelic'in yaşayış tarzı değildi de, çiftin bilinen gelirleriyle yaşama düzeyi arasındaki çelişkiydi. Bu, dikkatli bir gözlemcinin hemen gözüne çarpabilirdi. Branco tembeldi, fakat gazete muhabiri olarak, hemen-hemen Sorge kadar para kazanıyordu. Sorge ise işine çok bağlıydı. Bu da şu anlama gelmekteydi: Vukelic giderlerini büyük ölçüde gruba ödetiyordu.

Bu onun gösteriş merakından daha tehlikeliydi.

Müttefik çevrelerinden topladığı bilgiler hiçbir zaman önemli şeyler değildi; fakat fotoğrafçı ve irtibat ajanı olarak yeteneklerinin dolarla ölçülen bir değeri vardı. Bununla birlikte, budalalıklar yapmasını engellemek için ileride onu yakından gözlemek gerekecekti. Edith onu hafiflikle suçluyordu; işin bu yanını unutmamak iyi olacaktı.

Sorge avuçlarını yüzüne kapadı. Güçlükler birbirini kovalıyordu, fakat yorgun sinirleri çevresini kendisine belki güçlüklerle dolu gösteriyordu. İki-üç yıl önce olur olmaz şeyler yüzünden kaygıya kapılmazdı. Kadehini silme doldurduktan sonra bir dikişte içti.

Ara yerde Branco Sorge'un filmini banyo edip iposülfide de atmıştı. Filmi bir ipe asmadan önce ışığa tutup baktı. Sorge onun arkasında duruyordu. Bir sigara paketinin üzerine görünürde önemsiz birkaç işaret çizdi.

Vukelic:

— «İyi çalışmışsın. Usta fotoğrafçısın sen Sorge,» dedi. «Çektiğin resimleri parça başına satsan çok para kazanırsın.»

Sorge ters-ters:

— «Aptalca bir şey!» Dedi. «Kim için çekeceğim o resimleri, soranın sana? **İllustrierter Beobachter için mi?»**

Branco aklından geçenleri söylüyordu:

— «Yazık,» dedi.

Sorge gazeteci olarak gurur duymaktan geri durmuyordu. Ancak Nazi'lerden veba gibi nefret ediyordu. Beslediği hınç ise sivrilme arzusundan daha güçlüydü! Partinin paçavralarına değil de, Almanya'daki, eskiden çok ünlü, şimdi eli-yüzü düzgün bir gazeteye, **Frankfurter Zeitung**'a hâlâ yazı yazabilecek durumda olduğu için Tanrı'ya şükürler etti.

Branco'nun buzlu camın önünde tuttuğu çok net negatiflere dalgın dalgın bakıyordu. İçlerinde birkaç özel resimle birçok belgelerin foto-kopileri vardı. En önemli olan bazılarının her türlü yanlışlık veya kötü çıkma olasılığını önlemek için resimler iki kez çekilmişti. Fakat çok seyrek yanlış yapardı.

Evet, iyi çalışmıştı. Bunu bilmesi için de Branco'nun yargısına gerek yoktu. Daha sekiz yıl önce Amerikalı uzmanlar övgülerini esirgememişlerdi. O zamanlar, yani 1931 ve 1932'de Çin'i her

yönde dolaşıyor; gözlemler yapıyor, yazılar yazıyor, resimler çekiyordu. Çalışmalarının ürünü üç yöne dağılıyordu: Politik haberler Moskova'ya gidiyordu. Ekonomik haberleri Alman-Çin Derneğin'ne gönderiyor, çektiği resimler de Amerikan dergilerinde çıkıyordu.

Bütün dünya o zaman ona açıktı. Dostları arasında beyaz Ruslar, Çin milliyetçileri ve Amerika'lıların yanısıra vatansız kalmış Almanlar, Fransız sömürgecileri ve uluslararası mühendisler vardı. 1931 baharında Yang-Çe-Kiyang Nehri, setlerini yıkıp eşsiz bir felâkete yol açtığı vakit, Sorge Hankov üzerinde yapılan keşif uçuşlarına katılmıştı. Bindiği uçağın pilotuyla röportaj yapmış, resmini çekmiş; pilotun büyütülmüş portreleri dünyanın bütün gazete ve dergilerinde Sorge'un imzasıyla çıkmıştı ve bu pilotun adı Lindbergh'di, Albay Charles Lindbergh! Atlas Okyanusu'nu ilk geçen havacı!

Bütün bunlar artık geride kalmıştı. Şimdi Moskova için, fırsat düşerse de kendisi için resim çekiyordu. Çektiği resimler eskiden dolar olarak dolgun paralar sağlıyor, o da kolayca harcıyordu. Şanghay'da hayat ucuz değildi.

Japonya ise, tersine, pahalı bir yer değildi. Harcayabileceğinden çok daha fazla para kazanıyordu. Gruba gönderilen paraların pekazını kendisi için harcıyordu. Onun için, hâlâ niçin resim çeksindi? Nazi basını için mi?

Branco Sorge'un üzerine bir takım şeyler yazdığı sigara paketini aldı. Bunların ne anlama geldiğini kolayca anlıyordu: 1'den 4'e, 5'ten 12'ye kadar olan resimleri postaya vermek üzere kesmek; 13 ve 14 sayılı resimleri büyütüp Miyagi'ye çevirisini yaptırmak gerekiyordu. 15'ten 28'e kadar

olan resimler özel nitelikteydi. 29'dan 32'ye kadar olan resimler de postaya verilecekti.

Branco «olur» anlamına gelen bir baş işareti yaptı, filmi çabuk kurutmak için «fön» aygıtının düğmesini «sıcak» işaretinin üzerine çevirdi. Resimlerin nitelikleri üzerinde hiçbir yorumda bulunmaya kalkışmadı. O güne dek Sorge'un çalışmalarını sâdece işçilik bakımından övmek ya da yermekten başka şey yapmamıştı.

Karşılıklı oturdular ve Sorge sözlerini hiç sakınmadan, hemen saldırıya geçti:

— «Kadınlarla olan serüvenlerin hoşuma gitmiyor,» dedi.

Branco irkildi. O şık, zarif dansör suratı asıldı.

Sesini yükseltmemeye çalışarak:

— «Affedersin ama,» dedi. «Kadınlarla olan ilişkilerim senin ne üstüne vazife? Hele senin. Kendi kesiminde neler yaptığını bana anlatmanı hiç istedim mi senden?»

Sorge sert-sert:

— «Bana bak Branco,» dedi. «Aramızda bazı ayrılıklar var, fakat sen bunları unutmuş görünüyorsun. Benim evimde ne verici radyo, ne karanlık oda var. Ama yine de evime hiç kadın getirmiyorum. Çok önemli bir nokta bu. Sana ahlâk dersi vermeye kalkışacağımı mı sandın yoksa?»

Branco içtenlikle kabul etti:

— «Aklıma geldi doğrusu,» dedi. Alınmış olduğu yüzünden okunuyordu.

— «Branco, günün birinde yolunun üzerinde seni mahvedecek kadına rastlayacaksın.»

— «Ben mi?»

— «Bunun için yaratılmışsın sen. Tavus kuşu

gibi, böbürlenmeye meraklısın. Kadınlar yakışıklı olduğun için mi seni seviyorlar sanıyorsun?»

Bizim Don Juan insanın içine dokunan bir güvenle:

— «Çoğu muhakkak ki onun için seviyor,» dedi.

Branco ile bu konuda her türlü tartışmaya girmek yararsızdı. Düşündüğünden daha da böndü bu adam ve grup için tehlike yaratıyordu. Köklü, kesin çârelere başvurmak gerekliydi.

Otoriter bir tavırla:

— «Bundan sonra buraya kadın ziyaretçi kabul etmek yok,» dedi. «Sana ister âşık olsunlar, ister olmasınlar, anlaşıldı mı? Bu kadınları yataklarında ziyaret et, ya da otelde bir oda tut.»

— «Evet ama...»

Sorge onun sözünü kesti:

— «Bu kızlar kör değil, Branco. Hepsinin gören gözleri var ve günün birinde de fazla şeyler görecekler. Gerekenden çok fazlasını. Bütün kadınlar meraklıdır; unutma!»

Branco kendini savunarak:

— «Hepsi değil,» dedi. «Şimdi elimde olanı...»

Sorge:

— «Onun da tarifesi var,» dedi.

— «Nasıl söyleyebilirsin bunu?..»

— «Öğrenmek için beş dakika yetti de arttı bile. Onun için bir sevişmenin bedeli elli dolar, bu da en yüksek fiyat muhakkak. Kendin de gözünle görüp inanabilirsin. Şu anda Eldorado'da, beni bekliyor. Kaparo olarak yirmi dolar verdim; fakat acımıyorum bu paraya. Bu iş bu kadara değerdi.»

Vukelic âdetâ inleyerek:

— «Kaltağın bana bu işi yapacağını hiç sanmazdım,» dedi. Sorge'un sözlerinden şüphe etmek aklına bile gelmedi.

Özellikle bu noktada onu iyi tanıyordu.

— «Sevişmenin bu kadın için bir fiyatı varsa, öyle sanılır ki gerekirse vücudundan başka bir şeyi de satacak. Yüz dolar karşılığında senin canını cellâda teslim edecek. Bahse girer misin?»

Branco bir hareket yaparak bu öneriyi kabul etmediğini anlattı. Sorge soğuk-soğuk onun yüzüne bakıyordu. **«Ayağımı denk almazsam darağacına götürebilir bu hergele beni,»** diye düşünmekteydi.

Onüçüncü Bölüm

ALMAN ORDUSU YÖNTEMDEN YOKSUNDU

Düşman casusluk grupları arasındaki hem gizli, hem zorlu savaş son otuz-kırk yıl boyunca karanlıkta olup biten, karmakarışık ve belirsiz bir toptan öldürme hâline dönüşmüştür. Eskiden tek başına çalışanlar, şimdi bir küçük ordu hâlini almıştır. İşler gelişmektedir.

Birinci Dünya Savaşı sırasında İngilizler yirmiye yakın, Fransızlar da kırk kadar casus yakalamışlardı. Almanlar ise 410 casusu yargıladılar. Bu bir rastlantı değil, Alman örgütünün yaptığı çabaların, gösterdiği sabrın bir zaferidir.

Prusya'lı Albay Nikolai ile Avusturya'lı General Ronge, mesleklerinin ustaları arasında yer almış bulunmaktadırlar. Karşı-casusluğun mükemmelliğinden sözeden kimse, bilmeli ki, Alman ve Avusturya örgütlerini anlatmak istemiştir. Canaris'in karşı-casusluk örgütü bocalamaya başlayınca, işe Gestapo karışmıştır. Kurnazlık yerine zorbalığa başvurmuş, fakat başarı kazanmıştır.

Ordu Genelkurmayı'na bağlı Savunma Servisi'nde üç büyük grup vardı:

1 — Faal Casusluk, Gizli Haberalma Servisi: Oldukça karışık bir servisti. Görünüşe göre kafası pek işlemiyor, tam bir bağımsızlığa sâhip bulunmuyordu. Oldukça başarısız sonuçlar elde etti.

2 — Düşman topraklarında sabotaj: Kısmen bazı büyük şeflerin davranışları yüzünden çok ihmale uğramış bir servis. Bu sanatta gerekli olan

«gözünün yaşına bakmamazlık» eksik gibiydi. İşleri frenlemek için kişisel olarak müdahale eden Canaris, sabotajı sabote etmiş oldu.

3 — Karşı-casusluk: Silâhlanma servislerine, demiryollarına, posta idaresine, başka büyük idarelere dağılmış çok kalabalık personelin bulunduğu çok büyük bir örgüt. Yalnız posta sansürünün elinde küçük bir ordu vardı. Servislerinden bir teki üçyüzü aşkın gözlemci kullanıyordu.

Bunların içinde en faal ve etkili grup III/3/F. şubesiydi. Bu grupta açıkgöz ve becerikli Assubay Hugo Bleicher gibi; soğukkanlı ve aklı başında bir kimse olan Albay Relling gibi dâhi uzmanlar vardı. Sıradan casuslarla ajanları o bulup işe alıyor ve yönetiyordu. Güvenlik Servisi'nin tedhişçiliğiyle savaşan da o oldu, fakat başarı kazanamadı.

Amiral Canaris'in şüpheli tutumu işleri karıştırdı; çeşitli Alman gizli servisleri arasında içiçin bir savaşın başlamasına yol açtı ve bunların ihanetten, iki yüzlü oyunlardan, sabotajdan oluşan bir batağa saplanmasına yol açtı. 1944 yılının Şubat ayından beri Güvenlik Servisi, askeri casusluk servislerini kendi içinde eylemli olarak eritmiş bulunuyordu. Son facia da entrikaları ortadan kaldıramadı.

Fransız servisleri çalıştıkları zaman oldukça kötü ve çapaçulca iş gördüler. İngiltere kımıltısızlık yolunu seçti. Amerikalılar gösteriş ve çalıma kaçtılar; Sovyetler ise görünüşe göre bit temizlemekle görevli sağlık istasyonlarının yöntemlerini kullanmayı yeğ tuttular.

Japonya'da herşeye ve herkese karşı hastalık derecesine varan bir korku hüküm sürmekteydi. Alman ordusu eylemde metoddan ve tecrübeden

yoksundu. Amaçları belirli değildi. Sorge da sistemin bu aksak yanlarından yararlanmayı bildi.

*

Nasyonal Sosyalist Partisi'nin Tokyo-Yokohama yerel örgütü her yıl olduğu gibi 30 Ocak 1940'ta «iktidara gelişi»i kutlamaya hazırlanıyordu. Genelgede belirtildiğine göre yapılacak törenin sâde ve vakur olması gerekti. Dr. Richard Sorge da bu işe yardımcı olmaya karar vermişti.

Şenlik başlamadan on dakika önce küçük salon çok hoş tarzda dolmuş bulunuyordu. Alman kolonisi ikibin kişi kadardı. Bunların dörtyüzü aşkını da Parti üyesiydi; ikiyüzden fazlası gelmişti.

Tüccarlarla mühendisler, Alman Büyükelçiliği'yle Ticaret odasının personeli, birçok kadın ve üniformalı birkaç erkek, gazeteciler, polisler, savaş yüzünden Japonya'da kalmış turistler otururak ya da ayakta durarak gruplar hâlinde sohbet ediyorlardı. Tokyo'daki parti üyelerini görev duygusu değil de hoş bir gece geçirme umudu biraraya getirmişti.

Parti üyesi Sorge belli saatten on dakika sonra geldi; yanında Alman Büyükelçiliğinin en güzel sekreterlerinden ikisi vardı. Bu üçlü grup yüreklenmek için epey içmiş olsa gerekti. Sorge kız arkadaşlarına takılıyor, onlar da gülüşüyorlardı. Yerel örgütün başkanı ayaklarının ucuna basa-basa hemen koştu, durumdan hoşlanmamıştı:

— «Sevgili arkadaşım, biraz saygılı olun rica ederim!» Dedi.

Sorge pek keyifliydi:

— «Ne? Resmi palavra faslı bitmedi mi?» Diye sordu.

Örgüt şefi:

— «Daha başlamadık, Büyükelçi'yi bekliyoruz,» dedi.

Sorge cevap verdi:

— «Daha çok beklersiniz onu. Büyükelçi özür diledi. Önemli bir telgraf bekliyormuş.»

Grup şefi bozulmuştu; açıkça belliydi bu: «Ya, çok yazık,» dedi. Büyükelçinin geleceğine güvenmişti, büyük temsil yeteneği vardı, onun her zaman. Her şenliğin odak noktası o idi. Fakat Dr. Sorge: «Gelemeyecek,» dediğine göre, bir karar vermek gerekiyordu. Örgüt başkanı bönce bir adamdı, Dr. Sorge'un verdiği bu haberin baştan aşağı uydurma olduğunu anlayamamıştı.

Yüksek sesle:

— «Başlayalım öyleyse,» dedi. Oradakiler de yerlerini aldılar.

Sorge:

— «Ben sizin yerinizde olsam işi daha sağlama bağlamak için Büyükelçiliğe telefon ederdim,» dedi. «Belki ara yerde telgraf gelmiş, Büyükelçi de yola çıkmıştır?»

Örgüt başkanı:

— «O hâlde biraz bekleyelim,» dedi. Hazır bulunanlar yeniden gruplar hâlinde toplanıp yarıda kalan konuşmalarını sürdürmek için oturdukları yerlerden kalktılar.

Sorge bir tâcir grubunun arasına karıştı:

— «Eeee, bizim küçük biber torbalarından ne haber?» Diye sordu.

Çoğunluğu ağır endüstri temsilcilerinden, usta satıcılardan, işleri yolunda kimyasal maddeler, çelik, takım tezgâhları ihracatçılarından oluşan iş adamları Sorge'u sevinçle karşıladılar. Özel bir

değer verdikleri yoktu; fakat kaba şakalarından hoşlanıyorlardı. Genellikle oldukça ağır işleyen kafaları bunları kolayca hazmediyordu.

Düsseldorf'lu ipekçi Pfriemel:

— «Ne yazık ki bizim örgütün başında siz bulunmuyorsunuz, Doktor,» dedi. «Daha çok eğlenirdik.»

— «Pek işinize yaramazdı bu. Bir gün gelecek, parti üyeleri gülmeyi bile unutacaklar.»

Sorge'un bütün söyledikleri gibi, herkes bunu şaka saydı. Konukların neşesi artıyordu; ham ipek alıcısı Pfriemel herkesin zâten bildiği bir şeyi tekrarlamayı uygun buldu:

— «Sâhi, arkadaşlar, aldanmıyorsam Dr. Sorge 1937'de örgütün başına geçecekti, değil mi?»

Sorge:

— «Çok doğru,» dedi. «Fakat partinin resepsiyonlarını Yarasa'da düzenlemek için yaptığım öneri kabul edilmedi.»

Onu dinleyenler derin ve içten üzüntülerini açığa vurdular. Kimileri Sorge'nin 1935'te verdiği konferansları hâlâ anımsıyorlardı. Tokyo'nun kalburüstü çevrelerinde bunlar heyecan yaratmış, fakat giderek neşeli akşam toplantılarına benzemeye başlamış; hanımlar da bunlara giderek büyük ilgi duymuşlardı.

Bunlara şu da ekleniyordu: Sorge Uzak Doğu'daki durumu, bu bölgenin ekonomik olanaklarını çok iyi biliyordu. Açıkgöz spekülâtörler onun kişiliğinde bitmez tükenmez yararlı bilgiler kaynağı buluyorlardı. Sorge da ağırlıklarınca altın değer kıymetli «bilgiler»i bol-bol dağıtıyordu. Buna karşılık -her zaman herşeyi öğrenmeye can atan- babacan Sorge'un önüne gizli dosyalar seriliyor;

Japonya'ya yapılan ithalâta ilişkin sayılar üzerinde bilgi veriliyordu.

Sorge:

— «Ne yapıyoruz burada yâni?» Diye bağırdı. «Komedi yakında başlayacak mı, yoksa gidip kafayı biraz daha çekmek için vaktim var mı?»

Örgüt başkanı toplantıyı başlatmak için yapılan bu çağrıyı tabiî karşıladı; böylece kendisine saygısızlık gösterildiği gibi bir kanıya kapılmadı:

— «Başlayalım öyleyse,» dedi.

Japonya'da, anayurttan uzakta parti politik bir terim aynı katı politik ülkü çevresinde bir birleşme yeri değildi de daha çok bir maddî çıkarlar kulübüydü. Çıkarcı nedenlerle herkes partiye üye oluyordu; yakada taşınan rozetin iç güçlükleri giderme olanağını sağlayacağına inanılıyordu. O zamanlar Almanlar arasındaki tek birleştirici işaret, gamalı haçtı. Herkes isteksiz, fakat kafası dinç olarak bunu taşıyordu.

Sorge gidip iki güzel sekreterin arasına oturdu; ikisi de gıdıklanmış gibi yine kıkır-kıkır gülmeye başladılar. Sorge önünde oturan adamın omuzuna elini kuvvetle ve içtenlikle indirdi:

— «Eeee, nasılsın bakalım Branz, sevgili arkadaşım?» Diye bağırdı.

Branz arkasına döndü; hınç dolu gözlerle ona baktı. Yutkundu, konuşmak ister göründü.

Sorge sevimli bir tavırla ekledi:

— «Ağırbaşlılığı, ölçüyü kaybedeyim deme sakın! Partinin çok yeni üyesisin çünkü. Benim kütük numaram 2.751.466. Seninki kaç?»

Branz önüne döndü:

— «Görüşürüz sonra,» dedi.

Biraz sonra da gürültüyle kalktı. Gidip daha geride, oldukça uzak, başka bir yere oturdu.

Sorge ona seslendi:

— «Böyle daha iyi oldu. Partiye yeni girenlerin en öndeki yerlere oturmaları yakışık almaz!»

Güzel sekreterler fıkırdadılar; Düsseldorf'lu ipekçi de kalın, gürültülü bir kahkaha kopardı. İlk sıradaki birkaç kadın öfkeli öfkeli «Şşşşt!» dediler.

Örgüt başkanı:

— «Partili arkadaşlarım,» dedi.

Ve «İktidara Geçme Günü»nün resmî kutlama töreni başladı. Örgüt başkanı hazır bulunanlara «en içten» selâmlarını sundu; böyle kalabalık bir hâlde geldikleri için teşekkür etti ve parti üyelerini birleştiren güzel, âhenkli havayı sık-sık görme fırsatını bulmayı umduğunu söyledi.

Sorge bu sözleri bir baş işaretiyle onayladı ve elini sekreterlerden birinin dizi üzerine koydu. O da görünürde toplantının ağırbaşlı havasını bozmamak için ses çıkarmadan bunu kabul etti.

Sonra bir yaylı sazlar dörtlüsü Mozart'tan küçük parçalar çaldı. Sorge içinden şöyle düşündü: **«Mozart da partiye yazıldı mı, buna fırsat buldu mu acaba?»** İyice düşünüp taşındıktan sonra bu soruyu askıda bıraktı.

Bundan sonra kültürel ilişkiler dairesinden Prof. Meerkatz kürsüye çıktı ve Almanya'nın manevî kalkınmasını birkaç sözle belirtti:

— «Gerçek bir diriliş oldu bu, arkadaşlar!» Gelmiş geçmiş bütün çağların en büyük barışçı devriminden -kan dökülmeksizin başarılan devrim- ve Braunau İnn'de doğan özbeöz Cermen dâ-

hiden (Hitler'den) belirsiz, üstü kapalı lâflarla sözetti.

Sorge derin-derin içini çekti, bacaklarını uzattı ve salondaki süsleri seyre başladı. Çiçek saksılarıyla süslü kürsünün üzerinde gamalı haç bayrağı asılıydı. Tâ nihayetteki duvarda, Hitler'in resmi, defne dallarıyla çerçevelenmişti. Bir İtalyan bayrağıyla ev sahibi Japonya'nın bayrağı da orada görülüyordu.

Sorge şöyle düşündü: **«Bu iki bayrağın yerini Sovyet bayrağının alması için çok beklemek gerekecek mi acaba?»** Böbürlenmekten kendini alamayarak: **«Bu da benim eserim olacak biraz,»** dedi, içinden.

Salondaki insanların dış görünüşleri de ona hak verir gibiydi. Örgüt başkanı gözlerini bir noktaya dikmiş, kararlı bir tavır takınmıştı. Birşeyler düşünüyordu. Birkaç kadın ağızlarını alabildiğine açmışlardı; bakışlarında boyun eğmişlik, âcizlik vardı. Stuttgart'taki bir otomobil fabrikasının genel temsilcisi de ağzını açmıştı; fakat sadece esnemek için!

Prof. Meerkatz ağzından tükürükler saçarak, bunakça bir ısrarla boyuna tekrarlıyordu:

— «Alman ulusu gelecek yüzyıllar boyunca bu büyük günü, bu önemli günü yine kutlayacaktır...»

Bir kadın soluk soluğa heyecanlandı; bir elini inip kalkan göğsünün üzerine bastırdı. İpekçi, uykuya karşı kahramanca bir savaş veriyordu. Örgüt başkanı göğsünü daha fazla şişirmek için boşyere uğraşıyordu. Sorge'un sağında oturan sekreter dizini yavaşça çekti, bunu da öyle belli etmeden yaptı ki Sorge'un eli kaymadı. Kapının önünde nöbetçi gibi dikilen bir Japon garson, dudaklarında aptalca bir gülümseyiş olduğu hâlde

önüne bakıyordu. Sorge bir bakışta onun kimliğini anlamıştı: Gizli polisin bir casusuydu.

Prof. Meerkatz birbirini tutmaz bir araba lâfı ardarda, çabuk-çabuk sıralayıp devam etti:

— «Batı'nın mûcizesi -bizim kuşağın da büyük katkıda bulunmakla öğünebileceği bu şaşırtıcı eser- bütün dünyanın susuzluğunu gidermek için başvuracağı bir «âbıhayat» çeşmesi hâline gelmeden önce, nimetlerini torunlarımıza gerçekten bahşedecektir!»

Bazılarını heyecanlandıran, fakat asıl profesörün kendisini çok heyecanlandıran bu ferahlatıcı söylevden sonra sıra Führer'i selâmlamaya geldi. Sonra Nazi Partisi'nin marşı **Hors Wessel Lied** hep bir ağızdan söylendi. Peşinden garsonlar, ilk bira dubleleriyle sökün ettiler.

Ham ipek alıcısı yanındakine:

— «Şu Sorge var ya,» dedi «O kadar çok yazı yazmış ki kolu tutulmuş bu yüzden.»

Sorge sordu: «Nerden biliyorsun, Pfriemel? Boyuna uyudun.»

İhracatçı itiraz etti:

— «Ayakta uyuyabiliyor musun sen? Ben hiç başaramadım bunu. Denemediğim için değil haa!»

Sandner tostoparlak bir adamdı, gözleri fıldır fıldırdı. Bir boya fabrikasının acenteliğini yapıyordu. Sorge'u kenara çekerek sordu:

— «Bir öğüde ihtiyacım var, Doktor...»

Sorge:

— «İş bu kadarsa kolay...» Dedi.

Sandner esrarlı bir tavırla onun kulağına şu sözleri fısıldadı:

— «Büyük bir sipariş almak üzereyim.»

— «Alsana, ne duruyorsun?»

— «Yalnız, adamını bulmalıyım, anlıyorsun ya Doktor? Rakiplerim işe burunlarını sokmadan önce, kendiliğinden yürümeli bu iş.»

Sorge yalancıktan bezgin bir tavır takınarak:

— «Neymiş mesele?» Diye sordu.

— «Yeni bir kurşunî boya. Günümüzde deniz teknelerini boyamakta kullanılan bütün boyalardan üçte bir daha dayanıklı. Hele savaş gemileri için biçilmiş kaftan.»

Sorge bıkmış gibi yaparak:

— «Yâni, lâfın kısası, Bakanlık'taki ilgili adamla gizlice ilişki kurmak istiyorsun, değil mi?»

Boya komisyoncusunun ağzı kulaklarına vardı:

— «Tam da bunu istiyorum,» dedi. «Ben 'leb' demeden leblebiyi anladın. Bu adam kim, onunla gizlice nerede buluşmalı? Şu da var sonra: Büyükelçilik'ten, Deniz Ataşesi'nden bir tavsiye mektubu alabilir miyim acaba, ne dersin?»

Sorge işi ağırdan alarak:

— «Dur bakalım,» dedi. «Senin o sökülmez, çıkmaz, solmaz boyanın ciddî bir denemesi yapıldı mı?»

Öteki, böbürlene-böbürlene:

— «Alman donanması iki yıldır tam başarıyla kullanıyor onu,» dedi.

— «Boyayı mı satmak istiyorsun, formülünü mü?»

— «Formülünü satmak istiyorum, Doktor. Böylesi çok daha basit. Temsil ettiğim firma az bir pay almakla yetinecek.»

Sorge bir an düşündü. Sonunda:

— «Peki,» dedi. «Olabilir bu iş, fakat bir şart-

la: Senin formül gerçekten değerli olmalı, işin içinde aldatmaca olmamalı.»

— «Nasıl düşünebilirsin bunu, Doktor?»

Sorge hafifçe gülümsedi. Kısaca:

— «Belli olmaz,» dedi. «Ara yerde rezil olmak da istemem. Önümüzdeki günlerde formülünü göster bana, dediğin gibi değerli bir şeyse sana seve-seve yardım ederim.»

Komisyoncu zevkten dört köşeydi:

— «Erkek adam diye buna derim ben!» Dedi. «İstersen işi hemen hâlledebiliriz. Kâğıtlar otelde.»

Sorge duraksadı:

— «Boşyere acele istemez,» dedi. «İşi oluruna bırakalım. Yapacak başka şeylerim var.»

Formül satıcısını umutlarıyla başbaşa bırakarak bir grubun yanına gitti. İki güzel sekreter de oradaydılar, fakat göğüslerine parti rozeti takmış olgun kadınlar arasında kendilerini biraz yalnız hissediyorlardı.

Sorge neşeli-neşeli:

— «Gelin çocuklar, gidelim de bir kadeh içki içelim...» Dedi.

Hanımların asık yüzlerini görünce de gülümseyerek ekledi:

— «Führer'imizin onuruna içeceğiz tabiî. Çok sevdiğimiz aziz Führer'imizin şerefine... Ve umarız ki o da bizi seviyordur...»

Bar bitişik odadaydı, Sorge Siebert'le, Frankfurt'tan gelen yazarla karşılaştı orada:

— «Zor inanıyorum gözlerime,» dedi.

Siebert yavaşça cevap verdi:

— «Şakadan anlarım ben.»

Sorge iki sekreteri götürüp küçük bir masaya oturttu:

— «Canınızın istediğini ısmarlayın, ben de birazdan gelirim,» dedi; Siebert'in yanına döndü:

— «Siz de parti üyesi misiniz yoksa?» Diye sordu.

— «Üyesi isem ne olacak? Vatana ihanetten idam edilen parti üyeleri de tanıyorum. Fakat sizi ferahlatmak için söyleyeyim: Ben Alman Yazarlar Odası'na üyeyim.»

Sorge cevap verdi:

— «Beni ferahlatmak mı?» Beri yandan çevresine bakınarak garsonu arıyordu. «Düşüncemi öğrenmek istiyorsanız, işte: Size karşı içimde hiç saygı kalmadı.»

Siebert gülümseyerek: «İltifatlarınıza lâyık değilim,» dedi. «Sevimli olmak arzusunu duyduğunuz zaman da ilginizi bunu kullanabilecek olanlara saklayın.»

— «Kime, meselâ?»

— «Branz'a.»

Sorge oldukça ters bir tavırla:

— «Bu özel durumda şakayı biraz ileri vardırıyorsunuz,» dedi. «Biliyorsunuz pekalâ: Kırmızı bez güreş boğası üzerinde ne gibi bir etki yaparsa bu herif de üzerimde o etkiyi yapıyor.»

— «İnsan ezilmiş bir köpeği taş atarak kovalamaz ki!»

Sorge cevap verdi:

— «Köpek için sizinle mutabıkım.» Sonra birden dikkat kesilerek sordu: «Ama kim ezdi onu?»

— «İlk ve son kez sizden daha iyi haber alıyorum galiba. Son günlerde çalışmalarınızı epey

azaltmış gibi görünüyorsunuz. Kimin yüzünden? Martina mı yoksa?»

Sorge onu dinlemiyordu:

— «Hangi konuda benden daha iyi haber aldınız?» Diye sordu.

— «Büyükelçi bu sabah Branz'ı azarladı. Haberiniz yok mu bundan, Sorge?»

— «Tuhaf şey, tam da bugün! Herr! Niçin peki, Siebert?»

Siebert içtenlikle konuşuyordu:

— «Zavallı Branz'ın hâli üzdü beni,» dedi. «Dosyalarının bazılarında eksikler varmış.»

Sorge'un alnı kırışmıştı; karşısındaki adamın sözlerini yutarcasına dinliyordu. Büyükelçi azarlama işini bu sabaha dek ertelemişti, ha? Bu gecikmenin nedeni her ne olursa olsun, Sorge'un çok işine geliyordu. Büyükelçi'yle son günlerde buluşmaktan bucak-bucak kaçınmıştı. Branz'ın yapacağı en sıkı araştırmalar bile Sorge ile Büyükelçi'nin eline geçen kâğıtlar arasında bir bağ kuramayacaktı.

— «Eksik üç sayfayı zavallı Branz yanında mı alıkoymuş, yoksa çaldırmış mı?»

Siebert hayretle başını kaldırmıştı:

— «Çok şakacısınız, Sorge,» dedi. «Benden daha çok bilgi sâhibisiniz bu konuda.»

Sorge de şaşırmıştı:

— «Nasıl yâni?» Dedi.

Siebert bakışlarını başka yana çevirdi. Uzun parmaklarıyla dalgın-dalgın kadehini evirip çeviriyordu:

— «Meseleyi üstünkörü biliyordum; fakat sizin ayrıntılardan da haberiniz var bakıyorum,» dedi. «Üç sayfa eksik mi dediniz? Hangi dosyadan?»

Sorge Siebert'in yüzüne bir göz atarak:

— «Size söyleyecek durumda değilim bunu,» diye cevap verdi.

Siebert kadehiyle oynuyordu hep, konuşmayı büyük ilgiyle izlemez gibi bir hâli vardı. Branz'ın başına gelen sıkıcı işleri duyan Sorge'u bu tavrı yatıştırıyordu.

— «Bu hiçbir şeyi kanıtlamaz ki zâten,» diye devam etti. «Başka birçokları gibi bu işi de hasır-altı ederler. Rezalet ayyuka çıkmış, kimin umurunda? Bütün sorun, Berlin'in bir şey öğrenmemesinde.»

Siebert ağır-ağır başını salladı:

— «İş böyle olsaydı ben de Branz hesabına sevinirdim,» dedi. «Haklısınız, beceriksizin biri, fakat fena çocuk değil. Yalnız, bana söylediklerine göre Büyükelçi çok sert davranıyormuş. Eksik üç sayfayı bulması ya da bunların ne olduğunu öğrenmesi için yirmidört saat süre vermiş Branz'a. Bunu yapamazsa kendisine zorunlu izin verilecek, bütün serviste de sıkı bir soruşturma yapılacakmış. Sonunda disiplin cezaları verilecek, işe son verme ya da Almanya'ya geri gönderme gibi şeyler olacakmış.»

Sorge sevincini gizlemeye kalkışmıyordu:

— «Vah vah, ne yazık!» Dedi.

Sonra garsona seslendi:

— «Küçük masadaki iki matmazele şampanya götür,» dedi. «Siz ne istersiniz Siebert?»

— «İçecek hiçbir şey istemem, Sorge. İstediğim başka: Branz'a yardım edin!»

— «Ne için? Kim için?»

— «Kendi iyiliğinize olur bu, Sorge.»

Sorge sert-sert:

— «Yardımseverler derneği değilim ben,» dedi. «Branz'ı görünce kusmak geliyor içimden. Berlin'e dönmek için uçağa binerken ayağının altına halılar serdireceğim. Sonra da siz mi söylüyorsunuz bana, ona yardım et diye?»

Siebert:

— «Çok fena adamsınız, Sorge ama hoşlanıyorum sizden,» dedi. «Branz'ın size kötülük yaptığını görürsem üzülürüm. Açık söylüyorum: Bazen öyle gibime geliyor ki başarabilecek bunu!»

Sorge elini şaşırtıcı bir tatlılıkla Siebert'in kolu üzerine koyarak:

— «Ben de sizden hoşlanıyorum,» dedi. «Onun için iyi bir öğüt vereceğim: Ateş çizgisinin dışında durun!»

Ondördüncü Bölüm

CASUSLUKTA KULLANILAN ESKİ YÖNTEMLER

Bir casus yakalandı mı «en tehlikeli kâğıtlarını yutar» dendiği zaman burada söz konusu olan bir gazeteci uydurması değil; çok doğal, mantıklı bir tepkidir. Yaptığı işin kanıtlarını üzerinde taşıdığı zaman canını tehlikeye attığını, her casus bilir.

Zâten uygulamada bütün bir dizi önleyici tedbirler vardır ki bunlar oldukça basit, ilkel görülebilir. İyi bir casus her an izlenmeyi, gözetlenmeyi bekler. Şaşırtmaca yapmak onun sanatıdır.

Onun için doğru yol, her zaman gidilen kahve, belirli bir büro yoktur. «Temas»lar her gün değişir. Birbirlerini tanımayan iki ajanın buluşması gerekti mi konuya girmeden önce karşılıklı parolayı söylerler, anlamsız cümleler kullanırlar.

Özellikle Sovyetler fesatçılara özgü, kolay anlaşılmayan şifreli bir dil kullanırlar ki tiyatro oyunlarını anımsatır. Fakat uygulama onları haklı çıkarmaktadır. İnsan ne denli ihtiyat gösterse azdır.

İhtiyat önlemlerinden oluşan bu sistemin, bu birikimin, bu karışıklığın tarihte, tâ İlk Çağ'ın fesatçıları zamanına dek uzanan bir yeri vardır. İnsanın aklına gelebilecek her şey -parolalar, baş sallamalar, elyazısının bile isteyerek değiştirilmesi...- bütün bunlar, ne denli sıkıcı, usandırıcı olursa olsun, casusun eğitiminde yeralması zorunludur.

Haberleşme araçlarının asgariye indirilmesi yöntemi de çok eskidir. Bir grupta en çok altı kişi vardır. Bunların yalnız biri üst grupla, başka biri de alt grupla temastadır.

Sorge'un durumunda iç çevrenin hemen bütün üyeleri aralarında tanışıyorlardı. Fakat alt grubun üyeleri Sorge'dan sözedildiğini hiç duymamışlardı.

Casuslar suçlu sandalyasında karşılaştıkları zaman karşılıklı olarak duydukları şaşkınlık çoğu zaman çok büyük olur: İçlerinden pekazı kimle işbirliği yaptıklarını bilir. Birçok «şef» vardır ki emirlerinde çalışan kimselerle ancak o zaman tanışırlar.

*

Max Klausen'e yaptığı ziyaret sırasında Sorge'un gözüne ilk çarpan şey, yeni bir çehre oldu. Bizim saygıdeğer tâcir ikinci bir uşak tutmuştu. Bu da işlerinin yolunda gittiğini açıkça gösteriyordu. Fakat bu yeni surat Sorge'un hoşuna gitmedi.

Anna Klausen'e küçük bir selâm verdi. Belirli bir içtenlikle bunu yaptı. O da sevimli, fakat isteksiz bir karşılık verdi: Konuğunu kaçınılmaz bir olay, şifa bulmaz fakat kabulü gerekli bir hastalık gibi karşıladığını anlatmak istiyordu. Max'ın, odasında olduğunu bir işaretle anlattı.

Sorge birinci kata çıktı. Max Klausen yatağında oturmuş, bir takım kâğıtları gözden geçiriyordu. Sorge'u çok gürültülü biçimde selâmladı:

— «Yakalandım,» dedi. «Grip oldum.»

Sorge bir iskemleyi yatağın başucuna çekerek:

— «Çok içmişsin, sâdece,» dedi.

Max asık suratına hoş bir gülümseyiş yerleştirmeye çalıştı, fakat bütün çabalarına rağmen beceremedi:

— «Olabilir,» dedi.

Sorge hemen şu sonuca vardı: Max ya sâhiden hasta, yahut morali bozuk. Fakat son zamanlarda ondaki vicdan rahatsızlıklarına artık alışmıştı.

Zemini yoklamak için:

— «Yeni bir uşak almışsın?» Dedi.

— «Çok pahalı değil.»

— «Ama gören pek öyle sanmaz.»

Klausen biraz da böbürlenerek:

— «İnsan sarrafıyım ben,» dedi. «Bütün başvuranlar arasında gözüm onu tuttu. Fazla para da istemedi sonra.»

Sorge:

— «Tam düşündüğüm gibi,» dedi. Klausen yatağında kımıldadı:

— «Ne demek istiyorsun?»

Sorge sâkin, fakat biraz sert sesle cevap verdi:

— «Ne oldu, anlat bakayım?»

Klausen'e bakmıyor, ipek yatak örtüsünü seyre dalmış görünüyordu.

Klausen kaygılanmıştı: «Ne olabilir ki?» diye sordu.

— «Yeni birşey var,» dedi. «Sesin ele veriyor seni: Çok açık yüreklidir o.»

Klausen oldukça ters bir tavırla:

— «Ne zamandan beri bu ayrıntılarla uğraşmaya başladın?» dedi. Sinirleniyor, kendini baskı altında hissediyordu. «Eskiden herşeyi göz bile kırpmadan kabulleniyordun. Eski vericiyi bir çu-

vala koyup suya atmaya gitmiştik hani de veledin biri gelip ahret sualleri sormuştu bize?..»

Sorge sert bir sesle onun sözünü kesti:

— «Ne oldu?»

Bar gazeteyi almış, sinirli ellerinde buruşturuyordu.

Klausen:

— «Önemli birşey olmadı,» dedi. «Beş gün önce bir arama-tarama yaptılar burada.»

Sorge gazeteyi yırtıp ikiye ayırdı. Fakat sesi sâkindi:

— «Ne buldular?»

Klausen aldırmaz göstermek istediği bir tavırla:

— «Hiçbir şey bulamadılar tabiî,» dedi. «Kısa dalga alıcıma elkoydular yalnız.»

Sorge öfkeli-öfkeli tekrarladı:

— «Kısa dalga alıcına mı? Deli misin sen?»

Klausen yer değiştirdi; somyanın yayları bu yüzden gıcırdadı:

— «Sâkin ol canım,» dedi. «Önemli değil. İngiliz yapısı bir aygıttı. Herkesin kullandığı cinsten. Hangi dükkâna gitsen bulursun. Çok basit bir aygıt. Bir de çok kısa dalga için ayrı bandı vardı. Japonlar bu aygıtları yabancıların ellerinde görmek istemiyorlar, sorun bu!»

— «Bu aygıtın senin evinde bulunması mı gerekirdi? Daha kötüsü de şu, Max: Evinde arama-tarama yapıyorlar! Düşündürmedi mi bu seni?»

Klausen dürüstçe hak verdi ona:

— «Evet, düşündürdü tabiî. İlkin çok korktum! Fakat daha kötü şeyler atlattık biz. Polisteki ahbabımdan da şunu öğrendim: Evlere yapılan bu

baskınlar birkaç aydır sıklaşmaya başlamış. Japonlar telsiz aygıtlarının koleksiyonunu yapmaya başlamışlar. İşin püf tarafı burada. Sonra etrafa kulak verdim: Yalnız Alman Kulübü'nün üyelerinden benzeri üç aygıtı alıp götürmüşler.»

Sorge biraz yatışmıştı:

— «Vakit geçirmeden haber vermeliydin bana,» dedi.

Elindeki gazetenin parçalarını topaklar hâline sokup kâğıt sepetine attı.

Klausen de sâkinleşmişti:

— «Sinirlendirmek istememiştim seni,» dedi.

Sorge odanın döşemesini hemen tümüyle kaplayan açık gri renkteki kalın halıya bakıyordu. Düşünceliydi. Max, sanatına ilişkin işleri hafiften alan adam değildi. Bu konuda titizdi; hemen-hemen kuruntuluydu, fakat belli etmiyordu. Sorge:

«Bu da tam Almanlara özgü birşey,» diye düşündü. **«Kurtulamıyorum bundan, kurtulmak da istemem zâten.»**

— «Bütün yayınları en azından onbeş gün için kes,» dedi.

— «Pek sevindim buna!»

— «İleride gruptan hiç kimseye bu evden ya da bürondan telefon etmeyeceksin. Söyleyeceğin şey ne olursa olsun, beni de arama. Bugünden tezi yok, sokak kabininden ya da bir kahveden telefon edersin. Kuşku uyandırmayacak bir yer olsun, kısacası.»

— «Mâdem ki öyle istiyorsun, öyle olsun.»

— «Bu onbeş gün boyunca yeni yayın yerleri ara. Balıkçı limanını çıkar aklından, polis dostunun bulunduğu yer hani. Başka yerden başka sandal kirala.»

Klausen:

— «Aman Tanrım,» diye homurdandı. «Yüreklilik diye birşey kalmamış sende artık. Eskiden neler yaptığımızı düşünüyorum da...»

Sorge:

— «Düşünme artık onları. Devir değişti azizim. Yalnız senin beynin olduğu gibi kaldı; ne yazık!»

— «Yooo, aşırı gitme, Doktor! Bu konuda alınganım bak!»

İşiten şaka sanabilirdi bunu, fakat gerçekte Klausen çok ciddîydi: Çok akıllı sanıyordu kendini.

— «Dur, daha bitmedi. Bundan sonra verici radyonu Vukelic'in evinden sen gidip almayacaksın; ya o getirsin, ya da göndersin. Dışarıda, kararlaştıracağınız bir yere.»

— «İşleri karıştırıyorsun!»

— «İşin kolayına kaçmamamız gerekiyor. Şunu iyi bil ki gözetleniyorsun, en azından da altı hafta gözetleneceksin. Grup hesabına çalıştığın zaman dolambaçlı, sapa yollardan gideceksin.»

— «Beni görünmez hâle sokacak takkeyi ne kadar zaman giyeceğim? Siegfried'in takkesini yâni?»

Bu şaka Klausen'in ağzında biraz şaşırtıcıydı: Çok az edebiyat öğrenimi yapmıştı. Sorge şakayı anlamamış göründü; sordu:

— «Yeni uşak ne zamandan beri yanında?»

— «Önceki günden beri.»

— «Arama-tarama beş gün önce yapıldı, değil mi?»

Klausen:

— «Amma da yaptın, Doktor. İki olay arasında bir bağ olduğunu iddia etmezsin herhâlde!»

— «Hiçbir şey iddia ettiğim yok,» dedi. «Olay üzerinde düşünüyorum, o kadar. Umarım ki ona göre davranırsın.»

— «Herşeyi kapkara görüyorsun, Doktor!»

— «Mesleğimizin gereği böyle, Klausen. Unuttun mu yoksa? İhtiyatlı ve kuşkulu olmamız gerek.»

— «Hiçbir şeyi abartmamak da gerek.»

— «İhmalcilik etmektense olayları on kez abartmak yeğdir, Max. Aldanmışımdır belki, bu uşağın iş istemek için sana başvurması basit bir rastlantıdır. Belki de seziş yeteneğin, işler üzerindeki bilgin sâyesinde hem akıllı, hem ucuz bir uşak bulmuşsundur. Fakat işler başka türlü de olabilir. Benimle birlikte öğreneceksin bunu.»

Klausen yavaş-yavaş gevşiyordu. Sonunda:

— «Belki haklısın,» diye kabul etti. Herşeye de, kendine de kızıyordu.

Bu Sorge bir kez daha kafasını karıştırıyordu! İçki içerken de, direktif verirken de, insanı esaslı biçimde azarlarken de böyleydi bu hep.

Sorge Klausen'in bu son direnişinin farkındaydı. Güvenlik önlemleri söz konusu oldu mu, Sorge ilgiliyi inandırmanın gerektiği düşüncesindeydi. Belirli bir görev için emirler vermekle yetiniyordu, fakat inandırmak için ne kadar çaba yapılsa azdı.

Şimdi de Klausen'in başucundaki komodinin üzerinde duran som gümüş şamdanı seyrediyordu. Bu işten vazgeçerek arkadaşça bir tavırla:

— «Azizim Max,» dedi. «Japonya'ya geldiğim vakit, Çin'lilerle ilk temas kurduğum zamanki şaşkınlığı duydum. Bana sorarsan bu adamların hepsi birbirine benziyordu, hepsinin yüzleri ay-

nıydı. Aptalca bir şeydi bu, çabucak farkına vardım. Aslını ararsan iki tanesi bile birbirine benzemez, birini öbüründen ayırt edebilirsin tabiî... Dudaklarında hiç eksik olmayan gülümseyişe rağmen, yüzlerindeki her şey bir kitaptaki gibi okunur.»

Klausen:

— «Bana kalırsa bütün bu yüzler yumurta gibi birbirlerine benziyorlar,» dedi.

— «Gizli polisin adamlarını bir bakışta anlarım. Polisçilik oynarlar, ancak bunun ne olduğunu bilmezler. On adımdan belli olur onlar. Seninle bahse girerim, Klausen, Sokaktan geçen rastgele on kişi arasından en azından sekizinin kimlikleri için söylediklerim doğru çıkacaktır.»

— «Ben de tersini söylemiyorum. Pekalâ yaparsın bunu; kabul ediyorum.»

— «Senin yeni uşağı görünce de benim Geiger sayacı gayet iyi işledi.»

Klausen yenilgiyi kabul etmişti: «Olabilir,» dedi.

— «Ama yine söylüyorum bak: Aldanmış olabilirim...»

Sorge Klausen'i istediği noktaya getirmişti, ona artık iyi davranabilirdi:

— «Bir daha söylüyorum, çok mümkündür bu. Ama görüşümün doğru olduğuna dair bire karşı beşle bahse girebilirim.»

— «Peki peki, Doktor. Bugünden tezi yok kapı dışarı edeceğim onu.»

— «Yooo, acele etme. İki günlük süre ver. Bekle de ters bir iş yapsın, ya da başaramayacağı bir görev ver. Kıçına tekmeyi indirmek için elinde geçerli bir neden bulunur o zaman.»

— «Peki, dediğin gibi yaparım!»

Sorge ayağa kalkıp pencerenin önüne gitti, sokağa baktı. Lâkin şüpheli hiçbir şey göremedi. Sonra merdiven başına gitti. Kimseler yoktu. Koridorun bitimindeki pencereden bahçenin bir bölümü görünüyordu. Yeni uşak avluda, dış kapının yanında çalışıyordu. Sorge yine Klausen'in odasına döndü, bu gidiş gelişleri onu şaşırtmamıştı.

Sorge biraz ferahlamıştı. Aldığı önlemleri şöyle bir özetledi. Hepsi yerinde ve gerekli şeylerdi. Bunları çalışma plânına sokmazsa mesleğinde beceriksizce davranmış olacaktı. Grubun zayıf noktası tam da buydu. Ozaki'nin dışında üyelerin hiçbirinde yaradılıştan gelme o güvenlik içgüdüsü yoktu; oysa bu çok da gerekliydi. Bu boşluğu onun doldurması, onlar hesabına düşünmesi gerekiyordu.

Kısa dalga vericiye elkonmuş olması önemsiz olabilir, polisin genel plânının bir parçasını oluşturabilirdi. Grubun öldürücü bir tehlike karşısında olduğu anlamına gelmeyebilirdi. Çok akıllı olan, az parayla çalışan yeni uşak, hesaba katılması gereken bir ipucuydu. Fakat ilerisi için bütün önlemler alınmıştı: Grup çalışmalarına ara verecek, ya da ihtiyat önlemlerini arttıracaktı. Öyle ki, gizli polis boyuna araştırma yapacaktı; ancak hiçbir şüpheli şey bulamayacaktı.

Klausen:

— «Karımla da bir konuşsan,» dedi.

— «Hep o eski mesele mi?»

Max bu konuya dönmeyi yararsız bulduğunu gösteren bir tavırla:

— «Evet, öyle,» dedi.

Sorge:

— «Olur,» dedi. «Bu işi kesinlikle çözmek için

ne yapacağımı biliyorum. Ha, birşey daha var: Yeni irtibat ajanı kimmiş, öğrenebildin mi?»

Klausen Sorge'un gözünde yine önem kazanmış olmaktan pek gururluydu:

— «Sözümde durdum,» dedi.

— «Kimmiş?»

— «Senin düşündüğün gibi, Doktor.»

— «Sovyet Büyükelçiliği'nin bir memuru mu?»

— «Tam üstüne bastın! Ticaret Ataşesi.»

— «Allah cezalarını versin!» Dedi. Heyecanlandığı belliydi. «Nasıl yaptılar bu enayiliği?.. Ama içime doğmuştu, zâten. Biz burada kafa patlatırken onlar merkezde yan gelip oturuyorlar. Büyükelçilik'ten biri, ha? Niçin Sefirin kendisi değil? Moskova'ya yüz kere söyledim bunu oysa: Parti'yle doğrudan ilişki kurmayın, resmî görevi olan kimseleri haberci olarak kullanmayın diye. Onlar ne yapıyorlar? Ticaret Ataşesini veriyorlar bize!»

Klausen:

—«Ben de şaştım bu işe!» Dedi.

— «Yeni doğmuş çocuk kadar acemi bunlar!» Diye bağırdı. «Japonya'daki bütün Sovyet elçilik memurlarının peşinde adam vardır; emzikteki bebekler bile bilir bunu! Kusmak geliyor içimden! Bizim göze batmayalım diye canımız çıkıyor, bu enayiler başlarında bando-mızıka, bayraklarını dalgalandıra dalgalandıra geçit yapıyorlar! Fakat ağzının payını vereceğim Moskova'ya, merak etme!»

Merdivenden inerken Sorge, hep yaptığı gibi sâkinleşmeye, soğukkanlı olmaya çalışıyordu. Fakat bu kez güçlükle başardı. Tehlike çok büyüktü! Eskiden buna belki gülerdi. Vaktiyle içi gü-

venle dolduğu hâlde tehlikenin üstüne-üstüne gider; meydan okurdu. Şimdi sinirleri gevşemeye başlıyordu. Eskiden çatışmayı kıpırdamadan, hemen-hemen zevkle beklerdi. İçinin enerjiyle, ateşle dolu olduğunu hissederdi. İlginç bir oyundu bu. Ya şimdi neler olacaktı? Ölüm tehlikesiyle karşı karşıyaydılar!

Anna Klausen'in kendisine verdiği sürekli tasalar ötekilerle karşılaştırılırsa ıvır-zıvır şeylerdi. İki facia arasındaki bir komedi gibi. Anna salonda bekliyordu onu, yanına gitti. Kendini savunmak zorunda kalmamak için de saldırıya hemen geçti.

— «Doğrusunu söylemek gerekirse, Anna, Max'a karşı olan davranışın artık beni şaşırtmıyor da aklımı karıştırıyor.»

Kadın biraz şaşırmıştı:

— «Yine ne yapmışım?» Dedi.

Anne tipinde, iri yapılı, kocaman göğüslü, sıcak yürekli bir kadındı. Artık genç değildi; fakat sağlam güzelliği, yılların saldırılarına iyi dayanmıştı. Yumuşak ifâdeli iri yüzü, duygularının canlılığını açığa vurmuyordu.

— «Max'ı bir uşak daha almaya zorlamışsın. Yaşayış tarzınız gittikçe daha masraflı hâl alıyor. İkibin dolarlık bir kürk mantoyu ondan isteyen de sensin. Böyle yapmaya devam edersen Max'ı tehlikeye atacaksın. Gerçi bunları önlemek için hiçbir şey yapmıyor; fakat o da işin farkında. Bütün istediklerini yapıyor Anna. Lâkin sana beslediği sevgiyi de sömürmemen gerek.»

Sorge attığını vurmuştu. Bunu hem gördü, hem derinden hissetti. Anna'nın bam teline dokunmuştu ve Sorge gerekince her çâreye başvurmaktan çekinmezdi.

Klausen çiftinin yaşayış tarzı trajediyle komedi arasında bir şeydi. Anna beyaz Rustu. Bolşevikler ana-babasını gözleri önünde öldürmüşlerdi. Sınırı geçmiş, Şanghay'a sığınmıştı. Kızıllardan bütün benliğiyle nefret ediyordu.

Şanghay'da Max Klausen'le karşılaşmıştı. Max önce onun evinde oturmuş, sonra onunla yatmıştı. Genç kadın başlangıçta Max'ın ne iş yaptığından habersizdi. Aradan üç yıl geçince babasını öldürenlerin emrinde çalıştığını, onlardan aylık aldığını öğrenmişti. Dehşete kapılmıştı; ancak Max'ı seviyordu; sevgisi de hıncına baskın çıkmıştı. Max'ın isteği üzerine de onunla evlenmişti.

Max karısına karşı dürüst bir sevgi besliyordu. Sorge bundan emindi. Birkaç kez bu ona gülünç gözükmüştü. Fakat işin içyüzü böyleydi. Anna'nın da kocasını sevdiğine hiç kuşku yoktu; onunla çalışma arkadaşlığı edecek kadar hattâ. Sovyetler'den bütün kalbiyle nefret ediyordu, ama kocasının istediğini yapmaya her ân hazırdı. Fırsat düştükçe habercilik de etmişti. Güzel göğsünde birkaç filim bobini sakladığı olmuştu.

Anna atılarak:

— «Onun sevgisini kötüye kullanmayacağım; hiçbir zaman,» dedi. «Olmayan bir şeyi nasıl kötüye kullanabilirim?»

Sorge için-için bu işe gülmekle birlikte ciddî bir tavır takınmaya çalışarak:

— «Haksızlık etme, Anna,» dedi.

Çevresindeki bütün insanlar arasında Anna en zararsızıydı. Tehlike hâline gelemezdi. Max'a zararı dokunacak herhangi birşey yapmaktansa, parça-parça kesilip doğranmaya razı olurdu.

— «Max'ın bana karşı gizli hesaplarla değil de

sevgiyle davrandığına inanıyor musun sâhiden, Richard?» Dedi.

Anna iyi kızdı; onu inandırmak kolaydı: İnanmaktan başka şey istediği de zâten yoktu.

— «Geçmişi unutmaman gerek, Anna. Max seninle evlenmek için yeri-göğü birbirine kattı. Yaptığı çabaları gözümle gördüm. Moskova'dakiler dehşetli kızmışlardı. Ancak Max iyice dayattıktan, «Evlenmeme izin vermezseniz işimi bırakırım,» dedikten sonra onları razı edebildi. Senin için bu işi yaptı. Aşk değil de nedir bu?»

Anna bu açıklamalardan hoşlanıyordu. Hepsini de çok iyi biliyordu ya, neyse. Yıllar boyu Sorge bunları ona belki on kez tekrarlamıştı. Anna bunları her zaman zevkle dinliyordu. Max'ın kendisine olan bağlılığına böylece yeniden inanıyordu.

Sorge gülmemek için kendini zor tutuyordu. Onun bu acayip merakını biliyordu. Anna zaman-zaman Max'ın ele güne karşı daha ciddî görünmek için kendisiyle eğlendiğine inanıyordu. Beyaz Rus oluşu, Sovyetler'e beslediği hıncı gizlemeyişi, paravana olarak değerini daha da arttırıyordu.

— «Bu söylediklerimi hafiften alma, Anna. Kocanın sevgisinden de hiçbir zaman şüphe etme. Hele evlilik şantajı diye adlandırabileceğimiz şeyi uygulayarak sınamaya kalkışma sakın! Max senin uğrunda herşeyi yapmaya hazırdır; mahvolup sürünmeye bile! Bu iş yürüsün istiyorsan, başladığın gibi devam etmekten başka yapacağın şey yok, Anna.»

— «Çok iyi biliyorsun ki onu istemiyorum!»

Sorge dışarıya çıkarken:

— «Ona göre davran öyleyse,» dedi.

Onbeşinci Bölüm

ÜLKÜ VE HALK UĞRUNA CASUSLUK

Ülkü uğrunda, ahlâk ilkeleri uğrunda casusluk yapanlar vardır. Casusluğun bu acayip çiçeklerinin açılmasına Almanya'nın yaptığı katkı hiç de yabana atılacak gibi değildir. Alman ruhundaki çöküntüler gözle görülebilir hâle gelmeden çok önce Hitler, bu ruhu bir kaos hâline sokma işini başarmıştı. Ülkede Almanya ile Nasyonal Sosyalizmi eş tutmayıp bu davranıştan bütün sonuçları çıkarmaya hazır olanlar pekçoktu.

«Rote Kapelle» de böyle doğdu: Ortanın üstünde zekâya sâhip Almanların oluşturdukları bir gruptu. İçinde askerler kadar yazarlar, sanayicilerle mühendisler, sanatçılarla parti üyeleri de vardı. Toplam olarak altıyüz kişi kadar oldukları söyleniyordu. Bunların üçte ikisi yaptıkları çalışmaları canlarıyla ödediler. Fakat «Rote Kapelle» dâvasında önemli bir rol oynamış olan Mahkeme Başkanı Yargıç Dr. M. Roeder, kırkdört kişinin ölüm cezasına hüküm giydiğinden sözetmektedir.

Görünüşe göre «Rote Kapelle»nin radyo vericileri daha 1928'de hazırlanmış bulunmaktaydı. Fakat Alman-Sovyet Savaşı'nın başında çalışmaya başladılar. Uzmanlar bunların sayısını 1942 baharında yüzü aşkın olarak belirliyorlar.

«Rote Kapelle» adı çok iyi seçilmiştir; fakat bu adın kökeni üzerindeki görüşler ayrı ayrıdır. Vericilerin yerlerini bulmakla görevli birliğin başarılı şefi Flicke, bütün karşı casusluk kombine eylemlerinin «Kapelle» adını taşıdığını söylemekte-

dir. Moskova ile ilişki kurmuş olan grupları belirlemek için de «Kapelle sözünün başına -çok doğal olarak- bir «rote» (kırmızı) sözcüğü eklenmişti.

Fakat Mahkeme Başkanı Yargıcın yaptığı izah biçimi çok daha yerinde görünmektedir. Haber alma servisinin kullandığı argoda bütün radyo operatörleri «müzisyen» olarak adlandırılmaktadır.Grup tek bir yönetim altında çalıştığından, çok doğal olarak «Kapelle» (orkestra) adını almıştır. «Kırmızı» sıfatı ise mantıklı olarak eklenmektedir.

Eylemlerine bakış açısına göre, bu «Rote Kapelle»nin elde ettiği sonuçlar üzerinde söylenecek daha çok şey vardır. Bu insanlar hakkında yürütülen yargılar çok değişiktir. Bunlar bilgileri topluyorlar, Moskova ile ilişki kuruyorlar, duvarlara bozguncu afişler yapıştırıyorlar, posta kutularına propaganda broşürleri atıyorlardı.

Sorge ise tek başına iş görmekteydi. Bununla birlikte tek başına iş göreninki ile karşılaştırıldığı vakit grubun çalışması, amatörce bir iş görünümüne bürünmektedir.

•

Lohmeier'de (otel ve restoran) yenilen akşam yemeği Sorge'un hoşuna gitmedi. Yemekten sonra da, her zaman olduğu gibi, canı sigara içmek istemedi: Oysa saatlerdir sigara içmemişti. Çok yorgundu, kımıldanacak hâli yoktu. Galiba gribe tutulmuştu. Bu mendebur hastalık son yıllarda gittikçe daha sık musallat oluyordu. İçki onun etkileriyle savaşmaya yeterli olmadığından, kinin yuttu.

Başında bir ağırlık vardı; kafası iyi işlemiyor-

du. Fakat sık-sık boşalttığı bir şişe romun karşısına geçip kitaplarıyla başbaşa, odasına kapanıp kalamazdı. «Telefon ederim,» diye Ozaki'ye söz vermişti. Kol saatine baktı. Daha beş dakika vardı.

Fazla beklemeyecekti. Bıçağıyla çatalını bırakıp kalktı. Bacakları esnek değildi, kaskatıydı. Acı-acı gülerek: **«Şu anda herhangi bir okul çocuğu alaşağı edebilir beni,»** diye düşündü. Hele Branz kolayca başarabilirdi bu işi.

Adımlarını dikkatle atarak telefon kabinine gitti. Hafifçe sallanıyordu; kapının pervazına tutunmak zorunda kaldı. Bir garson kız ona bakıyordu, anlamlı bir tavırla gülümsedi: «Doktor yine içmiş,» diye düşünse gerekti.

Sorge kafasını toparlıyordu. Ezbere bildiği numarayı dikkatle çevirdi, sonra dinledi. Ozaki'nin sâkin, biraz kısık sesi duyuldu:

— «Evet, dinliyorum.»

İkisi de birbirinin sesini tanıyordu; fakat, önceden kararlaştırdıkları kelimelerle konuşuyorlardı. Biri de, öteki de telefonun ucundaki kimsenin gözetlenip gözetlenmediğini, yanında tedirgin edici kimseler bulunup bulunmadığını ya da telefon konuşmasını bir üçüncü kişinin dinleyip dinlemediğini bilemezdi. Sorge bütün ihtiyat kurallarına uymaya özen gösteriyordu. Ozaki de bunları onayladığını birkaç kez söylemişti.

Sorge:

— «John'un bir ricası var da, onu bildirecektim,» dedi.

Ozaki cevap verdi:

— «Kitap onbeş gün daha kalabilir onda.»

— «İkinci cildi de alabilecek mi?»

— «Ne zaman isterse,» dedi.

Rahatsız edilme tehlikesiyle karşılaşmadan konuşabilirdi ve Sorge'a istediği bilgileri vermeye hazırdı. O da fazla beklemeden konuya girdi:

— «Herhangi bir kuşku var mı hâlâ?»

Ozaki bir pınarın uzaktan uzağa duyulan şırıltısını andırır bir sesle:

— «Varmış galiba, ama fazla birşey bilmiyorum,» dedi.

Sorge aldırmaz göstermeye çalıştığı bir sesle teşekkür etti; sonra ağır-ağır telefonu kapadı, eli de alıcının üzerinde birkaç sâniye durdu. Çok hasta hissediyordu kendini.

Ozaki'nin verdiği bilgi, şifresiz dille şu anlama gelmekteydi:

Kısa dalga radyo alıcılarının sâhiplerine karşı gizli polisin genel bir eyleme giriştiği hakkında hiçbir haber yok; kişisel olarak alınan her önlemin de ayrı önemi var.

Ya da, daha açıkçası şuydu: Grubu herhangi bir tehlike tehdit edebilir. Alınan ihtiyat önlemleri çok yerindedir, ama yeterli mi?

Şüpheli bir kimsenin izlenişinin dört ile altı haftayı çok seyrek olarak aştığını tecrübe göstermişti. Bu süre boyunca dikkati çeken olağanüstü bir hâle rastlanmazsa, dosya işlemden kaldırılıyordu. Şu hâlde Klausen'i gruptan ayırıp yalnız bırakmak; onun her türlü faaliyette bulunmasını yasaklamak çok gerekliydi. Sıkıcı şeydi bu; fakat lâzımdı. Bağlantıyı yalnız haberciler sağlayacaklardı.

Sorge telefon kabininden çıkıp ayaklarını sürükleye sürükleye salona döndü. Bacakları ağrıyordu, kollarını iki yanına sarkıtmıştı. Grip her türlü enerjiyi yoketmişti. Öyle ki, Klausen'e ve

yaptığı aptalca ihtiyatsızlıklara küfür edecek gücü bile bulamıyordu.

Koyu mavi, dar bir rob giymiş olan Martina Schwartz da onun masasındaydı. Saçlarının çok açık sarı rengi dikkatleri çekiyordu. Sitemli gözlerle Sorge'a baktı. Selâm bile beklemeden, biraz sertçe:

— «Görüyorsun ya, yine senin peşinden koşmak zorunda kaldım,» dedi.

Sorge bütün ağırlığıyla iskemlesine çökerek:

— «Öyle görünüyor galiba,» diye cevap verdi. Aldırmazlığı rahatsızlığından ileri gelmiyordu.

Martina:

— «Nen var senin?» Diye sordu.

Sorge henüz dolu olan tabağını isteksiz bir tavırla iterek cevap verdi:

— «Nem olsun istiyorsun? Hastayım işte.»

Martina'nın dudaklarının ucuna sert bir söz geldi, ama söylememek için kendini zorladı. Sızlanmayı daha uygun buldu:

— «Beni ihmâl ediyorsun. Geçen hafta Büyükelçi'yle buluşmuşsun, fakat beni götürmedin. 30 Ocak günü Parti'nin düzenlediği şenliğe de bensiz gittin.»

— «Yurtseverlik duygularını mı incitti bu olay?»

— «Tek şey istiyorum ben: Senin yanında olmak. Anlamıyor musun bunu?»

Sorge sertleşmekten kendini alamayıp sordu:

— «Peki, üç gün önce İmperial'in bilmem hangi dairesinde kim sabahladı? Beni arıyordun herhâlde?»

— «Suç sende, bana ilgi göstermiyorsun artık!»

Sorge tek söz söylemeden, kızarmış gözlerle bakıyordu.

Martina bu bakıştaki küçümseyişi kanında, canında hissediyordu, fakat anlayamadığı şey şuydu: Bu küçümseyiş yalnız onu değil, bütün insanlığı, bütün yaşamı kapsamaktaydı. Fakat kendini savunmaya kararlıydı:

— «Ne anlamı var bunun? bir kabul töreninin sabaha dek sürmesi normal değil mi? Tek odada oniki kişiydik belki. Sorup öğrenebilirsin, istersen.»

Sorge'un başı çatlayacakmış gibi ağrıyordu. Avuçlarını şakaklarına bastırarak:

— «Sorup öğreneceğim de ne olacak?» Dedi.

Martina inlercesine sordu:

— «Seni sâhiden sevdiğimi anlamak istemiyor musun? Seni öyle seviyorum ki, istediğin herşeyi yapabilirim. Herşeyi!»

— «Öyleyse rahat bırak beni!»

— «Ne diye başından savıyorsun beni boyuna? Niçin bırakmıyorsun yaşantına katılmamı?»

Martina minik elini Sorge'un kolunun altından geçirmeye çalışıyordu, fakat o sert bir hareketle kolunu çekti:

— «Benim yaşantıma katılmak mı? İnanılır şey değil! Yaşantımı nasıl canlandırıyorsun gözlerinde sen? Büyükelçi ile çay içmek! Parti kodamanlarıyla büyük lâflar etmek! Şişkin evrak çantalarıyla şişine-şişine ortalıkta dolaşan aptal tâcirlere açık-saçık şeyler anlatmak. Gazetelere yazı hazırlamak. Yaşantımı bilmiyorsun sen. Hakkımda hiçbir şey bilmiyorsun! Bu kafanın içinde neler olup bittiğini de anlamayacaksın hiçbir zaman!..»

— «Fırsat verirsen yaparım bunu.»

Sorge Martina'yı bir tülün ardından görüyor gibiydi. Fakat kendi de bunun farkında değildi. Olduğu gibi görüyordu onu oysa; içgüdü diye adlandırdığı ve kendisine insanları şaşmaz biçimde ölçüp tartma olanağını veren o açıklıkla... Mesleğinde kendisi için çok değerli bir yetenekti bu; ancak özel yaşamında çok acı çekiyordu bu yüzden. Yüzüne bakmaktan kaçınıyordu, çünkü onu çok iyi tanıyordu. Şafağın ışığında yorgun ve gevşek olarak görmüştü bu yüzü. Gözlerin altındaki kıyılarındaki kırışıkları saymıştı: Çöküşün belirtileri, ölümün habercisiydi bunlar. Akşamları Martina pırıl-pırıl bir güzellikteydi, hayatla dolup taşıyordu, lâmbaların tatlı ışığı pudralı yanaklarını pembeleştiriyordu.

Martina, çılgın, doymak bilmez Martina güzelliğinin doruğuna varıp artık o noktayı aşmış olduğunu; tepe-tepe kullandığı bu vücudun yavaş-yavaş yıpranıp çöktüğünü; yaşamın hazlarını, zevklerini yakında artık tadamayacağını hissediyordu. Sorge ile karşılaştığı zaman, yaşantısına bir yön vermeye çalışıyordu.

Sorge da bunu biliyor, içini bir korku kaplıyordu. Böylesine cân-ı gönülden sevmemişti hiç, o da çöküşün başlangıcındaydı çünkü. Yanyana yatıyorlar, umutsuzca sarılıyorlardı birbirlerine. Fakat Sorge'un bir mesleği, yapılacak bir görevi vardı, bütün vaktini alıyordu. Vereceği hiçbir şey yoktu.

Sert bir tavırla Martina'ya:

— «Gel!» Dedi. «Gel bakayım! Gel de yaşantıma katıl!»

Genç kadın yoğun, kişiliksiz, meçhûl kalabalığın ortasında, sokakta kuzu-kuzu izledi onu. Sor-

ge konuşmuyordu. Çekingen adımlarla hızlı-hızlı yürüyordu. Hızlı yürüsün diye onu da kolundan kavradı.

Gece kulüplerinin, eğlence yerlerinin tabelâları loşluğun içinde bayraklar gibi sarkmışlardı. Renkli ampuller belirsiz, ılık bir ışık saçıyorlar; bu ışığın altında Martina'nın tutkulu yüzü bir Madonna'nınki kadar arı ve temiz görünüyordu. Sokağın uğultusu onları sarıp her yanlarını kaplıyordu. Aşağılık hazların ağır havası içlerine işliyordu.

Sorge Martina'yı bir kapıya doğru götürerek: «İşte geldik,» dedi. Kapının üzerinde özgünlüğü olmayan harflerle **Yarasa** adı yazılıydı. Onun altında da hareket dolu, yarı silik Japon harfleri vardı.

Patron hemen koşup geldi, Sorge'u selâmladı. Bir masada oturan iki Japonu zorla kaldırıp itekaka bara doğru götürerek masayı hemen boşaltı. Garson kız Keito tatlı-tatlı gülümsedi, fakat Martina'yı görür görmez yüzündeki gülümseyiş siliniverdi. Bir bardağı itti, fakat bunu öylesine sert bir hareketle yaptı ki bardak düşüp kırıldı.

Sorge:

— «Rom getir bize,» dedi. «Kaynar su ile bol şeker de getir.»

Martina külüstür küçük salona şaşkın-şaşkın baktı. Hayret ve tiksinti okunuyordu gözlerinde. Ayakta durdu.

Sorge kravatını çözdü, gömleğinin yakasını alabildiğine açtı:

— «Bu yer hoşuna gitmediyse çık git. Ben çok iyiyim burada,» dedi.

Patron geldi, elinde eskiden beyaz olması gere-

ken bir bez vardı. Bununla masayı sildi. Yarı dolu sigara tablasını yere boşalttı, Martina için de bir sandalyeyi silmeye başladı.

Sorge:

— «Otursana,» dedi. «Otur da yaşantımı paylaş, sevgilim!»

Martina kendisi için hazırlanan iskemleye oturmaya nihayet razı oldu. Dumanlı salonun belirsiz ışığı altında sarı saçları açık renk bir leke oluşturuyordu. Tek-tük müşteriler büyülenmiş gibi baktılar ona ve bu, Sorge tehdit dolu bir işaret yapana kadar sürdü, sonra başlarını çevirdiler.

Keiko masanın üzerine bir şişe romla iki kadeh koyarken Sorge onun kalçasını çimdikledi. Kız her zamankinden daha yavaş hizmet ediyor, Sorge'un kendisine gösterdiği ilgiyi belirli bir hoşnutlukla karşılıyordu. Ona şefkat dolu bir bağlılıkla bakıyor, Martina'nın varlığını bilmezlikten gelmeye çalışıyordu.

Sorge bir dikişte boşalttığı kadehi masaya koyarak:

— «Keiko'yu tanıtayım sana,» dedi. «Keiko beni seviyor! Öyle değil mi, Keiko?»

Kız kesin bir tavırla:

— «Evet seni seviyorum,» dedi.

Sorge:

— «Bildiği Almanca sözler bundan ibaret belki,» dedi. «Bütün yaşamını da özetliyor bunlar. Şaka etmiyor. Öyle değil mi, Keiko?»

Kız birkaç kez, çabuk-çabuk başını salladı:

— «Seviyorum seni,» dedi yine ve umutla dolu olarak bekledi.

— «İyi bak ona, Martina. Pek öyle âhım şâhım

güzel değil, ama iyi kız. 'Evime gel, yatağa gir, bekle,' desem gık demeden gider, yatar, bekler.»

Martina büyülenmişti sanki:

— «Benden ne istiyorsun lâfın kısası?» Diye sordu.

— «Sende olmayan birşeyi göstermek! Eksik yanını sana anlatmak- Sen nesin bu kızın yanında? Bir süs köpeği! Güzelce taranmış bir dişi köpekten başka şey isteyen, bunu elde edebilen bir erkeğin oyuncağı. Şimdi de iç bakalım.»

Martina başına geleni anlayamıyordu, makine gibi bir hareketle söyleneni yaptı. Sanki bit, pire gibi böceklerle kaynaşıyormuş gibi pis olan bu salona ürkek-ürkek bakıyordu. Çevresinde patronun alaycı, Aydede gibi suratından; içki içenlerin dikkatli, kurnaz yüzlerinden ve Keiko'dan başka şey yoktu. Kızın yüz çizgilerinde tam ve aşağılık bir boyun eğişin ifâdesi okunuyordu. Kadehini yine alıp boşalttı.

Sorge:

— «Aferin!» Diye bağırdı. «İçmeyi biliyorsun. İçmek, giyinmek, sevişmek, çene çalmak, pahalı dükkânları boşaltmak: Çok iyi anlıyorsun bunları. Paradan, gustodan ve haz almaktan hoşlanan bir varlıksın. Sonra gelmiş, iğrenç yaşam karşısında çevresindeki insanları unutmak için tek yapacağı iş içmek; patlayıncaya, kendini kaybedinceye kadar içmek olan canından bezmiş, umutsuz bir erkeğin yaşamını paylaşmak istyorsun! Hayd öyleyse! Yaşantımdan sen de payını al bakalım!

Martina dehşete kapılmıştı. Ayağa kalktı, gözleri faltaşı gibi açılmıştı. Bakışlarını yüzü tutkuyla, acıyla altüst olmuş bu adamın gözlerine dalıdırdı. Hiç görmemişti bu erkeği, yeni keşfediyor-

du. Peşinde Sorge'un gürültülü, acımasız gülümseyişi olduğu hâlde dışarıya fırladı.

Keiko:

— «Seni seviyorum,» dedi; ama üzgündü.

Sorge birden sâkinleşti, başı yine ağrımaya başladı. Ömrünün sonuna mı gelmişti yoksa?

Çok yorgun bir tavırla:

— «İyi, Keiko, çok iyi,» dedi. «Beni seviyorsun; fakat ben seni sevmiyorum! Var mı bunun çaresi? Yok. Zavallı bir kızcağızsın sen. Keiko. Martina'nın yanında küçücük, zavallı bir serçesin. Ne onun ağzı, ne onun kalçaları, ne onun memeleri var sende. Ucuz kokular kullanıyorsun, sevişmenin inceliklerinden hiç haberin yok. Ama çok iyi yüreklisin! Bir ruh var sende. Ne yazık ki bir ruhu arzulamaz insan, bir yürekle yatamaz. Ne yapılır o zaman? Mutluluk ve şefkat içinde sevmeye vakti olmayan benim gibi bir erkek ne yapar?»

Keiko'yu çenesinden tutmuştu, yüzüne hafif bir tokat indirdi. Sonra parayı masanın üstüne atarak başı yerde, dışarıya çıktı.

Kötü bir gece geçirdi, yatağında çırpınıp durdu; birçok kez uyandı, her seferinde şöyle dedi içinden: **«Metelik etmez bu karılar, herbirinin bir tarifesi var. Çıkarlarından başka şey düşünmüyorlar.»**

Ertesi sabah kapısının önünde bir mektupla bir demet çiçek buldu. Mektubun altında Keiko'nun imzası vardı. Beceriksiz ve çocuksu, fakat okunaklı yazısıyla kızcağız canına kıymaya iyice kararlı olduğunu bildiriyordu: Oşima Adası'na giden vapura binecek, yanardağın kraterine atacaktı kendini!

Sorge çok güçsüz ve bitkindi. Ateşi hâlâ düşme-

mişti. İkide bir yarım kalan çarpıntılı uykusu irade diye bir şey bırakmamıştı. Başını salladı:

— «Çıldırmış bu kız,» dedi.

Çabucak giyindi, en yakın kahveye koştu; **Yarasa**'ya telefon etti. Patron homurdanarak cevap verdi.

Sorge sordu:

— «Keiko ne yapıyor?»

Patron: «Burada, oturuyor!» Dedi.

Sorge ferahladı, telefonu kapadı, yaptığı aptallığa güldü. Canına kıyacakmış! Aşk yüzünden hem! Ne aptallık!..

Bir kahve ısmarladı. Yakıcı sıvıyı yudumlarken: **«Ne acayip yaratıklar şu kadınlar!»** Dedi, içinden. **«Canına kıyacakmış! Bir çeşit şantaj bu: Ya beni seversin, yahut kendimi denize atarım. Gerekirse bir yanardağın kraterine!»** Japonlar canlarından kurtulmak için bu çok gözalıcı yönteme rahatlıkla başvurabilirlerdi.

«Yâni, insan iyi düşünürse, çok acayip ülke bu Japonya! Herşey kan kokuyor burada. Canına kıymak ayıp değil, sık-sık Yapılan bir iş. Japonlar özellikle utanç verici bir olaydan sonra sağ kalmamak için canlarına kıyıyorlar: Birini öldürdükten sonra asılmanın utancı; savaşta hiçbir yiğitlik gösterememiş olmanın utancı; Tenno'ya hoş görünmemiş olmanın utancı. Ve de, sevilmemiş olmanın utancı.»

Sorge yine telefona gitti, karşısına **Yarasa**'nın patronu çıktı. Sordu:

— «Şu anda Keiko ne yapıyor?»

Patronun canı sıkkındı:

— «Gitti,» dedi. «Acayip bir hâli var bugün. En

iyi garsonum olmasaydı çoktan kapı dışarı ederdim onu.»

Sorge:

— «Oşima'ya gidiyor,» dedi. «Yanardağın kraterine atacakmış kendini, uygun biçimde bildirdi, bunu bana. Peşinden git, al getir! 'Aylığını arttırırım,' de! Masrafları ben öderim.»

Patron:

— «Allah cezasını versin bu kızın!» Diye bağırdı. «Dediğini yapacak, bizi rezil edecek!»

Sorge'u bir saat sonra arayacağını söyledi; telefon numarasını aldı; sonra çabucak telefonu kapadı.

Kırkyedi dakika sonra patron telefon etti. Soluk soluğa idi; çok sevinçliydi. Sorge'a:

— «Herşey yolunda,» dedi. Kızı vapurdan zorla indirmişti. Keiko çırpınmış, patronu ısırmaya, tokatlamaya kalkışmıştı! Fakat patron hiç vakit geçirmeden dil dökmüş, kandırmıştı onu. Bu da işin ne denli ciddî olduğunu gösteriyordu. İlk olarak aylığına yirmi yen zam yapacağına söz vermişti. Eğer sayın Doktor masrafları karşılamak için verdiği sözü tutmazsa iflâs ettiğinin resmiydi. Sonunda sağduyusu üstün gelmiş, Keiko onun peşinden gelmeyi, vapurdan inmeyi kabul etmişti.

Sorge sert bir hareketle telefonu kapatırken:

— «İyi, iyi,» diye homurdandı.

Ellerini bitiştirdi. Nemliydiler, ateş gibi yanıyorlardı. Şakakları zonkluyor, ateşinin yükseldiğini gösteriyordu.

Canına kıymak! Hem de aşk yüzünden! İşleri yoluna koymak, yanıp tutuşan bir kalbi yatıştırmak için aylığa ufak bir zam yapmak yetiyordu.

Diktatör'lerin, yarı-tanrılarını, sırılsıklam aptalların bu kokuşmuş, satılmış dünyasında parayı verince satın alınmayan ne kalıyordu geriye?

Küçümser bir tavırla, acı-acı güldü. Sonra ayaklarını sürüyerek evine kadar gitti; ateşten cayır cayır yandığı hâlde kendini yatağa attı.

Onaltıncı Bölüm

YOLUNU ŞAŞIRMIŞ BİR İDEOLOG

Sınırların yalnız ulusları birbirinden ayırmakla kalmadığı, halkları da parçaladığı, sanki dilimlere böldüğü dönemlerde casusluk serpilip gelişir.

Yalnız bir Taylor Kent, çocukça politik düşüncelerinin etkisiyle günümüzde inanılmaz bir davranışta bulunmuş ve bunun, İkinci Dünya Savaşı'nın tarihini altüst etmesine ramak kalmıştır.

O sıralarda yirmiüç yaşında olan Taylor Kent, barışçılığın ne idüğünü iyice bilmeden kendilerini barışçı ilân eden, yolunu şaşırmış ideologlardan biriydi. Bu genç Amerikalı Yahudi düşmanıydı, tehlikeliydi de üstelik.

Böyle bir adam bir kumanda mevkiine getirildiğinde zararlı olabilir. Londra'daki Amerikan Büyükelçiliği'nde memur ve saygıdeğer bir hariciyeci ailesinin oğlu olan genç Taylor için de durum böyle oldu. Çalışkandı, akıllıydı; hemen şifre servisinin başına geçirildi.

Hiç yerinde olmayan bir seçimdi bu! Ve Taylor İngiliz vatandaşlığına geçmiş bir Rus olan, Almanya tarafından iyice doldurulan bir de para cüzdanına sâhip bulunan Anna Wolkoff'la temas kurdu. İkisi de Yahudi düşmanlığında elele verdiler ve «Uluslararası Yahudilik»e karşı özel bir haçlı seferine giriştiler.

Şifre Servisi Şefi olan Taylor eline geçen herşeyin, aslında Londra'daki Amerikan Büyükelçiliği'nin gizli belgelerinin hemen-hemen tümünün

resmini çekiyordu. Yalnız 1939-1940 kışında beşyüz gizli belgenin resmini çekmişti. Almanya da bu sâyede Londra ile Washington arasındaki işbirliği hazırlıklarını iyice öğrenmiş oldu.

Teoride olduğu kadar uygulamada da Kent'in başvurduğu yöntem aptalcaydı. Yaptığı kopyalar diplomatik çantayla Roma'yı boyluyorlar, oradan Berlin'e geçiyorlardı. Bu delikanlı fotoğrafçılığa çok meraklı olduğu iddiasındaydı; ama tembelin tekiydi. Sanıldığından daha kötü bir teknisyendi. Filimlerini kendisi develope etmiyordu da bu işle özel bir firmayı görevlendiriyordu.

Böyle davranarak onun sağlam bir yağlı ipi kendi boynuna geçirmiş olduğu sanılabilir. Fakat sonunda topu-topu yedi yıl hapse hüküm giydi ve Amerika'da bazı çevrelerin ondan «Yahudi kışkırtmalarının kurbanı» diye sözettikleri bile görüldü.

Çağımız insanlarının kafalarını hınç ve hoşgörü yokluğu kasıp kavurmaktadır. Sorge da bu duyguların kurbanlarından biri olmuştur...

•

Sorge Alman Büyükelçiliği'nin kapısından içeriye girerken saat sabahın beşiydi. Nöbetçi personel ve gece servisinin memurlarıyla karşılaştı. Bazıları onu gördüler, selâm verdiler. Sorge aldırmaz bir tavırla karşılık verdi. Onu bu denli erken saatte Büyükelçilik'te görmek kimseyi şaşırtamazdı.

Çevresini bu yeni alışkanlığa yavaş-yavaş, büyük bir özenle alıştırmıştı. Erkenden kalkıyor, o da Büyükelçi gibi Sefaret'in bütün nöbetçi ve güvenlik personelini tanımaya büyük önem veriyor-

du. Bunu da en etkili olarak sabahın ilk saatlerinde yapabilirdi. Daha sonra bir sürü gidiş-gelişlerin ortasında kimsenin gözüne çarpmayacaktı.

Yaptığı işler dikkati çekmesin diye, personele bu işler üzerinde sistemli olarak bilgi vermeye de özen göstermişti. Her önüne gelene:

— «Bir **outsider**'im (Avtsaydır) ben; bazı meraklarım var, ama aslında zararsız şeyler bunlar,» deyip durmuş; böylece adı kısa zamanda «**acayip adam**»a çıkmış, herkes onu öyle kabul etmişti.

Düzenli olarak ortalıkta görünmüyordu, ama geldiği zaman çok erken geliyordu. O zaman sefarette henüz herkes uyurken ilk işe başlayan o idi. Çoğu kez hiç yatmadığı da oluyordu. O zaman geniş ve rahat biçilmiş, hafif flânel kumaştan kostümü buruşuyor; gömleği biraz kirleniyordu. İradeli çenesini de bir günlük bir sakal kaplıyordu. Fakat savrukluk değil de, pek pek kılıksızlık izlenimini uyandırıyordu.

Kançelarya'nın bulunduğu eski binaya girdi, birinci kata çıktı, bürosunun kapısını açtı.

Masasının başına oturarak gelen son haberleri topladı, bazılarını ayırıp sakladı, ötekileri sepete attı.

Fakat **Deutscher Dienst**'e günlük yazısını yazmaya başlamadan önce ceketinin cebinden bir tomar not çıkarıp şöyle bir göz attı. Japonya'da sentetik benzin yapımına ilişkin olarak Miyagi'nin verdiği ilk bilgilerdi bunlar. İçlerinde torpillerin fabrikada işlenişine, askerî birliklerin yer değiştirmelerine ilişkin haberler de vardı. Sorge bu bilgileri ulaştırmadan önce bir araya toplamayı alışkanlık hâline getirmişti.

Bir çekmeden büyük bir zarf çıkardı, üzerine

adını yazdı; fişlerini içine yerleştirdi; sonra zarfı özenle yapıştırıp kapattı. Bu zarfı her zaman olduğu gibi Büyükelçiliğin kasalarında saklatacak, zarf da emniyette olacaktı orada. Sefaret diplomatik dokunulmazlıktan yararlanıyordu ve polisin göstereceği her çeşit meraka karşı korunmuş durumdaydı.

Sorge zarfı cebine koydu, bürosundan çıktı ve dolambaçlı bir yoldan geçerek haberler bürosuna gitti. Berlin'in haberleri, direktifleri oraya geliyordu. Nöbetçi memur onu görünce hiç şaşırmadı: Sorge sefarete her uğradıkça ona da kısa bir ziyaret yapmaktan geri kalmıyordu.

Sordu:

— «Yeni birşey var mı?»

— «Önemli birşey yok.»

— «Alman-Rus ilişkileri?»

— «Yolunda gidiyor.»

Sorge son haberlere bir göz attı: Hemen hepsi Alman-Rus ilişkilerinden sözediyordu.

— «Büyükelçi için ayrı koyuyorsun bunları, değil mi?»

Memur «evet» anlamına gelen bir baş işaretiyle karşılık verdi. Konuğunun önüne bir fincanla içinde kahve bulunan termos şişesini sürdü. Sorge da ona bir sigara verdi. Memur, yanında çalışanların masanın üstüne bıraktıkları kâğıtları ayırmaya başladı:

— «Dananın kuyruğu kopacak,» dedi.

— «Fransa'mı?»

— «Belki. Bütün haberler öyle gösteriyor. Dünden beri Batı Cephesi'ndeki birlikler harekete geçirildi. Kassel kesiminde büyük yığınaklar var. Bir Fransız ajansı bildiriyor bunu.»

Sorge aldırmaz bir tavırla:

— «Ergeç olacaktı bu zaten,» dedi. Dışarıya çıkıp sefaretin bürolarını dolaşmak için ayağa kalktı. Deniz Ataşesi'nin kapısı önünde durdu, ama «Paulo» yoktu. Polis Ataşesi'nin kapısının üzerinde de «Branz» adı artık bulunmuyordu. Sorge bu noktaya dikkat etti.

Saatine bir gözattı. Yarım saat vakti vardı. Kançelarya binasının en üst katındaki küçük çalışma odasına döndü yine. Yaptığı işe pek büyük ilgi göstermeksizin, **Deutscher Dienst**'in gelecek sayısını hazırlamaya başladı: Son haberler, askerî bildiriler, yerli havadisler... Bültenin yazı makinesiyle yazılmış iki sayfasını çabucak doldurdu.

Saat yediye beş kala ağır-ağır Büyükelçi'nin konutunun yolunu tuttu. Elga beklenen bir misafir gibi onu karşıladı. Sofra üç kişi için kurulmuştu bile... Az sonra Büyükelçi göründü; yeni traş olmuştu, keyfi çok yerindeydi.

Eski bir asker olan Büyükelçi erken kalkmayı, sabunun temiz kokusunu, gecenin son serinliklerini, mis gibi kahve kokusunu ve neşeli sohbetleri seviyordu. Hizmetkârların önünde havadan-sudan sözettiler. Elga iki «erkeğinin» de bol kahvaltı etmelerine göz-kulak oluyordu...

Büyükelçi:

— «Sabah kahvaltısının üstüne yoktur,» dedi. «Bizim orda, Schwaben'da (Şvabın) çok özene-bezene hazırlarlar, kahvaltıyı... Ama ben günün bu ilk yemeğinin keyifli yanlarını genç subayken Pomeranya'da, yahut Doğu Prusya'da tattım. Meselâ, büyük toprak sâhipleri, ataları olan eski şövalyeler gibi yaşıyorlardı hâlâ. Saat beşte kalkıp ahırları denetliyorlar; ekin biçme ya da harman zamanı ata binip topraklarını dolaşıyorlardı. Son-

ra kahvaltı etmek için saat yedide sofraya oturuyorlardı. Listede yumurta, jambon, çeşitli sosler ve... schnaps (şnaps: rakı ayârında sert içki) vardı.»

Hizmetkârlar geldikleri gibi sessiz sedasız, saygılı bir tarzda çekilip gitmişlerdi. Yenilenlerin hazmedilmesi için de yarım saat süreyle yorumlar yapılması, sosyete haberlerinden sözedilmesi gerekiyordu; bu süreyi de ötedenberi Sorge kendi başına dolduruyordu:

— «Dostum Siebert bir konferans verecek de, bir kez daha bazı konularda bilgi verdim ona. Fakat çok komik oldu bu!»

Elga sevimli bir tavırla sordu:

— «Ne zamandan beri konferanslarla ilgileniyorsunuz, Richard?»

— «Dünyalar bir yana, bu konferans bir yana! Bir Japon polis komiseri, geyşa'lardan oluşan bir topluluğa görüşlerini anlatmış. 1 sayılı tema üzerinde, tabiî: **'Yabancı casuslarla nasıl savaşıyorum!»**

— «Nasıl yapıyormuş bu işi?»

— «Ucuz romanlarda hep görülen yönteme uygun olarak. Bildiğimiz **'aynasız'** tipindeydi zavallı. Kalın çerçeveli gözlükleri, kurbağa gibi bir ağzı, fırça gibi dimdik saçları vardı. Büyük bir ciddîlikle şöyle dedi bize: **«Paltosunun yakası kalkık, başı kasketli, ağzı pipolu, çevresine birşey arar gibi bakınan adam casustur, muhakkak!»**

Elga her zamanki açık sözlülüğüyle:

— «Deli bu adamlar,» dedi.

Büyükelçi ailenin içtenlik havası içinde bile diplomatça ölçüyü elden bırakmamaya çalışarak ve görünüşü kurtarmak isteyerek, söze karıştı. Ağırbaşlılıkla bu işi yaptı:

— «Efendim,» dedi. «Tam Japonlara özgü olan bu nitelik, onların yüzyıllar boyu kendi içlerine kapanık yaşamalarından ileri geliyor. Halk sıksık aldatılmış; birçok düşkırıklıklarına uğramış. Bu hâli buna yormak gerek!»

— «Bana sorarsanız bu ilkel insanlar topluluğu büyük devletler arasındaki yerini almak için henüz yeterince olgunlaşmış değil. O gözü dönerek dövüşme arzusuna varıncaya dek herşey burada ikinci sınıf, düşük kaliteli.»

Büyükelçi cevap verdi:

— «Azizim Sorge, bu konudaki aşırı düşüncelerinizi biliyorum ve büyükelçi olarak da bunlara katılmadığımı anlıyorsunuz, tabii?»

— «Keyserling'in bir sözünü söyleyeyim size: **'Bu küçük ulusun karnı büyüktür ancak!'** Demişti.»

Elga sohbet konusunu değiştirmeye, daha az ateşli bir alana dökmeye çalışıyordu.

— «Ya geyşa'lar, Richard? Nasıl karşılamışlar bu dersleri?»

— «Gülmekten başka ne yapabilirler ki? Siebert bile gülmemek için zor tutmuş kendini. Manzara başlı-başına komikmiş: Bir yanda o ufak-tefek, çıtkırıldım, tebeşir beyazı yüzlü, rengârenk kimonolu kuklalar; kürsüde de hapishane kapıcısı suratlı, ütüsüz ve buruşuk pantolonlu, bar-bar bağıran aynasız!»

Büyükelçi:

— «Bu halkta büyük kentlerde oturan kimsenin rahatlığı yok,» dedi. «Ama belki de elverişsiz bir durum değil bu?»

Sorge inançlı bir tavırla:

— «Çok da aptal,» dedi. «Adam kılı kıpırdama-

dan şunu iddia ediyor: Casus dediğin, resimlerini yukarıdan aşağıya doğru çekişinden tanınırmış-»

Elga cân-ı gönülden bir kahkaha kopardı. Çok eğleniyor, diplomatik kuralları tümüyle unutuyordu. Büyükelçi ise Sorge'un patavasızca iddialarına karşı özellikle bir süreden beri soğuk ve sert davranıyordu. Fakat yine de belli belirsiz bir «hariciyeci» gülümseyişiyle tebessümden kendini alamadı.

Sorge hiç işin alayına kaçmayarak:

— «Mâdem ki söz casusluktan açıldı, Madam Araki'ye biraz ihtiyatlı davranmasını öğütlemek iyi olacak,» dedi.

— «Ne demek istiyorsun, Richard?»

— «Sâdece şunu: Kendiniz de bunu düşünüyorsunuz zâten. Madam Araki çok sevimli... Tanıdıklarınız arasında ona seçkin bir yer verişinize şaşmıyorum. Fakat bu kadın pek de öyle tertemiz değil!»

— «Onun aşk maceralarından mı sözetmek istiyorsun? Şaşılacak şey yok bunda; bütün kentin de haberi var. Bizim Basın Ataşesi de kendini tutmayı bilecektir herhâlde?»

Sorge:

— «İnşallah,» dedi.

Şimdi artık Tomo teyze grup hesabına çalışmıyordu ya, Sorge birkaç aydır toplanan bilgileri gidecekleri yere Miyagi'nin aracılığı ile ve herhangi bir geri tepme tehlikesi olmaksızın gönderebilirdi. Dostlarına hemen-hemen bütün bildiklerini anlattı.

General-diplomat kesin bir tavırla:

— «Kontrol ettireceğim bunları,» dedi.

Sonra saygı duyduğunu da belli eden bir tavırla peşinden ekledi:

— «Nasıl oluyorda bu kadar iyi bilgi edinebiliyorsun, Sorge? Nasıl yapıyorsun bu işi?»

Sorge alçak gönüllü bir edâ ile işin doğrusunu söyleyerek:

— «İşim bu da ondan,» dedi. «İyi gazetecinin kötü gazeteciden farkı, ondan daha iyi haberler almasındadır.»

Elga Sorge'dan yana iyimser bir gülümseyişle yerinden kalktı:

— «Bahçeye çıkıyorum ben,» dedi.

Kaderin kendisine Büyük Reich'ın Japonya'daki temsilciliğini yapma görevini vermiş olduğu Sefir, düşkırıklığına uğramış görünüyordu. Karısı eşsiz bir kadındı, büyük temsil yeteneği vardı. Ondan daha iyi bir çalışma arkadaşı bulamazdı. Fakat ateşli karakteri onu kaygılandırıyordu. Elga'nın yerel törelere, geleneklere hiç aldırdığı yoktu. Bahçe için de durum böyleydi: Bahçenin düzenlenmesi için emirler vermekle kalmıyor, kendi eliyle de bu işi yapıyordu! Ellerine eldiven, sırtına bir iş giysisi geçiriyor, başına eski bir hasır şapka giyiyor; otların, çiçek tarhlarının üstüne diz çöküyordu! Kurallara uygun değildi bu! Yüksek sosyeteden hiçbir kadın yapmazdı! Mutfaktaki aşçı yamakları genellikle efendilerinden çekinirlerdi; fakat onlar bile küçümseyişlerini belli ediyorlar, sümüklü burunlarını kıvırıyorlardı.

Sorge ise hayrandı: **«Ne kadın!»** Diye düşünüyordu. **«Dedikodu filân vızgeliyor ona; aklına eseni yapıyor! Ondan başka kim gösterebilir bu yürekliliği?»**

Saat tam sekizde sefaretin iki ataşesi şişkin çantalarla çıka-geldiler ve Büyükelçi onlara -diplomatik nezaketten yoksun olmayan- askerce, sert bir selâm verdikten sonra:

— «Yandaki odaya geçelim baylar,» dedi. Kendisine uzatılan dosyaları açıp okumaya başladı.

Biraz sonra dosyaları kapatıp masanın üstüne koydu:

— «Aferin, iyi çalışmışsınız,» dedi. «Bu tasarıya kesin biçimini bugün öğleden sonra veririz. Benden haber bekleyin, lûtfen!»

İki hariciyeci çok vakur bir tavırla izin istediler. Büyükelçi de Sorge'un yanına gitti. Hep sofranın başında oturan Sorge, makine gibi bir hareketle soğumuş kahvesini fincanda çalkalıyordu. Büyükelçi genel durum üzerinde ona bilgi verdi:

— «Ben de öyle düşünüyorum,» dedi. «Önümüzdeki günlerde sıra Fransa'ya gelecek!»

Asker olarak Fransa'ya zafer bakımından hiçbir şans tanımıyordu. Fransa Seferi, askerî bir gezinti, bir kurmay uygulaması olacaktı. Bütün yankılarıyla birlikte çabucak sona erecekti.

— «O zaman ne olacak, sayın Büyükelçi?»

General kaçamaklı bir tavırla:

— «Çok şey yapılması gerekecek,» dedikten sonra kendi hesabına da şunu sordu:

— «Japonya'daki genel duruma ne dersin?»

— «Sayın Büyükelçi, Japonya şu sırada çok kızgın. Alman-Rus anlaşmasını bir türlü hazmedemiyor. Fransa'ya karşı kazanılacak kesin bir zafer, makinenin dişli çarklarını biraz yağlayacak. Japonlar da Almanya'ya besledikleri eski dostluğu hemen yine gösterecekler. Almanya bir-

den fazla başarı, parlak bir zafer kazanırsa bunu bir kabine değişikliği ve durdurulması güç bir yayılma hamlesi izleyecek.»

— «Uzak Doğu'da da bir askerî gezinti mi olacak diyorsun yâni?»

— «Tabiî. Çin Hindi'nde.»

Büyükelçi başıyla onayladı. İhtiyatlı bir edâ ile:

— «Ben de durumu öyle görüyorum,» dedi.

Sorge ihtiyatlı, hafif bir gülümseyişi zor tuttu. Bu askeri Büyük Reich'ın sefiri yapan o, yalnız o değil miydi? Ne Berlin'deki Hitler, ne Dışişleri Bakanlığı idi bu işi yapan- Bu adamın büyükelçiliğe atanmasını Berlin'dekilere önerme işi onun başının altından çıkmıştı.

Gerekli bütün direnişle, büyük sabırla yürütülen bir iş olmuştu bu. 1933'te Nagoya'da başlamıştı; fakat hâlâ sona ermemişti. Büyükelçi o sırada kadro dışı kalmış, sonradan Üçüncü Japon Topçu Alayı'na atanmış, sıradan bir yarbaydı. Sorge ile rastlantı sonucu karşılaşmış; askere ders veren, ona ülkeyi tanıtan Sorge olmuştu. Düşünceleri, varsayımları, bilgi edinmek için yapılan gezileri hep Sorge önermişti. Sorge, babacan Sorge, arkadaş ve can yoldaşı olarak, bu kurmay subayın şeflerine gönderdiği raporları kendisinin etkilediğini biliyordu. Bu dürüst Prusya'lının Tokyo'ya askeri ataşe olarak atanışının, kendisinin yaptığı yerinde işbirliği ve yardım sâyesinde olasılık kazandığına inanıyordu.

Büyükelçi bir dosyayı okurken Sorge bir sigara yaktı. O olmasaydı, bu şerefli subay da büyükelçi olmayacaktı. Birçok bilgi kaynağından yararlanan bir askerî ataşelik ona yetecekti. Çok kaygan olan diplomatik zemine her nasılsa ayak basan bu meslek askeri için, böylesi daha iyi olacaktı.

Bir Ozaki Japonya'nın politik durumu üzerinde yarım düzine büyükelçinin tümünden çok daha büyük açıklık ve kesinlikle yargıya varabiliyordu. Askerî durum ise apaçıktı, hiçbir karanlık yanı yoktu.

İşte bu nedenlerledir ki Sorge 1938 yılının Nisan ayında dostu generale: **«Büyük Reich'ın Tokyo Sefirliğini kabul etmeyin sakın!»** Diye öğüt vermekten çekinmemişti. Yalnız meslek bakımından değil, kişisel nedenlerle ve sırf dostluk uğruna bunu yapmıştı. O sırada bu iş için seçilmiş kimse kendisine akıl danıştığı zaman Sorge açık konuşmuş:

— «Kabul etmeyin,» demişti. «Bütün insanlık yeteneklerinizi bu görevde yitirirsiniz.»

Onun için Sorge şöyle düşünüyordu: **«Büyükelçi oldu ya, insan değil artık, ya da insanlık yanı çok az.»**

Büyükelçi:

— «Branz'ın servisinde soruşturma yaptırdım,» dedi.

— «Başarılı olmuştur inşallah?»

— «Başarıdan sözetmek için zorluyorum kendimi, azizim. Hoş olmayan bazı olaylar gün ışığına çıkarıldı. Birkaç zaman önce üç tane kâğıt vermiştin hani? Onun servisinin bir dosyasından gelmeymiş bunlar.»

Sorge büyük bir alçak gönüllülük ve açık yüreklilikle:

— «Biliyordum bunu,» diye fısıldadı.

— «Ama ona işten el çektirmek için bu kadarı yeterli değildi. Başka birtakım küçük işler de meydana çıktı; fakat hakkında harekete geçmem için asıl karar verdiren, bana karşı takındığı ta-

vır oldu. Yenir yutulur şey değildi bu. Beni ve en yakın iş arkadaşlarımı suçlamaya kalkışmış!»

— «Kanıt göstermeden mi?»

Büyükelçi çok sert bir tavırla:

— «Göstermeden tabii,» dedi. Sözlerinin doğruluğundan kendi emrinde çalışan birinin kuşku duyması yüzünden alındığı belliydi.

— «Aslı astarı olmayan, aptalca suçlamalardı. Kendisine hemen işten elçektirdim, Berlin'e de bir rapor yolladım.»

— «Şimdi ne olacak?»

— «Birkaç haftaya kadar yerine başka birinin gönderilmesini bekleyebiliriz. Berlin hemen kabul etti.»

Sonra general-diplomat kederli bir tavırla sözlerini şöyle bağladı:

— «Ama çok korkarım ki gelen gideni aratmasın?»

— «Niçin, sayın Büyükelçi?»

— «Branz'ın geri çağırılmasını istemeye-istemeye yazdım. Polisteki sicili çok iyi. Genellikle aklı başında, güvenilir kimseleri alırlar oraya. Branz bir istisna, fakat kuralları doğruluyor. Yalnız görünüşe göre Berlin'de şöyle bir eğilim var: Dış ülkelerde açık bulunan görevlere Gestapo'nun adamlarını atamak istiyor. Bu yüzden de benim isteğimi hemen kabul etti.»

Sorge öksürdü. Ağzına aldığı bir yudum kahve boğazında kalmıştı:

— «Branz'ın yerine kimin geleceği belli oldu mu?» Diye sordu.

Büyükelçi isteksiz-isteksiz cevap verdi:

— «Evet, yeni ataşenin adı Meisinger (Mayzinger).»

Sonra olacağa boyun eğen bir tavırla ekledi:

— «Özel yetkilerle geliyor buraya. Birçok iş arasında komünizmle de savaşacakmış.»

Onyedinci Bölüm

BEŞİNCİ KOL

O sırada «Beşinci Kol» sözü kimsenin dilinden düşmüyordu. Bu yüzden casuslara karşı duyulan bu genel korku, acayip sonuçlar doğurdu. Amerika'da olduğu gibi İngiltere'de de binlerce şüpheli kişiyle eskiden Alman vatandaşı olanlar yakalanıp hapse atıldılar ya da toplama kamplarına gönderildiler. Aralarında birçok suçsuz da vardı. Görünüşe göre güvenlik sistemlerinin başka türlü işlemesi olanaksızdı.

Özellikle İngiltere'de genel kuşkunun yol açtığı dalgalar çok yükseklere ulaştı. Yüzlerce kimse ışıklı ya da ışıksız, esrarlı işaretler görmüşlerdi. Aslında bütün bu suçlamalardan yalnız ikisinin anlamı vardı: İki İngiliz faşisti Alman bombardıman uçaklarının yollarını işaretlemek için birkaç evi ateşe vermişlerdi. Bir başka seferinde de gizli bir radyo vericisi ele geçirildi.

Binlerce kişiye karşı alınan karakuşî önlemlere kıyasla bu kadarı pekaz görünmektedir. Bu bir sürü kurban arasında Klaus Fuchs adında birinin de bulunduğu hatırlanırsa, bu sonuçlar devede kulak gibi görünür. Bu adam; ünlü Naziler, Almanya'dan kaçan politikacılar ve Yahudilerle birlikte külüstür bir şilebin ambarına tıkılarak sürgüne gönderildi. Çağının en büyük matematikçilerinden biri olan Klaus Fuchs Kanada'daki ilkel kamplarda aylar ayı kalacaktı.

Buna karşılık, Hitler'in casusluk örgütlerinin «gülünç» başarıları da şunlardı:

İki Alzas'lı, Maginot (Majino) Hattı üzerinde askerî casusluk yapmışlardı. Alzas'ın Fransa'dan ayrılıp özerk olmasını isteyen Dr. Kurt Ross adında biri de az sonra aynı suçlamadan ötürü kurşuna dizilecekti.

«Beşinci kol»un tehdidi altında olduklarını sanan İngilizler en külüstür kahve garsonunu, bir Almanla evli her İngiliz kadınını casus sanıyorlardı. Buna karşılık, meslek casuslarının yaptıkları ihtiyatsızlıklarla alay ediyorlardı.

Birleşik Amerika'da savaştan önce Nazi grupları vardı. Bunlar S.A. üniformaları giyerek eğitim görüyorlar, bira dublelerini bir komut üzerine boşaltıyorlardı. Daha sonra sabotajcılarla casuslar bunlar arasından seçildi.

İçlerinden çoğu «çurçur» kimselerdi. Amerikan ordusunda asker olan eski göçmen Erich Glaser'in durumu özellikle dikkate değer: Bu adam çok gizli bir şifrenin iki sayfasını kopya ederken suçüstü yakalanmıştı.

Dr. Griebl adında bir başkası da bir şifrenin tümünü bir kibrit kutusunun içine kopya etmişti. Federal Büro bir rastlantı sonucu onu yakaladı: Adam kendi karısı olmayan bir kadınla otelde bir gece geçirmişti. Sorguya çekilince harıl-harıl çalışmakta olan yirmi ajanı ele verdi. İnanılır şey değil; fakat doğru: İsteyen olayın doğru olup olmadığını denetleyebilir.

Sözün kısası, en iyi meslek casuslarının elde ettikleri sonuçlara kıyasla «beşinci kol» pekaz şey yaptı. Sorge ayarında bir adam «beşinci kol» lâfını duyunca, ancak küçümser bir hareket yapardı.

•

Sorge fotoğraf makinesini boynuna asmış, ke-

sim için yedekte tutulan Nawa Ormanı'nda âvâre dolaşıyordu. Kırların yapmacıksız güzelliğinin, göğün berraklığının, yaldızlı tepelerin âhenkli silûetinin tadını, acele etmeden, sindire-sindire çıkarır gibi bir hâli vardı. Adamın, yontma taştan kocaman sütunun dibinde, tahta kanepede oturduğunu uzaktan gördü.

Sorge yolun iki kıyısındaki bodur bitkilerin ince kıvrımlarını daha yakından görmek için eğildi. Bu seyretme işine dalıp gitmişti. Tahta kanepedeki adam ise hiç kımıldamamıştı.

Sorge başını çamların doruklarına doğru kaldırdı; objektifini onlara doğrulttu; fakat resimlerini çekmedi. Sonra geldiği yola bir göz atmak için arkasına döndü. Park ıssız görünüyordu. Hafta aralarında hemen hep böyle olurdu.

Sakınımlı davranmasına gerek yoktu. Hiç şaşmayan içgüdüsü ona korkulacak bir şey olmadığını söylüyordu. Fakat göze çarpmamak, dikkati çekebilecek hiçbir harekette bulunmamak için yine de tetikteydi. Kızılderililerin ilkel oyunlarını kendisine yakıştıramadığı için onlardan nefret ediyor; ama mesleğin kurallarına, ayrıntılarına varıncaya dek, sıkı sıkıya saygı gösteriyordu.

Hep tahta kanepede oturmakta olan adama acele etmeden yaklaşıyordu.

Güçlü prens Konoye'nin hiç şaşmayan, yanılmayan gözde danışmanı Ozaki idi bu. Ozaki Sorge'a bakarak hafifçe gülümsedi:

— «Bizim burada yazın bu günleri, en güzel kadınlarımızı giydiren o ipek kumaşlar gibidir,» dedi.

Sorge onun yanıbaşına oturdu; fakat elini sıkmadı; bir baş işaretiyle selâmlamadı bile. Belli

— «El altından, gizlice alındı. Askerî Ataşe'nin yanına varılamıyor.»

Ozaki biraz da merakla şunu sordu:

— «Alman Donanması'yla Japon Donanması arasında görüşmeler oluyormuş, buna ilişkin birşey duydunuz mu?»

Sorge gururunu güç gizleyerek:

— «Duydum tabiî,» dedi. «Siz Almanlara Avustralya sularında ve Güney Büyük Okyanus'ta iş gören Alman deniz birliklerinin ikmâl-iaşesini yapmayı önermişsiniz. Alman vapurlarına karşı mazot teslimatı, yâni.»

— «Bunu da Alman Deniz Ataşesi'nden öğrendiniz herhalde?»

Sorge:

— «Ona ne şüphe?» Dedi. «Yamandır bizim Amiral Paulo! Önüne bir kadeh içki koydum mu iki dakika içinde istediğim herşeyi öğrenirim.»

Ozaki gülmeye başladı. Belli belirsiz, hemen-hemen sessiz bir gülüştü. Yuvarlak yüzü sanki acı çekiyormuş gibi kasılıyordu. Omuzları titremekteydi. Çok seyrek başına gelen, kendisi için hemen-hemen sıkıcı olduğu seziliyordu.

Sorge iş arkadaşında bu şaşırtıcı heyecana dikkat ediyordu: Ozaki genellikle kılı kıpırdamayan bir adamdı. Sorge da bu yüzden büyük şaşkınlık ve memnunluk duyuyordu.

Sonunda Ozaki birden ciddileşti:

— «Dikkate değer birşey,» dedi.

Yüzü her çeşit ifâdeyi yitirmişti. Gözleri soğuktu, ufalmıştı.

— «Dikkate değer birşey,» diye tekrarladı.

Bu oyunların püf tarafını biliyor, biraz da kü-

çümsüyordu. Hemcinslerinin zaaflarından yararlanmaktan hoşlanmıyor, amaçlarına aklının kuvvetiyle, yaptığı kombinezonlardaki kurnazlıklarla ulaşmayı yeğ tutuyordu. Ona sorarsanız Sorge kumarbazın biriydi. Dâhi bir kumarbazdı; fakat kimsenin gözünün yaşına bakmıyordu. Komünizm ülküsü de değildi bu, fakat ondan daha yetenekli bir muhbir aramak saçma olurdu.

Sorge yontma taşlara bakıyordu. Toprak bunları aşındırmaya başlamıştı. Otlarla yosunlar da saldırıya geçmişler, çatlakların arasına yerleşiyorlar, taş bloklarını kuşatıyorlar, kemirip yiyorlardı. Su damlaları yavaş-yavaş kanallar açmışlardı. Taban çatlamaya, yerinden oynamaya başlıyordu. Çöküşün öldürücü belirtileri daha şimdiden her yanına işlemeye başlamıştı. Aradan birkaç insan kuşağı daha geçince sert taş toz hâline gelecekti.

Sorge dalgın: «Acayip bir ulus şu Japonlar,» dedi.

Ozaki «evet» anlamında bir baş işareti yaptı:

— «Aynı şey Almanlar için de söylenebilir. Tevekkeli Japonlar için **'Doğu'nun Prusya'lıları'** dememişler. Bizim insanlarımızın beyinleri pek gelişmiş değildir, fakat hepsi de iyi askerdir.»

— «Haksız değilsin, Ozaki. Birçok benzerlik var arada.»

— «Bunda sizinkine yakın bir iklimin; sizinkine oldukça yakın akraba bir bitki örtüsünün ve benzer bazı tarihsel olayların da etkisini görmek gerek. Herşeyden önce biz de sizler gibi 'hayat sahası'ndan yoksunuz. Yayılma, genişleme isteğinin belirtileri de hemen her yerde aynıdır.»

— «Çöküşle sarhoşluk arasındaki o sürekli kararsızlığı da buna eklemek gerek!»

— «İkinci sınıf edebiyatçılar bunda düşle isteğin marazî bir azgınlığını görüyorlar, romantizmle eş tutuyorlar bunu.»

— «Bizim efsanelerimizle eski mitoslarımızda bazı benzerlikler var.»

— «Uygarlığın bütün aşamalarında bulunur bunlar, Dr. Sorge. Bunda tüm insanlığın hep aynı gelişim evrelerinden geçmesi gerektiğinin bir kanıtını görmek gerekiyor. Bir zaman sorunundan başka şey olmayabilir bu. Yüzyıllar birer gün gibidir sanki. Onun için şunu kabul edelim: Almanya bizden birkaç basamak yükseğe çıkmıştır. Nitekim intihar sizde artık gözde olan bir davranış değildir.»

— «Bizim bütün ulusumuz harakiri yapmaya hazırdır.»

— «Nedeni de şu: Bir halk yığınının bireylerini tek-tek kandırmaktansa bu yığının tümünün zihnini çelmek daha kolaydır. Fakat birey ne denli özgürse bir ulusun değerini de o denli yüksek sayarım ben. Kendi ulusumu yükseltmek için canımı feda etmeyi bile az bulurum.»

Sorge:

— «Siz komünistsiniz, ama yine de Japonya'yı seviyorsunuz!» Dedi. Şaşırmıştı.

Ve ilk kez Ozaki'nin yüzüne iyice baktı, gözleriyle sorguya çekti onu.

Ozaki kendi gözlerini onunkilerden kaçırmadı:

— «Komünistim, Japonya'yı da seviyorum,» dedi. «Bunun biri ötekini engellemez. Ben Japonya'mı, sizin Almanya'nızı sevdiğiniz gibi seviyorum!»

Sorge telâşla:

— «Almanya'yı sevmiyorum ben, nefret ediyorum ondan!» Diye bağırdı.

Ozaki yavaşça:

— «Sevgiyle hınç birbirine çok yakın olabilir,» dedi. «Aynı manyetik alanın kutuplarından başka şeyler değildir bunlar. Bunu değiştirmek elinizde değildir. Hiç kimse vatansız yaşayamaz. Hepimizin bir annesi vardır, göbek bağı da dayanıklıdır. Aslında sevseniz de, nefret de etseniz hepsi aşağı yukarı aynı kapıya çıkar. Bütün sorun kayıtsız kalmamaktır.»

— «Biz ikimiz de hâiniz. Vatan hâiniyiz. Casusuz.»

— «Kime ihanet ediyoruz biz, azizim Sorge? Halkımıza mı? Yoksa bir rejime mi? Ortada öyle bir durum var ki hiçbir zaman uzun sürmeyecek, değişecek: Değişmesi gerek çünkü. Biz ilerliyoruz. Tek suçumuz da bu belki. Kim yargılayacak bizi peki? Çağımız mı, tarih mi? Dünün haini çoğu kez yarının kahramanıdır ve kendi çağlarında lânetlenenler bazen tarih karşısında vatanın kurtarıcıları mertebesine yükselirler.»

Ozaki yumruğuyla göğsünü döverek ekledi:

— «Ve bu göğsün içindeki herşey açıktır, iyidir, temizdir!»

Sorge ona bakıyordu. Şaşkınlığı sonsuzdu. Zihninde düşünceler çarpışıyor, karşılaşıyordu; fakat boşuna! Karmakarışık hâldeydiler. Yumruklarını sıktı, her yanını kaplayan, soluğunu kesen heyecanı dizginlemeye çalıştı.

Zorlu bir inkâr anlamına gelecek tarzda başını salladı. Ozaki'yi anlamıyordu. Bu ölçüyü, bu inancı, bu insanüstü, sarsılmaz sâkinliği anlamıyordu. Kendisi ise kovalanan avdı; hem avcıydı hem kuştu, tıka-basa kaygıyla doluydu. Beyni bir savaş alanından başka şey değildi. Kuşku uyanmış, kemiriyor, onu boğuyordu. Uyurken birden

sıçrayıp uyanıyor, avaz-avaz bağırmamak için yumruklarını ısırıyordu. Ozaki ise sâkinliğin canlı örneğiydi. Şaşkın şaşkın:

— «Anlamıyorum sizi,» dedi.

Ozaki:

— «Sonra anlarsınız,» diye mırıldandı.

Sorge gözlerini önüne dikmiş bakıyordu; ancak bir şey görmüyordu. Ozaki ise tepenin doruğundaki uzak bir noktaya bakmaktaydı. Kimsenin bulunmadığı park onları dinliyordu. Toprağın birşey beklermiş gibi bir hâli vardı.

İkisi de konuşmayı sürdürmek için davranmadı. Sanki birbirlerine değmek istermiş de, elleri yanacağı için gerilermiş gibi bir hâlleri vardı. Sorge şöyle dedi içinden: **«İşlerimizden sözetmekle yetinmemiz gerekirdi. Alt tarafının anlamı yok.»**

Ozaki ise şöyle düşünüyordu: **«Yalnız mesleğimizden sözetmemiz gerek. Geri kalanı Sorge için tehlikeli. Alabildiğine kızmış bir buhar kazanı gibi bu adam! Her ân patlayabilir.»**

Sorge sordu:

— «Genel durumu nasıl görüyorsunuz?»

Ozaki bu soruya karşılık vermek istemiyordu. Söyleyebileceği herşey tehlikeliydi; patlamaya yol açabilirdi. Fakat kaçınmak da olanaksızdı.

Sorge ekledi:

— «Fransa'nın yenilmesi Japonya'nın dış politikasını muhakkak ki etkileyecek. Bütün sorun, Japonların nereye dek gitmek niyetinde olduklarını bilmekte.»

— «Siz neler olacak dersiniz, Herr Sorge?»

— «Japonların az-çok kurnazlık göstermelerine güveniyorum. İhtiyatlı davranacaklarını um-

mak istiyorum. Almanya'nın Fransa'yı yenmesi, bu savaşın ana sorunu değildir. Japon hükûmeti göstermiştir ki...»

Ozaki rastgele:

— «Japonya değişebilir,» dedi.

Sonra karşısındakinin gözlerinin tâ içine bakarak:

— «Ve değişecek!» Diye ekledi.

Sorge dikkat kesilmişti: «Gerçekten inanıyor musunuz buna?» Diye sordu.

Ozaki, kılı bile kıpırdamadan:

— «Böyle olacağını biliyorum,» dedi. «Şimdiki hükûmeti oluşturanlar yaşlı tilkiler! Bekleyişin, dengenin hükûmeti... Bakanlarımız bizim büyük sanayici ailelerimizin olasıya çok kazanmak istediklerini biliyorlar. Ordunun yayılmak, genişlemekten yana olduğunu da biliyorlar. Batı'daki büyük değişiklikler otomatik olarak Uzak Doğu'daki durumu değiştirecektir. Fransa'nın savaşdışı edilmesi ve İngilizlerle Amerikalıların Avrupa'da iyice işe girişmeleri burada bir boşluk yaratacak, bu ise bizim askerî klik üzerinde dayanılmaz bir çekim etkisi yapacak. Tilkiler de yerlerini arslanlara bırakacaklar.»

— «Peki, bundan sonra kim başbakan olacak?»

Ozaki:

— «Prens Konoye,» dedi.

Çok aşağıdan alarak, hemen-hemen büyük bir alçak gönüllülükle konuşmuştu. Sorge bu kehanetin gizlediği çok derin anlamı kavrıyordu. Ozaki yıllardır Prens'in danışmanlığını yaptığı, onun hem sağ kolu olduğu, hem de işleri perde arkasından yürüttüğü için, bu anlam daha da büyüktü. Ozaki sâyesinde Japonya'nın ileride izleyeceği po-

litika Sorge için açık bir kitap hâline gelecekti. Düşünceli düşünceli:

— «İyi ama, Konoye demek, askerî diktatörlük demek değil ki,» dedi.

Ozaki bir baş işaretiyle hak verdi:

— «Bu yüzden de Konoye kabinesi bir geçiş kabinesi olacak. Uzun ömürlü olmayacak, fakat yine de felâketin gelişini haber veren belirtileri ortaya çıkaracak. İşler bir kez çığırından çıktı mı, Prens'in kendisi de akıntıya karşı ilerleyemeyecek.»

Sorge inanmamıştı:

— «Olamaz!» Dedi.

— «Bunun sizin anlayışlarınıza uygun düşmediğini mi söylemek istiyorsunuz?»

— «Sağduyum buna inanmaktan beni alıkoyuyor. Japonlar enayi değildir. Almanya'nın güçlerini abartmamak gerektiğini anlamış olsalar gerek. Evet, Almanya işe zaferlerle başladı; fakat bu üstünlük tamamen geçicidir. Sâdece büyük devletlerin barış dönemindeki üretimlerine ilişkin sayıları karşılaştıran bir çocuk bile, sonunda terazinin gözünün hangi yana ağır basacağını anlayabilir.»

— «Önceden kestirilemeyecek, hesaplanamayacak şeyleri, insan unsurunu unutuyorsunuz. Alman askeri dünyanın en iyi askeri diye ün yapmıştır; Japon askeri ise ölüm karşısında ondan daha yiğittir.»

— «Hiç kimse bir tankı bir fındık kıracağı ile ezemez.»

Ozaki gözle de görülebilen bir zevkle şöyle düşünüyordu: **«Savaşlar sonsuza dek sürmez; kim sağ kalırsa zaferi o kazanır. Hele Almanya ile Ja-**

ponya daha başlangıçta düşmanlarını ürkütmeye yeterli bir vurucu güç oluşturup öldürücü yumruğu indirsinler, zafer de onların olacaktır.»

— «Şans işi öyleyse.»

— «Öyle diyelim isterseniz. Alev alev yanan halkanın içinden atlamak gibi bir şey. Dünya tarihine yön verecek olan zar atışı.»

Sorge de şöyle düşünüyordu: **«İyi iyi. Onların tekerleklerine çomak sokarız nasıl olsa!»** Fakat düşüncesini açığa vurmamayı daha uygun buldu. Ozaki'nin kehanetlerini de bir türlü çok ciddiye alamıyordu. Muhakkak olan tek şey vardı: Japonlar Almanya Büyükelçiliği'ne haber vermeden bu tehlikeli girişime atılamazlardı. Büyükelçiliğin başında bulunan kimse de dostuydu; Reichswehr'in eski subayı idi, erkek adamdı, kendisine güvenilebilirdi. Bu saçmalığı, aptallığı önlemek için de herşeyi yapacaktı.

Ozaki sordu:

— «Hâlâ inanmak istemiyor musunuz bana?»

— «Açık konuşmak gerekirse, evet. Ulusların alınyazısını kumarda kullanmayacak kadar akıllı insanlar var.»

Bu son sözler Alman Büyükelçisi'ni kastediyordu. Ozaki bunu biliyordu. İçin-için de Sorge'a acıyordu: Bu adam mesleğinin ustasıydı, fakat bazı kişisel bağlardan bir türlü kendini kurtaramamıştı. Acıması da Büyükelçi'nin karakterine ilişkin olarak son günlerde kulağına gelen bazı söylentilere dayanıyordu.

Kesin bir tavırla:

— «Şunları iyi bilin,» dedi. «Yeni kabineyi Prens Konoye kuracak. İlk demecini hazırladı bile, bu da birkaç kelimeyle özetlenebilir: Dünya-

da yeni bir düzen kurulacaktır! Bu, Japonya'nın savaşa doğru atacağı ilk adım olacaktır. Savaş da, beklenmesi gerektiği gibi, Konoye Hükûmeti'nin yerini askerî bir kabine alınca patlak verecektir.»

Sorge sert bir sesle sordu:

— «Sonra ne olacak peki?»

— «Almanya, Japonya ve İtalya arasında üçlü bir paktın imzalanması beklenebilir. Bu konudaki gizli görüşmeler başladı bile.»

— «Alman Büyükelçiliği'nin aracılığı ile mi?»

Ozaki hiç çekinmeden:

— «Evet,» dedi. «Büyükelçi'nin bunlardan haberi var.»

Sorge sanki kendini inandırmak istermişçesine, var gücüyle bağırdı:

— «Büyükelçi bu ölüm makinesinin işlememesi için elinden gelen herşeyi yapacaktır!»

Ozaki çok terbiyeli bir tavırla:

— «İnşallah yapar,» dedi. Ancak böyle bir umudu çok saçma bulduğunu açıkça belli etmekten de geri kalmadı.

Onsekizinci Bölüm

İKİ TARAFLI ÇALIŞAN CASUSLAR

Casusun da bir şeref yasası vardır. Meslekte aldatmacanın her çeşidine, hattâ en iğrencine bile izin vardır, fakat bu şeref yasası, iki taraflı oyun ile kalleşliği, iki yüzlülüğü birbirinden kesinlikle ayrı tutar.

İki taraflı oyun oynayanların en akıllısı belki Napoleon'un gizli dostu Schulmeister olmuştur. Viyana'ya yerleşen bu adam, Avusturya Ordusu'nun Haberalma Servisi Şefi olmuş, masasının başından İmparatora bol-bol dumanı üstünde, taze haberler gönderiyordu.

Rus Albayı Kaledin de bu konuda çok iyi bir örnektir: Albay 1914'ten önce Alman gizli servislerine girmenin yolunu bulmuştu. Çağımızın iki taraflı oyun oynayan bir başka kişisi de «Lucy» takma adıyla anılan Rudolf Rösler'dir. Bilgilerini doğrudan doğruya Alman Genelkurmayı'ndan alıyor; beri yandan yarı-resmî olarak İsviçre Genelkurmayı, gizlice de Sovyetler için çalışıyordu.

Sorge de etkili bir değişiklik olan iki taraflı oyunu aralıksız sürdürmekteydi. Fakat buna karşılık «dürüst» bir casus iki taraflı oyunu küçümser. Bu iki tarafa da çalışanların tipik bir örneği de İngiliz tutuklusu Chapman olmuştur. Almanlar onu ele geçirmişler, «zihnini çelmişler», sonra İngiltere'ye geri göndermişlerdi. O da hemen gidip İngilizlere: «Sizin için çalışayım,» dedi. Kendisine «özel malzeme», yâni asılsız, yanlış haberler verildi. Yine Almanya'ya döndü ve iki taraflı

çalışan, sabıkalı bir adam olan Chapman'a, yaptığı hizmetleri ödüllendirmek için birinci sınıf demirhaç nişanı verildi.

«Dişi Kedi» takma adını kullanan kadın casus da iki taraflı çalışıyordu. İlkin Fransa'da direniş grupları kurdu. Almanların eline düşünce arkadaşlarını yüzüstü bırakmakla yetinmedi, büyük bir soğukkanlılıkla onları cellâda teslim etti.

İki tarafa çalışan bu bir sürü ajan için söylenecek az şey vardır. Tek ortak yanları şudur: «Zaferi hangi taraf kazanacak gibi görünüyorsa ondan yana olurlar.» Fransa'da bunlar Almanların kapısını aşındırıyorlar, kendi yurttaşlarını darağacına gönderiyorlardı. Normandiya çıkarmasından sonra «yurtseverlik duyguları» yeniden kabardı, dağa çıktılar ve sevgili Fransa'yı «Nazi denen yırtıcı hayvan»ın egemenliğinden kurtarmak için can-başla çalıştılar.

Başkaları da vardı. Bunlar Almanya aleyhinde çalışıyorlar, fakat arkadaşlarının kalleşliğine uğradıklarını sezdikleri için «zihinlerini çeldiriyorlardı». Bazıları da misillemelere yol açacak sabotajları önleyerek yurtlarına yararlı olduklarına inanıyorlardı. Son olarak, Rusya'yı en tehlikeli düşman saydıkları için Almanya'dan yana olanlar vardı.

Sorge için bu sorunlar söz konusu değildi. Ne istediğini çok iyi bildiğine inanıyordu. Amacını açık-seçik görüyordu. Tehlikeli bir görüş hatâsına kurban gidebileceği de hiçbir zaman aklına gelmedi.

*

Richard Sorge adımlarını yavaşlattı. Onu izli-

yorlardı; bu muhakkaktı. Bir bakışın omuzlarındaki ağırlığını duyuyordu.

İşin en acayip yanı da şuydu: Eğer bu izleme işi yapılıyorsa mantıklı olarak haklı bir yanı yoktu, sonra sistemli de değildi.

Bir izleme işi aralıklı ya da aralıksız olabilir. Bunun bir de üçüncü çeşidi vardır: Kendiliğinden yapılan izleme. Ortaya rastgele bir iz çıkmıştır, fakat çoğu kez zaman kaybından başka sonuç vermez. Amatörler için bir gezintidir. Aralıklı izleme bir çeşit «sınamalı, denemeli» yöntemdir. Genellikle şüpheli kişinin geçtiği bir yol parçası üzerinde, ya da onun düzenli olarak gittiği bilinen bir lokalin içinde yapılır. Aralıksız, ya da sürekli izleme belirli saatlerde, önceden saptanan noktalardan başlar: Görevin başlayışı ya da bitişi, tiyatro çıkışı veya konferansın başlaması gibi. Birinin adı suçüstü yöntemi, ötekininki ise ortaya çözülmesi güç bir soru atmaktı.

Sorge bu kez tamamen bir rastlantı söz konusu olduğunu sanıyordu. Dolayısıyla kendiliğinden başlatılmıştı. Bundan ötürü de Alman kökenli olması gerekirdi. Büyükelçilikten hiç alışılmadık bir saatte çıkmış, sokakta da kendisini bekler görünen hiç kimse gözüne çarpmamıştı. Tek bir olasılık kalıyordu: Büyükelçilik'ten biri onu izliyordu.

Sorge arkasına bakmaktan çekinerek iş ve ticaret semti olan Kiobaşi Mahallesi'ne ulaştı. Sonra birden sağa saparak Kojimaçi Postahanesi'ne girdi. Kapalı bir gişenin önünde durarak postaların hareket saatlerini gösteren çizelgeyi inceliyormuş gibi yaptı. Beri yandan da belli etmeden giriş kapısını gözlüyordu.

Onun ardından hemen içeriye giren, oldukça

şişman bir Japon kadınıydı. Kucağında da boyuna bağırıp çağıran bir çocuk vardı. Sorge ondan kuşkulanamayacağına karar verdi. Peşinden bir bastona dayanarak zar-zor yürüyen yaşlı bir Japon çıkageldi. Sorge adamakıllı inceledi; yalandan böyle yapmadığına inandı. İçinden **«Korkacak hiçbir şey yok,»** dedi. Üçüncü kişi görününce Sorge gülmeye başladı.

Branz'dı bu. Gişelerin önünden geçti, hemen çıkış kapısını araştırdı. Kapının yanında duran ve hep gülmekte olan Sorge'u görünce iyice şaşırdı. Fakat hemen kendini toparlayarak telefon kabinlerine doğru yürüdü.

Sorge onu durdurdu.

İçinde tehdit de gizli, çok sâkin bir tavırla:

— «Herr Branz, 'haber vermedi' demeyin!» Dedi.

Branz:

— «Çekilin yolumdan,» diye cevap verdi.

Sorge ağır-ağır elini kaldırdı, birdenbire Branz'ın yakasına yapıştı. Adamın gözleri ufalıverdi. Güç bakımından daha aşağı olduğunu bildiği için başına çok kötü şeyler gelmesini bekliyordu. Fakat Sorge yakaladığı kadar çabuk bırakıverdi.

— «Benimle Karl May'cılık oynayacağınızı sanmayın sakın,» dedi. «Sizi bir kez daha peşimde görürsem, bit gibi ezerim ayağımın altında!»

Branz Sorge'un yüzüne kötü-kötü baktı; fakat hiçbir şey söylememeyi daha uygun buldu. Sorge mendilini çıkarıp ellerini sildi. Gişelerin önünde bulunan birkaç kişi onlara hiç aldırmıyordu.

Sorge devam etti:

— «Bu noktada şakaya gelmem. Bir ihtiyatsızlık etmeden önce iyi düşünün.»

Branz kendini emniyete almak istercesine iki adım geriledi; sonra o da tehdit savurdu:

— «Şunu bilin ki Büyükelçilik'te değilim. Oradan kovuldum. Özel bir kişiyim; ihtiyat önlemleri almama da gerek kalmadı.»

Sorge:

— «Ne rastlantı değil mi?» Dedi. «Ben de özel kişiyim, yarın önlem nedir bilmem.»

Branz «evet» anlamına gelen bir baş işareti yaptı. Sorge'a duyduğu hıncı gizlemiyordu:

— «Ayağınızı denk alın da Mr. Cox'un başına gelenler günün birinde sizin de başınıza gelmesin,» dedi.

Sonra hayatından memnun bir hâlde uzaklaştı.

Sorge bakışlarıyla izledi. Peşinden koşup kıçına bir tekme yapıştırmak istiyordu. Ne demek istiyordu bu herif? Mr. Cox'un başına gelenler onun da başına gelirmiş yoksa! Cox Reuter Ajansı'nın Tokyo muhabiriydi; cana yakın, sevimli bir çocuktu. Bir bilgi kaynağıydı, çok iyi de viski içiyordu. Başına ne gelmişti ki -Branz'ın söylediğine göre- Sorge'un da başına gelebilecekti?

Sorge bir kabine girdi, Tokyo'daki Alman Haberler Ajansı'nı aradı:

— «Ne oluyor? Reuter Muhabiri Cox'un başına ne geldi?» Diye sordu.

Memur ters-ters: «Kötü bir iş geldi,» dedi. «Fakat görünüşe göre kendi canına kıymış, diyorlar.»

— «Ne demek istiyorsunuz? Neler olmuş? Nasıl olmuş bu iş?»

Adam gittikçe daha aksileşen bir tavırla cevap verdi:

— «Resmen söylendiğine göre intihar söz konusuymuş. Fazla bir şey söyleyemem.»

— «Niçin!»

— «Canım, anlayın işte, Sorge! Ötedenberi daha kavrayışlısınızdır. Resmen söz konusu olan, intihar! Gelip görün beni, bunu bir kez daha doğrulayacağını. Yazılı olarak, isterseniz.»

Sorge:

— «Peki, anladım,» dedi.

Telefonu kapadı, başını önüne eğdi.

Evet, anlamıştı tabiî! Apaçıktı bu. Haberler Ajansı'ndakiler telefon konuşmalarının dinlendiğini biliyorlardı. Adam da bu iş hakkında bütün bildiklerini söylemek istememişti.

Sorge, Cox'u şöyle böyle tanımıştı; fakat Branz'ın söylediklerinden sonra bu işe ilgi duymaya başlıyordu. İntihar, ha? Peşinde koskocaman bir soru işareti ve Branz'ın kötü suratı vardı.

Sorge postahaneden çıkıp bir taksi çağırdı. Binerken Branz'ın sokağın köşesinde durduğunu gördü. Şoföre Alman Haberler Ajansı'nın adresini verdi.

Onu bekliyorlardı. Yazıişleri odasına girdi, daha merhaba bile demeden özür diledi:

— «Demin telefonda aptalca davrandım,» dedi.

Ajans yazarı: «Tamam, Sorge,» dedi. «Fakat gelecek sefer şunu aklınızdan çıkarmayın: Telefon konuşmalarımızı dinliyorlar. Onun için ahret sualleri sormayın.»

— «Cox'un başına ne gelmiş?»

Yazar, Sorge'a otursun diye bir iskemle gösterdi; sonra sanki yerin kulağı varmış gibi sesini alçaltarak:

— «Hepsini anlatacağım, Sorge,» dedi. «Fakat dikkat et ha, resmî değildir bu! Tamamen aramızda.»

— «Evet, gir konuya kardeşim!»

Yazar istifini bozmadan devam etti:

— «Resmen bir intihar söz konusu! Cox üçüncü kattan kendini sokağa atmış. Hemen o anda da ölmüş. Gazeteciler için hepsi bu kadar. Başka hiçbir şey söylemedim sana, tamam mı?»

— «Aptal değilim ben. Devam et.»

— «Cox üçüncü kattaki bir pencereden atlamış. Burası doğru. Fakat şu noktayı öğrenince olay ilginç bir hâl alıyor: Bu binada Japon Gizli Polisi Kempetai oturmakta!»

— «O Kanlı kaatiller, ha?»

— «Gestapo'nun adamlarıyla çok benzer yanları var. Ceset de bunu gösteriyor.»

— «İşkenceyle ölmemek için mi pencereden atladı dersin?»

Yazar acı-acı:

— «Öyle sanılabilir,» dedi. «Adamlar onun kemiklerini param parça etmeye, litre-litre kanını almaya, yavaş-yavaş boğmaya kalkışmış olabilirler.»

— «Peki ama, niçin yapıyorlar bu şeytanca işkenceleri?»

Yazar omuzlarını silkerek:

— «Cox İngiliz casusuymuş da ondan, galiba,» dedi.

Sorge susuyordu. Çok ağır bir suskunluk çökü vermişti ortalığa. Bitişik odadan bir yazı makinesinin tıkırtısı geliyordu. Hava çok sıcaktı.

Sorge:

— «Siz de kabulleniyor musunuz bunu?» Diye sordu. «Kılınız bile kıpırdamadan! Bu hayvan herifler intihardan sözediyorlar size, fakat bir öl-

dürmenin söz konusu olduğunu biliyorsunuz, sonra devekuşu gibi kafanızı kuma gömüyorsunuz. Allah'tan -ya da bu adı verdiğiniz nesnedenkorkmaz mısınız siz?»

Yazar sinirlenmişti:

— «Ne oluyor sana Sorge?» Dedi. «Tanıyamıyorum seni. Daha az yufka yüreklisindir ötedenberi. İstediğin ne? Polis raporu yüzünden elimiz kolumuz bağlı, sen de çok iyi biliyorsun. Olayı soruşturmasun diye bir muhabir gönderecek kadar aptal mı sanıyorsun beni? Dost ülkedeyiz biz burada. Biz Almanlar için de Cox bir İngiliz vatandaşından, yâni bir düşmandan başka şey değildi. Hem ne diye casusluk yapmasın canım. Güleceksin fakat, böyleleri de var!»

— «Ama böyle de olsa kanıtlamak gerek bunu. Bu sorgulamalar insanlığın yüz karası.»

Yazar gülmeye pek istekli görünmüyordu ama:

— «Bırak da güleyim,» dedi. «Sapıtıyorsun sen, Sorge. Almanya'da olup bitenleri unuttun mu? Yoksa matrak mı geçmek istiyorsun benimle? Evet evet, öyle yapmak istiyorsun muhakkak. Sözün kısası, çek git buradan; rahat bırak beni. Şaka edecek hâlde değilim.»

Sorge elini kaba bir içtenlikle yazarın omuzuna indirdi. Adamın kasılmış yüzünde bir çeşit umutsuzluk vardı.

— «Peki kardeşim peki. Kızma. .Ama görüyorsun ya, bu meslek iğrendiriyor beni bazen.»

Sokakta bir sigara yakmak için durdu, beri yandan da -alışkanlığın etkisiyle- yanından geçen ya da vitrinlerin, afişlerin önünde duran yayaları göz ucuyla inceledi. Kibrit çöpünü uzağa attı. Susuzluktan dili, damağı kurumuştu. Bir taksiye binip İmperial'e gitti.

Siebert'le karşılaştı orada. Holde bir masanın başına oturmuş, gazetelere göz gezdiriyordu. Başını kaldırdı, Sorge da ondan izin almadan masasına oturdu. Siebert dostça gülümsedi, yine okumasına daldı.

Sorge, Siebert'le konuşmaya başlamadan önce epey içki içti. Siebert ise bütün dikkatini **New York Times**'e adamışa benziyordu.

Sonunda Sorge:

— «Cox'un başına gelenleri duydunuz mu?» Dedi.

Siebert bir baş işaretiyle cevap verdi, Sorge da birden boşandı:

— «Bu olayın sizde yarattığı etki bu mu? Bir insana öldüresiye işkence ediliyor, siz başınızı sallamakla yetiniyorsunuz.»

Siebert kederli gözlerle baktı:

— «Aldırmazlıktan değil bu, azizim Sorge,» dedi. «Olsa-olsa alışkanlık. Cox'u tanımadım. Ondan sözedildiğini ilk kez işitiyorum. Fakat inanın, adını unutamayacağım artık. Ne yazık ki birinci değil o, sonuncu da olmayacak! Ömrüm boyunca iki kez hayatımı kurtardılar. Kurtarıcılarımdan birinin adı Dr. Ganz'dı. Hekimler umudu kesmişken beni ameliyat etti. Frankfurt'taki ilk Yahudi kurbanlardan biri o oldu. Ötekinin adı Berske idi. Teğmen Berske. Gecenin ayazında beni omuzlayıp onaltı kilometre yol teperek yardım postasına dek taşıdı. Sonra da Baltık'taki malikânesinin kapısı önünde, bir devrimcinin ağır makinelisinin kurşunları altında can verdi.»

— «Siz ne gibi bir tepki gösterdiniz?»

Siebert alçak gönüllü bir edâ ile:

— «Görüyorsunuz, yazarlık yapıyorum,» dedi.

Sorge kocaman bir kadeh içkiyi boşalttı:

— «Evet, yazarlık yapıyorsunuz. Sizin imzanızı taşıyan bir yazı da etkili olabilir. Ancak ben daha fazlasını yapıyorum.»

Siebert birkaç kez başını salladı, önünde yığılı duran gazeteleri itti. Hiçbir şey sormadı. Sormanın yararsız olduğuna inanır gibi bir hâli vardı. İçindekilerin okunmasını önlemek ister gibi, gözlerini yumdu.

Sorge devam etti:

— «Cox casus olabilir. Fakat ne yapabilmiştir ki? Hepimizin yaptığı işi yapmış, haber toplamıştır, bilgi toplamıştır. Mesleğimiz bu zâten.»

Siebert:

— «Herbirimiz her ân tehlikedeyiz,» dedi. «Bir saat sonra hayatta olup olmayacağını da kimse bilmiyor. **New York Times**'de acayip bir olay okudum. Bir karı-koca yatağındayken çiğnenmiş. Bir kamyon şoförü direksiyona hâkim olamamış, bir evin duvarını çökertip içerdekileri uyurlarken öldürmüş.»

— «Dünyada rastgele araba süren sürüyle şoför var. Almanya denen otobüs de uçuruma doğru koşuyor. Biz de mi ezileceğiz?»

Siebert:

— «Her ân bunu bekleyin,» dedi. «Sürprizle karşılaşmaktan böylece kurtulmuş olursunuz.»

Sorge birden kalktı:

— «Geliyor musunuz? Gidip kafayı çekeceğim,» dedi.

— «Ne bekliyorsunuz benden, azizim Sorge?»

Sorge:

— «Evet, sâhi!» Diye bağırdı. «Nereye gidecek-

siniz, siz sarhoş olmuşsunuz bile: Sağduyunuzla, bilgeliğinizle sarhoş olmuşsunuz.»

Sorge masanın başında Siebert'i kırgın, fakat yine de gülümser bir hâlde bıraktı. Patron kendisine saygılarını sunmak için koşuyordu, onu iterek Ginza Mahallesi'nin yolunu tuttu. Susuzluğunu Yarasa'da giderecekti.

Fakat içeriye girmeden önce yandaki dar yolda durup tabiî bir ihtiyacını giderdi. Sonra ihtiyatın değil, alışkanlığın etkisiyle yoldan geçenleri gözledi. Birdenbire de, karşı kaldırımda sevgili dostu Branz'ı gördü.

Önünü ilikleyip kendine çeki-düzen verdikten sonra gelen geçen arabalara aldırmaksızın sokağı düz çizgi hâlinde aştı; Branz'ın üstüne yürüdü. O da başına geleceği iyi bildiğinden, hemen geri çekildi.

Fakat Sorge yılmadı. Belirli bir amaç gütmeksizin izledi. Branz bir sâniye bile kaybetmedi, geri çekilişini hafif tertip acele bir kaçış hâline dönüştürdü. Acelesi yüzünden de gideceği yönü belirleyemiyor; Sorge'a izini kaybettiremiyordu.

Sorge adımlarını sıklaştırdı. Yayalar şaşırıp duruyorlar, sonra o yaklaşınca yolunun üzerinden çekiliveriyorlardı. Branz'ın sinirli olduğu belliydi. Kendi yolunun üzerine engeller yığılırken, gittikçe daha kararlı bir hâl alan izleyicisinin önünde yol açılıyordu.

Sorge Branz'dan başkasını görmüyordu: **«Beni Cox'a benzetti ha? Görür o gününü!»** Diyordu içinden. Reklâm levhalarını görmeden önlerinden geçiyordu. Yüzüne değen bir bayrağı eliyle itti. Branz koşmaya başlayınca o da koştu.

Branz birdenbire bir gece kulübünden içeriye girip kayboldu. Kapının üzerinde kirli sarı renk-

te harflerle **Trocadero** adı okunuyordu. Sorge da hiç çekinmeden Branz'ın arkasından içeriye daldı. Kapıdan içeriye henüz girmişti ki, Branz'ın artık yalnız olmadığını gördü. Çevresinde gerekirse dövüşecek ya da başka suç işleyebilecek üç kişi vardı.

Sorge gözlerini yarı yumdu. İçerisi iyice aydınlık değildi. Duvarlarda çok kirli, kocaman aynalar asılıydı. Bunların önlerinde de kırmızı kadife kaplı, boydan boya uzanan kanepeler vardı. Topu topu oniki kadar masanın üzerine, eskiden beyaz olmaları gereken örtüler yayılmıştı. Müşteri kalabalığı çok karışıktı, Sorge'a kötü-kötü bakıyordu. Sorge Branz'ın kalesine girmiş bulunmaktaydı.

Fakat yine de muharebeyi kabulden çekinmedi. Branz'ın adamlarından biri tehdit dolu bir tavırla ilerliyordu. Sorge yumruğunu adamın avurduna yapıştırdı. Herif bir şaşkınlık çığlığı koparıp takla attı. Sorge'un üzerine ikinci adam atıldı, o da kollarıyla onu sımsıkı kavrayıp soluğunu kesti. Adamın suratı kızardı, ağzından köpek ürümesini andırır sesler çıktı.

Sonra Sorge'un kafasına zorlu bir darbe indi. Bayılıp yere yuvarlanmadan önce birinin arkadan kendisine sopa ile vurduğunu anladı. Son anısı karnına şimşek hızıyla yediği bir tekme oldu.

Kendine geldiği vakit, bir sokağın köşesinde yatmakta olduğunu gördü. Şaşkınlıktan başını salladı. Sonra kollarını, bacaklarını yokladı, küfürler savurarak ayağa kalktı. Midesi kızgın kor yutmuş gibi cayır-cayır yanıyordu.

Orasından burasından hep kanlar aktığı hâlde sürüklene-sürüklene en yakın meyhaneye dek gitti, büyük bir merak ve ilgi uyandırdı. Birkaç

kadeh içki ısmarladı. Bir leğen dolusu su ile bir havlu getirtti. Sonra kısa bir telefon konuşması yaptı.

Müşterilerden birkaçı ondan yana olmuşlardı. On dakika sonra Sorge kendini çok daha iyi hissediyordu. Aradan beş dakika daha geçince garson kızla şakalaşmaya başladı. Yirmi dakika sonra Max Klausen göründü, pek neşeliydi.

Yarım saat sonra **Trocadero** bir yıkıntı yığını hâlindeydi. Branz da hastahaneyi boylamıştı.

Ondokuzuncu Bölüm

CASUSLAR ARASINDA BİRÇOK GAZETECİ VAR

Günümüzün casusları arasında birçok gazeteci de vardır; fakat buna hiç şaşmamak gerek: Bir gizli servis, haberden başka ne arar?

Sorge bu «haber»lere alçak gönüllü bir edâ ile «bilgi» diyordu. Orta zekâda herhangi bir kimsenin edinebileceği bilgiler... Bu iddia da doğru çıkıyordu, fakat ortada yabana atılmaması gereken bir olay vardı.

Sorge gibi bir adamdan hiçbir şey gizlenmiş değildi. Raporların yazılmasına yardımcı olması; ya da bu raporlar Almanya'ya gideceğine veya oradan geldiğine göre bunları okuyup yorumlaması kendisinden sık-sık istenmişti.

Hiçbir zaman zora başvurmamış, kurnazlığa ve düzenbazlığa çok az ve çok seyrek başvurmuştu. Hiçbir yere pencereden girmemiş, hiçbir kasayı zorlamamış, bilgi edinmek için de hiçbir kâğıt çalmamıştı. Neye yarardı ki bu? Becerikliliği sâyesinde herşey ayağına geliyordu. «Karşılık» kuralına uymak işine daha çok elveriyordu. Bildiğini bana söyle, ben de bildiğimi sana söylerim. Bu bilgilerin oldukça gizli olmasına gelince, kim takaza edebilirdi ona bu yüzden?

Sorge'un tuttuğu işte usta oluşunun başlıca nedeni, Japonya'da kendisiyle boy ölçüşebilecek bir «havadis avcısı»nın bulunmayışındandı. Muhbirlerin ya da gizli ajanların getirdikleri bir yığın haber ve bilgi arasından dişe dokunanını seçip almayı, işe yaramayanını kaldırıp atmayı bilmiş-

ti. Haberleri ayırıp sıraya koymuş, düzenlemiş, seçmişti. Bu seçme, ayırma işinin bahâ biçilmez bir değeri vardı.

Sorge'u Rössler'le, Alman Orduları Başkomutanlığı'nın «Lucy» takma adıyla anılan Rössler'iyle birleştiren yol kısa ve rahattır. Kendisine casus dendiği zaman Rössler kızardı. 1933'te Almanya'dan göçmek zorunda kalmış; İsviçre'ye sığınıp bir yayınevi kurmuştu. Yardımcılarının adları Boetcher (Böther) ve Pünter'di. Birisi Almanya'dan kaçmak zorunda kalmış bir gazeteci, öteki de İsviçreli bir gazeteciydi.

İkinci Dünya Savaşı'ndan çok sonra bu üçlü, Çeklere bir takım bilgiler vermiş, bu yüzden yargılanmıştı. Rössler de hiç kılı kıpırdamadan şöyle demişti: «Biz bilgi değil, çeşitli ülkelerdeki politik durumun çözümlemelerini verdik!» Ödenen ücret de her satır için 1.20 İsviçre Frankıydı.

Fakat bir Sorge kelimenin tam anlamıyla çalışmıştır. Kendisine yapılamayacak olan takaza şudur: Açgözlülük. O bedava çalışıyordu.

*

Richard Sorge motosikletinin motorunu durdurdu, yere atladı ve motosikleti çabucak duvara dayadı. Motosiklet kayıp paldır küldür yere düştü. Sorge küfür ederek yine kaldırdı onu.

Sonra hızlı-hızlı yürüyerek Büyükelçi'nin konutuna gitti; hemen seğirtip yaklaşan hizmetkârları uzaklaştırdı, kaygıyla koşup gelen Elga'yı görmezlikten geldi ve dosdoğru Büyükelçi'nin çalışma odasına daldı. Kapıyı vurmamıştı bile. Dostu General masasının başında oturuyordu.

Büyükelçi ziyaretçisine dikkatle, ihtiyatla baktı. Şaka yapmaya kalkışarak:

— «Benim için bu ne şeref böyle?..» Diye söze başladı.

— «Birkaç güne dek bir üçlü pakt imzalayacağınız gerçek mi?»

Büyükelçi enerjik ve içten görünmeye çalışarak:

— «Girsene içeriye. Otur bakalım, sevgili Doktor.»

Karısı da Sorge'un peşinden gelmiş, kapının önünde durmuştu. Şaşkınlığını gizlemeye bile kalkışmıyordu. Büyükelçi onu görünce ekledi:

— «Konuğumuza bir içki getir bari, Elga.»

— «Rica ederim, cevap verin bana, sayın Büyükelçi. Şu anda sizden bütün istediğim bundan ibaret.»

Elga kapıyı kapatmak istermiş gibi yaparak:

— «Sizi başbaşa bırakıyorum öyleyse,» dedi.

Sorge zorlayıcı bir tavırla:

— «Gitmeyin rica ederim,» dedi. «Ortada devlet sırrı diye bir şey yok, anladığım kadarıyla paktın imza tarihi çoktan belirlenmiş.»

Elga yaklaştı ve bir koltuğa oturdu:

— «Siz de oturun, Richard,» dedi.

O ayakta kaldı. Sert-sert:

— «İzninizle bir soru yönelttim size, sayın Büyükelçi,» dedi.

Büyükelçi koltuğunun arkalığına yaslandı; fakat kendini böyle bilerek koyverişinde hem enerji, hem de büyük bir vakar vardı.

— «Niçin bu telâş, bu heyecan, Sorge?» Dedi. «Bu üçlü paktan alıp veremediğin ne?»

— «Bunu siz mi bana soruyorsunuz? Japonya

ile askerî bir ittifak yapmak, Rusya'yı kışkırtmak olur! Düpedüz çılgınlıktır!»

Büyükelçi doğrulmak istedi, fakat yapamadı. İtiraz etmek için elini kaldırdı.

Çok diplomatça bir inandırma isteğiyle:

— «Bu üçlü pakt Sovyetler Birliği'nin de katılmasıyla pekalâ değişebilir,» dedi.

Sorge kızmıştı:

— «Buna kendiniz de inanmıyorsunuz, sayın Büyükelçi,» dedi. «En acemi bir insan bile bilir ki burada, yani Doğu'da Japonya ile Sovyetler Birliği arasında bir uçurum vardır. Çıkarları birbirine karşıttır. Barışmaz iki düşmandır bunlar. Biriyle dost olan, zorunlu olarak ötekinin düşmanıdır. Almanya Rusya ile kavga çıkarmak gibi bir aptallık yapmayacaktır!»

Büyükelçi içtenlikle işi yatıştırmaya çalışıyordu:

— «Öğütlerine ne denli değer verdiğimi bilirsin, azizim Sorge,» dedi. «Fakat bu noktada düşüncelerimiz ayrı.»

Sorge içinde tehdit de bulunduğu sezilen bir tavırla:

— «Ne demek?» dedi. «Siz bu üçlü pakta kişisel olarak 'evet' mi dediniz, onun hazırlanması için çalıştınız mı yoksa?»

Büyükelçi bu soruya cevap vermekten kaçındı. «Hayır» demekten korkar gibi bir hâli vardı. Biraz da öfkeyle:

— «Bakanlığın da, bakanın kendisinin de dörtlü bir pakt yapmayı çok ciddî olarak düşündüklerini biliyorum,» dedi.

— «Sizin o Ribbentrop var ya, heveskârdan da beter bir şey o! Aptalın biri!»

Büyük Almanya'nın Büyükelçisi çok resmî bir tavırla:

— «Rica ederim, benim hemen üstümdeki âmirimden sözettiğini unutuyorsun galiba,» dedi.

— «O da kendi hesabına bir heveskâr, bir amatör olarak görüyor sizi.»

— «Mesele o değil!»

Elga yapmacık bir sâkinlikle:

— «Başka türlü bir edâ takınamaz mısınız kuzum?» Diye sordu.

Büyükelçi tartışmayı kesmek ister gibi kesin bir tavırla:

— «Muhakkak olan şu, dedi. «Bu üçlü paktın, tarafsızlığın etkili bir tarzda sürdürülmesine yardımcı olacağını düşünüyorum.»

Sorge her türlü ölçüyü bir yana bırakarak:

— «Tanrım!» Diye bağırdı. «Sizin bu paktınız, savaş demektir! Almanya ile Rusya arasında bir savaş, felâketlerimizi daha da arttıracak olan bir çatışma! Görmüyor musunuz bunu? Gözleriniz bağlı mı yoksa?»

Elga:

— «Rica ederim Richard!» Dedi.

Büyükelçi de söze karıştı:

— «Çok ileri gidiyorsunuz, Herr Sorge,» dedi sert-sert. «İddia edemezsiniz ki...»

Sorge:

— «İddia ediyorum!» Diye bağırdı.

General ayağa kalktı, dimdik ve başı havada, dışarıya çıktı.

Elga:

— «Yapma rica ederim, Eugen!» Diye ona bağırdı.

Sorge sertlikle:

— «Bırak gitsin,» dedi. «Savaş kışkırtıcılarıyla alışverişim yok benim.»

— «Düş mü görüyorsunuz yoksa, Sorge?»

— «Cansız cesetler, yıkıntılar, yangın, ölüm ve yokoluş görüyorum! Bunları önlemek için her çâreye başvurmam gerekmez mi?»

Elga utangaç utangaç gülümseyerek:

— «Küçücük bir çocuk oluveriyorsunuz bazen!» Dedi.

Sorge irkildi, şaşırmıştı; ona yaklaştı. Sesini yükselterek:

— «Ne demek istiyorsunuz, Elga?» Diye sordu. «Benim düşüncelerimi çocukça mı buluyorsun yoksa?»

Elga:

— «Yok canım, anlamadınız,» dedi.

— «Beni anlamanız gerek, Elga. Hiç değilse sizin anlamanız gerek. Ben yalnız o boyacının güttüğü bu politikadan ötürü umutsuzluğa kapılmıyorum. Kişisel bir düşkırıklığı da buna ekleniyor. Eugen'e karşı beslediğim duyguları biliyorsunuz, Elga. Kardeş gibi bağlandım ona. Düşüncelerimiz her zaman uygun düşmedi. Fakat temelde anlaşmıştık; Nazilerden nefret ediyorduk. İnsan adına lâyık bir kimsenin görevi de zâten budur. Bugün ne diye bu haydutlara çanak tutuyor? O da lekelenecek, onlarla birlikte mahvolacak!»

Elga uzlaşıcı bir tavırla:

— «Durumu bütün açıklığıyla görüyor musunuz, bilmiyorum sevgili dostum,» dedi. «Eugen Büyük Reich'ın temsilciliğini yapıyor burada. Bunun sonuçlarına katlanmak, işlere çeki-düzen vermek zorunda...»

— «Kendisini yanlış yola saptırmalarına ses çıkarmadı. Kişiliğini, karakterini ayaklar altına aldı!»

Elga:

— «Hayır, doğru değil bu Richard,» dedi. «İnançlarının hiçbirinden vazgeçmiş değil. Tarafsızlığın sürdürülmesi gerektiğine sıkı sıkıya inanıyor. Üçlü paktın imzalanış günü olan 27 Eylülde Doğan Güneş Nişanı'nın en büyük rütbesini aldığı zaman bu nişanı gururla takabilecek.»

Sorge dehşete kapılmıştı, ona bakıyordu:

— «Yaptıklarını onaylıyorsunuz demek?»

— «Onu anlamaya çalışıyorum, Richard. Siz de böyle yapmaya çalışın. Bizim dostumuzsunuz!»

Sorge:

— «Defterden siliyorum sizi!» Diye bağırdı. «Benim için yoksunuz artık. Yüzünüzü görmek istemiyorum. Ürkütüyorsunuz beni!»

Dışarıya fırladı, motorunu işletti ve akşamın alaca karanlığında hızla yola çıktı. Amaçsız olarak, rastgele ilerliyordu. Ticaret mahallesi Nihubaşi'yi son hızla geçti. Bir yan sokağa, sonra bir başkasına saptı ve Azubi'deki evine dönmek için ilerledi.

Fakat yolda birden yön değiştirdi, frenlerini gıcırdatarak Klausen'in evi önünde durdu. Max evde yoktu. Anna da nerede olduğunu bilmiyordu.

Bunun üzerine Sorge yine motosikletine binerek Yarasa'ya gitti, birkaç şişe bira içti. Gittikçe daha sinirli birhâlde Martina Schwartz'ın evine gitti. Daha doğrusu oraya kaçtı.

— «Ne yapacağımı bilmiyorum artık,» dedi, ona.

Martina onu gördüğüne pek sevinmişti, besbelliydi bu. Onu divana, yanıbaşına çekti, okşayıp öptü. Sorge onun bu yaptıklarına karşı koymuyor, ses çıkarmıyordu.

Martina coşkuyla:

— «Ne mutluluk senin burada olman,» dedi.

Hemen ardından ekledi:

— «Sokağa çıkacağım, bazı kimseleri göreceğim.»

Sorge'un sinirleri çok gerilmişti:

— «Bugün yalnız kalmak istiyorum,» diye bağırdı.

— «Birkaç dost yüzü görürsen iyi olur, senin için.»

— «Benim dostum yok.»

— «Gel. Aklını başına topla. Sefarete gidelim haydi.»

Sorge'un kolu kanadı kırık hâldeydi. Umutsuzlukla genç kadını kolundan kavrayıp:

— «Hayır,» diye inledi.

— «Bu iyiliği yap bana. Rica ederim...»

Sorge birden kendini sıyırarak:

— «Hayır!» Dedi. «Hiçbir zaman! Her şey bitti artık!»

Kadın diretti:

— «Gel. Çocukluk etme.»

Sorge şeytan görmüş gibi kaçtı, yeniden motosikletine atlayıp var hızıyla sürmeye başladı. Gecenin serin havası yüzüne çarptı. Evlerle ışıklar ateşten birer çizgi hâlinde geçit yapıyorlardı.

İmperial'ın önünde durdu, küt diye kapıdan içeriye girdi. Kendisini tanıyan gece resepsiyon memuru kollarını havaya kaldırdı. Sorge rahat-

sız edici bir böcek görmüş gibi elinin tersiyle onu itti.

Siebert'in odasına koştu. Yazar yatağına oturmuş, kitap okuyordu.

— «Geliyor musunuz?» Dedi. «Nereye olursa. Gidip içelim.»

— «Bu saatte mi?»

— «Tokyo'da gündüz de, gece de istediğimi elde ederim ben. İçmek, yine içmek istiyorum...»

Siebert'in karyolası ağırlığının altında gıcırdadı. Kalkıp giyinmeye başladı. Şaşırmış hâli yoktu.

— «Ne oldu size?» Diye sordu.

Sorge asık bir suratla

— «Son dostumu da gömdüm,» dedi. «Şimdi de mezarının başında kafayı çekmek istiyorum.»

— «Ne yazık ki burada hiçbir şeyim yok,» dedi. İçtenlikle söylüyordu bunu.

Sorge:

— «Bir dakika,» dedi, koridora fırladı. Dışarıdan kısa bir tartışmanın yankıları, hemen yanda kalan itiraz sesleri geldi, Sorge da dudaklarında kötü bir gülümseyişle yine göründü. Koltuğunun altında açılmış, dolu bir şişe viski vardı.

Siebert olacağa boyun eğmişti:

— «Şimdi iş kadeh bulmaya kaldı,» dedi.

Sorge:

— «Tek bir kadeh yetişir,» dedi. «Şişeden içerim ben.» Bakışları da Siebert'in, lavabonun üzerinde duran ve dişleri fırçalamak için kullanılan bardağına ilişti.

Bardağı yarıya kadar doldurup Siebert'e uzattı, o da bir yudum aldı. Sorge şişeyi ağzına götürüp viskiyi uzun yudumlarla içti.

Yine yerine koyduğu vakit şişe boşalmıştı.

— «Vay kukla vay!» Dedi. «Vay karaktersiz herif vay! Bir nişan uğruna bir ulusu satıyor. Sonra da bu adam dostumdu benim!»

Ayağa kalktı. Sert bir tavırla:

— «Geliyor musunuz benimle?» Diye sordu.

Siebert sâdece:

— «Aşağıya kadar geleyim,» dedi. Onu yavaşça omuzlarından tutarak merdivenden indirip otelin cümle kapısına kadar götürdü.

— «Bir taksi çağırsam daha iyi olmaz mı acaba?» Dedi.

Sorge hantal, beceriksiz hareketlerle motosikletini yola çıkmak için hazırlıyordu:

— «Gereği yok,» diye mırıldandı. «Yalnız olursam gitmek istediğim yere daha çabuk ulaşırım.»

Siebert bir öneride bulundu:

— «Evinize kadar seve-seve gelirim,» dedi.

Sorge motosikletin yanından ayrıldı, gelip onun karşısına dikildi, elini bütün ağırlığıyla onun omuzuna koydu. Sert sert:

— «Gelin bakalım,» dedi. «Elinizde kalem olmadığı zaman da yürekli olduğunuzu gösterin,» dedi.

Siebert ihtiyatlı bir tavırla:

— «Buna gerek de görmüyorum,» dedi. «Gücüm ancak kafa çalışması yapmama yetiyor.»

Sorge ona arkasını döndü, motosikletine bindi, motor bir gürültü kopardı.

— «Hoşça kal, korkak!» Diye bağırdı. Gürültüyle vitese taktı, gecenin içine daldı.

Siebert kımıldamamıştı. Kamburu çıkmıştı. Sorge'un serseri bir kurşun gibi karanlıkta kay-

boluşunu seyretti. Motorun tiz sesi sıkıntılı bir sessizliğin içinde şüpheli bir çabuklukla kayboluverdi. Siebert kımıltısızdı; boşyere kulak kabartıyordu. Dünya Sorge'un altında parça-parça tarazlanıyor; ardında, yokluğun içinde kaybolup gidiyordu. Fırtınadaki bir bayrak gibi, giysileri üstünde şaklıyordu. Bütün bedeni zincirden boşanmış motorun temposuna uyarak titreşiyordu.

Sorge, gözleri alabildiğine açık, geceyle haşırneşir hâldeydi. Sonra sımsıkı yumdu onları. Sonsuzluğun içine atılmış bir oktu; fakat düşünen, iradesi olan bir ok... Canının istediği yana dönebilir, sapabilirdi.

Birdenbire gidonunu iyice sola kırdı, soluğunu kesen sert bir viraj aldıktan sonra gidonu yine düzeltti. Sinirleri koparcasına gerilmişti. Şakakları zonkluyor, damarlarındaki kan bir org gibi homurdanıyordu. Herşey bunu istiyordu ondan: «Gözlerini aç!» Fakat o «olmaz,» dedi; yine kapalı tuttu onları, iradesinin bütün gücüyle.

Motorunun düzenli homurtusu içinde ileriye doğru fırladı yine. Zafer sarhoş ediyor, sarsıp uyarıyordu onu. Zevkle içiyordu bu sâniyeleri. Sonunda gözlerini açtı. Başka bir sokaktaydı, az önce gözleri kapalı aldığı viraj da ardında, tâ uzaklardaydı. Mutluluktan bağıracaktı neredeyse!

Bu güç cambazlığı üç kez tekrarladı. Dördüncüsünde dünyası paramparça oldu. Korkunç bir çarpmayla sarsıldı, geriye doğru fırladı, paramparçaydı. Yer yarılıp yuttu onu. Her yanını ılık bir kan deryası kapladı, alıp yokluğun içine götürdü onu.

Sorge:

— «Siebert! İmperial!» Diye hırıldadı.

Durmadan: «Siebert... İmperial...» Diye tekrarlıyordu. Kanlar dalga dalga her yanını kapladı yine, soluğunu kesti. Ölmekte olduğunu hissediyor, elleri boşluğu dövüyor, irkiliyor, titriyordu. «Siebert, İmperial.» Sesi hafifliyordu, bir mırıltı, bir soluktu artık: «Siebert... İmperial...»

Olayı Japon polisinden öğrenen Siebert koşup kaza yerine geldiği vakit Sorge'u bir ambülansın sedyesinde, bir battaniyenin altında yatar buldu. Soluk alıyordu hâlâ; fakat hafifçe... Ayak ucunda, bir kan birikintisi içinde dişler görünüyordu.

Japon hekim: «Morfin iğnesi yaptım ona,» dedi. «Ama çok çırpınıyor hâlâ.»

Siebert diz çöktü, şişmiş, kan içindeki çehrenin üzerine eğildi:

— «Sorge, benim, Siebert,» dedi.

Sorge inledi, bir hırıltı arasında: «Siebert,» diye tekrarladı. Doğrulmak istedi fakat dermanı yoktu, yine düştü. Kan çanağına dönmüş gözleri yalvarıyor, emrediyordu. Çekingen, titrek elini kaldırdı. Bu yorgun, ölgün el göğsünün üstüne kondu.

Siebert anlamıştı. Ceketinin cebinden bir tomar kâğıdı çıkarıp aldı.

Sorge: «Evet,» dedi.

Sonra fısıltı hâlinde ekledi:

— «Yak onları!»

— «Bana güvenebilirsin azizim Sorge.»

Sorge'un üzerinden büyük bir yük kalkmıştı: «İyi,» diye fısıldadı. «İyi...»

Sonra bayıldı.

Yirminci Bölüm

CASUSLUK KADIN DEĞİL ERKEK İŞİDİR

Casusluğun romanlarda okunan türden serüvenlerle hiçbir ortak yanı yoktur. Çok tehlikeli ve çok güzel olan büyük serüven, gerçekte mevcut değildir. Meslek asık yüzlü, soğuktur ve şatafatlı bir yüreklilikten çok daha fazla, sabır ister.

Sözde casus anıları çoğu zaman muhayyilenin oldukça iç karartıcı ürünlerinden ibarettir. Kadın casusun çevresinde yaratılan efsane ise daha da sahte ve yanlıştır. Orduların sevk ve idaresi gibi, casusluk da erkek işidir.

Çok çapkın olan Sorge gibi bir adam, kadınların güzel burunlarını kendi kişisel işlerine sokmalarını hoş görmüyordu. Fakat fırsat çıktıkça bunların bir bilgiyi bir yerden başka yere iletmelerine göz yumuyordu.

Kadının casusluk tarihinde oynadığı rol her zaman için çok abartılmıştır. Bunun suçu büyük ölçüde bazı anılara, bazı filimlere düşmektedir. Bunları yazan ve yapanların şuna inanır gibi bir hâlleri var: Yarı çıplak bir kadın görüldü mü onunla oturulup devlet sırları da, başka sırlar da ciddî-ciddî tartışılır.

Böylece de bir Mata Hari -ki casusluk bakımından değeri sıfır değilse bile beşinci derecededirkalın kitapları, koca filim bobinlerini doldurur ve gazetelerin konu kıtlığı çektikleri dönemlerde düzenli olarak tekrar karşınıza çıkar. Her şey bir yana, bu kadın aptaldı ve övünmekten hoşla-

nırdı. Konu üzerinde derin bilgisi olan İngiliz yazarı Newman onun, «Almanların cimriliğinin kurbanı» olduğunu söylemektedir. Ona bakılırsa Alman haberalma servislerinin bazı üyeleri, hovardalık ve çapkınlık giderlerini birkaç kez masraf hesaplarına geçirmişlermiş!

Birinci Dünya Savaşı'nın efsanevî casusu «Matmazel Doktor» da çok şişirilmiş ve kamuoyuna çok yanlış biçimde sunulmuştur. Başından geçen çılgınca serüvenler ise edebî birtakım uydurmalardır. Kızlık adı Elisabeth Schogmüller olan gerçek «Matmazel Doktor» aslında esaslı bir kadındı; fakat hiçbir zaman casusluk etmemiş, ancak casusluk dersleri vermişti.

İkinci Dünya Savaşı'nın esrarlı «Dişi Kedi»si ise çok usta, kurnaz, ahlâk kurallarına aldırış etmeyen ve övünmeye bayılan bir «casusluk genel kadını»ndan başka şey olmamıştır. Sonradan İngiliz Başbakanı ile aynı adı taşıyan Peter Churchill'le evlenip Odette Churchill adı altında birçok kez nişanlar alan ünlü Odette de kitaplara, renkli filimlere konu olmuş; fakat iyi bir şebeke yöneticisi olmaktan hiç mi hiç ileri gidememiştir.

Sorge bu alanda kadınlara hiç değer vermeyişinin nedenini çok iyi biliyordu.

•

Sorge uyutulup yaraları dikildikten, pansuman edildikten sonra uyanınca, güçsüz, bulanık bir bakışla şaşkın-şaşkın çevresine bakındı:

— «Neresi bu mendebur yer be?» Diyebildi.

Saint-Luke Hastahanesinin bir odasında bulunuyordu. Hekimler mesleğin bütün ustalıklarını göstererek onu «yamamışlardı». Ağzıyla burnu

kalın pansumanlarla kaplıydı. Sol kolu kırılmış olsa gerekti, üçken biçimi beyaz bir bezle boynuna asılmış bulunuyordu. Konuşmaya kalkıştığı zaman başı tâ ensesine kadar ağrıyordu.

Yanıbaşında çok tatlı bir ses:

— «Konuşmayın,» dedi.

Sorge bakışlarını nereye çevirse beyazlıklar, beyaz pansımanlar, beyaz duvarlar, beyaz bir tavandan başka şey görmüyordu. Başını çevirmek istedi, lâkin acı, her yanını kapladı; bütün bedenini titretti. Vargücünü toplayıp yine de başını çevirebildi.

Başucunda oturan kadını görünce çok şaşırdı. Hiç beklemiyordu bunu. Kadın bir Japondu; yüzünde iyilik ve kaygı okunuyordu. Boğucu, acıklı bir düşten çıkmış gibi bir hâli olan bu yüzü bir yerde görmüşlüğü vardı. Bu sis gibi hafif düşünce gelip zihnine yerleşti. Evet evet, eskiden, o üç kasvetli Noel günü boyunca, Ketel baba'nın **Altın Damla** Meyhanesi'nde görmüştü onu:

— «Miçiko,» diye mırıldandı.

Kadın sevinçle acının birbirine karıştığı bir biçimde gülümsedi.

Dersini ezbere okuyan bir çocuğun tiz ve tekdüze tonuyla, Almanca:

— «Konuşmak yok, yalvarırım,» dedi.

Sorge sordu:

— «Neler oluyor yahu?»

Kadın bu kez Japonca olarak kısa, açık-seçik cümlelerle özene-bezene anlattı:

— «Büyük kaza geçirdiniz -dört gün önce- burası Amerikan Hastahanesi - çok çok hastasınız siz!»

Sonra çat-pat konuştuğu Almancasıyla ekledi:

— «Konuşmak yok, yalvarırım!»

— «Kimler geldi, Miçiko?»

— «Herr Siebert geldi, her gün. Büyükelçi'nin eşi de geldi; günde birkaç kez!»

Sorge hummalı ve kaygılı sordu:

— «Başka kim geldi?» Korktuğu sözcüğü, polis sözcüğünü bekliyordu.

Miçiko serin elini onun alnına koydu:

— «Başka kimse gelmedi,» dedi. «Birçok arkadaşlarınız odaya girmek istiyorlardı fakat hekim: 'Sonra, sonra...' Diyordu hep.»

Sorge ferahlamıştı:

— «İyi,» dedi. Başını kaldıracak gücü yoktu. Miçiko'ya bir daha baktı, gözlerini yumdu, yastığın üzerine başı düştü, bayılmıştı.

Kafası yeniden işlemeye başlayana kadar birkaç gün geçti. Sonra yavaş-yavaş çevresinde olup bitenlerle ilgilenmeye başladı. Fakat kesik-kesik gelen gücü, çabucak tükeniveriyordu.

Gözlerini açtığı vakit Miçiko'yu görüyordu hep. Büyük bir ciddilikle, hiç bıkıp usanmadan Almanca küçük cümleleri tekrarlıyordu: «Konuşmak yok - kımıldamak yok - uyumak var!» Büyük sevecenlik dolu bir tatlılıkla, yumuşaklıkla koruyordu onu. Amerikalı hekimle gece nöbetçisi hemşirenin dışında kimseyi yanına yaklaştırmıyordu.

Sorge günün birinde sordu:

— «Nasıl oldu da geldin buraya?»

Miçiko hemen atıldı:

— «Sormak yok. Uyumak var.»

Sorge direterek:

— «İyi ama, bilmek istiyorum,» dedi.

Miçiko ona yine klişeleşmiş cümlelerden birini söylemeye hazırlanırken, Sorge kendini zorlayıp ekledi:

— «Çocuk değilim ben yahu? Soru sordum sana?»

Miçiko çabuk-çabuk:

— «Kendiliğimden geldim,» dedi. «Başınızda birinin bulunması gerekiyordu. Ben geldim o zaman... Ketel 'olmaz' demedi.»

Sorge elini tuttu, o da hayatından memnun, bıraktı bu eli.

— «İyi kızsın sen,» dedi Sorge.

Kendisini tedavi eden hekimde cerrahlara özgü, sağlıklı şakacılık vardı, Sorge'u da sevmeye başlamıştı. Hastasının tehlikeyi atlattığını görünce durumunu büyük bir açıklıkla ona anlatmaktan çekinmedi:

— «Çene kemiğiniz iki yerinden kırılmış, damağınız tuzla buz olmuş, bir bölümü de ezme olmuş âdeta.»

Sorge sargılarının içinde, gülümseyiş anlamında yüzünü buruşturdu:

— «Sıvılarla besliyorsunuz beni, bu da içime güven veriyor,» dedi. «Fakat ayağa kalkınca kafayı çekerim yine.»

Hekim:

— «Üzgünüm fakat, dişlerinizin bir bölümünü sokakta, çamurlar içinde bulduk. Ama Douglas Fairbanks'vâri takma dişler yaparız size!»

— «Çok sevindiriyorsunuz beni, doktor!»

— «Gözlerinize gelince... Gözleriniz nasıl? Benim anladığıma göre görüşünüz zayıflamış olsa gerek; ama sonradan düzelir.»

— «Sizi anlıyorum, doktor. Başıma gelmeyen hiçbir şey kalmamış!»

Hekim çok şaşırmıştı, başını salladı:

— «Sizin gibi çok dayanıklı olmayı pek isterdim, Herr Sorge,» dedi. «Sizin yerinizdeki normal herhangi bir kimse, bir değil, iki kez ölmüştü. Eşsiz bir vücut yapınız var.»

— «Ne zaman çıkacağım buradan?»

— «Daha vakit var. Sizinle başbaşa olmak mutluluğundan beni yoksun bırakmak istemezsiniz herhâlde?»

— «Ziyaretçi kabul etmem yasaklanırsa, emekleyerek de olsa çekip giderim, doktor. Anladınız mı dediğimi?»

Doktor dehşete kapılmıştı:

— «Kendinizi öldürmek istiyorsunuz demek,» diye bağırdı. «Ziyaretçi kabul edin; ancak günde bir taneden fazla değil. En çok da beş dakikalığına!»

Sorge ferahlamıştı:

— «Açık konuşmak diye buna derler,» dedi. «Memnun kalacaksınız benden, merak etmeyin. Her seferinde bir ziyaretçiden fazla yok, onbeş dakikadan fazlası da yok.»

Hekim umutsuzluğa düşmüş gibi yaparak, işi diplomatça bir sonuca bağladı:

— «Miçiko'ya bırakıyorum bu işi,» dedi.

Kapı kapan r kapanmaz Sorge:

— «Duydun ya, Miçiko?» Dedi. «Herkes ziyarete gelsin istiyorum. Önce Siebert'e haber ver.»

Genç kız ciddîydi; sert-sert başını salladı:

— «Bugün olmaz, yalvarırım. Yarın belki,» dedi.

Sorge'un suratı asıldı:

— «Bu da ne demek?» Dedi. «Ben senin vesayetin altında mıyım yoksa?»

Miçiko:

— «Hayır!» Diye inledi, ağlayacaktı neredeyse.

Sorge:

— «Yooo, gözyaşı istemem!» Dedi. «Gözyaşına dayanamam. Hasta olurum bu yüzden. Kadın kısmı gülmeli hep, anladın mı? Neşeli, sevimli, iyi yürekli olmalı. Yalnızken ağlar insan ancak, yük çok ağır olduğu zaman... Kendi duygularımızı da yüklenmeye ne zorumuz var?»

Kız saf-saf sordu:

— «İyi yürekli değil miyim ben?»

Çok alçak sesle de ekledi:

— «Beni bir seven olmaz mı?»

Sorge şaşırarak ona baktı, bir an şefkatli yüzünü, tatlı bakışlı gözlerini, iri dudaklı ufacık ağzını inceledi. Ağzı titriyordu. Sorge da acayip bir sıkıntı içindeydi:

— «Peki, anlaştık yavrum. Yarın olsun,» dedi.

Miçiko pek sevinmişti, gözlerinde çocukca bir sevinç ışıldadı. Ayağa kalktı; Sorge'un verdiği bu ödünün kendisini ne denli duygulandırdığını göstermek istemezmişçesine, pencerenin önüne gitti. Sorge başını çevirerek gözleriyle onun hareketlerini izledi. Ufak-tefekti, biraz fazla tombulcaydı belki. Fakat davranışlarında enerji ve denge vardı.

«Nasıl oldu da şimdiye dek gözüme çarpmadı o?» diye düşündü. **«Seviyor beni, görülüyor bu. Ne diye karşılık vermemeli bu sevgiye? Güzel değil, fakat üstünlükleri var. İyi yürekli, vefalı, kar-**

maşık bir yaratık da değil sonra. Benim de güvenebileceğim bir kimseye ihtiyacım var.»

Düşüncelerinden sıyrılarak:

— «Ama yarın Siebert'i göreceğim ha!» Dedi.

— «Evet.»

Ertesi gün hekim, sargılardan bir bölümünü çıkardı. Sorge da Miçiko'nun dehşete kapılmış bakışını gördü. Hekim zoraki bir tavırla gülümsüyordu. Sorge ondan yana dönerek:

— «Eeee,» dedi. «Kime benziyor bizim pederin oğlu? Kazanova'ya mı?»

Doktor:

— «Eh, aşağı-yukarı,» dedi. «Şu aynayı getirin bakalım, Miçiko.»

Genç kız başını sert-sert sallayıp kesin bir tavırla: «Hayır, olmaz!» Dedi.

Sorge sordu:

— «Durum bu denli ciddî mi gerçekten?»

Hekim kısaca, fakat açık yüreklilikle güldü; bu da yaralıyı yatıştırdı.

— «Şöyle diyesim geliyor: Göründüğünden çok daha az ciddî. Miçiko'yu yatıştırmak için de ekleyeyim: Hayır, o denli ciddî değil. Şimdilik yüzünüzde gökkuşağının bütün renkleri var, fakat birkaç gün içinde herşey düzelecek.»

Miçiko çok kaygılıydı:

— «Sâhi mi?» Diye sordu.

Hekim:

— «Söz veriyorum size,» dedi. «Bir kavgadan sonra şişip morarmış bir göz görmüşsünüzdür herhâlde? İnsanı çok telâşlandırır bu. Ama birkaç gün sonra hiçbir iz kalmaz artık. Sizin durumunuz da bu.»

Sorge: «Verin şu aynayı bana, çabuk!» Dedi.

Miçiko çekine-çekine aynayı getirdi; yatağa birkaç adım kala durdu. Sert bir hareket üzerine yaklaştı, titriyordu.

Sorge şişkin, buruşuk bir et yığını gördü. Yağmur oluklarındaki heykel başları gibiydi bu, gerilememek için kendini tuttu. Gözlerini açık tutabildi. Dört santimetre kadar uzunlukta iki kesik gördü, dikişliydiler, biri dudağın üstünde, öteki kaşların arasındaydı. Zoraki gülümseyişi, dişler arasındaki boşlukları meydana çıkarmıştı.

Hekim sordu:

— «Eeee? Yüzünüz hoşunuza gitti mi?»

Sorge:

— «İnanılır şey değil,» dedi. «Bir korkuluk hiç kalır bunun yanında.»

— «Demin de söylemiştim ya, ne yazık ki uzun sürmeyecek. Bir aya kalmaz, Hollywood'daki kadınların gözdesi olabilirsiniz.»

Sorge:

— «Daha kötüsü olmasın da,» dedi.

Hekim ona küçük bir baş işareti yaptı; Miçiko'nun önünde yapmacık bir hareketle eğildi ve kapıdan çıktı.

Sorge başını yine yastığın üzerine bıraktı, gözlerini yumdu. Miçiko onun yanında duruyordu hep, şaşkındı. Yaralı derin-derin soluk alıyordu. Sorge gözlerini açmadan:

— «Sen git haydi, Miçiko,» diye fısıldadı. «Git de bir ay sonra yine gel. O zaman ürpermeden yüzüme bakabilirsin belki.»

Kımıltısız ve durgun, kız dediğini yapsın diye bekliyordu. Fakat sessizlik sürmekteydi. Kız kımıldamıyordu. Sonra onun yer değiştirdiğini

duydu. Yanına geliyordu. Sorge şaşırmıştı, olanları anlamıyor, kulak kabartıyordu. Acıyla yanan yüzüne körpe, yumuşak bir tenin değdiğini hissetti. İnanmamıştı, soluğunu tuttu.

Sonra ellerini kaldırdı, ılık bir omuza, ipek gibi saçlara, üzerine eğilen bir başa dokundu:

— «Miçiko...» Diye mırıldandı.

Uzun zaman sessiz kaldılar.

Öğleden sonra Siebert geldi, karyolanın başucuna oturdu:

— «Beni asıl şaşırtan ne, biliyor musunuz?» Dedi. «Hâlâ yaşamakta oluşunuz!»

Sorge:

— «İkimiz de şaşıyoruz bu işe,» diye cevap verdi.

Siebert dikkatli bir hekim gibi ona doğru eğildi. Açık konuşarak:

— «Diş etleriniz cerahatlenmiş,» dedi.

Sorge zoraki bir neşeyle cevap verdi:

— «Takma diş yapacaklar. Yeni bir ten, yeni saçlar, yeni kemikler ve yeni dişler. Yepyeni bir adam olmak üzereyim.»

Siebert parmağını onun göğsünün üzerine koyarak:

— «Burada da bir şeyi onarmak gerekecek,» dedi.

— «Çok mu gerekli bu?»

— «Siz de öyle düşünmüyor musunuz?»

Sorge onun gözlerinin içine baktı:

— «Kazadan sonra bazı kâğıtlar vermiştim size, ne yaptınız onları?» Diye sordu.

Siebert kısaca:

— «Yaktım,» dedi.

— «Okudunuz mu?»

— «Beni ilgilendirmiyorlardı.»

Sorge bir baş işareti yaparak:

— «İyi ettiniz,» diye mırıldandı.

Siebert hafifçe gülümsedi:

— «Ne yazık ki öyle,» dedi. Sorge elini Siebert'in eli üzerine koydu, hafifçe sıktı. Başka herhangi bir teşekkür fazla olurdu.

Yeniden canlanarak:

— «Eeee, bana ne getirdiniz bugün?» Diye sordu. «Can çekişen birinin yüreğini kuvvetlendirici bir ilâç mı? Yoksa bir şişe viski mi?»

Siebert:

— «Şişe boşaldı,» dedi. «Sağlığınıza içtim de. Fakat siz buradan çıkınca şişe de dolacak, azizim Sorge.»

Sorge ateşli ateşli:

— «Haketmedim bunu,» diye bağırdı.

Siebert hafiften alaycı bir tavırla cevap verdi:

— «Bana da öyle gelmişti zâten.» Sonra damdan düşercesine ekledi: «Reuter'in muhabiri Cox'un yüzü de sizinkine benziyordu herhâlde?»

— «Nerden beliyorsunuz?»

— «Ölüsünü ailesine verdiler. İngiliz, Amerikalı, Fransız meslektaşlarının isteği üzerine. Cenaze törenine gittim. Ölüm tehlikesiyle karşılaşan gazetecilere zaafım vardır, bilirsiniz. Neyse, mezarlıkta söylendiğine göre yüzünde sizin yüzünüzle bazı benzerlikler varmış. Dayak çürükleri, kanamalar; pelte hâlinde, şekilsiz bir yüz...»

Sorge donuk bir sesle:

— «Çok iç açıcısınız doğrusu,» dedi. «Size candan teşekkür borçluyum, inanın...»

Siebert müsaade isteyerek:

— «Her zaman emrinizdeyim,» dedi.

Siebert gidince Miçiko odaya döndü, hastasını merakla inceledi. Yatışmış yüzünde memnunluk okunmaktaydı. Genç kız da kendi benliğinde âdeta bunu duydu. Mutluydu:

— «Arkadaşınız mı?» Diye sordu.

— «Evet. Arkadaş diyebilirim galiba.»

Haftalardan beri ilk kez her yanını hayırlı bir rahatlık kapladı. Bu mutlu anların bol-bol tadını çıkardı. Bir dost kaybetmişti. Büyükelçiydi bu. Bir başka arkadaş bulmuştu. O da Siebert'ti.

Fakat yakında o, Japonya'dan ayrılacaktı. Kitabı için gerektiğinden çok bilgi toplamıştı. Sorge'a gelince, kendisi istesin istemesin, görevi emrettiği için Büyükelçi'nin yanında kalması gerekecekti. Ama aralarındaki gerginlik, hattâ kuşku yine sürüp gidecekti. Sorge kişiliğinden hiçbir şey yitirmiş değildi. Büyükelçi ise değişmiş, Hitler'in uşağı hâline gelmişti. Alçalmıştı yâni. Birbirlerine düşmandılar şimdi.

Ertesi gün ilk kez Miçiko onun başucunda beklemedi. Yerine Sorge'un yaşlı hizmetçisi geçti. Acele etmeden odaya çeki düzen verdi, sonra gelip efendisinin yanına oturdu, güç okunur bir kitabı sökmeye çalışır gibi onun yüzünü inceledi; sonra:

— «Bizim efendi on öküz kadar dayanıklı,» dedi. «Bunu böyle olduğunu hep bilmiştim zâten.»

Sonra maymunsu, buruşuk ve yaşlı yüzünde hiçbir canlılık belirmeden Sorge'un küçük evinden sözetti. Kitapları, plâkları, kimonoları, içki şişeleri... Herşey yerli yerindeydi, evin efendisinin dönmesini bekliyorlardı. Sonra ekledi:

— «Aslında sizin burada, hastahanede olmanız işime yaradı. Çok esaslı bir temizlik yaptım.»

Derken bir hemşire geldi, Sorge ile açıktan açığa kırıştırdı, bu da ona iyi geldi. Bir işaretle yaşlı hizmetçi kadını dışarıya çıkarttı. Hizmetçi az sonra geri geldi:

— «Bir hanım gelmiş, soruyor: Ziyaretçi kabul edebilir mi? diye.»

Sorge:

— «Ediyorum tabiî,» dedi. «Kimmiş gelen?»

Yaşlı hizmetçi cevap verdi: «Sizin hanımlardan biri herhâlde. Başka kim olabilir?»

Sonra çıktı, içeriye Elga girdi, yatağa yaklaşarak iki elini Sorge'a uzattı. Yüzünde yalnız sevinç ifadesi vardı; hiçbir tiksinti yoktu. Hekim bilgi vermiş, hazırlamış olmalıydı onu.

Sorge hemen doğrularak onun ellerini tuttu:

— «Nihayet gelebildiniz,» dedi. «Her gün bekledim sizi!»

— «Her gün geldim, Richard; fakat içeriye bırakmadılar. Sizin Japon kız arkadaşınız bekçi köpeğinden farksız.»

Sorge: «Sizi gördüğüme ne sevindim bilseniz,» dedi. İçtenlikle söylüyordu bunu.

Elga yavaşça, fakat elinin sert bir hareketiyle yine yatmaya zorladı onu:

— «Çok korkuttunuz bizi, Richard. Sizin için korku duyduk hep; ama bu kez duyduğumuz kaygının bu denli yerinde olacağı aklımıza hiç gelmemişti.»

— «Niçin 'biz' diyorsunuz, Elga. Kimi kastediyor bu?»

— «Büyükelçi'yle beni, Martina Schwartz'ı, or-

tak dostlarımızı. Hepsi çabuk iyileşmeniz için candan dileklerini yolluyorlar, Richard.»

— «Martina sık-sık geliyor mu size?»

— «Sizi ancak memnun edebilir bu, Richard. Kocam yakından ilgileniyor onunla. Çok iyi anlaşıyorlar galiba. Duyduğu acı arasında kadıncağız ne yapabilirdi ki zâten?»

— «Gelip beni görebilirdi, meselâ.»

Elga sâhiden şaşırmıştı:

— «Gelip görmedi mi?» Diye sordu.

Sorge sert-sert:

— «Hayır,» dedi.

— «Yaaa, çok üzüldüm buna!»

— «Üzülmen gereksiz, Elga. Tam Martina'ya yaraşan bir davranış bu. Aslında böylesi daha iyi. Eninde sonunda böyle olacağı belliydi zâten.»

— «Ama şimdi sırası değildi!»

— «Tersine. Zaman çok iyi seçilmişti.»

Sorge kesin bir tavırla böyle dedikten sonra gözlerini yumdu: Hem dostunu yitirmişti, hem metresini, ne kalıyordu ona? Her türlü safrayı attıktan sonra yeniden yola çıkma olanağı! Mesleği yaşamının merkezi, tek amacı olmuştu, yeniden başlayacaktı ona. Duygular -dostluk ya da aşk gibi duygular- yüzünden durmaksızın çalışacaktı.

— «Taburcu olduktan sonra bizim eve gelin, Richard. Bakıma ihtiyacınız var.»

— «Bundan ne gibi bir anlam çıkarabilirim, Elga?»

— «Taşınabilir hâle gelir gelmez bize, Büyükelçiliğe gelip yerleşin. Güneye bakan büyük odayı hazırlatırım size. Kendi elimle tedavi eder, iyileştiririm.»

Sorge dalgın-dalgın:

— «Fena fikir değil,» dedi. «Büyükelçilikte uzun zaman kalırsam bu bana belki çok iyi gelecek.»

Yirmibirinci Bölüm

POLONYA'LI AJANLARIN ÖNEMLİ ETKİNLİKLERİ

Çocukların annelerini ihbar ettikleri, kardeşlerin elde silâh çatıştıkları, babaların ileride yanlış olduğu anlaşılacak bir and uğruna çocuklarını feda ettikleri böyle bir zamanda, yaşadığımız çağda yâni, herşey olabilir.

Bir general güzel bir nutuk çekerek hayat dolu gençleri ateşe atar, hemen arkasından da Hitler'in yarı deli bir adam olduğunu söyler. Binlerce insan ülküyle dolu oldukları hâlde can verirler, fakat kendilerine yalan söylendiğinin, aldatıldıklarının farkında değillerdir. Karanlıklar içinde oynanan oyundan da birşey anlamamışlardır.

Bir grup genç Fransız kız ve kadını gönüllü olarak Almanya'da çalışmaya gelmiştir. Bunlar ne genel kadın, ne işbirlikçi değillerdi ve vatanlarını seven insanlardı. Hamburg'da demiryollarını ve limanın rıhtımlarını gözlüyorlar; kendi yurttaşlarına da taşıma işlerine ilişkin açık-seçik bilgiler veriyorlardı.

Almanya'da çalışmakta olan bir Polonyalı teknisyenler grubu, Londra'yı korkunç bir felâketten kurtarmıştı. 1941'de Varşova'da başlamıştı bu iş. Direniş hareketinin savaşçılarından olan bir Polonyalı, İngiliz ajanlarıyla ilişki kurmuş; Almanya'ya çalışmaya giden işçilerin şöyle kulaklarını bükmüştü: «Olağandışı bir şeyin farkına varırsanız şöyle yazın: Acaba Jadwiga teyze bu havaya nasıl dayanıyor, bilmek istiyorum.»

Birkaç ay sonra gelen bir mektupta, Jadwiga teyzenin sağlık durumuna ilişkin haber isteniyordu. Üç hafta sonra da mektubu yazanı, otoyollar ve tahkimat işlerini yürüten Alman Todt örgütünün üniformasını giymiş, kimliği bilinmeyen bir kişi ziyaret etti. Bir ajandı bu aslında. Peenemünde'de buluştular, Alman gizli silâhlarını yapan atelyeler buradaydı.

Haber İngiltere'ye aktarıldı, oradan uzun menzilli keşif uçakları havalandılar. Hedef özenle belirlendi. İngiliz Krallık Hava Kuvvetleri de bütün güçlerini toplayıp İkinci Dünya Savaşı'nın en büyük bombardımanını yaptı. Peenemünde yerle bır edildi, Almanların giriştikleri deneyler aylarca, yıllarca geri kaldı. Churchill de 1944'te Avam Kamarası'nda bu büyük marifeti ajanlarının yaptığını söylemekten çekinmedi.

Fakat silâhların -gizli silâhların- kazandığı başarı bununla kalmadı. Yabancı işçiler bilgi üstüne bilgi verdiler ve İngiliz Hava Kuvvetleri halk yığınlarının hiç mi hiç bilmediği sıra-sıra kasabaları, kentleri bombardıman ettiler. Günün birinde bu deney roketlerinden biri Lublin yakınlarında patladığı zaman, İngilizler radyo ile bomba parçaları, yedek parçalar istediler.

Sonra da akıl almaz bir şey oldu: Halktan da yardım gören Polonyalı işçilerle ajanlar İngilizlere bütün parçaları yerli yerinde olan, sapa-sağlam bir deney roketi gönderdiler.

Mermi Bug Nehri üzerindeki bir köyün yakınına düşmüştü, fakat patlamamıştı. Polonya yeraltı hareketinin ajanları roketin üzerine koşmuşlar, fünyesini çıkardıktan sonra nehrin içinde gizlemişlerdi. Varşova'dan gelen Polonyalı mühendis-

ler ayrıntılı raporlar yazmışlar, bunlar güvenilir yollardan Londra'ya gönderilmişti.

B.B.C. günlük programında birkaç kez tekrarladığı şu sözlerle cevap vermişti: «Hitler yazılı vaatlerle yetinmiyor. Herşey elinde olsun istiyor. Biz de öyle.» «Whitehall» diye adlandırılan ünlü girişim böyle başladı: Roket İngiltere'ye taşındı.

Krallık Hava Kuvvetleri'nden bir Dakota uçağı İtalya'dan gelerek Alman işgal kuvvetlerinin burnunun dibinde yere indi, bombayı yükledi; ancak yumuşak toprakta çamura saplandı. Köylülerle ajanlar küreklerle, ellerle çalışıp çabalayıp uçağın tekerleklerini yumuşak topraktan kurtardılar. Kısa zaman sonra da ilk Alman roketi sapasağlam İngiliz laboratuvarlarına teslim edilmiş bulunuyordu.

*

Almanya Büyükelçisi'nin konutuna yerleşen Richard Sorge kendisini inceden inceye gözlemeye başladı. Buna gerek görüyordu. Değişmiş olan yalnız yüzünün çizgileri değildi.

Tek başına odasına kapanarak her şeyden önce zihin yeteneklerini denetleme işine girişti. Son çektiği on telgrafın metnini bulmayı iş edindi kendine. Bunu da kolaylıkla yaptığını sevinerek gördü. Sonra Japon Ordusu'nun son örgütlenme plânını bir kâğıt üzerinde saptamaya koyuldu. Bu işi bitirmek üzereydi ki, tam çalışmanın en civcivli ânında yakalanırsa ne büyük bir tehlikeyle karşılaşacağını düşündü. Hemencecik kâğıdı yaktı, küllerini de özene bezene dağıttı.

Yüzünü incelemek için sıksık aynanın karşısına geçiyordu. Yaraları hızla kapanıyordu. Alnındaki yara izi her gün daha az göze çarpıyordu. Yüzü

Japonların kullandıkları savaş maskelerini andırıyordu. Bu ulusun saldırgan karakterini anımsamak için bu maskenin bir tasvirini üzerinde taşırdı hep. Şimdi kendisi yüzlerini buruşturup korkunç hâle getiren bu korkunç maskelere benzemeye başlıyordu!

Japonya'da kaldığı şu son birkaç yıl ve özellikle savaş başlayalıberi geçen şu son aylar boyunca ne olmuştu ona? Buraya ayak bastığı zaman enerjiyle, güvenle doluydu, düşmanı küçümsüyordu. Şimdi damgalı, deli-dolu, hırçın bir adam hâli vardı. Gülümsemek isteyince yüzü buruşan, her ân canından korkan, rahat-huzur nedir bilmeyen bir adam... Japonya'ya geldiği vakit kendi yurdu olan Almanya'yı defterden silmiş, bunu yapacak gücü bulmuştu. Büyükelçi'nin kişiliğinde bir dost, Martina'nın kişiliğinde ise sevilen bir kadın bulduğunu sanıyordu o zaman. Fakat kendisini bekleyen büyük görevi onlar yüzünden unutmak için gerekli ne zamanı, ne de karakter gücünü bulabiliyordu. Hattâ dostu onu, belki metresiyle aldatıyordu?..

Yaşamasını haklı gösterecek ne kalmıştı şimdi elinde? Sovyetler Birliği!

Dolaptan bir takım elbise çıkararak giyinmeye başladı. Bu kaza yaklaşık üç haftalık değerli bir zaman kaybettirmişti ona. Acılar içinde kıvrandığı yatağından grubunu elinden geldiğince yönetmeye devam etmişti. Şimdi de elde ettiği son bilgileri ulaştırması gerekiyordu. Okumak, ayırmak, ayıklamak gerekliydi. Vladivostok Sorge'un radyo mesajlarını daha uzun zaman bekleyemezdi.

O sırada Elga geldi ve şaşırdı:

— «Ne haber, Richard? Ne oluyor? Dışarıya çıkmak niyetinde değilsiniz herhâlde?»

— «Bu hâlinizle çok hoşsunuz, Elga.»

— «Lâkırdıyı çevirmeye çalışmayın.»

— «Sâhiden böyle düşünüyorum.»

Elga Sorge'un Tokyo'da kompliman yaptığı tek kadındı; o da biliyordu bunu.

— «Böyle şık giyinerek kimi avucunuzun içine almak istiyorsunuz hanımefendi?»

— «Sizi değil, Richard. Her zamanki konserlerden birini veriyoruz bugün.»

— «Bach'tan da bir şeyler çalınacak mı?»

— «Galiba evet...»

O zaman Sorge kararını verdi:

— «Giderim öyleyse.»

Elga «olmaz» demek istermiş gibi ellerini kaldırmıştı:

— «Olanaksız bu, Richard! Çok güçsüzsünüz henüz. Yataktan çıkmamanız gerek. Hekim beşaltı haftalık bir nekahet döneminden sözetmişti.»

— «İlk aldanan hekim o değil ki?»

Elga yaklaşarak elini yavaşça onun yaralı kolunun üzerine koydu:

— «Aklınızı başınıza toplayın, Richard. Sokağa çıkmanız tehlikeli olabilir. Vakti gelmedi.»

Sorge direniyordu:

— «Bach iyileştirir beni.»

— «Mutlaka gereği varsa çok sevdiğiniz Bach'ınızı burada da dinleyebilirsiniz. Harich-Schneider'e (Şnayder) söylerim, Bach'ı sizin için de çalar.»

— «Yok canım, o sevimli küçük hanımdan isteyemezsiniz bunu. Konser vermek yorucu iştir.»

Elga'nın kızmaya başladığı belliydi:

— «Yaramaz bir oğlan çocuk gibi davranıyorsunuz bazen, Richard,» dedi.

— «Tanrım! İstediğim sâdece şu, Elga: Ayağa kalkmak, insan yüzü görmek, onların aptal suratlarını seyrederek eğlenmek. Dayanamıyorum artık, anlasanıza!»

Elga başını salladı, içini çekerek:

— «Yola gelmez bir insansınız, Richard,» dedi. Sonra olacağa boyun eğen bir tavırla ekledi:

— «Pekalâ, nasıl isterseniz öyle yapın. Giyinin. Koyu renk bir elbise giyin. Çeyrek saat sonra gelir alırım sizi.»

Sorge:

— «Gördünüz müüü,» dedi. «Niçin daha önce 'olur' demediniz sanki?»

Elga odadan çıkınca Sorge lâcivert elbiseyle gri bir ipek gömlek giydi. İskarpinlerini bağlamak için eğilince ensesinde keskin bir acı duydu. Başı döndü, yere düştü, bir süre öylece, kımıltısız kala-kaldı. Sonra sağlam elini kaldırıp boynunu oğdu.

Epey güçlükle ayağa kalkarak duvardaki aynaya göz attı. Karşısında acıdan iki büklüm, yüzü kül gibi olmuş ve kasılmış birini gördü. Sorge da yüzünü buruşturarak karşılık verdi ona. Canı çok yanıyordu hâlâ. Bir ân kendini yatağın üzerine atıp başta acı olmak üzere herşeyi unutmak için uyumak geldi aklına.

Fakat yine ayağa kalkıp giyindi. Elga onu almaya geldiği vakit hazırlanmıştı. Yüzündeki terleri görmesin diye başını çevirdi:

— «O acayip suratları görmek iyi gelecek bana. Gidelim haydi...» Dedi.

Elga biraz düşünceliydi:

— «Önce şunu söyleyeyim: Martina Schwartz da burada,» dedi.

Sorge sert bir tavırla cevap verdi:

— «Martina Schwartz mı? Tanımıyorum bu kadını.»

— «İnanın Richard, ben çağırmadım onu.»

— «Kim çağırdı öyleyse? Büyükelçi mi?»

— «O çağırdıysa ne olacak?»

— «İkisi de birbirine kutlu olsun! Pek yakışıyorlar birbirlerine.»

— «İyileşmenize daha epey var.»

— «İyileşmek mi? Ben mi? Ağaçları kökünden sökebilir, fıçılarla içki içebilirim. Bach'ı dinleyecek kadar bile güçlü hissediyorum kendimi. Gidelim haydi!»

Elga önden yürüdü, Sorge'un güçsüzlüğünü gözönünde tutarak ağır-ağır ilerliyordu. O da elinden geldiğince izliyordu. Öne geçmeye kalkışınca Elga elini omuzuna koyup onu tuttu.

Büyükelçi'nin konutundan çıkıp büyük binaya gittiler. Bahçe yolları bakımlı ve tertemizdi. Bahçe kanepeleri yeni boyanmıştı. Herşey derli-toplu ve yerli yerindeydi. Japonya'daki bir Almanya bahçesiydi bu.

— «Kendimi Birinci Dünya Savaşı'na dönmüş sanacağım neredeyse? O zaman da sendeleye sendeleye bir kadının yanında yürüyordum.»

— «Yoruldunuz mu Richard? Bir kanepeye oturup dinlenmek ister misiniz?»

Sorge:

— «Hayır,» dedi. «Dış görünüşler benziyor yalnız. Koenigsberg'deydim o zaman.»

— «Bacağınızdaki yara yüzünden mi, Richard?»

— «Evet. Çok mutsuzdum o günler... Yaşantımın sonuna dek sakat, topal kalacağımı sanıyordum. Sonradan idman yaparak bu kusuru gizleyebildim. Topallladığım hemen-hemen hiç belli olmuyor. Fazla içmiş de yalpalıyor sanıyor beni herkes.»

Elga hasta çocuğunun üstüne titreyen bir anne gibiydi, adımlarını yavaşlattı:

— «Ne yararı var bunlardan yine sözetmenin? Hoşlanıyor musunuz yoksa?» Diye sordu.

— «Evet, acayip biçimde hem! O zaman kemiklerim yüzünden korkmuştum. Şimdi düşünceye, beyine zarar vermeden bunların değişebileceklerini biliyorum. Eskiden bir çukur içinde yaşardım; bugün çukurdan çıktım artık.»

Koenigsberg'de de bir kadın eşlik ediyordu ona. Kara gözlü, tatlı bir kadın. Fakat Sorge dikkatini onun üzerinde toplamak gücünü bulamıyordu kendinde. Aklı fikri yaralı bacağındaydı. Yeni kaynamış kemiklerini, ezilmiş kaslarını, bereli etlerini düşünüyordu. Kan yine hayat vermekteydi bu etlere şimdi.

Nekahetteyken attığı ilk adımlara göz-kulak olan, kolunun üstünde yardımcı ve sağlam elinin desteğini hâlâ hisseder gibi olduğu, tatlı yüzlü o kadın bugün ölmüş olmalıydı. Yarım-kan Yahudiydi çünkü.

— «Gerçekten yeterince güçlü hissediyor musunuz kendinizi, Richard?»

— «Evet evet. Hiç korkmadan girelim yabani hayvanların kafesine. Kolay-kolay gebertemezler beni.»

Sorge görünür görünmez konuşmalar kesiliverdi. Pek kalabalık yoktu. Konukların oluşturduk-

ları küçük gruplar yeni gelenden yana döndüler: Kapının önünde durmuştu o. Büyükelçi her zamanki gibi dimdikti. Konuştuğu kimselerin yanından ayrılarak, elini uzatmış olduğu halde Sorge'a doğru yürüdü.

İçtenlikle:

— «Nihayet gelebildiniz, azizim,» dedi.

Ve el sıkışı öylesine güçlü oldu ki Sorge acıdan bağırmamak için zor tuttu kendini. Fakat bu güçsüzlüğü yenerek gülümseme anlamında yüzünü buruşturdu.

Amiral «Paulo», Sorge'u kucaklayıp bir denizciye yaraşır biçimde bağrına basmak istedi; ama, Sorge ihtiyatla gerileyerek bunu önleyebildi.

«Paulo» pek canlı, pek neşeliydi:

— «Bayanlar, Baylar,» diye bağırdı. «İzninizle Dr. Richard Sorge'u tanıtayım size. Kendisi siyasal bilimler doktorası yapmıştır, **Frankfurter Zeitung**'un muhabiri, **Deutscher Dienst**'in yazışleri müdürüdür. Yiyip içmeyi, eğlenmeyi sever, çok iyi motosiklete biner. Öbür dünyaya gidip geri gelmiştir!»

Sonra deniz kurtlarına özgü o dostça hoyratlıkla elini Sorge'un omuzuna indirdi. Bunu da öyle güçlü yaptı ki, Sorge'un sırtından aşağıya keskin bir acı dolaştı. Dengesini yitiriyordu, az kalsın. Olduğu yerde sallandı, içgüdüsüyle Elga'ya tutundu, o da destek oldu.

«Paulo» hiç aldırmadan:

— «Tekneniz pek sağlam değil, sevgili Doktor,» dedi. «Hastalıktan mı, içkiden mi?»

Yaptığı bu şakayı gürültülü bir kahkahayla tamamladı. Söyledikleri kendisinin de hoşuna gitmişti.

Sorge kendini biraz zorlayıp: «Sizi görünce oldu, Amiral,» dedi.

Sonra çevresine bakındı:

— «İyi ama, çok sevimli bir yüz görünmüyor ortalıkta, Branz nerelerde?» Diye sordu.

— «Gitti o, dostum. Tokyo'da daha çok kalmak gelmedi içinden. Hastahaneden çıkar çıkmaz uçağa bindi.»

Sorge sesini yükselterek:

— «Vah vah, çok yazık,» dedi. «Kendi elimle bir demet sunmak isterdim ona. Vedalaşmak için hastalığımın geri tepmesi gibi bir tehlikeyi bile göze alırdım.»

Herkes Sorge'u selâmlamak için çevresine toplanıyordu. O da acı çekiyordu, fakat belli etmemeye çalışıyordu. Güzel Madam Araki de yaklaştı. Bu kadın Büyükelçiliğin yüksek düzeydeki personeliyle sıkı ilişkiler sürdürüyordu. Tokyo'nun bütün kalburüstü kişileri bunu biliyordu. Beri yandan Japon gizli servisleriyle pek içli dışlıydı. Bu ayrıntıyı ise yalnız Sorge biliyordu.

Yumuşak elini Sorge'un adaleli, kaba-saba eline doğru uzatarak:

— «Sağlığınızın çok yerinde olduğunu görerek hepimiz çok sevindik,» dedi.

Sorge hafifçe eğilerek cevap verdi:

— «Ben de raporlarınız için size malzeme verecek duruma gelişimden ötürü çok mutlu sayıyorum kendimi.»

Madam Araki gevşek-gevşek:

— «Şaka ediyorsunuz canım,» dedi.

Sorge büyük bir incelikle:

— «Bu özel nokta üzerinde daha açık bilgiler ister miydiniz?» Diye sordu. «Çok gerekli mi bu?»

Yanıbaşından çok iyi tanıdığı bir ses şöyle dedi:

— «Her zamanki gibi olanaksız bu.»

Fakat Sorge dönüp bakmadı; üzgün-üzgün uzaklaşan Madam Araki'yi gözleriyle izledi.

Martina Schwartz bu kez daha alçak bir sesle:

— «Merhaba demeyecek misin bana?» Diye sordu.

Sorge onun yüzüne bakmadan:

— «Merhaba,» dedi.

— «Elini ver bâri!»

Sorge:

— «Ellerimi yeni yıkamıştım,» dedi. Martina'yı oracıkta bırakarak biraz ürkek adımlarla Eta Harich-Schneider'i selâmlamaya gitti. Genç kadın viyolonselinin yanında durmuş, konsere başlamak için işaret bekliyordu.

Sorge kendisinde pek görülmeyen bir nezaketle:

— «Sizin için geldim buraya,» dedi. «Ne çalacaksınız?»

Kadın ufak-tefek ve sevimliydi; hayat doluydu. Dostça bir baş işareti yaptı ona:

— «Siz neyi dinlemek istiyorsunuz, Herr Sorge?»

— «Sizin ne hoşunuza giderse onu. Bilirsiniz iyi dinleyiciyimdir ben.»

— «Bach mı acaba?»

Sorge onun elini tuttu, ensesini sızlatan ağrılara aldırmadan bu ele doğru eğildi. İçtenlikle:

— «Şaşırtıcı bir kadınsınız,» dedi.

Harich-Schneider gülümsedi. Elga onlara yaklaştı:

— «Sorge Odysseus olsaydı, deniz kızları onun dikkatini çekmek için viyolonsel çalarlardı muhakkak,» dedi. «Başlıyor muyuz?»

Sanatçı:

— «Bach'tan parçalar sunacağım öyleyse,» dedi. «Üçüncü ve altıncı Brandenburg Konçertosu'nu.»

Sorge bu seçimden pek mutluydu. Neşeli-neşeli:

— «Yeniden âşık olmam gerekseydi, size olurdum muhakkak,» dedi.

Harich-Schneider komik bir tavırla:

— «Bu yazgıyı haketmek için ne yaptım acaba?» Dedi.

Elga konuklarından oturmalarını rica etti. Çoğu hemen oturdu. Herkes çok derin bir ilgi gösteriyormuş gibi yaparak sanatçının çevresine toplandı. Sorge ferahlamıştı. Sanatçının el hareketlerini de izleyebileceği bir sandalyeye oturdu. Arkada, büfenin önünde iki kişi birbirlerinden bir türlü ayrılamıyorlar, boyuna çene çalıyorlardı.

Sorge sandalyesinin üstünde döndü, yüksek sesle:

— «Duracak mı bu gürültü? Benim işe karışmam mı gerekecek yoksa?» Diye sordu.

Hazır bulunanlar gülümsediler. Büfede içmekte olan iki kişi sustu ve bir yer aradılar.

Amiral pek sevinçliydi:

— «Dostumuz çok çabuk iyileşiyor, herşey bize bunu gösteriyor!» Dedi.

Eta Harich-Schneider toparlandı, çalmaya başladı. Sorge sandalyesinin arkalığına dayanarak mutluluktan gözlerini yumdu. Acıları hafifliyor, sinirleri gevşiyordu. Bütün dertlerini unutmuştu.

Müziği seviyordu, en çok sevdiği de Johann Sebastian Bach'tı. Bir kristal duruluğu vardı bu müzikte. Sorge'a göre en soylu ifâdesiyle matematikti bu, mimarinin en yüksek noktasıydı, mantığın doruğuydu. Bu kusursuz duruluğa bir çeşit çocuksu saygıyla kendini kaptırıyordu. İnanç vardı bu atılımda. En içten, en gizli özlemlerinin gerçekleşmesiydi. Bu yüzden de herşeyi unutuyordu.

Bu büyüyü üzerinden atmak için kendini âdeta zorladı. Parçanın bitişini izleyen sürekli alkışlar nâhoş bir hayret uyandırdı onda; incittiler onu. Zorla zaptetti kendini. Sandalyesinden fırlamak, bu adamlara küfürü basmak, onları kovmak geliyordu içinden. Nefret ediyordu hepsinden!

Ayağa kalktı, damdan düşercesine:

— «Müzik susatıyor insanı!» Dedi.

Ayaklarını sürüye-sürüye büfeye doğru gitti.

Elga da yanına gelmişti. Kaygılı bir tavırla:

— «İçmeseniz iyi olur, Richard,» dedi.

— «Evet, öyle, ama içeceğim! Sonra da görürsünüz...»

Genç kadın Sorge'un aldığı viski kadehini yavaşça onun elinden çekti:

— «Muhakkak içecekseniz şarap için bari, Richard, fakat başka şey içmeyin,» dedi.

Sorge: «Peki peki,» diye homurdandı. «O koyu şuruptan içerim ben de.»

Bir kadehi doldurttu, bir dikişte içti. Sonra bekledi, bedeninin göstereceği tepkiyi gözledi. Hemen-hemen ânî oldu bu tepki. Zorlu bir baş dönmesi başladı. Yüzü kızardı, her yanını ter kapladı.

— «Bir kadeh daha,» dedi.

Kadehi aldı, ama içmedi. Hemen oradaki bir koltuğa gidip oturdu. Dermansız, iradesiz bir hâldeydi.

Martina da gelip yanına oturmuştu. Ancak hemen farketmedi. Genç kadın ona doğru eğildi:

— «Gidip seni görmek istemiştim hep, fakat vakit bulamadım,» dedi.

Sorge:

— «Git işine be!» Diye homurdandı.

— «İnsafsızlık etme, yalvarırım! Hep seni düşündüm.»

— «Evet, orası muhakkak! Sözlerine inanıyorum. Düşünmüşsündür: **'İnşallah geberir,'** demişsindir içinden. Fakat bu kadarıyla olmuyor bu iş, daha fazlası gerek, görüyorsun.»

— «Niçin böyle eziyet ediyorsun bana? Niçin birbirimizi kırıp incitiyoruz hep?»

Sorge ağır-ağır başını çevirdi; yanında oturan kadına dikkatle baktı. Dikişli yüzü çirkin bir buruşmayla kasıldı:

— «İğreniyorum senden!» Diye fısıldadı.

Koltuğun dayanağına koyduğu kadehini çabucak boşalttı.

Bütün bedeni isyân hâlindeydi. Acıları yeniden başlıyor, pençelerinin sivri tırnaklarıyla onu yırtıyor, paralıyordu. Bağıracaktı neredeyse...

— «Çirkef!» Dedi. «Çirkeften başka şey yok! Nereye dönsen böyle bu.»

Güçlükle ayağa kalktı, sendeleye-sendeleye dışarıya çıktı.

Yirmiikinci Bölüm

EN GENİŞ GİZLİ AJANLAR ORDUSU SOVYETLER'DE

Önemli gizli servisler bulundurup besleyebilecek durumda olan bütün devletler arasında Sovyetler Birliği çok geniş bir örgüte sâhip bulunmaktadır. Bütün yabancı uzmanları imrendiren bu örgüt öylesine büyüktür ki, onu gizli bir orduya benzetirsek, öbür devletlerin emirlerinde küçük müfrezeler, birlikler vardır, diyebiliriz.

Büyük ülkelerin çoğu meslekten ajanlar, profesyoneller kullanırlar ki bunlar casusluğun bir çeşit askerleridir. Aralarında yurtlarını sevenler olduğu gibi para karşılığında haber getirenler, ya da bu işi korkudan yapan veya ellerine geçen fırsatı kaçırmak istemeyen vatan hâinleri vardır. Sovyetler ayrıca gizli servislerinde ülkücüleri de çalıştırırlar.

Komünist ideolojisi, kişisel ya da ticarî çıkara dayanan yurt sevgisinden çok daha güçlü bir bağdır. Sovyetler büyük bir dinamizm ve ateşlilikle çalışmaktadırlar. Kimsenin başkasının gözünün yaşına bakmadığı casusluk alanında ise bu, «korkunç» diye nitelenebilir.

Sovyet casusluğunu hiçbir şey durduramaz. O yalnız düşmanı değil, müttefiki, dostu da hedef tutmakla kalmaz -ki bu, her yerde, her zaman görülmüştür- kendi uyruklarının da karşısına dikilir. En aşırı sonuçlarına dek vardırılan ihbar sistemi bir sanat, bir meslek hâline gelmiştir.

Sovyet ajanları özellikle her renkte sempatizanlar arasından ve -genellikle sanıldığından çok daha küçük ölçüde- parti safları arasından seçilip yetiştirilir. Sorge ilke olarak Japonya'da Komünist Partisi'yle ilgisi ya da Sovyet Büyükelçiliği'yle herhangi bir bağı olan hiç kimseyi kullanmıyordu.

Buna karşılık öğrenim grupları, birlikler, kamufle edilmiş dostluk dernekleri v.b. örgütler içinden çok casus alınıp kullanılmaktadır. Yalnız önemli olan, seçilen kişinin mesleğe istidatlı olması ya da «kaynaklarda»ki kimseler arasında bulunmasıdır. Öyle ya da böyle olsun, yarının casusu plân uyarınca geliştirilip yetiştirilecektir.

Bu iş için Sovyetler «test» sistemleri kullanmaktadırlar ki bu, şimdiye dek bir Amerikan buluşu sayılan «soru işareti» yöntemini uzun zamandan beri geride bırakmış bulunmaktadır. Sovyetler böylece fişler, repertuvarlar ve casusluğun çok orijinal ve ilginç bir bürokrasisini kurmuş bulunmaktadırlar.

Bu arada Sovyetler, yandaşlarının para durumlarına özel bir ilgi göstermektedirler. Dünya politikasının aday üzerinde yarattığı iyi ve kötü izlenimleri de özellikle gözönünde bulundurulmaktadır.

Bu işe inananların çoğu kazanç hırsıyla hareket etmemektedirler. Sovyetlerin casusluk örgütlerinin çok büyük oluşu parayı har vurup harman savurmaya olanak vermediğinden bunların pek eli açık davranmadıkları bir yana, bu ajanların ülkücülüklerine de paha biçilmez. Bazıları giderleri karşılamak için zaman-zaman küçük bir para alırlar ve bu, vakti gelince, onlara şantaj yapma olanağını sağlar. Çocuk zihniyetli serüvenciler-

den, amatörlerle meraklılardan, inançlı ya da bir baltaya sap olmamış ülkücülerden oluşan bu gizli, büyük orduya çok iyi eğitilip silâhlandırılmış vurucu güçlerle diplomalı, resmî casuslar da eklenir ki bunlar büyükelçiliklerde bulunan askerî ataşelerle deniz ve hava ataşeleridir.

Bu konuda da Sovyetler, hiç değilse sayı bakımından başta gelmektedirler. Bu da çok basit bir yöntemle, kadrolar arasında yapılacak bir karşılaştırmayla kolayca anlaşılabilir.

Nitekim Mısır'ın Moskova'daki Büyükelçiliği'nde yaklaşık oniki kişi vardır. Buna karşılık Sovyetler -kolayca anlaşılabilecek nedenlerle- Kahire'de hemen-hemen üçyüz memur çalıştırmaktadırlar. Bu örnekler çok boldur. İngilizlerin Moskova'da bulundurdukları yirmiiki kişiye karşılık, Sovyetler Londra'da yüzseksenyedi kişi çalıştırmaktadırlar. Yetmişiki ajansın personeli bunların dışındadır. İngilizler bu 187 rakamına, resmen açıklanmamış yüz kadar ajanın da eklenmesi gerektiği kanısındadırlar.

Bu diplomatik temsilciliklerin önemleri, üzerinde düşünülmeye değer bir konudur.

Bir de diplomatik kurye çantasının öyküsü vardır ki epey ilginçtir. Eskiden, mühürlü bir posta çantasıydı bu. Günümüzde ise bu «saygıdeğer» bavul, kamufle edilmiş bir taşıma örgütü hâline dönüşmüştür. Şöyle örnekler verilmektedir sözgelişi: Hep «diplomatik» görünüm altında, «kurye çantası» ile sandık-sandık şaraplar, fıçı-fıçı havyar, lüks köpekler ve stil mobilya taşınmıştır. Son savaş sırasında Moskova'daki İngiliz Büyükelçiliği'nden bir diplomat sabun bulamadığından, çamaşırlarını yıkanmak için Londra'ya gönderme alışkanlığını edinmiştir. Bu ne bir şakadır, ne de olağandışı bir olaydır.

Bu çeşit diplomatik kuryelerle Berlin'deki Taylor Kent'in fotokopilerinin, Klaus Fuchs'un hesaplarının Moskova'ya gönderilebilmiş olmasına nasıl şaşmalı? Aynı yoldan uçak yedek parçaları, maden alaşımlarının örnekleri, otomatik tüfekler, komple motorlar da gönderilmiştir.

Sorge da bu kolaylıklardan büyük ölçüde yararlanıyordu tabiî, En önemli, en tehlikeli kâğıtlarını birkaç kez Alman Büyükelçiliği'nin kasalarında sakladığı bilinmektedir. Bunlar hiçbir yerde daha büyük güvenlik içinde bulunamazdı. O yalnız Tokyo'daki Sovyet Büyükelçiliği ile her çeşit temasta bulunmaktan bucak-bucak kaçınıyordu. Bu konuda çok dikkatli davrandı ve kendisinin Moskova'nın adamı olduğunu gösterebilecek hiçbir davranışta bulunmadı.

*

Tokyo'da bulunan ve yeni polis ataşesi Josef Meisinger'e karşı iyi duygular besleyen az sayıdaki Almanların başında Richard Sorge yeralmış görünüyordu. Ataşe de kendisine gösterilen bu iyi niyete değer veriyor, bundan ötürü Sorge'a karşı az-çok minnet duyuyordu. Sonraları, yaşam öyküsünü ve gelecekte yapmayı tasarladıklarını Sorge'a anlatarak bu minneti açığa vurdu.

Meisinger polis müdürüydü, fakat Tokyo'ya gelir gelmez yaptığı ilk işlerden biri, kendine «polis albayı» rütbesini vermek olmuştu. Bu yüzden daha başlangıçta genel bir kötü niyetle karşılanmıştı. Bu nâhoş ve gizli direnişin iki nedeni vardı. Bir kere, kişisel olarak sempati uyandırmıyordu. Öte yandan meslek diplomatlarıyla onlardan yana olanlar kendisini hakkı olmayan bir görevin başı-

na gelmiş bir kişi ve koyu bir Nazi olarak görüyorlardı. Bu ise onların hem yaşama tarzlarına, hem de politik düşüncelerine ters düşmekteydi.

Meisinger otoriter ve inançlı bir tavırla Sorge'a:

— «Bu zavallılar olaylardan hiçbir şey anlamıyorlar,» dedi.

Sorge da hemen:

— «Evet, hiçbir şey anlamıyorlar,» dedi.

— «Tek mi - çift mi oynar gibi birşey!»

Sorge:

— «Muhakkak ki öyle,» dedi.

Meisinger tıknaz bir adamdı. Boğa gibi kalın boynunun üstünde enerjik çizgileri olan bir başı vardı. Ağır sıklet bir boksör gibi şişkin kaslıydı. İnançlı, kendine güvenir tavrıyla karşısındakileri etkiliyordu. Kadehini Sorge'un sağlığına kaldırdı; içtiler.

Meisinger:

— «Haklısınız,» dedi. «Birer sayıdan başka şey değil bu adamlar!» Bunları söylerken inançlıydı.

Sorge karşısındakini saygı diye de yorumlanabilecek olan bir dikkatle inceliyordu: «Boş oturmak uyuşuk yapar insanı,» dedi. «Biz burada cephe gerisinde, konaklama yerlerinin bulunduğu bölgedeyiz. Oysa siz, bana söylendiğine göre, cepheden geliyorsunuz.»

— «Evet, öyle!»

Sorge hep iyi haber alırdı. Meisinger daha Tokyo'ya gelmeden önce onun sicil fişini elde etmişti. İlk bakışta da adamın epey yüklü bir geçmişi olduğunu hemen anlayıvermişti.

Meisinger gizlemeye kalkışmadığı bir böbürlenişle:

— «Varşova denen o batakhaneyi temizledim. Dört başı mâmur biçimde yaptım bu işi!» Dedi.

Sorge bir baş işaretiyle onayladı. Berlin'in edepli davranarak suskunlukla geçiştirdiği şeyleri Sorge kurye aracılığıyla en küçük ayrıntılarına kadar öğrenmişti: Meisinger Varşova'daki Gizli Polis Örgütü'nü yönetmiş; orada haklı olarak «kasap» diye adlandırılmıştı. Direniş hareketlerini kanla bastıran o idi. O da kendi hesabına küçük bir savaş vermiş; gönderdiği allı-pullu raporlar Berlin'deki Gestapo Merkezi'nde heyecan yaratmıştı. Oysa bu merkez öyle uzun boylu heyecana kapılmazdı.

Meisinger gösterdiği büyük yararlıklara kendisi de içtenlikle saygı duyuyordu:

— «Dünyayı zindan ettim onlara,» diyordu. «Fakat görünüşe göre burada kimseyi etkilemiyor, bunlar!»

Sorge kadehini boşalttıktan sonra:

— «Yooo, beni etkiliyor,» dedi.

— «Evet, siz beni anlıyorsunuz, Herr Doktor!»

Sorge zoraki bir gülümseyişle cevap verdi:

— «Hem de nasıl!»

Odanın içine şöyle bir göz gezdirdi. Henüz açılmamış bavullarla dolu küçük bir odaydı. Bir köşede yığın hâlinde elbiseler duruyordu.

Meisinger itiraf etti:

— «Açık söyleyeyim, daha iyi yerlerde yaşadım. Varşova'da tek başıma oturduğum bir villam vardı.»

— «Ya Berlin'de?»

— «Orada da durum aynıydı.»

— «Eli-yüzü düzgün bürolarınız var mıydı?»

— «Vardı tabiî. Servis şefiydim; unutmayın. 1934'ten beri iyi sicil almıştım hep. Bizim Büyükelçi henüz yarbayken ve o garnizondan bu garnizona koşarken; pansiyon odalarında otururken benim, yalnız bana aid bir katım vardı.»

Sorge bu konuda da epey bilgi edinmişti. Elini kana bulamış olan Meisinger, Himmler'in «Bavyera istilâsı» diye adlandırılan hareketine katılmış; rütbeler, ödüller kazanmıştı. Gestapo'da «Parti içişleri» diye adlandırılan kesimi yönetmiş; aynı zamanda da -memur olarak, tabiî- cinsel sapıklık ve beyaz kadın ticaretiyle ilgilenmişti. Sorge yetki kapsamının bu genişletilişini çok yerinde buluyordu.

— «Başkaları daha kendi özel şoförlerine sâhip olamamışken ben Röhm(*) olayını sonuca bağlamıştım, bile!»

Sorge dikkat kesilerek:

— «Bunun yankıları buraya dek gelmişti,» dedi.

Meisinger kuşkuyla sordu:

— «Sâhi mi? Kim biliyor bu işi?»

— «Herkes, Albayım. Büyükelçi bile bundan sözediyordu geçen gün.»

— «Yaaa!»

— «Sizi överek sözediyordu, tabiî. Büyükelçi hizmetlerinize gerçek değerini veriyor, Albayım.»

— «İşte buna sevindim doğrusu.»

General-diplomat sözetmişti bu işten, doğruydu bu! Fakat yılan sokmasından, cüzzam hastalığından sözeder gibi bunu yapmıştı. Yeni ataşenin

(*) Röhm: Hitler'in 1934 Haziranındaki kanlı temizlik hareketinde öldürttüğü yakın arkadaşlarından biri.

sözüm ona meslek yaşamı üzerinde yanında çalışanlara bilgi vermeyi yerinde bulmuş onların kulaklarını bükmeyi görev bilmişti. Askerlikte edindiği dürüstlük bunu ona emretmişti.

Bununla birlikte Büyükelçi işbirliği yapacağı kimse hakkında Sorge'un bildiklerinin çok küçük bir bölümünü biliyordu. Meisinger'i saygınlığa, üne kavuşturan, yalnız Röhm suikastinin sonuca bağlanması değildi. Katolik din adamları aleyhinde açılan dâvalarda da onun parmağı vardı. Son olarak General Fritsch'i (Friç) çok pis bir işe karıştırmak istemişti. Sonradan bunun aslı olmadığı anlaşılmıştı; fakat bu «yanlışlık» iyiliksever Meisinger'in meslek hayatına hiçbir ciddî zarar vermemişti.

Meisinger'in suratı asılmıştı. Kadehleri doldurarak:

— «İyi ama, kim düşünüyor bunları hâlâ?» Diye sordu.

Sorge karşısında oturan adamın yaptığı değerli hizmetlere büyük saygı duyduğunu gösteren bir tavırla:

— «Albayım,» dedi. «Çok haksızlık etmişler size; yenir-yutulur şey değil bu doğrusu.»

Meisinger Sorge'un lâfı nereye getireceğini bilemiyordu, lâkin iyi niyetinden emindi, bu yüzden yumuşamıştı:

— «Ben, imkânsız olan hiçbir şeyi istemiyorum,» dedi.

Sorge ciddiyetini bozmamaya çalışarak cevap verdi:

— «Çok alçak gönüllüsünüz doğrusu.»

Meisinger kendisinde pek seyrek görülen bir ölçüyle:

— «Eeee, biz askerlik yaptık efendim,» dedi.

Sorge insanın içine işleyen bir tavırla devam etti:

— «Büyükelçi'ye güvenebilirsiniz. Tokyo'ya gelişinize çok sevindi. Biliyorum bunu.»

— «Onun yakın dostusunuz, değil mi Herr Doktor?»

Sorge bir düzeltme yaptı:

— «Büyük Reich'ın temsilcisiyle bir insan ne kadar dost olabilirse o kadar dostum onunla. Fırsat düştükçe güvenini esirgemeyerek onur veriyor bana.»

Meisinger de:

— «Anlıyorum onu,» diyerek onayladı.

Sorge ekledi:

— «Sizin Tokyo'da yapacağınız çalışmalardan çok şey beklediğini biliyorum.»

Meisinger çok vakur bir tavırla:

— «Madem ki öyle,» dedi. «O da bana güvenebilir. Üst'lerim güvendikleri sürece hep memnun kalmışlardır, benden.»

— «İkiniz de çok güzel işbirliği yapıyorsunuz.»

— «Bu onun elinde.»

Sorge devam etti:

— «Orası öyle. Buradaki durum Berlin ya da Varşova'dakinden bambaşkadır.»

— «Kolayca anlıyorum bunu.»

Sorge:

— «Tokyo'daki kordiplomatik bir Nasyonal Sosyalist topluluktan bambaşkadır,» dedi. Hemen ardından da: «Ne yazık ki,» diye ekledi.

Meisinger olta iğnesini çekinmeden yuttu:

— «Biliyorum,» dedi. «Berlin'de daha önce söy-

lediler bunu bana. Özel direktifler de verdiler. Yola getireceğim bu adamları.»

Sorge şu soruyu da pervasızca ortaya attı:

— «Peki, komünizmle savaş ne olacak?»

— «Biz bu konuda tecrübeliyiz, Herr Doktor. Çocuk oyuncağı olacak bu. Bana güvenebilirsiniz.»

Sorge içkisini yudumladı; fakat boğazında kaldı, boğuluyordu neredeyse. Meisinger az kalsın onun sırtına vuracaktı. Fakat Sorge kendini çabuk topladı, ağzı kulaklarına vararak gülümsedi. Meisinger bu gülümseyişte hayret ve saygı okudu:

— «Varşova'da bu herifleri sürüler hâlinde temizledim ben,» dedi. «Piyano telleriyle asıyorduk onları. Fakat konudan uzaklaşmayalım. İleride bütün bunlardan sözetmeye vakit buluruz. Siz asıl şunu söyleyin bana, azizim Doktor, konut sorununu en iyi biçimde çözmek için ne yapmamız gerek?»

Sohbet konusunun değiştiğine çok sevinen Sorge hemen atıldı:

— «Ben de bundan sözedecektim,» dedi.

Sâkin ve aldırmaz görünmeye çalışıyordu. Bu Meisinger'i küçümsüyor, nefret ediyordu ondan; suratına tükürmeye can atıyordu. Fakat duygularını gizlemesi gerekti; akıl ve mantık bunu emrediyordu. Yeterince yuğrulabilecek kadar yumuşak olan bu adam ona lâzımdı:

— «Büyükelçi sakınımlı davranmak zorunda; fakat, bildiğim kadarıyla sizi destekleyecektir; el altından tabiî.. Burada da düşmanlarınız eksik değil, fakat sonunda partiyi siz kazanacaksınız, Albayım.»

— «Ben de öyle umuyorum.»

— «Herşeyden önce eli-yüzü düzgün bir apartıman dairesi gerek size. Bürolarınız Büyükelçilik Merkez Binasının içinde olacak, böylesi çok gerekli.»

Meisinger umut dolu bir ifâdeyle sordu:

— «Mümkün olacak mı bu dersiniz?»

— «İzin verirseniz bu işi ben ele alayım, Albayım.»

Meisinger hemen atıldı:

— «İzin verdim gitti. Eğer bu işi başarırsanız, azizim Doktor...»

Aziz Doktor birkaç gün içinde hedefine ulaştı. Büyükelçilik'teki ilişkilerini ustalıkla kullandı. Büyükelçi üzerinde ihtiyatla işledi. Gizliden gizliye zevk duyarak, yeni ataşeyi değerli bir adam, bir barış yanlısı olarak tanıttı:

— «Rahat durmasını sağlamak için gururunu okşamak yeter,» dedi.

Meisinger büyükelçilik merkez binasındaki güzelim dairesine kavuştu. Daha oraya yerleşmeden, Sorge kapıların anahtarlarını cebine yerleştirdi.

Albay Meisinger'i konforlu bürosunda ilk ziyaret edenlerden biri de «Aziz Doktor» Richard Sorge oldu, tabiî. Meisinger çok değer veriyordu ona: Nüfuzlu tanıdıkları vardı; karakter sahibiydi, becerikli ve girgindi. Ayrıca her konuda çok derin bilgi sâhibiydi. İçkiye çok düşkündü, çok güzel de poker oynuyordu. Meisinger, cuma günleri yaptığı oyun partilerine onu da çağırdı:

— «Azizim Doktor,» dedi neşeyle. «Burada daima başımızın üstünde yeriniz var. Nasıl, beğendiniz mi burayı?»

Sorge da çevresine bakındı. Meisinger zevkli adamdı, doğrusu. Üç gün içinde hârikalar yarat-

mıştı. Bürosu Büyükelçi'ninkinden daha konforluydu. Fakat şunu da söylemek gerek: Eski bir asker olan Büyükelçi sâdelikten hoşlanıyor ve şimdiki general-diplomat kişiliğiyle sık-sık çelişkiye düşüyordu.

— «Gösterişli olmuş doğrusu,» dedi.

Meisinger memnundu:

— «Ben de bu fikirdeyim,» dedi. «İşin büyük tarafını başardık.»

Sorge rastgele sordu:

— «Komünizmle savaş gündemde mi yine?»

— «Eveeet, tabii! Sizin desteğinize de güveniyorum.»

Sorge pek ilgilenmişti:

— «Sâhi mi?» Diye sordu.

Meisinger geniş çalışma masasının ardında şişinerek:

— «Evet,» dedi. «Sizce uygun bir zamanda, aziz doktor, Büyükelçilik personelinin durumunu inceleriz; olanaklar izin verdiğince Büyükelçi'nin kendisi için de bunu yaparız. Herhangi bir aksaklık görürsem bunun üzerinde de inceden inceye dururum.»

Sorge:

— «Yapın yapın,» dedi. «Bakalım ne çıkacak bu işten, merak ediyorum doğrusu.»

— «Şaşıracaksınız azizim.»

— «Ben de öyle sanıyorum, Albayım.»

— «Peki, ya Japon polisi? İşbirliği yapılabilir mi onunla?»

— «Muhakkak ki başaracaksınız bunu, Albayım.»

— «Aralarında işe yarar adam var mı?»

— «Duruma göre. Belli bir noktaya dek bu polis örgütü de bizimkiyle kıyaslanabilir.»

— «Bu adamlar tecrübelerimizden yararlanırlar mı dersiniz?»

Sorge bir baş işaretiyle onu onayladı:

— «Yararlanırlar, besbelli bu,» dedi. «Nizamî polis güvene lâyıktır; iyi örgütlenmiştir. Buna karşılık gizli polis ölçüsüz biçimde şişirilmiştir; düzenden, meslek yeteneklerinden yoksundur.»

Meisinger:

— «Yaaa, öyle mi?» Dedi.

— «Kempetai'ye gelince, Albayım, hiç aşırılığa kaçmadan bizim Gestapo ile bir tutabiliriz onu.»

Meisinger hoş bir hayret duymuştu:

— «Sâhi mi? Ciddî mi bu?» Diye bağırdı. «Çok sevindim buna işte! Hiç vakit geçirmeden Tokyo Polis Müdürü'yle ilişki kuracağım. Bir armağan getirdim ona.»

Sorge gülmemeye çalışarak:

— «Çok sevinecektir,» dedi. «Neymiş o armağan?»

— «Prusya Kralı Büyük Friedrick'in porselenden bir heykelciği.»

— «Çok iyi düşünmüşsünüz. Bu çelimsiz Japonlar porselene bayılırlar.»

Meisinger armağanının çok iyi bir izlenim uyandıracağından emindi. Davranışının denize su taşımak kabilinden bir şey olduğunu; porselenin Japonya'nın başlıca endüstri kolu olduğunu; Büyük Friedrich'in heykelciklerinin duygulu Almanlar için ülkede seri hâlinde yapılmakta olduğunu bir an bile düşünmedi. Sordu:

— «Peki, ya spor? Spor yaparlar mı burada?»

— «Japonya'da mı?»

— «Büyükelçilik mensupları arasında, yâni?»

— «Duruma göre... Sporla ne demek istediğinize bağlı bu.»

Meisinger:

— «Ben kendi hesabıma savaş sporunun inançlı bir taraftarıyım. Bedeni geliştirir...»

— «Bunu düşünen yalnız siz değilsiniz galiba.»

— «Neyse, bunu da görürüz,» dedi. «Bir Alman atletizm kulübü açar, ekipler kurar, futbol, hokey v.b. maçları düzenleriz. Ne dersiniz buna?»

— «Bol-bol zevkler dilerim size,»

Meisinger dirseklerini masaya dayamış, sevgili dostunun bu konuda gösterdiği isteksizliği neşesiz-neşesiz izliyordu:

— «Büyükelçi böyle şeyleri istemez mi dersiniz?»

— «Neden istemesin? Kendisi asker. Bu işlerden anlar.»

Meisinger açıkça ferahlamıştı:

— «Gördünüz müüü?» Dedi.

Sorge da büyük soğukkanlılıkla şunu saptadı: Disiplin ve üst'e karşı saygı duygusu, bütün cakasına rağmen, derebeyleri soyunun bu görkemli örneğinin tâ iliklerine dek işlemişti. Sorge: **«Sırası gelince işe yarar bu,»** diye düşündü.

Meisinger coşmuştu artık:

— «Burada eksik olan, uygun bir hava, burayı canlandıracak bir insan... Ben de tam bu işin adamıyım! Bu insanlar ayakta uyuyorlar, uyuşukluğa kaptırıyorlar kendilerini. Hepsi böyle. Önceki gün Parti'nin Bölge Şefi'ni çağırttım. Metelik etmez bir adam. Ne göz pekliği, ne disiplin ruhu var. Dürtüklenmesi gerekiyor.»

Sorge yine inançlı bir tavırla:

— «Bunu da başaracaksınız, hiç kuşkum yok,» dedi.

— «Şaşırtacağız onları, bu konuda bana güvenebilirsiniz. Ağızları açık kalacak!»

Sorge vargücüyle onaylıyordu; ancak şunu belirtmekten çekindi: Büyük Reich'ın uyrukları, yeni ataşenin kendilerine aşılayacağı atılımla koyu birer Nazi hâline geleceklerdi. Muhakkak olan da, bu işin çok eğlenceli olacağıydı.

Yirmiüçüncü Bölüm

SORGE KENDİNİ SIKI DENETİM ALTINA ALIYOR

Sovyet Casusluk Örgütü dünyada bir tanedir. Başka hiçbir devletin elinde bu kadar büyük sayıda eleman yoktur. Komünistlerin ünlü parolasını hep biliriz. Denebilir ki Sovyetler, casusluk konusunda bu parolayı biraz değiştirerek şu hâle getirmişlerdir: «Bütün ülkelerin casusları, birleşiniz!»

Herhangi bir ülkedeki komünist partisine paralel olarak, «illegal» diye adlandırılan örgüt de yaşayıp gelişmektedir. Bu örgüt endüstri casusluğu, sabotaj, propaganda, sahte kimlik kâğıtları yapımı gruplarıyla «postacılar»ı da kapsamaktadır.

İster Paris'te, ister Roma'da ya da Tokyo'da çalışılsın, bütün bunlar değişmez bir örneğe göre kurulmuş bulunmaktadır. Örgütün başında bir «müdür» olarak Moskova'da bir general bulunur (fakat hep aynı general değildir). Bu sorumlu Moskova'dan ne denli uzakta olursa olsun, yapacağı en küçük yanlış canına malolabilir.

«İsviçre» şebekesi olsun, «Japonya» şebekesi olsun, bir casusluk şebekesinin başında bulunan kişi «elçi» diye adlandırılır. İlke olarak Kızılordu'da albaydır ve görevinin önemine göre ayda 250-500 dolar alır (Sovyetler başlıca ajanlarının aylıklarını genellikle bütün dünyada geçer akçe olan dolarla öderler).

Elçiden daha aşağı basmakta «orta» ajanlar,

özel ajanlar ve kuryeler vardır. Radyocu özellikle önemli bir rol oynar sayılmaktadır ki bu da anlaşılır bir şeydir. 100-200 dolar arasında değişen bir aylık alır ve rütbesi, Kızılordu'daki binbaşılığa eşittir.

Şebekelerce toplanan bilgiler Sovşyetlerin öz malıdır. Dost ya da müttefik devletlere görüş ve düşünüş ya da bilgi vermek kesinlikle yasaktır. Nitekim, İkinci Dünya Savaşı sırasında İsviçre'deki şebeke öyle büyük bir şifreyi çözme işini başardı ki, bunu radyo ile Moskova'ya bildirmeye olanak görülemedi ve dost İngiltere'ye verilmesi önerildi. Moskova ise öfkeyle hemen cevap verdi: «Kesinlikle olmaz! Yakın!»

Moskova'daki merkezle onun yöneticisi, kimsenin gözünün yaşına bakmıyorlardı. Düşen olursa yüzüstü bırakılıyor; tehlikeli hâle gelen ajan yokediliyordu. «Şebekeden ayrılmak»da olanaksızdır. Hiç kimse kendi isteğiyle «servis»ten istifa edip ayrılamaz.

Tokyo'daki Sorge da dahil bütün ajanlar biliyorlardı bunu.

*

Richard Sorge kendini sistemli bir denetim altına almıştı. Öfkelenişlerini gözlüyor; heyecanlarını, duygularını tartıp ölçüyordu. Bunun gerekli olduğuna inanıyordu.

Eskiden, yâni birkaç ay önce gösterdiği tepkiler içgüdüselti ve hiç şaşmazdı. Şimdi gücünün azalır gibi bir hâli vardı. Ufak da olsa yanlışlar yaptığı oluyor, fakat yine bu yüzden kaygılanıyordu. Geçirdiği kazadan sonra öyle ânlar oluyordu ki sanki bütün enerjisini yitiriyor, kendini bomboş

hissediyordu. İşte o zamanlar içine kaygı düşüyordu.

Kendini tuzağa düşürülmüş, tehlikelerle çevrilmiş hissediyordu. Herşeyi «tarazlanıyordu» o zaman: Karar verme yeteneği, o zamana dek düşmanı zamanında sezip uzaklaştırma olanağını kendisine vermiş olan o sürekli gerilim artık gevşemişti. Çevresindeki kendilerini beğenmiş kişilerin yüzlerine karşı onlara duyduğu tiksintiyi haykırmak geliyordu içinden.

Kıza:

— «Benim eve gel, Miçiko,» dedi.

Altın Damla Meyhanesi'nde garsonluk yapan Miçiko bir şaşkınlık ânı geçirdi; hayret dolu bir bakışla çevresine göz gezdirdi:

— «Şimdi mi?» Diye sordu.

— «Evet, temelli olarak! Gel benim eve yerleş. İster misin?»

Miçiko kuzu-kuzu:

— «Evet,» dedi.

Sorge hemen ekledi:

— «Ayda ikiyüz yen vereceğim sana.»

Miçiko:

— «Yooo, bunun için değil,» dedi.

— «Evet, bunun için değil tabiî. Orası muhakkak. Fakat sen yine ikiyüz yen alacaksın; ayrıca annen için de yüz yen vereceğim. Parayı da her ayın birinci günü, peşin olarak ödeyeceğim.»

Miçiko:

— «Bundan sözetmek gereksiz, paranın önemi yok,» dedi. «Para veriyorsun diye gelmiyorum yanına. Canım öyle istediği için geliyorum.»

Sorge: «İhtiyacım var sana,» dedi. Miçiko da bir baş işaretiyle karşılık verdi:

— «Yarım saatlik zaman gerek bana. Bekler misin?» Diye sordu.

Sonra tezgâhın başına giderek önlüğünü çıkarıp bıraktı; hesabının kesilmesini istedi, eşyasını toplamak için odasına çıktı. Herşey sessizlik içinde, çok sâde olup bitti.

Patron Ketel baba, Sorge'un masasına geldi ve tek söz söylemeden müşterisine kederli gözlerle baktı. Sorge:

— «Yalvarırım baba, tumturaklı lâflar etme, Tanrı aşkına!»

— «Miçiko iyi kızdır.»

— «Onun için onu yanına alıyorum ya!»

— «Ona iyi davran, Doktor. Lâyıktır buna. Şunu da söyle sonra: Geri gelmek isterse kapım ona her zaman açıktır.»

— «Sağol baba. Ama iş buna varmadan önce birkaç ay geçer herhâlde.»

— «İsterse yıllar sürsün bu iş, önemi yok! Zâten bu hayatı sürmekte direnirsen uzun süre dayanamazsın, Doktor.»

— «Tamam, baba! Yine sen haklısın, her zamanki gibi. Dünyaya kazık çakacak değilim. Gençliğimde otuz yaşımda öleyim, derdim hep. O zamana dek hayatın bütün zevklerini tadıp bitiririm, diye düşünürdüm. Ondan sonraki herşey ıvır-zıvırdır zâten. Kırkdört yaşımdayım, hâlâ yaşıyorum. Ancak zaman oluyor ki, ne diye otuz yaşımda çekip gitmedim bu dünyadan, dediğim oluyor; kendi kendime. Anladın mı baba?»

Ketel baba başını salladı:

— «Anlaşılmaz adamsın sen!» Diye bağırdı. «Kaç kez söyledim: Sana bir kadın gerek, diye!

Her erkeğe bir kadın gerektir. Hiç olmazsa uykusu kaçtığı zaman onun soluğunu duymak için.»

Sorge:

— «Çok doğru!» Dedi.

İçinden de: **«Adam haklı!»** Diye tekrarladı. Bir varlığa, kendisine candan bağlı bir kimseye ihtiyacı vardı: Akşam notları üzerine kapanıp düşünürken gelip yanına oturacak; nöbetten her yanı buz kesilince kendisine sokulabileceği; sinir gerginliğinden uykusu kaçınca sarılabileceği bir kimse olacaktı bu. Sözün kısası, artık dayanamıyordu.

Yaşamında hiçbir zaman bir varlığa gereksinme duymamıştı. Çocukken çoğu kez gidip baba evinin tavan arasında bavulların, sandıkların arasına büzülüp saklanmış; yüksek sesle Schiller'den, Shakespeare'den parçalar okumuş; ateşli tavırlarla tumturaklı lâflar etmişti. Evde kimse olmadığı zaman, tek başına geçirdiği akşamlardan hoşlanıyordu. O zaman kılık değiştiriyor; endam aynasının karşısına geçip rol yapıyor; yerine göre kahraman kral ya da büyük aziz oluyordu. Üçra kiliselerden, ıssız ormanlardan hoşlanıyordu. Bir tren kompartımanında yalnız olduğu zaman da pencereyi açıp duyduğu sevinci haykırıyordu.

Askerken kalabalıktan, gürültüden ve koğuşun tiksindirici ahır sıcaklığından nefret etmişti. Cephedeyken ıssız mevzilerden, gece nöbetinin sessizliğinden ve top atışlarının noktaladığı büyük yalnızlıktan hoşlanmıştı. Bir kadının yanında yatmayı sevmiyordu. Yoksulluk ve açlık yıllarında yalnız kendisinin olacak bir oda, bir tavanarası bulmak için son meteliğini fedâ etmişti. Daha sonra cebi para gördüğü zaman tek kişilik kamaralar, kompartımanlar, müstakil daireler tutmuş-

tu. Hiç kimsenin de onu uyurken görmemesi gerekti.

Tokyo'da oturuşunun ilk yıllarında Azubi Mahallesi'nde, Nagusaka-Ço 30 numaradaki bahçe içinde bulunan küçük evinde mutluluğa kavuşmuştu. Burada kendisini günde yalnız birkaç saat, yaşlı hizmetçisi rahatsız ediyordu. Yatağına uzanarak gevşeyip yatışmış bir hâlde Bach ya da Beethoven'le başbaşa geçirdiği geceler ne güzeldi! O geceler boyunca Evren'in, Bütün'ün sesini duyabiliyor; dünyanın çehresini değiştirecek, tarihin akışına yeni bir yön verecek kadar kendini güçlü sanıyordu! Gücü bu yalnızlık içinde daha da çelikleşiyordu.

Bütün bunlar şimdi geride kalmıştı. Artık kaygı dolu bir bohçadan başka şey değildi. Yalnızken böyle kalmaya devam edemezdi. Çok aşağılardan alarak: «Anla beni!» Diye yalvardığı Martina bir işkenceydi. Miçiko ise onu şifaya kavuşturacaktı.

Ketel baba:

— «İyilik getirecek o sana,» dedi. «Evlenmeden önce ben de kafayı çekmekten, karı peşinde koşmaktan, para kazanmaktan başka şey düşünmüyordum. Şimdiyse yaşıyorum. Buranın kadınları iyidir, alçak gönüllüdür, Doktor. Onlara iyi davrandın mı sana minnet beslerler. Hele onları sevdin mi senin uğrunda kendilerini parça-parça doğratırlar da dudaklarından gülümseyiş yine eksik olmaz. Fakat, hınçlarından da kendini koruman gerek! Bu ülkede ölüm, her kapının önünde kol gezer.»

Miçiko geldi, bavulunu yere koydu, Sorge'un karşısına oturdu:

— «Sen burada işini bitirince gidebiliriz,» dedi.

Sorge hemen ayağa kalktı.

— «Hep geleceğiz sana, Ketel baba,» dedi.
— «Evet-evet. Sık-sık gel hem!»

Miçiko'nun engel olmak istemesine aldırmadan onun bavulunu alıp dışarıya götürdü.

Sorge geçirdiği kazadan sonra Elga'nın ısrarı üzerine elden düşme, mavi renkte küçük ve «Datsun» marka bir araba satın almıştı; kaldırımın kıyısında duruyordu. Sorge Miçiko'nun valizini arabaya yerleştirdi, onu da bindirip direksiyona geçti.

Küçük araba ilk dönemeçte gözden kaybolana dek Ketel baba «güle güle» anlamına elini salladı.

Miçiko ile ortak yaşamının ilk günlerinde Sorge eskisine göre çok daha az içti; sinirlilik durumu da artmadı. Umutları gerçekleşiyordu. Miçiko yumuşak başlı, alçak gönüllüydü. Ön plâna geçmeye çalışmayan, sesi-soluğu çıkmayan bir kadındı; kendi hâlinde bir çeşit kocaman kedi gibiydi. Öfke, sinir nedir bilmiyor, hiçbir şey istemiyor, üzerine düşen herşeyi yapıyor, Sorge'un onu canı çektiği zaman da yan çizmiyordu.

Sorge yeniden güç kazanıyor; o hummalı sinirliliği yokoluyordu. Sesinin tonu bile berrak, güvenli bir hâl almıştı. Yüzündeki yara izleri de iyileşip kayboluyordu. Ellerindeki titreme hemenhemen farkedilmez olmuştu. Giysileri her gün ütülenip temizleniyordu. Hep tek renkli olan kravatlarının renklerine canlılık gelmişti.

Sorge'daki bu değişikliğin ilk farkına varanlar, grubunun üyeleri oldu. Radyocu Klausen daha önceki dört aya göre daha çok mesaj gönderdi. Branco von Vukeliç gecelerini karanlık odasında geçiriyordu. Miyagi'nin yardımcıları ise hep soluk soluğa idiler. Japon tümenlerine ilişkin bilgiler, güçleri, eğitimleri, bulundukları yerler günü

gününe belirlenip hemen Moskova'ya ulaştırılıyordu.

Sorge'un küçük «Datsun» arabası çok geçmeden Tokyo trafik polisinin baş belâsı hâline geldi. Doktor arabayı da motosiklet kullanır gibi hızla sürüyor, tehlikeye yine aldırmıyordu. Elga bunları duyunca deliye dönüyor, Sorge da onu yatıştırmaktan zevk alıyordu.

Telefonda ona:

— «Önemli bir şey yok, Elga,» diyordu. «Bugün yalnız bir dağıtım arabasıyla bir kulübeye çarptım, o kadar!»

Deli doktor kazasız belâsız geçebilsin diye, Kiobaçi Mahallesinin polisleri mavi «Datsun» görünür görünmez trafiği durdurma alışkanlığını edinmişlerdi. Sorge da teşekkür makamında onlara bol-bol içki veriyordu. Öyle ki, polisler kafayı çektiler mi hep bir ağızdan Japon Ulusal Marşı **Kimigayo**'yu söylemeye başlıyorlardı.

Büyük kazanın artık geride kalmış gibi bir hâli vardı. Sorge kişiliğine yeniden kavuşmuştu. Yalnız yüzünün kasları artık onu dinlemiyorlar, çehresini bir çeşit maske hâline sokuyorlardı. Gülümsemeye kalkıştı mı yüzünde buruşuklar peyda oluyordu. Kimi zaman ağrıları yeniden başlıyor, sivri pençeleriyle ensesini yırtıyor; onu yerden yere atıyordu. Acısını unutmak için o zaman içmeye başlıyordu.

Fakat görevini bu yüzden savsaklamıyordu: O zamana kadar Sorge'un özel yaşamına hiç karışmamış olan Ozaki bile kendini bu denli yormamasını öğütlüyordu. Sorge gündüzleri çalışıyor, geceleri dinlenip yorgunluk çıkarıyordu. Miçiko'yu sevmeye başlamıştı. Genç kadın onun velinimetiydi.

Tokyo'daki Alman Haberler Bürosu'nun yazıişleri müdürü uzun süreli izin almıştı. Sorge'dan onun yerine geçmesi istendiği zaman hiç çekinmedi. Gelip bir komutan edâsıyla oraya yerleşti ve memurlar -hiç değilse Japonlar- zevkten dört köşe oldular.

Hepsini odasına topladı. Uzak Doğu'daki gazetecilik hayatını yeniden başlatacak, Berlin'i de derin bir şaşkınlığa uğratacak olan bir nutuk çekti:

— «Arkadaşlar,» dedi. «Sizler burada Almanya için ve onun sevgili Führer'i için çalışıyorsunuz. Asilliğin şânı da budur.»

Herkes anlamadan ona bakarken, devam etti:

— «Yaşamın bütün durumlarında vakur davranmak zorundasınız. Sarhoş olduğunuz zaman bile. Hele o zaman! Ne demek istediğimi anladınız, değil mi?»

Bütün memurlar Almanca olarak «Evet!» Diye bağırdılar.

Sorge:

— «Pekalâ,» dedi. «Küçük bir deney yapalım.»

Bira -Alman birası tabiî- getirtti. En çok sevdiği Löwenbrau'du, ondan ısmarlamıştı. Bir de «tüketim çizelgesi» hazırladı, sonra «başla» işaretini verdi. Böylece de Alman D.N.B. Ajansı'nın ilk spor yarışması başlamış oldu. İşin alayında olan Sorge, herkesin ne kadar bira içtiğini çizelgeye yazıyordu. İki saat sonra herkes koro hâlinde: «**İki gözümün elifisin sen, sevgilim!**» diye şarkı söylüyordu.

Ertesi gün Berlin soruyordu: «Neler oluyor? Metinler bozuk, anlaşılmıyor. Açıklama yapın.»

Sorge da şu telgrafı çekti:

«Almancayı okumayı unutmuşsunuz da ondan olsa gerek.»

D.N.B. Ajansı'nın Müdür Vekili ve **Frankfurter Zeitung**'la başka gazetelerin muhabiri olarak Sorge Japon İçişleri Bakanlığı'nda düzenlenen çeşitli basın konferanslarına katıldı. Orada da her zamanki açık sözlülüğü ile göze çarptı.

Dünya basınının gedikli muhabirleri ayda bir kez, duvarları aynalar ve ipek örtülerle kaplı küçük bir salonda toplanmayı âdet edinmişlerdi. Yine davet edilen gazeteciler tam buluşma saatinde orada toplandılar. Ufak-tefek, sevimli bir adam olan Ekselans Harada, yanında iki de sekreterle kocaman bir masanın başına oturmuştu.

Sorge damdan düşer gibi:

— «Ne zaman başlıyoruz?» Diye sordu. «Daha çok bekleyecek miyiz? Vaktimizin değeri var!»

Ekselâns anlayışlı bir tavırla gülümsedi, sonra Japon birliklerinin Çin Hindi'ne girdiklerini anlatan, oldukça dolambaçlı bir bildiriyi okudu. Tehlikeye düşen barıştan sözetti. Uzak Doğu halklarının uyumlu gelişmesini ancak barış sağlayabilirdi. Söz konusu olan zâten sınırlı, yerel bir eylem değildi. Her çeşit kaygı gösterisi haksız ve yersiz sayılmak gerekti.

Mihver gazetecileri hayatlarından memnun, susuyorlardı. Sorge da onlar gibi yapıyordu; fakat şu nedenle: Bütün bu iş öylesine aptalcaydı ki üzerinde açıklamalar yapılmasına gerek yoktu. Müttefik gazeteciler arasında bazı homurdanmalar oldu. Fakat Ekselâns terbiyesini bozmayıp duymazlıktan geldi. Tarafsız gazeteciler ise şaşırmışlar, gözlerini yere dikmişlerdi. Düşünür gibi bir hâlleri vardı.

Chicago Tribune ile **San Francisco News**'un mu-

habiri Whistler, ince-uzun bir delikanlıydı. Boksörleri andıran bir çenesi, ince dudakları vardı. Japonların Çin Hindi'nde giriştikleri harekete göre daha genel nitelikte birşey sormak istiyordu:

— «Ekselâns,» dedi. «Meslektaşımız Cox öleli altı ayı geçiyor. Bu ölüm olayı üzerinde hâlâ resmî bir demeç bekliyoruz.»

Sorge kulak kabarttı, dikişli yüzünü kaldırdı. Odada ânî bir gerginlik havası esti. Mihver gazetecileri bile bu havayı yumuşatmaya çalışmıyorlardı.

Ekselâns Harada ise hâlâ gülümsüyordu:

— «Bu soruyu cevaplayamayacağım için çok üzgünüm,» dedi. «Sorun beni değil, yalnız ve yalnız İçişleri Bakanlığı'nı ilgilendirmektedir.»

Whistler diretti:

— «Ekselâns, Amerikan ve İngiliz hükûmetlerinin Cox lehinde girişimlerde bulunduklarını herkes biliyor. Kendilerine Dışişleri Bakanlığı'nın konuyu inceleyeceği yolunda cevap verilmiş. O zamandan bu yana da dört ay geçti.»

Harada:

— «Kuşkusuz, pekalâ olabilir,» dedi. «Fakat bu konuda demeçte bulunmaya yetkili değilim. Soruşturma henüz bitmemiş olacak, herhâlde.»

Whistler kızmaya başlıyordu:

— «Ne zaman bitecek?» Diye sordu.

Ekselâns omuz silkerek:

— «Bu konu yetkimin dışında,» dedi.

Bakanın cevabını izleyen ağır sessizlik Sorge'un gür sesiyle birden bozuldu. Sert bir tavırla:

— «Bakın Mösyö Harada,» dedi. «Bir takım aptallar karşısında bulunduğunuzu sanmıyorsunuzdur herhâlde?..»

Ekselâns çok nâzik bir tavırla:

— «Aman efendim... Estağfurullah!» Dedi.

— «Zâten bizim, sizin kadar boş vaktimiz yok, Mösyö Harada. Konunun çevresinde boyuna dolaşıp durmayın. Hükûmetinizin bu iş üzerindeki görüşünü bize bildirmek istiyor musunuz, istemiyor musunuz? Cox soğukkanlılıkla öldürülmüştür. Bunu inkâr etme yürekliliğini gösterebilir misiniz?»

Harada eğildi ve Sorge'dan yana dönerek:

— «Şuna inanabilirsiniz,» dedi. «Hükûmetim elinde olan herşeyi yapacaktır...»

Sorge onun sözünü kesti:

— «Acı şey, gerçekten. İstemiyor musunuz, yoksa elinizde mi değil Mösyö Harada? Sorun şu: Ne zaman isteyeceksiniz ve yapabileceksiniz? Ne zaman? Gelecek basın konferansında mı, bir yıl sonra mı, ya da hiçbir zaman mı? Size yakışanı da bu zâten.»

— «Çok üzgünüm...»

Sorge: «Gidebiliriz öyleyse,» dedi. Arkasını dönüp çıktı. Bütün savaş muhabirleri de onu izlediler ve Japon diplomatını gülümseyişiyle başbaşa bıraktılar.

Konferans sona ermişti.

O akşam Whistler İmperial'in salonlarında meslektaşları onuruna bir «parti» verdi. Kadehler Sorge'un şerefine kalktı.

Whistler:

— «Bu adam sinirime dokunuyor,» dedi. «Karşıma çıkan en güzel Nazi tipi o! Ama şunu da kabul etmek gerek: Gözüpek adam doğrusu!»

Aynı saatte Mihver gazetecilerinden bir grup da Alman Kulübü'nde toplanmıştı. Çok ateşli bir

hava içinde hepsi bir ağızdan Sorge onuruna üç kez: «Hurra!» Diye bağırdılar. Bunun üzerine Nazi Partisi'nin organı olan **Völkischer Beobachter** Gazetesi'nin temsilcisi, beklendiği gibi, çok vatanseverce bir nutuk çekti ve sözlerini şöyle bağladı:

— «Japonya'nın en iyi ve en kötü günlerinde müttefikiyiz; ama üstün ırkın hangisi olduğunu zaman-zaman hatırlatmak da fena şey değildir. İşte Sorge bu gerçeği açıkça söylemeyi başarmıştır.»

Richard Büyükelçi'nin eşine haber verme işini kimseye bırakmadı:

— «Elga,» dedi. «Yine birisiyle kapıştım, bugün.»

— «Çekilmez adamsınız, Richard. Beni kaygılandırıyorsunuz gerçekten. Bu kez söz konusu olan ne?»

— «Harada adında biri. Mesleği ekselânslık. Fakat ne yazık ki lâfta kalıyor bu. Telâşlanmayın, işi yoluna sokarım!»

Sonra peşinde Alman Basın Bürosu'nun bütün arkadaşları olduğu hâlde en yakın meyhaneye gitti. Almanya'ya çekilecek telgrafları yazdıktan sonra:

«Prusya'lıyım ben, bayrağımın renklerini biliyor musunuz?» Diyen şarkıyı söyledi.

Gece yarısından az önce bir Japon amiraliyle düello etti. Ancak bu iş için perde çubukları kullandı. Sonra hasmını sarhoş edip bir masanın altına yuvarladı, pantolonunu çıkardı ve en yakın bahriye kışlasına götürüp teslim etti. D.N.B. Ajansı'nın Berlin'e gönderdiği son telgrafı, Sorge'un günü gününe tuttuğu **«tüketim çizelgesi»**nde seçkin yeri olan bir memur yazmıştı: Adamın

gözleri zor görüyor, konuşurken boyuna dili dolaşıyordu. Telgraf şöyle başlamaktaydı:

«Devlet uşağı Harada'nın bugün bir basın toplantısında bize yutturmaya kalkıştığı resmî palavralar...»

Sonra Sorge küçük mavi arabasına atladı, hızla evine doğru yollandı. Miçiko'yu göresi gelmişti.

Lâkin yine de polis memurunun hizasında durmaktan geri kalmadı: Bu adam, içinde yabancıların bulunduğu arabaların numaralarını belli etmeden yazıp gizli polise iletmekle görevliydi.

— «Hey ahbap!» Diye bağırdı. «Berlinli Herr Sorge'um ben! Yaz bunu defterine! Şunu da ekle sonra: Gidip yatacağım ve yalnız yatacak da değilim!»

Yirmidördüncü Bölüm

CASUSLARIN KENDİLERİNE ÖZGÜ DİLLERİ VARDIR

Denizci gibi, sanatçı gibi, soyguncu gibi casusun da kendi dili, kendi meslek argosu vardır.

Casusunki bir sanat argosu değildir yalnız. Gizleme işine de yarar. Sovyetler güçlü ve gizli örgütleriyle bunun oluşmasına büyük ölçüde katkıda bulunmuşlardır.

Alınması zorunlu olan çok dikkatli ihtiyat önlemleri uyarınca iki ajan, bir üçüncüsünden sözederken onun takma adını kullanır. O iki kişi birbirlerini çok iyi tanısalar, karşılıklı güven besleseler ve konuşmalarını kimsenin dinlemediğini bilseler dahi bu böyledir.

Yer adlarıyla tarihler ve sayılar da bu kuralın dışında kalamaz. Sorge bir süre için Ramses adını taşımıştı. Moskova yerine Münih diyordu. «Müdür»ün alıcı radyosunun bulunduğu Vladivostok yerine de Wiesbaden'i kullanıyordu.

Bu şifreli adlar çoğu zaman rastgele seçilmekteydi ve aralarında mantıklı bir bağ kurmaya kalkışmak yararsızdı. Yalnız bir tek durum bilinmektedir ki bunda, en kaşarlanmış Sovyet ajanları bile içlerini hafif bir hüzün kapladığını hissediyorlardı. Sovyetler Birliği adını gizlemek için «vatan» sözcüğünü kullanıyorlardı. Casusun da kalbi vardır.

Bazı kombinezonlar da ortaya oldukça acayip durumlar çıkarıyordu. Meselâ «Ramses Koper-

nik'ten sosis istiyor,» sözleri pekalâ şu anlama gelebilirdi: Tokyo'daki şebeke şefi Sovyet Büyükelçiliği'nden kendisine dolar olarak para yollamasını rica etmektedir.

Kimi zaman en korkunç zanaatlarda da görüldüğü gibi argo, «babacan» da oluyordu. «Radyocu»nun «müzisyen» diye anıldığını daha önce görmüştük. Casusluğun kendi adı «oyun»dur; casusluk yapmaya «oynamak» denilir. Edinilen bilgi de, özellikle hasmı aldatmak için yalan-yanlış biçime sokulmuşsa, «oyun malzemesi» adını alır. Ajan için «safdışı edildi», «felce uğratıldı» denilmez. Çoğu kez «devre dışı» ya da «oyun dışı kaldı» denilir.

Yine bu kurallara uygun olarak bir çalar saat, radyo alıcısı demektir. Yakalanan bir ajan için «hapse girdi» denilmez de «hastahaneye yattı» denir. Polise ne ad verilir peki? Bilin bakalım... «Hekim!»

Alman karşı casusluk örgütü casusları «tersyüz etmekte» uzmanlaşmıştı. Tersyüz etmek, açık dilde şu anlama gelir: Bir casus İngiltere için Almanya aleyhine casusluk yapıyordu diyelim. «Tersyüz» edildi mi Almanya için İngiltere aleyhine casusluk yapmaya başlar.

Avrupa'da «tersyüz etme» sık-sık görülen bir şeydi. Sorge'un Japonya'da yönettiği kesimde ise olanaksızdı. Sorge bir sıradan rutin adam ya da makinede bir dişli çark değildi. En umulmadık anda büyük işler çeviren bir entrika dehasıydı o!

*

Sorge Miçiko'nun yanına yatmış, boşluğa bakıyordu. Gecenin derin sessizliğini kadının belirsiz soluğu bozmuyordu.

Sorge kolunu uzatıp kızın omuzuna değdi, omuz da güvenle bıraktı kendini. Miçiko Sorge'dan artık korkmuyordu. Bir daha da hiç korkmayacaktı. Bunu ummak istiyordu.

Sorge:

— «Seninle olmak hoş şey,» dedi.

Miçiko gülümsedi. Onun yüzüne bakmadan:

— «Karın nasıldı?» Diye sordu.

— «Hangi karım?»

— «Evlendiğin kadın.»

Sorge elini uzatarak:

— «İçki ver bana,» dedi. «Fakat kadehi çok doldurma.»

Miçiko onun isteğini hemen yerine getirdi; kadehi yavaşça, Sorge'un açık duran eline verdi ve yatağın yanında diz çöktü.

— «Bunu sormamam mı gerekiyordu yoksa?» Dedi.

— «Her çeşit soruyu sorabilirsin, Miçiko.»

Kız birden:

— «Cevap verme bana,» dedi. «Önemi de yoktu zâten. Öyle aklıma geliverdi işte...»

Sorge içinden: **«Ben ancak söylemek istediğimi söylerim,»** diye düşündü. **«Kararımı verdim: Herşeyi söyleyeceğim ona. Kalbimin derinliklerini göstereceğim, vefalı ve iyi bir kız çünkü. Aptal da üstelik. Bütün gözyaşlarını içine çekip kurutabilecek bir sünger o. Bana göre başka hamurdan yaratıldığı için de bu gözyaşları iyi gelecek ona.»**

— «Adı Christiane'dı,» dedi. «Çok akıllıydı, benden de akıllı. Geçinemeyeceğimizi çabucak gördü. Kavgasız gürültüsüz ayrıldık. Bugün bile barışık durumdayız; birbirimizi sevdik de ondan.

Sevişmiş iki insan birbirinden ayrılsa bile, o sevgi ölmez.»

Miçiko:

— «Anlıyorum,» dedi. «Bizim için de işlerin başka türlü olacağını düşünme sakın. Sen istersen çekip gitmeye hazırım. Gerekliyse şimdi bile gidebilirim. Ancak aramızda geçmiş olanlardan hiçbiri ölmeyecek. Ağzımdan da senin hakkında tek kötü söz çıkmayacak.»

Sorge onun elini avucuna alıp makineleşmiş bir hareketle okşamaya başladı.

Miçiko:

— «Biliyorum, çok aptalım ben,» dedi. «Fakat akıllılığın sevgiyle ne ilgisi var?»

Sorge dalgın-dalgın:

— «Şefkatli bir yürek büyük bir zekâdan üstündür,» dedi. «Fakat Christiane'da ikisi de vardı. Şefkat mi, zekâ mı baskın çıkardı onda, zamanla belli olabilirdi.»

Sorge da olup bitenleri çok iyi bildiği hâlde bu gelişmeye yardımda bulunmuştu. Ona göre bu kadın fazla iyi idi. Yolunu kesiyordu. Büyük serüvenler peşinde olan kimse, bağlanmamalıdır. Arkadaşına yapışıp kalmaktan korkan yalnız olmalıdır.

Miçiko:

—«Canımı acıtıyorsun,» diye fısıldadı.

Sorge irkildi ve Miçiko'nun kolunu sıkan eline şaşkın-şaşkın baktı. Kasılmış parmaklarını gevşetip hayretle süzdü onları. Ağır-ağır kalktı.

— «İşim var,» dedi.

Çabucak giyinip dışarıya çıktı; minik arabasının oturacak yerine yığılırcasına bıraktı kendini

ve kente doğru yola çıktı. Belirli bir amacı yoktu, fakat çok hızlı gidiyordu.

Büyükelçiliğe girdi. Bu geç saatte kimse çalışmıyordu. Haberleşme Bürosunda bir süre kaldı; fakat gündüz gelen son haberler üzerinde zihnini toplayamadı. Ensesi ağrıyordu, dışarıya fırladı.

Büyükelçi'nin konutunda ışık gördü. Hafif bir müzik sesi de geliyordu. Sorge yaklaştı. Müziğin hoparlörden çıkar gibi bir hâli vardı. Dans müziği idi. «Kuru gürültü» diye adlandırdığı bu nesneye olan nefretini yenerek içeriye girdi.

Elga onu görünce pek sevindi. Büyükelçi de dostça el salladı. Sorge kapının önünde durdu; az sayıdaki konukları gözden geçirdi. Martina Schwartz radyonun önünde, Büyükelçinin yanında oturuyordu. Sorge onu görünce gerisin geriye döndü hemen:

— «Rahatsız etmeyeyim sizi,» dedi.

Elga peşinden gelerek:

— «Rahatsız etmiyorsunuz ki,» dedi.

— «Sizi rahatsız etmiyorum, biliyorum, Elga. Fakat başkaları için burada fazlayım. Açık konuşmak gerekirse ben kendimi rahat hissetmeyeceğim.»

— «Unutamaz mısınız bu kadını, Richard?»

— «Karşınızdayken kendimi kolayca unutup soğukkanlılığımı yitirebilirim; bundan kurtarmak istiyorum sizi.»

— «Bitişik odaya geçelim, isterseniz?»

Sorge kederli-kederli:

— «Niçin böyle davranıyorsunuz bana karşı? Niçin dedikodulara meydan okuyorsunuz? İnsan-

ların kötü yürekliliğini, düşüncelerindeki bayağılığı biliyorsunuz. Niçin ortaya atılıyorsunuz böyle, Elga? Niçin?»

— «Bu saçma düşünceler de nereden çıktı, Richard?»

Sorge direterek ekledi:

— «Niçin yapıyorsunuz bunu? Acıma duygusundan mı?»

— «Siz içtiniz mi, Richard?»

Dışarıya çıkarken mırıldandı:

— «Henüz içmedim.»

Küçük arabasının önünde uzun süre dikilip durdu. Kararsızdı. Nereye gidecekti? Sonunda **Altın Damla**'ya, Ketel babanın meyhanesine gitti.

Baba onun yanına oturarak:

— «Kızı fazla yalnız bırakma,» dedi.

— «İyi ama, ikimiz de aynı boyunduruğa başlarımızı geçirmiş değiliz, bildiğim kadarıyla.»

— «Ne diye Miçiko'yu getirmedin? Bizi görünce sevinirdi.»

Sorge sert-sert:

— «Amaaan baba, çok kafa ütülüyorsun! Sen içki getir bana hele,» dedi.

Ketel kaygılıydı:

— «Kavga mı ettiniz yoksa?» Diye sordu.

— «Çok konuştun be!» Dedi; kalkıp dışarıya çıktı.

Küçük arabası hızla ileri atıldı, Ginza Mahallesi'ni bir baştan öbür başa geçti. Sorge yan sokaklardan birine saptı, ona paralel bir sokaktan geri döndü; makineleşmiş gibi, belirli bir amaç gütmeksizin iki tur daha yaptı. Max Klausen'in evi önünde durmak üzereyken, kaldırımın kıyısında

duran bir polis otosu gördü. Gaza bastı, durmadan geçip gitti: **«Klausen olacak bu sallapati herif yine polislerle kafayı çekiyor; çok da kurnaz sanıyor kendini,»** diye düşündü.

Bir kahvenin önünde durdu; içeriye girdi, tezgâhın önünde kendine yer açmak için bir Japonu iteledi, içki istedi. Sonra arkasına dönerek salona baktı. Az müşteri vardı. İçki içip cırlak seslerle konuşuyorlardı. Anlamaya çalıştı; fakat çok çabuk konuşuyorlardı.

Bir Japon gelip onun önünde eğilerek bekledi.

Sorge:

— «Ne istiyorsun benden? Kimsin sen?» Diye sordu.

— «Müzik çalarım da. Dinlemek istediğiniz birşey var mı?»

— «Keman mı gıcırdatıyorsun?»

— «Piyano çalıyorum.»

— «Bach'ı, Beethoven'i, Schumann'ı biliyor musun?»

Japon «hayır» anlamına, kederli-kederli başını salladı.

— «Sonra da müzisyenim, diyorsun. Maskara herif. Almanca şarkılar biliyor musun?»

Japon hemen atıldı: «Biliyorum tabiî. **Deutschland, Deutschland über alles!»**

Sorge:

— «Pekalâ! Çal bakalım,» dedi. «Canım eğlenmek istiyor bugün.»

Japon piyanosunun başına koştu; Sorge da bir kadeh içki getirtti. Bir işaret yapınca piyanist tuşlara vargücüyle basmaya başladı.

Sorge:

— «Ayağa kalksanıza be!» Diye bağırdı. «Bizim Ulusal Marşımız çalındı mı, esas duruşa geçmeniz gerek, anlaşıldı mı?»

Orada bulunanların çoğunluğu kuzu-kuzu ayağa kalktı. Bazıları çekiniyorlardı. Sorge içlerinden birini yakasından kavradığı gibi ayağını yerden kesti. Adamın gömleği yırtıldı. Ötekiler de hemen ayağa kalktılar.

Sorge piyaniste:

— «Yeni baştan çal!» Diye bağırdı.

Adam da ulusal marşı yine çalmaya başladı.

Sorge elinde boş kadehiyle dumanlı salona dalgın-dalgın bakıyordu. Kaç kez işitmişti bu şarkıyı? Daha çocukken, Haydn'ın bu çok hoş melodisinin nağmelerini duyunca gözleri yaşarırdı. Çoğu kez öylesine duygulandırırdı ki, sesiyle koroya katılamazdı. Bugün bile, dimdik ayakta duran babasının gür sesini, yurduna olan sevgisini haykırırken duyar gibi oluyordu.

Aradan çok yıllar geçmiş, Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra bu şarkıya her zaman için veda etmişti. Sisli bir 9 Kasım akşamı, yüzü-gözü kan içinde bir arkadaşını bir kapının girintisi içine itmişti. Arkadaşı inliyordu; Sorge da onu susturmak için elini ağzına kapamıştı. Kovalanıyorlardı. Ağır yaralı arkadaşıyla bu karanlık köşede uzun süre kalmış; kaatil herifler dağılmadan önce avaz-avaz bağırarak Alman Ulusal Marşı'nı söylemişlerdi. Peşinden de Nazi Partisi'nin marşı olan **Horst Wessel**'i...

Sorge elindeki kadehi duvara doğru fırlatıp kırdı. Boğuk bir gürültü çıktı.

Müşterilere:

— «Oturabilirsiniz artık,» diye bağırdı. «Bu saçma şey için ayağa kalkacak kadar aptal mısınız siz?»

Sonra piyaniste para verdi:

— «Çok kötü çalıyorsun,» dedi. «Bunun için bahşiş veriyorum sana.»

Dışarıda, nerdeyse sönecek gibi ışıldayan lâmbaların donuk ışığı altında, Sorge uzun zaman arabasının içinde oturdu.

— «Eskiden, çocukken ve ağlamayı henüz biliyorken...» Diye başladı.

Dehşete kapılarak sustu, vargücüyle marşa bastı.

İmperial'e giderek Siebert'i yatağından kaldırdı. O hiç ses çıkarmadı; pek az da şaşırdı.

— «Nerede oturduğumu öğrenmek istiyor musun, Siebert? Gel benimle. Bu fırsat bir daha ele geçmez. Benim **'fakirhane'yi göstereceğim,»** dedi.

Siebert hiç çekinmedi; Sorge da bunun böyle olacağını sezmişti. Öneri çekiciydi. Siebert çoğu kez Sorge'a misafirliğe gitmek istemişti; ancak Sorge hep yan çizmiş; «Ev halimin görülmesinden hoşlanmıyorum,» demişti.

Siebert arabaya binerken:

— «Sinirlerime acıyın ne olur!» Dedi. «Yaşamaktan bıkmış değilim.»

Sorge güldü, gaza bastı. Şehri bir baştan öbür başa fırtına gibi geçtiler. Siebert eliyle şapkasını tutuyordu. Tek tük söyledikleri sözleri rüzgâr ağızlarından koparıp alıveriyordu.

Sorge'un evinin kapısını aydınlatan kırmızı fener yanıyordu.

Siebert sordu:

— «Özel bir işaret mi bu?»

— «Tabiî,» dedi. «Aklınızda olsun: Lâmba sönük oldu mu bu, '**beni rahatsız etmeyin,**' anlamına gelir.»

İçeriye girdiler, Sorge seslendi:

— «Miçiko! Çay yap bize!»

Siebert:

— «Sizi rahatsız etmek istemem,» dedi.

Sorge çok ciddî:

— «Hiç çekinmeyin,» dedi. «Miçiko'yu ev sâhibesi olarak incitmiş olursunuz. Konuğuna bir fincan çay sunmaktan büyük mutluluk duyacaktır.»

Birinci kata çıktılar. Siebert çevresine ilgiyle bakındı. Kitaplar, yine kitaplar düzensiz bir hâlde, üstüste yığılı duruyorlardı. Siebert bunları karıştırmaya başladı.

Sorge:

— «Bütün Japon edebiyatı var burada,» dedi. «Klâsik, lirik, modern, sosyoloji, tarih... Varolup da çevrilmiş olanların hemen hepsi. İstediğinizi alıp götürebilirsiniz.»

Siebert daha iyi araştırmak için diz çökmüştü:

— «Beceremem ki,» dedi. «Almanya'da kitaplığımla yaşıyorum hemen-hemen ve karım kadar onun da eksikliğini duyuyorum.»

Sorge:

— «Bunlar bana lâzım değil,» dedi.

Çay geldi, Miçiko da güzel reveranslar yaparak ikramda bulundu. Sorge Siebert'i tanıttı; o da genç kadını ilgiyle inceledi. Çaylarını dinsel bir huşu içinde içtiler.

Fincanlar boşalınca Sorge:

— «Şimdi de yalnız bırak bizi, Miçiko,» dedi.

O çıktıktan sonra Siebert:

— «Anne gibi insanın üstüne titriyor,» dedi.

Sorge öfkeli bir hareket yaparak cevap verdi:

— «Ayda ikiyüz yen veriyorum ona. O kadar da değeri var.» Sonra ekledi: «Burada bir lise öğretmeni aşağı-yukarı yüzelli yen alır. Bu da çok az.»

Siebert kuru deniz yosunuyla doldurulmuş divanda oturuyordu. Arkasına yaslanmış hâldeydi.

— «Azizim Sorge, niçin duygularınızı değersiz göstermeye çalışıyorsunuz?» Diye sordu.

Sorge birden bağırdı:

— «Bu duygular kimseyi ilgilendirmiyor da ondan!»

Siebert uzlaşıcı bir tavırla:

— «Peki-peki! Kızmayın, anladım,» dedi.

Büyük bardaklarda susuz ve buzsuz viski içtiler. Siebert bir puro sigarası yaktı. Bir alışverişi sonuçlandırmak üzere olan eski dostlar gibi bakıyorlardı birbirlerine. Arasıra sustuklarında da duvar saatinin tekdüze «**tik-tak**»larını duyuyorlardı. Dışarıda gece uzak bir denizi andırırcasına faşırdıyordu.

Siebert düşünceliydi. Birdenbire:

— «İngilizce, Fransızca, Çince ve Japonca konuşuyorsunuz siz,» dedi.

— «Japoncayı çat-pat biliyorum.»

— «Nerede öğrendiniz?»

— «En büyük bölümünü yatakta, Siebert. Hoşunuza gitmedi mi?»

— «Rusça bilmiyorsunuz, değil mi?»

— «Neden sordunuz?»

— «Gerçi hiç kimse sizi Rusça konuşurken görmemiştir; fakat bahse girerim ki Rusça biliyorsunuz?»

Sorge sözlerin üzerine basa-basa:

— «Öyle geliyor ki fazla ilgi duyuyorsunuz bana! Bu konuda ne düşüneceğimi pek bilemiyorum. Arasıra bunun hoşuma gitmediği de olur!»

— «Yararsız düşüncelere kaptırmayın kendinizi, Sorge. Zihnimden geçenleri çoğu kez kendime saklarım; istediğim zaman da belleğim çok güçsüzleşiverir.»

Sorge Siebert'e:

— «Tamam, anlaştık,» anlamına gelen bir işaret yaptı, sonra kadehini kaldırdı:

— «Kötü bir vicdan bir yaşamı uzatabilir bazen,» dedi.

Siebert kadehini boşalttı:

— «Ne doğru söz! Kimi hâllerde de sağduyunun yaşamı kısalttığı muhakkaktır.»

Sorge:

— «Enayilerin sağlığına!» Diye bağırdı. «Bunların hemen hepsi aşktan yana mutludurlar; uzun bir ömür vardır önlerinde. Yurtlarında hayatlarından çok memnundurlar!»

Siebert düşünceliydi. Purosundan bir nefes çekti ve tavana yükselen mavi, hafif dumanı seyrederek:

— «Bazen imreniyorum size,» dedi. «Lâkin yine de sizin yerinizde olmayı hiç istemiyorum.»

— «Postu kaybetmekten mi korkuyorsunuz?»

— «Ya siz, Sorge? Bu duyguya alıştırdınız mı kendinizi?»

Sorge bir şişe viski daha açtı, kadehleri silme doldurdu.

— «Kırkyedi samurayın sağlığına içelim,» dedi ve içti.

Siebert de onun gibi yaptı, fakat daha yavaş içti. Bir yandan da gözlerini Sorge'dan ayırmıyordu. Kırkyedi samuray!.. Japon tarihinin bu kendine özgü, acayip bölümünü biliyordu. Bu kırkyedi samuray, öldürülen efendileri derebeyinin öcünü kanla almak istiyorlardı. Sefih bir yaşam sürer gibi yaparak hasımlarının kuşkularını yatıştırdılar. İçip-içip sarhoş oldular; kadın peşinden koştular, dinsel ve ailevî görevlerini yerine getirmediler. Sonra, zaferi kazanacaklarından emin olunca ayaklandılar ve öçlerini korkunç biçimde aldılar.

Siebert yükseltmeye çalıştığı bir sesle:

— «Ben de kırksekizinci samurayın sağlığına içiyorum,» dedi.

Kendilerini alkolün etkisine bıraktılar, belirsiz bir takım düşüncelere daldılar. Anlaşılmaz sözleri birbirine karışıyordu. Sarhoşlara özgü o güven duygusuyla açık-seçiklikten kaçınıyorlar, kendilerini bırakıyorlar, yalnızlığın tadını çıkarıyorlardı.

Sonra oturdukları yerde sızdılar. Yanan puro Siebert'in parmaklarından kayıp divanın üstüne düştü. Hafif bir duman yükseldi, koyulaşmaya başladı. Ateş yayılıyordu. Odanın içine buruk, sersem edici bir koku yayıldı.

Sorge'un ağır, düzenli soluğu birden durdu. Gözlerini açmadan havayı kokladı. Yüzü kasıldı. oturduğu yerden fırladı. Birden uyanan Siebert'i bir yana iterek şilteyi kavradı, güçlü kollarıyla kaldırıp pencereden dışarıya fırlattı. Şilte şangırşungur kırılan camlardan dışarıya çıkıp boğuk bir gürültüyle bahçeye düştü.

Sorge heyecandan titreyerek:

— «Siebert!» Diye bağırdı. «Bu koku var ya? Mezarımdan kaldırabilir beni!»

Siebert kalkmıştı; şaşkındı. Gülümsemek istedi, ağzı çirkin bir buruşmayla kıvrıldı. Duvardaki kocaman deliğe aptal-aptal bakıyordu. Pencerenin pervazları da şilteye takılarak birlikte düşmüşlerdi.

Sorge:

— «Birinci Dünya Savaşı'nda Somme'da (Fransa'da) alev makineleriyle temizlenmiş sığınaklarda dolaştım. Aynı koku orada da vardı!»

Siebert:

— «Savaştan tiksiniyorsunuz, değil mi?» Diye sordu.

Sorge sert-sert:

— «Evet,» dedi. «Savaşı önlemek için hiçbir çabada bulunmayanlardan da tiksiniyorum.»

Konuğunun direnişine aldırmadan kolundan kavramıştı:

— «Bak Siebert,» dedi. «Askerlik yaptım, gönüllü yazıldım, şevkliydim, coşkuluydum. Çarpıştım. Birkaç kez yaralandım, nişan aldım. Dört yıl boyunca cepheyle hastahane arasında mekik dokudum. Dövüştüm, aç kaldım, öldürdüm, kanımı akıttım. Savaş nedir, bilirim. Bir daha görmek istemiyorum onu. Hiçbir zaman!»

Siebert'i de sürükleyerek dışarıya attı kendini. Yanık etin buruk kokusu peşini bırakmıyordu. Derin bir uykuya daldı, bütün gün uyudu.

Yirmibeşinci Bölüm

ROOSEVELT'İN MÜŞAVİRİ DE CASUSLUKTAN MAHKÛM OLMUŞTU

Bazen bir casusun, tarihin karmaşık mekanizmasına el atabilecek duruma geldiği olur. Fakat meslek casusu ya da görevini vatanseverlik duyguları yüzünden yerine getiren bir casus bunu yapmaya hiçbir zaman fırsat bulamaz. Bir ülkücü olması gerektir çünkü.

Yeryüzü'nde Yalta Konferansı'nı bir felâket sayanlar çoktur. Birçokları: «Başkan Roosevelt Stalin'in oyununa gelmiştir,» deyip dururlar. Geçmişte yapılan yanlışları belirtmek kolaydır. Fakat şunu da gözden kaçırmamak gerekir: Bu konuda Birleşik Amerika Başkanı'nın sözü en çok dinlenen danışmanlarından biri, Alger Hiss'ti.

Alger Hiss de tıpkı Taylor Kent gibi, çok iyi bir ailenin çocuğuydu. Meslek yaşamı parlak geçmişti. Ünlü Harvard Üniversitesinin örnek öğrencisiydi; yükselme tutkusu olan bir hukukçuydu; çok genç yaşta Dışişleri Bakanlığı'na girmiş, Başkan'a danışman olarak Roosevelt'in New Deal'ine büyük katkıda bulunmuştu. 1945'te de Hiss, Birleşmiş Milletler'in ilk Genel Sekreteri'ydi.

Fakat 1948'de sıkı sıkıya sorgulanan bir komünist, eski ajanların, bu arada Alger Hiss'in de adını vermişti.

Bunun üzerine Amerika kaynayan bir kazan hâline geliverdi. Demokratlar'la Cumhuriyetçiler birbirlerine girdiler. Hiss vargücüyle kendini savundu. Adalet cihazını harekete geçirdi. Pişman-

lık getiren komünist ise bir takım belgeler gösterdi. On yıl önceki tarihi taşıyorlardı, fakat ezici bir nitelikleri vardı: Dışişleri Bakanlığı'nın altmışbeş tane belgesiydi bunlar; üç tanesi elle yazılmıştı. Uzmanlara başvuruldu; bunların hepsi oybirliğiyle: «Yazı, Alger Hiss'indir,» dediler.

Hiss: «Benim bir şeyden haberim yok!» Diye yeminler ediyordu. Eski komünist ise yine yemin ederek bunun tersini söylüyordu. Jüri üyeleri kendilerine gösterilen kanıtları kabul ettiler. Hiss beş yıl hapse hüküm giydi. Casusluk suçlaması ispat edilememişti. Zaman aşımı da araya girmişti.

Hiss'in başka casusluk eylemleri yapıp yapmadığı bilinmemektedir. Muhakkak olan şu ki kendisi de, Sovyetler de bu konuda hiçbir şey söylememektedirler.

Eğer büyük devletler o zaman gizli dosyalarını açmış olsalardı, bu boşboğazlıklar hiç de yabana atılamayacak sonuçlar doğuracaklardı. Birçok hatırlı kişiye casus ya da vatan hâini gibi aşağılatıcı sıfatlar verilecekti.

Fakat bu tehlike önemli değildir. Mükemmel birer şantaj aracı olan bu tür dosyaların gizli kaldıkları sürece değerleri vardır. Meslekte yazılı olmayan, fakat «buyurucu» nitelikte bir yasa vardır. Hiçbir devlet casus çalıştırdığını itiraf etmez. Bir casus maskesini yüzünden çıkarsa veya anılarını yayınlasa bile, amaçlanan devlet görünüşü kurtarmaya özen gösterir; ne yalanlama, ne açıklama yapar.

Demek oluyor ki Alger Hiss düşman safına geçen bir kaçaktı. Günümüzde de bakanlıklarda, bilimsel araştırmaların en kapalı çevrelerinde, ulusal ekonominin komuta postalarında önemli

görevler yapan bunun gibi kim bilir kaç kişi vardır? Her yanda kuşku hüküm sürmektedir. Bunun tohumlarını Kent ve Fuchs, Hiss ve Sorge gibi adamlar ekmişlerdir.

Fakat asıl sorumlular, son çözümde, «toprağı» hazırlamış olanlardır. İnsanların yüreklerine hınç eken, hınç biçer.

*

Richard Sorge **Altın Damla** Meyhanesi'ne girdi, dipteki salona geçti. Müşterilerinin rahatlığına özellikle göz-kulak olan bu meyhanede pek göze çarpmayan loca gibi yerler, birkaç özel oda, dip tarafta bir salon, «özel» diye adlandırılan bir de başka salon vardı. Sorge rahatsız edilmeden yemek yemek istediği zaman, Ketel baba bunu sağlamak için gerekeni yapıyordu.

Ketel baba için-için Sorge'un mükemmel ve çok kurnaz bir iş adamı oluşundan kuşkulanmaktaydı. Çünkü ona göre ancak çok para kazanan çok içki içebilirdi. Becerikli, açıkgöz bir insanın gazetelere, haber ajanslarına muhabirlik ederek büyük paralar kazanabileceğini Ketel babanın aklı almıyordu. Sorge ikide-bir yeni bir açıklama yapmamak üzere, aldığı aylık ücretlerin fişlerini ona göstermişti, fakat Ketel babanın yine de aklı bu işe yatmamıştı.

Fakat iyi yürekli doktoru çok seven Ketel baba, onun en küçük arzularını bile yerine getirmeye hazırdı.

Sorge belirli bir viski markasından mı hoşlanıyordu? Bizim saygıdeğer meyhane patronu hemen ithalâtçıları harekete geçiriyor, içki mahzenini onunla dolduruyordu. Sorge bir Hawaii or-

kestrasını dinlemek mi istedi? Ketel baba ne yapıp yapıyor meyhanesi için böyle bir orkestra buluyordu. Sorge öğle ya da akşam yemeğini özel salonda yemek istedi mi bu salon onun için hep boştu.

Ozaki daha önce gelmişti. Sorge içeriye girince ayağa kalktı, resmî bir tavırla eğildi. Sonra elini uzattı:

— «Böyle buluşmamız pek seyrek oluyor,» dedi.

Sorge cevap verdi:

— «Burası buluşma yerlerimizin en güvenilir olanıdır. Onun için de burayı çok ölçülü biçimde kullanmam gerek. Ancak önemli tartışmalar için ve rahatsız edilmemekten emin olmak istediğimiz zaman.»

— «Neymiş bu önemli sorun, Herr Sorge?»

— «Almanya Büyükelçiliği'nin kampanya plânından sözedildiğini duydunuz mu?»

Ozaki sessiz-sessiz güldü:

— «Haaa, eski hikâye bu,» dedi. «Kapanmış sayamaz mıyız onu?»

Sorge:

— «Önce yemeğimizi ısmarlayalım,» dedi. «Ondan sonra da rahatsız edilmekten çekinmeksizin, sizin dediğiniz gibi, bu eski hikâyeye döneriz.»

Ozaki terbiyeli bir tavırla:

— «Tamamen emrinizdeyim,» dedi.

Sorge kapının yanındaki zile, üç kez kısa-kısa bastı. Kapıda Ketel anne göründü; gülümseyerek **«bayların ne arzu ettiklerini»** sordu.

Sorge kendisi için **«saşini»** ısmarladı. Dilim-dilim kesilip çiğ yenen bir balıktı bu. Ozaki de Alman usulü bir biftek söyledi. İçki olarak Sorge

Ozaki'ye saygı göstermiş olmak için bir şişe Frankonya şarabı ısmarladı. Japon da kısa süren bir çekingenlikten sonra bir şişe viski söyledi. Sorge kuşkulu gözlerle ona baktı.

Yemekler gelmeden önce birkaç taze, fakat özel önemi olmayan haberi karşılıklı birbirlerine verdiler. Sorge başında bulunduğu grubun günlük çalışmalarından sözetti. Ozaki de sabah kahvaltılarının yapıldığı kulüpte yeni-yeni kimselerin boy gösterdiğini anlattı.

— «Japon yönetici çevrelerindeki kaygı boyuna artmaktadır,» dedi. «Sinirli hava artıyor. Ele geçen büyük fırsatı kaçırmamak konusunda beliren ve gittikçe güçlenen istem, daha uzun zaman görmezlikten gelinemez. Büyük kararlar arifesinde bulunuyoruz.»

— «Bu kararlar verildi mi, zarlar da atılmış olacak. Bütün cepheler kurulacak ve sonra bunlardan hiçbir değişiklik yapılamayacak.»

Ozaki:

— «Evet,» dedi. «Aynı anda da çalışmamızın esas bölümü gerçekleşmiş olacak. Ne yapacağız o zaman?»

— «Bütün trenler gitmiş olacak. Onlar durunca savaş bitmiş olacak ve yeni bir çağ açılacak.»

Yemeklerle içkiler geldi. İki arkadaş konuşmalarına ara vererek büyük bir iştahla yemeklerini yemeye başladı.

Ozaki:

— «Sizin şaraptan biraz da bana verin,» dedi.

— «Siz viski ısmarlamıştınız ya!»

Ozaki gülümseyerek:

— «Değiş-tokuş yapalım isterseniz,» dedi. «Buyurun rica ederim.»

Sorge Ozaki'ye hayretle baktı; fakat onun bunu görmezlikten gelmiş gibi bir hâli vardı. Sorge viski şişesini kavramayı düşündü, sonra vazgeçti. Konuğunun karşısında fazla içmemek daha iyi olacaktı. Sorge'un tanıdıkları arasında Ozaki, karşısında dinç kafalı kalmanın iyi olacağı tek adamdı.

Ozaki tarafsız göstermeye çalıştığı bir tavırla:

— «Yazarlar çoğu zaman başkalarının serüvenlerini yaşarlar,» dedi.

Sorge cevap verdi:

— «Kendi yarattıkları sisler içinde çırpınan dumanlı yaratıklardır onlar.»

Ozaki bir yudum şarap içtikten sonra:

— «Çoğu hayata âşıktır,» dedi. «Ve bütün âşıklar gibi, olanın fazlasını elde etmek isterler. Söylendiğine göre, yaşamlarının en gizli ayrıntılarını kâğıt üzerine dökme alışkanlığını edinen yazarlar varmış.»

Sorge:

— «Sözü nereye getirmek istiyorsunuz?» Diye sordu. «Lâf olsun diye konuşma alışkanlığı yoktur sizde.»

Ozaki onun kendi sözlerini böylece kesişini bilmezlikten gelerek yavaşça ekledi:

— «Bu yazarlar şair ruhlu oldular mı yaşamın akışını sıradan bir insana göre daha çok merakla araştırırlar; ya da gözlemci oldular mı başkalarının yaşamını didik-didik ederler.»

Sorge şaşırmış, Ozaki'nin lâfı nereye getirmek istediğini de anlamıştı:

— «Yaaa,» dedi. «Siebert'in keskin bir gözlemci olduğunu mu söylemek istiyorsunuz?»

— «Bu bir yetenek, bir Tanrı vergisi. Ona sâ-

hip olduğunu da kabul ediyorum. Kitaplarından birkaçını okudum. Çok gelişmiş bir sanat duyusuna, insanı şaşırtacak kadar güvenli bir içgüdüye sâhip... İçgüdü tehlikeli nesnedir ve inanıyorum ki Japonya üzerine çok ilginç bir eser yazacak.»

Sorge ağzı dolu olduğu hâlde:

— «Orası muhakkak,» dedi. «Fakat ben bulunmayacağım bu eserde.»

— «İyice emin misiniz?»

Sorge irkildi, lokmasını çiğnerken durdu. Hiç düşünmeden viski şişesini kavradı. Ozaki kılı kırpırdamadan onun bütün yaptıklarını izliyordu.

— «Siebert'le sık-sık buluşuyorum; orası doğru (Sorge bir dikişte kadehini hemen-hemen boşalttı). Fakat bu birşey demek değildir ki! Çok dürüst bir kimse olarak tanıdım onu.»

— «İhtiyatlı olmak için bu da ayrı bir neden.»

Sorge atılarak:

— «Aptalca birşey bu,» dedi. «Hiçbir şey bildiği, hiçbir şeyden kuşkulandığı yok. Düşünce tarzlarımız da birbirine yabancı değil.»

— «Dostlarımdan biri geçen gün Herr Siebert'i Ulusal Kitaplık'ta görmüş.»

Sorge alaycı bir tavırla:

— «Bakın bu ilginç işte,» dedi.

— «Herr Siebert **Frankfurter Zeitung**'un son altı yıllık koleksiyonlarını getirtmiş, Japonya ile ilgili bütün yazıları sistemli bir tarzda araştırmış. Bunların hepsini siz yazmışsınız, Herr Sorge?»

— «Sonra ne olmuş? Ne demek bu? Yazılar kötü müymüş?»

— «Değilmiş muhakkak. Fakat Herr Siebert'in

çalışmalarınıza gösterdiği ilgi, üzerinde durulmaya değer birşey.»

— «Övündürücü bir şey de!»

— «Ve şunu düşünüyorum, Herr Sorge. Yalnız sizin yazılarınızla mı yetiniyor acaba? Çünkü şöyle diyorum kendi kendime: Eğer Siebert, sandığınız gibi, sizin dostunuzsa evinize gelebilir, ilgilendiği bütün kupürleri sizden ister, ödünç alırdı. Siz de hepsini değilse bile bir bölümünü verirdiniz ona. İşi yazılarınızı yorumlamaya kadar vardırırdınız belki. Oysa, bildiğim kadarıyla işler böyle olup bitmedi.»

Sorge elini ensesine götürdü. Sinsi ağrılar yine başlayarak yayılıyor, beyni tehdit ediyordu. Kadehini uzun yudumlarla boşaltınca ağrılar kesildi.

Sert-sert:

— «Aptalca şeyler bunlar!» Dedi.

— «Bana sorarsanız, iyi bir gözlemcinin başlıca yeteneklerinden biri, meraktır. Batı ülkeleri yeterince örnek veriyorlar bize bu konuda.»

Ozaki bir yandan içkisini ihtiyatlı, küçük yudumlarla içiyordu:

— «Hiç kimse olağandışı bir olaya tanık olup da bunun üzerinde durmadan edemez,» dedi.

Sorge'un sabrı tükenmeye başlamıştı:

— «İşi büyütmeyin Tanrı aşkına,» dedi. «Gazetelerin yazılışlerinde yapılan şakaları ciddîye almayın. Güzel bir röportaj yapmak için şöyle şeyler uydurulur orada, meselâ: Yapışık kız kardeşlerden birine yarım porsiyon çocuk yaptım, filân gibi! Yok yok, azizim, bu Siebert öyle zevzek bir insan değil!»

Ozaki parmaklarının uçlarını sofra örtüsünün üzerinde kaydırarak:

— «Onun elde edebileceği şeyleri de pek iç açıcı bulmuyorum ben,» dedi. «Fakat şu da var: Her gazetecinin meslek hayatında öyle bir ân gelir ki, sağduyusu varsa ve mesleğini seviyorsa o da bu ânı kullanır.»

— «Valmy'nin topa tutuluşu ve Goethe gibi... Bu gecikmiş sağduyu örneğinden mi sözetmek istiyorsunuz yoksa?»

— «Dünü bırakalım da bugünde kalalım. Talihi yâver gider de Siebert'e çok heyecan verici bir casusluk olayını keşfettirirse susar mı sanıyorsunuz? İçtenlikle inanıyor musunuz buna?»

Sorge iyice öfkelenmişti. Masanın üstünden viski şişesini kavradı:

— «Bu kadar kısa zamanda bu kadar aptalca şeyi birarada söylememiştiniz hiç,» dedi. «Aradığınız ne, alt tarafı? Smedley adlı kadınla mektuplaşmanızı birkaç ay önce yasaklamıştım. Bu söylediklerinizi ona mı cevap? Yoksa benim için kaygılandığınıza mı inandırmak istiyorsunuz beni?»

Ozaki dostça bir edâ ile:

— «Sizin hatâ işlediğinizi hayatta tek bir defa göreceğim,» dedi.

— «Bizim meslekte işlenecek bir hatâ, öldürücü olabilir.»

— «Ben de belki bunun için sizi uyarmaya çalışıyorum ya!»

— «Siebert içinse tümüyle yararsız bu, Ozaki.»

— «Bir kuram mı bu? Denetlediniz mi onu?»

— «Geçirdiğim kazadan sonra hastahaneye giderken ceplerimdeki bütün notları Siebert'e verdim. O da yaktı onları,» dedi.

Ozaki atılarak sordu:

— «Yaktığını ne biliyorsunuz? Tek olanak bu

mu? Siebert'in size gösterdiği ilgi bunun tersini kanıtlamıyor mu? Yalnız dikkatini çekmekle kalmadınız, eline bir takım ipuçları da verdiniz. Şimdi de yeni kanıtlar toplamaktan başka yapacak ne iş kalıyor?»

Sorge asık bir suratla:

— «İçgüdüm tehlikeyi her zaman vaktinde haber verdi bana,» dedi. «Siebert için birşey söylemiyor.»

Sonra, bir karar verdiğini gösteren sert bir tavırla, ekledi:

— «Ama, eğer bu sizi yatıştıracaksa, sınavdan geçireceğim onu.»

— «Gerçekten yatıştıracak.»

Sorge devam etti:

— «Oysa ben iyi tanıyorum bu Siebert'i. O da beni iyi tanıyor. Hayatıyla oynamak istemiyorsa, hiçbir şey bilmemek durumunda olduğunun iyice farkında.»

— «Onun gibi akıllı bir adam Branz'ın işlediği ağır hataları işlemeyecektir, hiçbir zaman.»

— «Bu iki adam hiçbir noktada birbirleriyle karşılaştırılamaz ki.»

Ozaki yavaşça

— «Üstünlüğünüze hayranım,» dedi.

Sorge da onun edâsında hafif de olsa en ufak bir alaycılık sezmedi.

Sorge kalkıp zili çaldı, sofrayı toplattı. Sonra bir şişe viski daha istedi. Ozaki de bir şişe hafif Moselle şarabı getirtti.

Yine yalnız kaldıkları vakit Sorge:

— «Artık işe başlasak iyi olur,» dedi.

Ozaki sordu:

— «Zâten başlamamış mıydık?»

Sorge bu soruyu işitmezlikten geldi:

— «İşin neresindeydik?» Dedi.

— «Büyükelçiliğin hazırladığı plândan sözediyorduk.»

Sorge yine işitmezlikten geldi:

— «Beni asıl ilgilendiren, Dışişleri Bakanı Matsuoka'nın yakında yapacağı gezi,» dedi.

Ozaki'nin gülümseyişinde hayret ve saygı izleri belirdi. Başını eğerek büyük açıksözlülükle:

— «Çok iyi haber almışsınız,» dedi.

Sorge övgüyü kabullendi, fakat bu yüzden çok gururlandığını gösteren hiçbir davranışta bulunmadı:

— «Matsuoka Hitler'in çağrısı üzerine gidiyor,» dedi. «Büyükelçi'nin söylediğine göre, Almanya'ya yapacağı bu gezi için Başbakan Prens Konoye Nazilere yarı-resmî bir güvence vermesi için tam yetki vermiş ona.»

Ozaki:

— «Buraya kadarı doğru,» dedi.

— «Daha sonra Rusya'ya da geçişi aldatmacadan ibaret. Büyükelçi bunun böyle olduğunu düşünüyor yâni.»

Ozaki:

— «Fakat bunun aslı yok,» dedi.

Sorge çok ilgilenmişti, hemen sordu:

— «Aslı yok mu?»

Ozaki ekledi:

— «Matsuoka'nın görevi, Almanların niyetleri üzerinde inceden inceye bilgi toplamak, durumu yerinde görmek. Kesin bağlantılar yapmaya yetkisi yok.»

— «Ya Rusya'da ne yapacak?»

— «Orası başka. Hükûmetini bağlayıcı anlaşmalar yapmaya yetkisi var.»

Sorge elini yassılamasına masaya indirerek:

— «Şaşılacak şey!» Dedi. «Şaşılacak şey doğrusu! Kutlarım doğrusu! Konoye Hükûmeti'nin elinde eşsiz bir danışman var.»

Hiç alaycılığa kaçmadan eğildi.

— «Hem sonra Japonlar Almanlar'ın sandıkları kadar aptal değiller. Almanların üstünlüğü hafif bir güvenlik duygusu uyandırıyor onlarda. Rusya ile kavga çıkarmaya kalkışmayacak kadar akıllılar. Sonra, fırsat düşerse, kendisini dev aynasında göre-göre başı dönen büyük Mihver ortaklarını satmaya da hazırlar.»

Ozaki ihtiyatla:

— «Hiç değilse şimdilik,» dedi. «Bunun anlamı sâdece şu: Hiç değilse şimdilik Japonya Rusya'yı kendine düşman etmek istemiyor. Fakat bu, Japonya'nın Almanya ile olan ittifakını bozmaya kararlı olduğu da demek değil. Tersine: Alman askerî başarılarından yararlanmaktan başka şey istediği yok.»

Sorge:

— «Böyle birşey söz konusu değil,» dedi. «Alman başarıları gittikçe seyrekleşecek; Japonya da Almanya'ya duyduğu ilgiyi yavaş-yavaş kaybedecek.»

Sorge makineleşmiş bir hareketle dikişli yüzünü uğuşturuyordu:

— «Almanya'ya eninde sonunda karşılaşacağı durumu anlatmak gerek,» dedi.

Ozaki:

— «Almanya'nın kulağını bükmek mi istiyorsu-

nuz?» Dedi. Genellikle telâşsız olan yuvarlak yüzünde sınırsız bir hayret okunuyordu.

Sorge düşünceli düşünceli:

— «Evet; kulağını bükmeli,» dedi.

— «İyi ama, neden?»

— «Tehlikeli bir takım yanlışları önlemek için.»

Ozaki:

— «Yaaa,» dedi; pek şaşırmıştı.

Ve ona öyle geliyordu ki göz kamaştırıcı bir şimşek, o zamana dek karanlıkta kalmış bir alanı korkunç bir açık-seçiklikle birden aydınlatıvermişti.

— «Ne demek istediğinizi anladım, Sorge.»

— «İnanıyor musunuz buna?»

— «Kendi yeteneklerinizi aşmak; şimdiye dek olduğunuzdan daha üstün olmak istiyorsunuz.»

— «Daha açık konuşun. Ozaki. Size göre ben, sıradan bir casustan daha fazla bir şey olmak istiyorum, öyle mi?»

Ozaki:

— «Evet,» dedi. «Daha fazlasını hattâ. Diplomat olmak, işleri perde ardından yönetmek istiyorsunuz. Almanya Büyükelçisini kendi hoşlandığınız tarafa yöneltmek istiyorsunuz.»

Sorge:

— «Aptalca birşey!» Diye bağırdı.

— «Hiç de değil. Başlıca amacınız bu! Tartışmaya bile değmez. Rusya ile Almanya arasında her türlü anlaşmazlığı önlemek istiyorsunuz. Kimin çıkarına olarak? Rusya'nın mı? Almanya'nın mı? Hem neden?»

Sorge sert-sert:

— «Ozaki,» dedi. «Bu sorular yalnız beni ilgi-

lendirir. Örgütün başı benim. Bana verilen direktiflerden sizin haberiniz yok. Benden kuşkulanıyor musunuz yoksa?»

Ozaki cevap vermedi.

Sorge yine sordu:

— «Kuşkulanıyor musunuz benden?»

Ozaki hep susuyordu. Gerçeği ilk kez sezinliyordu. Sorge, hayâl gücü geniş, kendini fantaziye kaptıran bir ülkücü, bir şaşkındı. Tokyo'daki Alman Büyükelçisi'nin aracılığı ile Alman politikasını yönetmeye kalkışmak iddiasındaydı. Büyükelçi'ye akıl öğretmenin bu işe yeteceğini hayâl ediyordu. Oysa aslında Japonya çok gerçekçi bir politika iziemekteydi. Fakat Sorge bu politikayı tuttuğu yolda durdurabileceğini sanıyordu. Son hızla giden bir treni durdurmak için elini uzatmak yeterliymiş gibi sanki!

Sorge diretti:

— «Cevabınızı bekliyorum. Benden kuşkulanıyor musunuz?»

Ozaki işin içinden sıyrılmak için:

— «Büyükelçiye hiç güvenim yok,» dedi.

Sorge da kesin bir tavırla cevap verdi:

— «O hiçbir zaman ülkesinin çıkarlarına aykırı bir davran şta bulunmayacaktır.»

Ozaki kocaman omuzlarını silkerek:

— «Herşey bunun ne anlama geldiğini bilmeye bağlı,» dedi. «Ocak ayı plânı şüpheci yaptı beni.»

— «Askerî bir oyun söz konusuydu. Başka hiçbir şey değil.»

— «Tehlikeli bir oyun. Biliyorsunuz ki söz ağızdan çıktı bir kez. Singapur'un zaptedilmesi kolay.»

Yirmialtıncı Bölüm

LAWRENCE'LE HASMI ALMAN CASUSU WASSMUSS'UN BAŞARILARI

Casusluk, basit kurye hizmetinden endüstrideki yapım sırlarını toplayıp iletmeye; rütbe işaretlerini gösteren bir çizelgenin verilişinden savaş plânlarının foto-kopilerinin çıkarılmasına; hizmetçi ve uşakların izlenmesinden politik cinayete dek çeşit-çeşit birçok uğraşı içine alan genel bir terimdir.

Tekniğin ve bu arada haberleşme yöntemlerinin ilerlemesi ile birlikte casusluğun yalnız tehlikeleri, dolaysız ve araçsız niteliği ya da yokedici gücü değil, çalıştırdığı insan sayısı da artmaktadır.

Baş casus Stiebner'in yeteneklerini bir Moltke dahi onurlandırmasını biliyordu. Bu adam Fransa'da geniş casusluk şebekesini kurduğu zaman, Prusya'lılar ülkeyi istilâ edene dek hiç kimse bu örgütün böylesine güçlü olacağını aklına getirmemişti. İlgililer bu büyük ve tarihsel kişinin, çoğunu tanımakta olduğu, dörtbini aşkın faal ajan çalıştırdığını öğrendikleri zaman şaşkın-şaşkın başlarını sallamaktan başka şey yapamadılar. Bu ajanların birçoğu dinsel tasvirler ya da müstehcen resimler satmak bahanesiyle ülkeyi karış karış dolaşmışlardı. Stiebner bugün sağ olsaydı çok daha büyük sayıda adam çalıştırırdı.

Casusluk tarihinin anlattığı en parlak başarılar bile bugün çok geride kalmıştır. Bu arada, İngiliz casusu Albay Lawrence'le hasmı, Alman Konsolosu Wassmuss'un Yakın Doğu'da başlatmayı

başardıkları o akıl almaz özel savaşlar üzerinde durmak da gerektir. Günümüzde bu tek başlarına çalışan dâhilerin sayısı azalmış; üstelik bunlara pek saygı da gösterilmez olmuştur. Eskiden onlar olmadan büyük ölçüde casusluklar yapılabileceğini kimsenin aklı almazdı.

Günümüzde casusluğun kodamanları Hollerith makineleri gibi çalışmaktadırlar. Politik cinayetin bile modası geçmiştir. Bilindiği gibi Alman Gizli Servisi İkinci Dünya Savaşı sırasında Tahran Konferansı'na Gestapo'nun adam öldürmekle görevli sekiz ajanını göndermiş; fakat bunlar niyetlerini gerçekleştirememişlerdi. Beri yandan, eski Sovyet ajanı Foote (fut) da Hitler'e karşı bombalı bir suikast hazırlamıştı. Tarihçiler bu girişimleri şimdi horgörerek gülümsemektedirler.

Günümüzde yığınlar üstün gelmektedir. Moskova'daki casusluk merkezine ilişkin pek fazla bilgi yoktur. Elde edilen bilgiler ise birçok çelişkilerle doludur. Fakat Amerikan F.B.İ. örgütünün merkezî servislerindeki muazzam karmaşıklığa bakmak bile, Moskova'daki casusluk merkezinin önemi hakkında insana bir fikir verebilir. F.B.İ.'da yüz milyonu aşkın fiş ve parmak izi vardır. Bunlar öyle düzenli biçimde ayrılıp sıralanmıştır ki, şüpheli bir kişinin kimliğini saptamak, ya da yeni bir ajanın mı söz konusu olduğunu anlamak için üç dakikadan eksik bir zaman yetmektedir.

F.B.İ. resmen onbeşbini aşkın kişi çalıştırmaktadır ve bunların çoğu seçkin uzmanlarla bilginlerdir. Servisin arşivleri önem bakımından dünyanın en büyük kitaplıklarını gölgede bırakmaktadır. Laboratuvarları gerçek bir fabrikadır; radyo bölümü işe en görmüş geçirmiş, kanıksamış

uzmanların bile ağızlarını bir karış açık bırakmaktadır.

F.B.İ. karşı casuslukla resmen 1939'dan bu yana uğraşmaktadır. İki sayı, bu örgütün yaptığı çalışmalar hakkında fikir verecektir: Amerika savaşa girer girmez F.B.İ. hemen 8.700 şüpheli kişiyi kırksekiz saat içinde tutuklamıştır. Aynı süre içinde 12.000 şüpheli kişi de «faaliyetlerinin gözden geçirilmesi» için gözaltına alınmışlardır.

Modern örgütler işlerini görürken kimsenin gözünün yaşına bakmamaktadır. Yarın tutuklanacak olanlar şimdiden fişlenmiş bulunmaktadırlar. Çok geçmeden Sorge gibi birisi romantikler arasında yer alacaktır.

*

Sorge tek söz söylemeden Ozaki'ye bakıyordu. Sigaraların dumanı yüzünü hafifçe örtüyor, güneş ışığı da içeriye girerken kırmızı bir perdeye değerek bu yüzü hafifçe aydınlatıyordu.

Sorge tehdit dolu bir sesle:

— «Benden kuşkulanıyorsunuz,» diye ağır-ağır tekrarladı.

Ozaki:

— «Evet,» dedi. «Bu meslek için yeterince akılsız değilsiniz siz, Herr Sorge.»

— «Ya siz?»

Ozaki alçak gönüllülükle:

— «Ben bir yardımcıdan, bir danışmandan başka şey değilim. Ne görevlerim var, ne sorumluluklarım. Size göre çok daha özgürüm. Sizse bir şefsiniz. Herkes buyruklar, direktifler bekliyor sizden. Bir amacınız var sonra. Fakat çabalarınızı yalnız onun üzerinde yoğunlaştırmıyorsunuz.»

Sorge sert bir sesle:

— «İki yanlı oyun oynadığımı mı iddia edeceksiniz yoksa?» Dedi.

Ozaki devam etti:

— «Hiç de değil. Siz inançlarınıza bağlı kalıyorsunuz. Aslı aranırsa, onurunuzu bazı kodamanlara göre çok daha yüksek tutuyorsunuz. Çünkü onlar Naziler'den nefret etmekle birlikte hizmetten de çekinmiyorlar. Her ay aldıkları ücret uğruna yapıyorlar bunu. Bu adamlarla karşılaştırılınca olağandışı, ülkücü bir varlıksınız. Düsündüğünüzü söylüyorsunuz, yalansız yazı yazıyorsunuz ve aklınıza eseni yapıyorsunuz. Bireycilerin sonuncususunuz siz.»

— «Öyleyse ne var benden kuşkulanacak?»

— «Sâdece şu var: Siz bireyci, tutkulu ve ülkücüsünüz. Sovyetler Birliği için yaptığınız çalışma yetmiyor size.»

— «Bütün çalışmalarımın ekseni o!»

— «Olabilir. Fakat itici gücünüz yalnız o değil. Neyse, bırakalım bunu, hiçbir sonuca varamayız çünkü.»

Sorge dokunaklı bir edâ ile:

— «Varyete numaranıza devam edin bakalım,» dedi. «Çok iyi bir numara değil, ama sıkmıyor beni.»

Ozaki:

— «Onun için ben de sonuca geliyorum hemen,» dedi.

— «Görüyorsunuz, nasıl kabartıyorum kulaklarımı.»

Ozaki kesin bir tavırla:

— «Sizin itici gücünüz, Almanya'ya karşı beslediğiniz umutsuz aşk,» dedi.

— «Ne olmuş yâni? Neden olmasın? Ordunun ağzına da oyalansın diye bir kemik atmak gerek.»

— «Fakat strateji uzmanları Singapur'a yapılacak bir saldırının İngiltere'yle savaşa girişmek demek olacağını anlamıyacak kadar kısa görüşlü değiller. O zaman İngiltere otomatik olarak Amerika'nın da savaşa girmesini sağlayacaktır! Singapur'la oynamak, savaşla oynamak demektir!»

Sorge şiddetli bir hareket yaparak:

— «Büyükelçi'nin bununla hiçbir ilgisi yok!» dedi.

— «İyi ama, ipin ucu onun elinde.»

Sorge kadehini boşaltarak sert-sert:

— «Yeter artık!» Dedi. «Soruma cevap vermediniz hâlâ; Ozaki, kuşkulanıyor musunuz benden?»

Ozaki biraz çekindi. Sonra:

— «Cevabım evet!» Dedi, nihayet.

Sorge'un yara izi taşıyan yüzü, küçümseyişi ifâde için boşuna uğraşan çirkin bir buruşma ile kasıldı. Yumruklarını sıkıp masanın altında gizledi; dişlerini sıktı; çene kemiği çok acıdı, bu yüzden.

Küçümser bir edâ ile:

— «Kötü bir şaka bu,» dedi. Ozaki de hantal omuzlarını silkti:

— «Üzgünüm ama, öyle değil,» diye mırıldandı.

Birbirlerine doğru eğilmişler, bakışları karşılaşmış, birbirlerine meydan okuyorlardı. Tablaya bırakılmış bir sigaradan incecik, mavi bir duman sütunu dimdik yükseliyordu.

— «Kuşkunuz ileride bana bilgi vermemenize kadar varacak mı, Ozaki?»

— «Böyle şey söz konusu değil. Bildirilmek zahmetine değecek herşeyi merkeze iletiyorsunuz, buna inanıyorum. Beni asıl sıkan şu: Edindiğiniz bilgilerin bir bölümünü, Alman Büyükelçisi'ni kendinizin iyi saydığınız yöne itelemeye çalışmak için kullanabilmeniz olasılığı.»

— «Eeee, ne olmuş yâni? Almanya zaferi kazansın diye değil; yeni bir cinayeti, tekrar kan dökülmesini önlemek için bu yalnız. Almanya'ya bir üstünlük sağlama isteği aklımın köşesinden bile geçmez, Ozaki. Bizi bütün bir dünya ayırmaktadır ondan, iyi bilin.»

— «Fazla inançla söylüyorsunuz bunu, Herr Sorge.»

— «Hayatım buna bağlı. Bakın Ozaki: Almanya için yaşadım, onun için savaşıp kanımı döktüm. Bize teşekkür borçluydu. Fakat teşekkür yerine tekme yedim ondan. Weimar Cumhuriyeti yılları boyunca açlıktan geberdim; ülkenin bir köşesinden öbür köşesine sürüldüm. Yaptığı büyük

aptallıklarla böbürlenen, onları yine yapmaya hazırlanan bir ulusu tanımayı öğrendim. Derken Naziler çıka-geldiler; en iyi arkadaşlarımı öldürdüler; yakınlarıma işkence yaptılar. Şimdi de aynı Naziler tanıyıp sevdiğim son Almanı baştan çıkardılar. Bir askeri alıp büyükelçi bozuntusu hâline soktular. Herşeyimi yitirdim. Ülkemi, yurdumu, ailemi, arkadaşlarımı ve kendi benliğimi? Ne kalıyor bana?»

— «Siz söyleyin bunu, Herr Sorge.»

— «Sovyetler Birliği. Emekçilerin yurdu.»

Ozaki başını eğdi:

— «Ya aldanıyorsanız?» Diye mırıldandı.

Sorge çabuk-çabuk:

— «Olanaksız bu, olanaksız,» dedi.

Sonra da sanki kurtulmak ister gibi, çok yüksek sesle:

— «Akıl alacak şey değil!» Diye ekledi.

Ozaki Sorge'un kararsız, hemen-hemen yalvaran bakışıyla karşılaşmaktan çekindi; çok acelesi varmış gibi göründü:

— «Gitmem gerek,» dedi. «Vaktim ölçülü.»

— «Cehenneme kadar yolun var!»

Ozaki hafifçe gülümsedi. Küçük, tombul elini Sorge'a uzatarak:

— «Yooo, siz olmadan gitmem oraya,» dedi. «Son bilgileri dört-beş güne dek Miyagi'nin aracılığı ile alacaksınız. Hoşça kalın.»

— «Tenno'ya selâm söyleyin. Dikkat etsin de o büyük savaş atından düşmesin. Öyle bir zamanda yaşıyoruz ki atlar kolayca ürküyorlar.»

El sıkıştılar. Ozaki biraz duraladı, sonra kapıya doğru yürüdü. Kapının önünde döndü:

— «Sonuçta yalnız kalıyoruz, her zaman,» dedi. «Sonsuzluğa dek beraberlik olmaz. Birlikte ölüm bile romantik bir sayıklama ya da korkaklıktır. Yalnızız biz. Bunu vaktinde anlamak bilgelik olur.»

Sorge gözleriyle onu izledi, kapanan kapıya uzun-uzun baktı. Ozaki'nin hem boğuk, hem genizden gelen sesi kulaklarında hâlâ çınlıyordu. Bu geniş omuzlu, hantal, şişko herifi sevebilirdi; fakat dünyalar onları birbirinden ayırmasaydı, kendini ona saygı beslemek zorunda hissetmeseydi.

Sorge hep kapıya bakarak kolunu masanın üstünde duran viski şişesine doğru uzattı. Boştu. Şaşkın bakışlarını odanın içinde gezdirdi. Oda aydınlıktı, epey de bakımlıydı. İçki içip düşünecek yer değildi.

Sokağa çıktı, yavaş adımlarla Ginza Mahallesi'nde yürüdü. Acele-acele yürüyen büyük kalabalığı seyretti. Bu beyaz, esmer, ya da sarı çehrelerde açlık, acele, aç gözlülük ve bunların yanısıra da o bezgin aldırmazlık okunuyordu ki bu, her türlü boyun eğişin sonudur. Yüzlerin çok azı memnun ya da mutluydu. Görmesini bilen bir kimse için, Yeryüzü'nde mutluluğun can çekişmesi demekti bu.

İçi acı dolu olduğu hâlde ucuz zevkler, eğlenceler mahallesinin merkezinde âvâre dolaştı. Kaygı, tasa nedir bilmediği zamanlardaki gençlik anılarını uyandırıyordu burası onda. Berlin-Lankwitz. Neşeli, yaygaracı çocuklarla dolu bahçeler; müziği, kırmızı balonları ve atlı karıncalarıyla panayır yeri. Pazar günü yapılan orman gezintisi. Sırtındaki beyaz bahriyeli elbisesi akşamleyin bir kömürcünün iş tulumu gibi kapkara olur, babası da bu yüzden pek keyiflenirdi. Babası memnun,

annesi mutsuz, erkek kardeşiyle arkadaşları neşeli, genç kızlar güleçti. Derken Birinci Dünya Savaşı bütün bunları silip süpürmüş, yerle bir etmişti. İkinci Dünya Savaşı'nı hazırlayan gürültülü duraklama sırasında yeniden yıkılmıştı bunlar.

Sorge unutmak için içmek istiyordu. Bir taksiye binip Büyükelçiliğe gitti.

Kendi kendini «Albay» ve «Polis Ataşesi» ilân eden Meisinger'in yanına ne zaman gitse, iyi karşılanıyordu. Çok şevkli, ateşli olan Meisinger'e kendisini hoşgörü ile dinleyecek kimseler, silâh arkadaşları, durumları sağlam dostlar ve yandaşlar gerekti. Ayrıca poker oynamaya da bayılıyor; Nazi kolonisinin en usta oyuncuları her çarşamba onun evinde toplanıyordu. Arkadaşı Sorge da bu çarşambaları hiç kaçırmıyordu.

Meisinger sevinçle, coşkuyla karşıladı:

— «Tam zamanında geldiniz Doktor!» Diye bağırdı. «Oyun arkadaşlarımı tam anlamıyla soyuyorum. Ancak kolay da olmuyor, hani. Canla-başla koruyorlar kendilerini; utançlarından herhalde? Soyununca kirli çamaşırlarını göstermemek için.»

Puro sigaralarının koyu dumanı içinde, Sorge yolunu bulmaya çalışıyordu. Yuvarlak bir masanın üstünde kadehler, şişeler, içleri su dolu sigara tablaları vardı. Masanın başına Meisinger'in oyun arkadaşları oturmuşlardı. Yarım düzine kadar konuktu bunlar. Gürültülü konuşma, kâğıtlar açılınca, bir ân için ancak duruyordu.

Meisinger epey içmişti. Enerjik ve inatçı ifâdeli kaba-saba yüzü, abajurların pembe gölgesinde parlıyordu. Komut vermeye alışık sesi gürültüleri kolayca bastırıyordu. Çok kazanıyordu. Pokeri özellikle iyi oynuyordu.

Sorge bir sandalye çekerek oyuncuların arasına sokuldu. Onlar da Meisinger'in söylemesine gerek kalmadan yer açtılar. Sorge hemen oyuna katıldı. İlkin eline kötü kâğıtlar geldi, «pas» dedi. Üçüncü kâğıt dağıtımında eli oldukça iyi idi; ortaya sürülen parayı arttırdı. Kâğıt para yığını yükseldikçe oyuncular da birbiri ardından çekiliyorlardı. Sonunda Sorge ile Meissinger karşı karşıya kaldılar.

Meisinger ortadaki parayı daha arttırdı:

— «Yüz daha, hepsi bu kadar,» dedi.

Sorge:

— «Peki,» dedi. «Gösterin kâğıtlarınızı.»

Meisinger'de üç «dam»la bir «vale» vardı; ağır ağır masanın üstüne koydu. Sorge dört papaz çıkardı. Kazanmıştı.

Meisinger para yığınına kötü-kötü bakarak:

— «Vay canına!» dedi.

Sorge:

— «Paranın hepsini bir defter benzin karnesi karşılığı veriyorum, kabul mü?» Diye sordu.

Meisinger hiç düşünmeden:

— «Hayhay!» Diye bağırdı, iki eliyle bütün parayı kendi önüne çekti. Kendisinin kolayca satın alındığını altı tanık önünde böylece açığa vurduğunu bir sâniye bile düşünmemişti.

Oyun devam etti. Sorge ilgisiz görünüyor, bu da Meisinger'in hoşuna gitmekten geri kalmıyordu. Şansı açık olduğu besbelli bir rakiple karşılaşmak işine gelmiyordu çünkü.

Dalavereli yollardan silâh alışverişi yapan Bochum'lu Wimser, epey para kazandıktan sonra:

— «Ben artık oynamasam olur mu?» Dedi. Mei-

singer küskün bir tavır takındı; fakat Wimser diretti. Meisinger başını salladı, fakat boşuna.

Cebinden bir tabanca çıkarıp «küt» diye masanın üstüne koydu. Çevresine muzaffer bakışlarla bakarak:

— «Sonuna kadar! Ya herro, ya merro!» Diye bağırdı. Oyuncular «kabul» anlamına suratlarını buruşturdular. Wimser de oyunu sürdürmeye hazır olduğunu bildirdi.

Meisinger:

— «Gördünüz ya!» Diye homurdandı, kâğıtları dağıttı.

Sorge hemen fırsattan yararlandı. Daha sonraki oyuna katıldı. Belirli bir aldırmazlık pozu takınarak kâğıtlarını aldı. Pek iyi değildi bunlar. Fakat şöyle diyordu içinden: **«Deminki gösterişli davranıştan sonra Meisinger kazandığı için çok böbürleniyor; çalım olsun diye büyük para sürecektir ortaya.»**

Sorge öbür oyuncuları oyundan çıkarmak için ilkin ortadaki parayı üç katına çıkardı. Dikkatleri üzerine çekmekten korkmasa beş katına da çıkarırdı. Meisinger de hiç çekinmeden onu izledi. Dört oyuncu: «Biz yokuz,» dediler. Sorge üç kâğıt aldı, ortadaki parayı iki katına çıkardı. Meisinger'in, otoritesinden sarhoş bir hâlde olduğu açıkça görülüyordu. O da iki kâğıt istedikten sonra Sorge'u izledi. İlk iki oyuncu kâğıtlarını attılar.

Sorge Meisinger'e yan-yan bakarak ortadaki parayı yine iki katına çıkardı. Sonra aldırmaz bir tavırla cüzdanını çıkarıp masanın üstüne, kendi yanına koydu. Cüzdanda bir tomar para vardı, grubun Mayıs ayı ödeneğiydi bu.

Meisinger birden durakladı. Gür kaşları alçaldı. Sert bir hareket yaptı, tabancası boğuk bir sürtünme sesi çıkararak masanın üstünde birkaç santim öteye kaydı. Genel sessizlik içinde sık-sık soluduğu işitildi.

Sorge dostça sordu:

— «Bitti mi bu iş?»

Meisinger:

— «Kim demiş onu?» Diye bağırdı. Yağlı yüzü parlıyordu.

Sanki elektrik çarpmış gibi, kalan paralarını masanın ortasındaki yığının üzerine doğru sürdü.

Sinirli sinirli:

— «İşte!» Diye bağırdı. «Şimdi de, oldu olacak!»

Sorge kâğıtlarını birbiri ardından ağır-ağır açtı. Hazır bulunanlar soluk soluğa eğildiler; birden ferahlayarak gülmeye başladılar. Sorge'un eli pek iyi değildi.

Meisinger'inki daha da kötüydü. Yumruğunu masaya indirerek boğuk bir sesle:

— «Rezalet!» Diye bağırdı.

Fakat kendini toparlayıverdi, para tomarını göstererek:

— «Bunu da geri kalanlarla birlikte hesaba geçirecek miyiz?» Diye sordu.

Sorge kendini tehlikeye atmadan:

— «Geçiririz belki,» dedi.

Oradakilerden biri güldü; Meisinger kötü-kötü baktı ona. Suçlu bozuldu, bir-iki öksürdü.

Meisinger içinde tehdit de sezilen bir tavırla:

— «Herhangi bir yanlış anlamayı önlemek için şunu açıklamakta yarar görüyorum,» dedi. «Bü-

yükelçiliğin benzin stoklarından yararlanmak söz konusu değil. Benim kendi yedek benzin stokum var. Anlaşıldı mı?»

Oradakilerden birkaçı:

— «Durum apaçık,» dediler.

Meisinger:

— «Yine söylüyorum. Herkes açıkça anladı mı bunu?» Diye sordu.

Ötekiler:

— «Evet,» dediler.

Meisinger devam etti:

— «Bu aptalca oyundan bıktım zâten. Son bir şişe daha içer, ayrılırız.»

Kimse «olmaz» demedi. Herkes kadehini boşaltti, çekip gitti. Sorge sandalyesinde oturuyordu.

Para yığını masanın ortasında; kadehlerin, şişelerin ve dolu sigara tablalarının arasındaydı. Güzel bir tomardı bu. Bin mark kadardı.

Sorge ile Meisinger'in onu görmüyormuş gibi bir hâlleri vardı. Kadehlerini vermut-cin karışımıyla doldurdular. Sonra tokuşturup içtiler.

Meisinger neşeli görünmeye çalışarak:

— «Eeee, Doktor, salonların Don Juan'ı!» Diye bağırdı. «Hanımlar nasıllar?»

— «Tarafımızdan örgütlenmek arzusuyla yanıp tutuşuyorlar.»

Meisinger içinde biraz da gurur bulunan bir gülümseyişle:

— «Ya! Fena fikir değil,» diye cevap verdi.

Büyükelçilik'te geçirdiği birkaç ayı çok iyi kullanmıştı. Sorge ve verdiği yerinde öğütler sâyesinde otoritesini büyük ölçüde arttırmış; birsürü

yeni görevleri ele geçirmişti. Emrinde birçok araba ile lokal vardı. Sporcu gruplarını, partinin birliklerini yönetiyor; vesikaya bağlanmış bazı malların bulunduğu depoları o idare ediyor; yakıt stoklarının dağıtımına göz kulak oluyor; kantinle postahaneyi o denetliyordu. Bütün bunları yaparken de şu özdeyişe dayanıyordu: Ne bahasına olursa olsun güvenlik! Polis senin dostun ve yardımcındır!

Sorge yüzünü hafifçe buruşturarak:

— «Böyle giderse hiç kimse sizden üç tabaka tuvalet kâğıdı istemeden tuvalete gidemeyecek,» dedi.

Meisinger bu pohpohtan hoşlanmıştı, güldü:

— «Sağlığınıza Doktor,» dedi. «Hoş şaka doğrusu.»

Sorge çok ciddî, sordu:

— «Peki, ya hava savunması?»

Meisinger şaşırdı:

— «O da nesi?» Dedi. «Bildiğim kadarıyla savaş yok ki burada?»

— «Herşeyi önceden görmek gerek. Göreviniz de bu.»

Meisinger düşünceli düşünceli:

— «Evet... Haklısınız,» dedi.

Sorge hem dostça hem de alaycı bir edâ ile:

— «Bu önlemleri barış döneminde almak gerek,» dedi. «Herkesin bu kurallara uyması gerek, kadınların da! Yetkilerinizi başkalarına mı kaptıracaksınız yoksa, Albayım?»

Meisinger coşkudaydı:

— «Haklısınız azizim,» diye bağırdı. «Mükemmel bir fikir. Hiç kimse kuralların dışında kalmayacak!»

Sorge:

— «Anladınız işte,» dedi. «Tam size gerekli olan da bu.»

Meisinger Sorge'un omuzuna dostça bir tokat indirdi, o da aynı güçle karşılık verdi ona. İkisi de bir kahkaha kopardılar.

Meisinger kadehleri doldurarak:

— «Çok parlak fikir,» diye bağırdı. Ve bir iyilikseverlik atılımı içinde göz kırparak: «Sığınak şefi olmak hoşunuza gider mi Doktor? Kadınlar tarafında yâni?» dedi.

Sorge:

— «Çok sağolun,» dedi. Sonra memnunluk duymaktan da geri kalmayarak ekledi:

— «Her türlü zorunlu görevden bağışıkım ben. Resmen Büyükelçiliğe de mensup değilim zâten!»

Meisinger onun damarına basmak istercesine:

— «Özellikle de yarı-resmî olarak; gerçek değil mi bu?» Diye cevap verdi.

Sorge'un masanın üzerindeki para tomarına düşünceli-düşünceli baktığını görünce, hemen ekledi:

— «Şaka ediyorum tabiî...»

Yine içmeye başladılar. Vermut-cin karışımı berbattı. Sorge viski istedi. Meisinger de viski getirmek için hemen mutfağa koştu:

— «Sizin için her zaman viski var, Doktor,» dedi. «Fakat başkaları için fıçı cini yeter de artar bile.»

Bir yandan şişeyi açarken, ekledi:

— «Siebert adında birini tanıyor musunuz?»

Sorge suya sabuna dokunmaz bir tavırla:

— «Evet,» dedi. «Niçin sordunuz?»

— «Birkaç zamandır beni çok tedirgin ediyor da. Büyükelçi'nin öğütleri üzerine, herhâlde. Sinirime dokunuyor bu adam doğrusu! Öyle de meraklı ki, çileden çıkarıyor insanı.»

— «Ne öğrenmek istiyormuş?»

— «Aptalca şeyler! Güvenlik önlemleri üzerinde, casusluk ve sabotaj üzerinde bilgi topluyor. Kitap yayımcıları da özellikle bayılırlar bu konulara.»

Sorge kulak kabartarak:

— «Belirli birşey söyledi mi? Bir takım adlar verdi mi?» Diye sordu.

Meisinger epey uğraştıktan sonra şişeyi açabilmişti:

— «Yok canım, elle tutulur hiçbir şey yok,» dedi. «Havadan sudan, gevezelikten ibaret şeyler. **'Sizin için en iyisi, bunları Herr Sorge'dan sormak, o herşeyi bilir,'** dedim ona.»

Sorge tehlikeli bir durgunlukla:

— «Olabilir,» dedi. «Onun merakını gidermekte bir sakınca görmüyorum.»

Meisinger «kendi» hava savunma programına getirmişti lâfı. «Dâhice» diye nitelemekten çekinmiyordu bunu. Yok-yok, kimse onun ayağına karpuz kabuğu koyamazdı. Bu örgüt tümüyle onun yetki alanındaydı. İşin başı, büyük patron da o değil miydi zâten? Herkes ona boyun eğecekti.

— «Neler oluyor, Albayım. Söylendiğine göre takviye alıyormuşuz, ha?»

Meisinger şaşırmıştı:

— «Nereden biliyorsunuz bunu?» Diye sordu.

Sorge belirsiz bir edâ ile:

— «Dedikodusu dolaşıyor da,» dedi.

— «Kimden geliyor bu, biliyor musunuz?»

Sorge dostça:

— «Hayır, bilmiyorum henüz,» dedi. «Fakat bana siz bilgi verebileceksiniz herhâlde.»

Meisinger:

— «Neden olmasın?» Dedi. «Ama nasıl olsa yarın Büyükelçi'yle kahvaltı ederken herşeyi öğreneceksiniz.»

Sorge sandalyesinde doğrularak:

— «Çok doğru,» dedi.

Meisinger:

— «Mihver için yeni bir **'yağlayıcı'** Japonya'ya gelmek üzere yola çıktı,» dedi. «Büyükelçi'ye yardımcı güçler gönderiliyor. Birinci sınıf orta elçi sözüm ona. Adı Fordt, ya da Mordt'muş, pek iyi bilmiyorum.»

— «Büyükelçi'yi gözetmek için mi?»

— «Onu desteklemek için, deniliyor.»

— «Gerekli mi görülmüş bu?»

— «Öyleymiş zâhir. Söylendiğine göre özel yetkileri varmış. Fakat onu da hizaya getiririz; inanın buna! Büyükelçi onun üst'ü olarak kalacak zâten. Bizim General de hiyerarşi nedir, bilir»

Sorge:

— «Ne önemi var?» Dedi. «Bir iş arayacak kendine. Ve kimin üstüne düşecek? Muhakkak ki sizin üstünüze, Albayım.»

Meisinger kararlı bir tavırla:

— «Kendimi korumasını bilirim ben,» dedi.

Yeni geleni düşman gibi görmeye hazırdı. Kendine de çok güvendiğinden biraz acıyordu ona.

Sorge kalktı:

— «Yorgunum,» dedi, eliyle masanın üstündeki para tomarını göstererek:

— «Bu da sizin, Albayım,» dedi. «Verdiğiniz bilgilerin ücreti.»

Meisinger safça bir sevinç göstererek:

— «Çok tatlı adamsınız doğrusu,» dedi.

Yirmiyedinci Bölüm

CASUSLUK TÜMÜYLE BİR ASKERÎ KONUDUR

Casusluk aslında askerî bir konudur. Ekonomik nitelikteki sayılarla bilgiler, savaş endüstrisi söz konusu olunca ilgi uyandırır ancak. Asıl önemli konu, yapılmakta ya da yapılacak olan savaştır.

Sovyetler, kendi hesaplarına, politikanın kendilerini az ilgilendirdiğini hiçbir zaman gizlememişlerdir. Onlar için sayılar karşısında düşünce spekülasyonlarının ve varsayımların önemi azdır.

Bu özel alanda, Sorge ile adamları iyice belirlenmiş bir plâna uygun olarak çalışıyorlardı. Onların, dünyanın bütün ülkelerindeki binlerce meslektaşları, ellerine geçen herşeyi çalışkan bir arı titizliğiyle topluyorlardı. Hani, kesilmiş resim parçalarını birbirine ekleyip uydurarak resmin aslını meydana getiren bir oyun vardır. Tıpkı ondaki gibi, dağınık parçalar Moskova'da biraraya getiriliyordu.

Sorge'un sayılardan oluşan bu oyunda usta olduğunu, kendisini görevlendirenlere yolladığı yüzlerce radyo mesajı da kanıtlamaktadır. Japonlar mesajları zaptediyorlardı; fakat bunları, Sorge çalışmaya başladıktan çok yıllar sonra çözebildiler.

Sorge'un silâhlanma için çalışan bütün Japon fabrikaları üzerinde geniş bilgisi vardı. Sentetik benzin ve alüminyum üretimi üzerinde yolladığı raporlar, aşağı-yukarı, Japon Savaş Bakanlığı'nınkiler kadar eksiksizdi. Moskova Japonların kaç

uçak, kaç tank, kaç kamyon, hattâ kaç bisiklet ürettiklerini en ince ayrıntılarına dek biliyordu.

Ayrıca Sorge Moskova'ya Alman-Japon bahriyeleri arasında başlamış olan hazırlık görüşmeleri üzerinde de bilgi yolluyordu. Bu görüşmeler uyarınca mazota karşı vapurlar değiş-tokuş ediliyor; savaştan alınan dersler, edinilen tecrübeler karşılaştırılıyor; keşif beratları karşılıklı alınıp veriliyordu. Bütün bu işler daha antlaşmaların mürekkebi kurumadan yapılıyordu. Ordu da unutulmuş değildi. Sorge binbaşı rütbesinden başlayarak çoğu Japon subaylarının adları bulunan listeler yapıyordu. Bunlarda subayların herbirinin görevleri, sorumlulukları yeralmış bulunmaktaydı.

Japonya'dan başka yerlerde de işler başka türlü değildi. Resmî görüşmelere katılmış olan «Rote Kapelle» üyeleri konuşulanların tutanaklarını Moskova'ya gönderiyorlardı Görünüşe göre Alman Genelkurmayı ile İsviçre'ye yerleşmiş olan Rössler arasında doğrudan bir ilişki vardı. Oradan da Moskova'ya telsizle haber yollamaktan daha kolay şey yoktu. Hiss, doğrudan doğruya Birleşik Devletler Başkanı'nın ağzından lâf alıyordu. Fuchs'un kafasında ise en son atomik formüller bulunmaktaydı.

Moskova da bütün bu bilgileri toplayıp kaydediyor, defterini tutuyor, değerlendirmesini yapıyordu. Bilgi toplayan Moskova değildi yalnız. Berlin, Londra ve Washington da vakitlerini kaybetmiyorlardı.

Bu örgütlerden birinin, kazandığı başarılardan sonra, bugün işi tembelliğe vurduğunu en saf bir kimse dahi kabul edemez. Henüz çok güçsüz olan

ve dengesini kuramamış bulunan Alman casusluk merkezi belki bunun dışında tutulabilir.

*

Sorge küçük mavi «Datsun»unu sokakta durdurdu ve köşküne giden dar bahçe yolunda yaya olarak ilerlemeye başladı. Büyükelçi'ye götüreceği bazı kâğıtları yanına almayı unutmuştu. Çok genel sorunları işleyen kâğıtlardı bunlar: Japon ordusunda dinin oynadığı rol gibi, yüzyıllardan bu yana hiç değişmemiş tezlerin açıklamasıydı.

Evin dolaylarında sıska, hırpanî, ufak-tefek bir Japon dolaşıyordu. Sorge'u görünce saklanmak için davrandı. Gerçi bunu yaparken kuşku uyandıracak bir acele göstermedi; fakat Sorge onun polise haber yetiştiren biri olduğunu hemen sezdi.

Hızlı adımlarla adama yetişip yolunu kesti. Yavaşça bahçenin çitine doğru iterek:

— «Berlin'li Herr Sorge'um ben. Sen kimsin?» Diye sordu.

Japon eğilmek istedi; ancak Sorge'un eli kımıltısız bırakmıştı onu.

Sıkıntıda olduğu besbelliydi:

— «Adım Aoyama,» diye fısıldadı.

Sorge yine sordu:

— «Ben gazeteciyim. Sen necisin?»

Japon gülümsemeye kalkıştı; dişleri meydana çıktı. Yeşilimsi gözlerinde kaygı okunuyordu.

Sorge sert bir gülüşle:

— «Polisin emrinde bir hafiyesin sen. Yalan mı?» Diye bağırdı.

Japon güçlükle yutkundu:

— «Mahallenin polis karakolundanım,» diye kabul etti.

— «Ve beni gözetliyorsun, ha? Gir içeriye, aptal herif!»

Sorge onu kolundan tuttuğu gibi içeriye sürükledi.

Miçiko gelip kapıyı açtı, lâkin bu beklenmedik konuğun varlığını farketmemiş göründü. Ana şefkatiyle dolu bakışı Sorge'dan başkasını görmüyordu. Terliklerini önüne koydu. Fakat Sorge sert bir hareketle geriye itti onları:

— «Bu mendebur herif işlerime burnunu sokmak istiyor!» Diye bağırdı. «Şu lağım faresine bak, Miçiko! Yatak odamda şöyle bir dolaşmak için can atıyor.»

Polis yardımcısı Aoyama dostça gülümsemeye kalkışarak yüzünü buruşturdu. Sorge'un söylediklerini anlamıyordu. Fakat terbiyeli olduğundan, Sorge'un gösterdiği sahte neşede bir ilgi belirtisi gördüğünü sandı.

— «Haydi bakalım, başla çalışmaya hafiye! Anlat derdini, yatak odası casusu! Neyi öğrenmek istiyorsun, onu söyle ilkin?»

Miçiko çok sâkin:

— «Herşeyi biliyor,» dedi.

Sorge tehdit dolu bir tavırla sordu:

— «Daha önce de geldi mi buraya? Ben yokken bu yörelerde dolaştı mı?»

Miçiko:

— «Evet,» dedi. «Gelip beni gördü.»

Hırpanî kılığının içinde yüzen Japon herşeyi anlıyordu şimdi. Aşağılatıcı bir kuşkudan temize çıkmak istermiş gibi başını var gücüyle salladı.

Süklüm-püklüm ellerini kaldırdı. Sonra sahtekârca bakışlarını yere dikerek:

— «Emir almıştım,» dedi.

Sorge Miçiko'ya sordu:

— «Ne istiyordu peki?»

— «Kulağımı bükmek istemiş.»

— «Neye karşı?»

Miçiko'nun yüzü çok tatlı bir gülümseyişle ışıldadı:

— «Japon ahlâk yasasını bilip bilmediğimi sordu bana:

'Sert kıllı bir yabancıyla yaşayan bir kadın, iyi bir Japon kadını değildir' dedi.»

Sorge bir sıçrayışta davetsiz konuğun üzerine atıldı; yakasına yapıştı. Sonra yavaş-yavaş kendine doğru çekti:

— «Bunu söylemeye cesaret ettin ha, alçak herif?» Diye bağırdı.

Japon «evet» anlamına gelen bir işaret yaptı:

— «Emir böyleydi. Komiser emretmişti,» dedi.

Sorge:

— «İşte cevabım,» dedi. Bir adım gerileyip herifin çenesine yumruğunu yapıştırdı. Adam havada kısa bir perende attıktan sonra yere düşüp bayıldı.

Sorge gidip bir testi su getirdi, yüksekten polisin üzerine boşalttı. Adam kımıldadı; sendeleyerek doğruldu, ıslak bir köpek gibi silkindi.

Sorge onun doğrulmasına yardım etti, ayağa kaldırdı:

Öfkeden kısılmış bir sesle:

— «Bana bak ahbap,» dedi. «Bir daha yapayım deme, anladın mı? Üstün ırktan sözetme bana!

Yalnız bu lâf üzerine cebimdeki sustalı açılıverir. Siz de külüstür bir ırksınız. Naziler gibi tıpkı! Sevgilimden ayırmak mı istiyorsun beni? Böyle aptalca milliyetçilik taslayarak mı? Ben de suratınıza yumruğu yapıştıracağım! Git efendine söyle: Eğer siz, sarı cüceler, sevgilimi bir kez daha rahatsız etmeye kalkışırsanız, Almanya'da sizin aşağı ırk ilân edilmeniz için elimden geleni yapacağım! Anlaşıldı mı, aptal herif?»

Japon Sorge'un elinden kurtulup selâm vermek istiyordu. Kukla gibi çırpınıp debeleniyordu; fakat durumdaki komikliğin tadını çıkaracak kimse yoktu orada.

Sorge:

— «Kapıyı aç, Miçiko,» diye bağırdı.

Genç kadın hemen onun dediğini yaptı. Sorge hafiyeyi olduğu yerde döndürdü, kıçına zorlu bir tekme indirince herif kendini bahçede buldu.

Sorge Miçiko'dan yana dönüp yaklaştı:

— «Korkma,» dedi. «Bu heriflere nasıl davranmak gerektiğini bilirim ben. Hiç tasalanma!»

Bir yandan da onun saçlarını okşuyordu ve genç kadın Sorge'un ellerinin titrediğini acı bir hayretle gördü.

Sorge onu bırakıp merdivene atıldı, bürosuna koştu, Büyükelçi'ye götüreceği kâğıtları aldı. Sonra birdenbire güçsüz hissediverdi kendini, bir sandalyeye yığıldı. Bütün enerjisi akıp gitmişti sanki. Donuk bakışı dalgındı.

— «Vay keratalar vaaay! Miçiko'yu da elimden almak istiyorlar! Hepsi onu almak istiyor benden.»

Yaralanmış gibi soluk soluğa idi. Güçlükle yerinden kalktı; merdivenden sendeleye sendeleye

indi; Miçiko'nun yüzüne hiç bakmadan dışarıya çıktı, arabasının direksiyonuna geçti ve büyük bir hızla Büyükelçiliğe doğru yol almaya başladı.

Büyükelçi Mihver'in yeni «yağlayıcısı» birinci sınıf ortaelçi -adı Fordt, Mordt ya da buna benzer bir şeydi- onuruna küçük bir parti veriyordu. Büyükelçi genellikle uzun boylu merasimden, teklif tekellüften hoşlanmazdı; fakat -tuhaf değil mi?- yeni ortaelçinin Sorge ile tanışması şatafatlı olsun istemişti. Sorge ise bu tanışma işlemini âdeta hakaret dolu bir tarzda, kısa kesiverdi.

Yeni gelen, aşırı nâzik, kaypak bir adamdı; yağcılık dolu lâflar ediyordu. Sorge'a «profesör» diye hitabetti, «sıkı bir işbirliği yaparız,» dedi ve üstü kapalı biçimde «Şimdiye dek sizden sözedildiğini çok duydum,» diye ekledi.

Bu salon cambazıyla sağı-solu belli olmayan sakar Sorge daha işin başında birbirlerinden nefret ettiler; duydukları karşılıklı tiksintiyi güçlükle gizlediler. Birbirlerine soğuk-soğuk gülümserlerken, içlerinden: «Şeytan görsün yüzünü!» Dediler.

Elga her zaman yaptığı gibi Sorge'u bir kenara çekerek durumu kurtardı:

— «Size bir sürprizim var, Richard,» dedi.

— «Şımartıyorsunuz beni, Elga. Mihver'in yeni yağlayıcısıyla tanışmam yeter de artar bile.»

Elga:

— «Adam kusursuz bir nezakete sâhip. Doğuştan diplomat,» dedi.

Sorge da inançlı bir tavırla cevap verdi:

— «Hödüğün biri! Burada yapılan bu küçük toplantılar gittikçe daha zarif, daha monden bir hâl alıyor. İç cephedeki zaferleriniz sayılamayacak kadar çoğaldı. Siviller iyi dayanıyorlar!»

Elga sert bir tavırla:

— «Siz ya çok, ya da çok az içmişsiniz,» dedi.

— «Her zaman çok az içerim ben. Ha, neymiş o sürpriz, Elga?»

Genç kadın onu alıp bitişik bir odaya götürdü. Dışarıya çıkmadan önce omuzuna hafifçe dokunarak:

— «Sürpriz sizi bekliyor, Richard,» dedi.

Bir sandalyede Albay Scholl oturuyordu. Siyam'da Alman Askerî Ataşesi'ydi. General-diplomatın eski bir arkadaşı, Sorge'un da nâdir dostlarından biriydi. O içeriye girince sevimli olmakla birlikte yine de bezgin bir işaret yaptı:

— «Vay, sen misin, Doktor? Yaklaş da yüzünü görelim. Güzelleşmişsin diyemem. Ne oldu sana? Suratından kamyon mı geçti yoksa?»

Sorge «hoşgeldin» anlamına gelen zoraki bir gülümseyişle:

— «Hayır, bir kadın yanlışlıkla üstüme oturdu da,» dedi. Beri yandan Albay'ın elini tutup hızlı-hızlı salladı.

Subayın soğuk, meraklı bakışları yumuşadı; fakat hep yaptıkları gibi, en ince alaycılığı açığa vurmaktan da geri kalmadı bu bakışlar. İkisi de tek söz söylemeden uzun süre dik-dik bakıştılar; sonra karşılıklı, sert bir baş işareti yaptılar.

Albay:

— «Doktor, seni gören de savaşı tek başına yapıyorsun sanır,» dedi.

Sorge cevap verdi:

— «Ya sen? Savaşın plânlarını hiç yardım görmeden, tek başına yapmış gibi bir hâlin var.»

Albay acı-acı:

— «Her zaman, herşeyi yapabilir saydın beni,» dedi. «Sende bir badanacı beyni var, dedin bana!»

Sorge cin, konyak ve Jerez şarabından oluşan sert bir karışım hazırlıyordu. «Kız sütü» diyordu buna. İki kadehi silme doldurdu; birini Albay'a uzattı; öbürünü gözlerinin hizasına dek kaldırdı:

— «Alman dehâsının sağlığına!» Dedi.

School da: «Hannibal'ın sağlığına!» Diyerek kadehini bir dikişte boşalttı.

— «Kaygılı, tasalı mısın Albay? Çölü aşan iki deve gibi içiyorsun bugün.»

School:

— «Her taraf çöl,» dedi. «Bir değişiklik olmazsa biz de deve olarak kalacağız hep.»

Sorge Albay'ı sessiz bir sevinçle seyrediyordu. Uzun zamandır tanışıyorlardı. Birçok geceyi birlikte geçirmişler, birbirlerine yakınlık duymuşlardı. Albay Scholl da Büyükelçi gibi muvazzaf ordunun bir askeri; yine onun gibi Seekt'le Schleicher'in bir çömeziydi. Politik içgüdüye değil de gönülden gelen bir eğilime uyarak subay olmuştu. İliklerine kadar Alman'dı ve Hitler'e de düşmandı tabiî. Sorge'un nâdir dostlukları da zâten hep bu temel üzerine kurulmuştu.

Scholl kederli-kederli elini göğsüne vurarak:

— «Bu üniforma gittikçe daha az sevindiriyor beni,» dedi.

Sorge bir çeşit saygıyla atılarak:

— «Onu kirletmiyorsun,» dedi. «Sen kirletmiyorsun yâni!»

Scholl cevap verdi:

— «Onu yıkamak için kana gerek var. Kimi za-

man insan kendinden tiksiniyor âdeta. Şimdi istediğim ne, biliyor musun, Doktor? Cepheye gitmek; nereye, nasıl, önemi yok! Kendimi duru hissetmek! Gerekirse ölmek -ama Hitler için değil haaa, Tanrı göstermesin!-, Almanya için ölmek! Yakışıklı bir ölüm, birçok lekeyi siler.»

— «Ne var, Albay? Nen var, eski dostum benim? Seni tanıyamıyorum!»

Scholl hafif bir gülümseyişle:

— «Senin kulağın deliktir, Doktor,» dedi. «Kulaklarını tıka, çok iyi uyursun böylece.»

Sorge dikkat kesilmişti. İçgüdüsü onu aldatmamıştı. Fakat kuşku uyandırmamak gerekti; onun için acele etmemek, soru üstüne soru sormamak gerekiyordu:

— «Bu kuş kafesinde rahat hissediyor musun kendini?» Diye sordu.

Scholl:

— «Kendi evimdeki gibi,» dedi. «Suda balık gibi. Mutluluktan boğuluyorum.»

Sonra ayağa kalkarak sordu:

— «Nereye gidiyoruz, Doktor?»

— «Nereye istersen.»

Kimseye belli etmeden savuştular. Sorge'un Datsun'una binerek hızla yola çıktılar. Bir gece kulübüne girdiler; biraz içki içtiler; sonra yine bindiler arabalarına. Beşinci bar onları memnun etmiş göründü.

Bir sessizlik vardı, bu da orasını öteki yerlerden ayırdediyordu. Tek-tük müşterileri rahatsız eden bir piyanist yoktu. Viskinin ısısı da tam karardı. Havada bir eczane kokusu vardı.

Bir çeşit podyumun üstüne yerleştirilmiş bir köşe masasına oturmuşlar, bütün salona yüksek-

ten bakıyorlardı. Sevişen çiftler, tek başına içenler, asık suratlı iş adamları vardı. Konuşmalar karışık bir uğultu hâlinde birbirine karışıyordu. Bir kız gıdıklanmış gibi tiz bir kahkaha kopardı; herkes kınayan bir hayretle baktı.

Sorge ile Albay iyiden iyiye kendi âlemlerine dalmışlardı. Berlin'den, çok iyi tanıyıp sevdikleri bu kentten, lokantalardan, tiyatrolardan, kadınlardan, gürültülü-patırdılı gecelerden, Wannsee üzerindeki sandal gezintilerinden, Kempinski'nin lokantasında baharda içtikleri ilk bira dublelerinden, **Kairo**'daki o çok becerikli garson kızdan, **Kurfürstendamm**'da volta vuruşlarından, **Kranzler**'deki buluşmalarından sözediyorlardı.

Scholl karamsar bir tavırla:

— «Berlin'i bir daha görebilecek miyiz acaba?» Dedi. «Berlin diye bir şey kalacak mı, kim bilir?»

— «Hiçbir savaş sonsuza dek sürmez.»

Albay kadehinin dibine bakarak:

— «Mümkündür,» dedi.

Bezgin ve kötümser olduğu belliydi:

— «Bir insan ne oldum delisi oldu mu, herşey beklenebilir ondan.»

Sorge:

— «Tımarhaneler var,» dedi.

Albay sert sert:

— «O herif için değil onlar,» diye cevap verdi.

Sorge kadehini boşalttı, sonra tekrar doldurup yine boşalttı:

— «Uyanıklık ânları da oluyor bazen,» dedi. «Meselâ, Rusya ile saldırmazlık paktını yaptığı zamanki gibi.»

Scholl alkolün etkisi yüzünden daha da artan korkunç bir alaycılıkla:

— «Bu duygu onur veriyor sana,» dedi. «Noel Baba'ya da hâlâ inanıyorsundur belki.»

— «Ne oluyorsun yahu? Bizim Yıldırım Savaşçısı'na, Ulusal Dehâmız'a niçin sitemler ediyorsun böyle?»

— «Herif kendi kuyusunu kazıyor be!»

— «İyi ya, sevin işte.»

— «Ama kuyu öylesine geniş ki, bütün Almanya'yı içine alacak.»

Sorge çok çabuk düşünüyordu. Beyninin sezmekte olduğu şeye inanmak istemiyordu henüz:

— «İnşallah Doğu'ya da el atmaz,» dedi.

Scholl cevap verdi:

— «Evet. Tam da bunu yapmak istiyor.»

— «Pakttan vaz mı geçiyor yâni?»

— «Yırtacak onu.»

Sorge sırtından aşağıya soğuk terler aktığını hissetti. Kulakları uğulduyor, başı ateş gibi yanıyordu. Ellerini masaya dayamıştı; fakat sesi sâkindi:

— «İntihar olur bu,» dedi.

— «Olmasına olur tabiî, Doktor.»

— «Bir kuşku mu bu, Albay, yoksa kesinlik kazandı mı?»

Scholl:

— «Durum açık,» dedi. «Doğu'da, Polonya'da, Prusya'da, Silezya'da, Avusturya ve Çek topraklarında büyük yığınaklar yapılıyor. Ötekiler de caba.»

— «Hedef ne?»

— «Moskova üzerine saldırıya geçmek!»

— «Ne zaman?»

— «20 Haziranda.»

— «Asker mevcudu ne kadar?»

— «170 - 190 tümen arası.»

Sorge sandalyesinin arkalığına yaslandı. Ezilmiş, yokolmuş hissediyordu kendini. Şakakları hızlı-hızlı zonkluyordu.

— «Olmaz böyle şey,» diye mırıldandı. Fakat Albay Scholl'un gerçeği söylediğini biliyordu..

Subay:

— «Çılgınlık bu,» dedi. «İlkin ben de inanmadım. Fakat iş resmî. Generale bunu söylemeye geldim.»

— «O ne dedi?»

— «Kaygılandı tabii. Belki korktu da... Fakat güveni var, disiplin nedir, biliyor. Bense unuttum onu.»

Yine içtiler, kana-kana... Sorge ölçü duygusunu kaybediyordu. Sonuncu şişenin ağzını kırdı. Az sonra Scholl'da sızma belirtileri görülmeye başladı.

Sorge tuvalete gitti, musluğu açıp başını uzun süre soğuk suyun altında tuttu. Parmaklarını ağzına soktu, kusmak için boşyere uğraştı. Ensesi çok ağrıyordu.

Scholl'u güç belâ ilk taksi durağına dek sürükledi; arabaya bindirdi. Sonra kendi arabasının direksiyonuna geçerek Max Klausen'in evine gitti. Bir yan sokakta arabadan indi, yolun geri kalanını yayan yürüdü.

Max Klausen uyuyor olmalıydı. Ağaçların ortasındaki ev, zifiri karanlıktı. Sorge çitin üstünden atladı, taraçaya tırmandı, gidip radyocusunu uyandırdı. Klausen şaşırmış görünmedi, silkindi, elleriyle saçlarını düzeltti. Yataktan kalkmaya hazırlandı.

Karısına:

— «Sen uyu, Anna,» dedi. «Doktorun yürek güçlendirici bir ilâca ihtiyacı var, galiba?»

İkisi de birinci katta, koridorun bitimindeki büroya gittiler. Max sırtına bir banyo bornozu giymişti. Ağzını han kapısı gibi açarak esnedi:

— «Eeee, ne var ne yok, Doktor?»

— «Bir mesaj yollaman gerek Max, ama hemen, şimdi.»

— «Şimdi mi? Gecenin yarısında mı? Çok içmişsin sen, Doktor. Vericimi koltuğumun altına alıp bu saatte şehirde dolaşamam doğrusu.»

— «Mesajı buradan yollayacaksın, Max.»

Max birden telâşlanmıştı:

— «Aklını mı kaçırdın?» Dedi. «Çok, ama çok tehlikeli olur bu. Fakat gerçekten olağandışı, ivedi bir olay söz konusu ise o başka.»

— «Evet, biz de o durumdayız, Max.»

Klausen şefine, onun içine işleyen sert bir bakışla baktı. Sorge tanınmaz hâldeydi; beti-benzi kâğıt gibi bembeyazdı; yüzü kasılmıştı, ama sesi berrak ve soğuktu. Karşı gelinemeyen, «olmaz» lâfını hoş görmeyen şefin sesiydi bu.

— «Sorumluluk sana ait, Doktor.»

Sonra Klausen hazırlıklara girişti. Önüne kare çizgili bir kâğıt koydu, masanın üstüne 1933 Almanya İstatistik Yıllığı'nı yerleştirip açtı ve:

— «Yüzotuzsekiz sayılı anahtar,» dedi. «20 Mayıs 1941. Metin ne olacak?»

Sorge öne doğru eğilerek yazdırmaya başladı:

— «**Doğu'da yığınak yapılıyor. Mevcutları 170 - 190 tümen olarak hesaplanan kuvvetler Alman-**

Rus sınırına doğru yürüyorlar. Sınırı 20 Haziran günü aşacaklar. Saldırının ekseni: Moskova.»

Klausen irkildi:

— «Şaka mı bu yahu?» Dedi.

— «Yaz sen, Max. kaybedecek vaktimiz yok.»

— «Sen sarhoşsun, Doktor!»

Sorge:

— «Metnini hazırla,» diye homurdandı. «Ben de şifreleyeceğim.»

Max kızmıştı:

— «İstediğini yap, burada emir veren sensin!» Diye bağırdı.

Hayreti büyüktü. Ne oluyordu ki? Anlayamıyordu artık. Sorge'u şeytan çarpmıştı: **«Yüzlerce grup şefi var, ben de buna düştüm,»** diye düşündü.

Öfkeden kudurmuş bir hâlde oradan oraya koşuyordu. Vericisini çantadan çıkardı. Lâmbaları taktı, fişi prize soktu. Sonra metre frekansını özenle denetledi, kontakları kontrol etti, voltmetreyi devreye soktu. Peşinden manüpleyi yerine yerleştirdi.

Beri yandan Sorge mesajı şifreliyor, beş sayılık gruplarını sıraya diziyordu. Sonra kâğıdı Klausen'e verdi. O da metinden önce çağrı işaretini ve kimlik belirtme grubunu kaydetti.

Sorge:

— «Yedi dakika daha var,» dedi. «Saat dördü çeyrek geçeye yedi dakika var.»

Sessiz-sessiz bekliyorlardı. Vericinin yanında duran masa saati soluk kesen, derin sessizliğin «tik-tak»larıyla noktalıyordu.

Sorge:

— «On sâniye daha kaldı,» dedi. «Beş sâniye...»

Sonra sert bir hareketle:

— «Başla,» dedi.

Klausen çağrı sinyalini verdi. Üç kez yaptı bunu. Ötedenberi çok ağır olan eli, manüplenin üzerinde dansediyordu sanki. Kulak kabartıyor, dinlemeye başlıyordu. Sorge kuvvetle soluk almaktaydı.

Klausen:

— «Wiesbaden geliyor!» Diye bağırdı. Vladivostok'un şifreli adıydı bu. Klausen memnunlukla gururun birbirine karıştığı bir baş işareti yaptı. Yayını bir kez daha geçti, elindeki metni piyano çalar gibi yolladı. «Tamam, aldık,» cevabı hemen geldi.

Sorge duyduğu ferahlıktan gözlerini yummuştu:

— «Bitti bu iş,» dedi.

Sonra yumuşak bir tavırla ekledi:

— «Telgrafımızı alınca Kremlin'deki dostların suratlarının ne hâle gireceğini görmek isterdim.»

Klausen elektrik akımını kesti, iri omuzlarını silkti:

— «Suratlarının hâlini mi?» Dedi. «Onlar da benim gibi yapacaklar. '**Doktor dayanabileceğinden fazlasını içmiş**,' diyecekler!»

Yirmisekizinci Bölüm

ANKARA'DAKİ ÇİÇERO OLAYI

Birinci Dünya Savaşı, görünüşe göre «klâsik» stildeki savaşların sonuncusu olmuşa benzemektedir. Cephelerin belirlenmesi oldukça kolaydı. Politikacılar ne istediklerini biliyorlar; askerlerin hemen hepsi de ne uğrunda savaştıklarını anlıyorlar ve buna inanıyorlardı. Cephe gerisinde ise casuslar sanatın bütün kurallarına uygun olarak kendi savaşlarını veriyorlardı.

Nitekim casusluk denen satranç oyununun en iyi oyuncularından biri olan Avusturyalı General Ronge yetkiyle şöyle diyordu:

«Birinci Dünya Savaşı'nda pekaz sır gizli tutulabilmiştir. Casuslar her önemli saldırıyı en ufak ayrıntılarına dek vaktinde haber verme işini başarmışlardır.»

Bütün dünya uzmanları bu kuralın dışında yalnız iki olayın kalmış olduğunu kabul etmektedirler: Bunlardan biri Caporetto Muharebesi'dir ki, aslı aranırsa General Ronge'nin bürolarında kazanılmıştır. Gizlice ve ustalıkla hazırlanan; en bilgili yöntemlerle çok iyi saklanan bu muharebe, İtalyanları güçlü mevzilerinden söküp atmıştır. İkinci olay da tankların Cambrai'de (Kambre) giriştikleri saldırıdır. Bu saldırı Batı Cephesi'nin büyük sürprizi ve İngiliz karşı-casusluk servislerinin bir zaferi olmuştur.

İkinci Dünya Savaşı'nda ise herşey başka türlü olup bitmiştir. Bu savaşta cepheler pek ayırdedilemiyor, politik anlayışlar, kavramlar da kördü-

ğüm hâlinde birbirine girmiş bulunuyordu. Gizli örgütlerin kadroları ne denli büyürse, kuşku ve çekingenlik havası da o denli ağırlaşıyordu. İlgililerin herbirinden herkese karşı oluyordu bu. Hitler kendi çevresindekilerden kuşkulanıyordu. Günümüzde de Nazi Partisi'nin kodamanlarıyla eski bakanları o despot herifi devirmek için elbirliğiyle büyük çaba harcadıklarını kanıtlamış bulunmaktadırlar. Yiğit asker de hiç utanılmadan, tepe-tepe kullanılıyordu. Bu kuvvet politikası en yakın dosta, arkadaşa karşı türlü kurnazlıklar ve aldatmacalarla doluydu.

Almanya İtalya'nın yapıp ettiklerini öğrenmek için casuslar kullanıyor; Sovyetler Birliği ise kendi edindiği bilgileri müttefiklerine ulaştırmaktan bucak-bucak kaçınıyor; bu bilgiler kendisi için değersiz, dostları için çok değerli oldukları zaman dahi böyle davranıyordu.

Fakat bu kuşku, çoğu zaman aptallık ve inatçılıkla atbaşı beraber gidiyordu. Bazı politikacılar kendi kişisel görüşlerine ters düşen bilgileri geri çeviriyorlardı.

Bunların en belirli örneği gerçek bir komedyadır; tarihe «Çiçero Olayı» diye geçmiştir. «Çiçero» aslen bir Balkan ülkesinden olan birinin takma adıydı. Ankara'daki İngiltere Büyükelçisi'nin uşağı olan bu adam çok iyi bir amatör fotoğrafçıydı. Akşamları sâdece Büyükelçi'nin giysilerini süpürmekle yetinmiyor, ceplerini de boşaltıyordu. Çalışmayla geçen bir günden sonra Ekselâns Büyükelçi hakettiği uykusunu uyurken Çiçero efendisinin kasasını açıp içindeki gizli kâğıtların ustalıkla resmini çekiyordu.

Buraya dek söz konusu olan, «normal» casusluktur. Çiçero konferans tasarıları, tutanaklar,

istilâ plânları gibi eline geçen herşeyi gönderiyordu. Genç Kent'ten sonra bu uşak, Merkezî Devletler'in en iyi habercisiydi. Berlin'deki Dışişleri Bakanlığı ile Gestapo'nun bu yüzden kapışmaları için uzun zaman gerekmedi. Bunlar gökten inen bu nimeti son kırıntılarına dek kapışmak için kıyasıya kavga ediyorlardı.

Her iki servis de birbirine karşı çok büyük kuşku beslemekteydi. Bu kuşku daha sonra Çiçero'nun verdiği pahâ biçilmez değerdeki bilgileri de kapsamaya başladı. Böylece, savaşın akışını değiştirebilecek olan birkaç düzine değerli fotokopi dikkate alınmamış oldu. Hattâ ilgililer işi Çiçero'ya kalp paralar ödemeye kadar vardırdılar. Bir sahtekâr başka bir sahtekârla karşılaştı mı, bunların çabaları birbirine eklenmez; birbirini yokeder, yokluk içinde eriyip gider.

Fransa'daki karşı-casusluk örgütünün «yıldız»ı olan Assubay Bleicher'in bize anlattığı bir olay da daha az şaşırtıcı değildir. Bu aynı zamanda, masa başında çalışan Alman strateji uzmanlarının dillere destan kendini beğenmişliklerinin de ezici bir kanıtıdır. Londra'daki İngiliz casusluk merkeziyle ilişki kurmayı başaran bir ajanlar grubunun aracılığı ile, Alman casusluk servisleri Müttefiklerin yapacakları çıkarmanın tarihini yirmidört saat önceden şaşmaz bir kesinlikle haber almış bulunuyorlardı. Alman Genelkurmayı'na hemen haber ulaştırıldı. Cevap da gecikmedi: **«Biz istilâcıları karşılamaya yıllardan beri hazırız!»**

Fakat görünüşe göre kuşku dalgası Sovyetler Birliği'nde doruğuna ulaşmış bulunmaktadır. Bunun izahını da Moskova'nın başvurduğu yöntemlerin niteliğinde bulmak mümkündür. Bu hü-

kûmet kendi ülkesinde bir casus ordusu çalıştırmakta, ihbarcıları korumaktan çekinmemekte, bu yüzden de tüm kurnazlıklarla, tüm aldatmacalarla, tüm yalanlarla, tüm yanlışlıklarla karşılaşmaya hazır bulunması gerekmektedir.

Bundan dolayı da Sovyetler 1939'da en büyük hatâlarını işlemişlerdir. Güvenilmez ajanların raporlarını inanılır şeyler sanmışlar, Fin ulusunun Rus askerlerini kollarını açarak karşılayacaklarına inanmışlardır. Ciddî bir hazırlığa girişmeden Finlandiya felâketi diye adlandırılan olayın üstüne-üstüne gitmişler; bu da sonradan Hitler'in bütün hesaplarını temelinden yanlış çıkarmıştır.

Sovyetlerin anlayışsızlığı 1941'de dev boyutlara erişmiştir. Moskova'nın kör olduğuna insanın inanası geliyor. Almanya'nın neler tasarladığını ona ilk anlatmaya çalışan muhakkak ki Sorge olmuştur; fakat tek kişi o olmamıştır. Alman-Sovyet Savaşı'nın başlayışından dört hafta önce yaptığı ilk uyarı her noktada doğruydu; fakat Sovyetler ajanlarının sözlerine kulak vermeyi hiç mi hiç düşünmüyorlardı.

Bugün ilk alârm işaretini Sorge'un vermiş olduğu kanıtlanmış bulunmaktadır. Sonradan başka mesajlar da onunkini zâten doğrulamışlardır. Alman saldırısından onbeş gün önce İsviçre Grubu da harekete geçmiştir ki bu grup Alman Kurmayı ile sıkı temas hâlindeydi. Grup, Alman birliklerinin 20 Haziranda saldırıya geçeceklerini bildirmiştir. Fakat Sovyetler omuz silkmekten başka şey yapmamışlardır. Moskova'daki İngiltere Büyükelçisi'nin daha 24 Nisanda bu saldırının yapılacağından haberi olduğu bugün bilinmektedir; fakat Kremlin yabancı diplomatlara hiçbir zaman büyük önem vermemiştir.

Haziran ortasında durum apaçıktı: Bu, Sovyetlerin dışında herkes için böyleydi. Savaşa girmiş olan bütün devletler Doğu sınırındaki muazzam asker yığınaklarından haberliydiler. Buna yalnız Sovyetler inanmıyorlardı. Her ân saldırıya hazır bu ikiyüzelli tümenden oluşan yığını görmezlikten geliyorlardı!

Bu muazzam savaş makinesinin Rus birliklerini parça-parça doğramaya başlamasından az önce, işe Churchill'in kendisi karışmış, Stalin'e durumu bildirmişti. Fakat daha saldırıdan bir gün önce Sovyet radyoları Müttefiklere küfürler yağdırıyorlar; onları Alman-Rus işbirliği ruhunu baltalamaya çalışmakla suçluyorlardı.

Sonrasını hep biliyoruz: Baskına uğrayan Sovyet birlikleri kuşatılmışlar; birkaç yüz uçak yerde tahrip edilmiş; tanklar eğitim alanındaymış gibi paramparça edilmişti. Tam mevcutlu kolordular için savaş, daha onlar işin farkına varmadan bitmiş bulunmaktaydı.

Sovyet ajanlarının görevlerini savsaklamadıkları bugün apaçık bellidir. Bu muazzam hatânın sorumluları, görünüşe göre, Rus ordusunun Dördüncü Şubesi'nde ve Kremlin'de yüksek görevlerin başında bulunmaktaydılar.

*

Saldırının yapılacağı gün yaklaşıyor, Sorge kaygısının büyüdüğünü hissediyordu. Geleceğini haber verdiği o günün gittikçe daha büyüyen, daha tehdit edici bir hâl alan koskocaman bir silindir gibi yaklaştığını görmekteydi. Felâketi önlemek için çare bulmak üzere umutsuzca çırpınıyordu.

İlkin daha sık bilgi yollamaya, onları daha açık-

seçik, daha ayrıntılı hâle sokmaya önem verdi. Şurası açık ki haber olağanüstü olmaktan da daha ileriydi: İnanılmaz bir şeydi. Başlangıçta kendisine bile akıl almaz bir nesne gibi görünmüştü. İnsan sağduyusuyla çelişki hâlindeydi. Fakat güvenilir bir haberdi, somut bir temele dayanmaktaydı. Albay Scholl'un kişiliği dahi bundan kuşku edilmesine olanak vermiyordu. Scholl ne hayâl gücü fazla işleyen bir adamdı, ne de bir palavracı... Hiç gereği yoktu ya, ihtiyat önlemi olmak üzere Sorge o yola çıkmadan önce kendisiyle son bir konuşma yaparak aynı konuyu yine ele almıştı: Veriler de, tarihler de aynıydı. Scholl'a tam bir güven beslenebilirdi.

Sorge gerekli bütün ihtiyatı göstererek, başka kaynaklara da başvurup ayrıntılar elde etmek istemişti.

Tokyo'daki Alman Askerî Ataşesi'nin elindeki kâğıtları epey uğraştıktan sonra ele geçirebilmişti. Bunlar da haberi doğruluyor, yeni ayrıntılar veriyorlardı: Rus sınırında şimdi görülen tümenlerin sayısı ikiyüzelliye yükselmişti. Büyükelçinin bile konudan yarım-yamalak haberi vardı.

Hiç yanılmayan Ozaki ne tarih, ne sayı verebiliyordu; fakat o da Doğu Avrupa yönünde birçok birliklerin önemli hareketlere giriştiklerini duymuştu. Bir takım haberler birbirine eklenerek, mektuplar ele geçirilerek, konuşmalar dinlenerek şu da öğrenilmişti: Alman Başkomutanlığı başka cephelerden zırhlı birlikler çekmiş bulunmaktaydı. Polonya'da askerî hava alanları kuruluyordu.

Bütün bunlar Sorge'u Moskova'ya içleri olaylarla dolu kısa, açık-seçik telgraflar yollamaya iteliyordu.

Tokyo'dan bundan daha fazlasını yapamazdı.

Yapmak yürekliliğini gösterdiği şeyler ise yeter de artardı bile.

Şimdi harekete geçme sırası Kızılordu'nun Dördüncü Şubesi'yle Kremlin'e gelmişti. Sorge direnişi hazırlamak, büyüyen tehlikeyi önlemek için herşeyin yapılacağına inanmaktaydı. Yavaş-yavaş da zihin huzuruna kavuşuyordu.

Bir ân bile yitirmeden Miyagi'nin bütün ajanlarını alârm hâline geçirmişti. Bunlar öncelikle, Japon seçkin birliklerinin yapacakları yer değiştirmeleri gözlemekle görevliydiler. Sorge Almanların Sovyetler Birliği'ne yapmayı tasarladığı saldırı ile ilgili olarak Japonya'nın bir işe girişip girişmeyeceğini öğrenmek istiyordu. Buna inanmıyordu da. Ozaki: «Olmaz böyle şey,» demişti; fakat Sorge yine hiçbir şeyi savsaklamak istemiyor, durumun en ufak ayrıntılarına dek bilgi sâhibi olmak istiyordu.

Bunları yaptıktan sonra politikanın dişli çarklarının tâ içine girmek istedi. Ozaki'ye durum hakkında iyice bilgi verdikten sonra, sıkı sıkıya da şunu öğütledi:

— «Japon hükûmetine, kendisinde kaygılar uyandıracak bir muhtıra verin ki onda da bir çekingenlik başlasın!» Sözlü olarak Alman Büyükelçisi'ne de bilgi vermiş; hükûmetine bir protesto göndermesini, ayrıca da böyle bir işten yana olmadığını açıkça bildirmesini istemişti. Fakat General «asılsız bir takım söylentilere kulak vermek» niyetinde olmadığını açıkça belli etmişti.

Sorge böyle saçma bir tasarının zamanla Alman generalleri arasında, ya da hiç değilse aklı başında kimselerde bir direniş uyandıracağına inanıyordu. Öte yandan Sovyetler'in de harekete geçeceklerine; sınırlarında büyük yığınaklar yaparak

karşılaştıkları ölüm tehlikesini azaltacaklarına değilse bile geniş ölçüde küçültebileceklerine güveniyordu.

«Her savaş bir felâkettir; fakat, Almanya-Rusya arasındaki bir savaş âfet olur, yıkım olur,» diye düşünüyordu. İki ulus için de. Bu belki Nazilerin yıkılmasına yol açmakla kalmayacak, Almanya için de kanlı bir «hacamat» olacaktı! Ayrıca bu, iki ülke arasında hiç sönmeyecek bir hınç yaratarak onları sonsuza dek birbirinden ayıracaktı. Kendisi de Almanya'ya hınç duyuyordu! Anasıyla babasının kendi gözü önünde boğazlandıklarını görür gibi oluyordu.

Bu savaş patlak vermemeliydi! Sorge yeni bilgiler edinmek için, bu savaşın yararsızlığını her ân bağıra-çağıra ilân etmeye hazır olduğu hâlde, Tokyo'yu bir baştan öbür başa dolaştı. Gündüzleri konuşuyor, inandırıp kandırmaya çalışıyordu. Geceleri Miyagi'nin emrindekileri hırpalayıp tedirgin ediyor, Vukeliç ve Klausen'i daha çok çalışmaları için dürtüklüyor, Ozaki'yi de sorguya çekiyordu. Meisinger'le oturup içiyor, Büyükelçi'yle satranç oynuyor, gecelerini yine Martina ile geçiriyor, İmperial'de ele avuca sığmıyordu. Miçiko'yu yüzüstü bırakıyordu, fakat o Sorge'a hep bağlıydı. Geceleri evine dönünce kendini bitkin bir hâlde yatağa atıyordu.

Ondaki bu sert kararlılık, tek-tük dostlarını kaygılandırmaya başlıyordu. Yüksek sesle, hızlı hızlı konuşuyordu. Hareketleri daha sertleşiyor, ileri sürdüğü düşünceler daha patavasız bir nitelik alıyordu.

Siebert onunla buluşmaya, konuşmaya çalışıyordu; fakat Sorge ondan kaçıyordu! Sonuç vermeyen birkaç girişimden sonra Siebert günün birinde onu Büyükelçiliğin koridorunda durdurdu:

— «Dostlarınıza ayıracak vaktiniz yok mu?» Diye sordu.

— «Hangi dosttan sözediyorsunuz? Sizden mi, Siebert? Kendiniz de inanmıyorsunuzdur buna herhalde?»

— «Yemeği birlikte yiyelim mi?»

— «Canım istemiyor.»

— «Gidip birer kadeh içelim öyleyse?»

Sorge sert sert Siebert'in yüzüne bakıyordu. Ters bir tavırla:

— «Gelin bakalım, bu zevki esirgemeyeceğim sizden,» dedi.

Onu sürükleyip küçük Datsun arabasının içine itti; motor cayırtıyı kopardı. Bir dönemeci öylesine içeriden aldı ki araba patinaj yaptı, direksiyonu son dakikada doğrulttu. Beri yandan da alaycı gözlerle Siebert'e bakıyordu. O ise bu delice gidişin sona ermesini bekliyordu. Ancak belli etmemeye çalışıyordu. Sorge birden fren yaptı. **Yarasa**'nın önüne gelmişlerdi.

Sorge arkadaşını kör-kandil aydınlanmış salona soktu:

— «Viski getirin bize!» Diye bağırdı.

Bir iskemleye oturup sordu:

— «Benimle içmek istiyordunuz, Siebert. Niçin?»

— «Sizinle rahatsız edilmeden konuşmak istedim de ondan, Sorge.»

— «Ağzımdan ne çeşit lâf almak istiyorsunuz? Kafan zda pişirilmiş, kotarılmış bir düşünce var. Yüzünüzden belli bu.»

Siebert itiraz anlamı vermeye çalıştığı çekingen bir hareket yapmaya kalkıştı. Birkaç yudum viski içti, lâkin berbat buldu.

Sorge ise diretiyordu:

— «Eeee, haydi Siebert,» diye devam etti. «Ne diye yeni gelin gibi kırıtıyorsunuz öyle? Dökün ortaya içinizdekileri.»

— «Yakında Almanya'ya dönüyorum, azizim Sorge.»

— «Vah-vah, üzüldüm; siz de görüyorsunuz.»

— «Buradaki işim sona ermek üzere. Kitabımı yazmak için gerektiğinden çok malzeme topladım. Sonra, Almanya'yı yine görme arzusu da içimde belirmeye başladı.»

— «Nazileri göreceğiniz mi geldi?»

— «Yooo! Karım, kitaplarım, evceğizim. Bahçemde şöyle su kenarına oturup bir şişe şarap içmek... Ormanda tek başıma dolaşmak istiyorum.»

— «Olabilir, fakat ne diye anlatıyorsunuz bunları bana?»

Siebert elini usulca Sorge'un kolunun üzerine koydu; kelimelerin üzerine basa-basa:

— «Siz de gelin, Sorge. Birlikte gidelim,» dedi.

Sorge hemen kolunu geriye çekti. Sert bir sesle:

— «Alay mı ediyorsunuz?» Dedi. «Pek tuhaf şaka bu...»

Siebert görünürde Sorge'un verdiği cevaptan pek alınmamıştı:

— «Çok ciddî söylüyorum, dostum,» dedi. «Çıkar gütmeyen bir öneride bulunuyorum size.»

Sorge birden dikkat kesildi:

— «Almanya'ya mı götürmek istiyorsunuz beni?» Diye sordu.

— «Evet.»

— «Ne sıfatla? Gezi hâtırası olarak mı? Yoksa

sigorta olarak mı? Ya da, yeni kitabınızın konusu olarak mı?»

Sorge sinirlenmeye başlamıştı:

— «Benim hakkımda ne düşünebilirsiniz, diye soruyorum kendime; Siebert. Beni yargılayış biçiminize ilgi duymaya başlıyorum. Nereden geldi aklınıza bu? Anlatın bakalım!»

Sorge öne eğilmişti. Dirseğiyle bir viski şişesine çarptı, şişe devrilip yere yuvarlandı, kırıldı. O buna aldırmadan Siebert'in kolunu kavradı.

Siebert kolunu çekmek istedi. Görünüşe göre, öfkelenmeye başlıyordu:

— «Kuşku içindesiniz hep, kimse bağışık kalmayacak mı bundan?» Diye sordu.

— «En başta siz! Bir casusun bütün nitelikleri var sizde. Bunu para hırsıyla yapmıyorsanız, edebi başarı kazanma arzusuyla yapıyorsunuzdur belki. Hoş, ikisi de aynı kapıya çıkar ya. Telif hakları...»

— «Bırakın kolumu, Sorge!»

— «Size birşey sordum, cevap istiyorum. Konuşun!»

— «İşleri kolaylaştırmak şöyle dursun, tam tersini yapıyorsunuz, Sorge. Mâdem diretiyorsunuz, şunu bilin: Bu fikir benim değil.»

— «Ya kimin?»

— «Büyükelçinin.»

Sorge şaşkın-şaşkın ona bakıyordu. Parmaklarını gevşetti, elini hemen geri çekerek:

— «Yaaa,» dedi.

Siebert devam etti:

— «Evet, öyle. Büyükelçi bundan size sözetmemi rica etti. Sizi kandırmaya çalışmamı istedi.

Ben de, 'olur' dedim. Neden 'olmaz' diyecektim? Dönün Almanya'ya, Sorge! Bugünlerde orası dünyayı sarsan olayların merkezi durumunda... Sizin gibi yetenekli bir kimse bütün bildiklerini tam anlamıyla kullanma olanağını bulacaktır orada.»

Sorge kuşkuluydu:

— «Ne demek istiyorsunuz?» Diye sordu.

— «Büyükelçi'nin kendisi de bu işte yardımcı olacak size. Övücü mektuplar yazıp sizi dostlarına salık verecek. Berlin'de burada aldığınız paranın iki katını size sağlayacak bir iş muhakkak bulursunuz. Uzak Doğu'ya ihracat yapan büyük firmaların danışmanlığını yaparsınız. Bir Berlin gazetesi...»

Sorge küçümser bir tavırla:

— «Pöhhh,» dedi. «Lâf bunlar...»

Siebert diretti:

— «İnanın bana. Bir hava değişimi çok iyi gelecek size.»

Sorge:

— «Aptalca birşey!» Diye bağırdı. Elinin tersiyle ânî bir hareket yaparak bir kadehi yere düşürdü, yerine yenisi hemen geldi. «Ne işim var benim Almanya'da, o uçsuz bucaksız toplama kampında? Burada Richard Sorge'um ben, herkes en iyi muhabir, diye tanır beni. Orada Sorge olacağım sâdece! Gevezenin biri, hava-cıva satan bir adam, S.A.'ların çizmeleriyle kıçını tekmeleyecekleri bir kimse. Yok yok, şaka ediyorsunuz, Siebert!»

Siebert'in sıkıldığı açıkça belliydi:

— «Peki, öyle olsun,» dedi. «Belki de haklısınız, kim bilir? Ben... Büyükelçi'yi sevindirmek

istemiştim. Fakat görüyorum ki ne yapsam yararı yok.»

Sorge:

— «Bu öneri anormal bir şey,» dedi.

— «Neyse, sözetmeyelim artık bundan.»

— «Peki, Büyükelçi'nin kendisi niçin sözetmedi bana bundan?»

Siebert hafif tertip çekinerek:

— «Ben de sordum bunu ona,» dedi. «Şu cevabı verdi: 'Bunu ben yapamam, dostuyum çünkü!»

Sorge duyduğu derin düş kırıklığını açığa vurarak:

— «O mu benim dostum?» Diye bağırdı. «Dostum olmuştu, kabul ediyorum. Fakat o ne şimdi? Bir hâinden, bir kalleşten başka şey değil! Kendine ihânet etti. Kendi inançlarına ihânet etti! İstediği şey, beni yolunun üstünden uzaklaştırmak! Niçin? Daha rahat uyumak için mi? Kendisine öğüt veren bir kimsenin sesini artık duymamak için mi? Ya da o kadının, o Martina'nın yüzünden mi? Martina'yı veriyorum ona! Nasıl kullanılacağını da öğretirim!»

— «Şunu unutuyorsunuz: Büyükelçi iyi bir dost olarak sizin için kaygı duyuyor. Ne diye geri çeviriyorsunuz onun isteğini? Onu incitmek gerekli mi?»

— «Peki fakat, buna ne diye, tam şu sırada gerek görmüş?»

Siebert ihtiyatlı bir ifâdeyle:

— «Biz hepimiz sizin için kaygılanıyoruz,» dedi.

— «Büyükelçi Almanya ile Rusya arasında savaş çıkacağına inanıyor mu?»

— «Onu bilmiyorum; fakat, bu konudaki tutumunu saptamışa benziyor.»

— «Ya siz, Siebert. Siz inanıyor musunuz buna?»

— «Evet!»

— «Hangi nedenle?»

— «Günün birinde bütün cânîler aklın zerresini dahi yitirirler de ondan.»

Sorge'un yüzü anlatılmaz bir buruşmayla çarpılmıştı. Gözlerinde yırtıcı bir hayvanın yabanîliği okunuyordu. Sanki ileriye atılmak istermiş gibi, sandalyesinin üzerinde yumulmuştu. Elleriyle masanın kıyılarını sıkıyordu.

Bütün vücudüyle doğruldu, omuzlarını kamburlaştırarak dışarıya çıktı. Siebert'in orada oluşundan habersizmiş gibi bir hâli vardı. Arabasına atladığı gibi Büyükelçiliğe koştu. Meisinger'in odasına girdi. Polis Ataşesi elini-kolunu sallayarak, büyük sevinç gösterileriyle karşıladı onu:

— «İş oldu nihayet!» Dedi.

— «Neymiş olan, Albayım?»

— «Hepsini hizaya getireceğiz o kerataların!»

— «Anlayamadım.»

— «Keşişler, Doktor. Burada bir Alman manastırı var, azizim. Bugün öğleden sonra da başpapazın hesabını gördüm,»

— «Razı oldu mu buna?»

Meisinger alaycı-alaycı bağırdı:

— «Razı olmayıp da ne yapacak? Bizim babacan pederler, hayır duamızı almadan yaşıyamazlar. Muhtaçtırlar bize. Ulu Tanrı aydınlatır; fakat para yardımında bulunmaz onlara!»

Sorge'un içi merak ve tiksintiyle dolmuştu:

— «Peki fakat, sizin ne ilginiz var bu işle?» Diye sordu.

Meisinger zevkten dört köşe, anlattı:

— «Servisleri arasında kurulan koordinasyondan ileri geliyor bütün bu iş. Bundan böyle Japonya'da oturan bütün Almanlar her bakımdan boyunduruğum altında. İçlerinden bazılarıyla da çok ilgileniyorum. Şu papaz takımına karşı zaaf duymuşumdur hep. Tanrı'nın temsilcisi geldi, nah şuraya, masamın karşısına geldi. Kolunu kaldırıp Almanvarî selâm verdi.»

— «Siz mi zorladınız onu bu harekete?»

— «Nâzik, fakat kesin bir tavırla bunu ondan istedim. Adamcağızda da bir din şehidinin yeteneği yok.»

Sorge boğuk bir sesle sordu:

— «Ya bizim komünistler? Onlar ne oluyor?»

Meisinger keyifli keyifli:

— «Onların hesabını toptan göreceğiz,» dedi.

— «Almanya Sovyetler Birliği'ne saldıracak mı dersiniz?»

— «Orası muhakkak! Hitler karşısına çıkan fırsattan yararlanmazsa enayilik etmiş olur.»

Sorge aptal rolü oynayarak:

— «Neymiş o fırsat?» Diye sordu.

Meisinger kendi düşüncesine göre çok kesin saydığı bir izah biçimini verebildiğinden pek memnundu:

— «Hitler bütün ulusunu seferber etti; şimdi de kullanması gerek! Bu on milyon asker siperlerde, silâh elde bekleyecek değil ya. Bir iş görmeleri gerek! Herkes biliyor: Ülkemiz kendisine gerekli 'hayat sahası'na sâhip değil...»

— «Peki, Rusları kolay yutulacak lokma mı sanıyorsunuz?»

— «İkinci sınıf bir ulus onlar. Finlandiya Sa-

vaşı da kanıtladı bunu. Haritadan silip süpüreceğiz onları.»

— «Bu işi Napoleon da yapmaya kalkışmıştı...»

Meisinger:

— «Bizim motorlu araçlarımız var,» dedi. «Askerlerimiz yayan yürümeyecekler. Bir aya varmadan Leningrad'da, altı haftaya kalmadan da Moskova'da olacağız. Üç ay sonra ilk Rus kaçaklarının burada, Japonya'da boy gösterdiklerini göreceğiz.»

Sorge gerisin geriye dönüp dışarıya çıktı. Meisinger'in görüşü çok aptalcaydı, yenir yutulur şey değildi. Fakat en çok başarı kazanma şansına sâhip kanıtlar, en aptalca olanlar değil miydi? Bu düşkırıcı düşünce, unutmak için bir kez daha onu içmeye iteledi.

Sarhoşluğu arasında da çevresindeki tanıdıklarına sataştı:

— «Naziler Rusya'ya saldırmaktan kaçınmalıydılar, koskoca bir imparatorluktu o! Moskova'nın alınışı bile bir sivrisinek sokmasından ibaret kalacaktı.»

Ertesi gün bir sefaret kâtibi Sorge'un görüşlerini onaylamaya yanaşmamış, o da avaz-avaz şöyle bağırmıştı ona:

— «Hepiniz namussuzun tekisiniz! Savaş kışkırtıcıları! Rezil herifler! Darağacının önüne geldiğiniz zaman o Hitler denen herifi lânetlemeye zor vakit bulacaksınız!»

20 Haziran günü sarhoş-sarhoş meyhaneleri dolaşıyor, Büyükelçiye, Hitler'e, ve onun peşine takılan herkese küfürler savuruyor:

— «Hergeleler! Namussuz hergeleler!»

Gece, dayak yemiş çocuk gibi hüngür hüngür ağlıyordu. Miçiko da korkudan tir-tir titreyerek başucuna dikilmiş, ona göz-kulak oluyordu.

22 Haziran günü saldırının saptanandan iki gün sonra başlayacağı öğrenilince Sorge haberin doğrulanmasını beklemek için Büyükelçi'nin yanında kaldı.

Ortalıkta neşeli olmaktan çok uzak bir hava esiyordu: Sinir gerginliğiyle dolu, sıkıcı bir havaydı. Kimsenin canı çalışmak istemiyordu. Kalemlerdeki radyolar harıl-harıl çalışmaktaydı. Memurlar ufak gruplar hâlinde toplanmışlardı. Meisinger'in odasında herkes içki içiyordu.

Sorge kafeste bir ayı gibi boyuna dolaşıyor, kimseyi de artık şaşırtmıyordu. Küfürlerine, öfkeli bağırtılarına aldıran yoktu.

Herkesin çileden çıkmamak, boşanmamak için kendini zor tuttuğu bu boğucu hava içinde, son maskeler de hazan yaprağı gibi birer-birer dökülüyordu. Martina Schwartz Sorge için:

— «O benim tek ve büyük aşkım,» diyordu. Sorge ise ona hakaretler yağdırıyor, «Sokak orospusu ne olacak?» Diye bağırıyordu. Bir yandan habire içerken, kimlere hakaret etmiyordu ki?

Rusya'ya savaş ilân edildiği haberi öğleden sonra geldi.

Büyükelçi arabasına binip Martina'nın evine gitti... Elga soğuk-soğuk: «Berlin'in hakkı var,» dedi. «Bize '*hayat sahası*' gerek! Ruslar hem bize bunu vermiyorlar, hem de sırtımızdan kazanç sağlamak istiyorlar, cezalarını görmeleri gerek.»

Sorge kasılmış bir yüzle, sert bakışlarla ona baktı; sonra arkasını döndü. Hıçkıra-hıçkıra ağlayacaktı neredeyse: Bir arkadaş kaybetmişti, sonsuza dek.

Akşam yemeği fazla kalabalık değildi. Az konuşuldu; havadan sudan sözedildi. Hemen-hemen tam olan sessizliği, tabakların birbirine çarparak çıkardıkları sesler bozuyordu. Hava gergindi, elektrikliydi.

Yemeğini tek söz söylemeden yiyen Sorge birdenbire iki yumruğunu masaya indirdi. Tabaklar titredi. Bir bardak düşüp şangır şungur kırıldı. Sorge bir kahkaha kopardı:

— «Güzel bir sürprizim var size!» Diye bağırdı. «Hitler Rusya'dan boyunun ölçüsünü alacak!»

Sonra ayağa kalktı, sofrada şaşkın-şaşkın oturanlara meydan okurcasına baktı; sandalyesini kaptığı gibi kaldırdı, duvara vurup parçaladı.

Sefaretten çıkıp **İmperial**'e gitti, geniş adımlarla holden geçti; pistte danseden çiftler arasından kendisine yol açtı; orkestranın yanıbaşına oturarak:

— «Bach'tan bir şey çalın!» Dedi.

Müzisyenler umutsuz-umutsuz müdüre baktılar. Onun da sıvışmaya hazırlandığı belliydi. Danseden çiftler itiraz ettiler, iki garson onları yatıştırmaya çalıştı.

Sorge sandalyesinin üzerinde dönerek:

— «Kapatın çenenizi be!» Diye bağırdı.

Dört çift hemen pistten ayrıldı. Bir yandan da homurdanıyorlardı. İki başka çift dansa devam etmek iistedi. Sorge hemen dansedenlerin üstüne atıldı, tartışmaya karışmak isteyen bir garsonla iki müşteriye dayak attı.

Sonra, yaralılar götürülürken, Sorge kravatını düzeltti, ağzının kıyısından akan kanı sildi, oturacak bir iskemle aradı.

Orada bulunan ve şaşkın-şaşkın kendisine bakanlara:

— «Bayanlar, baylar,» dedi. «Bugün şanlı bir savaşın ilk günüdür. İzin veriniz de duygularımı açığa vurayım ve siz de benimle birlikte bağırın: Yaşasın Almanya!»

Salonun tâ dibinden, dut gibi sarhoş bir müşteri:

— «Almanya uyansın!» Diye bağırdı.

Sorge sandalyesine rahatça yerleşti:

— «Artık çok geç,» dedi. Sonra orkestra şefine döndü: «Bach'tan birşey çalın!» Dedi.

Yirmidokuzuncu Bölüm

UCUZ CASUSLAR VE AJANLAR

Birinin zaferi öbürünün yenilgisine yol açar. Bir bombardımanın kurbanları ya da bir muharebenin kayıplarını sayıya vurmak bir ölçüde kolaydır; fakat, karşı karşıya gelen ordularda casusluğun yaratacağı sonuçları kimse ölçemez. Nitekim, karşı-casusluk servislerinin kaç kişinin canını kurtardığını da hiçbir zaman kimse söyleyemeyecektir.

Gerçi yine de bazı sayılar verilmektedir; fakat, bunlar büsbütün değersiz olmamakla birlikte, her zaman için belirsiz kalacaklardır. Alman karşı-casusluk servisi son Dünya Savaşı'na ilişkin bazı sayılar vermektedir: Söylendiğine göre düşman ajanlarının faaliyetleri, yaklaşık olarak ikiyüzbin kurban verilmesine yol açmıştır. Amiral Canaris'in kendisi bile bu tahmini kabul etmektedir.

Başka sayıların daha «akla yakın» görünümleri vardır. Sovyetlerin 1941 Haziranı'nda gösterdikleri kısa görüşlülüğün kendilerine çok pahalıya, milyonlarca insanın canına malolduğu kolayca kabul edilmektedir. Klaus Fuchs'un bir kâğıt parçasına birkaç formül karalayarak Sovyet bilginlerine vermekle onları bir-iki yıllık zorlu ve pahalı bir çalışmadan bağışık tuttuğu, tartışma götürmez birşey gibi görünmektedir. Fakat asıl kesin ve belirli sayılar, elde edilen sonuçları bir yana bırakarak, bunlara ulaşmak için paraca katlanılan fedakârlıkları gösterenlerdir. Bunlar, hiç-

bir büyük devletin bu konuda cimrilik etmediğini kanıtlamaktadır.

Eli açık davranan, bunun karşılığını elde ettiğini büyük ölçüde ispatlamaktadır. Avusturya casusluk servisinin şefi olup Ruslara satılmış bulunan Albay Redl, söylendiğine göre, krallara lâyık «hediye»ler, bugünün parasıyla iki milyon Alman markı tutarında paralar almıştır.

Büyük örgütler ise çok para harcamaktadır. Almanya yalnız kendisine saldırmazlık paktıyla bağlı ortağını casusluk denetimi altında tutmak için 1939 ve 1940'ta ondört milyon mark harcamıştır. Fakat Amerika'nın bize verdiği sayılar yanında bu, hiç kalır. Resmen bildirildiğine göre Birleşik Devletler bu işlere beşyüz milyon dolar harcamıştır.

İnsan parayla çok şey elde eder, fakat herşeyi satın alamaz. Bazen «ucuz» bir ajanın milyonlar değerinde olduğunu, paha biçilemeyecek hizmetler ettiğini tarih bize ispatlamaktadır. Klaus bunun çok güzel bir örneğidir. Sovyetler ona olsaolsa «masraflarına karşılık» birkaç yüz dolar kabul ettirebilmişlerdir, o kadar.

Richard Sorge da «ucuz» bir casustu. Kendisini görevlendirenlere muazzam hizmetler etmişti; fakat çalıştırdığı grup, bütün yardımcılarıyla birlikte, hiçbir zaman ayda binbeşyüz dolardan daha pahalıya malolmamıştır.

Yapılan masraflarla karşılaştırılınca Sorge'un ekibince elde edilen sonuçlar, aşağı yukarı, zengin bir hazinenin değeriyle onu koruyan anahtarın bedeli arasındaki oran kadardır. Yedi yıllık verimli çalışma karşılığında Richard Sorge kendisi ve adamları için kırkbin dolardan fazla para

almış değildir. Basit bir bomba bile bunun dört katı değerindedir.

General MacArthur'un gizli servislerinin şefi General Willoughby, Sorge grubunun tarihini büyük bir geniş görüşlülükle yazmıştır. O da öğrendikleri karşısında derin bir şaşkınlığa düşmüş, başını sallayıp:

— «İnanılır şey değil! Bu adam kendisi ve çalıştırdığı kimseler için bir askerî ataşenin aylığından daha az para ile idare etmeyi başarmıştır,» demiştir.

*

Sorge yatağına uzanmış, gözlerini tavana dikmiş, bakıyordu. İki gündür yataktan çıkmıyor, çok az konuşuyordu. Miçiko da onun yanına uzanmıştı. Kaygı içinde olduğu hâlde, onun en küçük hareketlerini bile izliyordu. Fakat Sorge hemen-hemen cansız gibi görünmekteydi.

Vücudündeki hastalıklar ve içki onu yere sermişti. 22 Hazirandaki gürültülü geceden sonra güç-belâ evine gidebilmişti. Oturduğu köşkün merdiveninde yuvarlanmış, bayılmıştı. Miçiko onu kaldırıp soymuş, yatırmıştı.

Artık bu dünyada değilmiş gibi geliyordu. Kolları, bacakları kaskatıydı. Gözleri hep kapalıydı. Fakat Miçiko onun saatlerden beri uyanık olduğunu biliyordu. Sorge boyuna susuyordu.

Sıcak yaz gecesi odaya süzülüyordu. Gökyüzü açık maviydi ve odaya belli belirsiz bir rüzgâr giriyordu. Masanın üzerindeki mum yavaşça yanıyor; kitap dolu raflara, eski halılara, yarı boş şişelere hafif bir ışık saçıyor; yatağa uzanmış iki vücudü hayâl-meyâl aydınlatıyordu.

Kaygı, insanın içini kemiren sonsuz bir kaygı Miçiko'nun her yanını yavaş yavaş kaplıyordu. Yüreğinin atışlarını bastırmak için iki elini göğsüne dayadı. Sonra aralık duran ağzına dek kaldırdı. Isırdı, büyük bir ürpertiyle baştan ayağa sarsıldı.

Sorge:

— «Korkma,» diye mırıldandı.

Titremesi hemen durdu. Sonra artık kendini tutamadı; hıçkıra-hıçkıra ağlayarak Sorge'un boynuna sarıldı.

Sorge onu kendine doğru çekti, kara saçlarını okşadı. Makineleşmiş, fakat sevecenlik dolu bir davranışla bunu yaptı. Gözleri yine kapalıydı.

— «Ağlama,» dedi. «Kendin için ağlama, hiç değilse. Önünde tüm bir hayat var. Bana gelince... Gözlerinden akacak tek damla yaşa bile değmem, ben!»

Genç kadın ateşli-ateşli:

— «Seni her zaman seveceğim,» dedi.

Ağzını Sorge'un boynuna değdirerek, çok alçak sesle ekledi:

— «Niçin çocuğumuz yok?»

Sorge kasılmıştı. Elleri de kımıldamıyordu. Soluk almıyormuş gibi bir hâli vardı.

Miçiko:

— «Senin çocuğun olurdu o!» Diye kekeledi. «Fakat hiçbir zaman kaygı, tasa vermezdim, sana. Onu tek başıma büyütürdüm. Böylece senin canlı portren hep yanımda olurdu.»

— «Babasının adı Richard Sorge olan bir çocuk gerekli değil. Ömrün boyunca acısını çekersin bunun.»

— «Hayır, son nefesime dek mutlu olurum bu yüzden.»

— «Dünya günün birinde Richard Sorge'un kim olduğunu öğrenecek. Kendi vatandaşlarım ya bana lânet okuyacaklar, ya da işi anlamayacaklar. Burada, Japonya'da da Sorge adından herkes tiksinecek. Seni taşlayacaklar; yüzüne tükürecekler; çocuğumuzun da ne arkadaşları olacak, ne neşesi! Hınç boğacak sizi.»

Miçiko:

— «Vızgelir bu bana,» dedi. Sorge da kucakladı onu.

Derin-derin içini çekti:

— «Hayatımda çok kadın var benim, Miçiko,» dedi.

Genç kadın çabuk-çabuk:

— «Yalvarırım, bundan sözetme bana!» Dedi.

Sorge yavaşça onu kendinden uzaklaştırdı:

— «Çok kadın,» diye ekledi. «Sürüsüne bereket. Güzeli, tutkunu, sapığı, hepsinden... Her renkten, her boydan, her soydan. Kimisi benim için ağladı, kimisi için ben ağladım. İkisi-üçü de yaşantımı ne denli berbat ettiğimi anlattılar bana.»

Miçiko:

— «Sözetme bunlardan,» diye kekeledi. «Acı veriyor sana.»

Sorge yavaşça başını salladı:

— «Çok sâkinim,» dedi. «Onlardan sözetmek iyi geliyor, ferahlatıyor beni. Çok uzun süre kendi içime kapanık kaldım. Alay ettim onlarla. Önemleri olmadığına kendimi inandırmaya çalıştım. Fakat bugün anlıyorum ki kendime yalan söylemişim. Hiç durmamacasına hem.»

Sonra birdenbire suçlayan bir edâ ile bağırdı:

— «Bugün de beni aldattıklarını, bana kalleşlik ettiklerini biliyorum. Bütün ömrüm boyunca. Yaşantımı çaldılar benden!»

Miçiko:

— «Yerine benimkini al!» Diye fısıldadı.

Sorge gözlerini, sanki ilk kez yapıyormuş gibi, yavaşça açtı. Mumların tatlı, dinlendirici ışığına baktı. Miçiko'nun başını elleri arasına alarak sonsuz bir şaşkınlıkla seyretti onu.

Fakat daha şimdiden kasılıyordu:

— «Savaştan döndükten sonra, kırılmış birşey vardı içimde. İyileşeyim dedim; fakat yıllar geçti, hastalık daha da arttı. Çocukluğuma da, aileye de yeniden kavuşamadım. Ana-babamın gözleri önünde duyduğum o sâkin mutluluk, ağabeyimin yanındaki o güvenlik duygusu yok oldu gitti. Aile düşledim hep, Miçiko; kendi ailemi, dizlerimin üstünde oynaşan çocukları, yanıbaşımda oturan mutlu bir eşi düşledim hep.»

— «Henüz vakit geçmiş sayılmaz ki.»

Sorge sert-sert:

— «Çok geç!» Dedi. «Benliğimdeki herşey öldü, herşey kırıldı. Yaşamadım da süründüm ben. Cephede, yanıbaşımda savaşanlarla cenkleştim. Almanya'da daha nice gönüller yıkıntı yığınları hâlindedir hâlâ, Miçiko. Naziler de çıka-gelince gece ve ölüm her yanımı kapladı, kuşattı. Sevdiklerime işkence yaptılar! Bana da öldüresiye işkence ettiler. Hiç unutmayacağım bunu! Hiçbir zaman!»

Miçiko obur dudaklarla onun ağzını arıyordu. Bütün söylediklerini anlamıyor, düşüncelerinin akışını zar-zor izliyor, fakat ne demek istediğini

seziyordu. Ve bunu ona kanıtlamak için benliğinde dizginlediği arzu ile tir-tir titriyordu.

Sorge gür, berrak bir sesle devam etti:

— «Şunu iyi bil... Tanıdığım bütün kadınlardan bir tekinin -tek bir tanesinin- bile çocuklarımın anası olmasını arzulamadım. Sen ilksin, teksin, Miçiko.»

Genç kadın kana-kana ağlıyor, kendini koyuveriyordu. Gözyaşları yanaklarından akıyor ve Sorge'un da ağlamakta olduğunu farketmiyordu. Ölümün çevrelerinde kol gezdiğini hissediyordu.

Erkek sert bir sesle:

— «Ağlama Richard Sorge,» dedi. «Onu unutmaya çalış. Başkaları onu nasıl lânetleyeceklerse sen de lânetle onu. Damgalı o artık.»

Miçiko iki hıçk rık arasında:

— «Seviyorum seni,» dedi.

— «Suçlu olan, savaş! Kirletti o beni! Geri yanını da Naziler tamamladılar.»

Sonra utangaç-utangaç, hafif bir sesle ve gizli bir hınçla ekledi:

— «Yurdumu çaldılar benden!» Fısıltı hâlinde devam etti: «Almanya'yı!»

Miçiko ezile-büzüle başını salladı. Bunu anlayamamıştı işte. Savaş uzaktaydı, Almanya ise daha uzakta kalmıştı. Neydi bu Naziler, bilmiyordu. Richard Sorge'du onun evreni.

Sorge:

— «Savaş acımasızdır,» dedi. «İnsanları zehirler. Halk savaş istemez, fakat savaşın içine atarlar onu. Sâdece kaçınılmaz bir kötülük gibi gören devlet adamlarının hesapları içinde yer alır o! Onlar savaşı kabul ederler, hazırlarlar hattâ, ya da ona hazırlanırlar. Ve bizler de savaşı yaparız,

savaşırız yâni. Savaşın iğrenç çehresini yakından gördüm ben, Miçiko, birkaç kez gördüm hem. Fransız ve Alman askerlerinin birlikte derede yıkandıklarını gördüm. Ertesi gün birbirlerini öldürdüler.»

Miçiko'yu yavaşça itti, ince yorganı attı, çıplak bedeni meydana çıktı:

— «İyi bak,» dedi. «Ne görüyorsun?»

Miçiko utangaç-utangaç baktı ona. Adaleli, biçimli, geniş omuzlu vücudunu gördü. Kolları güçlü, göğsü kabarık, kalçaları inceydi. Bir tanrının yapısı vardı onda:

— «Bacaklarıma bak,» dedi. «Soldaki öbürüne göre daha kısa, farkında mısın? Hafifçe topallarım. Rusya'da savaşırken yaralandım. Saatlerce kanlar içinde, çamurda kaldım. İnledim, ateşler içinde kıvrandım. Bir Rus askeri buldu beni, sigara verdi, su verdi. Yaramı sarmak istedi. İyi insanlardır bu Ruslar. Kardeşçe davrandı bana karşı.»

Miçiko eğildi, başını yavaşça Sorge'un bacakları üzerine koydu, erkek onun yumuşak dudaklarının serinliğini hissetti. Sorge hafifçe itti onu:

— «Yok yok, yapma bunu,» dedi. «Hiçbir şey yapma benim için! Çık git bu evden, bir daha da gelme hiç.»

Kadın birden çılgına döndü:

— «Olmaz!» Dedi.

— «Öyle lâzım. 'Beni tiksindiriyor, onunla yaşayamam artık,' dersin. Kim yaşayabilir ki zâten? Uğursuzluk getiririm, herkes de kaçar benden. Lânetliyim. Ailem dağıldı, yokoldu. Kendi vatanım suratıma tükürdü. Naziler silâh arkadaşım, çocukluk arkadaşım Manfred'i öldüresiye dövdü-

ler. Karımı benimle yaşama gücünden yoksun bıraktım. Martina bendeki arzuyu, tutkuyu öldürdü. Sonuncu dostum General, düşman safına geçti. Bana da kala-kala yeni vatanım kaldı!»

— «Ben de varım ya?»

— «Hayır, sen değil! Seni de uçuruma sürüklemek istemiyorum! Seviyorum çünkü.»

Ayağa kalkmış, uzun boyu ile yüksekten bakıyordu ona:

— «Sana para veririm,» dedi. «Ne kadar lâzımsa. Beşbin yen. Daha da fazla, istersen. Para sıkıntısı çekmezsin.»

— «Para istemiyorum. Ne senden, ne ondan!»

— «O dediğin kim? Kim para vermek istedi sana?»

— «Herr Siebert.»

— «Ne zaman?»

— «Önceki gün.»

Sorge tek söz söylemeden giyinip dışarıya fırladı. Siebert'i arayarak kentte dolaşmaya başladı.

Lohmeier lokantası'nda onu buldu. Yanında birkaç hemşehrisi vardı. İki mühendisle bir tâcirdi bunlar. Bira içiyorlardı. Sohbetlerinin tavsamış, sıkıcı bir hâli vardı.

Sorge ötekilerin orada oluşlarına aldırmadan:

— «Sizinle konuşmam gerek,» dedi.

Siebert çekinmeden ayağa kalktı:

— «Buyurun,» dedi. Sorge'un peşinden dışarıya çıktı.

Arabaya binerlerken Siebert duraladı, çekinir göründü:

— «Acele mi?» Diye sordu. «Başka zamana bırakamaz mıyız bu konuşmayı?»

Sorge arabayı birden yürüterek:

— «Olamaz!» Dedi.

Küçük arabanın motoru tam gazla çalışınca homurdanmaya başladı. Kentin merkezinden ayrılmışlardı bile. Birkaç yan sokaktan ilerleyerek ticaret limanının rıhtımına ulaştılar. Sorge birdenbire durdu. Sert bir dönüş yaptı, geri vitese taktı.

Siebert kaygılıydı, sordu:

— «Bu da ne demek? Ne istiyorsunuz benden?»

Sorge:

— «Hoşunuza gitti mi bu mahalle?» Diye sordu. «Epey sâkindir. Limanın pek işlek olmayan bir köşesidir. Bulunduğumuz yerden suya dek tam tamına otuz metre var. Rıhtım suya dikine iner. Suyun yüzünden yüksekliği dört, suyun derinliği on iki metredir.»

Motor rölantide işliyordu. Siebert oturduğu koltuğun arkalığına dayanmış, sesini çıkarmıyordu. Durgun suda birçok ışıklar yansımaktaydı. Uzaktan kentin uğultusu geliyordu. Yakın yöreler ıssızdı.

Sorge Siebert'e döndü, ağır-ağır üzerine doğru eğildi. Telâşsız yüzünde tehdit dolu gözleri parıldıyordu.

Siebert titrek bir sesle:

— «Ne yapacağı hiç belli olmayan bir adamsınız siz,» dedi.

Sorge birdenbire doğrulup direksiyonun başına geçti, motoru işletti. Araba dosdoğru rıhtımın önündeki demir yeri yönünde bir sıçrama yaptı. Siebert bağırmamak için kendini tuttu. Sorge fren yaptı, Datsun'un tekerlekleri kıyıya kırk santimetre kala durdu.

— «Hoşunuza gitti mi?» Diye sordu.

Cevap beklemeden geri vitese taktı, geri geri gitti, motor hep işlediği hâlde arabayı durdurdu.

Siebert boncuk-boncuk terleyen alnını silerek:

— «Ne yapacağı hiç belli olmayan bir adamsınız,» diye tekrarladı.

Sorge alaycı bir tavırla sordu:

— «Niçin inmeye kalkışmıyorsunuz peki? Neden yardım istemiyorsunuz?»

Siebert:

— «Neden yapacakmışım bunu?» Diye cevap verdi.

Sorge, Siebert'in gözünden kaçmayan bir sinirlilikle, sol eliyle direksiyona hafif-hafif vurarak:

— «Hiç yararı olmaz bunun,» dedi. «İyi bilirim buraları, ıssızdır. Bedensel bakımdan her yönden size üstünüm, biliyorsunuz. Sizden daha hızlı koşarım, yumruğum daha güçlüdür, daha iyi yüzerim. Arabayla suya düşerseniz şöyle der herkes: «İkisi de sarhoştu, fakat Sorge sarhoşken de yüzmeyi bilir.»

Siebert:

— «Neler olup bitiyor kafanızın içinde?» Diye sordu, sesinde derin bir kederin çınlayışı vardı.

Sorge sert-sert:

— «Canımı kurtarmaya çalışıyorum,» dedi. «Fakat biraz daha ihtiyacım var size. Uzun zaman için değil, kuşkusuz. Ama şimdilik lâzımsınız bana.»

— «Ben sizi tehlikeye atmıyorum ki.»

— «Miçiko'ya para vermek istemişsiniz. Niçin? Amacınız ne?»

— «Yardım etmek istemiştim ona. İyi bir kızcağız, siz de tehlikeye atıyorsunuz onu.»

Sorge alaylı-alaylı:

— «Yardımsever adamsınız,» dedi. «Peki, ne diye casus gibi gözetliyorsunuz beni? Yapıp ettiklerim, geçmişimle niçin ilgileniyorsunuz?»

— «Beni ilgilendiren, yalnızca Sorge, insan olarak.»

— «Hakkımda ne biliyorsunuz?»

— «Kafanızın içinde olup bitenler üzerinde aşağı-yukarı hiçbir şey! Yapıp ettikleriniz hakkında da az şey.»

Sorge sert-sert:

— «Bu bile çok,» dedi.

Siebert elini ihtiyatla Sorge'nin koluna koydu:

— «Sizi çok sevdiğimi farketmediniz mi hâlâ?» Diye sordu.

Sorge kolunu hemen geri çekerek:

— «Aman, hiç zahmet etmeyin, çok rica ederim,» diye bağırdı. «Sizin için değerliyim, beni de seviyorsunuz, ha? Bu lâfları nereden buldunuz? Sözlükten mi?»

Siebert kendi kendine konuşur gibi:

— «Sorge, azizim Sorge, niçin bu denli acı konuşuyorsunuz?» Diye mırıldandı.

— «Beni küçümsüyorsunuz!»

— «Hayır. Size acıyorum sâdece. Ve sizin için acı çeken herkese de acıyorum. Hiç dostunuz yok sanıyorsunuz. Fakat onlara acı çektirmekten başka ne yapıyorsunuz ki? O zavallı Miçiko sizi seviyor. Büyükelçi eski bir silâh arkadaşı olarak size bağlı. Eşi anne gibi üstünüze titriyor. Ben de kendi bakımımdan size yardım etmekten başka şey düşünmüyorum; fakat siz ne yapıyorsunuz? Elinizin tersiyle itiyorsunuz hepimizi!»

Sorge'un elleri direksiyonun üzerine büzülüp kasılıyordu:

— «Diyelim ki başka türlü yapamıyorum da ondan.»

— «Haydi dostluklarına karşılık veremiyorsunuz, fakat niçin acı çektiriyorsunuz onlara?»

— «Dostluklarına karşılık vermeye hiç istekli değilim ki!»

— «Hiç kimsenin sevgiyi ayaklar altında çiğnemeye hakkı yoktur.»

Sorge:

— «Sevginin yavaş-yavaş can çekiştiğini görmektense böylesi daha iyidir!» Diye bağırdı. «Hakkımda sezinlediğim şeyleri gerçekten biliyorsanız, beni anlamanız gerek! Yalnız kalmalıyım. Yolumun sonuna dek tek başıma, dostsuz, arkadaşsız gitmeliyim. Mutsuzluğum bana yeter. Kimse paylaşmamalı onu!»

Siebert oturduğu yere yığılmış, kara renkli suya bakıyordu.Uzaktaki ışıklar suyun yüzünde oynaşmaktaydı. Şöyle düşünüyordu: **«Bu adam bir hayvan gibi acı çekiyor. Yeryüzü'nde ona yardım edebilecek hiç kimse de yok.»**

Siebert:

— «Yapıp ettiklerin vızgelir bana,» dedi. «Ne hoş görebilirim, ne savunabilirim seni. Fakat her zaman dostun olacağım, her durumda da öyle davranacağım.»

Sorge'un elleri direksiyondan kaydı, kımıltısız aşağıya sarktı. İçinden gelen bir sese kulak kabartır gibiydi.

Büyük bir ürpertiyle sarsıldı. Fakat hemen kendini toparladı:

— «Hava soğuk, ben de yorgunum,» dedi.

Otuzuncu Bölüm

SORGE'U KLAUS FUCHS'A ULAŞTIRAN YOL

Sorge'u Klaus Fuchs'a ulaştıran yol kısadır. İkisi de iyi incelenirse, bilmedikleri hâlde kardeş oldukları görülür. Birisi kendisine kalleşlik yapıldığına inanan Birinci Dünya Savaşı askeri; ikincisi doğmakta olan Nasyonal Sosyalizm'in kurbanı olan ülkücüdür. Her iki durumda da suç, kendi evlâtlarını bölmüş olan Almanya'nındır.

Klaus Fuchs 29 Aralık 1911'de Rüsselheim'da doğdu. Babası Protestan papazıydı; inançlı bir barışseverdi; militandı, kavgacıydı. Kendi mezhebinden Alman Sosyalist Partisi'ne giren ilk papaz o oldu. Fakat oğlu Klaus, kuşağının birçok aydını gibi, komünizme eğilim duydu.

Hitler'in kiralık kaatilleri Fuchs ailesini yokettiler. Babayı bir toplama kampına attılar; anneyi canına kıymaya zorladıktan sonra büyük oğluyla en küçük kızını Almanya'dan kovdular; bir başka kızını çok tedirgin ettiler, o da kendini bir metro katarının altına attı. Casuslarını küçük oğul Klaus'un üzerine salarak onu dövdüler, suya attılar ve kendini sürgün etmeye zorladılar.

Klaus Fuchs İngiltere'ye sığındı. Sâhip olduğu olağanüstü matematikçi yetenekleri ona hemen seçkin bir durum sağladı. 1938'de Bristol'de felsefe doktorası yaptıktan sonra doğa bilimlerinden de Edinburgh'da parlak bir doktora daha verdi. Hocaları daha o zaman yüksek değerde bir atom fizikçisi görüyorlardı onda: «Yarının adamı»ydı Fuchs.

1940'ta yeni bir felâkete uğradı, zâten acılı olan yaşantısı büsbütün karardı. Düşman uyruğu olduğu için otomatik olarak gözaltı edildi; aşağılatıcı koşullar altında Kanada'ya sürüldü. Ve çağının en parlak bilginlerinden biri, dikenli teller ardında bir yıla yakın zaman geçirdi.

İhaneti o zaman elle tutulur hâle geldi. Kaldığı toplama kampında bir Sovyet ajanıyla tanıştı. İçinde bulunduğu durum düşünülsün; Klaus anlaşılmaya çalışılsın. Almanya onun için uçsuz bucaksız bir hapishane olmuştu. Özgür batı dünyası ise hiç değer vermemişti. Geriye Sovyetler Birliği'nden başka ne kalıyordu? O da Richard Sorge'un izlediği yolu tuttu.

1942 yılının başında İngiltere'ye geri gönderildi ve bir İngiliz casusluk uzmanı onun hakkında saf-saf şunları yazdı:

«O kadar az sayıda atom fizikçisi vardı ki, her yerden getirtiliyordu bunlar.»

Fuchs Birmingham'daki Atom Araştırmaları Enstitüsü'nde çalışmaya başladı, elde ettiği sonuçlar hayranlık uyandırdı. Amerika'daki Atom Komisyonu'na üye olabilmesi için İngiliz uyruğuna geçirildi. Aynı İngiliz casusluk uzmanı şunları yazıyor:

«Vatandaşlık değiştirmesinin kendisine kabul ettirilmesinin nedenlerinden biri buydu.»

Fuchs Amerika'ya gitti. Atom bombasına kesin biçimini verecek olan deneylere yakından katıldı. Savaştan sonra Amerika'ya döndü, Harwell Atom Merkezi'nde müdürlük yaptı. Bütün bu süre boyunca da Sovyet ajanlarına bilgi verdi. Çok önemli bilgilerdi bunlar, İngiliz-Amerikan atom araştırmalarının son neticelerine ilişkindi.

1949'da Fuchs duyduğu vicdan azabının ağırlığı

altında boğulacak hâle geldi. Ne ihanet etmek istiyordu, ne de bunu yapabilecek durumdaydı. Sovyetler'le daha uzun zaman çalışmayı reddetti, onlardan ayrıldı. Hattâ herşeyi açıklamaya bile hazırdı. Fakat iş işten geçmişti. Aynı yıl ilk atom bombası Sovyet Rusya'da patlatıldı.

Bugün Klaus Fuchs Stafford Cezaevi'nde posta çantaları dikmektedir. Güçlü bir beyin yavaş-yavaş felce uğramıştır. 1960'ta salıverilecekti. Hâl ve gidişi iyidir, cezasının indirilebileceğini umabilir. Fakat o zamana dek ve daha sonra?

İşlediği hatâ tartışma götürmez. Fakat onu bu hatâya itenlerin sorumluluklarını kim ölçecektir? Cezayı yalnız kurbanın çekmesi, seyrek görülmüş birşey değildir.

Sorge bedeninde kalan son enerji yedeklerini kullanıyordu. Kendini çalışırken daha az içmeye zorluyor ve çok çalışıyordu. İstediğini elde edince de kendinden geçene dek içiyordu.

22 Haziranı izleyen haftalar boyunca yeni ve şaşırtıcı bir Sorge oldu. Fakat yine de tanınabiliyordu. Daha az şaka yapıyordu; alaycılığı daha incitici bir hâl almıştı. Görünürde çevresindekileri tahkir etmekten artık hiçbir zevk duymuyordu. Fakat küçümser bakışları yine derin anlamlar taşımaktaydı.

Dostları, iş arkadaşları ilkin onun bu yeni hâline sevindiler. Daha açık-seçik bir hâl almıştı; düşüncelerini artık üstü kapalı biçimde gizlemiyordu. İnsanın elini-ayağını kesen bir açık sözlülük gösteriyordu. Kendisine sunulan bir sorunu hiç

çekinmeden, dolambaçlı yollara sapmadan ele alıyor, yoklayıp çözüyordu.

Amiral «Paulo» çok şaşıyordu, bu işe. Yargısının kapsamını ölçmeden şöyle diyordu onun için:

— «Bu adam herşeyi biliyor.»

Büyükelçi'nin kendisi bile yeniden huzura kavuşmuştu; geçmiş haftalardaki kaygılarını unutuyordu. Sorge'u düşününce daha rahat soluk alıyordu. Dostuyla çalışmak, geçmişte olduğu gibi yararlı bir zevk hâline gelmişti. Ya da o bunu böyle sanıyordu. Herşey yeni temeller üzerinde yeniden başlamaktaydı.

Özel nitelikte, ya da yüksek politikayla ilgili olsun, Sorge her türlü eleştiriden şimdi kaçınıyordu. Bu yüzden çok çaba harcaması gerekiyordu, fakat görevinin yararına olarak her zaman kendini tutmayı başarıyordu. Patlamak, boşalmak üzere olduğunu hissedince kendi içine kapanıyor, içiyor, bağırıp çağırıyor, sonra sızıncaya dek yine içiyordu.

Büyükelçi düşünceli, fakat yine de memnun bir tavırla: «Bu Sorge nihayet kişiliğini buldu galiba?» Diyordu.

Ve gerçekti bu. Çevresini tertemiz etmiş, yıllar boyu kendisine sıkıntı veren, eziyet eden herşeyden bir defalığına sıyrılıp kurtulmuştu. Yurt, dostlar, sevgi diye bir şey bilmiyordu artık. Yalnız Rusya vardı onun için, başka hiçbir şey yoktu.

Arabasının direksiyonunda, bir içki şişesi başında, yahut yatağında ateş ve ağrılar içinde kıvranırken olsun, aynı zamanda savaşı da ilgilendirecek olan büyük karardan başka şey düşünmüyordu. Bu kararı yalnız o -tek başına o- verdirecek, hakemliği o yapacaktı!

Boyuna zihnini kurcalayan, bütün benliğini sarmış bulunan bu düşünce ona geçici bir enerji veriyor, eylemde bulunmaya iteliyordu; ancak bitkinleştiriyordu da aynı zamanda. Ve birdenbire sinirleri boşanıverdi.

Tâcirlerle uzun, yavan bir konuşma yapmış, birçok ipe sapa gelmez lâflar edilmiş, bir takım kof düşünceler ileri sürüldükten, «Biz bu işi kıvıramayız!» Gibi sözler söylendikten sonra Sorge'un şöyle bağırdığı duyulmuştu:

— «Hitler'i devirecek bir adam varsa, o da benim!»

Oradakiler bu çıkışta Sorge'un tipik bir tepkisinden başka şey görmediler: Ona özgü parlayışlardan biriydi bu; içkinin ve itiraz merakının etkisinden ileri gelmişti belki. Sorge'un ciddî konuştuğu, asıl düşüncesini söylediği kimsenin aklına gelmedi. Onlara göre o hep aynı şakacı adam, aynı utanmaz-sıkılmaz yaygaracıydı ve öyle olarak kalmaktaydı. Kendisiyle ahbaplık edilmesi güç, fakat değer biçilemeyecek bir adamdı.

Gestapo ajanı Meisinger her önüne gelene şöyle diyordu:

— «Şu Sorge var ya, ülkenin en iyi Nasyonal Sosyalisti'dir! Doğuştan savaşçıdır; devrimin ruhunu yüreğinin derinliklerinde, kanında-canında saklar!»

Yine bir poker partisi için toplanmışlar, hem içiyor hem oynuyorlardı. Tabanca yine masanın üstündeydi. Polis Ataşesi, Sorge'un göğsüne kendi altın parti rozetini takmak için davranınca o, kendisine bahşedilen bu onuru kabul etmek istemedi:

— «Özür dilerim, midem bulanıyor,» dedi.

Emrindekileri tedirgin ediyor, herşeyi istiyordu onlardan. En ilkel ihtiyat önlemlerini ilk kez ihmâl ediyordu. Buluşma yerlerini değiştiriyor; Vukeliç'in ya da Klausen'in evine olsun iki, bazen üç ajanı bir arada çağırmaktan artık çekinmiyordu.

Max, Sorge'a bu yüzden sızlanıyordu:

— «İnsan herşeye alışır muhakkak,» diyordu. «Fakat açık söyleyeyim, Doktor, yaptığın işin intihardan farkı yok. Yaşamaktan usandın mı yoksa?»

Sorge sert-sert:

— «Yapıp ettiklerimden ben sorumluyum yalnız,» dedi. «Sen başka türlü mü düşünüyorsun yoksa?»

O zaman Max omuz silkti, bir küfür geveleyerek arkasını döndü:

— «Böyle sürmeyecek bu iş,» diye mırıldandı.

Sorge:

— «Ben de senin fikrindeyim,» dedi. «Uzun sürmeyecek bu. Son zar atışları bunlar, Max. Görevimiz yakında sona erecek.»

Klausen umut dolu bir tavırla:

— «Sâhi mi?» Diye sordu.

— «Evet, sonra da canının istediğini yaparsın. Rahat-rahat yan gelir yatarsın. Bir kodaman, ciddi bir tâcir olursun yeniden.»

Klausen hayatından memnun, gülümseme anlamına gelen bir yüz buruşturmayla:

— «Bu fedakârlığı kabul ediyorum bak,» dedi.

Sorge efendilerine haber ulaştırmaktan daha fazlasını yapmaya kararlıydı. Savaşa katılmak, etkisini genişletmek; dostluklarını, ilişkilerini iki hükûmetle de kullanmak, onlardan yararlanmak

istiyordu. Sıradan bir seyirci değil de oyuncu olmak istiyordu.

Durum apaçıktı: Alman-Sovyet Saldırmazlık Paktı'nı Alman-Sovyet Savaşı izlemişti. Japonya'nın tepkisi ne olacaktı? Paktın imzalanışının Tokyo'da uyandırdığı derin düş kırıklığını bu savaş unutturacak mıydı? Japonya da Almanya'nın yanında yer alarak Rusya'ya saldıracak mıydı? O zaman Rusya, onun Rusya'sı kıskacın içinde ve tehlikeli bir durumda kalacaktı. Varlığı tehlikeye girecekti.

Ya da yayılma arzusuyla sarhoş olan Japonya'nın dikkatini başka yana çekmek; onu yönetmek, hattâ belki tarafsızlığını korumaya itelemek mümkün olabilecek miydi?

Naziler için çok sert bir darbe olacaktı bu. Rusya da geri hatlarını güvence altına almış olacaktı.

Savaşın sonucu buna bağlıydı.

Sorge amaçlarına ulaşırsa, Hitler ölmüş demekti. Ve Tokyo'daki sıradan bir gazeteci Berlin'deki diktatöre utanç verici bir son hazırlamış olacaktı.

Sorge bütün tanıdıklarını harekete geçirdi; başarıya ulaşmak için herşeyi yaptı. Elindeki-avucundaki parayı harcayıp bitirdi. Çalıştırdığı irtibat ajanının aracılığı ile Sovyet Büyükelçiliği'nden para istedi; parayı da Moskova ile oldukça sert bir telgraf alışverişinden sonra aldı. Sonunda Moskova, istisnaî olarak «kabul» dedi.

Miyagi tamamlayıcı belgeler getirmişti.

Sorge:

— «Yeni ajanlar bulup çalıştır,» dedi. «Bol para ver onlara. Olağanüstü değerdeki bilgiler için

ikramiye vereceğini söyle! Yedek ajanlar, başkalarının yerini alabilecek kimseler bul! İşten çıkardıklarının en iyilerine yine iş ver. Bir onbaşı vardı hani, başlangıçta sana çok açık-seçik bilgiler vermişti, onu da çalıştır.»

Miyagi iki öksürük arasında:

— «Kolay olmayacak bu,» dedi. «Gönüllüler...»

— «Gerekirse zora başvur. Lâzım bu. Herşeyden yararlanılabilir ve yararlanılmalı.»

Miyagi her zamanki gibi canla-başla ona bağlıydı:

— «Bir deneyeyim bakayım,» dedi.

Sert bir öksürük gıcığı sözünü yarıda bıraktı. Yanakları sarıya çalan bir kurşunîlikteydi. Gözleri verem ateşinden parlıyordu.

İçinden gelen bir davranışla Sorge onun elini tuttu:

Ateş gibi yanıyordu; terden sırılsıklamdı. **«Zavallı Miyagi'nin sonu gelmiş,»** diye düşündü. **«Verem kemiriyor, yiyip bitiriyor onu. Bir nefeslik canı kalmış. Hoş, hekimler çoktan: 'ölecek' demişlerdi onun için ya.»**

— «Birkaç hafta daha kaldı, Miyagi,» dedi. «Amaca yaklaşıyoruz. Dayanmak gerek. Şu birkaç gün içinde, bütün geçmiş yıllardan daha çok bilgiye ihtiyacım var. Elde edeceksin bunları, Miyagi. Ne kendi gözünün yaşına bakacaksın, ne başkalarının.»

Miyagi alçak gönüllü:

— «Elimden geleni yapıyorum,» dedi.

Sorge içini kaplayan kederi silkip attı. Yalandan neşeli bir tavırla elini arkadaşının koluna koydu:

— «Şimdi de alnımız açık olsun, dostum. Za-

fer bizi bekliyor. Uzun bir izin alır, gidip dinlenir, birkaç ay baktırırsın kendine. Sonra iyileşmiş olarak aramıza dönersin.»

Miyagi hafifçe gülümsedi. Sevinç ile dünyadan el-etek çekmenin bir karışımıydı bu. Sorge'a bir tomar kâğıt uzatarak:

— «Japon ordularının seferberliğine ilişkin olarak öğrenebildiklerimin hepsi bu işte,» dedi.

Sorge kâğıtlara bir göz attı:

— «Mükemmel,» diye onayladı. «Bir milyona yakın asker: Başlangıç için fena değil. Fakat şimdi de birliklerin yer değiştirmelerine ilişkin bilgiler gerek bana. Önümüzdeki günlerde bir numaralı görevin olacak bu senin.»

Miyagi Sorge'un niyetlerini elinden geldiğince sezmeye çalışıyordu:

— «Söylendiğine göre birliklerin ancak küçük bir bölümü Mançurya'ya gönderilecekmiş,» dedi.

Sorge:

— «Çok güzel,» dedi. «Önemli olan bu. Bravo, Miyagi. Çok şeyler öğrenmişsin, eski dostum benim! Fakat sıradan tahminlerle hiçbir şey yapamam. Açık-seçik bilgiler, sayılar, tarihler gerek bana. Mançurya'ya ne kadar asker gönderilecek, iyice bilmek istiyorum.»

Bir yandan da şöyle düşünüyordu: **«Mançurya'daki asker mevcudu arttırılırsa bu, Rusya'ya savaş ilân etmek anlamına gelecektir.»**

— «Anladım!»

Miyagi sonra da başını hızlı-hızlı birkaç kez salladı.

— «Amaaa, Japon kuvvetlerinin büyük bölümü Mançurya'ya gönderilmezse, nereye göndermeyi

düşünüyorlar onu? Bunu da öğrenmek gerek, Miyagi. Senin işin bu.»

Miyagi:

— «Evet,» dedi. «Benzin stokları üzerinde de bilgi ister misiniz?»

Sorge şaşırmıştı:

— «Bu da sorulur mu? İsterim tabiî...» Diye bağırdı.

Miyagi anlatmaya çalıştı:

— «Çalışmalarımızı belirli noktalar üzerinde yoğunlaştırmamız gerektiğini düşünmüştüm. İki iş olmasın diye...»

— «Yedek yakıt stoklarına ilişkin sayıları da getir sen. Beni daima ilgilendiriyor bunlar.»

Sorge'un elinde başka bir kaynaktan gelme çok kesin bilgiler vardı. Fakat bunu Miyagi'ye söylemeyi yararsız buldu. Bu sayıları Alman Büyükelçiliği'nden ve iki ayrı yerden elde etmişti. Miyagi'nin getirdiği sayılar da bunların doğrulukların denetleme olanağını ona verecekti. Tecrübeli bir grup şefi elde ettiği bilgileri daima karşılaştırır, birlikte çalıştığı kimselerin dürüstlüklerini sınayacak hiçbir fırsatı kaçırmaz.

Birkaç tatlı söz söyledikten sonra Miyagi'yi uğurladı. Ancak bu da kolay olmadı. Japon'un morga yaraşır bir hâli vardı. Sorge bakışlarıyla onu izlerken acı acı düşündü: **«O da ölümün damgasını yemiş.»**

Sorge durumun bir çeşit genel tablosunu çizdi: 22 Haziran, Rusya ile savaşın birinci günüydü. Japon ordusu sekiz-on haftaya kadar hazır olacaktı. Japon Bahriyesi pek istekli görünmüyordu. Rusya ile savaşmak istemezmiş gibi bir hâli vardı. Japon Dışişleri Bakanı Alman Büyükelçisi'ne

Japonya'nın Almanya safında yer alacağı günün uzak olmadığını doğrulamıştı.

Bu ilk bilgiler bir dizi telgrafla Moskova'ya iletildi. Esaslı hiçbir şey olmadan aradan birkaç hafta geçti. Fransız Çin Hindi saldırıya uğradı, yalnız: Bu da durumdan çok mantıklı bir yararlanma anlamına geliyordu. Japon Hükûmeti Tokyo'daki Büyükelçi'nin aracılığı ile Alman Hükûmeti'ne tetikte olduğunu, sonra duruma ilgi duyduğunu ve nihayet ona olan bağlılığını yeniden bildirdi. Silâh arkadaşı olarak, ateşli ve terbiyeli bir tarzda yaptı bunu. Fakat hiçbir somut şey çıkmadı ortaya.

Herkes birbiriyle top oynuyordu sanki: Alman Büyükelçisi Japon Dışişleri Bakanı'yla; askerî ataşeler kendi genelkurmaylarıyla; ordular kendi hükûmetleriyle; her hükûmet de öbürüyle top oynuyordu. Richard Sorge da bu topları havada yakalayıp istediği yöne yollayabilecek kadar kendini oyuna karışmış sayıyordu.

Sorge, Ozaki ile Atamo Kaplıcaları'nda buluştu. Rastlantı sonucuymuş gibi, havuzda karşılaştılar. Onlar da herkes gibi çıplaktılar. Suyun dinlendirici sıcaklığının tadını çıkarmak için bir süre yanyana oturdular. Sonra battaniyeler üzerine uzandılar, kurulandılar, vücutlarını oğdurdular.

Ozaki başını kaldırmış, dalgın-dalgın önüne bakıyordu. Çimenlerin üzerine kadın-erkek banyo yapanlar uzanmışlardı. Sorge ile Ozaki biraz açıkta, çene çalan kalabalığın uzağında yer almışlardı. Ozaki küçük gözleriyle o dolayları inceliyordu. Kalabalık tarafından korundukları için ikisi de güvenlikteydiler ve işitilmekten çekinmeksizin konuşabilirlerdi; fakat seslerini yükseltmemek şartiyle.

Sorge sabırsız:

— «Eeee, ne haber?» Diye sordu.

Ozaki:

— «Siz haklıymışsınız galiba,» dedi. «Japon Hükûmeti başlangıçtaki Alman zaferlerine güvenmiyor.»

— «Şu Japonlar hoşuma gitmeye başlıyor doğrusu. Dar kafalılar onlarda yok yalnız.»

Ozaki hafif bir alaycılıkla:

— «Sizi düşkırıklığına uğrattığım için üzgünüm,» dedi. «Japonların davranışına yön veren yalnız uzağı görürlük değil, bazı maddî yetersizliklerdir.»

— «Benzin kıtlığı mı?»

— «O da var. Durum, üzerinde düşünülmeye değer. Niebelungen(*) Destanı'nı burada kimse bilmez. Japonya'nın da Almanya uğrunda kanının son damlasına dek savaş vereceğine güvenmemek gerek.» Sonra ihtiyatla ekledi: «Almanya için, yâni...»

— «Şu hâlde, Ozaki, Japonya şimdilik Rusya'ya saldırmayı düşünmüyor, bundan eminsiniz demek?»

— «Kesinlikle eminim; fakat şimdilik!»

— «Peki. Japonya savaşa ne zaman girecek? Bu yıl içinde mi?»

— «Hayır.»

Sorge gözlerini yumdu. Meslek yaşamı boyunca aldığı en önemli haberlerden biriydi bu. Gerçek yurdu olan Rusya geçici olarak batıda harekete

---

(*) Bu destan 1200 yılına doğru Güney Almanya'da yazılmış olup Niebelung'ların hazinelerine sâhip olan kahraman Siegfried'in başardığı işleri anlatır.

geçmekte serbestti. Arkadan hançerlenmek gibi bir tehlikeye uğramayacaktı.

— «Gelecekte Japonya'nın Rusya'ya karşı tarafsız davranacağına güvenilebilir mi?»

Ozaki hantal vücuduyla gerindi, ihtiyatlı bir bakışla çevresine bakındı, kuşku verici hiçbir şey görmedi. Banyo yapanların neşeli yaygaralarına, gülüşlerine kulak kabartır gibi bir hâli vardı:

— «Hitler Sovyet Rusya'ya saldırınca onu da düşmanları arasına soktu,» dedi. «Dünya tarihi boyunca görülen en aptalca kararlardan biridir bu! Tarihi yapanların hiç de akıllı adamlar olmadıklarını gösterir.»

— «Yalvarırım, Ozaki, felsefeyi bırakalım şimdi. Olaylar lâzım bana.»

Japon alınmadan devam etti:

— «Olayları veriyorum ya işte! Japonya'nın Uzak Doğu'daki en güçlü hasmı Rusya'dır; hiç tartışma götürmez bu. Fakat tek hasım Rusya değildir. Şimdilik işi başından aşkın, amansız bir savaş vermekle meşgul. Almanya Sovyetler Birliği'ni dünya haritasından silmek istiyorsa onu yenmek zorunda. Başka seçenek yok. Bu koşullar altında Japonya başkasının yapacağı bir işe niçin karışsın? Japonya'nın çözecek başka sorunları var, hem de yardım görmeden.»

— «O hâlde Rusya'ya karşı tarafsız kalarak, Güney Asya'ya saldıracak, öyle mi?»

Ozaki işin fazla derinine girmeyerek:

— «Öyle görünüyor,» dedi.

— «Peki, ya Amerika ile yaptığı görüşmeler?»

Ozaki sıkılmış görünerek omuzlarını silkti:

— «Görüşmeler de neymiş?» Dedi. «Dürüst bir

pazarlık da, şüpheli bir alışveriş de, veya sâdece bir manevra, bir aldatmaca da olabilir.»

— «Japonya'nın Amerika'ya saldırmayı düşünebileceğini sanıyor musun Ozaki? Delilik olur bu.»

— «Hitler Rusya'ya saldırmadı mı? Dünyada daha ne delilikler var.»

Sorge ânî bir davranışla doğruldu:

— «İyi iyi,» dedi. «Görüşlerinizi birkaç olayla da destekleyin, ben de ileteyim bunları. Her şey söylediğiniz gibiyse, savaşın son önemli kararı alınmış bulunuyor. Bütün iskambiller masanın üstünde. Tarihin hızlı akışını durdurmak bundan sonra olanaksız. Yol çizilmiş artık.»

Ozaki:

— «Hele iki-üç gün daha bekleyin,» dedi. «15 Ekime kadar. Emin olmak istiyorsunuz ya, o zaman bu emniyete kavuşacaksınız.»

Sorge da inançlı bir tavırla ekledi:

— «Ve böylece, yaşamımızın en büyük eserini yaratmış olacağız.»

Otuzbirinci Bölüm

İNSANOĞLUNUN İYİLİĞİ İÇİN CASUSLUK

Günümüze dek bütün çağlar boyunca casuslarla vatan hâinleri açık-seçik dürtülere boyun eğmişlerdir. Kimisi para peşinde koşmuştur; kimisi iktidar, nüfuz peşinde... Başkalarının itici gücü ise intikam ya da korku olmuştur.

Fakat günümüzde ortaya yepyeni bir tip çıkmakta; konu üzerindeki bütün bilgilerimizi altüst etmek, bunları saçmalığa çevirmek gibi bir olasılık yaratmaktadır. Söz konusu olan para, serüven arzusu ya da inanç meselesi değildir artık. Yeni tip casus, Klaus Fuchs'un da gösterişli bir tarzda belirttiği gibi: «İnsanoğlunun iyiliği için» çalışmaktadır.

Böylece bütün engeller yıkılmaktadır. Her cepheden politikacılar kanılarını, inançlarını açıklarken şöyle demektedirler: «Söz konusu olan, uluslar arasında güç gösterileri yapmak değil, insanlığı kurtarmaktır.» Bu ise en çelişik düşüncelerin ortaya çıkmasına yol açmakta ve böylelikle birçok kimse, kendilerini aşan bir sorunla karşı karşıya kalmaktadırlar.

Sınırlarının dışındaki kafalara ve gönüllere el atma yürekliliğini ilk olarak Sovyetler Birliği göstermiştir. Hitler bu yolda onu izlemiştir. Peşinden de MacCarthy ve ona candan bağlı olanlar gelmişlerdir.

Bütün bu sistemlerden hiçbiri çevresindeki her türlü bireyciliği yoketmeksizin bir süre yaşayamamış, ya da sağ kalamamıştır. Bunların ya dost-

ları vardır, ya düşmanları. Kardeşçe geçinmekten ya da karşılıklı nefret beslemekten başka şey düşünmezler. Onlardan olmayan, onlara karşıdır. Bu hoşgörüsüzlüğün gölgesinde de inancı yüzünden casus olan kişi büyüyüp gelişir. Bu inanç, nereye ait olduklarını artık bilemeyen, tatmin olunmamış ülkücüleri doğuracak alanı hazırlar, besler.

Bir Richard Sorge'u, bir Klaus Fuchs'u yaratanlar, Hitler'in emirle adam döven, öldüren yandaşları olmuştur. Bu iki insanı komünizmin kucağına itenler, onlar olmuşlardır. Ve bu iki mutsuz kişinin içe dokunan meslek hayatlarına bakılınca ihânetin çıktığı öteki kaynakların nerede oldukları kolayca anlaşılmaktadır.

Her ikisi de hiçbir şeye bağlı değildirler. Kendi dillerini konuşan, kendi yurtlarından olan insanlar, ahlâkın ve geleneğin ilkel hücresi olan aileyi yok etmişlerdi. Onlar da duygulandırıcı bağlardan, dostluk ve arkadaşlıktan, sevgiden yoksun olarak yaşamıyorlardı da sürünüyorlardı. Kendi yurtlarında korkusuz yaşamaları olanaksızdı.

Çağımızı kemiren korkunç hastalık da işte buradadır. Politikacılar beyinleri aynı kalıba dökme yürekliliğini göstermişlerdir. Yığınları büyüleyen yöntemin hizmetine girmişlerdir. Boş lâflarla orduları seferber etmeyi öğrenmişlerdir.

Fakat asıl şunu unutmuşlardır: Bir çağın ruhu, küçük sayıdaki beyinlerde yaşar ancak. Ve çağdaş toplumun temel direkleri olan bu insanlar, aynı kalıba dökülmeye yanaşmazlar. Kendilerini de o kalıba dökmek için yapılan girişimler karşısında kımıltısız kalarak direnirler, ya da baş kaldırırlar. Sorge da, Fuchs da başka şey yapmış değillerdir.

En iyi kişilerine yaşamaya değer bir hayat sağlayamayan politik bir rejim onları en tehlikeli, en zorlu düşmanları hâline sokar, intihara doğru koşar.

*

Richard Sorge duruma hâkim olmaya başlıyordu. Miyagi'nin ajanları, mozayikin yapımında kullandığı malzemeyi, taşları ona getiriyorlardı. Branco von Vukeliç de kendi bakımından, Müttefik basınındaki birçok dostlarıyla düşüp kalkıyor, ahbaplık ediyordu.

Sorge ise Alman Büyükelçiliği'nin kaynaklarını tepe-tepe kullanıyor, bu işe yatkın olanlardan bilgi topluyordu ki çok sayıdaydı bunlar. Son olarak Ozaki de hükûmetteki dostlarından yararlanarak en gizli kaynaklardan, Tenno'nun sarayından bilgi topluyordu. Fikirleri kısaydı, fakat anlam doluydu. Max Klausen ise verici radyosunu harıl-harıl çalıştırıyordu.

Sorge «pervitin» kullanmaya başlamıştı. İçkiyle kadınlar yetmiyordu ona artık. Durup dinlenmeden çalışıyordu. Ensesinden başlayan ağrılar beyine doğru yayılmaya çalışıyor, hiç göz açtırmıyorlardı. Sesi boğuktu; sarhoşken kurt ulumasını andırıyordu. Elleri sürekli titremekteydi.

Bu düşkün hâlini başkalarının görmesini istemiyordu. Yüklü bir para vererek Miçiko'yu savmıştı; annesine de para veriyordu. Miçiko'nun sürekli kendi evinde oluşundan kuşkulanan Japon polisini de böylece kazanmıştı. Bütün suçu kendi üzerine almaya önem vermişti. Bu adamlar karşısında küçülmeye, aşağıdan almaya hazırdı. Miçiko'nun bir yabancıya metreslik ettiği için zarar görmeyeceğini öğrenince sevindi. Hiç kimse, hat-

tâ Miçiko bile Sorge'un bir kadın uğrunda katlanabileceği en büyük fedakârlığı böylece yapmış olduğunu imkânı yok bilemezdi.

— «Mâdem ki bana ihtiyacın yok, ben de gidiyorum,» demişti.

Sorge haşin bir tavırla:

— «Kimseye ihtiyacım yok benim,» demişti. «Hiç kimseye de ihtiyacım olmadı hiçbir zaman!»

Miçiko gidince yataklarının önünde uzun süre öylece kahroldu kaldı. Onun güzel vücudunu hâlâ görür gibi oluyor, kafasını boyuna bir düşünce kurcalıyordu. Kolunu uzatsa, onun ılıklığını duyabilecekti. Uzanan eli boşlukla karşılaştı ancak ve titredi.

Saatler geçti. Gece ilerliyordu. Miçiko mumların tatlı ışığından hoşlanırdı. Sorge mumları yakma yürekliliğini gösteremiyordu bu yüzden. Birkaç kez başını kaldırıp kulak kabarttı: Çevresinde sıkıcı bir sessizlik vardı. Sonra içmeye, sarhoş olunca Miçiko ile konuşmaya başladı:

— «Ben seni sevmedim,» dedi. «Sevgi nedir, bilmiyorum artık. Şunu biliyorum yalnız: Acının anasıdır o! Eskiden yurdumu sevmiştim, suratıma tükürdü. Karımı sevmiştim, bu sevgi uğursuz geldi ona. Martina'yı da sevdim, fakat o da bana çamurdan yaratılmış olduğumu anlattı. Bir daha hakarete uğramamak, bir daha acı çekmemek, içimdeki çamuru bir daha görmemek için sevgi nedir, bilmek istemiyorum artık. Hiç kimseyi sevmiyorum, işitiyor musun? Hiç kimseyi! Büyükelçi vaktiyle insandı, Siebert hâlâ insan; ne birini, ne öbürünü, ne de seni seviyorum, Miçiko!»

Sonra gözlerini karanlığa dikerek, acıdan kıvrandığı, içkiden sersemleştiği hâlde:

— «Yurdundan sürülen adamın elinde kalan son şey yaşasın: Yaşasın Sovyetler Birliği!» Dedi.

Şafak sökerken bitkin bir hâlde uyuyakaldı ve dengesini yitirip sandalyesinden yatağın üstüne düştü. Başı Miçiko'nun hep ayaklarını koyduğu yere değdi. Doğan güneş, solgun ve güçsüz bir güneş, gözyaşı içindeki yüzünü belli belirsiz aydınlattı.

Çok geç uyandı; inleyerek yüzünü oğdu. Birkaç sâniye boyunca belinin kırılmış olduğunu sandı. Sonra çalışmaya başladı; Ozaki'den son haber gelsin diye bekledi. Fakat sabrı tükendi. Dışarıya çıktı, sokaklarda âvâre dolaştı. Birkaç yerde göründü. Yoldan geçen birini durduruyor, başını aralık bir kapıdan içeriye sokuyor, birkaç kaba lâf söylüyor, sonra geldiği gibi çabucak kayboluyordu. Kimse şaşmıyordu. Sorge kralın soytarısının ayrıcalıklarından yararlanıyordu.

Sefaretin bahçesine girdi. Elga birkaç uşağın yardımıyla büyük güz temizliği yapıyordu. Bir dizini yere dayamış, bir gül dalını bağlıyordu.

Sorge da arkasında ayakta durmuş, onu seyrediyordu. Sonunda:

— «Ne yazık!» Diye mırıldandı.

Elga dönüp baktı, şaşırmıştı:

— «Çalışmak iyi geliyor bana,» dedi.

Sorge:

— «Ne yazık,» diye tekrarladı. «Bu iğrenç dünya lâyık değil size.»

Başını salladı, ak saçları ufukta alçalmaya başlayan güneşte parıldadı. Gülümsedi:

— «Dünyada herşey sandığınız kadar kötü değil, Richard,» dedi.

— «Düşündüğümden daha da iğrenç, Elga.»

— «Bir şeyler yapın öyleyse; tepki gösterin, Richard. Bunu yapabilirsiniz hâlâ!»

— «Bu dünyayı değiştirmek için herkesten fazla çalıştım. Kanıtını da görürsünüz günün birinde. Fakat anlamayacaksınız, siz de anlamayacaksınız.»

Yanından ayrıldı; Elga da düşünceli düşünceli onun uzaklaşışını seyretti: «Çok hasta zavallı,» diye mırıldandı. Sonra kalktı. Bahçeyle uğraşmaya artık hevesi kalmamıştı.

Sorge Schwartz'lara gitti. Uşağı kenara iterek, geldiğini de haber verdirmeden yemek odasına girdi. Schwartz karısıyla yemek yiyordu.

Şaka etmek istedi:

— «Beni görmeye gelmediniz muhakkak,» dedi.

Karısının yaptığı kaçamakları iyi tarafından almaya çalışıyordu hep: Ne yapsa göz yumuyordu, güçsüzleşmiş bedeninin artık karısına veremediği zevkleri gidip onun aramasına bile... Ama işlerin dış görünüşüne de büyük önem veriyordu.

Martina alaycı-alaycı sordu:

— «Benim için mi geldiniz yoksa, Herr Sorge?»

Sorge çağrı beklemeden sofraya oturdu, ev sâhibine aldırmadan, Martina'yı hiç çekinmeden seyretti. Dirseklerini masaya dayamış, saygısızca ona bakıyordu.

Schwartz sinirlenmeye başlamıştı:

— «Bizimle yemek yer misiniz?» Diye sordu.

Sorge haşin bir tavırla:

— «Konukseverliğinizden fazlasıyla yararlandım. Birçok bakımdan,» dedi.

Martina sert bir tavırla sordu:

— «Ne istiyorsunuz öyleyse?»

— «Seni görmek istemiştim.»

Çelik fabrikaları temsilcisi kalkmak için davranarak:

— «Sizi rahatsız ediyorsam...» Dedi.

Sorge çok sert bir tavırla:

— «Durun, gitmeyin,» dedi. «Hiçbir zaman rahatsız etmediniz beni.»

Schwartz şaşkın-şaşkın yine oturdu. Anlamıyordu artık.

Sorge devam etti:

— «Evet, seni görmek istemiştim.»

Martina sinirli-sinirli:

— «İyi ya! Gördün işte! Sonra?» Dedi.

— «Ama şöyle yapsam daha iyi...»

Sorge Schwartz'ı sandalyeye oturttu, kadının kocası gözlüklerinin üzerinden ters-ters ona baktı. Derin-derin soluk alıyor, karnı bir inip bir kalkıyordu.

Sorge gözlerini Martina'dan ayırmayarak:

— «Senin bir resmini yapmıştım zihnimde,» dedi. «Fakat bir zamandır bu hayâl bulandı; belirsiz hâle geldi. Pek pohpohlayıcı değildi zâten. Tam tamına gerçeği ifâde ettiğinden emin olmak istedim.»

Martina meraklanmıştı:

— «Eeee?» Diye sordu.

— «Diyeceğim bu değil.»

— «Ya!»

— «Gerçek çok daha üzücü.»

Martina sandalyesinden fırladı:

— «Çık dışarı!» Diye bağırdı. «Sarhoşlarla işimiz yok bizim!»

Sorge güldü. Sert, keskin bir gülüştü bu. Soluğunu Martina'nın burnuna doğru üfledi, kadın geriledi.

— «Sarhoş, orospu ve tiritleşmiş bir herif: Yirminci Yüzyıl'da toplumun tipik portresi bu işte!»

Schwartz öfkelenmeye çalışarak:

— «Herr Doktor Sorge!» Diye bağırdı.

Sorge küçümser bir tavırla:

— «Sus be!» Dedi. «Zavallı bir yaratık olduğunu zamanla sen de anlamışsındır elbet.»

Martina:

— «Sen çık!» Diye bağırdı.

Schwartz ayağa kalktı, vakur bir tavır takınmaya çalışarak dışarıya çıktı.

Sorge arkasından:

— «Git de hava al biraz, kaltaban herif!» Diye bağırdı.

Martina yine sandalyesine oturmuş, yeşilimsi gözleriyle Sorge'u süzüyordu. Sarı, ipek gibi saçları yüzünü çerçevelemişti. Tutkulu bir bekleyiş okunuyordu, bu yüzde şimdi. Sorge da hiç konuşmadan onu inceliyordu.

Genç kadın kısık bir sesle:

— «Senin için bir değerim var mı hâlâ?» Diye sordu.

— «Çok kimse için çok değer taşıdın sen.»

— «Ama sen tektin aslında.»

— «Herkes bir zaman için tektir.»

Martina açık yüreklilikle:

— «İstersen kendi zamanımızı yeniden yaşayabiliriz,» dedi.

Sonra ekledi:

— «Hiçbir zaman unutmadım seni. Ötekiler bir çeşit 'vekil' olmaktan ileri gitmediler hiç!»

Sorge bir kaplanın sessiz esnekliğiyle ağır-ağır ayağa kalktı:

— «Odana gel,» dedi.

Martina'nın gözleri büzülmüş, dudakları aralanmıştı. Yemek masasına, açılmış peçetelere, kocasının yarı dolu tabağına baktı; küçük bir gülüşle güldü; sonra peşinde Sorge, dışarıya çıktı.

Sorge:

— «Soyun,» dedi.

O da gülümseyerek onun dediğini yaptı. Sorge onun bütün hareketlerini gittikçe büyüyen bir şaşkınlıkla seyrediyordu. Martina son giysilerini de yere atarak çırılçıplak karşısına geçti:

— «Yatayım mı?» Diye sordu.

Sorge irileşmiş gözlerle ona bakıyordu, soluk soluğa idi. Ellerindeki titreyişi durdurmak için yumruklarını sıktı:

— «Zehirli bir yılansın sen,» dedi.

Martina şehvetten kısılmış küçük bir gülüşle güldü:

— «Al bu zehirli yılanı,» diye fısıldadı.

Sorge bir adım attı, aynı anda ensesindeki ağrılar yayıldı, alnını da kapladı, sendeledi. Bir külçe gibi kadının ayaklarının dibine yığıldı; Martina korkmuştu, geriledi.

Sorge ayağa kalkmak istedi. Dizlerinin bağı çözülmüş, bacaklarında derman kalmamıştı. Beyninin içini güçlü bir uğultu kapladı. Gözlerinin önünden kanlı bir bulut geçti; yerde bitkin, hırıldarken bıraktı onu.

— «Bu iş burada biter,» diye kekeledi.

Sonra ayağa kalktı, çıplak kadına bir göz bile atmadan, sendeleye sendeleye dışarıya çıktı. Kapının öbür yanında duvara dayanması gerekti. Elini ağzının üstünden geçirdi, sonra çekti, salyalarla kirlenmişti eli. Kendinden öylesine iğreniyordu ki bir bulantıyla baştan ayağa sarsıldı.

Evine kadar zar-zor gitti, ölü gibi uyudu. Uyanınca bedeninin çürümeye başladığını anladı.

Yaşantısı gözlerinin önünden geçti; düş kurdu, anımsadı.

«Gençliğimde iyi koşardım. Kimse geçemezdi beni. Aslında zorlu bir savaşçıydım. Bir keresinde, su dolu bir çukurda tam yirmidört saat ağır makinelinin başında durdum. Mort-Homme'da yedi gün yedi gece göz kırpmadım; hiç de yorgunluk duymadım.»

Kollarını yokladı, kurşun gibi ağırdı. Bacağını kaldırmak istedi; fakat kımıldatamadı. Eklemleri ağrıyordu. Derin soluk aldı mı kaburgaları ağrıyor, yüreği «küt küt» atıyordu. Yüzü kan-ter içindeydi:

«Şanghay'da sırtı sıra üç gün içtik,» diye mırıldandı. **«Sonra herkesi kapı dışarı ettim; iki yosmayla yattım. Pekin'de bir genelevi kapattık, tam onbeş gün kimse yüzümüzü görmedi. Burada, Tokyo'da, bundan dört yıl önce bir makale, beş radyo mesajı yazmadan önce sıkı içki içen onsekiz kişiyi masanın altına yuvarladım. Bedenim saat gibi işlerdi. Şimdiyse bitti bu iş!»**

Birkaç dakika anılarına daldı, sonra birdenbire sıçrayıp ayağa kalktı:

«Alaşağı edemeyecekler beni!» Diye bağırdı. **«Hitler'in geberdiğini öğrenmedikçe ben de gebermeyeceğim!»**

Soğuk suyla duş yaptı, arabasına atladı, Merkez Postahanesi'nden Ozaki'ye telefon etti, soluk soluğa sordu:

— «Ateş yükseldi mi? Yoksa hasta iyileşiyor mu?»

Ozaki:

— «Daha belli değil,» dedi. «Bekliyorum. Sonra telefon edin.»

Sorge düşkırıklığına uğramıştı. Telefonu kapatırken:

— «Âcil şifalar dilerim,» dedi.

Sonra Sefaret'e gitti, Merkez Binası'nın koridorlarında dolaştı, karşılaştığı kimselerin selâmlarına cevap vermedi. Hiçbir şey görmezmiş gibi bir hâli vardı.

Büyükelçi'nin odasına girdi. General masasının başında oturuyordu, hoşgörür bir bakışla ona baktı, kılığındaki hırpaniliği görmezlikten geldi.

Yapmacık olmayan bir kaygıyla:

— «Şöyle, kırsal bir bölgede biraz dinlensen, Doktor,» dedi. «Deniz kıyısına git... Akiya'daki kır evim her zaman emrinde, biliyorsun! Yararlan ondan, yalvarırım!»

Sorge çağrıya aldırmadı; Büyükelçi'ye:

— «Siz de dikkat ettiniz mi?» Dedi. «O sevgili minik Japonlarınız hiç de göründükleri kadar aptal değiller. Hitler'in güzel gözleri için kendilerini ateşe atmaktan bucak bucak kaçınacaklar.»

General:

— «Kararlaşmış birşey yok henüz,» dedi.

— «Sayın Büyükelçi, Berlin'e hiç çekinmeden şu haberi verebilirsiniz: Japonya Rusya'ya saldırmayacak!»

— «Buna sevinmiş gibi bir hâliniz var, Doktor?»

Sorge acı-acı:

— «Yüreğimi sevinçle dolduruyor bu,» dedi. «Hitler denen o uğursuz herifin milyonlarca Almanı boşyere fedâ ettiğini; ülkenin varlığını tehlikeye düşürdüğünü; bütün bir ulusu uçuruma sürüklediğini düşündükçe mutluluk içinde yüzüyorum! Ne sevinç bu, Tanrım!»

Büyükelçi ellerini iki yana açarak:

— «Ülkemi kötü bir durumdan korumak için elimden gelen her şeyi yaptım,» dedi.

Sorge ateşli-ateşli bağırdı:

— «Bu sözü hiç unutmayın! Onu düşünün hep! Ve şuna inanın ki ben de yurdumun iyiliği için çalıştım hep!»

— «Bundan eminim, azizim Doktor!»

— «Hiçbir zaman yeterince inanmayacaksınız buna, sayın Büyükelçi. Günün birinde duyabileceğiniz kuşkuları üzerinizden atın.»

— «Kuşkular mı? Anlamadım?..»

— «Yıllar yılı dirsek dirseğe yürüdük, sayın Büyükelçi. Hiç unutmayın bunu. Bütün öğütlerim içtendi, dürüsttü...»

— «Tabii...»

— «Yooo, tabii değil. Gerçek!»

General, Sorge'un biraz alışılmadık belâgati karşısında şaşırmıştı:

— «Orası öyle,» dedi.

Sorge lâflarını gevelemeden devam etti:

— «Her zaman kendinize karşı mantıklı, tutarlı davranmadınız. Almanya'ya hizmet etmek istediniz; fakat Nazilere de hizmet ettiniz. Aradaki çelişki apaçıktı.»

Büyükelçi:

— «Yapacağım başka şey yoktu,» dedi. «Yurduma hizmet için birkaç kez Hitler'e de hizmet zorunda kaldım.»

Sorge biraz da gururlanarak:

— «Bana gelince, Hitler için hiçbir şey yapmadım,» dedi.

— «Yalnız Almanya için mi?»

Sorge kapıdan çıkarken:

— «Yurdum için yalnız,» dedi.

Sonra Merkez Postahanesi'ne döndü; Ozaki'ye telefon etti:

Ozaki:

— «Evet,» dedi. «Kalb için tehlike yok. Önceden de tahmin ettiğimiz gibi, hastalık seyrini takip ediyor.»

Sorge:

— «Sağolun,» dedi, gözlerini yumdu ve derin derin içini çekti.

Sevinçten boğulacaktı neredeyse! Bu daracık, pis kokulu telefon kulübesinde, kazandığı en büyük zaferin tadını çıkardı; sonra ekledi:

— «Uzun bir nekahet iznini salık veririm. Hoşça kalın.»

Ozaki:

— «Teşekkür ederim sevgili dostum,» dedi.

Sorge telefonu kapadı. Yeniden sâkinleşmesi için birkaç dakika geçmesi gerekti. Yüreği parçalanacakmış gibi atıyordu.

Klausen'in evine koştu:

— «Hazır ol, acele bir radyo mesajı var,» dedi.

Klausen itiraz edecek oldu:

— «Yine mi?»

— «Bu sonuncusu!»

Sonra yazdırdı:

«Ramses'ten müdüre. 15 Ekim 1943. Kuantung Ordusu Sibirya'ya saldırmayacak. Japonya ancak Güney'de ilerlemeye kararlı. Tekrarlıyorum: Japonya'nın tarafsız kalacağı kesin. Rusya'ya saldırmayacak.»

Klausen gözle görülür bir saygıyla:

— «Hah, savaşın gidişini değiştirebilir bu işte,» dedi. «Ruslar geriden hücuma uğramaktan korkmaksızın bütün kuvvetlerini Almanya üzerine saldırtabilirler.»

Sorge:

— «Bir radyo mesajı daha var,» dedi.

— «İleri gidiyorsun!»

— «Bu da en sonuncusu, Max.»

— «Öyledir inşallah!»

Sorge yazdırdı: **«Yurdum olan Sovyetler Birliği'nin safında savaşmak, ya da eylemlerimi düşman toprağında, Almanya'da sürdürmek istiyorum. Cevap bekliyorum.»**

Ondan sonra Sorge odadan çıktı. Görevini bitmiş sayıyordu. Zarlar artık atılmıştı.

Evine dönünce kâğıtlarını elden geçirdi, casusluk mesleği ile ilgili olan, kendisini tehlikeye düşürebilecek bütün kâğıtları yaktı. Sonra plâk çaldı; Beethoven'in, Edwin Fischer'in söylediği sonatlarını dinledi; bol-bol içki içti. Zorlu bir ateş yere serdi onu.

Başı ateş gibi yandığı hâlde, inim-inim inleyerek üç gün çırpındı. Korkunç düşler görüyordu. Hiç kimse ona bakmadı. Yastıkların içine gömüldü; başını yorganlar, battaniyelerle örttü. Zaman-zaman bir çığlık koparıyordu. Sonra bitkinleşerek kendinden geçti. Onu gören ölü sanırdı.

İki gün sonra geldiler, onu tutukladılar.

Otuzikinci Bölüm

CASUSLUKTA KARŞI KARŞIYA KALAN İKİ BÜYÜK GÜÇ

Gizli servisler dünyanın hiçbir yerinde boş durmazlar. Ve bunların soğuk savaşa katılmaktan daha fazla birşey yaptıkları düşünülebilir: Başka her örgütten önce onlar bu savaşı yürütürler.

Uluslararası politikada olduğu gibi casusluğun gizli savaş alanlarında da karşılıklı iki büyük güç kalmıştır: Birleşik Amerika ile Sovyet Rusya. Amerika'nın elinde para ve teknik üstünlük vardır. Rusya'nın elinde ise dünyanın her yanına dağılmış sempatizanlar ve bitmez tükenmez bir ajanlar hazinesi vardır.

Başlıca güçlük şuradadır: Şüpheli bir kimsenin parasal durumu, yapıp ettikleri, boş vakitlerini değerlendirişi ve nasıl bir yaşam sürdüğü üzerinde fazla güçlük çekmeden bilgi edinilebilir; fakat onun düşüncesini, ruh hâlini öğrenmek hemenhemen olanaksızdır. Günümüzün politik casusluğu yüzyıllar boyu biriken bütün verileri kırıp geçirmiştir. Bu ise özgür dünya için büyük bir tehlike, Sovyetler Birliği için ciddî bir üstünlüktür.

Şu son yıllar Sovyet gizli servislerinin çalışmalarını gevşetmek şöyle dursun, büsbütün arttırdıklarını bize göstermiştir.

Bir ölçüde küçük bir para karşılığı ülkesinin kıyı savunma düzenini Moskova'ya satan İsveç'li Assubay Ernst Anderson, bu işin çarpıcı örneğidir.

Gittikçe artan bir otorite ile yönetilen ve çok

yerinde olarak «Rote Kapelle»nin **halefi** sayılabilecek olan bir örgütün yeniden doğuşu, çok daha önemlidir. Bunun üyeleri İtalya'da olduğu gibi Fransa'da ve İsviçre'de de yerleşmişlerdir. Doğu Almanya'ya yerleşenler de tabiî vardır. Oradan yola çıkan haberciler ve bir sürü ajan Batı Almanya'nın bütün köşebucağını didik-didik etmek için oraya geçmektedirler. Bütün batı ülkelerinde görülen çok sayıdaki dâvâlarda «amatör» casuslar, «minyatür» hâlindeki hâinler ve üçüncü sınıf ajanların bu tür işlere bulaşmaları, bunun böyle olduğunu bol-bol kanıtlamaktadır.

Çoğu zaman ülkelerinin iyi ailelerinden, tanınmış diplomatların karşı tarafa geçmeleri ise daha güç anlaşılır birşeydir. Her ikisi de İngiltere Dışişleri Bakanlığı'nın kilit noktalarında görev yapmakta olan MacLean ve Burgess'nin ortadan kayboluşları; alârm işâretini vermiştir. John olayı görülmedik bir olay değildir. Geçmişin bütün hatâları, politik nedenlerle verilen bütün ödünler şimdi zâlimce öçalmaktadırlar. Böyle «mimlenmiş» diplomatlardan birinin «Calais Askerleri»nin radyo vericisinde düzenli olarak çalıştırılan komünistlerle sıkı ilişkiler kurmuş olması, bir rastlantı sonucu değildir. Bir Alger Hiss'in yaptığı kötülükler de aynı seridendir.

Buna «atomik» seri adı verilebilir (Hepsi atom fiziği bilginleridir). İngiliz Nunn May, Alman Klaus Fuchs, İtalyan Bruno Pontecorvo ve Amerikalı Ethel ve Julius Rosenberg ülkücü ve hayâlci kimselerdi; hepsi de bütün insanlığa hizmet ettikleri inancındaydılar.

İş yalnız bunlarla kalmayacaktır. Çok sayıda başkaları bunları izleyecektir. İçlerinden kimbi-

lir kaç tanesi, herkesten habersiz, ihanet etmeyi başaracaktır?

*

Richard Sorge için hücre bir çeşit mezar oldu. Bölmesinde bitkin bir hâlde yatmaktaydı. Canı içki içmek istiyordu. Çoğu zaman iki parmağını, sanki sigara tutarmış gibi, ağzına götürüyordu. Dudakları da acıyarak büzülüyor, yuvarlak bir hâl alıyordu.

Sonra yavaş-yavaş kendine geldi. Ensesini acıtan zorlu ağrılar hafifledi; kanı damarlarında daha sâkin akmaya başladı. Ellerindeki titreme geçti. Gözlerini yumduğu zaman hafif, dinlendirici bir vızıltıdan başka şey duymuyordu.

İlkin soruları yanıtlamak istemedi. Sorgulamanın başında, bir tek defa kısa bir açıklama yaptı:

— «Yanlış bir iş yapmayın, Japonya'ya pahalıya malolabilir,» dedi.

Kendisini konuşturmak için zor kullanacaklarını sanıyordu. Dayak da yese, gırtlağını da sıksalar, orasını-burasını da yaksalar, uyku da uyutmasalar hepsine dayanacak; gazeteci Cox gibi pencereden kendini atmayacaktı. Canına kıymaya zorlamayacaklardı. Başlarından defetmek için öldürmeleri gerekti.

Fakat bunların hiçbiri olmadı. O zaman Sorge şöyle düşündü: Ona iyi davranışlarının üç nedeni olabilirdi: Alman Büyükelçisi'nin yakın dostuydu ve muhakkak ki Alman kolonisinin en göze çarpan kişisiydi. Büyük itirazlara yol açmadan işkence edemezlerdi. Öte yandan Japonlar Sovyet Rusya'yı da kollamak zorundaydılar. Son olarak -ki bu düşünce Sorge'un kafasını çok kurcalıyordu- Japonların onun yapacağı açıklamalara ihti-

yaçları belki yoktu. Kendi grubunun başka üyelerini de ele geçirmiş olabilirlerdi.

«**Muhakkak böyle olmuş olmalı,**» diyordu; kendi kendine. O zaman şu soru zihnine musallat oluyor, gecelerini de, gündüzlerini de doldurmuyordu: «**Zincirin en çürük halkası kim olmuştu? Ne gibi yanlışlar, ne gibi unutkanlıklar yapılmıştı?**» Hiç kimse kalleşlik etmemişti; bundan emindi.

Sorgulamayla görevli Japon yargıç sık-sık gelip Sorge'un hücresinde oturuyordu. Çok terbiyeli davranıyor, fakat bir türlü adını söylemiyordu. Kalın bağa çerçeveli, kocaman gözlükler takıyordu. Çoğu zaman hiçbir şey yapmadan gözlerini dikip boyuna Sorge'a baktığı için, o da ona «**Baykuş**» adını takmıştı.

Yargıç ilkin Japonca konuşmak istedi. Sorge bu dili ömründe ilk kez işitiyormuş gibi bir tavır takındı. Sonra yargıç İngilizceyi denedi; fakat Sorge yine oralı olmadı. Baykuş kafasını-gözünü yara-yara birkaç Fransızca lâf söyleyince Sorge gülümsemekle yetindi:

— «Ben Almanım,» dedi.

Ogün bugün de Baykuş Almanca konuştu. Tutuk ve beceriksiz bir Almancaydı. Söz dağarcığı da epey yóksuldu:

— «Sovyet Rusya hesabına casusluk yaptınız, bunu itirafa çağırıyorum sizi,» dedi.

Sorge:

— «İtiraf edecek hiçbir şeyim yok,» diye cevap verdi.

— «Herşeyi açık ve doğru olarak söylerseniz hakkınızda hayırlı olur ve size yardımcı olmamızı sağlar.»

Sorge cevap verdi:

— «Ruhları selâmete kavuşturma iddiasında olan ilk sorgu yargıcı siz değilsiniz.»

Baykuş, tutukluya şöyle dedi:

— «Suç ortaklarınız daha akıllı davrandılar.»

— «O, sözde suç ortaklarım hesabına sevindim doğrusu.»

Yargıç uzun-uzun Sorge'a baktı. Gerçekten baykuşa benziyordu.

— «Meselâ Max Klausen, sizinle sıkı işbirliği yapmış. Hem de hiçbir sınırlama, kısıtlama gözetmeden.»

— «Sempatisini kazandığınız için kutlarım.»

— «Max Klausen herşeyi açıkladı. Ben de herşeyi biliyorum.»

Sorge gözlerini yumdu. Özellikle şaşırmış değildi. Her şeyi bekliyordu.

— «Max Klausen gönderilen bütün haberleri bizim için yeniden düzenledi. Sizi suçluyor. **'Şeytan gibi yaratık!'** Diyor, sizin için.»

Sorge küçümser bir tavırla yüzünü buruşturdu.

— «Beni aptal yerine koymaktan vazgeçin lûtfen, sayın yargıç. Gizli görevi olan bir çeşit diplomatım ben ve bu işin bütün eski kurnazlıklarını bilirim. Bir sanık ötekiyle çatıştırılır, birinin ağzından lâf almak için ötekinin herşeyi açıkladığı söylenir. Bu yöntemler çok aptalca benim için. Sorgu işini ilerletmek istiyorsanız açık konuşun. Benden başka kimi tutukladınız?»

— «Bütün suçluları!»

— «Adlarını verin!»

Baykuş birkaç dakika Sorge'un yüzüne baktı. Sonra, sanki daha etkili hâle sokmak istermiş gibi kelimelerin üzerine basa-basa:

— «Miyagi, Max Klausen, Branco von Vukeliç! Ve... Ozaki. Ayrıca üç-dört düzine de başkaları var.»

Sorge başıyla «**kabul**» anlamına gelen bir işaret yaptı. Bütün Tokyo grubu yokolmuştu. Tam bir bozgundu bu.

Yargıç:

— «Şimdi konuşacak mısınız?» Diye sordu.

— «Neye konuşacakmışım? Gerekli bulmuyorum.»

— «Her türlü direnişin yararsız olduğunu görmüyor musunuz?»

Sorge cevap vermedi; böylece konuşmanın sona erdiğini anlatmak istedi. Düşünmek için zamana ihtiyacı vardı.

Yargıç dışarıya çıktı; sonra sık-sık yine geldi, ziyaretlerini sıklaştırdı. Kâğıtlar getirdi, itiraflardan özetler okudu. Grubun gizli şifresinin kendi elinde olduğunu anlatmaya çalıştı. Çok konuşuyor, inanılmaz bir sabır gösteriyordu. Kendini savunsun diye Sorge'a yalvarıyordu, âdeta. Daha sonra işi tehdide döktü.

Sorge ağzını açmadı. Haftalar, aylar sürdü bu. Hepsinin konuşmuş olduğunu iyi biliyordu. Max Klausen her şeyi itiraf edivermişti. Miyagi hiçbir şeyi inkâr etmemişti. Vukeliç herşeyi Sorge'a yükleyerek kendini temize çıkarmaya çalışmıştı. Ozaki ise bütün yapıp ettiklerini açık yüreklilikle kabul etmişti.

Sorge boyuna şunu tekrarlıyordu kendi kendine: **«Nasıl olur bu? Japonlara kim haber verdi? Kim gevşeklik etti? İçine düştükleri tuzak nereye kurulmuştu?»**

Üç ay, hemen-hemen her gün yapılan ziyaret-

lerden, çabalardan ve kurnazlıklardan sonra Sorge hasmını istediği noktaya getirmişti. Yargıç sanığa polisin suçluları ele geçiriş tarzı üzerinde ayrıntılı bilgi vermeyi kabul etti.

Baykuş:

— «Sizin zincirin çürük halkası Miyagi idi,» dedi.

— «Miyagi mi? Hasta o, ölmek üzere. Adamlarınız bu canlı cenazeden bir itiraf koparmışlar, ha?»

Yargıç elini kaldırdı:

— «Rastlantı sonucu geçti o elimize,» dedi. «İto Ritsu adında birini tanıyor musunuz?»

Sorge:

— «Hayır,» dedi. «Şahsen tanımıyorum; fakat ondan sözedildiğini duydum. Aldanmıyorsam Japon Komünist Partisi'nin başlıca sorumlularından biri.»

Yargıç hafif tertip alaycı bir tavırla:

— «Aldanamazsınız,» dedi. «O çevreyi çok iyi biliyorsunuz siz.»

Sorge soğuk bir tavırla:

— «Yanlışınız var,» dedi. «Yerli komünistlerle her türlü temastan her zaman kaçındım. İşi ortaya dökmeye ihtiyacım yoktu. Yapıp ettikleri herkesçe bilinen kişilere yaklaşmaktan daima sakındım. Bu görüşümü Moskova'ya da kabul ettirdim; her zaman yaptığı gibi bu isteğime de boyun eğdi.»

Yargıç sevincini gizlemiyordu. Gözlüklerinin kalın camları ardında gözleri parıldıyordu. Ellerini oğuşturacaktı neredeyse. Sorge itiraflar yapmaya başlıyordu.

Sorge sâkin-sâkin:

— «Çabucak sevinmeyin,» dedi. «Tanık önünde konuşmadım ve söylediklerimi her ân inkâr edebilirim. Her şey sizin kendi bakımınızdan göstereceğiniz açık yürekliliğe bağlı. İto Ritsu ile birlikte kim vardı?»

Yargıç hedefe yaklaştığını anlamıştı, hemen konuştu:

— «Ritsu şüpheli kişilerdendi, bütün komünistler gibi... Sıkı bir sorguya çektik onu.»

— «Yâni bunun anlamı şöyle: Öldüresiye dayak attınız. Ya da ona yakın birşey. Kempetai...»

— «Bazı adları öğrenmek istiyorduk. İki gün sonra bir ad verdi bize. Tomo'nun adını verdi.»

Sorge:

— «Tomo mu?» Diye tekrarladı. Beri yandan anılarını yokluyordu.

Sonra birden anımsadı.

Büyük bir şaşkınlıkla:

— «Tomo teyze!» Dedi.

İki yıl önceki sahneyi en ince ayrıntılarına varıncaya dek görüyor gibiydi. Miyagi ile yaptığı konuşmayı bile kelimesi kelimesine hatırlayabilirdi, hattâ: Miyagi yeni bir ajan çalıştırmak istiyordu. Tomo'ydu bu; Tomo teyze. Miyagi, San Francisco'dan tanıyordu onu: «İyi bir kadıncağız, kişisel bağlarla bağlıyım ona,» diyordu. Bunun üzerine Sorge'un o şaşmaz içgüdüsü hemen işlemiş, Miyagi'nin kulağını bükmek zorunda bırakmıştı. Grupta Tomo teyze diye birine yer yoktu.

Akla hayâle gelmeyen taş, ayaklarına dolaşan engel o idi demek? Darağacına götürecekti onları! Tokyo'daki casus şebekesinin sonu daha kurulmadan önce gelmiş bulunmaktaydı. 1931 ve

1932'de Miyagi, San Francisco'da oturuyor, resim yapıyordu. Komünistler Baykuş adlı lokalde toplanmaktaydılar. Ritsu adında birini de oldukça sık görüyorlardı. Ritsu ile Miyagi, Tomo'ya kur yapıyorlar, fakat kadın Miyagi'ye yüz veriyor, Ritsu ise kendini kepaze olmuş sayıyordu. Ritsu on yıl sonra Tomo'ya Tokyo'da rastlamıştı. Tomo komünist değildi artık. İşi sofuluğa dökmüş, güzel denecek bir yanı da kalmamıştı. Ritsu, Miyagi ile ilgili birşey bilmiyordu. Unutmuştu onu. Ritsu yediği dayağın etkisiyle adlar, hiç değilse bir ad vermek zorundaydı. Aklına Tomo gelmişti. Önemsizdi o, biliyordu; fakat yaptığının cezasını çekmesi de gerekiyordu. Vaktiyle ona yüz vermemiş, komünizm dâvasından da caymıştı. Böylece Moskova'nın en iyi casusluk grubu yokolmuş bulunuyordu.

Sorge sordu:

— «Demek Tomo teyze, son savunmalarını yaparken sıkıştırılınca Miyagi'yi de suçladı; öyle mi?»

Sorgu yargıcı hayatından çok memnundu:

— «Evet, tam tamına öyle,» dedi.

Sonra biraz süklüm-püklüm, ekledi:

— «Başlangıçta bizim adamlar Miyagi'yi ne yapacaklarını bilemediler.»

— «Birşey söylemedi mi?»

— «İlkin sustu; fakat bedensel gücü ona kalleşlik etti. Ölüm derecesinde hasta! Verem, galiba? Başlangıçta hiç ağzını açmadı. Sonra bir hatâ yaptı.»

— «Neymiş o?»

Yargıç çekiniyordu. Baykuşa olan benzerliği şaşırtıcıydı. Sonunda:

— «Sorgulamalardan kurtulmak istedi,» dedi. «Daha uzun süre susamayacağından korkuyordu, herhâlde? Kendini pencereden attı.»

— «Cox gibi, ha? O da üçüncü katın bir penceresinden atmıştı kendini.»

Yargıç:

— «Evet,» dedi. «Ama başka pencereydi bu. Ve Miyagi dalları sağlam bir ağacın üstüne düştü. Hafif yaralandı sâdece. Fakat yaptığı bu iş dikkati çekti. İtirafta bulunmaktansa ölmeyi yeğ tutuyordu; ne gibi sırlar vardı onda acaba? Akla gelen bu oldu. Bunun üzerine daha çok sıkıştırıldı. Aralıksız otuziki saat süren bir sorgulamadan sonra Miyagi bazı adlar verdi.»

Sorge ayağa kalktı. Duvara dayanmıştı. Yüzü de hücrenin duvarı gibi bembeyazdı. Gözlerini yummuştu.

Boğuk bir sesle:

— «Ülkenize pahalıya malolacak bütün bunlar herhâlde, sayın yargıç,» dedi.

— «Ne demek yâni?»

— «Hükûmetiniz Sovyetler Birliği'ni aleyhine çevirmeye büyük önem mi veriyor?»

— «Sözü nereye getirmek istediğinizi anlayamadım.»

Sorge:

— «Düşünün hele,» dedi.

O gün bundan fazla birşey söylemedi. Yargıç başını sallayarak onun yanından ayrıldı. Tutuklunun son sözleri zihnini kurcalıyordu:

«Ne yapabilir bu Sorge?» Diyordu içinden.

Ara yerde Sorge'un dostları Baykuş'un, tutuklunun çevresine diktiği yüksek engelleri aşmaya

çalışıyorlardı. Tokyo'da Sorge'u biraz yakından tanımış olan hiç kimse, Doktor'un casuslukla herhangi bir ilişkisi olabileceğini kabul etmiyordu. Alman Kulübü'nde Stettin'li bir tâcir alkışlar arasında şunları söyledi:

— «Olmaz böyle şey! Bir casus Sorge gibi içecek de kendini ele vermeyecek, ha?»

Elga da Sorge'a inanıyordu. Battaniye, meyva, kitap yolladı:

«Sevgili dostum Sorge'a, en derin bağlılık duygularımla! Elga.»

Alman Büyükelçisi bütün iş arkadaşlarını toplayarak Japonların tutuldukları casusluk korkusundan yakındı:

— «Sorge da bunun yeni bir kurbanı oldu,» dedi.

Fakat **«zavallı kurban»**ın en ateşli savunucusu, Gestapo'nun adamı olan Meisinger'in tâ kendisiydi. **«Aptalca yorumlarda»** bulunmayı göze alan herkesi toplama kampına göndermekle tehdit etti. Sonra bir rapor yazıp yirmi tane inandırıcı neden ileri sürerek Sorge'un suçsuzluğunu kanıtlamaya çalıştı.

Şerefli bir subay olan Büyükelçi'yle, dürüstlük bağlarına uzun boylu önem vermeyen polis Meisinger birdenbire aynı görüşte birleştiler. Büyükelçi'nin askerî yardımcılarından bazıları şeflerine, Berlin'den kendisini geri çağırmasını istemenin yerinde olacağını üstü kapalı biçimde anlattılar. Fakat Büyükelçi Sorge'un suçsuzluğuna inandığı için kendisini de suçsuz buluyordu. Ayrıca Japon Hükûmeti nâzik davranarak Alman Temsilcisi'nin gidişinden duyacağı üzüntüyü dolambaçlı yollardan kendisine bildirmişti. Bir ta-

kım kötü yürekli kimseler de kordiplomatiğe yeni bir parola benimsemeyi öğütlüyorlardı:

«Şuradan şuraya gitmem! Nereye gidecek mişim?»

Ara yerde Sorge dama tahtasındaki son taşlarını da ileri sürmüş; beş ay süreyle ağzını açmamakta inat etmişti. Arkadaşlarının herşeyi açıkladıklarını öğrenince Baykuş'a:

— «Sorularınıza cevap vereceğim, sayın yargıç; fakat bir şartla,» dedi.

— «Söyleyin bakalım.»

— «Size bütün söyleyeceklerim devlet sırrı sayılacak ve o biçimde ele alınacak.»

— «Anlayamadım.»

— «Yâni tutanaklarınızı şimdilik doğrudan emirleri altında olduğunuz üst'lerinize ya da Kabine üyelerine sunacaksınız.»

Baykuş sandalyesinde kımıldandı. Alışılmamış bir sertlikle:

— «Müsaade edin,» dedi. «Biz burada devlet sırlarını değil, bir dâvanın delillerini topluyoruz.»

— «Ağır olun, sayın yargıç! Şimdilik, dedim. Ne demek istediğimi de anlatayım: Verdiğim bilgileri canınızın istediği gibi kullanabilirsiniz; fakat bunlar üzerinde bir genel görüşe sâhip olabildiğiniz zaman bunu yapın. Ülkenize böylece büyük hizmette bulunmuş olacaksınız.»

— «Bir duruşmanın Japonya'nın çıkarlarına zararlı olabileceğini mi söylemek istiyorsunuz yâni?»

— «Çok iyi anladınız, sayın yargıç.»

«Baykuş» soruşturmacı sandalyesinin arkalığına yaslandı; uzun uzun düşündü. Sorge bekliyordu; çok sâkindi. Baykuş'un kendisine uzatılan ye-

mi yutacağından emindi. Beş ay boyunca adamı ve zihniyetini boşyere incelememişti:

— «Şöyle bir öneride bulunacağım size, sayın yargıç. Sizi özellikle ilgilendiren noktaları bana bildirin. Ben de yazılı bir itiraf vereyim size, casusluk yaparken kullandığım yöntemleri bütün ayrıntılarıyla anlatayım. Üç hafta çalışmam gerek bunun için. Bu açıklamaları yalnız üst'lerinize ve kabine üyelerine bildirirsiniz. O zaman işi daha ileri götürmeyi, dâvâ açmayı uygun bulursanız canınızın istediği gibi yaparsınız.»

Yargıç:

— «Kabul,» dedi.

Sorge da oturup yazdı. Kâğıtla yazı makinesi vermişlerdi. Yapacağı iş üzerinde zihnini yoğunlaştırdı. Basit bir itiraftan çok daha fazla birşeydi bu onun için. Japonya ile başlattığı oyunu kazanmak ve kellesini kurtarmak için yaptığı son girişimdi.

Hapiste geçen bu aylar Sorge'u değiştirmiş, bambaşka bir adam yapmıştı. Kanında artık alkol yoktu. Ağrılardan kurtulan beyni, çabuk ve doğru çalışıyordu. Jimnastik sâyesinde bedeninin sağlığını, kaslarının esnekliğini koruyordu.

Geçmişiyle ilişkisini kesmişti. Mesleğinin doruğunda işini bırakmış, istifa etmişti. Daha sonra hapse atılmış olmasının hiçbir önemi yoktu. Her şey ondan çok uzaktaydı şimdi. Kendisini evlâtlıktan çıkarmış olan yurdu da, aldatmak zorunda kaldığı dostları da... Yaşamının tek bir nedeni vardı: Yeni yurdu olan Sovyetler Birliği.

Elini, hücrenin yüksekteki penceresinden süzülen cılız güneş ışığına tuttu. Titremiyordu bu el. Ve bundan sonra ağzına bir damla alkol koymamaya andiçti. Bu andı tutacağını biliyordu. Yal-

nız sigara içme arzusu onu hâlâ tedirgin ediyordu.

Çalışmasını bitirince, yazdıklarını yargıca verdi. Adam yazıların üstüne atıldı ve dikkatle okumaya başladı.

Sorge çok sâkindi, onu seyrediyordu. Yazdığı muhtıranın ne gibi bir izlenim yaratacağını biliyordu.

Yargıcın gittikçe artan heyecanı, tam beklediği gibiydi. Baykuş soluk soluğaydı. Arasıra başını kaldırıp Sorge'a şaşkın, inanmaz gözlerle bakıyordu. Sorge ise gülümsüyordu:

— «Eveeet,» diye mırıldandı. «Benim radyo mesajlarım milyonlarca askeri harekete geçirdi.»

Yargıç şaşkınlıktan ezilmişti:

— «Gerçek mi bütün bunlar?» Diye sordu.

Sorge gizlemeye çalışmadığı bir memnunlukla:

— «Yüzde yüz doğru,» dedi.

— «Manijelski'yi tanıdınız mı? Kremlin'e gittiniz mi? Kızılordu'da subay mısınız?»

Sorge hücresinin kurşuniye çalan beyaz renkteki duvarına dayanmış, kollarını göğsü üzerinde kavuşturmuştu. Yüzünde zafer ifâdesi okunuyordu:

— «Manijelski'nin önünde andiçtim,» dedi. «Dostumdu, Lenin'i eğlendirmek için yaptığı şakaları bana anlattı. Kremlin'i çok iyi bilirim; birçok telgrafım da Stalin'e okutuldu. Kimi zaman direktiflerini şahsen verdi bana. Kızılordu'da Albayım ben!»

Yargıcın alnı boncuk-boncuk terlemeye başlamıştı. Hem büyük bir şaşkınlık, hem derin bir memnunluk içindeydi. Ama yine de içinde kuşku vardı. Yeterince göz pekliği gösterebilecek miydi?

Elindeki belgeler, akıl almaz şeylerdi. Bunlar üzerinde belirli bir fikir edinmekte güçlük çekiyordu.

Sorge yargıcın düşüncelerine yön vermekten çekinmedi. Rolünü bile-isteye abartmış, kendini gerçekte olduğundan daha önemli göstermişti. Fakat bunu yaparken kuşku uyandırmamıştı. Zımmen ona inanıyorlardı. Sovyet Rusya'nın baş casusuydu; elde edilen sonuçlar da bunu kanıtlıyorlardı. Şimdi de kendisini Sovyetler Birliği'nin en önemli kişilerinden biri gibi göstermesi gerekti. Plânının başarıya ulaşmasının ana koşulu buydu.

— «Rusya ile Japonya arasında tarafsızlığı sağlamak için çalıştım ben bu ülkede,» dedi.

Yargıç, kendisi de pek inanmadan:

— «Rusya lehinde, Japonya aleyhinde çalıştınız yâni,» diye cevap verdi.

Sorge:

— «Japonya Rusya'nın aleyhindeyse, Japonya aleyhinde çalıştım gerçekten. Fakat, yalnız böyle bir durum varsa geçerlidir bu söylediğim.»

Yargıç, Sorge'un işi nereye vardırmak istediğini anlamaya başlıyordu:

— «Şimdiye dek Alman makamlarının elinden kurtarabildim sizi,» dedi. «Birkaç kez. **'Onu bize verin,'** dediler. Ama biz onların bu isteğini yerine getirmeyi bir ân bile düşünmedik.»

Sorge:

— «İçgüdünüze uyup en iyi davranışı benimsemişsiniz,» dedi.

Yargıç çekingen bir tavırla devam etti:

— «Öte yandan, Rus Büyükelçiliği de sizin lehinizde bir girişimde bulunmuş değil henüz.»

Sorge:

— «Düşünsenize canım!» Diye bağırdı. «Soruşturmanızın sonucu belli olmadan nasıl ortaya çıksın istiyorsunuz? Ya da benim rolüm üzerinde size bilgi verilmesinin Moskova'da bir ân için düşünüldüğüne ciddi olarak inanabiliyor musunuz? Dünyada hiçbir ulus, kendi casusunun sırlarını böylece açığa vurmayı göze alamaz.»

Yargıç:

— «Belki haklısınız,» diyerek onu doğruladı.

— «Haydi bakalım, oyun sırası sizde! Yalnız sizde! Elinizdeki kâğıdı Sovyet Büyükelçisi'ne karşı açıkça oynayın. Ülkenize hizmet etmiş olursunuz.»

Otuzüçüncü Bölüm

SU TESTİSİ SU YOLUNDA KIRILIR

Alman Karşı-casusluk Örgütü'nün dâhî şefi Albay Nikolai, Birinci Dünya Savaşında az-çok ciddî bir edâ ile şöyle demişti: «**Casusluk soylulara özgü bir görevdir.**» Bu tanımın modası bugün için çok geçmiş bulunmaktadır.

Bunun suçunu yalnız Sovyetler Birliği'ne yüklemek haksızlık olur. Bu batağın, bu kuşku çirkefinin oluşmasına bütün ülkeler katkıda bulunmuşlardır. Meslekte ahlâk kuralı diye birşey artık kalmamıştır. Günümüzde tek geçerli olan, sonuçtur.

Felâketi doğuran, genel hoşgörü yokluğu olmuştur.

Şu da var ki Sovyet Rusya bugün başlıca belirleyici, ana etkendir. Yaşlı Avrupa'nın güttüğü haydutça politikanın sağladığı olağanüstü fırsatları kullanmaktan Sovyetler Birliği'nin kendiliğinden vazgeçmesini beklemek, durumu çok yanlış açıdan görmek olur. Tam tersine, onlar bunu sonuna dek kullanacaklardır.

Şu hâlde bu yüzden Sovyetler Birliği'ne çatmak ya da gücenmek çok yararsızdır. Onun her yaptığına karşılık vermekten başka yapacak şey yoktur.

Bütün sorun boş lâfları bırakıp gerçekçi olmaktır. Öyle bir ülke kurulmalıdır ki orada ırk, din ya da politik düşünce ayrılığı güdülmeksizin herkes -ama herkes- tam bir özgürlük içinde yaşayabilsin ve soluk alabilsin.

Gerçekçilik aynı zamanda uyanıklık, keskin görüşlülük demektir. Bir ulus, bir yanda kahramanlar, öbür yanda reziller olmak üzere, ikiye bölünemez. Tehlike kaynaklarını yalnız bulup çıkarmak değil, işaretlemek de gereklidir.

Bir olay Sorge'da daima derin bir şaşkınlık uyandırmıştır: Bu da Hitler'in dövme, öldürme işlerinde kullandığı adamların aptallaştırdıkları, âciz hâle soktukları kurbanların gösterdikleri olağanüstü budalalık olmuştur.

Sonra şunu da gözden uzak tutmamak gerektir: En sert bir eleştirici bile Tokyo'daki eski Alman Büyükelçisi'ni ihmâlle ya da hizmet kusuruyla suçlayamaz. Kendisi çok dürüst bir insandı. Fakat ne yazık ki yolunun üzerine Sorge gibi bir adam çıkmıştır. Bu örnek de bize şunu göstermektedir: En namuslu memur dahi dürüstlük ve ahlâk diye hiçbir kavram tanımayan kimselerin çevirdikleri dalavereler karşısında kendisini tümüyle güvenlik içinde tutamaz.

*

Richard Sorge daha sonraki haftaları iyi bir iş yapmış olduğunu bilen bir kimsenin ruhsal huzuru içinde geçirdi. Japonlar'la Ruslar'ın görüşmelere başlamış olduklarını biliyordu. Her iki taraf da kendi hesabına çok ihtiyatlı davranacaktı. Fakat sonuç, kendisinin serbest bırakılması olacaktı; bundan emindi.

Hesabın görülmesi kolaydı: Sorge Sovyetler Birliği uğrunda canını değilse bile yaşamaya bir anlam veren herşeyi, yurdunu, ailesini, dostlarını ve onların kendisine besledikleri güveni fedâ etmişti. Sovyetler için başka herkese göre daha faz-

lasını yapmıştı. Karar saati geldiği vakit yeni yurdunun arkadan hançerlenmesini yalnız o önleyebilmişti. Böylece de savaşın -İkinci Dünya Savaşı'nın- kaderini onun belirlemiş olduğu düşünülebilirdi.

İşte o gün, onun çok yoğun, çok dolgun yaşamının hesabı böyleydi. Kalemle çekilecek bir çizgi, bir «evet» ve kısaca birkaç söz bu hesabı kapatacaktı. Başka hiçbir şey istediği yoktu.

Günler, gökteki bulutlar gibi geçip gidiyorlardı. Bunları haftalar, daha sonra aylar izledi. Yıl, Sorge'un hücresinin parmaklıkları ardında geçip gitti. Sabrını yitirmiyordu. **«Ruslar ağırdır, ihtiyatlıdırlar. Acele etmiyorlar,»** diye düşünüyordu.

Sorgu yargıcının baykuşa benzeyişi gittikçe daha çarpıcı hâle geliyordu. Sorge'a karşı çok iyi davranmaktaydı. Japon cezaevlerinin kuralları da tıpkı Alman cezaevlerininkine benziyordu. Bu kurallarla tam çelişki hâlinde olmamak şartıyla, Sorge'un bir dediğini iki etmiyordu. Sorge'a kitap ve dergiler veriliyor, gazeteler verilmiyordu. Fakat tutuklusuna yakınlık duyan yargıç, oturup onunla cephelerdeki durumu tartışıyordu. Hücreden çıkınca Sorge'un ileri sürdüğü düşünceleri yazılı olarak saptıyordu. Notları da bazı nüfuzlu memurlarca ilgiyle okunmaktaydı.

Yargıç:

— «Görüşmeler devam ediyor,» diyordu.

— «Biraz ağır ilerliyor bu iş.»

— «Ruslar inatçı, aşırı bir ihtiyat da gösteriyorlar sonra.»

— «İyi tanırım onları.»

— «Tartışmayı doğrudan doğruya yapmıyorlar. Bir aracı kullanıyorlar.»

— «Doğrudan temasa hiçbir zaman yanaşmayacaklar. Mesleğin kendisi bunu gerektiriyor.»

Sorge bu yöntemleri biliyordu; onun için şaşmıyordu buna. Sükûnetini de bozmuyordu. Aylar süren bir bekleyişle sarsılmayacaktı. Sonunda özgürlük bekliyordu onu, bundan emindi.

— «Kimmiş o aracı?» Diye sordu.

Yargıç:

— «**Pravda**'nın Tokyo Muhabiri,» dedi. «Sovyet Büyükelçisi Jakob Malik'in dostuymuş.»

— «**Pravda**'nın bütün muhabirleri önemli kişilerdir, küçük çapta sefirlerdir. Sefirlerden daha da tehlikelidirler, çoğu zaman. Devlet başkanına güven mektubu sunmuş bir diplomat kadar ölçülü davranmak zorunda değillerdir çünkü.»

— «Görüşmeler başarısızlıkla sonuçlanırsa ne olacak, Dr. Sorge?»

— «Siz bir beceriksizlik yaparsanız olabilir, böyle birşey. Beceriksizlik kadar tehlikeli şey yoktur.»

— «Biz elimizden gelen her şeyi yapıyoruz. Fakat...»

— «O zaman asacaklar beni!»

Yargıç bir itiraz davranışı yapacak oldu:

— «Duruşma kaçınılmaz olacaktır. Sonuçlarından sözetmeyelim. Ne var ki, Japonya'da bir beyaz aleyhinde verilen idam kararının yerine getirildiği hiç görülmüş şey değildir.»

— «İlki ben olacağım öyleyse!»

Yargıç uzun-uzun Sorge'a baktı. Sonunda:

— «Size hayranlık besliyorum diyemem, Mösyö Sorge,» dedi. «Fakat... Ne olursa olsun, yurduma elimden geldiğince hizmet edeceğim,» dedi.

Sorge:

— «Benim de sizden bütün istediğim bu,» diye cevap verdi.

Sorge'un Sugano Cezaevi'ndeki hücresi dardı, tavanı çok yüksekti. Dörtken biçimi bir çatı penceresiyle aydınlanıyordu. Camın ardında da gökyüzü, rüzgârın şişirdiği bir yelken gibiydi sanki. Yerde birkaç kitap darmadağın sürünüyordu. Dipte, solda, bir köşede bir çamaşır bohçası vardı. Koyu renk bir elbise, bir hamam bornozunun içine özenle yerleştirilerek bu çamaşır bohçasının üstüne konmuştu. Yeniydi hemen-hemen; ütülüydü, serin tutan ince kumaştandı. Sorge hapisten çıkarken bunu giyecekti.

Yüzünün derin kırışıkları dolmuştu. Yara izleri kapanmış, iyileşmişti. Adımlarını daha yavaş, daha güvenli atıyordu. Eskiden bütün davranışlarında bir yırtıcı hayvan aceleciliği vardı, şimdi bundan eser kalmamıştı. Görevini tamamlamıştı ya, uzun zaman kendisini boğan, soluğunu kesen ezici ağırlıktan da artık kurtulmuştu. Kaderine gururla boyun eğiyordu.

Muhakkak ki ona lânet okuyanlar, beddua edenler, küfür yağdıranlar vardı; fakat bunlar hücresinde ona kadar ulaşmıyordu. Doğmasına yol açtığı hınçla umutsuz sevgiden o, bağışıktı. Ama yine de bunları seziyor, bu yüzden acı çekiyordu. Fakat bunu değiştirmenin kendi elinde olmadığını; amacına ulaşmak için geçtiği yollara acı ve düşkırıklığı saçtığını biliyordu: Kader öyle istemişti çünkü. Bu inançla yeniden güç kazanıyor; bu bedel karşılığında kendine yeni bir yurt sağlayarak onun büyüklüğüne katkıda bulunduğunu düşününce inancı daha da kuvvet buluyordu.

Tutuklanışından bu yana onyedi ay geçmişti.

Tahmin ettiği gibi, Alman saldırısı Rus direnişi karşısında kırılmıştı. Stalingrad'da iki ulus, kanlı bir çatışma ile karşı karşıya gelmiş bulunuyordu.

Günün birinde yargıç gülümseyerek çıka geldi:

— «Birisi sizi ziyarete gelecek,» dedi.

— «Yine bir yüzleştirme mi bu? Plânı da, sorularıyla cevapları da önceden hazırlanmış cinsten bir yüzleştirme!.. İstemiyorum böyle şey, biliyorsunuz pekalâ!»

Yargıç «hayır» anlamına başını salladı. Her zamankinden daha sevimli bir gülümseyişle:

— «Hiç de öyle birşey değil,» dedi. «İki kişinin başbaşa yapacağı özel bir görüşme söz konusu. Bir saat kadar sürecek ve kesin sonuçlu olacak.»

Sorge merakla sordu:

— «Kimmiş beni görmeye gelecek olan?»

Yargıç hep gülümseyerek:

— «Bilmiyorum,» dedi. Sorge'un gözlerinde kuşku belirtileri görerek hemen ekledi:

— «Sâhiden hiçbir şey bilmiyorum. Sovyetler'in gönderdikleri birisiymiş; birkaç sual soracakmış size. Kendisine her türlü güvenliği sağlayan özel bir geçiş iznine sâhipmiş. Pravda'nın Muhabiri onu bu akşam bana getirecek. İkinizi yalnız bırakacağım. Sonra da görürüz bakalım.»

Sorge bir şenliğe hazırlanır gibi, ziyaretçisini neşeli-neşeli bekledi. Hücresine çeki-düzen verdi; hemen-hemen başardı da. Traş oldu, temiz bir gömlek giydi.

Hava kararmaya başlıyor, ufuktaki kızıllık esmer bir renge dönüşüyordu. Gündüzü geceden

ayıran sıkıcı saatti bu. O sırada da ziyaretçi hücrenin kapısından içeriye girdi.

Richard Sorge onu hemen tanımadı. Güneşin son ışıkları gözlerini kamaştırıyordu. Bu ziyareti beklememişti de sonra. Herhangi bir ziyaret, fakat bu değil...

Alex hoyrat bir içtenlikle:

— «Dilsiz mi oldun yoksa, Doktor?» Dedi.

Sorge **«acaba sevinmek mi gerek?»** Diye kendine sorarak:

— «Gözlerime inanamıyorum,» dedi.

Alex hiçbir zaman iyi haber getirmemişti.

Elini Sorge'a uzattı; bacakları açık, ayakta durduğu hâlde bakışlarını hücrenin içinde gezdirdi. Herşeyi görüp anlamak için birkaç sâniye ona yetti. Arkalıksız bir iskemleyi çekerek oturdu. Sorge'a da yatağının üzerine oturması için işaret etti. Gören, onun ziyaretçi kabul ettiğini sanırdı.

Sessiz-sessiz bakıştılar. Her zamanki gibi Alex'in ne düşündüğü belli değildi. Onu gören, kendisiyle ulu orta konuşulabilen namuslu bir celep sanırdı. Fakat bu adam yarım düzine kadar dili rahatça konuşabiliyordu. Kızılordu'nun en yetenekli, sözü en çok dinlenen örgütleyicilerinden biriydi. Rus casusluk örgütünün büyük şefiydi ve bu örgüt de dünyada birinciydi.

— «Seni böyle karşımda oturmuş görünce, Alex, ara yerde generalliğe yükselmişsin gibime geliyor.»

Alex:

— «Adam sen de,» dedi. «Hiçbir zaman üniforma giymiş değilim, hiçbir zaman da giymeyeceğim. Rütbe, unvan gibi şeyler vızgelir bana, Sorge. Herkesten iyi bunu sen bilirsin. Bizim için

önemli olan tek şey, meslektir. Alt tarafı hiçtir. Şan şeref peşinde koşan kimsenin aramızda işi yok.»

— «Bana bunları söylemek için mi geldin, Alex?»

— «Bunları da söylemek için geldim. Fakat asıl, grubu yeniden kurmak, senin yüzüne-gözüne bulaştırdığın işe yeniden başlamak için geldim.»

Sorge öfkelendi:

— «Ne? Eleştirilerini kendine sakla, rica ederim! Burada işler sarpa sardıysa suç kimde? Sende tabii. Can çekişen bir adamı yardımcı diye verdin bana. İki kez **'bunun yerine başkasını verin,'** dedim; fakat sen ne yaptın, söyler misin bana?»

Alex aşağıdan alarak:

— «Peki peki,» dedi. «Haklısın, kabul. Kimsenin sana takaza ettiği yok zâten. Çok iyi iş gördün. Servistekilerin hepsinden daha iyi çalıştın.»

— «İyi ya işte.»

— «Ama şu da var ki bir yıkıntı yığını karşısındayız. İşe yarayacak herşeyi toplamamız gerek. Ben de bunun için geldim.» Sonra hemen ekledi: «Hem bunun için, hem de başka şey için. Bu sorunu çözelim ilkin.»

Sorge «kabul» anlamına gelen bir hareket yaptı. Zaman ölçülüydü, ikisi de bir sâniye bile kaybetmediler. Adları, sayıları, adresleri karşılaştırdılar. Herşey sözlü olarak geçti. İkisinin de çok güçlü bellekleri vardı.

— «Gelelim yaptığın sözde itiraflara, Sorge.»

— «Bana zorla kabul ettirdiğin iş arkadaşlarının gevezeliklerinden bir kelime bile fazlasını söylemedim, Alex.»

Alex bu ağır imâyı kılı kıpırdamadan kabul etti; sözlerdeki acı alaycılığı da «giyindi». Ensesi kalın adamdı o, istedikleri zaman bilinçleri, sinirleri olduğunu unutabilen kişiler türündendi.

Ellerindeki bilgileri yine karşılaştırdılar. Pencerenin dışında, gökyüzü kızıl kan rengine dönüşmüştü. Yüzleri donuk bronz rengindeydi.

Alex kararlı bir tavırla:

— «Şimdi de senden sözedelim, Sorge,» dedi.

— «Eh, zamanı geldi sayılır, Alex.»

— «Bize şantaj mı yapmak istiyorsun?»

— «Saçma şey bu, Alex!»

— «Bu girişimler, bu temaslar ne oluyor öyleyse?»

— «Bu son yıllarda ben...»

— «Bunu benden daha iyi kimse bilmez, Sorge. Ne yaptığını biliyorum. Sorun o değil!»

Sorge duyduğu şaşkınlığın arttığını hissediyordu. Kulaklarına zor inanmaktaydı. İşittiklerinden acele sonuçlar çıkarmamaya çalışıyordu; fakat kaygılanmaya başlamıştı. Pencerede gökyüzü daha da kızıllaşıyordu. Taze kan, derdiniz sanki. Sorge gözlerini sımsıkı yumdu, bu kızıllığı unutmaya çalıştı boşyere.

Şimdi de Alex içtenlik, arkadaşlık göstermeye çalışarak:

— «Sorge,» dedi. «Sen Moskova'dayken, ben de sana mesleğin kurallarını öğretirken; daha sonra sen kendinin efendisi olduğun, kendi kanatlarınla uçmaya başladığın zaman -ki çok iyi de uçmuştun doğrusu- ikimizin de kabul ettiğimiz en önemli kuralı hiçbir zaman gözden uzak tutmadın.»

— «Biliyorum.»

— «Bir dinlenme evine, bir yardımsever derneğine girmediğini de biliyordun.»

— «Onu da biliyordum. Fakat insan hayatlarının böylesine kolayca, böylesine yararsızca harcanabileceğini bilmiyordum.»

— «Çocuk gibi düşünüyorsun, Sorge! Sen Moskova'da bizim için bir numaralı adamsın. Bize kalleşlik etmezsen öyle kalacaksın hep.»

Sorge bütün yararsız düşünceleri kafasından uzaklaştırıyordu. Kafasını uyanık tutmaya çalışıyordu. Mantık, yalnız mantık... Alex'i inandırmak, kandırmak gerekiyordu, başka yol yoktu.

Alex sert sert:

— «Kuralı biliyorsun, Sorge,» dedi. «Bizde bir adama üç nedenle işten el çektirilir: Ya beceriksizlik etmiştir; ya onu başka yerde daha yararlı tarzda kullanmak mümkündür; ya da tehlikelidir, ondan. Sen bu üç kategoriden hiçbirine girmiyorsun, Sorge. Sende asıl eksik olan şu: Hasım için bilinmeyen bir kişi değilsin.»

— «Suç bende mi?»

Alex istemeye-istemeye:

— «Sende değil tabii,» dedi.

— «Suç sizde değil mi?»

— «Ne olmuş yâni? Diyelim ki suç benim ya da bizim. Neyi değiştirir bu? Sen hapı yuttun; yakalandın, hepsi bu! Çalışmalarının maddi delilleri bulundu, kesin kanıtlar ele geçti.»

— «Fakat Japonya değiş-tokuşu kabul ediyor! Karşılık olarak ona verebileceğiniz birşey yok mu? Gestapo'nun herhangi bir küçük şefi, bazı bilgiler gibi? Japonya herşeyi kabule hazır. Bir bilgiyi bir tutukludan çok daha üstün sayıyor. Gözünüzde hiçbir değerim kalmadı mı yâni?»

— «Sen bizim için bir ordudan da çok daha fazla bir şeysin, Sorge!»

— «Basit bir kâğıt kurtarabilir beni.»

— «Asıl önemlisini unutuyorsun, Sorge. Casusluk yaptığını itiraf edecek ülke yoktur Yeryüzü'nde.»

— «Beni yüzüstü mü bırakıyorsun, Alex?»

Ve sonra Sorge boğuk, hemen hemen duyulmaz bir sesle tekrarladı:

— «Yüzüstü bırakıyorsun beni.»

Alex susuyordu. Gözlerini pencereye doğru kaldırmıştı. Lâcivert bulutlar camları karartıyorlardı. Sorge'un yüzü şekilsiz, kurşunî bir lekeden başka şey değildi artık. Onda artık can yok sanırdı gören.

Alex hâlâ susuyordu. Ağır bir sessizlikten sonra:

— «Davranışından ötürü çok mutluyum, Sorge,» dedi. «Ağlayıp sızlamıyorsun, dizlerime kapanmıyorsun. Ne yalvarıyorsun, ne tehditler savuruyorsun. Gerçek bir askersin sen. Kızılordu seninle övünüyor.»

Sorge cevap vermedi.

— «Seni selâmlamakla görevliyim, Sorge. Kremlin'in selâmı bu. Tokyo'ya gitmek için uçağa binmeden önce o beni kabul etti. Verdiği emir üzerine senden çok sözettim. Senin çin yardımcılarını, sekreterlerini bekletti. Dâvamıza yaptığın katkıyı biliyor. Sonra şunu söyledi: **'Zaferimize inanıyorum artık.'**»

Sorge susuyordu.

— «Kızılordu'nun dördüncü şubesinin bütün üyelerinin selâmlarını getirdim sana, Sorge. Çalışmalarını hayranlıkla izledik. Hiç kimse senin

kadar yükseklere çıkmadı. Almanlar'ın saldırıya geçeceklerini bildirmiştin hani? Senin bu düşüncene inanıp uymadığımız için çok üzgünüz. Bu yanlış birkaç tümene ve büyük acılara maloldu. Sonra bize Japonya'nın tarafsız kalacağını bildirdin. Fakat bu sefer hiç çekinmeden inandık sana. Bu bilgi savaşın kaderini belirledi. Şerefi de sana ait, Sorge.»

Sorge hâlâ susuyordu.

Gece olmuş, hücre karanlığa gömülmüştü. Geniş omuzlu iki adam birer gölgeydiler artık. Uzaktan gelen bir çığlık, sessizliği yırttı. İnsan mıydı, kuş muydu? Kimse bunu söyleyemezdi.

— «Benim sözümü dinleselerdi seni değiş-tokuş ederlerdi, Sorge. Hepsi bu kadar. Savaş yakında bitecek. En çok bir yıl sonra sona erecek. Kurtuluş saatin de çalacak o zaman! Seni ölüme mahkûm etmek yürekliliğini gösterseler bile, idam etmezler. Rusya'ya hoş görünmek için yaparlar bunu. Japonya'da hiçbir beyaz da idam edilmiş değildir zaten. Unutma bunu.»

Sorge:

— «Saat doldu, görevin de yerine geldi,» dedi.

Alex:

— «Bir gün gelecek, kahramanlarımıza herkesin gözü önünde saygı gösterebileceğiz. Senin vaktin, saatin de gelecek, Sorge. Ülkemizin en büyüklerinden birisin sen çünkü. Hoşça kal!»

Alex gidince Sorge çöküverdi. Sendeleye sendeleye gidip hücrenin köşesindeki çamaşır bohçasının üzerine attı kendini ve ağladı.

Salıverileceği gün giymeyi tasarladığı elbise, gözyaşlarıyla ıslandı. Şimdi idam sabahı onu giyecekti. Her tehlikeyi göze almış, herşeyi kaybetmişti. Yaşantısını berbat etmişti.

1943 yılının Eylül ayında ölüme hüküm giydi. Karar 15 Mart 1944 günü tasdik edildi. Sorge da kızıl devrimin yirmidördüncü yıldönümü olan 7 Kasım 1944 günü idam olundu.

Sehpadan aşağıya sarkan yağlı ilmiğe doğru sert, yiğit adımlarla yürüdü. Sonra yüzünde uzaktan uzağa alaycı bir ifâde belirdi. Sesi berrak ve açık, çınladı. Fakat derin bir acı da seziliyordu onda:

— «Komünist Partisi, Sovyetler Birliği ve Kızılordu uğruna ölüyorum,» dedi.

Cesedi bir yerde yakıldı. Arkasından hiç kimse ağlamadı. Onu anımsamak, ya da evlâtları arasında saymak isteyen hiçbir ulus yoktu.

Vatansız olduğu için acınacak bir tarzda öldü.

•

Dr. Richard Sorge ile Ozaki aynı günde, aynı yerde asıldılar. Can çekişmekte olan Miyagi ile Branco von Vukeliç yaşam boyu hapse hüküm giydiler ve savaş sırasında öldüler.

Radyocu Max Klausen de yaşam boyu hapse hüküm giydi; fakat Amerikalıların emri üzerine 8 Ekim 1945 günü salıverildi. Sovyet Rusya'da kayboldu. Söylendiğine göre birkaç yıl sonra izi, doğu bölgesinde bulundu.

Büyük casuslar hemen her zaman kanlı, acıklı bir ölümle canlarını yitirirler. «Su testisi su yolunda kırılır,» diye bir söz vardır. Ama yine de casuslar arasında çeşmenin yolunu tutanlar vardır. Bu oyun, savaş kadar eskidir.

Fakat bu kumarda son eli oynayan, her zaman ölüm olmuştur.

S O N

BASKAN YAYINLARI'NIN «SAVAŞ ROMANLARI SERİSİ»NDE BUGÜNE KADAR YAYINLANMIŞ ESERLER

1 — **İkinci Dünya Harbinde Casuslar ve Hainler**
(Kurt Singer)

2 — **Pueblo Olayının Esrarı**
(Elliott Arnold)

3 — **Normandiya Çıkarmasının Perde Arkası**
(Hans Speidel)

4 — **Pearl Harbor Baskını ve Sonrası**
(John Toland)

5 — **Ölüm Denizaltıları U-Boat'lar**
(David Mason)

6 — **Graf Spee'nin Sonu**
(Sir Eugen Millington Drake)

7 — **Tankların Hücumu**
(John Toland)

8 — **Ölüm Avcıları**
(Heinz Knoke)

9 — **Amiralin Kurtları**
(Jean Noli)

10 — **Neretva Cehennemi**
(Alistair Mac Lean)

11 — **633. Filo**
(Frederick E-Smith)

12 — **Panzer Birlikleri**
(Ronald McKie)

13 — **Kahramanlar**
(Georges Blond)

14 — **Pasifik Savaşı**
(Binbaşı K.J. Macksey M.C.)

15 — **4.000 Metreden Hücum**
(Cajus Bekker)

16 — **Hitler'in Açıkdeniz Filosu**
(Richard Humble)

17 — **Kader Köprüsü: Remagen**
(Paul Berben - Bernard Iselin)

18 — **Sydney Savaşı**
(John Vader)

19/20 — **Bir Askerin Anıları: Guderian**
(General Heinz Guderian)

21 — **Cehennem Kapıları**
(Ewart Brookes)

22 — **Dunkerque Cehennemi**
(Maurice Guierre)

23 — **Ormanda Unutulan Askerler**
(Joan Keats)

24 — **Çağımızın Casusu Sorge**
(Hans Hellmut Kirst)

"Savaş Romanları Serisi"nde gelecek ay yayınlanacak kitap :

25 — **Bismarck'ı Batırınız**
(C. S. Forester)

"İdeal Kitaplık" Serisi'nde bugüne kadar yayınlanmış kitaplar:

1 — **Ölüm Seferi** (Antoine Reboul)

2 — **Kayıp Albay** (Marc Soriano)

3 — **Dostluk Çemberi** (René Guillot)

4 — **Şişedeki Mesaj** (Odette Sorensen)

5 — **Karaib Denizi Casusları** (François Gelier)

6 — **Çalınan Plânlar** (Paul - Jacques Bonzon)

7 — **Artık Öldürmeyeceksin** (Antoine Reboul)

8 — **En Uzun Günün Sırrı** (Giles Perrault)

9 — **Tom Amca'nın Kulübesi** (Beecher Stowe)

10 — **Langelot Casuslara Karşı** (Teğmen X)

11 — **Milyonluk Çanta** (Odette Sorensen)

12 — **Esrarengiz Oduncular** (Paul - Jacques Bonzon)

13 — **Denizde Baskın** (Gilles Avril)

14 — **Akdeniz'de Hareket Var** (Georges G. Toudouze)

15 — **Gemideki Bomba** (Gilles Avril)

16 — **Yeşil Çadırın Esrarı** (Paul - Jacques Bonzon)

17 — **Parola 3335** (Gilles Avril)

18 — **Uzay Gemisinde Casus Var!..** (Teğmen X)

19 — **Vagondaki Kız** (Odette Sorensen)

20 — **Kırmızı Gül** (Paul - Jacques Bonzon)

21 — **Katır Rallisi** (Odette Sorensen)

22 — **Kaçırılan Uçak** (Paul - Jacques Bonzon)

23 — **İntikam Saati** (Gilles Avril)

24 — **Maymunlar Vâdisi** (François Celier)

25/26 — **İvanhoé** (Walter Scott)

27 — **Giyotin Harekâtı** (Teğmen X)

28 — **Gece Gelen Ziyaretçi** (Paul - Jacques Bonzon)

29 — **Kayalıklar Arasında** (Georges Bayard)

30 — **Bertrande Kulesi'nin Esrarı** (Odette Sorensen)

31 — **Langelot Sabotajcıların Peşinde** (Teğmen X)

32 — **Çocuk Hırsızlarının Peşinde** (Paul - Jacques Bonzon)

33 — **Bilinmeyen Ülkelere Doğru** (Suzanne Pairault)

34 — **Tehdit Mektubu** (Odette Sorensen)

35 — **Baltık Alevler İçinde** (Charles Dautzats)

36/37 — **Üç Silâhşörler** (Alexandre Dumas)

38 — **Soğuk Duvarı** (Y. M. Loiseau)

39 — **Langelot Timsahlar Arasında** (Teğmen X)

40 — **Grichka ile Kurtlar** (René Guillot)

41 — **Limandaki Yabancı** (René Guillot)

42 — **Cankurtaranın Sırrı** (Suzanne Pairault)

43 — **Mr. Pickwick'in Serüvenleri**
(Charles Dickens)

44 — **Casus Pilot** (Jean - Michel Charlier)

45 — **Yaz Tâtili** (Odette Sorensen)

46 — **Kaçırılan Kız** (Paul - Jacques Bonzon)

47 — **Langelot ve Sarı Denizaltı** (Teğmen X)

48 — **Uzaklardan Gelen Yabancı** (Philippe Ebly)

49 — **Çalınan Tablo** (Paul - Jacques Bonzon)

50 — **Karanlıktaki Adam** (Suzanne Pairault)

51 — **Siyah Lâle** (Alexandre Dumas)

52 — **Himalayalardaki Kervan** (Eric Lestier)

53 — **Gece Gelen Adamlar** (Odette Sorensen)

54 — **Beyaz Melek** (Suzanne Pairault)

55 — **Michel ve Kaybolan Hazine**
(Georges Bayard)

56 — **Esrarengiz Valiz** (Paul - Jacques Bonzon)

57 — **Uzaydan Gelen Yabancı** (René Guillot)

58 — **Kahraman Çocuk** (René Guillot)

59 — **Miami Serüveni** (Teğmen X)

60 — **Denizaltı Mağarasının Esrarı**
(Paul - Jacques Bonzon)

61 — **Karabinalı Adam** (Claude Veillot)

62 — **Michel, Pastouré Adası'nda**
(Georges Bayard)

63 — **Langelot Sanık** (Teğmen X)

64 — **Vercors Ateşler İçinde**
(Paul - Jacques Bonzon)

65 — **Kayıp Gölün Büyücüsü** (Caroline Quine)

66 — **Sarı Valizli Adam** (Paul - Jacques Bonzon)

67 — **Arizona'lı Red Kid** (René Guillot)

68 — **Langelot, Profesörün Peşinde** (Teğmen X)

69 — **Gezegendeki Canavarlar**
(Christian Leourier)

70 — **İsimsiz Şatonun Hazinesi**
(Pierre Gaspard - Huit)

71 — **Merih'te Dört Hafta** (Philippe Ebly)

72 — **İki As, Televizyonda** (Odette Sorensen)

73 — **Langelot, Yankesici** (Teğmen X)

"İdeal Kitaplık" Serisi'nde gelecek ay yayınlanacak kitap :

74 — **Bir Kahraman Doğuyor** (Joseph Dinant)

Genel Dağıtım : BATEŞ Cağaloğlu - İSTANBUL

Stalin, Sibirya'daki tümenlerini Kasım 1941'de Moskova Savaşı'na sürerek Rusya'yı kurtardı.

Doğu sınırını koruyan bu birlikleri vaktinde kullanmış olmasını Stalin, Sorge'un kendisine verdiği gizli bilgilere borçludur. Sorge, Almanya'nın Tokyo Büyükelçiliği'nde çalışan bir gazeteciydi.

Ama Sorge kimdi?

İşte, kitabın yazarı Hans Hellmut Kirst bu soruyu yanıtlamaya çalışmaktadır. Bunu yaparken insanlar ve özellikle Almanlar üzerinde sâhip olduğu derin bilgilerden de yararlanmıştır.

General MacArthur'un Gizli Servis Şefi olan General Willoughby, Sorge için yazdığı kitapta şunları söylemişti:

«Sorge'un Moskova'ya gönderdiği bütün bilgilerden Müttefikler'in haberleri olsaydı, İkinci Dünya Savaşı'nın gidişi bambaşka olurdu.»

Sorge kimdir? Bu sorunun cevabını, sürükleyici bir üslûpla yazılmış olan bu kitapta heyecanla okuyacaksınız.

Güzel Sanatlar Matbaası A.Ş.

Fiatı : 300 TL.